سنن أبي داود

SUNEN EBU DAVUDA

Ebu Davudova
zbirka hadisa sa komentarom

بسم الله الرحمن الرحيم

Ebu Davud Sulejman ibn Eš'as es-Sidžistani

SUNEN EBU DAVUDA

prijevod i komentar: Mahmut Karalić

Knjiga 2

Novi Pazar, 2012.

POGLAVLJA O NAMAZU

115. O dizanju ruku u namazu

720. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ez-Zuhrija, on od Salima, da je njegov otac[1] kazao: **"Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da bi, kada bi stupio u namaz, kada bi htio na ruku i kada bi se podizao s rukua, podigao ruke spram ramena."** Sufjan je jednom kazao: **"...i kada bi podigao glavu."**, a najčešće je govorio: **"...i nakon što bi podigao glavu s rukua, a nije (ih) podizao između dvije sedžde."**[2]

721. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Musaffa el-Himsi, kog je obavijestio Bekijje,[3]

أَبْوَابُ الصَّلَاةِ

١١٥. بَاب رَفْعِ الْيَدَيْنِ فِي الصَّلَاةِ

٧٢٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنِ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا اسْتَفْتَحَ الصَّلَاةَ رَفَعَ يَدَيْهِ حَتَّى يُحَاذِيَ مَنْكِبَيْهِ. وَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَرْكَعَ وَبَعْدَمَا يَرْفَعُ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ. وَقَالَ سُفْيَانُ مَرَّةً: وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ. وَأَكْثَرُ مَا كَانَ يَقُولُ: وَبَعْدَ مَا يَرْفَعُ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ وَلَا يَرْفَعُ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ

٧٢١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُصَفَّى الْحِمْصِيُّ حَدَّثَنَا بَقِيَّةُ حَدَّثَنَا الزُّبَيْدِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ

---

[1] Abdullaha b. Omera b. Hattaba.

[2] Na temelju ovog i drugih hadisa s ovim značenjem, Ahmed b. Hanbel, Eš-Šafi, Abdullah b. Mubarek, Ishak, prema nekim rivajetima i Malik b. Enes, i mnogi drugi učenjaci mišljenja su da je sunnet podići ruke pri izgovoru tekbira u tri slučaja u namazu: pri izgovoru početnog tekbira, kada idemo na ruku i kada se vraćamo sa rukua.

Ebu Hanife, Sufjan i ostali učenjaci iz Kufe smatraju da je sunnet podići ruke samo pri izgovoru početnog tekbira. Svoj stav temelje na hadisu Ibn Mesuda, koji je spomenut u ovom poglavlju, i hadisu Berraa b. Aziba i Omera b. Hattaba.

Ebu Davud i Ed-Darekutni, sa senedom, bilježe od Berraa b. Aziba da je rekao: **"Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je prilikom stupanja u namaz podigao ruke blizu ušiju i kasnije to više nije ponavljao."**

Et-Tahavi i Ebu Bekr b. Ebu Šejbe su, sa senedom, zabilježili od Esveda da je kazao: **"Vidio sam Omera b. Hattaba kada je podigao ruke samo prilikom prvog tekbira, kasnije to nije ponavljao."**

[3] Bekijje b. Velid b. Said b. Ka'b Ebu Juhmid el-Kilai je iskren prenosilac hadisa, ali je puno prenosio mudelles-hadise od slabih prenosilaca. Pripadao je osmoj

prenijevši od Ez-Zubejdija,[4] on od Ez-Zuhrija, on od Salima, da je Abdullah b. Omer kazao: "**Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi prilikom stupanja u namaz digao ruke spram ramena (i izgovorio početni tekbir). Potom bi izgovorio tekbir, digavši ruke spram ramena, i učinio bi ruku. Potom bi, pri vraćanju (sa rukua), podigao ruke spram ramena. Kada bi se ispravio, rekao bi:** *Semiallahu limen hamideh/Čuo Allah onoga ko Mu zahvaljuje*, **a ne bi ih podizao kada bi išao na sedždu. Podizao je ruke pri izgovoru svakog tekbira prije rukua. Tako je radio dok ne bi završio namaz.**"

722. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Omer b. Mejsere el-Džušemi, kog je obavijestio Abdulvaris b. Seid, prenijevši od Muhammeda b. Džuhadea, da je Abduldžebbar b. Vail b. Hudžr kazao: "Bijah dječak i nisam upamtio kako je izgledao namaz moga oca, a onda mi je ispričao Vail b. Alkame, prenijevši od Ebu Vaila b. Hudžra, koji je kazao: '**Klanjao sam s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s. Kada bi izgovorio tekbir, podigao bi ruke. Potom bi se prekrio ogrtačem i stavio desnu ruku po lijevoj ispod ogrtača. Kada bi htio na ruku, izvadio bi ruke ispod ogrtača i podigao ih. Također bi ih podigao kada bi se vraćao sa rukua. Potom bi učinio sedždu spustivši lice između šaka. Također bi podigao ruke kada**

عَنْ سَالِمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ رَفَعَ يَدَيْهِ حَتَّى تَكُونَ حَذْوَ مَنْكِبَيْهِ ثُمَّ كَبَّرَ وَهُمَا كَذَلِكَ فَيَرْكَعُ. ثُمَّ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَرْفَعَ صُلْبَهُ رَفَعَهُمَا حَتَّى تَكُونَ حَذْوَ مَنْكِبَيْهِ ثُمَّ قَالَ: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ وَلَا يَرْفَعُ يَدَيْهِ فِي السُّجُودِ وَيَرْفَعُهُمَا فِي كُلِّ تَكْبِيرَةٍ يُكَبِّرُهَا قَبْلَ الرُّكُوعِ حَتَّى تَنْقَضِيَ صَلَاتُهُ

٧٢٢- حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ مَيْسَرَةَ الْجُشَمِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جُحَادَةَ حَدَّثَنِي عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ وَائِلِ بْنِ حُجْرٍ قَالَ: كُنْتُ غُلَامًا لَا أَعْقِلُ صَلَاةَ أَبِي. فَحَدَّثَنِي وَائِلُ بْنُ عَلْقَمَةَ عَنْ أَبِي وَائِلِ بْنِ حُجْرٍ قَالَ: صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَانَ إِذَا كَبَّرَ رَفَعَ يَدَيْهِ. قَالَ: ثُمَّ الْتَحَفَ ثُمَّ أَخَذَ شِمَالَهُ بِيَمِينِهِ وَأَدْخَلَ يَدَيْهِ فِي ثَوْبِهِ. قَالَ: فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَرْكَعَ أَخْرَجَ يَدَيْهِ ثُمَّ رَفَعَهُمَا. وَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَرْفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ رَفَعَ يَدَيْهِ ثُمَّ سَجَدَ وَوَضَعَ وَجْهَهُ بَيْنَ كَفَّيْهِ. وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ السُّجُودِ أَيْضًا رَفَعَ يَدَيْهِ حَتَّى فَرَغَ مِنْ صَلَاتِهِ.

---

generaciji. Umro je 197. godine po Hidžri.

[4] Muhammed b. el-Velid b. Amir ez-Zubejdi Ebul-Huzejl el-Himsi je pouzdan i siguran prenosilac hadisa. Jedan je od Ez-Zuhrijevih učenika. Pripadao je sedmoj generaciji. Umro je 146. godine po Hidžri.

bi ustajao sa sedžde. Tako je radio dok ne bi završio namaz.'"

Muhammed kaže: "To sam spomenuo Hasanu b. Ebu Hasanu, pa je kazao: 'To je namaz Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Ko hoće, neka ga prakticira, a ko neće, neka tu praksu ostavi.'"

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis je prenio Hemmam od Ibn Džuhadea i nije spomenuo podizanje ruku prilikom vraćanja sa sedžde."

قَالَ مُحَمَّدٌ: فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلْحَسَنِ بْنِ أَبِي الْحَسَنِ فَقَالَ: هِيَ صَلَاةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَلَهُ مَنْ فَعَلَهُ وَتَرَكَهُ مَنْ تَرَكَهُ.

قَالَ أَبو داود: رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ هَمَّامٌ عَنِ ابْنِ جُحَادَةَ. لَمْ يَذْكُرِ الرَّفْعَ مَعَ الرَّفْعِ مِنَ السُّجُودِ.

723. ISPRIČAO NAM JE Musedded, njega je obavijestio Jezid b. Zurej, prenijevši od El-Mes'udija, on od Abduldžebbara b. Vaila, on od nekog od njegovih ukućana, **da je njegov otac vidio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako podiže ruke pri izgovoru (početnog) tekbira.**

٧٢٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ يَعْنِي ابْنَ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا الْمَسْعُودِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ وَائِلٍ حَدَّثَنِي أَهْلُ بَيْتِي عَنْ أَبِي أَنَّهُ حَدَّثَهُمْ: أَنَّهُ رَأَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْفَعُ يَدَيْهِ مَعَ التَّكْبِيرَةِ

724. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Abdurrahim b. Sulejman, prenijevši od Hasana b. Ubejdullaha en-Nehaija, on od Abduldžebbara b. Vaila, on od svog oca: **"Vidio sam Vjerovjesnika, s.a.v.s., da bi, kada bi stupao u namaz, podigao ruke iznad ramena dotakavši svojim palčevima uši, a onda bi izgovorio (početni) tekbir."**

٧٢٤. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ النَّخَعِيِّ عَنْ عَبْدِ الْجَبَّارِ بْنِ وَائِلٍ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّهُ أَبْصَرَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ رَفَعَ يَدَيْهِ حَتَّى كَانَتَا بِحِيَالِ مَنْكِبَيْهِ وَحَاذَى بِإِبْهَامَيْهِ أُذُنَيْهِ ثُمَّ كَبَّرَ

725. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Bišr b. el-Mufeddal, prenijevši od Asima b. Kulejba, on od svoga oca, da je Vail b. Hudžr kazao: **"Pomislio sam: 'Pogledat ću kako klanja Allahov Poslanik, s.a.v.s.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., je ustao, okrenuo se prema kibli, izgovorio tekbir i podigao ruke spram ušiju. Potom je svoju**

٧٢٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ عَنْ عَاصِمِ بْنِ كُلَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ وَائِلِ بْنِ حُجْرٍ قَالَ: قُلْتُ لَأَنْظُرَنَّ إِلَى صَلَاةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَيْفَ يُصَلِّي. قَالَ: فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ فَكَبَّرَ فَرَفَعَ يَدَيْهِ حَتَّى حَاذَتَا أُذُنَيْهِ ثُمَّ أَخَذَ شِمَالَهُ بِيَمِينِهِ. فَلَمَّا أَرَادَ أَنْ يَرْكَعَ رَفَعَهُمَا مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ وَضَعَ يَدَيْهِ عَلَى

desnu ruku stavio po lijevoj. Kada je htio na ruku, podigao ih je na isti način, a onda ih je stavio na koljena. Kada je podizao glavu sa rukua, podigao ih je na isti način. Na sedždi je glavu stavio između ruku. Potom je sjeo na lijevu nogu stavivši lijevu ruku na lijevo stegno, i podigavši desni lakat sa desnog stegna, podvio mali prst i prstenjak, a od srednjeg prsta i palca napravio krug." Musedded kaže: "Vidio sam kada je, pokazujući kako je to izgledalo, Bišr od srednjeg prsta i palca napravio krug i podigao kažiprst."[5]

726. ISPRIČAO NAM JE Hasan b. Ali, kog je obavijestio Ebul-Velid, prenijevši od Zaidea, on od Asima b. Kulejba, sa istim značenjem i s istim senedom: **"Potom je desnom rukom obuhvatio spoljašnji dio lijeve oko zglavka. Kasnije sam, u vrijeme velike hladnoće, otišao i vidio da su ljudi obukli debelu odjeću i stavili ruke ispod nje."**

727. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Šerik, prenijevši od Asima b. Kulejba, on od svoga oca, da je Vail b. Hudžr kazao: **"Vidio sam Vjerovjesnika, s.a.v.s., kada je, stupajući u namaz, digao ruke spram ušiju. Potom sam im ponovo otišao i vidio ih kako, prilikom stupanja u namaz, dižu ruke spram prsa. Na njima su bile košulje i ogrtači."**[6]

رُكْبَتَيْهِ. فَلَمَّا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ رَفَعَهُمَا مِثْلَ ذَلِكَ. فَلَمَّا سَجَدَ وَضَعَ رَأْسَهُ بِذَلِكَ الْمَنْزِلِ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ. ثُمَّ جَلَسَ فَافْتَرَشَ رِجْلَهُ الْيُسْرَى وَوَضَعَ يَدَهُ الْيُسْرَى عَلَى فَخِذِهِ الْيُسْرَى وَحَدَّ مِرْفَقَهُ الْأَيْمَنَ عَلَى فَخِذِهِ الْيُمْنَى وَقَبَضَ ثِنْتَيْنِ وَحَلَّقَ حَلْقَةً وَرَأَيْتُهُ يَقُولُ هَكَذَا: وَحَلَّقَ بِشْرٌ الْإِبْهَامَ وَالْوُسْطَى وَأَشَارَ بِالسَّبَّابَةِ.

٧٢٦. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا أَبُو الْوَلِيدِ أَخْبَرَنَا زَائِدَةُ عَنْ عَاصِمِ بْنِ كُلَيْبٍ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ قَالَ فِيهِ: ثُمَّ وَضَعَ يَدَهُ الْيُمْنَى عَلَى ظَهْرِ كَفِّهِ الْيُسْرَى وَالرُّسْغِ وَالسَّاعِدِ. وَقَالَ فِيهِ: ثُمَّ جِئْتُ بَعْدَ ذَلِكَ فِي زَمَانٍ فِيهِ بَرْدٌ شَدِيدٌ فَرَأَيْتُ النَّاسَ عَلَيْهِمْ جُلُّ الثِّيَابِ تَحَرَّكُ أَيْدِيهِمْ تَحْتَ الثِّيَابِ

٧٢٧. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا شَرِيكٌ عَنْ عَاصِمِ بْنِ كُلَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ وَائِلِ بْنِ حُجْرٍ قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ افْتَتَحَ الصَّلَاةَ رَفَعَ يَدَيْهِ حِيَالَ أُذُنَيْهِ. قَالَ: ثُمَّ أَتَيْتُهُمْ فَرَأَيْتُهُمْ يَرْفَعُونَ أَيْدِيَهُمْ إِلَى صُدُورِهِمْ فِي افْتِتَاحِ الصَّلَاةِ وَعَلَيْهِمْ بَرَانِسُ وَأَكْسِيَةٌ

---

[5] Ovdje je Bišr b. Mufeddal pokazao kako je Allahov Poslanik, s.a.v.s., držao desnu ruku na sjedenju. On je podignutim kažiprstom potvrđivao da je Allah Jedan.

[6] U ovom poglavlju smo imali priliku vidjeti da je Allahov Poslanik s.a.v.s.,

116. O početku namaza

728. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Sulejman el-Enbari, kog je obavijestio Veki, prenijevši od Šerika, on od Asima b. Kulejba, on od Alkamea b. Vaila, da je Vail b. Hudžr kazao: **"Otišao sam Vjerovjesniku, s.a.v.s., u zimu i vidio ashabe kako u odjeći podižu ruke u namazu."**

729. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obvijestio Ebu Asim ed-Dahhak b. Mahled. A ispričao nam je i Musedded, kog je obavijestio Jahja – ovaj hadis je Ahmedov – kog je obavijestio Abdulhamid b. Džafer, a njega Muhammed b. Amr b. Ata, da je Ebu Humejd es-Saidi u prisustvu deseterice ashaba, među kojima je bio i Ebu Katade,

١١٦. بَاب افْتِتَاحِ الصَّلَاةِ

٧٢٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْأَنْبَارِيُّ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ شَرِيكٍ عَنْ عَاصِمِ بْنِ كُلَيْبٍ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ وَائِلٍ عَنْ وَائِلِ بْنِ حُجْرٍ قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الشِّتَاءِ فَرَأَيْتُ أَصْحَابَهُ يَرْفَعُونَ أَيْدِيَهُمْ فِي ثِيَابِهِمْ فِي الصَّلَاةِ

٧٢٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ أَخْبَرَنَا أَبُو عَاصِمٍ الضَّحَّاكُ بْنُ مَخْلَدٍ ح. و حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى - وَهَذَا حَدِيثُ أَحْمَدَ - قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ يَعْنِي ابْنَ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ عَطَاءٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا حُمَيْدٍ السَّاعِدِيَّ

---

prilikom izgovora početnog tekbira na različite načine podizao ruke. U nekim predanjima stoji da ih je podizao spram ušiju, u drugim da ih je podizao spram ramena, a u posljednjem predanju ovog poglavlja stoji da ih je podigao spram prsa. Otuda i različita mišljenja u vezi s tim među šerijatskim pravnicima.

Eš-Šafi i većina učenjaka smatraju da ruke prilikom početnog tekbira treba podići spram ramena, pozivajući se na hadise u kojima stoji da ih je Allahov Poslanik, s.a.v.s., podizao spram ramena. Po njihovom mišljenju, i muškarci i žene podizat će ruke spram ramena.

Ebu Hanife smatra da će muškarci, prilikom početnog tekbira, ruke podignuti spram ušiju, a žene spram ramena. Pozivajući se na hadis naveden u ovom poglavlju, u kom stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., tako činio, i hadis koji je zabilježio Muslim u *Sahihu*, sa senedom od Malika b. Huvejrisa u kom stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., pri izgovoru početnog tekbira dizao ruke spram ušiju.

Eš-Šafi je, kako prenosi Ebu Sevr, pomirio ove stavove tako što je kazao da će, prilikom izgovora početnog tekbira, klanjač spoljašnji dio dlanova podići spram ramena, a vrhove prstiju do gornjih dijelova ušiju, dok će palcem dotaknuti resice ušiju.

rekao: “Od svih vas ja najbolje poznajem namaz Allahovog Poslanika, s.a.v.s.” “Kako ćeš ga najbolje poznavati” – rekoše prisutni – “kada nisi uz njega proveo više vremena od nas, niti si prije nas primio islam?” On reče: “Da, znam bolje od vas.” “Pokaži nam to onda” – kazaše prisutni, a on reče: “Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., stupao u namaz, podigao bi ruke spram ramena i izgovorio (početni) tekbir. Potom bi stao dok mu se ne bi smirio svaki dio tijela, a onda bi učio. Kada bi završio s učenjem, izgovorio bi tekbir, podigavši ruke spram ramena, i otišao na ruku. Na rukuu bi stavio šake na koljena, izravnao leđa i glavu, koju ne bi ni previše spustio, a ni previše podigao. Onda bi se digao s rukua, izgovorivši: *Semiallahu limen hamideh/Allah čuo onoga ko Mu zahvaljuje.* Potom bi, dok još stoji, podigao ruke spram ramena, izgovorio tekbir i spustio se na zemlju, razmaknuvši ruke od bokova. Potom bi se podigao sa (prve) sedžde, podvio lijevu nogu i sjeo na nju. Kada bi išao na sedždu, raširio bi nožne prste. Potom bi učinio i (drugu) sedždu. Nakon toga bi izgovorio tekbir i podigao se sa sedžde, te, podvivši lijevu nogu, sjeo na nju. Ostao bi tako dok mu se svaka kost ne bi vratila na svoje mjesto.[7] Na drugom rekatu bi uradio isto tako. Kada bi se vraćao sa sjedenja, nakon dva rekata, izgovorio

فِي عَشَرَةٍ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى
اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْهُمْ أَبُو قَتَادَةَ. قَالَ أَبُو
حُمَيْدٍ: أَنَا أَعْلَمُكُمْ بِصَلَاةِ رَسُولِ اللَّهِ
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالُوا: فَلِمَ فَوَاللَّهِ
مَا كُنْتَ بِأَكْثَرِنَا لَهُ تَبَعًا وَلَا أَقْدَمِنَا لَهُ
صُحْبَةً. قَالَ: بَلَى. قَالُوا: فَاعْرِضْ. قَالَ:
كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا
قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ يَرْفَعُ يَدَيْهِ حَتَّى يُحَاذِيَ
بِهِمَا مَنْكِبَيْهِ. ثُمَّ يُكَبِّرُ حَتَّى يَقِرَّ كُلُّ
عَظْمٍ فِي مَوْضِعِهِ مُعْتَدِلًا. ثُمَّ يَقْرَأُ ثُمَّ
يُكَبِّرُ فَيَرْفَعُ يَدَيْهِ حَتَّى يُحَاذِيَ بِهِمَا
مَنْكِبَيْهِ. ثُمَّ يَرْكَعُ وَيَضَعُ رَاحَتَيْهِ عَلَى
رُكْبَتَيْهِ. ثُمَّ يَعْتَدِلُ فَلَا يَصُبُّ رَأْسَهُ وَلَا
يُقْنِعُ ثُمَّ يَرْفَعُ رَأْسَهُ فَيَقُولُ: سَمِعَ اللَّهُ
لِمَنْ حَمِدَهُ. ثُمَّ يَرْفَعُ يَدَيْهِ حَتَّى يُحَاذِيَ
بِهِمَا مَنْكِبَيْهِ مُعْتَدِلًا ثُمَّ يَقُولُ: اللَّهُ
أَكْبَرُ. ثُمَّ يَهْوِي إِلَى الْأَرْضِ فَيُجَافِي يَدَيْهِ
عَنْ جَنْبَيْهِ ثُمَّ يَرْفَعُ رَأْسَهُ وَيَثْنِي رِجْلَهُ
الْيُسْرَى فَيَقْعُدُ عَلَيْهَا وَيَفْتَحُ أَصَابِعَ
رِجْلَيْهِ إِذَا سَجَدَ وَيَسْجُدُ ثُمَّ يَقُولُ: اللَّهُ
أَكْبَرُ وَيَرْفَعُ رَأْسَهُ وَيَثْنِي رِجْلَهُ الْيُسْرَى
فَيَقْعُدُ عَلَيْهَا حَتَّى يَرْجِعَ كُلُّ عَظْمٍ إِلَى
مَوْضِعِهِ ثُمَّ يَصْنَعُ فِي الْأُخْرَى مِثْلَ ذَلِكَ.
ثُمَّ إِذَا قَامَ مِنَ الرَّكْعَتَيْنِ كَبَّرَ وَرَفَعَ يَدَيْهِ
حَتَّى يُحَاذِيَ بِهِمَا مَنْكِبَيْهِ كَمَا كَبَّرَ عِنْدَ
افْتِتَاحِ الصَّلَاةِ. ثُمَّ يَصْنَعُ ذَلِكَ فِي بَقِيَّةِ

[7] Abadi kaže da se iz ovih riječi zaključuje da bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., i na rekatima iza kojih nema sjedenja, dakle, na prvom i trećem, nakon druge sedžde, kratko sjeo i to je, po njegovom mišljenju, lijepo činiti.

bi tekbir i podigao ruke spram ramena, kao što je to učinio i u slučaju početnog tekbira. Tako je postupao i u preostalom dijelu namaza. Kada bi se vratio sa sedžde prije posljednjeg sjedenja, izbacio bi lijevu nogu i sjeo na lijevi bok." Prisutni rekoše: "Istinu si rekao. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je tako klanjao."[8]

730. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njega je obavijestio Ibn Lehia,[9] prenijevši od Jezida b. Ebu Habiba, on od Muhammeda b. Amra b. Halhalea, da je Muhammed b. Amr el-Amiri kazao: "Našao sam se u društvu ashaba kada su razgovarali o Vjerovjesnikovom, s.a.v.s., namazu. Ebu Humejd je spomenuo dio ovog hadisa, rekavši: 'Kada bi išao na ruku, prvo bi stavio šake na koljena, raširivši prste, povio

صَلَاتِهِ. حَتَّى إِذَا كَانَتِ السَّجْدَةُ الَّتِي فِيهَا التَّسْلِيمُ أَخَّرَ رِجْلَهُ الْيُسْرَى وَقَعَدَ مُتَوَرِّكًا عَلَى شِقِّهِ الْأَيْسَرِ. قَالُوا: صَدَقْتَ هَكَذَا كَانَ يُصَلِّي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

٧٣٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ يَزِيدَ يَعْنِي ابْنَ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَلْحَلَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو الْعَامِرِيِّ قَالَ: كُنْتُ فِي مَجْلِسٍ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَذَاكَرُوا صَلَاتَهُ. فَقَالَ أَبُو حُمَيْدٍ: فَذَكَرَ بَعْضَ هَذَا الْحَدِيثِ وَقَالَ: فَإِذَا رَكَعَ أَمْكَنَ كَفَّيْهِ مِنْ رُكْبَتَيْهِ وَفَرَّجَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ ثُمَّ هَصَرَ ظَهْرَهُ غَيْرَ مُقْنِعٍ رَأْسَهُ وَلَا صَافِحٍ بِخَدِّهِ. وَقَالَ: فَإِذَا قَعَدَ فِي

---

8 Et-Tirmizi bilježi u *Džami'u* da je Abdullah b. Mesud rekao: "Hoćete li da vam klanjam namaz onako kako ga je klanjao Allahov Poslanik, s.a.v.s?" Pa je klanjao i samo je prvi put (pri početnom tekbiru) podigao ruke.

Ebu Davud i Ed-Darekutni, sa senedom, bilježe da je Berra b. Azib rekao: "Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je prilikom stupanja u namaz podigao ruke blizu ušiju, kasnije to više nije ponavljao."

Et-Tahavi i Ebu Bekr b. Ebu Šejbe su, sa senedom, zabilježili da je Esved kazao: "Vidio sam Omera b. Hattaba kada je podigao ruke samo prilikom prvog tekbira, a kasnije to nije ponavljao."

Neki učenjaci su, na temelju ovog i drugih sličnih hadisa koje su zabilježili i El-Buhari u *Sahihu*, Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu*, mišljenja da ruke, prilikom izgovora tekbira u namazu, treba podići u četiri navrata: 1) prilikom početnog tekbira, 2) prilikom odlaska na ruku, 3) prilikom povratka sa rukua i 4) prilikom ustajanja sa sjedenja nakon dva rekata.

9 Abdullah b. Lehia b. Ukbe el-Hadremi Ebu Abdurrahman el-Masri je iskren prenosilac hadisa. Pobrkao je hadise nakon što su mu spaljene knjige. Pripadao je sedmoj generaciji.

leđa držeći glavu ravno, ne podižući je previše niti je previše spuštajući. Kada bi sjeo nakon dva rekata, sjeo bi na unatarnju stranu lijeve noge, a spustio desnu. Kada bi završio četvrti rekat, spustio bi lijevi bok na zemlju, a izbacio oba stopala na jednu stranu."[10]

الرَّكْعَتَيْنِ قَعَدَ عَلَى بَطْنِ قَدَمِهِ الْيُسْرَى وَنَصَبَ الْيُمْنَى. فَإِذَا كَانَ فِي الرَّابِعَةِ أَفْضَى بِوَرِكِهِ الْيُسْرَى إِلَى الْأَرْضِ وَأَخْرَجَ قَدَمَيْهِ مِنْ نَاحِيَةٍ وَاحِدَةٍ.

731. ISPRIČAO NAM JE Isa b. Ibrahim el-Misri, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od El-Lejsa b. Sa'da, on od Jezida b. Muhammeda el-Kurešija i Jezida b. Ebu Habiba, njih dvojica od Muhammeda b. Amra b. Halhalea, a on od Muhammeda b. Amra b. Ataa – slično prethodnom. Rekao je: **"Kada bi (Vjerovjesnik, s.a.v.s.) činio sedždu, ruke ne bi ni previše ispružio ni previše skupio, a vrhove prstiju bi okrenuo prema kibli."**[11]

٧٣١. حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْمِصْرِيُّ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنِ اللَّيْثِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْقُرَشِيِّ وَيَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَلْحَلَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَطَاءٍ نَحْوَ هَذَا. قَالَ: فَإِذَا سَجَدَ وَضَعَ يَدَيْهِ غَيْرَ مُفْتَرِشٍ وَلَا قَابِضِهِمَا وَاسْتَقْبَلَ بِأَطْرَافِ أَصَابِعِهِ الْقِبْلَةَ.

732. ISPRIČAO NAM JE Ali b. Husejn b. Ibrahim, kog je obavijestio Ebu Bedr, prenijevši od Zuhejra Ebu Hajsemea, on od Hasana b. el-Hurra, kome je ispričao Isa b. Abdullah b. Malik, prenijevši od Muhammeda b. Amra b. Ataa, jednog od Malikovih potomaka, on od Abbasa (ili je kazao: Ajjaša b. Sehla es-Saidija), koji bijaše u društvu svog oca, ashaba – u tom društvu su bili i Ebu Hurejre, Ebu Humejd es-Saidi i Ebu

٧٣٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا أَبُو بَدْرٍ حَدَّثَنِي زُهَيْرٌ أَبُو خَيْثَمَةَ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الْحُرِّ حَدَّثَنِي عِيسَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَطَاءٍ أَحَدِ بَنِي مَالِكٍ عَنْ عَبَّاسٍ أَوْ عَيَّاشِ بْنِ سَهْلٍ السَّاعِدِيِّ: أَنَّهُ كَانَ فِي مَجْلِسٍ فِيهِ أَبُوهُ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

---

[10] Ove riječi ukazuju na to, smatra El-Hattabi, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u slučaju četverorekatnih i trorekatnih namaza drugačije sjedio na posljednjem sjedenju u odnosu na prvo. Na prvom bi podvio prste desne noge i sjeo na lijevu, dok bi na drugom sjedenju izbacio obje noge na desnu stranu i sjeo na lijevi bok.

[11] U El-Buharijevoj verziji ovog hadisa stoji: **"A nožne prste bi okrenuo prema kibli. To je činio tako što bi ih podvio."**

Usejd – ovaj govor u kom je Isa b. Abdullah (u odnosu na prethodni hadis) nešto i dodao i oduzeo. Ovdje je kazao: **“Potom bi se podigao sa rukua i, rekavši:** ***Semiallahu limen hamideh, Allahumme rabbena lekel hamdu*****, podigao ruke, rekao:** ***Allahu ekber*** **i otišao na sedždu. Na sedždi se oslanjao na šake, koljena i prednji dio stopala. Potom bi izgovorio tekbir i sjeo na lijevi bok zategnuvši desno stopalo. Potom bi izgovorio tekbir i učinio (drugu) sedždu. Zatim bi izgovorio tekbir i ustao ne oslanjajući se na bok. Nakon dva rekata bi sjeo. Kada bi ustajao na sljedeći rekat, ustajao bi s tekbirom. Zatim bi klanjao preostala dva rekata.”** A nije spomenuo sjedenje na boku prilikom (drugog) sjedenja.

وَفِي الْمَجْلِسِ أَبُو هُرَيْرَةَ وَأَبُو حُمَيْدٍ السَّاعِدِيُّ وَأَبُو أُسَيْدٍ بِهَذَا الْخَبَرِ يَزِيدُ أَوْ يَنْقُصُ قَالَ فِيهِ: ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ يَعْنِي مِنَ الرُّكُوعِ فَقَالَ: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ. وَرَفَعَ يَدَيْهِ ثُمَّ قَالَ: اللَّهُ أَكْبَرُ فَسَجَدَ فَانْتَصَبَ عَلَى كَفَّيْهِ وَرُكْبَتَيْهِ وَصُدُورِ قَدَمَيْهِ وَهُوَ سَاجِدٌ. ثُمَّ كَبَّرَ فَجَلَسَ فَتَوَرَّكَ وَنَصَبَ قَدَمَهُ الْأُخْرَى. ثُمَّ كَبَّرَ فَسَجَدَ ثُمَّ كَبَّرَ فَقَامَ وَلَمْ يَتَوَرَّكْ. ثُمَّ سَاقَ الْحَدِيثَ. قَالَ: ثُمَّ جَلَسَ بَعْدَ الرَّكْعَتَيْنِ حَتَّى إِذَا هُوَ أَرَادَ أَنْ يَنْهَضَ لِلْقِيَامِ قَامَ بِتَكْبِيرَةٍ. ثُمَّ رَكَعَ الرَّكْعَتَيْنِ الْأُخْرَيَيْنِ، وَلَمْ يَذْكُرِ التَّوَرُّكَ فِي التَّشَهُّدِ.

733. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Abdulmelik b. Amr, prenijevši od Fulejha, da je Abbas b. Sehl kazao: **“Ebu Humejd, Ebu Usejd, Sehl b. Sa’d i Muhammed b. Mesleme su se sastali i razgovarali o namazu Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Ebu Humejd reče: ‘Ja od vas najbolje poznajem namaz Allahovog Poslanika, s.a.v.s.’ Spomenuo je nešto od toga, a onda nastavio: ‘Potom bi učinio ruku i stavio ruke na koljena kao da ih želi obuhvatiti njima. Ruke bi (u odnosu na tijelo) postavio u položaj konopca na luku strijele i odvojio ih od bokova. Potom bi učinio sedždu spustivši nos i čelo (na tlo), a odmakao bi ruke od bokova i stavio šake spram ramena. Potom bi se podigao i sačekao da se svaka kost smiri. Kada bi**

٧٣٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ابْنُ حَنْبَلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عَمْرٍو أَخْبَرَنِي (حَدَّثَنِي) فُلَيْحٌ حَدَّثَنِي عَبَّاسُ بْنُ سَهْلٍ قَالَ: اجْتَمَعَ أَبُو حُمَيْدٍ وَأَبُو أُسَيْدٍ وَسَهْلُ بْنُ سَعْدٍ وَمُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ فَذَكَرُوا صَلَاةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَقَالَ أَبُو حُمَيْدٍ: أَنَا أَعْلَمُكُمْ بِصَلَاةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَ بَعْضَ هَذَا. قَالَ: ثُمَّ رَكَعَ فَوَضَعَ يَدَيْهِ عَلَى رُكْبَتَيْهِ كَأَنَّهُ قَابِضٌ عَلَيْهِمَا وَوَتَّرَ يَدَيْهِ فَتَجَافَى عَنْ جَنْبَيْهِ. قَالَ: ثُمَّ سَجَدَ فَأَمْكَنَ أَنْفَهُ وَجَبْهَتَهُ وَنَحَّى يَدَيْهِ عَنْ جَنْبَيْهِ وَوَضَعَ كَفَّيْهِ حَذْوَ مَنْكِبَيْهِ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ حَتَّى رَجَعَ كُلُّ عَظْمٍ فِي مَوْضِعِهِ حَتَّى فَرَغَ ثُمَّ جَلَسَ فَافْتَرَشَ رِجْلَهُ الْيُسْرَى وَأَقْبَلَ

završio sedžde (nakon dva rekata), sjeo bi na unutarnju stranu lijeve noge dok bi prednju stranu desne noge okrenuo prema kibli. Stavio bi desnu šaku na desno, a lijevu šaku na lijevo koljeno i podigao kažiprst.'"

بِصَدْرِ الْيُمْنَى عَلَى قِبْلَتِهِ. وَوَضَعَ كَفَّهُ الْيُمْنَى عَلَى رُكْبَتِهِ الْيُمْنَى وَكَفَّهُ الْيُسْرَى عَلَى رُكْبَتِهِ الْيُسْرَى وَأَشَارَ بِأُصْبُعِهِ.

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis je prenio Utbe b. Ebu Hakim od Abdullaha b. Isaa, a on od El-Abbasa b. Sehla, ne spomenuvši oslanjanje na bokove, slično Fulejhovom hadisu. I Hasan b. el-Hurr je naveo smisao sličan Fulejhovom i Utbeovom hadisu."

734. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Osman, kog je obavijestio Bekijje, njega Utbe, prenijevši od Abdullaha b. Isaa, on od El-Abbasa b. Sehla es-Saidija, da je Ebu Humejd rekao: **"A kada bi činio sedždu, razmakao bi stegna jedno od drugoga i ne bi trbuh oslanjao na njih."**

Ebu Davud kaže: "A prenio ga je i Ibnul-Mubarek, kog je obavijestio Fulejh, njega Abbas b. Sehl, ali ga nisam upamtio. Ispričao mi ga je – mislim da je spomenuo Isaa b. Abdullaha – da je Abbas b. Sehl rekao: 'Bio sam kod Ebu Humejda es-Saidija kada je ispričao ovaj hadis.'"

٧٣٤. قَالَ أَبُو داود: رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ عُتْبَةُ بْنُ أَبِي حَكِيمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عِيسَى عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ سَهْلٍ. لَمْ يَذْكُرِ التَّوَرُّكَ. وَذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ فُلَيْحٍ. وَذَكَرَ الْحَسَنُ بْنُ الْحُرِّ نَحْوَ جِلْسَةِ حَدِيثِ فُلَيْحٍ وَعُتْبَةَ. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ أَخْبَرَنَا بَقِيَّةُ حَدَّثَنِي عُتْبَةُ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عِيسَى عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ سَهْلٍ السَّاعِدِيِّ عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ بِهَذَا الْحَدِيثِ قَالَ: وَإِذَا سَجَدَ فَرَّجَ بَيْنَ فَخِذَيْهِ غَيْرَ حَامِلٍ بَطْنَهُ عَلَى شَيْءٍ مِنْ فَخِذَيْهِ.

قَالَ أَبُو داود: رَوَاهُ ابْنُ الْمُبَارَكِ أَخْبَرَنَا (حَدَّثَنَا) فُلَيْحٌ سَمِعْتُ عَبَّاسَ بْنَ سَهْلٍ يُحَدِّثُ فَلَمْ أَحْفَظْهُ فَحَدَّثَنِيهِ. أُرَاهُ ذَكَرَ عِيسَى بْنَ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّهُ سَمِعَهُ مِنْ عَبَّاسِ بْنِ سَهْلٍ قَالَ: حَضَرْتُ أَبَا حُمَيْدٍ السَّاعِدِيَّ بِهَذَا الْحَدِيثِ.

735. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ma'mer, kog je obavijestio Hadžadž b. Minhal, prenijevši od Hemmama, on od Muhammeda b. Džuhadea, ovaj od Abduldžebbara b. Vaila, da je njegov otac rekao: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi, idući na sedždu, spustio koljena na zemlju, pa onda šake.**

٧٣٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ أَخْبَرَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جُحَادَةَ عَنْ عَبْدِ الْجَبَّارِ بْنِ وَائِلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي هَذَا الْحَدِيثِ قَالَ: فَلَمَّا سَجَدَ وَقَعَتَا رُكْبَتَاهُ إِلَى الْأَرْضِ قَبْلَ أَنْ تَقَعَ

Na sedždi bi čelo i nos spustio između šaka i odmakao bi (ruke) od pazuha.”[12]

كَفَّاهُ. فَلَمَّا سَجَدَ وَضَعَ جَبْهَتَهُ بَيْنَ كَفَّيْهِ وَجَافَى عَنْ إِبِطَيْهِ.

Hadžadž veli da je Hemmam rekao: “Ispričao nam je Šekik, kog je obavijestio Asim b. Kulejb, prenijevši od svoga oca, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., slično ovome hadisu. A u hadisu jednog od njih, koliko znam, u hadisu Muhammeda b. Džuhadea, stoji: **‘A kada bi ustajao, ustao bi prvo na koljena, oslonivši se na bokove.’”**

قَالَ حَجَّاجٌ: وَقَالَ هَمَّامٌ: و حَدَّثَنَا شَقِيقٌ حَدَّثَنِي عَاصِمُ بْنُ كُلَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمِثْلِ هَذَا. وَفِي حَدِيثِ أَحَدِهِمَا، وَأَكْبَرُ عِلْمِي أَنَّهُ حَدِيثُ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ: وَإِذَا نَهَضَ نَهَضَ عَلَى رُكْبَتَيْهِ وَاعْتَمَدَ عَلَى فَخِذِهِ

736. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Abdullah b. Davud, prenijevši od Fitra, on od Abduldžebbara b. Vaila, da je njegov otac kazao: **“Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je, prilikom stupanja u namaz, digao palce do ušnih resica.”**[13]

٧٣٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ دَاوُدَ عَنْ فِطْرٍ عَنْ عَبْدِ الْجَبَّارِ بْنِ وَائِلٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْفَعُ إِبْهَامَيْهِ فِي الصَّلَاةِ إِلَى شَحْمَةِ أُذُنَيْهِ

737. ISPRIČAO NAM JE Abdulmelik b. Šuajb b. Lejs, prenijevši od svog oca, on od svog, a on od Jahjaa b. Ejuba, ovaj od Abdulmelika b. Abdulaziza b. Džurejdža, on od Ibn Šihaba, on od Ebu Bekra b. Abdurrahmana b. el-Harisa b. Hišama, da

٧٣٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللَّيْثِ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ جَدِّي عَنْ يَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ جُرَيْجٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي بَكْرِ ابْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ

---

[12] Na temelju ovog hadisa, Ebu Hanife, Eš-Šafi, Ahmed b. Hanbel, Ishak i, od asahaba, Omer i Ibn Mesud, smatraju da je sunnet, prilikom odlaska na sedždu, spustiti na tlo koljena prije ruku.

Malik, El-Evzai Ibn Hazm i, prema nekim predanjima, Ahmed b. Hanbel, smatraju da je, idući na sedždu, mustehab spustiti ruke prije koljena. Svoje mišljenje temelje na hadisu koji su zabilježili Ebu Davud, Et-Tirmizi i En-Nesai u *Sunenima*, od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **“Kada idete na sedždu, ne spuštajte se kao deva, nego spustite ruke prije koljena.”**

[13] Na osnovu ovog i hadisa koji je zabilježio Muslim u *Sahihu*, od Malika b. Huvejrisa, koji je ranije spomenut i u kom stoji da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., prilikom početnog tekbira podizao ruke do ušiju, Ebu Hanife smatra da je u namazu, pri izgovoru početnog tekbira, sunnet dići ruke do ušiju.

je Ebu Hurejre rekao: **"Kada bi izgovorio (početni) tekbir, Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi podigao ruke spram ušiju. Učinio bi to i kada bi išao na ruku. Kada bi se vraćao sa (rukua) radi sedžde, učinio bi isto, a učinio bi to i kada bi se dizao (sa sjedenja) nakon dva rekata."**[14]

738. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Ibn Lehia, prenijevši od Ebu Hubejrea,[15] a on od Mejmuna el-Mekkija: **"Vidio sam Abdullaha b. ez-Zubejra da je, kada je imamio, dizao šake: prilikom stupanja u namaz, kada bi išao na ruku, kada bi išao na sedždu i kada bi ustajao (sa sedžde) na kijam. Podižući se na kijam, dizao bi ruke. Otišao sam Ibn Abbasu i rekao: 'Vidio sam Ibn ez-Zubejra da klanja namaz onako kako nisam vidio da bilo ko klanja.' Opisao sam mu način na koji je dizao ruke, a on reče: 'Ako želiš slijediti namaz Allahovog Poslanika, s.a.v.s., onda klanjaj onako kako je klanjao Abdullah b. ez-Zubejr.'"**[16]

739. ISPRIČALI SU NAM Kutejbe b. Seid i Muhammed b. Eban, koje je obavijestio En-Nadr b. Kesir es-Saidi: **"Jednom prilikom**

بْنِ هِشَامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا كَبَّرَ لِلصَّلَاةِ جَعَلَ يَدَيْهِ حَذْوَ مَنْكِبَيْهِ. وَإِذَا رَكَعَ فَعَلَ مِثْلَ ذَلِكَ. وَإِذَا رَفَعَ لِلسُّجُودِ فَعَلَ مِثْلَ ذَلِكَ. وَإِذَا قَامَ مِنَ الرَّكْعَتَيْنِ فَعَلَ مِثْلَ ذَلِكَ

٧٣٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ أَبِي هُبَيْرَةَ عَنْ مَيْمُونٍ الْمَكِّيِّ أَنَّهُ رَأَى عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الزُّبَيْرِ وَصَلَّى بِهِمْ يُشِيرُ بِكَفَّيْهِ حِينَ يَقُومُ وَحِينَ يَرْكَعُ وَحِينَ يَسْجُدُ وَحِينَ يَنْهَضُ لِلْقِيَامِ فَيَقُومُ فَيُشِيرُ بِيَدَيْهِ فَانْطَلَقْتُ إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ فَقُلْتُ: إِنِّي رَأَيْتُ ابْنَ الزُّبَيْرِ صَلَّى صَلَاةً لَمْ أَرَ أَحَدًا يُصَلِّيهَا. فَوَصَفْتُ لَهُ هَذِهِ الْإِشَارَةَ فَقَالَ: إِنْ أَحْبَبْتَ أَنْ تَنْظُرَ إِلَى صَلَاةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاقْتَدِ بِصَلَاةِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ

٧٣٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَمُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ الْمَعْنَى قَالَا أَخْبَرَنَا النَّضْرُ بْنُ كَثِيرٍ يَعْنِي السَّعْدِيَّ قَالَ: صَلَّى إِلَى جَنْبِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ طَاوُسٍ فِي مَسْجِدِ

---

[14] Ibnul-Kajjim el-Dževzije smatra da je ovaj hadis vjerodostojan prema Musl - movim kriterijima.

[15] Ebu Hubejre Muhammed b. el-Velid b. Hubejre el-Hašimi ed-Dimeški je iskren prenosilac hadisa. Pripadao je jedanaestoj generaciji. Umro je 286. godine po Hidžri.

[16] "Pored toga što je slab" – veli Abadi – "ovaj hadis je i u koliziji s vjerodostojnim hadisom koji je zabilježio El-Buhari u *Sahihu*, a u kom stoji da Vjerovjesnik, s.a.v.s., nije dizao ruke kada bi sa sedžde ustajao na kijam."

je pored mene, u džamiji Hajf, klanjao Abdullah b. Tavus. Kada bi se dizao s prve sedžde, podizao je ruke spram lica. Nije mi se to dopalo i ispričao sam to Vuhejbu b. Halidu. Vuhejb b. Halid mu reče: 'Činiš nešto što nisi vidio da čini bilo ko.' Ibn Tavus mu odgovori: 'Vidio sam svog oca kada je ovako radio. On je rekao da je vidio Ibn Abbasa da je ovo radio i, koliko mi je poznato, Ibn Abas je rekao da je ovako radio i Vjerovjesnik, s.a.v.s.'"[17]

الْخَيْفِ. فَكَانَ إِذَا سَجَدَ السَّجْدَةَ الْأُولَى فَرَفَعَ رَأْسَهُ مِنْهَا رَفَعَ يَدَيْهِ تِلْقَاءَ وَجْهِهِ. فَأَنْكَرْتُ ذَلِكَ. فَقُلْتُ لِوُهَيْبِ بْنِ خَالِدٍ فَقَالَ لَهُ وُهَيْبُ بْنُ خَالِدٍ تَصْنَعُ شَيْئًا لَمْ أَرَ أَحَدًا يَصْنَعُهُ؟ فَقَالَ ابْنُ طَاوُسٍ: رَأَيْتُ أَبِي يَصْنَعُهُ. وَقَالَ أَبِي: رَأَيْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ يَصْنَعُهُ. وَلَا أَعْلَمُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصْنَعُهُ

740. ISPRIČAO NAM JE Nasr b. Ali, kog je obavijestio Abdul-A'la, prenijevši od Ubejdullaha, a on od Nafia: **"Ibn Omer je prakticirao dizati ruke kada bi stupao u namaz, kada bi išao na ruku, (kada bi išao na sedždu) nakon što bi izgovorio: *Semi-allahu limen hamideh*, i kada bi ustajao (sa sjedenja) nakon dva rekata. On smatra da je i Allahov Poslanik, s.a.v.s., to činio."**[18]

٧٤٠. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا (حَدَّثَنَا) عَبْدُ الْأَعْلَى أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ: أَنَّهُ كَانَ إِذَا دَخَلَ فِي الصَّلَاةِ كَبَّرَ وَرَفَعَ يَدَيْهِ وَإِذَا رَكَعَ وَإِذَا قَالَ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ وَإِذَا قَامَ مِنَ الرَّكْعَتَيْنِ رَفَعَ يَدَيْهِ. وَيَرْفَعُ ذَلِكَ إِلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Ebu Davud kaže: "Vjerodostojno je ono gdje se Ibn Omerove riječi ne dovode u vezu s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s. Prvi dio ovog hadisa je prenio Bekijje od Ubejdullaha. Sa senedom ga je prenio i Es-Sekafi od Ubejdullaha, zastavši kod Ibn Omera, i tu kaže da je Ibn Omer prakticirao podizati ruke spram prsa kada bi ustajao (sa sjedenja) poslije dva rekata – i ovo je pouzdano. Ovaj hadis su kao

قَالَ أَبو داود: الصَّحِيحُ قَوْلُ ابْنِ عُمَرَ لَيْسَ بِمَرْفُوعٍ. قَالَ أَبو داود: وَرَوَى بَقِيَّةُ أَوَّلَهُ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ وَأَسْنَدَهُ وَرَوَاهُ الثَّقَفِيُّ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ وَأَوْقَفَهُ عَلَى ابْنِ عُمَرَ قَالَ فِيهِ: وَإِذَا قَامَ مِنَ الرَّكْعَتَيْنِ يَرْفَعُهُمَا إِلَى ثَدْيَيْهِ. وَهَذَا هُوَ الصَّحِيحُ.

قَالَ أَبو داود: وَرَوَاهُ اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ وَمَالِكٌ وَأَيُّوبُ وَابْنُ جُرَيْجٍ مَوْقُوفًا. وَأَسْنَدَهُ حَمَّادُ

---

[17] Abadi tvrdi da je i ovaj hadis slab. U njegovom senedu je En-Nadr b. Kesir es-Sa'di, koji je slab prenosilac. Ibn Hibban za njega kaže da je prenosio apokrifne hadise i da nije dozvoljeno od njega preuzimati hadise. Hafiz hadisa Ebu Ahmed en-Nejsaburi za ovaj hadis kaže da je munker.

[18] El-Ismaili smatra da je Abdul-A'la pogriješio kada je ovaj hadis doveo u vezu s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s. To je bio Ibn Omerov postupak.

mevkuf prenijeli El-Lejs b. Sa'd, Malik, Ejub i Ibn Džurejdž, a kao merfu ga je prenio samo Hammad b. Seleme od Ejuba. Međutim, Ejub i Malik nisu spomenuli da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., podizao ruke kada bi se podizao sa dvije sedžde. To je spomenuo El-Lejs. Ibn Džurejdž kaže: "Upitao sam Nafia: 'Je li Ibn Omer, u slučaju prvog tekbira (prilikom stupanja u namaz) ruke podizao više nego u ostalim slučajevima?' 'Ne,' – odgovorio je – 'podizao ih je isto.' Rekoh: 'Pokaži mi dokle ih je podizao.' On pokaza da ih je podizao spram prsa i niže."

741. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, a on od Nafia: **"Kada bi Abdullah b. Omer stupao u namaz, podigao bi ruke spram ramena, a kada bi se vraćao sa rukua, nije ih dizao toliko visoko."**

Ebu Davud kaže: "Koliko mi je poznato, niko osim Malika nije spomenuo da ih nije dizao toliko visoko."

117. O onom koji smatra da prilikom ustajanja sa sjedenja, nakon dva rekata, treba podići ruke

742. ISPRIČALI SU NAM Osman b. Ebu Šejbe i Muhammed b. Ubejd el-Muharibi, njima je ispričao Muhammed b. Fudajl, prenijevši od Asima b. Kulejba, on od Muhariba b. Desara, a on od Ibn Omera: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi, kada bi ustajao sa (sjedenja) nakon dva rekata, izgovorio tekbir i podigao ruke."**

743. ISPRIČAO NAM JE Hasan b. Ali, kog je obavijestio Sulejman b. Davud el-Hašimi, prenijevši od Abdurrahmana b. Ebuz-Zinada, on od Musaa b. Ukbea, on

بْنُ سَلَمَةَ وَحْدَهُ عَنْ أَيُّوبَ. وَلَمْ يَذْكُرْ أَيُّوبُ وَمَالِكٌ الرَّفْعَ إِذَا قَامَ مِنَ السَّجْدَتَيْنِ. وَذَكَرَهُ اللَّيْثُ فِي حَدِيثِهِ. قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ فِيهِ قُلْتُ لِنَافِعٍ: أَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَجْعَلُ الأُولَى أَرْفَعَهُنَّ؟ قَالَ: لَا سَوَاءً. قُلْتُ: أَشِرْ لِي. فَأَشَارَ إِلَى الثَّدْيَيْنِ أَوْ أَسْفَلَ مِنْ ذَلِكَ

٧٤١. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ: أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ كَانَ إِذَا ابْتَدَأَ الصَّلَاةَ يَرْفَعُ يَدَيْهِ حَذْوَ مَنْكِبَيْهِ. وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ رَفَعَهُمَا دُونَ ذَلِكَ.

قَالَ أَبُو داود: لَمْ يَذْكُرْ رَفَعَهُمَا دُونَ ذَلِكَ أَحَدٌ غَيْرُ مَالِكٍ فِيمَا أَعْلَمُ

١١٧. بَاب مَنْ ذَكَرَ أَنَّهُ يَرْفَعُ يَدَيْهِ إِذَا قَامَ مِنَ الثِّنْتَيْنِ

٧٤٢. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَمُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الْمُحَارِبِيُّ قَالَا حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ عَاصِمِ بْنِ كُلَيْبٍ عَنْ مُحَارِبِ بْنِ دِثَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَامَ مِنَ الرَّكْعَتَيْنِ كَبَّرَ وَرَفَعَ يَدَيْهِ

٧٤٣. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْهَاشِمِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْفَضْلِ بْنِ

od Abdullaha b. Fadla b. Rebia b. el-Harisa b. Abdulmuttaliba, on od Abdurrahmana el-A'redža, on od Ubejdullaha b. Ebu Rafia, on od Alije b. Ebu Taliba, **da bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., prilikom stupanja u neki od obaveznih namaza, izgovorio (početni tekbir) i podigao ruke spram ramena. Isto bi uradio i kada bi završio učenje i htio na ruku, te kada bi se dizao s rukua. Ni u jednom slučaju ne bi podizao ruke dok bi sjedio u namazu. Također bi digao ruke i izgovorio tekbir kada bi ustajao (sa sjedenja) nakon dva rekata."**[19]

رَبِيعَةَ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْأَعْرَجِ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّهُ كَانَ إِذَا قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ الْمَكْتُوبَةِ كَبَّرَ وَرَفَعَ يَدَيْهِ حَذْوَ مَنْكِبَيْهِ. وَيَصْنَعُ مِثْلَ ذَلِكَ إِذَا قَضَى قِرَاءَتَهُ وَأَرَادَ أَنْ يَرْكَعَ وَيَصْنَعُهُ إِذَا رَفَعَ مِنَ الرُّكُوعِ وَلَا يَرْفَعُ يَدَيْهِ فِي شَيْءٍ مِنْ صَلَاتِهِ وَهُوَ قَاعِدٌ. وَإِذَا قَامَ مِنَ السَّجْدَتَيْنِ رَفَعَ يَدَيْهِ كَذَلِكَ وَكَبَّرَ.

Ebu Davud kaže: "U hadisu u kome je Ebu Humejd es-Saidi opisao Vjerovjesnikov, s.a.v.s., namaz, stoji: **'Kada bi ustajao (sa sjedenja) poslije dva rekata, izgovorio bi tekbir i podigao ruke naspram ramena, onako kako je to činio i prilikom stupanja u namaz.'"**

قَالَ أبو داود: فِي حَدِيثِ أَبِي حُمَيْدٍ السَّاعِدِيِّ حِينَ وَصَفَ صَلَاةَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَامَ مِنَ الرَّكْعَتَيْنِ كَبَّرَ وَرَفَعَ يَدَيْهِ حَتَّى يُحَاذِيَ بِهِمَا مَنْكِبَيْهِ كَمَا كَبَّرَ عِنْدَ افْتِتَاحِ الصَّلَاةِ

744. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Katadea, on od Nasra b. Asima, da je Malik b. Huvejris kazao: **"Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da je dizao ruke kada bi izgovorio početni tekbir, kada bi išao na ruku i kada bi se vraćao s rukua. Dizao ih je do ušnih resica."**

٧٤٤. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ نَصْرِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ الْحُوَيْرِثِ قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْفَعُ يَدَيْهِ إِذَا كَبَّرَ وَإِذَا رَكَعَ وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ حَتَّى يَبْلُغَ بِهِمَا فُرُوعَ أُذُنَيْهِ

745. ISPRIČAO NAM JE Ibn Muaz, kog je obavijestio njegov otac. A ispričao nam je i Musa b. Mervan, kom je prenio Šuajb b. Ishak – isti smisao – od Imrana, on od Lahika,

٧٤٥. حَدَّثَنَا ابْنُ مُعَاذٍ أَخْبَرَنَا أَبِي ح. و حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ مَرْوَانَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ يَعْنِي ابْنَ إِسْحَقَ الْمَعْنَى عَنْ عِمْرَانَ عَنْ لَاحِقٍ عَنْ بَشِيرِ بْنِ نَهِيكٍ قَالَ: قَالَ

[19] Ovaj hadis upućuje na to, smatra Abadi, da je mustehab podići ruke pri izgovoru tekbira na četiri mjesta u namazu: 1) prilikom stupanja u namaz, 2) kada idemo na ruku, 3) kada se podižemo sa rukua i 4) kada se dižemo s prvog sjedenja nakon dva rekata.

on od Bišra b. Nehika, da je Ebu Hurejre rekao: **“Da sam bio ispred Vjerovjesnika, s.a.v.s., vidio bih mu pazuh.”**[20] Ibn Muaz je dodao da je Lahik rekao: **“Zar ne vidiš, da (Ebu Hurejre) dok je bio u namazu, nije mogao biti ispred Vjerovjesnika, s.a.v.s?”** Musa je dodao: **“Kada bi izgovorio tekbir, podigao bi ruke.”**

أَبُو هُرَيْرَةَ: لَوْ كُنْتُ قُدَّامَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَرَأَيْتُ إِبِطَيْهِ. زَادَ ابْنُ مُعَاذٍ: قَالَ يَقُولُ لَاحِقٌ أَلَا تَرَى أَنَّهُ فِي الصَّلَاةِ وَلَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَكُونَ قُدَّامَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَزَادَ مُوسَى: يَعْنِي إِذَا كَبَّرَ رَفَعَ يَدَيْهِ

746. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Ibn Idris, prenijevši od Asima b. Kulejba, on od Abdurrahmana b. el-Esveda, on od Alkamea, da je Abdullah[21] rekao: **“Allahov Poslanik, s.a.v.s., nas je podučio namazu. Izgovorio bi (početni) tekbir i podigao ruke. Kada bi činio ruku, stavio bi ruke među koljena. To je doprlo do Sa’da, pa je rekao: ‘Istinu je rekao moj brat. Bilo nam je naređeno da tako činimo, a potom nam je naređeno ovo, tj. držanje ruku na koljenima.’”**[22]

٧٤٦. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا ابْنُ إِدْرِيسَ عَنْ عَاصِمِ بْنِ كُلَيْبٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللهِ: عَلَّمَنَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصَّلَاةَ فَكَبَّرَ وَرَفَعَ يَدَيْهِ. فَلَمَّا رَكَعَ طَبَّقَ يَدَيْهِ بَيْنَ رُكْبَتَيْهِ. قَالَ: فَبَلَغَ ذَلِكَ سَعْدًا فَقَالَ: صَدَقَ أَخِي قَدْ كُنَّا نَفْعَلُ هَذَا ثُمَّ أَمَرَنَا بِهَذَا، يَعْنِي الْإِمْسَاكَ عَلَى الرُّكْبَتَيْنِ

[20] U ovom hadisu Ebu Hurejre opisuje način na koji je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u namazu podizao ruke. Mogla su se vidjeti njegova pazuha ukoliko se neko nalazio ispred njega. Međutim, ovo ukazuje na to da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., pri izgovoru početnog tekbira dizao ruke spram ušiju, jer da ih je dizao spram ramena, ne bi se mogla vidjeti njegova pazuha.

[21] Abdullah b. Mes’ud.

[22] Ovaj hadis je derogiran hadisima u kojima se govori da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na rukuu držao ruke na koljenima, jer se u njemu navodi da bi on ruke stavio između koljena. Da je tako, potvrđuju i riječi Sa’da b. Ebu Vekkasa: “Bilo nam je naređeno da tako činimo, a potom nam je naređeno ovo.”, tj. držanje ruku na koljenima.

118. O onome koji nije spomenuo dizanje ruku prilikom rukua

١١٨. بَاب مَنْ لَمْ يَذْكُرِ الرَّفْعَ عِنْدَ الرُّكُوعِ

747. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, njega je obavijestio Veki, prenijevši od Sufjana, on od Asima b. Kulejba, on od Abdurrahmana b. el-Esveda, a on od Alkamea, da je Abdullah b. Mesud rekao: **"Hoćete li da vam klanjam namaz onako kako ga je klanjao Allahov Poslanik, s.a.v.s?" Pa je klanjao i samo je jedanput podigao ruke.**[23]

Ebu Davud kaže: "Ovo je sažetak dugačkog hadisa, koji u ovom obliku nije vjerodostojan."

٧٤٧. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ عَاصِمٍ يَعْنِي ابْنَ كُلَيْبٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ: أَلَا أُصَلِّي بِكُمْ صَلَاةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: فَصَلَّى فَلَمْ يَرْفَعْ يَدَيْهِ إِلَّا مَرَّةً.

قَالَ أَبُو داود: هَذَا حَدِيثٌ مُخْتَصَرٌ مِنْ حَدِيثٍ طَوِيلٍ، وَلَيْسَ هُوَ بِصَحِيحٍ عَلَى هَذَا اللَّفْظِ

748. ISPRIČAO NAM JE Hasan b. Ali, kog su obavijestili Muavija, Halid b. Amr i Ebu Huzejfe, prenijevši od Sufijana sa istim senedom. On je rekao: **"Podigao je ruke samo prvi put."** Neki su kazali: **"jedanput"**.

٧٤٨. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا مُعَاوِيَةُ وَخَالِدُ بْنُ عَمْرٍو وَأَبُو حُذَيْفَةَ قَالُوا: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بِإِسْنَادِهِ بِهَذَا قَالَ: فَرَفَعَ يَدَيْهِ فِي أَوَّلِ مَرَّةٍ. وَقَالَ بَعْضُهُمْ: مَرَّةً وَاحِدَةً

749. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. es-Sabbah el-Bezzaz, kog je obavijestio Šerik, prenijevši od Jezida b. Ebu Zijada, on od Abdurrahmana b. Ebu Lejla, a on od El-Beraa: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi, kada bi stupao u namaz, podigao ruke blizu ušiju. Kasnije to više ne bi ponovio."**

٧٤٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ الْبَزَّازُ أَخْبَرَنَا شَرِيكٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنِ الْبَرَاءِ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا افْتَتَحَ الصَّلَاةَ رَفَعَ يَدَيْهِ إِلَى قَرِيبٍ مِنْ أُذُنَيْهِ ثُمَّ لَا يَعُودُ.

750. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed ez-Zuhri, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Jezida – slično Šerikovom

٧٥٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّهْرِيُّ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ يَزِيدَ نَحْوَ حَدِيثِ شَرِيكٍ لَمْ يَقُلْ: ثُمَّ لَا يَعُودُ.

[23] Na temelju ovog i hadisa koji slijede, Ebu Hanife, Muhammed, Ebu Jusuf, Sufjan es-Sevri, Eš-Šabij, Ibrahim en-Nehai, Abdurrahman b. Ebu Lejla i drugi smatraju da je u namazu sunnet podići ruke samo pri izgovoru početnog tekbira.

hadisu, s tim što ovdje nije rekao: **"Poslije to više ne bi ponovio."** Sufjan kaže: "Kasnije nam je rekao u Kufi: **'A zatim to nije ponovio.'"**

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis su prenijeli Hušejm, Halid i Ibn Idris od Jezida i nisu spomenuli: **"Poslije to više nije ponovio."**

751. ISPRIČAO NAM JE Husejn b. Abdurrahman, kog je obavijestio Veki, prenijevši od Ibn Ebu Lejla, on od svoga brata Isaa, on od El-Hakema, on od Abdurrahmana b. Ebu Lejla, da je El-Bera b. Azib kazao: **"Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da je podigao ruke prilikom stupanja u namaz, potom ih više nije dizao sve dok ne bi završio namaz."**

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis nije vjerodostojan."

752. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Ibn Ebu Zi'ba, on od Seida b. Sim'ana, a on od Ebu Hurejrea: **"Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., stupao u namaz, podigao bi ruke (prema glavi)."**

119. O stavljanju desne ruke po lijevoj u namazu

753. ISPRIČAO NAM JE Nasr b. Ali, kog je obavijestio Ebu Ahmed, prenijevši od El-Alaa b. Saliha, on od Zur'aa b. Abdurrahmana, da je Ibn Zubejr rekao: **"Ravnanje stopala i stavljanje ruke na ruku je sunnet."**

754. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Bekkar b. er-Rejjan, prenijevši od Hušejma

قَالَ سُفْيَانُ قَالَ لَنَا بِالْكُوفَةِ بَعْدُ ثُمَّ لَا يَعُودُ.

قَالَ أَبو داود: وَرَوَى هَذَا الْحَدِيثَ هُشَيْمٌ وَخَالِدٌ وَابْنُ إِدْرِيسَ عَنْ يَزِيدَ لَمْ يَذْكُرُوا: ثُمَّ لَا يَعُودُ.

٧٥١. حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَخْبَرَنَا (حَدَّثَنَا) وَكِيعٌ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ أَخِيهِ عِيسَى عَنِ الْحَكَمِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَفَعَ يَدَيْهِ حِينَ افْتَتَحَ الصَّلَاةَ ثُمَّ لَمْ يَرْفَعْهُمَا حَتَّى انْصَرَفَ.

قَالَ أَبو داود: هَذَا الْحَدِيثُ لَيْسَ بِصَحِيحٍ

٧٥٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ سَمْعَانَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ فِي الصَّلَاةِ رَفَعَ يَدَيْهِ مَدًّا

١١٩. بَاب وَضْعِ الْيُمْنَى عَلَى الْيُسْرَى فِي الصَّلَاةِ

٧٥٣. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا أَبُو أَحْمَدَ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ زُرْعَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ الزُّبَيْرِ يَقُولُ: صَفُّ الْقَدَمَيْنِ وَوَضْعُ الْيَدِ عَلَى الْيَدِ مِنَ السُّنَّةِ

٧٥٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارِ بْنِ الرَّيَّانِ عَنْ هُشَيْمِ بْنِ بَشِيرٍ عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ أَبِي

b. Bešira, on od El-Hadžadža b. Ebu Zejneba, on od Ebu Osmana en-Nehdija, **da je Ibn Mesud jednom prilikom, klanjajući, stavio lijevu ruku po desnoj. Vidjevši ga, Vjerovjesnik, s.a.v.s., mu stavi desnu ruku po lijevoj.**[24]

زَيْنَبَ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ: أَنَّهُ كَانَ يُصَلِّي فَوَضَعَ يَدَهُ الْيُسْرَى عَلَى الْيُمْنَى. فَرَآهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَضَعَ يَدَهُ الْيُمْنَى عَلَى الْيُسْرَى

755. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Mahbub, kog je obavijestio Hafs b. Gijas,

٧٥٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَحْبُوبٍ حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ

---

[24] Et-Tirmizi bilježi u *Džami'u* da je Hulb kazao: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi imamio i obuhvatio bi lijevu ruku desnom."** U verziji ovog hadisa, koju bilježi Ibn Huzejme u *Sahihu*, od Vaila b. Hudžra, stoji: **"Klanjao sam s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., pa je na prsa stavio desnu ruku po lijevoj."**

Buhari bilježi u *Sahihu* da je Sehl b. Sa'd kazao: **"Bilo je naređeno da muškarac (u namazu) stavi desnu ruku na podlakticu lijeve."**

Većina islamskih učenjaka, na temelju spomenutih i drugih hadisa, smatra da u namazu trebamo vezati ruke i to tako što ćemo staviti desnu ruku po lijevoj. Malikije smatraju da ih ne treba vezati, nego ih treba spustiti niza se. Oni su takav stav zauzeli na temelju nepouzdanih hadisa koje Kasim prenosi od Malika.

Osim toga, islamski učenjaci se razilaze i u vezi s tim gdje treba vezati ruke. Ebu Hanife i pravnici hanefijske škole smatraju da muškarac ruke treba vezati ispod pupka, a žena na prsima. Svoj stav temelje na hadisu Sehla b. Vaila, koji je ranije spomenut, kao i na drugim hadisima.

Od Malika su o ovome prenesena tri stava: a) da ruke ne treba vezati, nego ih treba spustiti niza se; b) da ruke treba vezati ispod prsa, a iznad pupka; i c) da svako sam odabere hoće li ih vezati ili će ih spustiti niza se.

I od Eš-Šafija se prenose tri različita stava: a) da ih treba vezati ispod prsa, a iznad pupka, b) da ih treba vezati na prsima, i c) da ih treba vezati ispod pupka.

Tri različita stava prenesena su i od Ahmeda b. Hanbela: a) da ih treba vezati ispod pupka, b) da ih treba vezati ispod prsa, i c) da svako sam odluči koji će od spomenuta dva načina primijeniti.

Abdurrahman el-Mubarekfuri tvrdi da je prvi stav najrašireniji među sljedbenicima hanbelijske pravne škole. Različiti stavovi koje prenose islamski pravnici upućuju na to da je u ovom slučaju riječ o više mogućnosi, te da se ruke mogu vezati na više načina.

prenijevši od Abdurrahmana b. Ishaka, on od Zijada b. Zejda, a on od Ebu Džuhajfea, da je Alija kazao: **“Sunnet je u namazu staviti šaku na šaku ispod pupka.”**

إِسْحَقَ عَنْ زِيَادِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ أَنَّ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عَنْهُم قَالَ: السُّنَّةُ وَضْعُ الْكَفِّ عَلَى الْكَفِّ فِي الصَّلَاةِ تَحْتَ السُّرَّةِ

756. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kudame b. A’jun, prenijevši od Ebu Bedra, on od Ebu Taluta Abdusselama, on od Ibn Džerira ed-Dubeija, da je njegov otac kazao: **“Vidio sam Aliju da je desnom rukom obuhvatio lijevu ruku oko zgloba (i stavio ih) iznad pupka.”**

Ebu Davud kaže: “Od Seida b. Džubejra je preneseno: ‘**...iznad pupka.**’ Ebu Midžlez kaže: ‘**...ispod pupka.**’ Preneseno je i od Ebu Hurejrea, ali (mu sened) nije jak.”

٧٥٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ قُدَامَةَ ابْنَ أَعْيَنَ عَنْ أَبِي بَدْرٍ عَنْ أَبِي طَالُوتَ عَبْدِ السَّلَامِ عَنِ ابْنِ جَرِيرٍ الضَّبِّيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: رَأَيْتُ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يُمْسِكُ شِمَالَهُ بِيَمِينِهِ عَلَى الرُّسْغِ فَوْقَ السُّرَّةِ.

قَالَ أَبو داود: وَرُوِيَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ فَوْقَ السُّرَّةِ. قَالَ أَبُو مِجْلَزٍ: تَحْتَ السُّرَّةِ. وَرُوِيَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَلَيْسَ بِالْقَوِيِّ

757. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Abdulvahid b. Zijąd, prenijevši od Abdurrahmana b. Ishaka el-Kufija, on od Sejjara Ebul-Hakema, a on od Ebu Vaila, da je Ebu Hurejre rekao: **“U namazu, šaku na šaku treba stavljati ispod pupka.”**

Ebu Davud kaže: “Čuo sam Ahmeda b. Hanbela kada je rekao da je Abdurrahman b. Ishak el-Kufi slab prenosilac.”

٧٥٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ إِسْحَقَ الْكُوفِيِّ عَنْ سَيَّارٍ أَبِي الْحَكَمِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ: قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: أَخْذُ الْأَكُفِّ عَلَى الْأَكُفِّ فِي الصَّلَاةِ تَحْتَ السُّرَّةِ.

قَالَ أَبو داود: سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ حَنْبَلٍ يُضَعِّفُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ إِسْحَقَ الْكُوفِيَّ

758. ISPRIČAO NAM JE Ebu Tevbe, kog je obavijestio El-Hejsem b. Humejd, prenijevši od Sevra, on od Sulejmana b. Musaa, a on od Tavusa: **“Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi u namazu stavio desnu ruku po lijevoj. Potom bi ih čvrsto držao na prsima.”**

٧٥٨. حَدَّثَنَا أَبُو تَوْبَةَ حَدَّثَنَا الْهَيْثَمُ يَعْنِي ابْنَ حُمَيْدٍ عَنْ ثَوْرٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ مُوسَى عَنْ طَاوُسٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَضَعُ يَدَهُ الْيُمْنَى عَلَى يَدِهِ الْيُسْرَى ثُمَّ يَشُدُّ بَيْنَهُمَا عَلَى صَدْرِهِ وَهُوَ فِي الصَّلَاةِ

120. Kojom dovom se otpočinje namaz

١٢٠. بَاب مَا يُسْتَفْتَحُ بِهِ الصَّلاَةُ مِنَ الدُّعَاءِ

759. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Muaz, koji prenosi od svog oca, kog je obavijestio Abdulaziz b. Ebu Seleme,[25] prenijevši od svoga amidže El-Madžišuna b. Ebu Selemea, on od Abdurrahmana el-A'redža, on od Ubejdullaha b. Ebu Rafia, a on od Alije b. Ebu Taliba: **"Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., stupao u namaz, izgovorio bi tekbir, a onda[26] bi rekao:** *Vedždžehtu vedžhi lillezi fetares-samavati vel-erda hanifen muslimen vema ene minel-mušrikin. Inne salati va nusuki ve mahjaje ve memati lillahi Rabbil-alemin la šerike lehu ve bizalike umirtu ve ene evvelul-muslimin. Allahumme Entel-Meliku la ilahe illa Ente. Ente Rabbi ve ene abduke zalemtu nefsi v'atereftu bizenbi fagafirli zunubi džemian la jagfiruz-zunube illa Ente. Vehdini liahsenil-ahlaki la jehdi lehaseniha illa Ente. Vasrif anni sejjieha la jasrifu sejjieha illa Ente. Lebbejke ve sa'dejke vel-hajru kullu fi jedejke veš-šerru lejse ilejke. Ve ene bike ve ilejke tebarekte ve tealejte estgafiruke ve etubu ilejke/ Okrećem lice svoje, kao pravi vjernik, prema Onome Koji je nebesa i*

٧٥٩. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ أَخْبَرَنَا أَبِي أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَمِّهِ الْمَاجِشُونِ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ كَبَّرَ ثُمَّ قَالَ: وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا مُسْلِمًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ. إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ. اللهُمَّ أَنْتَ الْمَلِكُ لَا إِلَهَ لِي إِلَّا أَنْتَ. أَنْتَ رَبِّي وَأَنَا عَبْدُكَ. ظَلَمْتُ نَفْسِي وَاعْتَرَفْتُ بِذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي ذُنُوبِي جَمِيعًا إِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ. وَاهْدِنِي لِأَحْسَنِ الْأَخْلَاقِ لَا يَهْدِي لِأَحْسَنِهَا إِلَّا أَنْتَ. وَاصْرِفْ عَنِّي سَيِّئَهَا لَا يَصْرِفُ سَيِّئَهَا إِلَّا أَنْتَ. لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ وَالْخَيْرُ كُلُّهُ فِي يَدَيْكَ وَالشَّرُّ

---

[25] Abdulaziz b. Abdullah b. Ebu Seleme el-Madžišun el-Medeni je pouzdan prenosilac hadisa i šerijatski pravnik. Pripadao je sedmoj generaciji. Napisao je nekoliko djela. Živio je u Bagdadu.

[26] Iz ovih riječi se, ističe Abadi, jasno vidi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., sp - menutu dovu učio nakon što bi izgovorio početni tekbir, a ne, kao što neki misle, prije izgovora početnog tekbira. U Ibn Hibbanovom predanju se naglašava da je to Allahov Poslanik, s.a.v.s., činio u obaveznim, farz-namazima, dok u Muslimovom predanju stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., to učio u noćnoj nafili.

Zemlju stvorio. Ja nisam od onih koji Njemu druge ravnim smatraju! Klanjanje moje, i obredi moji, i život moj, i smrt moja doista su posvećeni Allahu, Gospodaru svjetova, Koji nema saučesnika. To mi je naređeno i ja sam musliman. Allahu, Ti si Vladar i nema boga osim Tebe. Ti si moj Gospodar, a ja sam Tvoj rob. Ja sam sebi nasilje učinio i priznajem svoj grijeh, pa oprosti sve moje grijehe, Ti jedini praštaš.[27] *Uputi me lijepom ponašanju, jer samo Ti upućuješ lijepom ponašanju, a odstrani od mene loše ponašanje, jer samo Ti možeš odstraniti ono što je loše u ponašanju. Odazivam Ti se i stojim Ti stalno na raspolaganju. Sve dobro je u Tvojim rukama, a zlo se ne može pripisivati Tebi. U Tebe vjerujem i Tebi pripadam, Ti si Blagoslovljen i Uzvišen. Od Tebe tražim oprost i Tebi se vraćam.* – **A kada bi otišao na ruku, govorio bi:** *Allahumme leke reka'tu ve bike amentu ve leke eslemtu hašea leke sem'i ve besari ve muhhi ve izami ve ashabi/Allahu, Tebi ruku činim, u Tebe vjerujem i Tebi se predajem. Skrušeni su i ponizni prema Tebi: moj sluh, moj vid, moj mozak, moje kosti i moji živci.* **Kada bi se dizao (sa rukua), govorio bi:** *Allahumme Rabbena lekel-hamdu mil'es-semavati vel-eredine ve ma bejnehuma ve mil'e ma ši'te min šej'in ba'du/Allah čuje onoga ko*

لَيْسَ إِلَيْكَ. أَنَا بِكَ وَإِلَيْكَ تَبَارَكْتَ وَتَعَالَيْتَ. أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَإِذَا رَكَعَ قَالَ: اللَّهُمَّ لَكَ رَكَعْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَلَكَ أَسْلَمْتُ. خَشَعَ لَكَ سَمْعِي وَبَصَرِي وَمُخِّي وَعِظَامِي وَعَصَبِي. وَإِذَا رَفَعَ قَالَ: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ مِلْءَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمِلْءَ مَا بَيْنَهُمَا وَمِلْءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ. وَإِذَا سَجَدَ قَالَ: اللَّهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَلَكَ أَسْلَمْتُ سَجَدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ وَصَوَّرَهُ فَأَحْسَنَ صُورَتَهُ وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ وَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ. وَإِذَا سَلَّمَ مِنَ الصَّلَاةِ قَالَ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ وَمَا أَسْرَفْتُ وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَالْمُؤَخِّرُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ.

[27] U Kur'anu, u suri El-A'raf, 23. ajet stoji da su se Adem i Hava, nakon što ih je šejtan zaveo, obratili Allahu ovim riječima: "*Gospodaru naš,*" – *rekoše oni* – "*sami smo sebi nasilje učinili, i ako nam ne oprostiš i ne smiluješ nam se, sigurno ćemo biti izgubljeni.*" U suri El-Kasas, 16. ajet, stoji da se Musa, a.s., nakon što je ubio čovjeka, obratio Allahu riječima: "*Gospodaru moj,*" – *reče onda* – "*ja sam sebi nasilje učinio, oprosti mi!*" *I On mu oprosti. On, uistinu prašta i On je milostiv.*

Ga hvali. Gospodaru naš, neka Ti je tolika hvala da bi se njome mogao ispuniti prostor nebesa i Zemlje, i prostor između njih, i, povrh toga, prostor koji Ti želiš i ostalo. **Kada bi bio na sedždi, govorio bi:** *Allahumme leke sedžedtu ve bike amentu ve leke eslemtu. Sedžede vedžhi lillezi halekahu fesavverehu fehasene suverehu, ve šekka sem'ahu ve besarehu fe tebarekellahu ahsenul-halikin/Allahu, Tebi ničice padam, u Tebe vjerujem i Tebi se predajem. Moje lice ničice pada Onome Koji ga je stvorio i oblik mu dao, i iz njega izveo sluh i vid. Neka je uzvišen Allah, najbolji Stvoritelj.* **Kada bi predao selam,**[28] **govorio bi:** *Allahumme-gfirli ma kaddemtu ve ma ehhartu vema esrertu vema a'lentu vema esreftu vema Ente a'lemu bihi minni. Entel-mukaddimu ve Entel-muehhiru la ilahe illa Ente/Allahu, oprosti mi ono što sam davno i što sam nedavno (od grijeha) počinio, i ono što sam tajno i ono što sam javno počinio, i ono u čemu sam pretjerao i ono što Ti je više poznato nego meni. Ti si Prvi i Posljednji, nema boga osim Tebe."*

760. ISPRIČAO NAM JE Hasan b. Ali, kog je obavijestio Sulejman b. Davud el-Hašimi, prenijevši od Abdurrahmana b. Ebuz-Zinada, on od Musaa b. Ukbea, on od Abdullaha b. el-Fadla b. Rebia b. el-Harisa b. Abdulmuttaliba, on od El-A'redža, on od Ubejdullaha

٧٦٠. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْهَاشِمِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْفَضْلِ بْنِ رَبِيعَةَ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ

[28] Ovdje, u hadisu koji je zabilježio Ebu Davud, stoji da bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., nakon što bi predao selam, uputio sljedeću dovu. Isto stoji i u jednom od Muslimovih verzija ovog hadisa. U drugom, pak, Muslimovom predanju stoji da je dovu koja slijedi Allahov Poslanik, s.a.v.s., uputio između tešehhuda i selama.

b. Ebu Rafia, a on od Alije b. Ebu Taliba: **“Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., stupao u neki od propisanih namaza, izgovorio bi (početni) tekbir i podigao ruke spram ramena. Isto bi uradio i kada bi završio učenje i htio na ruku, te kada bi se vraćao s rukua. Ne bi podizao ruke dok bi sjedio. Podigao bi ih i izgovorio tekbir kada bi se dizao sa sjedenja nakon dva rekata** – i učio bi istu dovu koja je spomenuta u Abdulazizovom hadisu, s tim što bi u dovi ponešto dodao ili oduzeo. Nije spomenuo: *Vel-hajru kulluhu fi jedejke veš-šeru lejse ilejke/Svako dobro je u Tvojim rukama, a zlo se ne može pripisivati Tebi.* A na završetku namaza je dodao: *Allahumme-gfirli ma kaddemtu ve ehhartu ve esrertu ve a'lentu Ente ilahi la ilahe illa Ente/Allahu, oprosti mi ono što sam davno i što sam nedavno počinio, i ono što sam tajno i javno počinio, Ti si Prvi i Posljednji, i samo si Ti moj Bog, nema drugog boga osim Tebe.*”

عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّهُ كَانَ إِذَا قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ الْمَكْتُوبَةِ كَبَّرَ وَرَفَعَ يَدَيْهِ حَذْوَ مَنْكِبَيْهِ. وَيَصْنَعُ مِثْلَ ذَلِكَ إِذَا قَضَى قِرَاءَتَهُ وَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَرْكَعَ. وَيَصْنَعُهُ إِذَا رَفَعَ مِنَ الرُّكُوعِ. وَلَا يَرْفَعُ يَدَيْهِ فِي شَيْءٍ مِنْ صَلَاتِهِ وَهُوَ قَاعِدٌ. وَإِذَا قَامَ مِنَ السَّجْدَتَيْنِ رَفَعَ يَدَيْهِ كَذَلِكَ وَكَبَّرَ وَدَعَا نَحْوَ حَدِيثِ عَبْدِ الْعَزِيزِ فِي الدُّعَاءِ يَزِيدُ وَيَنْقُصُ الشَّيْءَ وَلَمْ يَذْكُرْ: وَالْخَيْرُ كُلُّهُ فِي يَدَيْكَ وَالشَّرُّ لَيْسَ إِلَيْكَ وَزَادَ فِيهِ: وَيَقُولُ عِنْدَ انْصِرَافِهِ مِنَ الصَّلَاةِ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ وَأَعْلَنْتُ أَنْتَ إِلَهِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ.

761. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Osman, kog je obavijestio Šurejh b. Jezid, prenijevši od Šuajba b. Ebu Hamze, on od Ibnul-Munkedira, Ibn Ebu Fervea i drugih medinskih pravnika: **“Ako pitam: ‘Šta si ti?’, ti reci: ‘Ja sam musliman!’ To je u skladu (s Vjerovjesnikovim, s.a.v.s.) riječima: ‘I ja sam prvi musliman.’”**

٧٦١. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ أَخْبَرَنَا شُرَيْحُ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنِي شُعَيْبُ بْنُ أَبِي حَمْزَةَ قَالَ قَالَ لِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ وَابْنُ أَبِي فَرْوَةَ وَغَيْرُهُمَا مِنْ فُقَهَاءِ أَهْلِ الْمَدِينَةِ: فَإِذَا قُلْتَ أَنْتَ ذَاكَ فَقُلْ: وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ يَعْنِي قَوْلَهُ: وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ

762. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Katadea, Sabita i Humejda, a oni od Enesa b. Malika, **da je neki čovjek žurio na namaz.**

٧٦٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ عَنْ قَتَادَةَ وَثَابِتٍ وَحُمَيْدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَجُلًا جَاءَ إِلَى الصَّلَاةِ وَقَدْ

Stigavši, odmah je počeo zadihano (učiti): *Allahu ekber, el-hamdu lillahi hamden kesiren tajjiben mubareken fihi/Allah je najveći! Hvala Allahu brojnom i ugodnom zahvalom u kojoj je bereket.* **Pošto Allahov Poslanik, s.a.v.s., završi namaz, upita: "Ko je od vas izgovorio (ove riječi), nije loše rekao." "Ja sam." – reče neki čovjek. "Užurbano sam na namaz došao, pa zadihano rekao." On reče: "Vidio sam dvanaest meleka kako se natječu koji će ih uzdići."** Humejd je dodao: **"Kada neko od vas dolazi (na namaz), neka ide onako kako inače ide, pa neka klanja ono što (od namaza) prispije, a neka naklanja ono što je propustio."**

حَفَزَهُ النَّفَسُ فَقَالَ: اللَّهُ أَكْبَرُ الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ. فَلَمَّا قَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَاتَهُ قَالَ: أَيُّكُمُ الْمُتَكَلِّمُ بِالْكَلِمَاتِ فَإِنَّهُ لَمْ يَقُلْ بَأْسًا؟ فَقَالَ الرَّجُلُ: أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ جِئْتُ وَقَدْ حَفَزَنِي النَّفَسُ فَقُلْتُهَا. فَقَالَ: لَقَدْ رَأَيْتُ اثْنَيْ عَشَرَ مَلَكًا يَبْتَدِرُونَهَا أَيُّهُمْ يَرْفَعُهَا. وَزَادَ حُمَيْدٌ فِيهِ: وَإِذَا جَاءَ أَحَدُكُمْ فَلْيَمْشِ نَحْوَ مَا كَانَ يَمْشِي فَلْيُصَلِّ مَا أَدْرَكَهُ وَلْيَقْضِ مَا سَبَقَهُ

763. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Merzuk, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Amra b. Murrea, on od Asima el-Anzija, on od Ibn Džubejra b. Mut'ima, a on od svoga oca, da je vidio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada klanja – Amr kaže da ne zna koji je to namaz bio. Allahov Poslanik je izgovarao: *Allahu ekber kebira, Allahu ekber kebira, Allahu ekber kebira vel-hamdu lillahi kesira, el-hamdu lillahi kesira, el-hamdu lillahi kesira ve subhanallah bukreten ve esila* – **tri puta.** *E'uzu billahi mineš-šejtani min nefhihi ve nefsihi ve hemzihi/Allah je velik i dostojan veličanja, Allah je velik i dostojan veličanja, Allah je velik i dostojan veličanja! Neka je hvala Allahu mnogo puta! Neka je hvala Allahu mnogo puta! Neka je hvala Allahu mnogo puta i neka Mu je slava jutrom i večeri. Utječem se Allahu od šejtana, njegove nadmenosti, njegovog zavođenja i*

٧٦٣. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ عَاصِمٍ الْعَنَزِيِّ عَنِ ابْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّهُ رَأَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي صَلَاةً. قَالَ عَمْرٌو: لَا أَدْرِي أَيَّ صَلَاةٍ هِيَ. فَقَالَ: اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا، اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا، اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا، وَسُبْحَانَ اللَّهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ثَلَاثًا. أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ مِنْ نَفْخِهِ

došaptavanja. Amr b. Murre kaže: "*Nefsuhu* je njegovo zavođenje, *nefhuhu* je nadmenost, a *hemzuhu* je došaptavanje."[29]

764. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Mis'ara, on od Amra b. Murrea, on od nekog čovjeka, on od Nafia b. Džubejra, da je njegov otac kazao: **"Čuo sam Vjerovjesnika kada je..."** – slično onome što je spomenuto u prethodnom hadisu, izgovarao je i u dobrovoljnom namazu.

765. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Rafi, kog je obavijestio Zejd b. el-Hubab, prenijevši od Muaza b. Saliha, kog je obavijestio Ezher b. Seid el-Haraazi, da je Asim b. Humejd kazao: **"Neko je upitao Aišu: 'Čime je Allahov Poslanik, s.a.v.s., otpočinjao noćni namaz?' Aiša je rekla: 'Upitao si me o nečemu o čemu me niko prije tebe nije upitao. Kada bi stupio u namaz, deset puta bi rekao:** *Allahu ekber*, **deset puta:** *El-hamdu lillah*, **deset puta:** *Subhanallah*, **deset puta:** *La ilahe illallah* **i deset puta** *Estagfirullah*, **a onda bi rekao:** *Allahume-gfirli vehdini verzukni ve afini/ Allahu, oprosti mi, uputi me, opskrbi me i podari mi zdravlje.* **Potom bi zatražio utočište od tjeskobe na Sudnjem danu."**

Ebu Davud kaže: "Halid b. Ma'dan je prenio od Rebia el-Džurešija, a on od Aiše – slično prethodnom hadisu."

766. ISPRIČAO NAM JE Ibnul-Musenna, kog je obavijestio Omer b. Junus, prenijevši

وَنَفْثِهِ وَهَمْزِهِ. قَالَ: نَفْثُهُ الشِّعْرُ وَنَفْخُهُ الْكِبْرُ وَهَمْزُهُ الْمُوتَةُ.

٧٦٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ مِسْعَرٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ رَجُلٍ عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: فِي التَّطَوُّعِ ذَكَرَ نَحْوَهُ.

٧٦٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ أَخْبَرَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ أَخْبَرَنِي مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ أَخْبَرَنِي أَزْهَرُ بْنُ سَعِيدٍ الْحَرَازِيُّ عَنْ عَاصِمِ بْنِ حُمَيْدٍ قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ: بِأَيِّ شَيْءٍ كَانَ يَفْتَتِحُ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قِيَامَ اللَّيْلِ؟ فَقَالَتْ: لَقَدْ سَأَلْتَنِي عَنْ شَيْءٍ مَا سَأَلَنِي عَنْهُ أَحَدٌ قَبْلَكَ. كَانَ إِذَا قَامَ كَبَّرَ عَشْرًا وَحَمِدَ اللهَ عَشْرًا وَسَبَّحَ عَشْرًا وَهَلَّلَ عَشْرًا وَاسْتَغْفَرَ عَشْرًا وَقَالَ: اللهُمَّ اغْفِرْ لِي وَاهْدِنِي وَارْزُقْنِي وَعَافِنِي. وَيَتَعَوَّذُ مِنْ ضِيقِ الْمَقَامِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

قَالَ أبو داود: وَرَوَاهُ خَالِدُ ابْنُ مَعْدَانَ عَنْ رَبِيعَةَ الْجُرَشِيِّ عَنْ عَائِشَةَ نَحْوَهُ.

٧٦٦. حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا عُمَرُ بْنُ يُونُسَ أَخْبَرَنَا عِكْرِمَةُ حَدَّثَنِي يَحْيَى

[29] Bilježi ga Ibn Madže u *Sunenu*.

od Ikrimea, on od Jahjaa b. Ebu Kesira, da je Ebu Seleme b. Abdurrahman b. Avf upitao Aišu: “**Čime bi Allahov Vjerovjesnik, s.a.v.s., otpočinjao namaz kada bi ustao noću? Ona odgovori: ‘Kada bi ustao noću, namaz bi počinjao riječima:** *Allahumme Rabbe Džibrile ve Mikaile ve Israfile Fatiressemavati vel-erdi Alimel-gajbi veš-šehadeti Ente tahkumu bejne ibadike fima kanu fihi jahtelifun. Ihdini limehtulife fihi minel-hakki bi’iznike, inneke ente tehdi men tešau ila siratin mustekim/Allahu, Gospodaru Džibrila, Mikaila i Israfila, Stvoritelju nebesa i Zemlje, Poznavaoče nevidljivog i vidljivog svijeta, Ti ćeš presuditi Svojim robovima u onome u čemu su se razišli. Uputi me u istinu o kojoj se razilaze, s Tvojim dopuštenjem, jer Ti si Taj Koji, koga hoće, upućuje na Pravi put.*’”

767. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Rafi, kog je obavijestio Ebu Nuh Kurrad,[30] njega je obavijestio Ikrime sa senedom u kome nema riječi *obavijestio nas je*, s istim značenjem, rekavši: “**Kada bi (Vjerovjesnik, s.a.v.s.) noću ustao da klanja, izgovorio bi tekbir, a onda rekao:** *Allahumme Rabbe Džibrile...*”

Ispričao nam je El-Ka’nebi da je Malik rekao: “Nema smetnji da se dova uči na tri mjesta u namazu: na početku, u sredini i na kraju, kako u obaveznim tako i u drugim namazima.”

بْنُ أَبِي كَثِيرٍ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ: بِأَيِّ شَيْءٍ كَانَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَفْتَتِحُ صَلَاتَهُ إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ؟ قَالَتْ: كَانَ إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ يَفْتَتِحُ صَلَاتَهُ: اللَّهُمَّ رَبَّ جِبْرِيلَ وَمِيكَائِيلَ وَإِسْرَافِيلَ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ. اهْدِنِي لِمَا اخْتُلِفَ فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِكَ. إِنَّكَ أَنْتَ تَهْدِي مَنْ تَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ.

٧٦٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ أَخْبَرَنَا أَبُو نُوحٍ قُرَادٌ أَخْبَرَنَا عِكْرِمَةُ بِإِسْنَادِهِ بِلَا إِخْبَارٍ وَمَعْنَاهُ قَالَ: كَانَ إِذَا قَامَ بِاللَّيْلِ كَبَّرَ. وَيَقُولُ حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ قَالَ: لَا بَأْسَ بِالدُّعَاءِ فِي الصَّلَاةِ فِي أَوَّلِهِ وَأَوْسَطِهِ وَفِي آخِرِهِ فِي الْفَرِيضَةِ وَغَيْرِهَا

[30] Ebu Nuh Kurrad je Abdurrahman b. Gazevan ed-Dubei. Pouzdan je prenosilac hadisa. Prenosio je garib-hadise. Pripadao je devetoj generaciji. Umro je 287. godine po Hidžri. Poznat je po nadimku Kurrad.

768. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Neima b. Abdullaha el-Mudžmira, on od Alija b. Jahjaa ez-Zurekija, on od svoga oca, da je Rifaa b. Rafi ez-Zurekija kazao: **"Jednog dana smo klanjali za Allahovim Poslanikom, s.a.v.s. Kada se dizao s rukua, rekao je:** *Semiallahu limen hamideh/Čuo Allah onoga ko Mu zahvaljuje.* **Neki čovjek koji bijaše iza Allahovog Poslanika, s.a.v.s., dodade:** *Allahumme Rabbena ve lekel-hamd, hamden kesiren tajjiben mubareken fihi/Allahu, Gospodaru naš, Tebi hvala brojnom i ugodnom zahvalom u kojoj je bereket.* **Pošto završi namaz, Allahov Poslanik, s.a.v.s., upita: 'Ko je ono maloprije izgovorio?' 'Ja sam, Allahov Poslaniče.' – odgovori neki čovjek, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaza: 'Vidio sam više od trideset meleka kako se natječu ko će ih prvi upisati.'"**

٧٦٨. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نُعَيْمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمُجْمِرِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَحْيَى الزُّرَقِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ الزُّرَقِيِّ قَالَ: كُنَّا يَوْمًا نُصَلِّي وَرَاءَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَلَمَّا رَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ قَالَ: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ. قَالَ رَجُلٌ وَرَاءَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ فَلَمَّا انْصَرَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنِ الْمُتَكَلِّمُ بِهَا آنِفًا؟ فَقَالَ الرَّجُلُ: أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَقَدْ رَأَيْتُ بِضْعَةً وَثَلَاثِينَ مَلَكًا يَبْتَدِرُونَهَا أَيُّهُمْ يَكْتُبُهَا أَوَّلُ

769. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika, on od Ebuz-Zubejra, on od Tavusa, a on od Ibn Abbasa: **"Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., noću stupio u namaz, govorio bi:** *Allahumme lekel-hamdu Ente nurus-semavati vel-erdi velekel-hamdu Ente kajjamus-semavati vel-erdi velekel-hamdu Ente Rabbus-semavati vel-erdi ve men fihinne. Entel-Hakku ve kavlukel-hakku ve va'dukel-hakku ve likauke hakkun vel-Džennetu hakkun ven-naru hakkun ves-Sa'atu hakkun. Allahumme leke eslemtu ve bike amentu ve alejke tevekkeltu ve ilejke enebtu ve bike hasamtu ve ilejke hakemtu fagfirli ma kaddemtu ve ehhartu*

٧٦٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ مِنْ جَوْفِ اللَّيْلِ يَقُولُ: اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ قَيَّامُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ. أَنْتَ الْحَقُّ وَقَوْلُكَ الْحَقُّ وَوَعْدُكَ الْحَقُّ وَلِقَاؤُكَ حَقٌّ وَالْجَنَّةُ حَقٌّ وَالنَّارُ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ حَقٌّ، اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْكَ أَنَبْتُ وَبِكَ خَاصَمْتُ

ve esrertu vea’lentu. Ente ilahi la ilahe illa Ente/**Allahu, Tebi hvala, Ti si svjetlo nebesa i Zemlje. Tebi hvala, Ti si Onaj Koji održava nebesa i Zemlju. Tebi hvala, Ti si Gospodar nebesa i Zemlje i onog što je na njima. Ti si istina, Tvoj govor je istina, Tvoje obećanje je istina, susret s Tobom je istina, Džennet je istina, Džehennem je istina i Sudnji dan je istina. Allahu, Tebi se predajem, u Tebe vjerujem, na Tebe se oslanjam, Tebi se vraćam, u ime Tebe polemišem i jedino Tebe za suca priznajem. Oprosti mi grijehe koje sam počinio, i koje sada činim, koje sam tajno i koje sam javno činio. Ti si moj Bog, drugog boga osim Tebe nema.”**

وَإِلَيْكَ حَاكَمْتُ فَاغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَأَخَّرْتُ وَأَسْرَرْتُ وَأَعْلَنْتُ. أَنْتَ إِلَهِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ.

770. ISPRIČAO NAM JE Ebu Kamil, kog je obavijestio Halid b. el-Haris, prenijevši od Imrana b. Muslima, on od Kajsa b. Sa’da, ovaj od Tavusa, a on od Ibn Abbasa: **“Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi u noćnom namazu, nakon što bi izgovorio (početni) tekbir, govorio...”** – potom je spomenuo smisao prethodnog hadisa.

٧٧٠. حَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ أَخْبَرَنَا خَالِدٌ يَعْنِي ابْنَ الْحَارِثِ أَخْبَرَنَا عِمْرَانُ بْنُ مُسْلِمٍ أَنَّ قَيْسَ بْنَ سَعْدٍ حَدَّثَهُ قَالَ: أَخْبَرَنَا طَاوُسٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ فِي التَّهَجُّدِ يَقُولُ بَعْدَ مَا يَقُولُ اللهُ أَكْبَرُ ثُمَّ ذَكَرَ مَعْنَاهُ

771. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid b. Abduldžebbar – slično prethodnom hadisu – prenijevši od Rifaa b. Jahjaa b. Abdullaha b. Rifaa b. Rafia, on od očevog amidže Muaza b. Rifaa b. Rafia, da je njegov otac kazao: **“Klanjao sam za Allahovim Poslanikom, s.a.v.s. Rifaa je kihnuo** – Kutejbe nije spomenuo Rifau – **pa sam rekao:** *El-Hamdu lillahi hamden kesiren tajjiben mubareken fihi, mubareken alejhi kema*

٧٧١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَسَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ نَحْوَهُ. قَالَ قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا رِفَاعَةُ بْنُ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ عَنْ عَمِّ أَبِيهِ مُعَاذِ بْنِ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: صَلَّيْتُ خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَطَسَ رِفَاعَةُ - لَمْ يَقُلْ قُتَيْبَةُ رِفَاعَةُ - فَقُلْتُ: الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ، مُبَارَكًا

juhibbu Rabbuna ve jerda/Hvala Allahu brojnom i ugodnom zahvalom u kojoj je bereket i na kojoj je bereket, a koju naš Gospodar voli i kojom je zadovoljan. **Pošto Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanja, okrenu se i upita: 'Ko je ono izgovorio u namazu?'"** Potom je spomenuo slično Malikovom hadisu i još potpunije.

عَلَيْهِ كَمَا يُحِبُّ رَبُّنَا وَيَرْضَى. فَلَمَّا صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ انْصَرَفَ فَقَالَ: مَنِ الْمُتَكَلِّمُ فِي الصَّلَاةِ؟ ثُمَّ ذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ مَالِكٍ وَأَتَمَّ مِنْهُ

772. ISPRIČAO NAM JE Abbas b. Abdulazim, kog je obavijestio Jezid b. Harun, prenijevši od Šerika, on od Asima b. Ubejdullaha, on od Abdullaha b. Amira b. Rebia, a on od svoga oca, koji je kazao: **"Neki mladić, ensarija, je kihnuo dok je klanjao za Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., i rekao:** *El-Hamdu lillahi hamden kesiren tajjiben mubareken fihi hatta jerda Rabbuna ve ba'de ma jerda min emrid-dun'ja vel-ahire/ Hvala Allahu brojnom i ugodnom zahvalom u kojoj je bereket sve dok naš Gospodar ne bude zadovoljan, a i nakon što bude zadovoljan (našim) stanjem i na ovom i na Budućem svijetu.* **Pošto završi (namaz), Allahov Poslanik, s.a.v.s., upita: 'Ko je ove riječi izgovorio?' Mladić je šutio. Potom ponovo upita: 'Ko je ove riječi izgovorio – nije loše kazao?' Mladić reče: 'Ja sam, Allahov Poslaniče. Ja sam ih izgovorio; njima sam želio samo dobro.' On kaza: 'One nigdje nisu zastale dok nisu stigle do prijestolja Milostivog, uzvišen je Njegov spomen.'"**

٧٧٢. حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْعَظِيمِ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا شَرِيكٌ عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: عَطَسَ شَابٌّ مِنَ الْأَنْصَارِ خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ فِي الصَّلَاةِ. فَقَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ حَتَّى يَرْضَى رَبُّنَا وَبَعْدَمَا يَرْضَى مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ. فَلَمَّا انْصَرَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنِ الْقَائِلُ الْكَلِمَةَ؟ قَالَ: فَسَكَتَ الشَّابُّ. ثُمَّ قَالَ: مَنِ الْقَائِلُ الْكَلِمَةَ فَإِنَّهُ لَمْ يَقُلْ بَأْسًا؟ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنَا قُلْتُهَا. لَمْ أُرِدْ بِهَا إِلَّا خَيْرًا. قَالَ: مَا تَنَاهَتْ دُونَ عَرْشِ الرَّحْمَنِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى

121. Ko smatra da namaz treba započeti učenjem Subhanekellahumme ve bihamdike

773. ISPRIČAO NAM JE Abdusselam b. Mutahhir, kog je obavijestio Džafer, prenijevši od Alije b. Alija b. Alija er-Rifaija,[31] on od Ebu Mutevekkila en-Nadžija, da je Ebu Seid el-Hudri kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi, kada bi noću ustao da klanja, prvo izgovorio tekbir, a potom bi rekao:** *Subhanekellahumme ve bihamdik ve tebarekesmuke ve teala džedduk ve la ilahe gajruk/Neka si slavljen samo Ti, moj Bože, i Tebi hvala. Tvoje je ime blagoslovljeno. Tvoje je veličanstvo uzvišeno. Nema drugog boga, osim Tebe.* **Nakon toga bi tri puta rekao:** *La ilahe illallah/Samo je Allah Bog.* **Potom bi tri puta rekao:** *Allahu ekber kebira/Allah je velik i dostojan je veličanja; E'uzu billahis-semi'il-Alimi mineš-šejtanir-radžim min hemzihi ve nefhihi ve nefsihi/Utječem se Allahu, Koji sve čuje i sve zna, od prokletog šejtana, njegovog došaptavanja, njegove nadmenosti i njegovog zavođenja.*"[32]

١٢١. بَاب مَنْ رَأَى الِاسْتِفْتَاحَ بِسُبْحَانَكَ اللهُ وَبِحَمْدِكَ

٧٧٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ السَّلَامِ بْنُ مُطَهَّرٍ أَخْبَرَنَا جَعْفَرٌ عَنْ عَلِيِّ بْنِ عَلِيٍّ الرِّفَاعِيِّ عَنْ أَبِي الْمُتَوَكِّلِ النَّاجِيِّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ كَبَّرَ ثُمَّ يَقُولُ: سُبْحَانَكَ اللهُ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرَكَ. ثُمَّ يَقُولُ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ثَلَاثًا. ثُمَّ يَقُولُ اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا ثَلَاثًا. أَعُوذُ بِاللَّهِ السَّمِيعِ الْعَلِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ مِنْ هَمْزِهِ وَنَفْخِهِ وَنَفْثِهِ, ثُمَّ يَقْرَأُ.

[31] Ali b. Ali er-Rifai Ebu Ismail el-Basri kao ravija nije loš. Bio je izuzetno predan Allahu, dž.š. Neki su smatrali da je naginjao kaderijama. Za njega kažu da je dosta ličio na Vjerovjesnika, s.a.v.s.

[32] U mnogim hadisima se govori o tome šta je Allahov Poslanik, s.a.v.s., prakt - cirao učiti nakon izgovorenog tekbira, a prije učenja Fatihe. Najviše je predanja u kojima se navodi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., učio samo Subhaneke. Na temelju tih predanja, većina učenjaka smatra da poslije izgovorenog tekbira, a prije učenja Fatihe treba učiti samo Subhaneke. Međutim, po Ibn Huzejmeovom mišljenju, nijedno od tih predanja nije pouzdano.

Iz ovog hadisa se vidi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., osim Subhaneke, učio i dovu

Ebu Davud kaže: "Vele da je ovaj hadis prenijet od Alija b. Alija, on od Hasana, mursel. Previd je Džaferov."

774. ISPRIČAO NAM JE Husejn b. Isa, kog je obavijestio Talk b. Gannam, prenijevši od Abdusselama b. Harba el-Mulaija, on od Budejla b. Mejserea, on od Ebu Dževzaa, da je Aiša kazala: **"Kada bi Vjerovjesnik, s.a.v.s., započinjao namaz, govorio bi:** *Subhanekellahumme ve bihamdike ve tebarekesmuke ve teala džedduk ve la ilahe gajruk*[33]*/Neka si slavljen samo Ti, moj Allahu, i Tebi hvala. Tvoje je ime blagoslovljeno, Tvoje veličanstvo uzvišeno. Nema drugog boga osim Tebe.*"

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis nije poznat. Od Abdusselama b. Harba ga je prenio samo Talk b. Gannam. Priču o namazu je, od Budejla, prenijela cijela skupina ravija i u njoj nisu spomenuli ništa od ovoga."

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَهَذَا الْحَدِيثُ يَقُولُونَ هُوَ عَنْ عَلِيِّ ابْنِ عَلِيٍّ عَنِ الْحَسَنِ مُرْسَلًا. الْوَهْمُ مِنْ جَعْفَرٍ

٧٧٤. حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ عِيسَى أَخْبَرَنَا طَلْقُ بْنُ غَنَّامٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ السَّلَامِ بْنُ حَرْبٍ الْمُلَائِيُّ عَنْ بُدَيْلِ بْنِ مَيْسَرَةَ عَنْ أَبِي الْجَوْزَاءِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا اسْتَفْتَحَ الصَّلَاةَ قَالَ: سُبْحَانَكَ اللهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَهَذَا الْحَدِيثُ لَيْسَ بِالْمَشْهُورِ عَنْ عَبْدِ السَّلَامِ بْنِ حَرْبٍ لَمْ يَرْوِهِ إِلَّا طَلْقُ بْنُ غَنَّامٍ. وَقَدْ رَوَى قِصَّةَ الصَّلَاةِ عَنْ بُدَيْلٍ جَمَاعَةٌ لَمْ يَذْكُرُوا فِيهِ شَيْئًا مِنْ هَذَا

---

u kojoj je tražio utočište od prokletog šejtana, njegovog nagovaranja, nadmenosti i čarolije.

Najpouzdanije predanje o ovoj temi je Ebu Hurejreovo. U njemu stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., nakon izgovora početnog tekbira, a prije učenja Fatihe, malo šutio. Ebu Hurejre veli: **"Rekao sam mu: 'Allahov Poslaniče – dao bih za tebe i oca i majku – zašto si šutio između početnog tekbira i učenja Kur'ana? Šta tada izgovaraš?' Allahov Poslanik, s.a.v.s., odgovori: 'Izgovaram:** *Bože moj, udalji me od grijeha kao što si udaljio istok od zapada.*'" (Buhari i Muslim)

Nakon ovog, najpouzdanije predanje je ono u kom se kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., nakon početnog tekbira, a prije učenja Fatihe učio: *Okrećem svoje lice Onom Koji je stvorio nebesa i Zemlju...* (Muslim, od Ebu Hurejrea). Ovaj i njemu slični hadisi spomenuti su u prethodnom poglavlju.

[33] Ovaj hadis je zabilježio i Et-Tirmizi u *Džami'u*, od Aiše, ali sa sasvim drugim senedom. On je, u ovoj formi, slab.

122. O stanci nakon početnog tekbira

775. ISPRIČAO NAM JE Jakub b. Ibrahim, kog je obavijestio Ismail b. Junus, prenijevši od Hasana, da je Semure rekao: **"Upamtio sam dvije stanke u namazu: kad imam izgovori početni tekbir, dok ne počne učiti, i nakon što završi s učenjem Fatihe i sure, prije odlaska na ruku."** To je osporio Imran b. Husajn, pa su u vezi s tim pisali Ubejju (b. Kabu) u Medini, koji je potvrdio ono što je Semure ispričao.[34]

Ebu Davud kaže: "Tako je rekao i Humejd u ovom hadisu: **'Stanka nakon učenja...'**"

776. ISPRIČAO NAM JE Ebu Bekr b. Hala'd, kog je obavijestio Halid b. el-Haris, prenijevši od Eš'asa, on od Hasana, on od Semurea b. Džunduba, **da bi Vjerovjesnik,**

١٢٢. بَاب السَّكْتَةِ عِنْدَ الِافْتِتَاحِ

٧٧٥. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ عَنْ يُونُسَ عَنِ الْحَسَنِ قَالَ: قَالَ سَمُرَةُ: حَفِظْتُ سَكْتَتَيْنِ فِي الصَّلَاةِ: سَكْتَةً إِذَا كَبَّرَ الْإِمَامُ حَتَّى يَقْرَأَ وَسَكْتَةً إِذَا فَرَغَ مِنْ فَاتِحَةِ الْكِتَابِ وَسُورَةٍ عِنْدَ الرُّكُوعِ. قَالَ: فَأَنْكَرَ ذَلِكَ عَلَيْهِ عِمْرَانُ بْنُ حُصَيْنٍ. قَالَ: فَكَتَبُوا فِي ذَلِكَ إِلَى الْمَدِينَةِ إِلَى أُبَيٍّ فَصَدَّقَ سَمُرَةَ.

قَالَ أَبُو داود: كَذَا قَالَ حُمَيْدٌ فِي هَذَا الْحَدِيثِ. وَسَكْتَةً إِذَا فَرَغَ مِنَ الْقِرَاءَةِ.

٧٧٦. حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلَّادٍ أَخْبَرَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ عَنْ أَشْعَثَ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى الله

---

[34] Po mišljenju ashaba Semurea b. Džunduba, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je pravio dvije stanke u namazu. Nakon što bi izgovorio početni tekbir, zašutio bi toliko da prouči, kao što smo ranije vidjeli: Euzu, Bismilu i Subhaneke, ili toliko koliko bi rekao: "Allahu, udalji me od mojih grijeha kao što si udaljio nebesa od Zemlje.", kako stoji u Ebu Hurejreovom predanju. Također bi, nakon što bi završio s učenjem Fatihe, zašutio, toliko koliko bi mogao predahnuti.

Prema mišljenju ashaba Imrana b. Husajna, Vjerovjesnik, s.a.v.s., je pravio samo jednu stanku. Pošto je od dvojice znamenitih ashaba došlo do različite interpretacije iste teme, tražili su mišljenje i trećeg ashaba, Ubeja b. Kaba, koji je potvrdio da je ispravno ono što je saopćio Semure b. Džundub.

Eš-Ševkani tvrdi da se, na osnovu svih hadisa na ovu temu, zaključuje da bi trebalo napraviti tri stanke u namazu: poslije izgovorenog početnog tekbira, nakon proučene Fatihe i po završetku učenja na jednom rekatu, s tim što bi, prema njegovom mišljenju, ova posljednja stanka trebala biti sasvim kratka, toliko koliko bi se razdvojilo učenje od tekbira.

Prema Nevevijevom mišljenju, imam bi, nakon proučene Fatihe, trebao napraviti toliku stanku da bi i muktedije mogle proučiti Fatihu u sebi.

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّهُ كَانَ يَسْكُتُ سَكْتَتَيْنِ إِذَا اسْتَفْتَحَ وَإِذَا فَرَغَ مِنَ الْقِرَاءَةِ كُلِّهَا. فَذَكَرَ مَعْنَى حَدِيثِ يُونُسَ

s.a.v.s., **zašutio na dva mjesta: kada bi izgovorio početni tekbir i kada bi u potpunosti završio učenje.** Potom je spomenuo, po smislu, kao i Junus.

٧٧٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ أَخْبَرَنَا سَعِيدٌ أَخْبَرَنَا قَتَادَةُ عَنِ الْحَسَنِ أَنَّ سَمُرَةَ بْنَ جُنْدُبٍ وَعِمْرَانَ بْنَ حُصَيْنٍ تَذَاكَرَا. فَحَدَّثَ سَمُرَةُ بْنُ جُنْدُبٍ أَنَّهُ حَفِظَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَكْتَتَيْنِ: سَكْتَةً إِذَا كَبَّرَ وَسَكْتَةً إِذَا فَرَغَ مِنْ قِرَاءَةِ ﴿غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ﴾. فَحَفِظَ ذَلِكَ سَمُرَةُ. وَأَنْكَرَ عَلَيْهِ عِمْرَانُ بْنُ حُصَيْنٍ. فَكَتَبَا فِي ذَلِكَ إِلَى أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ فَكَانَ فِي كِتَابِهِ إِلَيْهِمَا أَوْ فِي رَدِّهِ عَلَيْهِمَا أَنَّ سَمُرَةَ قَدْ حَفِظَ

777. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jezid, njega Seid, a njega Katade, prenijevši od Hasana, **da su Semure b. Džundub i Imran b. Husajn jednom prilikom razgovarali. Semure je ispričao da je od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., upamtio dvije stanke: jednu kada bi izgovorio početni tebir i drugu kada bi završio s učenjem:** *...gajril-magdubi alejhim vele-dallin.*[35] To je Semure upamtio. Međutim, Imran b. Husajn je to osporio, pa su se pismeno obratili Ubeju b. Kabu, koji im je odgovorio da je ispravno ono što je Semure upamtio.

٧٧٨. حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى أَخْبَرَنَا سَعِيدٌ بِهَذَا قَالَ: عَنْ قَتَادَةَ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ سَمُرَةَ قَالَ: سَكْتَتَانِ حَفِظْتُهُمَا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فِيهِ قَالَ سَعِيدٌ قُلْنَا لِقَتَادَةَ: مَا هَاتَانِ السَّكْتَتَانِ؟ قَالَ: إِذَا دَخَلَ فِي صَلَاتِهِ وَإِذَا فَرَغَ مِنَ الْقِرَاءَةِ. ثُمَّ قَالَ بَعْدُ: وَإِذَا قَالَ ﴿غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ﴾

778. ISPRIČAO NAM JE Ibn Musenna, kog je obavijestio Abdul-A'la, njega Seid, prenijevši od Katadea, on od Hasana, da je Semure rekao: **"Upamtio sam dvije stanke od Allahovog Poslanika, s.a.v.s."** Seid je rekao: "Upitali smo Katadea koje su to dvije stanke, pa je kazao: **'Kada bi stupio u namaz i kada bi završio s učenjem, nakon što bi proučio:** *...gajril-magdubi alejhim veled-dalin.*'"[36]

---

[35] El-Hattabi smatra da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., pravio dvije stanke u učenju kako bi oni koji klanjaju za njim mogli u sebi proučiti Subhaneke, Euzu, Bismilu, ili neku drugu dovu, i Fatihu.

[36] Ebu Davud je ovaj hadis sažeo i nije ga u potpunosti spomenuo. Ibn Madže je u *Sunenu*, zabilježio, sa senedom, da je Semure b. Džundub kazao: **"Upamtio sam od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., dvije stanke (u namazu)."** To je osporio

779. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu Šuajb, kog je obavijestio Muhammed b. Fudajl, prenijevši od Umarea. Također nam je ispričao i Ebu Kamil, prenijevši od Abdulvahida, on od Umarea, isti smisao, on od Ebu Zur'e, a on od Ebu Hurejrea: **"Kada bi izgovorio (početni) tekbir, Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi zašutio između tekbira i učenja. Rekao sam mu: 'Ti si mi umjesto oca i majke, obavijesti me, dok šutiš između tekbira i učenja, šta učiš.' On reče:** *Allahumme baid bejni ve bejne hatajaje kema baadte bejnel-mešriki vel-magribi. Allahumme enkini min hatajaje kes-sevbil-ebjedi mined-denesi. Allahumme-gsilni bis-seldži vel-mail-barid/Allahu, udalji me od grijeha kao što si udaljio istok od zapada. Allahu, očisti me od grijeha kao bijelo rublje od prljavštine. Allahu, operi me snijegom, vodom i gradom."*

٧٧٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي شُعَيْبٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ عُمَارَةَ ح. وحَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ عَنْ عُمَارَةَ الْمَعْنَى عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا كَبَّرَ فِي الصَّلَاةِ سَكَتَ بَيْنَ التَّكْبِيرِ وَالْقِرَاءَةِ. فَقُلْتُ لَهُ: بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي أَرَأَيْتَ سُكُوتَكَ بَيْنَ التَّكْبِيرِ وَالْقِرَاءَةِ؟ أَخْبِرْنِي مَا تَقُولُ؟ قَالَ: اللهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ. اللهُمَّ أَنْقِنِي مِنْ خَطَايَايَ كَالثَّوْبِ الْأَبْيَضِ مِنَ الدَّنَسِ. اللهُمَّ اغْسِلْنِي بِالثَّلْجِ وَالْمَاءِ وَالْبَرَدِ

123. Mišljenje da Bismillahir-Rahmanir-Rahim ne treba izgovarati naglas

١٢٣. بَاب مَنْ لَمْ يَرَ الْجَهْرَ بِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

780. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, kog je obavijestio Hišam, prenijevši od Katadea, a on od Enesa: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., Ebu Bekr, Omer i Osman su poči-**

٧٨٠. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ

Imran b. Husajn, pa su se pismeno obratili Ubeju b. Ka'bu u Medini. On je odgovorio da je ispravno ono što je Semure upamtio. Seid kaže: "Upitali su Katadea koje su to dvije stanke, pa je odgovorio: **'Kada bi stupio u namaz i kada bi završio učenje, nakon što bi proučio:** ...*gajril-magdubi alejhim veled-dallin.*'"

njali učenje (u namazu) riječima: *El-Hamdu lillahi Rabbil-alemin/Hvala Allahu, Gospodaru svjetova.*"[37]

وَعُثْمَانَ كَانُوا يَفْتَتِحُونَ الْقِرَاءَةَ بِالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

781. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Abdulvaris b. Seid, prenijevši od Husejna el-Muallima, on od Budejla b. Mejserea, on od Ebul-Dževzaa, da je Aiša kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi otpočinjao namaz tekbirom i učenjem:** *El-Hamdu lillahi Rabbil-alemin*[38]*/Hvala Allahu, Gospodaru svjetova.* **Kada bi išao na ruku, ne bi previše ni dizao glavu niti bi je previše spuštao, nego između toga. Kada bi se podigao s rukua, ne bi išao na sedždu dok se u potpunosti ne bi ispravio. A kada bi se digao sa (prve) sedžde, ne**

٧٨١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ حُسَيْنٍ الْمُعَلِّمِ عَنْ بُدَيْلِ بْنِ مَيْسَرَةَ عَنْ أَبِي الْجَوْزَاءِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَفْتَتِحُ الصَّلَاةَ بِالتَّكْبِيرِ، وَالْقِرَاءَةِ بِالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَكَانَ إِذَا رَكَعَ لَمْ يُشْخِصْ رَأْسَهُ وَلَمْ يُصَوِّبْهُ وَلَكِنْ بَيْنَ ذَلِكَ. وَكَانَ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ لَمْ يَسْجُدْ حَتَّى يَسْتَوِيَ قَائِمًا. وَكَانَ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ السُّجُودِ لَمْ يَسْجُدْ حَتَّى

[37] Islamski učenjaci, općenito, imaju različite stavove u pogledu učenja Bismile u namazu: Eš-Šafi, a prema nekim rivajetima i Ahmed b. Hanbel, smatraju da je Bismila sastavni dio svake sure, samim tim i Fatihe. Zato je, po njima, Bismilu vadžib učiti u namazu skupa s Fatihom. Prema Malikovom mišljenju, Bismilu nije potrebno učiti u namazu ni naglas ni u sebi. Međutim, ne smeta i ako se prouči. Ebu Hanife, a prema nekim rivajetima Ahmed b. Hanbel, i većina hadiskih učenjaka, smatraju da je Bismilu lijepo učiti u namazu.

Većina učenjaka smatra da Bismilu u namazu treba učiti u sebi i da je nije dozvoljeno učiti naglas. Svoje mišljenje, pored tematskog, temelje i na sljedećim hadisima: Enes b. Malik veli: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., Ebu Bekr i Omer su u namazu učenje naglas otpočinjali od Fatihe."** (Buhari i Muslim)

U Muslimovom predanju stoji dodatak: **"...a nisu ni na početku, a ni na kraju, naglas izgovarali** *Bismillahir-Rahmanni-Rahim.*"

U predanju koje bilježe Nesai i Ahmed stoji: **"...a nisu naglas izgovarali** *Bismillahir-Rahmanir-Rahim.*" U predanju koje bilježi Ibn Huzejme u *Sahihu* stoji: **"Bismilu su učili u sebi."**

[38] To ne znači, smatra Abadi, da Allahov Poslanik, s.a.v.s., u namazu nije učio Bismilu, nego znači da je nije učio naglas, već u sebi. Ibn Idris za njega kaže da bi plakao dok bi prenosio hadise. Ahmed b. Hanbel ga smatra pouzdanim prenosiocem.

bi išao na drugu dok ne bi u potpunosti uspravno sjeo. Nakon svaka dva rekata učio je Et-Tehijjatu. Kada bi sjedao, ispružio bi lijevu nogu, a podvio desnu. Zabranjivao je sjedenje na petama (kao što sjedi) šejtan i pružanje podlaktica po zemlji (na sedždi) kao što ih pruža divljač. Namaz bi završavao selamom."

يَسْتَوِيَ قَاعِدًا. وَكَانَ يَقُولُ فِي كُلِّ رَكْعَتَيْنِ التَّحِيَّاتُ. وَكَانَ إِذَا جَلَسَ يَفْرِشُ رِجْلَهُ الْيُسْرَى وَيَنْصِبُ رِجْلَهُ الْيُمْنَى. وَكَانَ يَنْهَى عَنْ عَقِبِ الشَّيْطَانِ وَعَنْ فَرْشَةِ السَّبُعِ. وَكَانَ يَخْتِمُ الصَّلَاةَ بِالتَّسْلِيمِ

782. ISPRIČAO NAM JE Hennad b. es-Serij, kog je obavijestio Ibnul-Fudajl, prenijevši El-Muhtara b. Fulfula,[39] on od Enesa b. Malika, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Maloprije mi je objavljena jedna sura.", pa je proučio:** *Bismillahir-Rahmanir-Rahim,*[40] *Inna a'tajna kel kevser* – **do kraja, a onda upitao: "Znate li vi šta je to** *El-Kevser*?**" "Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju." – odgovoriše prisutni, a on reče: "To je rijeka u Džennetu koju mi je obećao moj Uzvišeni Gospodar."**[41]

٧٨٢. حَدَّثَنَا هَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ حَدَّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ عَنِ الْمُخْتَارِ بْنِ فُلْفُلٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أُنْزِلَتْ عَلَيَّ آنِفًا سُورَةٌ فَقَرَأَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ حَتَّى خَتَمَهَا. قَالَ: هَلْ تَدْرُونَ مَا الْكَوْثَرُ؟ قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: فَإِنَّهُ نَهْرٌ وَعَدَنِيهِ رَبِّي فِي الْجَنَّةِ

783. ISPRIČAO NAM JE Kutn b. Nusajr, kog je obavijestio Džafer, prenijevši od Humejda el-A'redža el-Mekkija, on od Ibn Šihaba, on od Urvea, Aišinu priču o (njenoj) potvori.[42] Ona kaže: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je sjeo, otkrio lice i rekao:** *E'uzu bis-semi'il-Alimi mineš-šejtanir-radžim/*

٧٨٣. حَدَّثَنَا قَطَنُ بْنُ نُسَيْرٍ أَخْبَرَنَا جَعْفَرٌ أَخْبَرَنَا حُمَيْدٌ الْأَعْرَجُ الْمَكِّيُّ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ وَذَكَرَ الْإِفْكَ قَالَتْ: جَلَسَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَشَفَ عَنْ وَجْهِهِ. وَقَالَ: أَعُوذُ بِالسَّمِيعِ الْعَلِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ

---

[39] El-Muhtar b. Fulful, štićenik Omera b. Hurejsa, je iskren prenosilac hadisa, ali je pravio previde. Pripadao je petoj generaciji.

[40] Eš-Ševkani, u djelu *Nejlul-evtar*, kaže: "I ovaj hadis jedan je od dokaza za one koji smatraju da je Bismila sastavni dio svake sure."

[41] Prenijeli su ga Muslim u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu*.

[42] Hadise u kojima se govori o potvori majke pravovjernih Aiše bilježe i El-Buhari i Muslim u *Sahihima*.

Utječem se od prokletog šejtana Onome Koji sve čuje i sve zna. Među vama je bilo onih koji su iznosili potvoru. Vi ne smatrajte to nekim zlom po vas; ne, to je dobro po vas. Svaki od njih bit će kažnjen prema grijehu koji je zaslužio, a onoga od njih koji je to najviše činio čeka patnja velika. **(En-Nur, 11)"**

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis je munker. Prenijela ga je grupa prenosilaca[43] od Ez-Zuhrija i nisu spomenuli ove riječi[44] s ovim objašnjenjem.[45] Bojim se da su *traženje utočišta* Humejdove riječi."

الرَّجِيمِ إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ الْآيَةَ.

قَالَ أبو داود: وَهَذَا حَدِيثٌ مُنْكَرٌ، قَدْ رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ جَمَاعَةٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ لَمْ يَذْكُرُوا هَذَا الْكَلَامَ عَلَى هَذَا الشَّرْحِ. وَأَخَافُ أَنْ يَكُونَ أَمْرُ الِاسْتِعَاذَةِ مِنْ كَلَامِ حُمَيْدٍ

124. O onome ko smatra da u namazu Bismillu treba učiti naglas

١٢٤. بَاب مَنْ جَهَرَ بِهَا

784. OBAVIJESTIO NAS JE Amr b. Avn, prenijevši od Hušejma, on od Avfa, a on od Jezida el-Farisija, da je Ibn Abbas rekao: "**Pitao sam Osmana b. Affana: 'Zašto ste suru El-Berae, koja ima oko stotinu ajeta (El-Miune), i suru El-Enfal, koja spada u sure El-Mesani, svrstali među sedam dugih sura (Es-seb'ut-tival), a niste između njih napisali** *Bismillahir-Rahmanir-Rahim*?' **Osman reče: 'Kada bi Vjerovjesniku, s.a.v.s., bili objavljeni određeni ajeti, on bi pozvao nekog od pisara**

٧٨٤. أَخْبَرَنَا (حَدَّثَنَا) عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ عَنْ عَوْفٍ عَنْ يَزِيدَ الْفَارِسِيِّ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ قَالَ: قُلْتُ لِعُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ: مَا حَمَلَكُمْ أَنْ عَمَدْتُمْ إِلَى بَرَاءَةَ وَهِيَ مِنَ الْمِئِينَ وَإِلَى الْأَنْفَالِ وَهِيَ مِنَ الْمَثَانِي فَجَعَلْتُمُوهُمَا فِي السَّبْعِ الطِّوَالِ وَلَمْ تَكْتُبُوا بَيْنَهُمَا سَطْرَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ؟ قَالَ عُثْمَانُ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِمَّا تَنَزَّلُ عَلَيْهِ الْآيَاتُ فَيَدْعُو بَعْضَ مَنْ كَانَ يَكْتُبُ لَهُ وَيَقُولُ لَهُ ضَعْ هَذِهِ الْآيَةَ فِي السُّورَةِ الَّتِي يُذْكَرُ فِيهَا كَذَا

[43] Kao što su Ma'mer, Junus b. Zejd i drugi.

[44] Riječi: *Euzubillahis-semi'il-alimi mineš-šejtanir-Radžim.*

[45] S objašnjenjem kako ih je prenio Humejd el-A'redž. Humejd el-A'redž je Ebu Safvan Humejd b. Kajs el-A'redž el-Mekki, od koga su hadise prenijeli i El-Buhari i Muslim. Ako se to ima u vidu, smatra Abadi, onda ovaj hadis nije munker, nego šaz, a to je slabiji hadis od munker-hadisa, jer munker-hadis je onaj koji je prenio dosta slab prenosilac, koji u svom prenošenju protivrječi pouzdanom prenosiocu, a šaz je hadis koji prenosi pouzdan prenosilac, a to je Humejd el-Aredž, jer od njega prenose i El-Buhari i Muslim, i svojim prenošenjem protivrječi pouzdanijem prenosiocu El-Makbulu.

Kur'ana i rekao mu: 'Stavi ovaj ajet u suru u kojoj je spomenuto tako i tako.' Kada bi mu bio objavljen ajet ili dva, isto bi rekao. El-Enfal se ubraja u sure koje su mu prve objavljene u Medini, a El-Berae je među posljednjim objavljenim kur'anskim surama. Kazivanje u suri El-Berae slično je kazivanju u suri El-Enfal, pa sam pomislio da je dio te sure. Zbog toga sam ih svrstao među sedam dugačkih sura, a nisam između njih napisao *Bismillahir-Rahmanir-Rahim*.'"

785. ISPRIČAO NAM JE Zijad b. Ejub, kog je obavijestio Mervan b. Muavija, prenijevši od Avfa el-A'rabija, on od Jezida el-Farisija, a ovaj od Ibn Abbasa, sličan smisao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je preselio na Budući svijet, a nije nam objelodanio je li sura El-Berae dio sure El-Enfal."**

Ebu Davud kaže: "Eš-Ša'bi, Ebu Malik, Katade i Sabit b. Umare kažu: 'Vjerovjesnik, s.a.v.s., nije pisao *Bismillahir-Rahmanir-Rahim* dok nije objavljena sura En-Neml.'" To je smisao onoga što su kazali.

786. ISPRIČALI SU NAM Kutejbe b. Seid, Ahmed b. Muhammed el-Mirvezi i Ibnus-Serh, koje je obavijestio Sufjan, prenijevši od Amra b. Seida b. Džubejra, on od Kutejbea, da je Ibn Abbas rekao: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., nije znao kako razdvojiti suru od sure dok mu nije objavljeno:** *Bismillahir-Rahmanir-Rahim*." Ovo je Ibnus-Serhov tekst.[46]

وَكَذَا. وَتَنْزِلُ عَلَيْهِ الْآيَةُ وَالْآيَتَانِ فَيَقُولُ مِثْلَ ذَلِكَ وَكَانَتِ الْأَنْفَالُ مِنْ أَوَّلِ مَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ بِالْمَدِينَةِ وَكَانَتْ بَرَاءَةُ مِنْ آخِرِ مَا نَزَلَ مِنَ الْقُرْآنِ. وَكَانَتْ قِصَّتُهَا شَبِيهَةً بِقِصَّتِهَا. فَظَنَنْتُ أَنَّهَا مِنْهَا. فَمِنْ هُنَاكَ وَضَعْتُهَا فِي السَّبْعِ الطِّوَالِ وَلَمْ أَكْتُبْ بَيْنَهُمَا سَطْرَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ.

٧٨٥. حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ أَيُّوبَ حَدَّثَنَا مَرْوَانُ يَعْنِي ابْنَ مُعَاوِيَةَ أَخْبَرَنَا عَوْفٌ الْأَعْرَابِيُّ عَنْ يَزِيدَ الْفَارِسِيِّ حَدَّثَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ بِمَعْنَاهُ قَالَ فِيهِ: فَقُبِضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَمْ يُبَيِّنْ لَنَا أَنَّهَا مِنْهَا.

قَالَ أبو داود: قَالَ الشَّعْبِيُّ وَأَبُو مَالِكٍ وَقَتَادَةُ وَثَابِتُ بْنُ عُمَارَةَ: إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَكْتُبْ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ حَتَّى نَزَلَتْ سُورَةُ النَّمْلِ. هَذَا مَعْنَاهُ

٧٨٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَأَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَرْوَزِيُّ وَابْنُ السَّرْحِ قَالُوا: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قُتَيْبَةُ فِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَعْرِفُ فَصْلَ السُّورَةِ حَتَّى تَنَزَّلَ عَلَيْهِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ. وَهَذَا لَفْظُ ابْنِ السَّرْحِ

---

[46] Spomenute hadise neki učenjaci, tvrdi Abadi, uzimaju kao dokaz da je Bismila dio Kur'ana i da je treba naglas učiti u namazu, kao što se naglas uče i ostali dijelovi Kur'ana. Oni koji smatraju da Bismilu u namazu treba učiti naglas pozivaju se i na hadis: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je namaz počinjao s (učenjem):** *Bismillahir-Rahmanir-Rahim/U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog*." (Et-Tirmizi, u *Džami'u*). Međutim, ovaj hadis, kao i većina ostalih na kojima temelje

125. Klanjanje kraćeg namaza zbog nečeg nepredviđenog

١٢٥. بَاب تَخْفِيفِ الصَّلَاةِ لِلْأَمْرِ يَحْدُثُ

787. ISPRIČAO NAM JE Abdurrahman b. Ibrahim, kog su obavijestili Omer b. Abdulvahid i Bišr b. Bekr, prenijevši od El-Evzaija, on od Jahjaa b. Ebu Kesira, on od Abdullaha b. Ebu Katadea, a on od svoga oca,[47] da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ponekad sam želio u namazu duže ostati, a onda čujem plač djeteta i osjetim nelagodnost zbog toga što time pričinjavam poteškoću njegovoj majci."**[48]

٧٨٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْوَاحِدِ وَبِشْرُ بْنُ بَكْرٍ عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنِّي لَأَقُومُ إِلَى الصَّلَاةِ وَأَنَا أُرِيدُ أَنْ أُطَوِّلَ فِيهَا فَأَسْمَعُ بُكَاءَ الصَّبِيِّ فَأَتَجَوَّزُ كَرَاهِيَةَ أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمِّهِ

---

svoj stav, su slabi hadisi. Najbolji od njih je hadis koji su zabilježili Ibn Huzejme i Ibn Hibban u *Sahihima* i Nesai u *Sunenu*, od Nuajma el-Mudžmira, koji je kazao: "Klanjao sam za Ebu Hurejreom, pa je naglas proučio *Bismillahir-Rahmanir-Rahim*, a iza toga Fatihu. Kada bi proučio do *veled-dallin*, rekao bi: *Amin*, a za njim bi to i svi prisutni izgovorili... Na kraju je kazao: **"Tako mi Onog u Čijoj je ruci moja duša, ja od vas klanjam namaz najsličniji namazu Allahovog Poslanika, s.a.v.s."**

Na temelju ovog i hadisa iz prethodnog poglavlja možemo izvući zaključak, kako naglašava i Abdurrahman el-Mubarekfuri, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., nekada Bismilu u namazu učio naglas, a nekada u sebi.

[47] Ebu Katade Haris (neki vele, Amr ili En-Nu'man) b. Rib'ij b. Buldume el-Ensari es-Sulemi el-Medeni je poznati ashab. Učestvovao je u Bici na Uhudu i svim kasnijim bitkama koje je vodio Allahov Poslanik, s.a.v.s. Umro je 54. godine po Hidžri.

[48] Ovaj hadis ukazuje na to da je imamova dužnost vođenje računa o psihofizičkim potrebama onih koji klanjaju za njim i da namaz treba prilagoditi njima. Ovaj hadis ukazuje i na to da je dozvoljeno majkama da malu djecu donose u džamiju kada dolaze na namaz, ukoliko ih nemaju kod koga ostaviti. Istina, ovo se odnosi na velike džamije. U malim džamijama, poput naših, to bi bilo malo teže, jer bi to ometalo klanjače, pa i samog imama.

Ovaj hadis bilježi i El-Buhari u *Sahihu*.

126. O manjkavostima u namazu

788. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, prenijevši od Bekra b. Mudara, on od Ibn Adžlana, on od Seida el-Makburija, on od Omera b. el-Hakema, on od Abdullaha b. Anemea el-Muzenija,[49] a on od Ammara b. Jasira, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **“Čovjek završi namaz, a od tog namaza mu bude upisana samo desetina, ili devetina, ili osmina, ili sedmina, ili šestina, ili petina, ili četvrtina, ili trećina, ili, pak, polovina.”**[50]

١٢٦. بَاب مَا جَاءَ فِي نُقْصَانِ الصَّلَاةِ

٧٨٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ بَكْرٍ يَعْنِي ابْنَ مُضَرَ عَنِ ابْنِ عَجْلَانَ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَنَمَةَ الْمُزَنِيِّ عَنْ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنَّ الرَّجُلَ لَيَنْصَرِفُ وَمَا كُتِبَ لَهُ إِلَّا عُشْرُ صَلَاتِهِ تُسْعُهَا ثُمُنُهَا سُبْعُهَا سُدْسُهَا خُمُسُهَا رُبْعُهَا ثُلُثُهَا نِصْفُهَا

127. O umjerenosti u namazu

789. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Amra, da je Džabir kazao: **“Muaz je klanjao sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s. Potom se vratio i nama klanjao kao imam (jednom je kazao: Potom se vratio i kao imam klanjao svome narodu). Jedne večeri je Vjerovjesnik, s.a.v.s., odgodio namaz (jedanput je rekao: jacijski namaz). Muaz je klanjao sa Vjerovjesnikom, a potom otišao svome narodu i klanjao im kao imam.**[51] **U**

١٢٧. بَاب فِي تَخْفِيفِ الصَّلَاةِ

٧٨٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو سَمِعَهُ مِنْ جَابِرٍ: كَانَ مُعَاذٌ يُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ يَرْجِعُ فَيَؤُمُّنَا. قَالَ مَرَّةً: ثُمَّ يَرْجِعُ فَيُصَلِّي بِقَوْمِهِ. فَأَخَّرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةً الصَّلَاةَ وَقَالَ مَرَّةً الْعِشَاءَ. فَصَلَّى مُعَاذٌ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ جَاءَ يَؤُمُّ قَوْمَهُ فَقَرَأَ

---

[49] Abdullah b. Ganeme el-Muzeni je, kako neki tvrde, bio ashab. Neki učenjaci smatraju da se zvao Abdurrahman, a drugi kažu da se zvao Ebu Las el-Huzai. On je hadise prenio od Ammara b. Jasira.

[50] Zabilježio ga je En-Nesai u *Sunenu*. U senedu ovog hadisa, u En-Nesaijevom predanju, je Omer b. Sevban, čije hadise učenjaci nisu smatrali valjanim argumentima.

[51] U El-Buharijevom predanju stoji: **“...i isti namaz im klanjao kao imam.”** U nekim predanjima stoji: **“Potom bi se vratio u pleme Benu Seleme i isti namaz**

namazu poče učiti El-Bekaru. Tada se neki čovjek izdvoji iz džemata i poče klanjati samostalno.[52] Pošto završi, neko mu reče: 'Uradio si ono što rade licemjeri.'[53] 'Nisam uradio ono što radi licemjer.' – reče čovjek. Potom ode Vjerovjesniku, s.a.v.s., i kaza: 'Allahov Poslaniče, Muaz sa tobom klanja, potom se vrati i nama klanja kao imam, i u namazu uči El-Bekaru, a mi imamo deve i umorni smo od teških fizičkih poslova.' (Kada je to čuo) **Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: 'Muaze, zar ti praviš smutnju? Zašto ih odbijaš** (od džemata)**? Uči'** – kako veli Ebu Zubjer – **'sure poput:** *Sebbih-isme Rabbikel-A'la* **i** *Vellejli iza jagša*.**'"** To smo spomenuli Amru, pa je rekao: "Mislim da je tako kazao."

الْبَقَرَةَ. فَاعْتَزَلَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ فَصَلَّى. فَقِيلَ: نَافَقْتَ يَا فُلَانُ. فَقَالَ: مَا نَافَقْتُ. فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنَّ مُعَاذًا يُصَلِّي مَعَكَ ثُمَّ يَرْجِعُ فَيَؤُمُّنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَإِنَّمَا نَحْنُ أَصْحَابُ نَوَاضِحَ وَنَعْمَلُ بِأَيْدِينَا وَإِنَّهُ جَاءَ يَؤُمُّنَا فَقَرَأَ بِسُورَةِ الْبَقَرَةِ. فَقَالَ: يَا مُعَاذُ أَفَتَّانٌ أَنْتَ أَفَتَّانٌ أَنْتَ اقْرَأْ بِكَذَا اقْرَأْ بِكَذَا ـ قَالَ أَبُو الزُّبَيْرِ ـ بِسَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى. فَذَكَرْنَا لِعَمْرٍو فَقَالَ: أُرَاهُ قَدْ ذَكَرَهُ.

---

im klanjao kao imam." Pema mišljenju većine učenjaka, ako neko dva puta klanja isti namaz, prvi namaz mu je obavezni, a drugi nafila. Prema njihovom mišljenju, to znači da onaj koji bi jedanput klanjao namaz, drugi put ga ne bi mogao klanjati kao imam.

Prema Evzaijevom i mišljenju nekih Šafijinih učenika, prvi namaz se smatra nafilom, a drugi obaveznim, te onaj ko bi jedanput klanjao određeni namaz, mogao bi ga klanjati i drugi put kao imam. Takvo mišljenje temelje na hadisu u kom Jezid b. Amir kaže: **"Došao sam (u džamiju) i zatekao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako klanja sa ashabima. Nisam im se pridružio, nego sam sjeo. Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., završio namaz, okrenuo se i, ugledavši me, upitao: 'Jezide, zašto nisi nazvao selam kada si došao?' 'Nazvao sam.' – odgovorih. 'A zašto nisi sa nama pristupio namazu?' 'Klanjao sam kod kuće, a i mislio sam da ste već klanjali.' – odgovorih. Allahov Poslanik, s.a.v.s., na to reče: 'Ubuduće, ako dođeš u džamiju, a ljudi klanjaju u džematu, pristupi namazu sa njima. Ako si ga već klanjao, taj namaz će ti se računati nafilom, a ovaj drugi obaveznim."** (Ebu Davud) en-Nevevi ovaj hadis smatra slabim.

[52] U Muslimovom predanju od Ibn Ujejnea stoji: **"Tada neki čovjek selamom prekide namaz i poče klanjati samostalno."**

[53] Dakle, licemjeri se izdvajaju iz džemata i klanjaju samostalno.

790. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, prenijevši od Taliba b. Habiba, on od Abdurrahmana b. Džabira, da je Hazm b. Ubejj b. Ka'b došao Muazu b. Džebelu dok je ljudima imamio akšam-namaz[54] i ispričao da mu je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Muaze, ne dovodi ljude u iskušenje. (Znaj da) za tobom klanja: star, iznemogao, onaj sa (fiziološkim) potrebama i putnik."**

٧٩٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا طَالِبُ بْنُ حَبِيبٍ سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ جَابِرٍ يُحَدِّثُ عَنْ حَزْمِ بْنِ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ أَنَّهُ أَتَى مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ وَهُوَ يُصَلِّي بِقَوْمٍ صَلَاةَ الْمَغْرِبِ فِي هَذَا الْخَبَرِ قَالَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا مُعَاذُ لَا تَكُنْ فَتَّانًا فَإِنَّهُ يُصَلِّي وَرَاءَكَ الْكَبِيرُ وَالضَّعِيفُ وَذُو الْحَاجَةِ وَالْمُسَافِرُ

791. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Husejn b. Ali, prenijevši od Zaidea, on od Sulejmana, on od Ebu Saliha, a on od nekih ashaba, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., nekog čovjeka upitao: **"Šta ti moliš u namazu?" On reče: "Proučim Et-Tehijjatu i kažem:** *Allahumme inni es'elukel-Džennete ve euzubike minen-nari/ Allahu, tražim od Tebe Džennet i utječem Ti se od Džehennema!* **Ja ne znam šta ti moliš, niti znam šta moli Muaz." Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: "Za njega se (za Džennet) i mi molimo."**

٧٩١. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا حُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ زَائِدَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِرَجُلٍ: كَيْفَ تَقُولُ فِي الصَّلَاةِ؟ قَالَ: أَتَشَهَّدُ وَأَقُولُ اللهُ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ، أَمَا إِنِّي لَا أُحْسِنُ دَنْدَنَتَكَ وَلَا دَنْدَنَةَ مُعَاذٍ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: حَوْلَهَا نُدَنْدِنُ.

792. ISPRIČAO NAM JE Jahja b. Habib, kog je obavijestio Halid b. el-Haris, prenijevši od Muhammeda b. Adžlana, on od Ubejdullaha b. Miksema, a on od Džabira, koji je spomenuo Muazovu priču o tome da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., upitao nekog mladića: **"Bratiću moj, šta tražiš od Allaha dok si u namazu?" On reče: "Proučim Fatihu,**

٧٩٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ أَخْبَرَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَجْلَانَ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ مِقْسَمٍ عَنْ جَابِرٍ ذَكَرَ قِصَّةَ مُعَاذٍ. قَالَ: وَقَالَ يَعْنِي النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلْفَتَى: كَيْفَ تَصْنَعُ يَا ابْنَ أَخِي إِذَا صَلَّيْتَ؟ قَالَ: أَقْرَأُ

[54] U većini verzija ovoga hadisa stoji da je Muaz b. Džebel ljudima imamio jaciju. Ibn Hadžer el-Askalani smara da se ovdje ne radi o jednom događaju. On misli da je Muaz b. Džebel više puta ljudima imamio, nekada jaciju, a nekada akšam.

zatražim od Allaha Džennet, i utječem Mu se od Džehennema. Ja ne znam šta ti moliš niti šta moli Muaz." Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: "I Muaz i ja tražimo to dvoje (ili je rekao: I mi slično tražimo)."

بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ وَأَسْأَلُ اللَّهَ الْجَنَّةَ وَأَعُوذُ بِهِ مِنَ النَّارِ وَإِنِّي لَا أَدْرِي مَا دَنْدَنَتُكَ وَلَا دَنْدَنَةُ مُعَاذٍ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنِّي وَمُعَاذًا حَوْلَ هَاتَيْنِ، أَوْ نَحْوَ هَذَا

793. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Ebu ez-Zinada, on od El-A'redža, a on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Kada neko bude imamio ljudima, neka bude umjeren, jer među njima ima slabašnih, bolesnih i starih,[55] a kada klanja samostalno, neka odulji koliko hoće."**[56]

٧٩٣. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ لِلنَّاسِ فَلْيُخَفِّفْ فَإِنَّ فِيهِمُ الضَّعِيفَ وَالسَّقِيمَ وَالْكَبِيرَ وَإِذَا صَلَّى لِنَفْسِهِ فَلْيُطَوِّلْ مَا شَاءَ

794. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma'mera, on od Ez-Zuhrija, on Ibnul-Musejjeba i Ebu Selemea, a njih dvojica od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Kada neko bude imamio ljudima, neka bude umjeren, jer među njima ima bolesnih, starijih i onih sa potrebama."**[57]

٧٩٤. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ أَنْبَأَنَا (حَدَّثَنَا) عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَنْبَأَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ لِلنَّاسِ فَلْيُخَفِّفْ فَإِنَّ فِيهِمُ السَّقِيمَ وَالشَّيْخَ الْكَبِيرَ وَذَا الْحَاجَةِ

---

[55] U ovom predanju, koje je zabilježio Et-Taberani u *El-Mudžemul-keburu*, sa senedom od Osmana b. Ebul-Asa, stoji i ovo: **"...jer među njima ima slabašnih, bolesnih, starih, trudnica i dojilja."**

[56] Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahihima*, Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu*.

[57] U spomenutim hadisima Allahov Poslanik, s.a.v.s., svima koji imame sugerira da u namazu budu umjereni i da ne dulje. Svaki imam će dužinu namaza podesiti prema džematu. Dok za ashabe nije bilo dugo da imam uči srednje sure u namazu, za naše džemate je dugo ako imam uči i kraće sure. Imam će se ravnati prema najslabašnijim koji za njim klanjaju. Ebu Davud i En-Nesai bilježe u *Sunenima*, od Osmana b. Ebul-Asa, kome je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Kada imamiš svome narodu, ravnaj se prema najslabijim među njima."**

128. O učenju na podnevskom farzu

795. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Kajsa b. Sa'da, Umarea b. Mejmuna i Habiba, oni od Ataa b. Ebu Rebaha, da je Ebu Hurejre kazao: **"Na svakom se rekatu uči. Ono što je Allahov Poslanik, s.a.v.s., naglas učio nama, i mi naglas učimo vama, a ono što je on nama učio u sebi, i mi to u sebi učimo vama."**[58]

796. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Hišama b. Abdullaha. A ispričao nam je i Ibnul-Musenna, kog je obavijestio Ibn Ebu Adijj, prenijevši od Hadžadža – ovo je Ibnul-Musenneov tekst – on od Jahjaa, da je Abdullah b. Ebu Katade (Ibnul-Musenna prenosi od Ebu Selemea da je Ebu Katade) kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi nam imamio, pa bi na podnevskom i ikindijskom farzu, na prva dva rekata, učio Fatihu i suru. Ponekad bi učio poluglasno da bismo mogli čuti pojedine ajete koje uči.**[59] **Na**

١٢٨. بَاب مَا جَاءَ فِي الْقِرَاءَةِ فِي الظُّهْرِ

٧٩٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ عَنْ قَيْسِ بْنِ سَعْدٍ وَعُمَارَةَ بْنِ مَيْمُونٍ وَحَبِيبٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: فِي كُلِّ صَلَاةٍ يُقْرَأُ. فَمَا أَسْمَعَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَسْمَعْنَاكُمْ وَمَا أَخْفَى عَلَيْنَا أَخْفَيْنَا عَلَيْكُمْ

٧٩٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامِ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ح و حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنِ الْحَجَّاجِ - وَهَذَا لَفْظُهُ - عَنْ يَحْيَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ قَالَ ابْنُ الْمُثَنَّى وَأَبِي سَلَمَةَ ثُمَّ اتَّفَقَا عَنْ أَبِي قَتَادَةَ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي بِنَا فَيَقْرَأُ فِي الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ فِي الرَّكْعَتَيْنِ الْأُولَيَيْنِ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ وَسُورَتَيْنِ. وَيُسْمِعُنَا الْآيَةَ أَحْيَانًا. وَكَانَ يُطَوِّلُ

---

[58] Učenjaci su jednoglasni u mišljenju da je na sabahskom, akšamskom i jacijskom namazu na prva dva rekata farza i džumi obavezno učiti naglas, a na podnevskom i ikindijskom namazu, na sva četiri rekata, te na akšamskom na trećem i jacijskom na trećem i četvrtom rekatu treba učiti u sebi. Razilaze se u pogledu učenja na bajramskim namazima, namazu za kišu, namazu pri pomračenju sunca ili mjeseca, nafilama i dženaze-namazu. Stav većine učenjaka jeste da će se na bajramskom namazu, namazu za kišu i namazu za pomračenje sunca učiti naglas kao i na svim noćnim nafilama koje se klanjaju u džematu, dok će se na dnevnim nafilama i dženazi učiti u sebi.

[59] En-Nesai bilježi u *Sunenu* da je Bera b. Azib kazao: **"Ponekad bismo za**

podnevskom namazu bi prvi rekat klanjao dugo, a drugi kratko. Isto je činio i na sabahskom farzu."[60]

Ebu Davud kaže: "Musedded nije spomenuo Fatihu i suru."

797. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Jezid b. Harun, prenijevši od Hemmama i Ebana b. Jezida el-Attara, oni od Jahjaa, a on od Abdullaha b. Ebu Katadea, a on od svog oca, spomenuti hadis, dodavši: **"...a na posljednja dva rekata Fatihu."**[61] (Hasan b. Ali je prenio od Jezida b. Haruna), a on od Hemmama, da je (Ebu Katade) dodao: **"Prvi rekat je klanjao duže nego drugi. Tako je radio i na ikindijskom i na sabahskom farzu."**[62]

798. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši

الرَّكْعَةَ الْأُولَى مِنَ الظُّهْرِ وَيُقَصِّرُ الثَّانِيَةَ وَكَذَلِكَ فِي الصُّبْحِ

قَالَ أبو داود لَمْ يَذْكُرْ مُسَدَّدٌ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ وَسُورَةً.

٧٩٧. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا هَمَّامٌ وَأَبَانُ بْنُ يَزِيدَ الْعَطَّارُ عَنْ يَحْيَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ بِبَعْضِ هَذَا وَزَادَ: فِي الْأُخْرَيَيْنِ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ. وَزَادَ عَنْ هَمَّامٍ قَالَ: وَكَانَ يُطَوِّلُ فِي الرَّكْعَةِ الْأُولَى مَا لَا يُطَوِّلُ فِي الثَّانِيَةِ. وَهَكَذَا فِي صَلَاةِ الْعَصْرِ وَهَكَذَا فِي صَلَاةِ الْغَدَاةِ.

٧٩٨. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَنْبَأَنَا مَعْمَرٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ عَبْدِ

Vjerovjesnikom, s.a.v.s., klanjali podnevske i ikindijske farzove i čuli bismo ga kako uči, ajet po ajet, iz sura Lukman i Ez-Zarijat."

Iz spomenutih hadisa vidimo da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ponekad namjerno na podnevskom i ikindijskom farzu učio poluglasno, kako bi oni koji klanjaju za njim mogli čuti šta uči."

[60] Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahihima* te En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima.*

[61] Na temelju ovog i njemu sličnih hadisa, većina učenjaka smatra da je učenje Fatihe na svakom rekatu, u svim namazima, obavezno/farz. Ebu Hanife smatra da učenje Fatihe nije obavezno, već da se može učiti bilo šta iz Kur'ana.

[62] Na temelju ovog hadisa, većina učenjaka smatra da je sunnet kod svih namaza na prvom rekatu učiti duže nego na drugom, kako bi ljudi mogli stići na prvi rekat. Ebu Hanife smatra da je samo kod sabahskog farza sunnet duže učiti na prvom rekatu, kako bi ljudi nakon spavanja mogli stići na prvi rekat. El-Bejheki smatra da će se duže učiti na prvom rekatu kod svih namaza, ukoliko se očekuje da bi još neko mogao doći. U suprotnom, može se na oba rekata učiti podjednako dugo.

od Ma'mera, on od Jahjaa, on od Abdullaha b. Ebu Katadea, da je njegov otac kazao: "Mislili smo da je time želio da ljudi stignu na prvi rekat."

اللَّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: فَظَنَنَّا أَنَّهُ يُرِيدُ بِذَلِكَ أَنْ يُدْرِكَ النَّاسُ الرَّكْعَةَ الْأُولَى

799. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Abdulvahid b. Zijad, prenijevši od El-A'meša, on od Umarea b. Umejra,[63] da je Ebu Ma'mer[64] kazao: "**Upitali smo Habbaba:**[65] **'Je li Allahov Poslanik, s.a.v.s., (išta) učio na podnevskom i ikindijskom farzu?' 'Jeste.' – odgovorio je. 'A po čemu ste to znali?' – upitasmo. On reče: 'Po pomjeranju njegove brade.'"**[66]

٧٩٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ قَالَ: قُلْنَا لِخَبَّابٍ: هَلْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرَأُ فِي الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ؟ قَالَ نَعَمْ. قُلْنَا: بِمَ كُنْتُمْ تَعْرِفُونَ ذَاكَ؟ قَالَ بِاضْطِرَابِ لِحْيَتِهِ

800. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Affan, prenijevši od Hemmama, on od Muhammeda b. Džuhadea, on od nekog čovjeka, a on od Abdullaha b. Ebu Evfaa: "**Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi se s prvog rekata podnevskog farza podizao tako da ne bismo čuli pomjeranje njegovih stopala."**[67]

٨٠٠. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا عَفَّانُ أَخْبَرَنَا (أَنْبَأَنَا) هَمَّامٌ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جُحَادَةَ عَنْ رَجُلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُومُ فِي الرَّكْعَةِ الْأُولَى مِنْ صَلَاةِ الظُّهْرِ حَتَّى لَا يُسْمَعَ وَقْعُ قَدَمٍ

---

[63] Umare b. Umejr et-Tejmi Kufi je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je č - tvrtoj generaciji. Umro je oko stote godine po Hidžri.

[64] Ebu Ma'mer Abdullah b. Sahbere el-Ezdi el-Kufi je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je drugoj generaciji. Umro je za vrijeme vladavine Ubejdullaha b. Zijada.

[65] Habbab b. el-Erett et-Temimi Ebu Abdullah je ashab koji je među prvima primio islam. Spada među ashabe koji su zbog islama podnijeli mušričke torture. Učestvovao je u Bici na Bedru. Umro je u Kufi 37. godine po Hidžri.

[66] Bilježe ga El-Buhari u *Sahihu* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

[67] Ebu Davud je prešutio ocjenu ovoga hadisa. Međutim, on je slab, jer je u nj - govom senedu ravija čiji je identitet nepoznat.

129. O kratkoći dvaju posljednjih rekata

801. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Muhammeda b. Ubejdullaha Ebu Avna, a on od Džabira b. Semurea, da je Omer rekao Sa'du:[68] **"Ljudi te optužuju za sve, čak i za namaz." On reče: "Ja prva dva rekata klanjam duže, a posljednja dva kraće. Neću ništa skraćivati od namaza koji sam klanjao za Allahovim Poslanikom, s.a.v.s." Omer reče: "Tako sam i mislio o tebi."**[69]

802. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, kog je obavijestio Hušejm, prenijevši od Mensura, on od El-Velida b. Muslima el-Hudžejmija, on od Sadika en-Nadžija, da je Ebu Seid el-Hudri kazao: **"Procjenjivali smo dužinu stajanja Allahovog Poslanika, s.a.v.s., na podnevskom i ikindijskom farzu, pa smo zaključili da je na prva dva rekata podnevskog farza učio oko trideset ajeta, onoliko koliko sadrži sura Elif-Lam-Mim Tenzilus-Sedžde. Što se tiče njegovog učenja na posljednja dva rekata podnevskg farza, procijenili smo da je na njima učio polovinu od onoga što je učio na dva prva rekata. Dok je, prema našoj procjeni, na prva dva rekata**

١٢٩. بَاب تَخْفِيفِ الْأُخْرَيَيْنِ

٨٠١. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ أَبِي عَوْنٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ: قَالَ عُمَرُ لِسَعْدٍ: قَدْ شَكَاكَ النَّاسُ فِي كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى فِي الصَّلَاةِ. قَالَ أَمَّا أَنَا فَأَمُدُّ فِي الْأُولَيَيْنِ وَأَحْذِفُ فِي الْأُخْرَيَيْنِ وَلَا آلُو مَا اقْتَدَيْتُ بِهِ مِنْ صَلَاةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ: ذَاكَ الظَّنُّ بِكَ

٨٠٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ يَعْنِي النُّفَيْلِيَّ أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ أَنْبَأَنَا مَنْصُورٌ عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ مُسْلِمٍ الْهُجَيْمِيِّ عَنْ أَبِي الصِّدِّيقِ النَّاجِيِّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: حَزَرْنَا قِيَامَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ فَحَزَرْنَا قِيَامَهُ فِي الرَّكْعَتَيْنِ الْأُولَيَيْنِ مِنَ الظُّهْرِ قَدْرَ ثَلَاثِينَ آيَةً، قَدْرَ الم تَنْزِيلُ السَّجْدَةِ. وَحَزَرْنَا قِيَامَهُ فِي الْأُخْرَيَيْنِ عَلَى النِّصْفِ مِنْ ذَلِكَ. وَحَزَرْنَا قِيَامَهُ فِي الْأُولَيَيْنِ مِنَ الْعَصْرِ عَلَى قَدْرِ الْأُخْرَيَيْنِ مِنَ الظُّهْرِ

---

[68] Sa'd b. Ebu Vekkas je poznati ashab. On je daidža Džabira b. Semurea, koji od njega prenosi ovaj hadis.

[69] Abdurrezzak bilježi u *Musnedu*, od Ma'mera, on od Abdulmelika, da je Džabir b. Semure kazao: **"Sjedio sam kod Omera b. Hattaba kada su neki ljudi iz Kufe došli kod njega, optužujući Sa'da b. Ebu Vekasa da dulji u namazu."**

ikindijskog farza učio onoliko koliko je učio na posljednja dva rekata podnevskog farza, a na posljednja dva rekata ikindijskog farza polovinu od toga."[70]

130. O dužini učenja na podnevskom i ikindijskom farzu

803. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad,[71] prenijevši od Simaka b. Harba, a on od Džabira b. Semurea: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je na podnevskom i ikindijskom farzu učio:** *Ves-semai vet-tariki* **i** *Ves-semai zatil-burudži*, **i sure poput njih."**[72]

804. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Muaz, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od Šu'bea, a on od Simaka, a on od Džabira b. Semurea: **"Kada bi sunce prešlo polovinu neba, Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi klanjao podne. Učio bi sure poput** *Vel-lejli iza jagša*. **Isto bi učio i na ikindijskom i drugim namazima, osim na sabahu. Na sabahu bi duže učio."**

805. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Isa, kog su obavijestili Mu'temir b. Sulejman, Jezid b. Harun i Hušejm, prenijevši od Sulejmana et-Tejmija, on od Umejjea,

وَحَزَرْنَا قِيَامَهُ فِي الْأُخْرَيَيْنِ مِنَ الْعَصْرِ عَلَى النِّصْفِ مِنْ ذَلِكَ

١٣٠. بَاب قَدْرِ الْقِرَاءَةِ فِي صَلَاةِ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ

٨٠٣. حَدَّثَنَا موسىٰ بْنُ إِسْمَاعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقْرَأُ فِي الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ بِالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ وَ نَحْوِهِمَا مِنَ السُّوَرِ

٨٠٤. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ أَخْبَرَنَا أَبِي أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ سِمَاكٍ قَالَ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ سَمُرَةَ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَحَضَتِ الشَّمْسُ صَلَّى الظُّهْرَ وَقَرَأَ بِنَحْوٍ مِنْ وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى وَالْعَصْرَ كَذَلِكَ وَالصَّلَوَاتِ كَذَلِكَ إِلَّا الصُّبْحَ فَإِنَّهُ كَانَ يُطِيلُهَا

٨٠٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى أَخْبَرَنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ وَيَزِيدُ بْنُ هَارُونَ وَهُشَيْمٌ عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ عَنْ أُمَيَّةَ

---

[70] Bilježe ga Muslim u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu*.

[71] Hammad b. Seleme b. Dinar el-Basri Ebu Seleme je pouzdan i pobožan čovjek. Spadao je u kategoriju najpouzdanijih i najsigurnijih ljudi. Pred kraj života je počeo brkari hadise. Pripadao je osmoj generaciji. Umro je 167. godine po Hidžri.

[72] Bilježe ga Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu*. Et-Tirmizi ga smatra hasenom.

on od Ebu Midžleza, a on od Ibn Omera: **“Vjerovjesnik, s.a.v.s., je na podnevskom namazu učinio sedždu (tilave), potom je ustao (i nastavio sa učenjem), a onda je učinio ruku. Mislim da je učio suru Es-Sedžde.”**[73]

Ibn Isa kaže: “Umejjea je spomenuo samo Mu’temir.”

عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَجَدَ فِي صَلَاةِ الظُّهْرِ ثُمَّ قَامَ فَرَكَعَ فَرَأَيْنَا أَنَّهُ قَرَأَ تَنْزِيلَ السَّجْدَةِ. قَالَ ابْنُ عِيسَى: لَمْ يَذْكُرْ أُمَيَّةَ أَحَدٌ إِلَّا مُعْتَمِرٌ.

806. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Abdulvaris, prenijevši od Musaa b. Salima, da je Abdullah b. Ubejdullah kazao: **“Ušao sam kod Ibn Abbasa sa grupom mladića iz porodice Benu Hašim. Jednom mladiću rekosmo: ‘Upitaj Ibnu Abbasa da li je Allahov Poslanik, s.a.v.s., učio (išta) na podnevskom i ikindijskom farzu?’ ‘Nije.’ – odgovori on. Neko mu reče: ‘Možda je učio u sebi?’ On reče: ‘Jadan ne bio, ovo pitanje ti je gore od prvog! On je čovjek kome je naređeno da dostavi**

٨٠٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ مُوسَى بْنِ سَالِمٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى ابْنِ عَبَّاسٍ فِي شَبَابٍ مِنْ بَنِي هَاشِمٍ فَقُلْنَا لِشَابٍّ مِنَّا: سَلِ ابْنَ عَبَّاسٍ أَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرَأُ فِي الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ؟ فَقَالَ: لَا. فَقِيلَ لَهُ: فَلَعَلَّهُ كَانَ يَقْرَأُ فِي نَفْسِهِ. فَقَالَ: خَمْشًا هَذِهِ شَرٌّ مِنَ الْأُولَى. كَانَ عَبْدًا مَأْمُورًا بَلَّغَ مَا أُرْسِلَ بِهِ. وَمَا اخْتَصَّنَا دُونَ النَّاسِ بِشَيْءٍ إِلَّا

[73] En-Nesai bilježi, sa senedom, da je Enes b. Malik rekao: **“Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi na podnevskom namazu, na prvom rekatu, učio suru** *Sebbih-Isme-Rabbikel-A’la*, **a na drugom** *El-Gašije*.**”** En-Nesai, također, bilježi da je Berra b. Azib kazao: **“Klanjali bismo za Vjerovjesnikom, s.a.v.s., podne-namaz, pa bi učio ajete iz sure Lukman i Ez-Zarijat.”**

Buhari i Muslim bilježe da je Ebu Katade kazao: **“Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi na prva dva rekata podne-namaza učio Fatihu i suru, a na posljednja dva samo Fatihu. Na prvom rekatu bi učio duže nego na drugom. Tako je činio i na ikindijskom namazu.”**

Iz mnogo hadisa se vidi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na podnevskom i ikindijskom namazu, što se tiče dužine, učio različite sure, što ukazuje da nije striktno vezivao određene sure za određene namaze. Ostavio je mogućnost da se svaka sura iz Kur’ana može učiti na svakom namazu, u skladu sa dužinom koju je on orijentaciono propisao.

ono što mu je objavljeno.[74] **Mi nismo bili izuzetak u odnosu na ostale ljude, osim u tri stvari: naređeno nam je da temeljito uzimamo abdest, da ne jedemo zekat i da ne ukrštamo magarca i konja.”’**[75]

807. ISPRIČAO NAM JE Zijad b. Ejub, kog je obavijestio Hušejm, prenijevši od Husajna, on od Ikrimea, da je Ibn Abbas kazao: **“Ne znam da li je Allahov Poslanik, s.a.v.s., (išta) učio na podnevskom i ikindijskom farzu ili nije.”**[76]

131. O dužini učenja na akšamu

808. ISPRIČAO NAM JE El-Ka’nebi, prenijevši od Malika, on od Ibn Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbea, a on od Ibn Abbasa, **da ga je Ummul-Fadl**

بِثَلَاثِ خِصَالٍ: أَمَرَنَا أَنْ نُسْبِغَ الْوُضُوءَ وَأَنْ لَا نَأْكُلَ الصَّدَقَةَ وَأَنْ لَا نُنْزِيَ الْحِمَارَ عَلَى الْفَرَسِ.

٨٠٧. حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ أَيُّوبَ أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ أَنْبَأَنَا حُصَيْنٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: لَا أَدْرِي أَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرَأُ فِي الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ أَمْ لَا

١٣١. بَاب قَدْرِ الْقِرَاءَةِ فِي الْمَغْرِبِ

٨٠٨. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ أُمَّ الْفَضْلِ بِنْتَ الْحَارِثِ سَمِعَتْهُ وَهُوَ يَقْرَأُ

---

[74] Od Ibn Abbasa su, po pitanju Vjerovjesnikovog, s.a.v.s., učenja na podnevskim i ikindijskim farzovima, na kojima se uči u sebi, prenesena tri mišljenja: 1) da Vjerovjesnik, s.a.v.s., u njima, kao imam, nije ništa učio, što se vidi iz ovoga hadisa; 2) da je Ibn Abbas bio u nedoumici je li Vjerovjesnik, s.a.v.s., na podnevskim i ikindijskim farzovima učio išta ili nije, što ćemo vidjeti iz sljedećeg hadisa; 3) da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., na podnevskim i ikindijskim farzovima učio shodno predanju koje bilježe Ibnul-Munzir i Et-Tahavi sa senedom od Ejuba, a on od Ebul-Alije el-Beraa, koji je kazao: **“Upitao sam Ibn Abbasa je li Vjerovjesnik, s.a.v.s., učio (šta) na podnevskom ili ikindijskom farzu, pa je rekao: ‘On je tvoj imam, svejedno da li je u njima učio malo ili puno.’”**

[75] Tri stvari koje je Ibn Abbas spomenuo kao posebnosti koje su važile samo za Poslanikovu, s.a.v.s., porodicu su, po Abadijevom mišljenju, malo problematične. Naime, samo se jedna od spomenutih stvari odnosila isključivo na Poslanikovu, s.a.v.s., porodicu, a to je zabrana primanja zekata. Osim njima, svima je bilo dozvoljeno primati zekat ako su ga bili potrebni. Što se, pak, tiče temeljitog uzimanja abdesta, i zabrane ukrštanja magarca i konja, to je važilo za sve pripadnike islama.

[76] Bilježi ga Et-Taberani u *El-Mu’džemul-kebiru*.

b. el-Haris[77] čula (kako na akšamu) uči *Vel-murselati urfen*, **pa je rekla: "Sine moj, učenjem te sure podsjetio si me na posljednje što sam čula da Allahov Poslanik, s.a.v.s., uči na akšamu."**[78]

وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا. فَقَالَتْ: يَا بُنَيَّ لَقَدْ ذَكَّرْتَنِي بِقِرَاءَتِكَ هَذِهِ السُّورَةَ إِنَّهَا لَآخِرُ مَا سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرَأُ بِهَا فِي الْمَغْرِبِ

809. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Ibn Šihaba, on od Muhammeda b. Džubejra b. Mut'ima, da je njegov otac kazao: **"Čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je na akšamu učio suru Et-Tur."**

٨٠٩. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرَأُ بِالطُّورِ فِي الْمَغْرِبِ

810. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Ibn Ebu Mulejkea, ovaj od Urvea b. ez-Zubejra, da je Mervan b. el-Hakem kazao: **"Zejd b. Sabit me je upitao: 'Zašto na akšamu učiš kratke sure**

٨١٠. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ مَرْوَانَ بْنِ الْحَكَمِ قَالَ: قَالَ لِي زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ: مَا لَكَ تَقْرَأُ فِي الْمَغْرِبِ بِقِصَارِ الْمُفَصَّلِ

---

[77] Ummul-Fadl Lubaba b. el-Haris je majka Abdullaha b. Abbasa. Prema mišljenju Ibn Hadžera el-Askalanija, ona je prva žena, nakon Hatidže, koja je primila islam.

[78] U Et-Tirmizijevom predanju stoji da je Ummul-Fadl rekla: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam je izišao, dok je bio bolestan, povezane glave i klanjao akšam-namaz, (u kome) je učio (suru) El-Murselat. Poslije toga, do susreta sa Uzvišenim Allahom, više nije klanjao nijedan namaz."** U hadisu koji je El-Buhari zabilježio stoji da je Aiša kazala: **"Posljednji namaz koji je Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanjao na samrti bio je podne-namaz."**

Ibn Hadžer el-Askalani je, u komentaru El-Buharijevog *Sahiha, Fethul-Barija*, ova dva, na prvi pogled, kontradiktorna hadisa, uskladio tako što je utvrdio da Aiša govori o posljednjem namazu koji je Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanjao u džamiji, dok Ummul-Fadl govori o posljednjem Poslanikovom, s.a.v.s., namazu koji je klanjao u kući. Međutim, izvjesne dileme izazivaju sljedeće Ummu Fadline riječi: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam je izišao dok je bio bolestan, povezane glave..."** Ibn Hadžer na njih odgovara ovako: "Te riječi mogu značiti da im je Allahov Poslanik, s.a.v.s., izišao povezane glave iz prostorije u kojoj je ležao u dnevnu prostoriju, u kojoj se sjedilo, i sa njima klanjao akšam-namaz."

– El-Mufessal,[79] a ja sam vidio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je na akšamu učio dvije najduže sure?' 'Koje su to sure?' – upitah ga, a on reče: '(Prva je) El-A'raf, a druga El-En'am.'[80] Potom sam o tome upitao Ibn Ebu Mulejkea, pa mi je, od sebe, rekao: 'El-Maide i El-A'raf.'"[81]

وَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرَأُ فِي الْمَغْرِبِ بِطُولَى الطُّولَيَيْنِ؟ قَالَ قُلْتُ مَا طُولَى الطُّولَيَيْنِ؟ قَالَ: الْأَعْرَافُ وَالْأُخْرَى الْأَنْعَامُ. وَسَأَلْتُ أَنَا ابْنَ أَبِي مُلَيْكَةَ فَقَالَ لِي مِنْ قِبَلِ نَفْسِهِ: الْمَائِدَةُ وَالْأَعْرَافُ

132. O mišljenju onih koji smatraju da na akšamu treba učiti kratko

١٣٢. بَاب مَنْ رَأَى التَّخْفِيفَ فِيهَا

811. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Hišama b. Urvea, **da je njegov otac na akšamu učio:** ***Vel-adijati dabhan*** **i sure poput nje.**

Ebu Davud kaže: "Ovo ukazuje na to da je (učenje dužih sura na akšamu) derogirano,[82] što je pouzdanije."

٨١١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ أَنْبَأَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ: أَنَّ أَبَاهُ كَانَ يَقْرَأُ فِي صَلَاةِ الْمَغْرِبِ بِنَحْوِ مَا تَقْرَءُونَ وَالْعَادِيَاتِ وَنَحْوِهَا مِنَ السُّوَرِ. قَالَ أَبُو دَاوُد: هَذَا يَدُلُّ عَلَى أَنَّ ذَاكَ مَنْسُوخٌ. قَالَ أَبُو دَاوُد. وَهَذَا أَصَحُّ

---

[79] Učenjaci se slažu u tome da se El-Mufessalom naziva posljednji dio Kur'ana, a razilaze se u tome od koje sure počinje. Većina učenjaka smatra da su to sure od *Lem jekuniol-lezine* do kraja Kur'ana. Abadi smatra ispravnim mišljenje onih koji tvrde da se El-Mufessalom nazivaju sure od El-Hudžurat do kraja Kur'ana.

[80] Mervan b. el-Hakem je u to vrijeme bio gradonačelnik Medine, kog je na to mjesto imenovao Muavija b. Ebu Sufjan. Njegove riječi da je vidio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da je na akšamu učio dvije duže sure odnose se na situaciju kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., bio zdrav, dok se riječi Ummul-Fadl odnose na situaciju kada je bio smrtno bolestan.

[81] Većina islamskih učenjaka, među kojima su: Ibn Mubarek, Ishak, Ahmed b. Hanbel i Ebu Hanife, smatraju da na akšamu treba učiti kratke sure (od sura) El-Mufessal, a dozvoljavaju i učenje ostalih sura. Malik smatra da je mekruh na akšamu učiti dugačke sure, a Šafija da je lijepo.

[82] Ebu Davud es-Sidžistani smatra da su Hišam b. Urveovim hadisom derogirani hadisi koji govore da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na akšamu učio duže sure. Međutim, Abadi se ne slaže sa Ebu Davudom. "Kako ti hadisi" – veli on – "mogu

812. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Seid es-Serhasi, kog je obavijestio Vehb b. Džerir, prenijevši od svog oca, on od Muhammeda b. Ishaka, ovaj od Amra b. Šuajba, on od svoga oca, da je njegov djed kazao: **“Nema nijedne sure od sura El-Mufessal, duže ili kraće, a da nisam čuo Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da je uči dok bi ljudima imamio propisane namaze.”**

٨١٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ السَّرْخَسِيُّ أَخْبَرَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ أَخْبَرَنَا أَبِي قَالَ سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ إِسْحَقَ يُحَدِّثُ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّهُ قَالَ: مَا مِنَ الْمُفَصَّلِ سُورَةٌ صَغِيرَةٌ وَلَا كَبِيرَةٌ إِلَّا وَقَدْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَؤُمُّ النَّاسَ بِهَا فِي الصَّلَاةِ الْمَكْتُوبَةِ

813. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Muaz, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od Kurrea, on od En-Nezzala b. Ammara, **da je Ebu Osman en-Nehdi za Ibn Mesudom klanjao akšam, a on je učio** ***Kul-huvallahu ehad*****.**

٨١٣. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ أَخْبَرَنَا أَبِي أَخْبَرَنَا قُرَّةُ عَنِ النَّزَّالِ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ: أَنَّهُ صَلَّى خَلْفَ ابْنِ مَسْعُودٍ الْمَغْرِبَ فَقَرَأَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ

133. O onome koji jednu suru prouči na oba rekata

١٣٣. بَاب الرَّجُلِ يُعِيدُ سُورَةً وَاحِدَةً فِي الرَّكْعَتَيْنِ

814. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Amra, on od Ibn Ebu Hilala, a on od Muaza b. Abdullaha el-Džuhenija, **da je neki čovjek iz plemena Džuhejne čuo Vjerovjesnika, s.a.v.s., kako na sabah-namazu na oba rekata uči** ***Iza zul-zileti*****, ali ne zna da li je Allahov Poslanik, s.a.v.s., to nenamjerno ili namjerno učinio.**[83]

٨١٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ أَخْبَرَنَا (أَنْبَأَنَا) ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي (حَدَّثَنِي) عَمْرٌو عَنِ ابْنِ أَبِي هِلَالٍ عَنْ مُعَاذِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْجُهَنِيِّ أَنَّ رَجُلًا مِنْ جُهَيْنَةَ أَخْبَرَهُ: أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرَأُ فِي الصُّبْحِ إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ فِي الرَّكْعَتَيْنِ كِلْتَيْهِمَا! فَلَا أَدْرِي أَنَسِيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمْ قَرَأَ ذَلِكَ عَمْدًا

---

biti derogirani spomenutim hadisom kada Ummul-Fadl tvrdi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na posljednjem namazu koji je klanjao, dakle na akšamu, učio suru *Vel-mureselati urfa*? Prije bi moglo biti da je hadisom koji je prenijela Ummul-Fadl derogoran hadis koji prenosi Hišam b. Urve. Smatram da je dozvoljeno učiti i duže i kraće sure. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je učio duže sure na akšamu da bi pokazao da se i one mogu učiti, iako je vrijeme akšamskog namaza kratko.”

[83] Ovaj hadis spada u kategoriju hadisa o kojima Ebu Davud nije ništa rekao. On

134. O učenju na sabahu

815. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa er-Razi, kog je obavijestio Isa b. Junus, prenijevši od Ismaila, on od Asbega, Amr b. Hurejsovog štićenika, a on od Amra b. Hurejsa, koji je kazao: **"Kao da čujem Vjerovjesnikov, s.a.v.s., glas kako na sabahu uči:** ***Fela uksimu bil-hunnesil-dževaril-kunnesi.***"[84]

١٣٤. بَاب الْقِرَاءَةِ فِي الْفَجْرِ

٨١٥. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى الرَّازِيُّ أَنْبَأَنَا عِيسَى يَعْنِي ابْنَ يُونُسَ عَنْ إِسْمَعِيلَ عَنْ أَصْبَغَ مَوْلَى عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ قَالَ: كَأَنِّي أَسْمَعُ صَوْتَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرَأُ فِي صَلَاةِ الْغَدَاةِ (فَلَا أُقْسِمُ بِالْخُنَّسِ الْجَوَارِي الْكُنَّسِ)

135. O onome koji u namazu propusti učenje Fatihe

816. ISPRIČAO NAM JE Ebul-Velid et-Tajalisi, kog je obavijestio Hemmam, prenijevši od Katadea, a on od Ebu Nadrea, da je Ebu Seid kazao: **"Naređeno nam[85] je da**

١٣٥. بَاب مَنْ تَرَكَ الْقِرَاءَةَ فِي صَلَاتِهِ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ

٨١٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ أَخْبَرَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ عَنْ أَبِي

je, u djelu *Risaletu Ebu Davud ila ehli Mekka*, objasnio da su ti hadisi dobri za korišćenje. Muhammed b. Ali eš-Ševkani, u *Nejlul-evtar*, kaže da su svi ravije u senedu ovoga hadisa pouzdani.

[84] U ovom hadisu Amr b. Hurejs priča da je čuo Vjerovjesnika, s.a.v.s., da je na sabahu učio suru Et-Tekvir. U hadisu koji Et-Tirmizi bilježi u *Džami'u* Kutbe b. Malik kaže: **"Čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da na sabahu, na prvom rekatu, uči** *Ven-nahle basikatin/I visoke palme* **– iz sure Kaf."** El-Buhari bilježi od Ummu Seleme da je kazala: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je na sabahu učio suru Et-Tur."** Abdullah b. Saib priča: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam je klanjao sabah-namaz u Mekki. Na prvom rekatu je učio suru El-Mu'minun od početka. Kada je stigao do ajeta u kome se spominju Musa i Harun, Vjerovjesnik, s.a.v.s., se zakašlja i ode na ruku."** Iz navedenih predanja se vidi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na sabahu učio različite sure, a svaki od ashaba je pričao ono što je čuo.

[85] Dakle, Allahov Poslanik, s.a.v.s., im je naredio. Kad god se neko od ashaba izrazi u pasivu, kao što je slučaj u ovom hadisu, to znači da im je Allahov Poslanik, s.a.v.s., nešto naredio.

(u namazu) učimo Fatihu pa naviše (ono što nam je lahko).”

817. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa er-Razi, kog je obavijestio Isa, prenijevši od Džafera b. Mejmuna el-Basrija, on od Ebu Osmana en-Nehdija, da je Ebu Hurejre kazao: **“Jednom prilikom mi Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: ‘Iziđi i viči po Medini: ‘Nema namaza bez (učenja) Kur’ana, makar Fatihu pa naviše, makar Fatihu pa naviše!’””**

818. ISPRIČAO NAM JE Ibn Bešar, kog je obavijestio Jahja, njega je obavijestio Džafer, prenijevši od Ebu Osmana, da je Ebu Hurejre kazao: **“Allahov Poslanik, s.a.v.s., mi je naredio da vičem: ‘Nema namaza bez (učenja) Kur’ana, makar Fatiha pa naviše.’”**

819. ISPRIČAO NAM JE El-Ka’nebi, prenijevši od Malika, a on od El-Alaa b. Abdurrahmana, on od Ebus-Saiba, Hišam b. Zuhreovog štićenika, on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **“Ko klanja namaz, a u njemu ne prouči Fatihu, on mu je manjkav, on mu je manjkav, on mu je manjkav i nepotpun!’ Upitao sam (veli Ebus-Saib): ‘O Ebu Hurejre, a kada klanjam za imamom?’ On me stisnu za ruku i reče: ‘Perzijanče, kada budeš klanjao za imamom, prouči je u sebi, jer sam čuo od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da je Uzvišeni Allah rekao: ‘Podijelio sam učenje između Mene i Moga roba na dvije polovine: jedna polovina pripada**

سَعِيدٍ قَالَ: أُمِرْنَا أَنْ نَقْرَأَ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ وَمَا تَيَسَّرَ

٨١٧. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى الرَّازِيُّ أَنْبَأَنَا عِيسَى عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مَيْمُونٍ الْبَصْرِيِّ أَخْبَرَنَا أَبُو عُثْمَانَ النَّهْدِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اخْرُجْ فَنَادِ فِي الْمَدِينَةِ أَنَّهُ لَا صَلَاةَ إِلَّا بِقُرْآنٍ وَلَوْ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ فَمَا زَادَ

٨١٨. حَدَّثَنَا ابْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى أَخْبَرَنَا جَعْفَرٌ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ أُنَادِيَ أَنَّهُ لَا صَلَاةَ إِلَّا بِقِرَاءَةِ فَاتِحَةِ الْكِتَابِ فَمَا زَادَ

٨١٩. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا السَّائِبِ مَوْلَى هِشَامِ بْنِ زَهْرَةَ يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ صَلَّى صَلَاةً لَمْ يَقْرَأْ فِيهَا بِأُمِّ الْقُرْآنِ فَهِيَ خِدَاجٌ فَهِيَ خِدَاجٌ فَهِيَ خِدَاجٌ غَيْرُ تَمَامٍ قَالَ فَقُلْتُ: يَا أَبَا هُرَيْرَةَ إِنِّي أَكُونُ أَحْيَانًا وَرَاءَ الْإِمَامِ. قَالَ: فَغَمَزَ ذِرَاعِي وَقَالَ اقْرَأْ بِهَا يَا فَارِسِيُّ فِي نَفْسِكَ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: قَسَمْتُ الصَّلَاةَ بَيْنِي وَبَيْنَ عَبْدِي نِصْفَيْنِ. فَنِصْفُهَا لِي وَنِصْفُهَا لِعَبْدِي وَلِعَبْدِي مَا سَأَلَ. قَالَ رَسُولُ

Meni, a druga Mome robu, a robu (još) pripada i ono što bude tražio.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: 'Učite, jer kada rob kaže: *El-Hamdu lillahi Rabbil-alemin/ Hvala Allahu, Gospodaru svijetova*, **Uzvišeni Allah kaže: 'Moj rob Mi zahvaljuje.' Na riječi:** *Er-Rahmannir-Rahim/Milostivom, Svemilosnom*, **Uzvišeni Allah kaže: 'Hvali Me Moj rob.' Na riječi:** *Maliki jevmid-din/ Gospodaru Sudnjeg dana*, **Uzvišeni Allah kaže: 'Slavi Me Moj rob.' Na riječi:** *Ijjake na'budu ve ijjake nestein/Tebi se klanjamo i od Tebe pomoć tražimo*, **Uzvišeni Allah veli: 'Ovo je između Mene i Moga roba i rob će dobiti ono što je tražio.' Na riječi roba:** *Ihdines-siratal-mustekim. Siratallezine en'amte aljehim gajril-magdubi alejhim ve-led-dallin/Uputi nas na Pravi put, na Put onih kojima si milost Svoju darovao, a ne onih koji su protiv sebe srdžbu izazvali, niti onih koji su zalutali*, **Uzvišeni kaže: 'Ovo pripada Mom robu, i Mom robu pripada ono što je tražio.'"**

820. ISPRIČALI SU NAM Kutejbe b. Seid i Ibnus-Serh, koje je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ez-Zuhrija, on od Mahmuda b. er-Rebia, a on od Ubadea b. Samita, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Nema namaza onaj koji ne prouči Fatihu pa naviše."**

Sufjan kaže: "Ovo se odnosi na onoga ko klanja samostalno."

821. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, kog je obavijestio Muhammed b. Seleme, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Mekhula, on

اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اقْرَءُوا يَقُولُ الْعَبْدُ (الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ) يَقُولُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ حَمِدَنِي عَبْدِي. يَقُولُ (الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) يَقُولُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ أَثْنَى عَلَيَّ عَبْدِي. يَقُولُ الْعَبْدُ (مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ) يَقُولُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ مَجَّدَنِي عَبْدِي. يَقُولُ الْعَبْدُ (إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ) يَقُولُ اللهُ: هَذِهِ بَيْنِي وَبَيْنَ عَبْدِي وَلِعَبْدِي مَا سَأَلَ. يَقُولُ الْعَبْدُ (اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ) يَقُولُ اللهُ فَهَؤُلَاءِ لِعَبْدِي وَلِعَبْدِي مَا سَأَلَ

٨٢٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَابْنُ السَّرْحِ قَالَا أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ مَحْمُودِ بْنِ الرَّبِيعِ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ فَصَاعِدًا.قَالَ سُفْيَانُ: لِمَنْ يُصَلِّي وَحْدَهُ

٨٢١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ النُّفَيْلِيُّ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَقَ عَنْ مَكْحُولٍ عَنْ مَحْمُودِ بْنِ الرَّبِيعِ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ قَالَ: كُنَّا

od Mahmuda b. er-Rebia, da je Ubade b. es-Samit kazao: **"Jednom prilikom smo za Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., klanjali sabah-namaz. Učio je (naglas). Postade mu poteško učiti te, pošto završi, upita: 'Da li vi učite za vašim imamom?' 'Da, Allahov Poslaniče, učimo.' – odgovoriše prisutni, a on reče: 'Ne učite ništa osim Fatihe, jer ko nju ne prouči, nema namaza.'"**

خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ فَقَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَثَقُلَتْ عَلَيْهِ الْقِرَاءَةُ. فَلَمَّا فَرَغَ قَالَ: لَعَلَّكُمْ تَقْرَءُونَ خَلْفَ إِمَامِكُمْ قُلْنَا نَعَمْ ا (نَفْعِلُ هَذا) يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ لَا تَفْعَلُوا إِلَّا بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ فَإِنَّهُ لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِهَا

822. ISPRIČAO NAM JE Er-Rebi b. Sulejman el-Ezdi, kog je obavijestio Abdullah b. Jusuf, prenijevši od El-Hejsema b. Hamida, on od Zejda b. Vakida, ovaj od Mekhula, a on od Nafia b. Mahmuda b. er-Rebia el-Ensarija, da je Nafi kazao: **"Jednog dana je Ubade b. Samit zakasnio na sabah. Ebu Nuajm, mujezin, je proučio ikamet, a potom je i imamio ljudima. Došao je Ubade, a sa njim bijah i ja. Stali smo u saf iza Ebu Nuajma. Ebu Nuajm je učio naglas, a Ubade poče učiti Fatihu. Kada je završio (namaz), rekoh Ubadeu: 'Čuo sam te kako učiš Fatihu dok je Ebu Nuajm učio naglas.' 'Da.' – odgovori on, a ja mu kazah: 'Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam je imamio neki od namaza u kojima se uči naglas, pa je pobrkao u učenju. Kada je završio, okrenuo nam se i upitao: 'Da li vi učite za mnom dok ja učim naglas?' Neko odgovori: 'Da, učimo.' On reče: 'Vaše učenje me ometa. Pomislio sam: zar se moram nadvikivati dok učim Kur'an!? Ubuduće, osim Fatihe, ne učite ništa za mnom u namazima u kojima učim naglas.'"'**[86]

٨٢٢. حَدَّثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ سُلَيْمَانَ الأَزْدِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ حُمَيْدٍ أَخْبَرَنِي (حَدَّثَنِي) زَيْدُ بْنُ وَاقِدٍ عَنْ مَكْحُولٍ عَنْ نَافِعِ بْنِ مَحْمُودِ بْنِ الرَّبِيعِ الأَنْصَارِيِّ. قَالَ نَافِعٌ: أَبْطَأَ عُبَادَةُ عَنْ صَلَاةِ الصُّبْحِ فَأَقَامَ أَبُو نُعَيْمٍ الْمُؤَذِّنُ الصَّلَاةَ. فَصَلَّى أَبُو نُعَيْمٍ بِالنَّاسِ وَأَقْبَلَ عُبَادَةُ وَأَنَا مَعَهُ حَتَّى صَفَفْنَا خَلْفَ أَبِي نُعَيْمٍ وَأَبُو نُعَيْمٍ يَجْهَرُ بِالْقِرَاءَةِ. فَجَعَلَ عُبَادَةُ يَقْرَأُ أُمَّ الْقُرْآنِ. فَلَمَّا انْصَرَفَ قُلْتُ لِعُبَادَةَ: سَمِعْتُكَ تَقْرَأُ بِأُمِّ الْقُرْآنِ وَأَبُو نُعَيْمٍ يَجْهَرُ. قَالَ: أَجَلْ. صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْضَ الصَّلَوَاتِ الَّتِي يَجْهَرُ فِيهَا بِالْقِرَاءَةِ قَالَ: فَالْتَبَسَتْ عَلَيْهِ الْقِرَاءَةُ فَلَمَّا انْصَرَفَ أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ وَقَالَ: هَلْ تَقْرَءُونَ إِذَا جَهَرْتُ بِالْقِرَاءَةِ؟ فَقَالَ بَعْضُنَا: إِنَّا نَصْنَعُ ذَلِكَ. قَالَ: فَلَا وَأَنَا أَقُولُ مَا لِي يُنَازِعُنِي الْقُرْآنُ فَلَا تَقْرَءُوا بِشَيْءٍ مِنَ الْقُرْآنِ إِذَا جَهَرْتُ إِلَّا بِأُمِّ الْقُرْآنِ

[86] Većina islamskih učenjaka smatra da je učenje Fatihe u namazu farz, da njeno

823. ISPRIČAO NAM JE Ali b. Sehl er-Remli, kog je obavijestio El-Velid, prenijevši od Ibn Džabira i Seida b. Abdulaziza b. el-A'laa, oni od Mekhula, a on od Ubadea – slično Er-Rebia b. Sulejmanovom hadisu. Oni kažu: "Na svakom rekatu akšamskog, jacijskog i sabahskog namaza Mekhul je Fatihu učio u sebi."

Mekhul veli: "Ja bih je, u namazima u kojima se uči naglas, proučio u sebi kada imam prouči Fatihu i ušuti. Ako ne bi šutio, uči je prije njega, paralelno sa njim ili poslije njega. Nikada je nemoj propuštati!"

٨٢٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَهْلٍ الرَّمْلِيُّ أَخْبَرَنَا الْوَلِيدُ عَنِ ابْنِ جَابِرٍ وَسَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْعَلَاءِ عَنْ مَكْحُولٍ عَنْ عُبَادَةَ نَحْوَ حَدِيثِ الرَّبِيعِ بْنِ سُلَيْمَانَ قَالُوا: فَكَانَ مَكْحُولٌ يَقْرَأُ فِي الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ وَالصُّبْحِ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ سِرًّا. قَالَ مَكْحُولٌ: اقْرَأْ بِهَا فِيمَا جَهَرَ بِهِ الْإِمَامُ إِذَا قَرَأَ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ وَسَكَتَ سِرًّا. فَإِنْ لَمْ يَسْكُتِ اقْرَأْ بِهَا قَبْلَهُ وَمَعَهُ وَبَعْدَهُ لَا تَتْرُكْهَا عَلَى كُلِّ حَالٍ

136. O onome koji smatra pokuđenim učenje za imamom kada imam (ne) uči naglas

١٣٦. بَاب مَنْ كَرِهَ الْقِرَاءَةَ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ إِذَا جَهَرَ الْإِمَامُ

824. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Ibn Šihaba, on od Ibn Ukejmea el-Lejsija, a on od Ebu Hurejrea: **"Pošto Allahov Poslanik, s.a.v.s., (jednom prilikom) završi namaz, u kome je učio naglas, reče: 'Da li je neko od vas za mnom učio (naglas)?' 'Jesam ja, Allahov Poslaniče.' – reče neki čovjek, a Poslanik**

٨٢٤. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنِ ابْنِ أُكَيْمَةَ اللَّيْثِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ انْصَرَفَ مِنْ صَلَاةٍ جَهَرَ فِيهَا بِالْقِرَاءَةِ فَقَالَ: هَلْ قَرَأَ مَعِيَ أَحَدٌ مِنْكُمْ آنِفًا؟ فَقَالَ رَجُلٌ نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: إِنِّي أَقُولُ مَالِي أُنَازَعُ الْقُرْآنَ. قَالَ: فَانْتَهَى

---

učenje spada u namaske ruknove te da je ništa drugo ne može nadomjestiti. Svoj stav temelje na spomenutim i drugim hadisima na ovu temu.

Ebu Hanife smatra da je učenje Fatihe u namazu vadžib. Po njemu, ukoliko bi neko propustio učenje Fatihe, a proučio nešto drugo iz Kur'ana, namaz mu vrijedi, s tim što bi morao učiniti sehvi-sedždu. Svoje mišljenje temelji na hadisu koji je zabilježio Buhari u *Sahihu*: **"Kada stupaš u namaz, izgovori početni tekbir, a potom prouči nešto iz Kur'ana."**

Ebu Hanife je tematski hadis razumio u smislu: Nema potpunog namaza onaj ko ne prouči Fatihu. Ovo nedvosmisleno potvrđuje i hadis koji slijedi.

dodade: 'Pitam zbog toga što me neko ometa u učenju Kur'ana.'"

"Ljudi su, nakon toga" – veli (Zuhri)[87] – "prestali sa učenjem za Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., u namazima u kojima je učio naglas."[88]

Ebu Davud kaže: "Ovaj Ibn Ukejmeov hadis su prenijeli i Ma'mer, Junus i Usama b. Zejd od Ez-Zuhrija sa istim značenjem kako ga je prenio Malik."

825. ISPRIČALI SU NAM Musedded, Ahmed b. Muhammed el-Mervezi, Muhammed b. Ahmed b. Ebu Halef, Abdullah b. Muhammed ez-Zuhri i Ibnus-Serh, njih je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ez-Zuhrija, on od Ibn Ukejmea, ovaj od Seida b. el-Musejjeba, da je Ebu Hurejre kazao: **"Jednom prilikom nam je Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanjao namaz, mislim da je to bio sabah..."** – onda je ispričao isto sve do njegovih riječi: **"Zar me neko ometa u učenju Kur'ana?"**

Ebu Davud veli da je Musedded, u hadisu koji je on prenio, kazao da je Ma'mer rekao: "Pa su ljudi u namazima u kojima je Allahov Poslanik, s.a.v.s., učio naglas prestali učiti." Ibnus-Serh je, u hadisu koji je on prenio, kazao da je Ma'mer prenio od Ez-Zuhrija, a on od Ebu

النَّاسُ عَنِ الْقِرَاءَةِ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيمَا جَهَرَ فِيهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْقِرَاءَةِ مِنَ الصَّلَوَاتِ حِينَ سَمِعُوا ذَلِكَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قَالَ أَبو داود: رَوَى حَدِيثَ ابْنِ أُكَيْمَةَ هَذَا مَعْمَرٌ وَيُونُسُ وَأُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَلَى مَعْنَى مَالِكٍ

٨٢٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ وَأَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَرْوَزِيُّ وَمُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي خَلَفٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّهْرِيُّ وَابْنُ السَّرْحِ قَالُوا: أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ أُكَيْمَةَ يُحَدِّثُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَاةً نَظُنُّ أَنَّهَا الصُّبْحُ بِمَعْنَاهُ إِلَى قَوْلِهِ مَا لِي أُنَازَعُ الْقُرْآنَ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: قَالَ مُسَدَّدٌ فِي حَدِيثِهِ قَالَ مَعْمَرٌ: فَانْتَهَى النَّاسُ عَنِ الْقِرَاءَةِ فِيمَا جَهَرَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. و قَالَ ابْنُ السَّرْحِ فِي حَدِيثِهِ قَالَ مَعْمَرٌ عَنِ

[87] Ibn Hadžer smatra da riječi: **"Pa su ljudi prestali učiti za Allahovim Posl - nikom, s.a.v.s., u namazima u kojima je on učio naglas, nakon što su ovo čuli od njega."** ne spadaju u hadis, nego su to Ez-Zuhrijeve riječi. Sa njim se u tome slažu i Buhari, Ebu Davud i Hatib el-Bagdadi. To potvrđuje i predanje nekih Zuhrijevih sljedbenika, koje je Tirmizi zasebno spomenuo.

[88] Ovdje je riječ o mudredž-hadisu/ubačeni tekst u hadis. Prema mišljenju El-Hatiba el-Bagdadija, El-Buharija, Ebu Davuda, Jakuba b. Sufjana, Ez-Zuhelija, El-Hattabija i drugih, riječi: **"Kad su to čuli od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., ljudi su prestali sa učenjem za Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., u namazima u kojima je on učio naglas."** Ez-Zuhri je to sam dodao.

Hurejrea: "Pa su ljudi prestali (sa učenjem)." Abdullah b. Muhammed ez-Zuhri je kazao da je Sufjan rekao: "Nešto je Ez-Zuhri izgovorio što ja nisam čuo, a Ma'mer kaže da je rekao: '...pa su ljudi prestali (sa učenjem).'"

Ebu Davud kaže: "Abdurrahman b. Ishak je prenio od Ez-Zuhrija hadis koji se završava riječima: **'Zar se moram nadvikivati dok učim Kur'an?'** A prenio ga je i El-Evzai od Ez-Zuhrija, koji je kazao: 'Ljudi su prihvatili tu primjedbu i više nisu učili sa njim u namazima u kojima je učio naglas.'"

Ebu Davud kaže: "Čuo sam od Muhammeda b. Jahjaa b. Farisa da je Ez-Zuhri kazao: '...pa su ljudi prestali učiti.'"

الزُّهْرِيِّ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: فَانْتَهَى النَّاسُ. و قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّهْرِيُّ مِنْ بَيْنِهِمْ قَالَ سُفْيَانُ وَتَكَلَّمَ الزُّهْرِيُّ بِكَلِمَةٍ لَمْ أَسْمَعْهَا فَقَالَ مَعْمَرٌ إِنَّهُ قَالَ: فَانْتَهَى النَّاسُ.

قَالَ أبو داود: وَرَوَاهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِسْحَقَ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَانْتَهَى حَدِيثُهُ إِلَى قَوْلِهِ مَا لِي أُنَازَعُ الْقُرْآنَ. وَرَوَاهُ الْأَوْزَاعِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ فِيهِ قَالَ الزُّهْرِيُّ فَاتَّعَظَ الْمُسْلِمُونَ بِذَلِكَ فَلَمْ يَكُونُوا يَقْرَءُونَ مَعَهُ فِيمَا جَهَرَ بِهِ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ أبو داود: سَمِعْت مُحَمَّدَ بْنَ يَحْيَى بْنِ فَارِسٍ قَالَ قَوْلُهُ: فَانْتَهَى النَّاسُ مِنْ كَلَامِ الزُّهْرِيِّ

137. O onome koji dopušta učenje u namazima u kojima imam ne uči naglas

١٣٧. بَاب مَنْ رَأَى الْقِرَاءَةَ إِذَا لَمْ يَجْهَرِ الْإِمَامُ بِقِرَاءَتِهِ

826. ISPRIČAO NAM Ebul-Velid et-Tajalisi, kog je obavijestio Šu'be. A ispričao nam je i Muhammed b. Kesir el-Abdi, prenijevši od Šu'bea, isti smisao, on od Katadea, on od Zurarea,[89] a on od Imrana b. Husajna: **"Jednom prilikom je Vjerovjesnik, s.a.v.s., klanjao podne. Neki čovjek je za njim učio *Sebbih isme Rabbikel-A'la* naglas. Pošto je završio namaz, Vjerovjesnik, s.a.v.s., je upitao: 'Ko je od vas učio naglas?' 'Neki čovjek.' – odgovorili su prisutni, a on je rekao: 'Znao sam da je time želio privući moju pažnju.'"**[90]

٨٢٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ ح وحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ الْعَبْدِيُّ أَنْبَأَنَا شُعْبَةُ الْمَعْنَى عَنْ قَتَادَةَ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى الظُّهْرَ فَجَاءَ رَجُلٌ فَقَرَأَ خَلْفَهُ سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى. فَلَمَّا فَرَغَ قَالَ: أَيُّكُمْ قَرَأَ؟ قَالُوا رَجُلٌ، قَالَ قَدْ عَرَفْتُ أَنَّ بَعْضَكُمْ خَالَجَنِيهَا

---

[89] Zurare b. Evfa el-Hareši Ebu Hadžib el-Basri.

[90] Abadi iz ovoga hadisa zaključuje da je za imamom u namazu zabranjeno učiti bilo šta, osim Fatihe, bez obzira na to da li onaj koji klanja za imamom čuje

Ebu Davud kaže: "Ebul-Velid prenosi da je Šu'be kazao Katadeu: 'Zar nije Seid[91] rekao: 'Šuti (kada imam uči) Kur'an?" On odgovori: 'To važi kada (imam) uči naglas.'" Ibn Kesir kaže: "Rekao sam Katadeu: 'Kao da to Vjerovjesnik, s.a.v.s., nije odobravao.' On reče: 'Da je tako, zabranio bi to.'"

827. ISPRIČAO NAM JE Ibnul-Musenna, kog je obavijestio Ibn Ebu Adijj, prenijevši od Seida, on od Katadea, on od Zurarea, a on od Imrana b. Husajna: **"Jednom prilikom im je Vjerovjesnik, s.a.v.s., klanjao podne. Pošto je završio, upitao je: 'Ko je od vas učio *Sebbih isme Rabbikel-A'la*?' Neki čovjek reče: 'Ja sam.' – a on dodade: 'Znao sam da je neko želio privući moju pažnju.'"**[92]

138. Šta je od učenja dovoljno i Arapu i nearapu

828. ISPRIČAO NAM JE Vehb b. Bekijje, kog je obavijestio Halid, prenijevši od Humejda El-A'redža, on od Muhammeda b. el-Munkedira, da je Džabir b. Abdullah

قَالَ أَبُو داود: قَالَ الْوَلِيدُ فِي حَدِيثِهِ قَالَ شُعْبَةُ فَقُلْتُ لِقَتَادَةَ أَلَيْسَ قَوْلُ سَعِيدٍ: أَنْصِتْ لِلْقُرْآنِ. قَالَ ذَاكَ إِذَا جَهَرَ بِهِ. قَالَ ابْنُ كَثِيرٍ فِي حَدِيثِهِ قَالَ قُلْتُ لِقَتَادَةَ. كَأَنَّهُ كَرِهَهُ. قَالَ: لَوْ كَرِهَهُ نَهَى عَنْهُ

٨٢٧. حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى بِهِمُ الظُّهْرَ فَلَمَّا انْفَتَلَ قَالَ: أَيُّكُمْ قَرَأَ بِسَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى؟ فَقَالَ رَجُلٌ: أَنَا. فَقَالَ عَلِمْتُ أَنَّ بَعْضَكُمْ خَالَجَنِيهَا

١٣٨. بَاب مَا يُجْزِئُ الْأُمِّيَّ وَالْأَعْجَمِيَّ مِنَ الْقِرَاءَةِ

٨٢٨. حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ بَقِيَّةَ أَخْبَرَنَا خَالِدٌ عَنْ حُمَيْدٍ الْأَعْرَجِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

imamovo učenje ili ne.

[91] Seid b. el-Musejjeb.

[92] U pogledu učenja za imamom, učenjaci su se razišli na tri mišljenja: 1) Mekhul, El-Evzai, Eš-Šafi i Ebu Sevr smatraju da muktedija treba učiti za imamom, svejedno da li imam uči naglas ili u sebi. 2) Ez-Zuhri, Malik, Ibnul-Mubarek, Ahmed b. Hanbel i Ishak smatraju da će muktedija učiti za imamom samo u namazima u kojima imam uči u sebi, a neće učiti u namazima u kojima imam uči naglas. 3) Ebu Hanife, Muhammed, Ebu Jusuf i Sufjan es-Sevri smatraju da muktedija ne treba ništa učiti za imamom, svejedno da li imam učio naglas ili u sebi. Svoje mišljenje temelje na mursel-hadisu u kom je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Ko klanja za imamom, imamovo učenje je i njegovo učenje."**

kazao: "Dok smo učili Kur'an, među nas iziđe Allahov Poslanik, s.a.v.s., a bilo nas je i Arapa i nearapa. Rekao je: 'Učite, jer svako vaše učenje je dobro (ukoliko vam je cilj nagrada Budućeg, a ne ovog svijeta). Poslije će doći narodi koji će Kur'an učiti pravilno, ali će njegovim učenjem željeti reputaciju i ovosvjetsku korist, a ne nagradu na Budućem svijetu.'"

وَسَلَّمَ وَنَحْنُ نَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَفِينَا الْأَعْرَابِيُّ وَالْأَعْجَمِيُّ فَقَالَ اقْرَءُوا فَكُلٌّ حَسَنٌ. وَسَيَجِيءُ أَقْوَامٌ يُقِيمُونَهُ كَمَا يُقَامُ الْقِدْحُ يَتَعَجَّلُونَهُ وَلَا يَتَأَجَّلُونَهُ

829. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Abdullah b. Vehb, prenijevši od Amra i Ibn Lehia, oni od Bekra b. Sevadea, on od Vefaa b. Šurejha es-Sadefija,[93] da je Sehl b. Sa'd es-Saidi kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam dođe dok smo učili (Kur'an). Vidjevši nas, reče: 'Hvala Allahu, Allahova Knjiga je jedna, a među vama ima i crvenih i bijelaca i crnaca. Učite (što više) Kur'an dok nisu došli narodi koji će ga učiti radi ovosvjetskih koristi, a ne radi nagrade na Budućem svijetu.'"**

٨٢٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي (حَدَّثَنِي) عَمْرٌو وَابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ بَكْرِ بْنِ سَوَادَةَ عَنْ وَفَاءِ بْنِ شُرَيْحٍ الصَّدَفِيِّ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ قَالَ: خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا وَنَحْنُ نَقْتَرِئُ فَقَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ كِتَابُ اللَّهِ وَاحِدٌ وَفِيكُمُ الْأَحْمَرُ وَفِيكُمُ الْأَبْيَضُ وَفِيكُمُ الْأَسْوَدُ اقْرَءُوهُ قَبْلَ أَنْ يَقْرَأَهُ أَقْوَامٌ يُقِيمُونَهُ كَمَا يُقَوَّمُ السَّهْمُ يُتَعَجَّلُ أَجْرُهُ وَلَا يُتَأَجَّلُهُ

830. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Veki b. el-Džerrah, prenijevši od Sufjana es-Sevrija, on od Ebu Halida ed-Dalanija,[94] on od Ibrahima es-Seksekija,[95] a on od Abdullaha b. Ebu Evfaa: **"Neki čovjek je došao Vjerovjesniku, s.a.v.s., i rekao: 'Ja od Kur'ana trenutno ne znam ništa (a već je nastupilo vrijeme**

٨٣٠. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا وَكِيعُ بْنُ الْجَرَّاحِ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ عَنْ أَبِي خَالِدٍ الدَّالَانِيِّ عَنْ إِبْرَاهِيمَ السَّكْسَكِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنِّي لَا أَسْتَطِيعُ أَنْ آخُذَ مِنَ الْقُرْآنِ شَيْئًا فَعَلِّمْنِي مَا يُجْزِئُنِي مِنْهُ.

---

[93] Vefa b. Šurejh es-Sadefi el-Hadremi el-Misri je bio prihvatljiv ravija. Pripadao je trećoj generaciji.

[94] Ebu Halid Jezid b. Abdurrahman ed-Dalani.

[95] Ibrahim b. Abdurrahman es-Sekseki Ebu Ismail el-Kufi, Suhajrov štićenik, bio je jako iskren ravija, ali je loše pamtio. Pripadao je petoj generaciji.

فقَالَ: قُلْ سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ. قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَمَا لِي؟ قَالَ: قُلِ اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي وَارْزُقْنِي وَعَافِنِي وَاهْدِنِي فَلَمَّا قَامَ قَالَ هَكَذَا بِيَدِهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَّا هَذَا فَقَدْ مَلَأَ يَدَهُ مِنَ الْخَيْرِ.

namaza), pa me poduči nečemu što će mi biti dovoljno (da obavim namaz).' On mu kaza: 'Reci: ***Subhanallahi vel-hamdu lillahi ve la ilahe illallahu vallahu ekber vela havle vela kuvvete illa billahil Alijjil-Azim/Slava i hvala Allahu, samo je Allah Bog i On je Najveći. Nema snage niti moći osim u Uzvišenog i Velikog Allaha.'*** **Čovjek upita: 'Allahov Poslaniče, uredu, (te su riječi) za Allaha, a šta (ću moliti) za sebe?' Poslanik odgovori: 'Reci:** ***Allahummer-hamni ver-zukni ve afini veh-dini/Allahu, smiluj mi se, opskrbi me, podari mi zdravlje i uputi me na Pravi put!'*** **Pošto ustade, čovjek pokaza rukom (rukama) ovako,[96] a Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Ovaj će (ako ovo bude prakticirao) dobiti punu ruku (ruke) sevapa.'"**

٨٣١. حَدَّثَنَا أَبُو تَوْبَةَ الرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ أَنْبَأَنَا أَبُو إِسْحَقَ يَعْنِي الْفَزَارِيَّ عَنْ حُمَيْدٍ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: كُنَّا نُصَلِّي التَّطَوُّعَ نَدْعُو قِيَامًا وَقُعُودًا وَنُسَبِّحُ رُكُوعًا وَسُجُودًا.

831. ISPRIČAO NAM JE Ebu Tevbe er-Rebia b. Nafi, kog je obavijestio Ebu Ishak el-Fezari, prenijevši od Humejda, on od El-Hasana, da je Džabir b. Abdullah kazao: **"Kada smo klanjali dobrovoljni namaz (nafilu), na stajanju i na sjedenju bismo učili dove, a na rukuu i na sedždi bi slavili Allaha."**[97]

[96] Čovjek je stisnuo šake kao da je želio pokazati da će to što mu je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao čuvati kao što neko u šaci čuva da ne izgubi nešto vrijedno.

[97] Sened ovoga hadisa je prekinut. Ali b. el-Medini tvrdi da El-Hasan el-Basri nije slušao hadise od Džabira b. Abdullaha. Osim toga, ovaj hadis je na izvjestan način u koliziji sa hadisom koji je zabilježio Muslim u *Sahihu*, od Habiba b. eš-Šehida, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Nema namaza onaj koji ne prouči Fatihu."**, osim ako Džabir b. Abdullah nije mislio da su na dobrovoljnim namazima, uz učenje Fatihe i odlomaka iz Kur'ana, na stajanju i sjedenju učili i dove.

832. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, da je Humejd rekao – slično prethodnom hadisu, s tim što nije spomenuo dobrovoljni namaz: **“El-Hasan[98] bi na podnevskom i ikindijskom namazu, svejedno da li bi klanjao kao imam ili za imamom, učio Fatihu, slavio i veličao Allaha, izgovarao: *La ilahe illallah*, i učio poput sura: Kaf i Ez-Zarijat.”**

٨٣٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ عَنْ حُمَيْدٍ مِثْلَهُ. لَمْ يَذْكُرِ التَّطَوُّعَ قَالَ: كَانَ الْحَسَنُ يَقْرَأُ فِي الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ إِمَامًا أَوْ خَلْفَ إِمَامٍ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ وَيُسَبِّحُ وَيُكَبِّرُ وَيُهَلِّلُ قَدْرَ ق وَالذَّارِيَاتِ.

138. O upotpunjenju tekbira[99]

١٣٨. بَاب تَمَامِ التَّكْبِيرِ

833. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Gajlana b. Džerira, a on od Mutarrifa, koji je kazao: **“Imran b. Husajn i ja smo klanjali za Alijom b. Ebu Talibom. On je prakticirao izgovarati tekbir (u sljedećim situacijama): kada bi išao na sedždu, kada bi išao na ruku i kada bi ustajao (sa sjedenja) nakon dva rekata. Pošto završismo namaz, Imran me uze za ruke i reče: ‘Ovo je klanjao i prije (ili je kazao: Ovo je sa nama klanjao i prije), slično Muhammedovom, s.a.v.s., namazu.’”**[100]

٨٣٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ عَنْ غَيْلَانَ بْنِ جَرِيرٍ عَنْ مُطَرِّفٍ قَالَ: صَلَّيْتُ أَنَا وَعِمْرَانُ بْنُ حُصَيْنٍ خَلْفَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهم فَكَانَ إِذَا سَجَدَ كَبَّرَ وَإِذَا رَكَعَ كَبَّرَ وَإِذَا نَهَضَ مِنَ الرَّكْعَتَيْنِ كَبَّرَ. فَلَمَّا انْصَرَفْنَا أَخَذَ عِمْرَانُ بِيَدِي وَقَالَ لَقَدْ صَلَّى هَذَا قَبْلُ أَوْ قَالَ لَقَدْ صَلَّى بِنَا هَذَا قَبْلَ صَلَاةِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

---

[98] El-Hasan el-Basri je bio tabiin.

[99] “To znači” – veli Abadi – “upotpunjenje broja tekbira u namazu.” Dvorekatni namaz ima ukupno jedanaest tekbira: početni tekbir i po pet na svakom rekatu (pri odlasku na ruku, pri odlasku na sedždu, pri povratku sa prve sedžde, pri odlasku na drugu sedždu i pri povratku sa druge sedžde). Trorekatni namaz ima ukupno sedamnaest: početni tekbir, po pet na svakom rekatu i jedan prilikom podizanja sa prvog sjedenja. Četverorekatni namaz ima dvadeset i dva tekbira: sedamnaest spomenutih (kod trorekatnog) i pet na četvrtom rekatu.

[100] Imran b. Husajn kaže da im je Alija b. Ebu Talib klanjao namaz sličan namazu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., što znači da on nije klanjao isti namaz, jer nije izgovorio sve tekbire koje je izgovarao Allahov Poslanik, s.a.v.s., a o čemu govori

834. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Osman, kog su obavijestili Ubej i Bekijje, prenijevši od Šuajba, on od Ez-Zuhrija, a on od Ebu Bekra b. Abdurrahmana i Ebu Selemea, **da je Ebu Hurejre izgovarao tekbire u svim propisanim i ostalim namazima: kada je stupao u namaz, kada je išao na ruku, vraćajući se sa rukua, izgovarao je:** *Semiallahu limen hamideh/Allah čuo onoga ko Mu zahvaljuje*; **i** *Rabbena lekel-hamdu/ Gospodaru naš, Tebi hvala* **– prije sedžde. Potom je izgovorio tekbir kada se spuštao na sedždu, kada se vraćao sa sedžde, kada je išao na drugu sedždu, kada se dizao sa druge sedžde i kada se dizao sa sjedenja nakon dva rekata. Tako je radio na svakom rekatu dok nije završio namaz. Kada je završio namaz, rekao je: 'Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, klanjao sam namaz poput Allahovog Poslanika, s.a.v.s. On ga je ovako klanjao do kraja života.'"**[101]

Ebu Davud kaže: "Ovo su posljednje riječi koje su prenijeli Malik, Ez-Zubejdi i drugi od Ez-Zuhrija, a on od Alija b. Husejna. Abdul-A'la se složio sa Šuajbom b. Ebu Hamzom, prenijevši od Ma'mera, a on od Ez-Zuhrija."

٨٣٤. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ أَخْبَرَنَا أُبَيٌّ وَبَقِيَّةُ عَنْ شُعَيْبٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ: أَخْبَرَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَأَبُو سَلَمَةَ: أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ كَانَ يُكَبِّرُ فِي كُلِّ صَلَاةٍ مِنَ الْمَكْتُوبَةِ وَغَيْرِهَا. يُكَبِّرُ حِينَ يَقُومُ ثُمَّ يُكَبِّرُ حِينَ يَرْكَعُ ثُمَّ يَقُولُ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ ثُمَّ يَقُولُ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ قَبْلَ أَنْ يَسْجُدَ ثُمَّ يَقُولُ اللَّهُ أَكْبَرُ حِينَ يَهْوِي سَاجِدًا ثُمَّ يُكَبِّرُ حِينَ يَرْفَعُ رَأْسَهُ ثُمَّ يُكَبِّرُ حِينَ يَسْجُدُ ثُمَّ يُكَبِّرُ حِينَ يَرْفَعُ رَأْسَهُ ثُمَّ يُكَبِّرُ حِينَ يَقُومُ مِنَ الْجُلُوسِ فِي اثْنَتَيْنِ. فَيَفْعَلُ ذَلِكَ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ حَتَّى يَفْرُغَ مِنَ الصَّلَاةِ. ثُمَّ يَقُولُ حِينَ يَنْصَرِفُ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنِّي لَأَقْرَبُكُمْ شَبَهًا بِصَلَاةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنْ كَانَتْ هَذِهِ لَصَلَاتُهُ حَتَّى فَارَقَ الدُّنْيَا.

قَالَ أَبُو دَاوُد: هَذَا الْكَلَامُ الْأَخِيرُ يَجْعَلُهُ مَالِكٌ وَالزُّبَيْدِيُّ وَغَيْرُهُمَا عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ. وَوَافَقَ عَبْدُ الْأَعْلَى عَنْ مَعْمَرٍ شُعَيْبَ بْنَ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ

---

sljedeći Ebu Hurejreov hadis. U predanju koje bilježi Ahmed b. Hanbel u *Musnedu*, sa senedom od Muttarifa, koji kaže: **"Upitali smo Imrana b. Husajna: 'Ebu Nudžejde, ko je prvi izostavio ostale tekbire?' On reče: 'Osman b. Affan. On ih nije izostavio, izgovarao ih je. A pošto je bio bolestan, nije se čulo kada ih je izgovorio.'"** Et-Taberani je zabilježio da je Muavija spomenute tekbire prvi počeo izgovarati u sebi, po ugledu na Osmana b. Affana. Izgovaranje svih ostalih tekbira je sunnet, samo je izgovaranje početnog tekbira farz. Kada neko ne bi izgovorio ni jednog drugog tekbira, osim početnog, namaz bi mu vrijedio.

[101] Bilježe ga El-Buhari u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu*. A isti hadis su preko Ez-Zuhrija od Ebu Selemea zabilježili El-Buhari i Muslim u *Sahihima*.

835. ISPRIČALI SU NAM Muhammed b. Beššar i Ibnul-Musenna, koje je obavijestio Ebu Davud, prenijevši od Šu'bea, on od El-Hasana b. Imrana, on od Ibn Beššara eš-Šamija. Ebu Davud je rekao: "Ebu Abdullah el-Askalani je prenio od Ibn Abdurrahmana b. Ebza, **da je njegov otac klanjao sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., koji nije upotpunjavao (spomenuti broj) tekbira."**

Ebu Davud kaže: "To znači da nije (naglas) izgovarao tekbir kada je, podizavši se sa rukua, htio na sedždu, i kada bi se vraćao sa sedžde."

139. O spuštanju koljena prije ruku

836. ISPRIČALI SU NAM El-Hasan b. Ali i Husejn b. Isa, prenijevši od Jezida b. Haruna, on od Šerika, ovaj od Asima b. Kulejba, on od svoga oca, da je Vail b. Hudžr kazao: **"Vidio sam Vjerovjesnika, s.a.v.s., kada je išao na sedždu – spuštao je koljena prije ruku, a kada bi se vraćao – dizao je ruke prije koljena."**[102]

837. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ma'mer, kog je obavijestio Hadžadž b. Minhal, prenijevši od Hemmama, on od Muhammeda b. Džuhadea, ovaj od Abduldžebbara b. Vaila, a on od svoga oca, **da je Vjerovjesnik, s.a.v.s.** – pa je spomenuo hadis o namazu – **kada je išao na sedždu, spuštao koljena na tlo prije ruku.**

Hemmam kaže: "Obavijestio nas je Šekik, kom je prenio Asim b. Kulejb od svoga oca, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – slično ovome.

٨٣٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ وَابْنُ الْمُثَنَّى قَالَا أَخْبَرَنَا أَبُو دَاوُدَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عِمْرَانَ قَالَ ابْنُ بَشَّارٍ الشَّامِيِّ. و قَالَ أَبُو دَاوُدَ: أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْعَسْقَلَانِيُّ عَنِ ابْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى عَنْ أَبِيهِ: **أَنَّهُ صَلَّى مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَ لَا يُتِمُّ التَّكْبِيرَ.**

قَالَ أبو داود: مَعْنَاهُ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ وَأَرَادَ أَنْ يَسْجُدَ لَمْ يُكَبِّرْ وَإِذَا قَامَ مِنَ السُّجُودِ لَمْ يُكَبِّرْ

١٣٩. بَاب كَيْفَ يَضَعُ رُكْبَتَيْهِ قَبْلَ يَدَيْهِ

٨٣٦. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ وَحُسَيْنُ بْنُ عِيسَى قَالَا أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَنْبَأَنَا شَرِيكٌ عَنْ عَاصِمِ بْنِ كُلَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ وَائِلِ بْنِ حُجْرٍ قَالَ: **رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا سَجَدَ وَضَعَ رُكْبَتَيْهِ قَبْلَ يَدَيْهِ وَإِذَا نَهَضَ رَفَعَ يَدَيْهِ قَبْلَ رُكْبَتَيْهِ**

٨٣٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ أَخْبَرَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ أَخْبَرَنَا هَمَّامٌ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جُحَادَةَ عَنْ عَبْدِ الْجَبَّارِ ابْنِ وَائِلٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَ حَدِيثَ الصَّلَاةِ قَالَ: **فَلَمَّا سَجَدَ وَقَعَتَا رُكْبَتَاهُ إِلَى الْأَرْضِ قَبْلَ أَنْ تَقَعَ كَفَّاهُ**

قَالَ هَمَّامٌ: وَ أَخْبَرَنَا شَقِيقٌ قَالَ حَدَّثَنِي عَاصِمُ بْنُ كُلَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى

[102] Et-Tirmizi je za ovaj hadis rekao da je garib. "Nije nam poznato" – veli on – "da ga je, osim Šerika, iko drugi prenio." Neki vele da ga je Hemmam prenio od Asima kao mursel-hadis ne spomenuvši u njegovom senedu Vaila b. Hudžra.

U hadisu jednog od njih dvojice, mislim da je u Muhammed b. Džuhadeovom hadisu, stoji: **'A kada bi ustajao, podizao bi koljena oslanjajući se na svoja stegna.'"**

اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمِثْلِ هَذَا. وَفِي حَدِيثِ أَحَدِهِمَا وَأَكْبَرُ عِلْمِي أَنَّهُ فِي حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ: وَإِذَا نَهَضَ نَهَضَ عَلَى رُكْبَتَيْهِ وَاعْتَمَدَ عَلَى فَخِذِهِ.

838. ISPRIČAO NAM JE Seid b. Mensur, kog je obavijestio Abdulaziz b. Muhammed, prenijevši od Muhammeda b. Abdullaha b. Hasana, on od Ebu Zinada, on od El-A'redža, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Kada neko ide na sedždu, neka ne kleči kao što kleči deva, nego neka spusti ruke prije koljena."**[103]

٨٣٨. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ حَسَنٍ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا سَجَدَ أَحَدُكُمْ فَلَا يَبْرُكْ كَمَا يَبْرُكُ الْبَعِيرُ وَلْيَضَعْ يَدَيْهِ قَبْلَ رُكْبَتَيْهِ

839. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, prenijevši od Abdullaha b. Nafia, on od Muhammeda b. Abdullaha b. Hasana, on od Ebu Zinada, on od El-A'redža, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., upitao: **"Da li to neko, u namazu, namjerno kleknu onako kako kleči deva?"**

٨٣٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ نَافِعٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ حَسَنٍ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَعْمِدُ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاتِهِ فَيَبْرُكُ كَمَا يَبْرُكُ الْجَمَلُ

140. O uspravljanju (sa druge sedžde) u neparnim rekatima

١٤٠. بَاب النُّهُوضِ فِي الْفَرْدِ

840. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ismail b. Ibrahim, prenijevši od Ejuba, da je Ebu Kilabe kazao: **"Jednom prilikom nam u džamiju dođe Ebu Sulejman Malik b. el-Huvejris i reče: 'Tako mi Allaha, klanjat ću vam, ne radi**

٨٤٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ يَعْنِي ابْنَ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ قَالَ: جَاءَنَا أَبُو سُلَيْمَانَ مَالِكُ بْنُ الْحُوَيْرِثِ إِلَى مَسْجِدِنَا فَقَالَ: وَاللهِ إِنِّي لَأُصَلِّي بِكُمْ وَمَا أُرِيدُ الصَّلَاةَ وَلَكِنِّي أُرِيدُ أَنْ

---

[103] Na temelju ovih hadisa, većina islamskih učenjaka, među kojima su: Omer b. Hattab, Nehai, Muslim b. Jesar, Sufjan es-Sevri, Šafija, Ahmed, Ishak i Ebu Hanife, smatra da pri odlasku na sedždu prvo treba spuštati koljena, pa onda ruke, a kod vraćanja sa sedžde obrnuto: prvo treba podizati ruke, pa onda koljena. Malik i Evzai smatraju da pri odlasku na sedždu treba spuštati prvo ruke, pa tek onda koljena, a kod vraćanja sa sedžde, prvo podizati koljena, pa onda ruke.

namaza, nego da vam pokažem kako sam vidio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da je klanjao.'"

Upitao sam Ebu Kilabea: "A kako je klanjao (Malik b. el-Huvejris)?" On reče: "Isto kao i ovaj naš šejh.", misleći na Amra b. Selemea, njihovog imama. Spomenuo je da je (Malik b. el-Huvejris), kada je podigao glavu sa posljednje sedžde u prvom rekatu, (malo) sjeo, a potom ustao.

841. ISPRIČAO NAM JE Zijad b. Ejub, kog je obavijestio Ismail, prenijevši od Ejuba, da je Ebu Kilabe kazao: **"Jednom prilikom nam u džamiju dođe Ebu Sulejman Malik b. el-Huvejris i reče: 'Tako mi Allaha, klanjat ću vam, ne radi namaza, nego da vam pokažem kako sam vidio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da je klanjao.' Sjeo je na prvom rekatu, nakon što je podigao glavu sa posljednje sedžde."**

842. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Hušejm, prenijevši od Halida, on od Ebu Kilabea, a on od Malika b. el-Huvejrisa, **da Vjerovjesnik, s.a.v.s., nije ustajao u neparnim rekatima (nakon druge sedžde) dok mu se ne bi, pri sjedenju, tijelo umirilo.**[104]

أُرِيَكُمْ كَيْفَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي. قَالَ قُلْتُ لِأَبِي قِلَابَةَ: كَيْفَ صَلَّى؟ قَالَ: مِثْلَ صَلَاةِ شَيْخِنَا هَذَا يَعْنِي عَمْرَو بْنَ سَلَمَةَ إِمَامَهُمْ. وَذَكَرَ أَنَّهُ كَانَ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ السَّجْدَةِ الْآخِرَةِ فِي الرَّكْعَةِ الْأُولَى قَعَدَ ثُمَّ قَامَ

٨٤١. حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ أَيُّوبَ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ قَالَ: جَاءَنَا أَبُو سُلَيْمَانَ مَالِكُ بْنُ الْحُوَيْرِثِ إِلَى مَسْجِدِنَا فَقَالَ: وَاللَّهِ إِنِّي لَأُصَلِّي وَمَا أُرِيدُ الصَّلَاةَ وَلَكِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُرِيَكُمْ كَيْفَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي. قَالَ: فَقَعَدَ فِي الرَّكْعَةِ الْأُولَى حِينَ رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ السَّجْدَةِ الْآخِرَةِ

٨٤٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ عَنْ خَالِدٍ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ مَالِكِ بْنِ الْحُوَيْرِثِ: أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا كَانَ فِي وِتْرٍ مِنْ صَلَاتِهِ لَمْ يَنْهَضْ حَتَّى يَسْتَوِيَ قَاعِدًا

---

[104] Na temelju spomenutih hadisa, Eš-Šafi i neki hadiski učenjaci su zauzeli stav da je sunnet malo sjesti poslije druge sedžde na prvom i trećem rekatu. To sjedenje se naziva *sjedenje radi odmora*. Ebu Hanife i još neki učenjaci smatraju da poslije druge sedžde na prvom i trećem rekatu ne treba sjediti radi odmora, nego sa sedžde treba direktno ustati na sljedeći rekat. Svoje mišljenje temelje na hadisu koji je zabilježio Et-Tirmizi u *Džami'u*, sa senedom od Ebu Hurejrea, koji je kazao: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je u namazu (nakon druge sedžde) odmah ustajao (oslanjajući se) na prednji dio stopala."** Za Malik b. Huvejrisov hadis kažu da

141. O sjedenju na petama između dvije sedžde

١٤١. بَاب الْإِقْعَاءِ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ

843. ISPRIČAO NAM JE Jahja b. Mein, kog je obavijestio Hadžadž b. Muhammed, prenijevši od Ibn Džurejdža, ovaj od Ebu Zubejra, da je Tavus rekao: **“Pitali smo Ibn Abbasa o sjedenju na obje pete između sedždi, pa je kazao: ‘To je sunnet.’ Rekosmo: ‘Smatramo da je to opterećenje za nogu.’ – a on reče: ‘To je sunnet tvog Vjerovjesnika, s.a.v.s.’”**[105]

٨٤٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ أَخْبَرَنَا حَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي أَبُو الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَمِعَ طَاوُسًا يَقُولُ: قُلْنَا لِابْنِ عَبَّاسٍ فِي الْإِقْعَاءِ عَلَى الْقَدَمَيْنِ فِي السُّجُودِ فَقَالَ: هِيَ السُّنَّةُ. قَالَ قُلْنَا: إِنَّا لَنَرَاهُ جُفَاءً بِالرَّجُلِ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: هِيَ سُنَّةُ نَبِيِّكَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

142. Šta se izgovara prilikom dizanja sa rukua

١٤٢. بَاب مَا يَقُولُ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ

844. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Isa, kog su obavijestili Abdullah b. Numejr, Ebu Muavija, Veki i Muhammed b. Ubejd, prenijevši od El-A’meša, on od Ubejda b. el-Hasana,[106] ovaj od Abdullaha b. Ebu

٨٤٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ نُمَيْرٍ وَأَبُو مُعَاوِيَةَ وَوَكِيعٌ وَمُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ كُلُّهُمْ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ الْحَسَنِ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ

---

je Allahov Poslanik, s.a.v.s., sjedao poslije druge sedžde kada je već bio ostario, pa mu je bilo teško ustajati. El-Mubarekfuri za Ebu Hurejreov hadis kaže da je slab, jer se u njegovom senedu nalaze dvojica slabih ravija: Halid b. Iljas i Salih b. Ebu Salih.

[105] Ovaj hadis je u koliziji sa hadisom koji je Et-Tirmizi zabilježio u *Džami’u*, sa senedom od Alije, koji je kazao: **“Allahov Poslanik, s.a.v.s., mi je rekao: ‘Alija, tebi želim ono što želim sebi, a ne želim ti ono što ne želim ni sebi. Nemoj između dvije sedžde sjedati na obje pete.’”**

El-Bejheki je za Alijin hadis kazao da se Vjerovjesnikova, s.a.v.s., zabrana sjedenja na obje pete između dvije sedžde odnosi na sjedenje psa ili mačka, dok se Ibn Abbasove riječi odnose na drugačije sjedenje, koje je, po Ibn Abbasovim riječima, sunnet.

El-Hattabi i Maverdi smatraju da je Alijin hadis derogiran.

[106] Ubejd b. el-Hasan el-Muzeni ili Es-Salebi Ebul-Hasan el-Kufi je bio pouzdan

Evfaa: "**Kada bi podizao glavu sa rukua, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je govorio:** *Semiallahu limen hamideh, Allahumme Rabbena lekel-hamdu mil'es-semavati ve mil'el-erdi ve mil'e ma ši'te min šej'in ba'du/ Allah čuo onoga ko Mu zahvaljuje! Allahu, Gospodaru naš, Tebi pripada sva hvala, tolika kolika su nebesa i Zemlja i prostor između njih, i koliko Ti hoćeš više od toga.*"[107]

Ebu Davud kaže: "Sufjan es-Sevri i Šu'be b. Hadžadž su prenijeli od Ubejda Ebul-Hasana da u ovom hadisu nije spomenuto: **'poslije rukua'**. Sufjan kaže da su nakon toga sreli šejha Ubejda Ebul-Hasana, koji nije kazao: **'poslije rukua'**. Prenio ga je Šu'be od Ebu Ismea, on od El-A'meša, da je Ubejd rekao: **'nakon rukua'**."

845. ISPRIČAO NAM JE Muemmel b. el-Fadl el-Harrani, kog je obavijestio El-Velid. A obavijestio nas je i Mahmud b. Halid, prenijevši od Ebu Mishera. Također nas je obavijestio i Ibnus-Serh, prenijevši od Bišra b. Bekra. Obavijestio nas je i Muhammed b. Mus'ab, prenijevši od Abdullaha b. Jusufa – svi su prenijeli od Seida b. Abdulaziza, on od Atijjea b. Kajsa, on od Kazea b. Jahjaa, a on od Ebu Seida el-Hudrija: "**Nakon izgovaranja:** *Semiallahu limen hamideh*, **Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi govorio:** *Allahumme Rabbena lekel-hamdu mil'es-semai/ Allahu, Gospodaru naš, Tebi pripada sva hvala, tolika*

اللَّهِ بْـنَ أَبِي أَوْفَى يَقُـولُ: كَانَ رَسُـولُ اللَّهِ صَـلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَـلَّمَ إِذَا رَفَعَ رَأْسَـهُ مِنَ الرُّكُوعِ يَقُولُ: سَـمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ اللهُ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ مِلْءُ السَّمَوَاتِ وَمِلْءُ الْأَرْضِ وَمِلْءُ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ .

قَالَ أبو داود: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ وَشُعْبَةُ بْنُ الْحَجَّاجِ عَنْ عُبَيْدٍ أَبِي الْحَسَنِ: هَذَا الْحَدِيثُ لَيْسَ فِيهِ بَعْدَ الرُّكُوعِ. قَالَ سُفْيَانُ: لَقِينَا الشَّيْخَ عُبَيْدًا أَبَا الْحَسَنِ بَعْدُ فَلَمْ يَقُلْ فِيهِ بَعْدَ الرُّكُوعِ. قَالَ أبو داود: وَرَوَاهُ شُعْبَةُ عَنْ أَبِي عِصْمَـةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَـنْ عُبَيْدٍ قَالَ بَعْدَ الرُّكُوعِ

٨٤٥. حَدَّثَنَـا مُؤَمَّلُ بْـنُ الْفَضْلِ الْحَرَّانِيُّ أَخْبَرَنَـا الْوَلِيـدُ ح. و أَخْبَرَنَـا مَحْمُـودُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا أَبُو مُسْـهِرٍ ح. و أَخْبَرَنَا ابْنُ السَّرْحِ أَخْبَرَنَا بِشْرُ بْنُ بَكْـرٍ ح. و أَخْبَرَنَا مُحَمَّـدُ بْـنُ مُصْعَـبٍ أَخْبَرَنَـا عَبْـدُ اللَّهِ بْـنُ يُوسُـفَ كُلُّهُمْ عَنْ سَـعِيدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنْ عَطِيَّـةَ بْنِ قَيْسٍ عَنْ قَزَعَةَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ حِينَ يَقُولُ سَـمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِـدَهُ: اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ مِلْءَ السَّمَاءِ. قَالَ مُؤَمَّلٌ: مِلْءَ السَّـمَوَاتِ وَمِلْءَ الْأَرْضِ وَمِلْءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ. أَهْلَ الثَّنَاءِ وَالْمَجْدِ، أَحَقُّ

ravija. Pripadao je petoj generaciji ravija hadisa.

[107] Šafija smatra da je spomenute riječi sunnet izgovarati i kod obaveznih i kod dobrovoljnih namaza, dok ih Ebu Hanife svrstava u sunnet samo kod dobrovoljnih namaza. Za ovakav stav Ebu Hanife nije naveo validan dokaz.

koliki je prostor nebesa." Muemmel kaže: *Mil'es-semavati ve mil'el-erdi ve mil'e ma ši'te min šej'in ba'du, ehles-senai vel-medždi ehakku ma kalel-abdu ve kulluna leke abdun. La mani'a lima a'tajte/Koliki je prostor nebesa i Zemlje i koliko Ti hoćeš više od toga. Ti si Taj Koji jedini zaslužuje da bude hvaljen i slavljen – a svi smo mi Tvoji robovi. Niko ne može uskratiti onome kome Ti daš*. Mahmud je dodao: *Niti iko može dati onome kome Ti uskratiš.* Onda su se (Muemmel i Mahmud) složili u riječima: *Vela jenfeu zeldžeddi minkel-džeddu/Bogatom neće biti od koristi bogatstvo koje si mu dao (ukoliko ne bude radio dobro)*. Bišr je kazao: *Rabbena lekel-hamd/Gospodaru naš, Tebi hvala.* – a nije rekao: *Allahumme!* Ni Mahmud nije tako rekao, nego samo: *Rabbena velekelhamd/Gospodaru naš, Tebi hvala.*

El-Velid b. Muslim je prenio od Seida: *Allahumme Rabbenna lekel-hamd/Allahu, Gospodaru naš, Tebi hvala.* On, također, nije rekao: *...vela muti'a lima mena'te/...niti iko može dati onome kome Ti uskratiš.*

Ebu Davud kaže: "Te riječi je izgovorio samo Ebu Mushir."

مَا قَالَ الْعَبْدُ وَكُلُّنَا لَكَ عَبْدٌ. لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ. زَادَ مَحْمُودٌ: وَلَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ- ثُمَّ اتَّفَقُوا - وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ. وَقَالَ بِشْرٌ: رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ (لَمْ يَقُلِ اللَّهُمَّ) لَمْ يَقُلْ مَحْمُودٌ (اللَّهُمَّ) قَالَ: رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ

846. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika, on od Sumejjea,[108] on od Ebu Saliha es-Semmana, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: "**Kada imam kaze:** *Semiallahu limen hamideh/Allah čuo onoga ko Mu zahvaljuje,* **vi recite:** *Allahumme rabbena lekel-hamdu/*

٨٤٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا قَالَ الْإِمَامُ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ فَقُولُوا: اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ.

[108] Sumejj je bio štićenik Ebu Bekra b. Abdurrahmana b. Harisa el-Mahzumija. Kao ravija je pouzdan.

Allahu, Gospodaru naš, Tebi hvala! **Uistinu, bit će mu oprošteni prijašnji grijesi, ukoliko se njegov izgovor podudari sa izgovorom meleka."**[109]

فَإِنَّهُ مَنْ وَافَقَ قَوْلُهُ قَوْلَ الْمَلَائِكَةِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

847. ISPRIČAO NAM JE Bišr b. Ammar, kog je obavijestio Esbat, prenijevši od Mutarrifa, da je Amir rekao: **"Neka ljudi za imamom ne govore:** *Semiallahu limen hamideh*, **nego neka kažu:** *Rabbena lekel-hamdu.*"[110]

٨٤٧. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ عَمَّارٍ أَخْبَرَنَا أَسْبَاطٌ عَنْ مُطَرِّفٍ عَنْ عَامِرٍ قَالَ: لَا يَقُولُ الْقَوْمُ خَلْفَ الْإِمَامِ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، وَلَكِنْ يَقُولُونَ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ

143. O dovi između dvije sedžde

١٤٣. بَاب الدُّعَاءِ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ

848. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Mes'ud, prenijevši od Zejda b. el-Hubaba, on od Kamila Ebul-A'la, ovaj od Habiba b. Ebu Sabita, on od Seida b. Džubejra, a on od Ibn Abbasa: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je između dvije sedžde govorio:** *Allahummegfir li verhamni, vehdini veafini, verzukni/ Allahu, oprosti mi, smiluj mi se, podari mi zdravlje, uputi me i opskrbi me.*"[111]

٨٤٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَسْعُودٍ أَخْبَرَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ أَخْبَرَنَا كَامِلٌ أَبُو الْعَلَاءِ حَدَّثَنِي حَبِيبُ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ عَنْ سَعِيدِ ابْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَعَافِنِي وَاهْدِنِي وَارْزُقْنِي

---

[109] Ibn Hadžer el-Askalani, u djelu *Fethul-Bari*, tvrdi da se oprost o kome je riječ u ovome hadisu odnosi na male grijehe, dok je za velike grijehe potrebna tevba, koja treba ispunjavati sve tražene uslove.

[110] Na temelju ovih riječi, Ahmed b. Hanbel, Ebu Hanife i Malik smatraju da će imam, kada se bude podizao sa rukua, izgovoriti samo: *Semiallahu limen hamideh/Allah čuo onoga ko Mu zahvaljuje*, dok će džemat koji je pristao za njim izgovarati samo: *Rabbena lekel-hamdu/Gospodaru naš, Tebi hvala.*

Eš-Šafi, Ebu Jusuf, Muhammed, a prema nekim predanjima i Ahmed b. Hanbel, vele da i imam i džemat mogu izgovarati i jedno i drugo istovremeno, kao što to izgovara osoba koja klanja individualno.

[111] U Et-Tirmizijevom predanju stoji: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je između dvije sedžde govorio: 'Allahu, oprosti mi, smiluj mi se, nadoknadi mi izgubljeno, uputi me i opskrbi me.'"**

144. Kako će žene podizati glavu sa sedžde kada za imamom budu i muškarci

١٤٤. بَاب رَفْعِ النِّسَاءِ إِذَا كُنَّ مَعَ الْإِمَامِ الرِّجَالِ رُءُوسَهُنَّ مِنَ السَّجْدَةِ

849. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Mutevekkil el-Askalani, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma'mera, a on od Abdullaha b. Muslima, Ez-Zuhrijevog brata, on od štićenika Esme b. Ebu Bekr, a on od Esme b. Ebu Bekr, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Koja od vas vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka ne diže glavu sa sedžde dok se ne dignu muškarci, kako ne bi vidjele njihove stidne dijelove tijela."**[112]

٨٤٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُتَوَكِّلِ الْعَسْقَلَانِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَنْبَأَنَا مَعْمَرٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْلِمٍ أَخِي الزُّهْرِيِّ عَنْ مَوْلًى لِأَسْمَاءَ ابْنَةِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ كَانَ مِنْكُنَّ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا تَرْفَعْ رَأْسَهَا حَتَّى يَرْفَعَ الرِّجَالُ رُءُوسَهُمْ كَرَاهَةَ أَنْ يَرَيْنَ مِنْ عَوْرَاتِ الرِّجَالِ.

145. Dužina stajanja poslije rukua i sjedenja između dvije sedžde

١٤٥. بَاب طُولِ الْقِيَامِ مِنَ الرُّكُوعِ وَبَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ

850. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od El-Hakema, on od Ibn Ebu Lejla, a on od Berraa: **"Dužina sedždi, rukua i sjedenja između dvije sedžde su Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., bili približni."**[113]

٨٥٠. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنِ الْبَرَاءِ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ سُجُودُهُ وَرُكُوعُهُ وَقُعُودُهُ وَمَا بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ قَرِيبًا مِنَ السَّوَاءِ

Et-Tirmizi je za ovaj hadis kazao da je garib pošto ga je iz cjelokupne sedme generacije prenio samo Kamil Ebul-A'la. Abdullah el-Hakim ovaj hadis smatra vjerodostojnim.

[112] **Ebu Hurejre kaže: "Vidio sam sedamdeset stanovnika sofe. Nijedan od njih na sebi nije imao ogrtača, nego su na njima bile haljine ili košulje, kod nekih do ispod koljena, a kod nekih do članaka. Kada bi pali na sedždu, one bi se zategle i podigle."** Allahov Poslanik, s.a.v.s., skreće pažnju ženama da ne podižu glavu sa sedžde prije nego se podignu muškarci, kako ne bi ugledale njihove stidne dijelove tijela.

[113] Muslim bilježi u *Sahihu* da je Enes b. Malik kazao: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi,**

851. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Sabita i Humejda, da je Enes kazao: **"Ni za kim nisam klanjao skladniji, a potpuniji namaz, kao što sam ga klanjao za Allahovim Poslanikom, s.a.v.s. Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:** ***Semiallahu limen hamideh*****, zastao bi toliko dugo da bismo mislili da je zaboravio. Potom bi izgovorio tekbir i otišao na sedždu. Između dvije sedžde bi toliko dugo sjedio da bismo mislili da je zaboravio."**

852. ISPRIČALI SU NAM Musedded i Ebu Kamil – ubacujući hadis jednog u hadis drugog – njih je obavijestio Ebu Avane, prenijevši od Hilala b. Ebu Humejda, on od Abdurrahmana b. Ebu Lejla, da je El-Berra b. Azib kazao: **"Pratio sam Muhammeda, s.a.v.s., (Ebu Kamil je kazao: Allahovog Poslanika, s.a.v.s.) u namazu, pa sam primijetio da su njegovo stajanje, ruku, povratak sa rukua, sedžde, sjedenje između dvije sedžde i sjedenje između selama i odlaska iste dužine."**

Ebu Davud kaže da je Musedded rekao: **"Njegov rekat, sjedenje između dva rekata, sedžda i sjedenje između dvije sedžde te sjedenje između predaje selama i završetka (što se tiče dužine) približno su isti."**

٨٥١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ أَنْبَأَنَا ثَابِتٌ وَحُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ قَالَ: مَا صَلَّيْتُ خَلْفَ رَجُلٍ أَوْجَزَ صَلَاةً مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي تَمَامٍ. وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَالَ: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ قَامَ حَتَّى نَقُولَ قَدْ أَوْهَمَ ثُمَّ يُكَبِّرُ وَيَسْجُدُ. وَكَانَ يَقْعُدُ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ حَتَّى نَقُولَ قَدْ أَوْهَمَ

٨٥٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ وَأَبُو كَامِلٍ - دَخَلَ حَدِيثُ أَحَدِهِمَا فِي الْآخَرِ - قَالَا أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ هِلَالِ بْنِ أَبِي حُمَيْدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ: رَمَقْتُ مُحَمَّدًا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَقَالَ أَبُو كَامِلٍ - رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الصَّلَاةِ فَوَجَدْتُ قِيَامَهُ كَرَكْعَتِهِ وَسَجْدَتِهِ وَاعْتِدَالَهُ فِي الرَّكْعَةِ كَسَجْدَتِهِ وَجِلْسَتَهُ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ وَسَجْدَتَهُ مَا بَيْنَ التَّسْلِيمِ وَالِانْصِرَافِ قَرِيبًا مِنَ السَّوَاءِ.

قَالَ أَبُو داود: قَالَ مُسَدَّدٌ: فَرَكْعَتُهُ وَاعْتِدَالُهُ بَيْنَ الرَّكْعَتَيْنِ فَسَجْدَتُهُ فَجِلْسَتُهُ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ فَسَجْدَتُهُ فَجِلْسَتُهُ بَيْنَ التَّسْلِيمِ وَالِانْصِرَافِ قَرِيبًا مِنَ السَّوَاءِ

---

izgovarajući: ***Semiallahu limen hamideh*****, nakon što bi se vratio sa rukua, toliko dugo stajao da bismo mislili da je zaboravio (otići na sedždu). Potom bi otišao na sedždu i između dvije sedžde sjedio toliko dugo da bismo mislili da je zaboravio (otići na drugu sedždu)."**

U hadisu koji bilježi El-Buhari stoji: **"Dužina Vjerovjesnikovog, s.a.v.s., boravka na rukuu i na sedždi, te njegovo zadržavanje nakon rukua i između dvije sedžde bili su približni."**

146. O namazu onoga koji na rukuu i na sedždi ne ispravi leđa

853. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Umer en-Nemiri, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Sulejmana, on od Umarea b. Umejra, on od Ebu Ma'mera, a on od Ebu Mes'uda el-Bedrija,[114] da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Nije potpun namaz osobi koja ne izravna leđa na rukuu i sedždi."**[115]

854. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, kog je obavijestio Enes b. Ajjad. A obavijestio nas je i Ibnul-Musenna, kom je prenio Jahja b. Seid od Ubejdullaha – ovo je Ibnul-Musenneov tekst – on od Seida b. Ebu Seida, ovaj od svog oca, a on od Ebu Hurejrea: **"Jednom prilikom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ušao u džamiju. Za njim je ušao i neki čovjek[116] i klanjao.[117] Pošto je završio, prišao je Poslaniku, s.a.v.s., i nazvao mu selam. Poslanik, s.a.v.s., mu je uzvratio, a onda rekao: 'Vrati se i klanjaj, jer nisi**

١٤٦. بَاب صَلَاةِ مَنْ لَا يُقِيمُ صُلْبَهُ فِي الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ

٨٥٣. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ النَّمَرِيُّ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْبَدْرِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تُجْزِئُ صَلَاةُ الرَّجُلِ حَتَّى يُقِيمَ ظَهْرَهُ فِي الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ.

٨٥٤. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ أَخْبَرَنَا أَنَسٌ يَعْنِي ابْنَ عِيَاضٍ ح. و أَخْبَرَنَا ابْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ -وَهَذَا لَفْظُ ابْنِ الْمُثَنَّى- حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَدَخَلَ رَجُلٌ فَصَلَّى ثُمَّ جَاءَ فَسَلَّمَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَدَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

---

[114] Ebu Mesud Ukbe b. Amr b. Sa'lebe el-Ensari el-Bedri je znameniti ashab. Umro je nešto prije četrdesete godine po Hidžri. Neki vele da je umro poslije četrdesete.

[115] Eš-Šafi, Ahmed i Ishak smatraju da onome ko ne bi izravnao leđa na rukuu i sedždi, namaz nije ispravan. Izravnavanje leđa na rukuu i sedždi ukazuje na smirenost i spokojstvo u namazu, a ta'dili-erkan i smirenost su, po njima, u namazu farz, bez čega namaz ne vrijedi. Ta'dili-erkan i smirenost u namazu su, po Ebu Hanifi, vadžib, odnosno sunnet, prema nekim njegovim predanjima. Ebu Jusuf, također, drži da je smirenost i spokojstvo u namazu farz.

[116] Prema Ibn Ebu Šejbeovom mišljenju, bio je to Hallad b. Rafi.

[117] U En-Nesaijevom predanju stoji: "**...i klanjao dva rekata.**" Ibn Hadžer el-Askalani smatra da je najvjerovatnije klanjao dva rekata tehijjetul-mesdžida.

(ispravno) klanjao.' Čovjek se vrati i klanja onako kako je to i prvi put učinio, a onda dođe Vjerovjesniku, s.a.v.s., i ponovo mu nazva selam. Allahov Poslanik, s.a.v.s., mu reče: 'Ve alejkes-selamu. Vrati se i klanjaj, jer nisi (ispravno) klanjao.' Čovjek to ponovi tri puta, a onda reče: 'Tako mi Onoga Koji te je sa Istinom poslao, ja ne znam bolje od ovoga, pa me poduči.' Poslanik reče: 'Kada stupaš u namaz, izgovori tekbir. Zatim prouči ono što znaš iz Kur'ana. Onda učini ruku i na rukuu ostani dok se u potpunosti ne smiriš. Potom se podigni sa rukua i potpuno se ispravi. Onda učini sedždu i na njoj ostani dok se u potpunosti ne smiriš. Potom (između dvije sedžde) sjedi dok se potpuno ne smiriš. Tako uvijek radi.'"

El-Ka'nebi kaže: "Seid ibn Ebu Seid el-Makbiri je prenio od Ebu Hurejrea, koji je na kraju kazao: **'Ako ovo budeš radio, upotpunio si namaz, a ako nešto od ovoga umanjiš, umanjio si namaz.'** Rekao je i: **'Kada hoćeš da klanjaš, temeljito uzmi abdest.'"**

855. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu Talha, on od Alije b. Jahjaa b. Hallada, a on od svoga amidže: **"Jednom prilikom je neki čovjek ušao u džamiju..."** – a onda je spomenuo slično prethodnom hadisu u kome je kazao: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je rekao: 'Namaz ni jednoj osobi neće biti potpun sve dok temeljito ne uzme abdest (tj. dok ne opere sve dijelove tijela koji se kod**

وَسَلَّمَ عَلَيْهِ السَّلَامَ وَقَالَ: ارْجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ. فَرَجَعَ الرَّجُلُ فَصَلَّى كَمَا كَانَ صَلَّى ثُمَّ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَعَلَيْكَ السَّلَامُ ثُمَّ قَالَ: ارْجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ حَتَّى فَعَلَ ذَلِكَ ثَلَاثَ مِرَارٍ. فَقَالَ الرَّجُلُ: وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا أُحْسِنُ غَيْرَ هَذَا فَعَلِّمْنِي. قَالَ: إِذَا قُمْتَ إِلَى الصَّلَاةِ فَكَبِّرْ ثُمَّ اقْرَأْ مَا تَيَسَّرَ مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ ثُمَّ ارْكَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ رَاكِعًا ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَعْتَدِلَ قَائِمًا ثُمَّ اسْجُدْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ سَاجِدًا ثُمَّ اجْلِسْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ جَالِسًا ثُمَّ افْعَلْ ذَلِكَ فِي صَلَاتِكَ كُلِّهَا.

قَالَ الْقَعْنَبِيُّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. وَقَالَ فِي آخِرِهِ: فَإِذَا فَعَلْتَ هَذَا فَقَدْ تَمَّتْ صَلَاتُكَ وَمَا انْتَقَصْتَ مِنْ هَذَا شَيْئًا فَإِنَّمَا انْتَقَصْتَهُ مِنْ صَلَاتِكَ. وَقَالَ فِيهِ: إِذَا قُمْتَ إِلَى الصَّلَاةِ فَأَسْبِغِ الْوُضُوءَ.

٨٥٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ عَنْ إِسْحَقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَحْيَى بْنِ خَلَّادٍ عَنْ عَمِّهِ: أَنَّ رَجُلًا دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَذَكَرَ نَحْوَهُ قَالَ فِيهِ: فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّهُ لَا تَتِمُّ صَلَاةٌ لِأَحَدٍ مِنَ النَّاسِ حَتَّى يَتَوَضَّأَ فَيَضَعَ الْوُضُوءَ - يَعْنِي مَوَاضِعَهُ - ثُمَّ يُكَبِّرُ وَيَحْمَدُ اللَّهَ جَلَّ وَعَزَّ وَيُثْنِي عَلَيْهِ وَيَقْرَأُ بِمَا تَيَسَّرَ

abdesta peru), izgovori tekbir, zahvali Allahu, izgovori riječi slave i prouči ono što je nužno iz Kur'ana; zatim izgovori tekbir, učini ruku, i ostane na njemu dok se zglobovi u potpunosti ne smire, a potom kaže: *Semiallahu limen hamideh*, i potpuno se ispravi, pa izgovori: *Allahu ekber*, učini sedždu i ostane na njoj dok mu se zglobovi u potpunosti ne smire, a nakon toga izgovori: *Allahu ekber*, podigne glavu sa sedžde i, uspravivši se, sjedne, izgovori: *Allahu ekber*, ode na drugu sedždu, i ostane na njoj dok mu se zglobovi u potpunosti ne umire, a potom podigne glavu izgovarajući tekbir. Kada tako bude radio, namaz će mu biti potpun."'

مِنَ الْقُرْآنِ ثُمَّ يَقُولُ اللَّهُ أَكْبَرُ ثُمَّ يَرْكَعُ حَتَّى تَطْمَئِنَّ مَفَاصِلُهُ ثُمَّ يَقُولُ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ حَتَّى يَسْتَوِيَ قَائِمًا ثُمَّ يَقُولُ اللَّهُ أَكْبَرُ ثُمَّ يَسْجُدُ حَتَّى تَطْمَئِنَّ مَفَاصِلُهُ ثُمَّ يَقُولُ اللَّهُ أَكْبَرُ وَيَرْفَعُ رَأْسَهُ حَتَّى يَسْتَوِيَ قَاعِدًا ثُمَّ يَقُولُ اللَّهُ أَكْبَرُ ثُمَّ يَسْجُدُ حَتَّى تَطْمَئِنَّ مَفَاصِلُهُ ثُمَّ يَرْفَعُ رَأْسَهُ فَيُكَبِّرُ فَإِذَا فَعَلَ ذَلِكَ فَقَدْ تَمَّتْ صَلَاتُهُ.

856. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog su obavijestili Hišam b. Abdulmelik i Hadžadž b. Minhal, njima je prenio Hemmam, njemu Ishak b. Abdullah b. Ebu Talha, od Alije b. Jahjaa b. Hallada, on od svoga oca, a on od svoga amidže Rifaa b. Rafia (sličan smisao), da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Ni jednom od vas namaz neće biti potpun sve dok temeljito ne uzme abdest, onako kako mu je Uzvišeni Allah naredio: opere lice i ruke do laktova, potre glavu i opere noge do članaka. Potom izgovori tekbir i zahvali Mu. Zatim prouči ono što je nužno iz Kur'ana."** – a onda je spomenuo slično Hammadovom hadisu, kazavši: **"Potom izgovori tekbir i učini sedždu."** Hemmam kaže da bi ponekad govorio: **"...spusti čelo na zemlju i ostane u tom položaju dok mu se ne umire**

٨٥٦. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ وَالْحَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ قَالَا أَخْبَرَنَا هَمَّامٌ أَخْبَرَنَا إِسْحَقُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَحْيَى بْنِ خَلَّادٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَمِّهِ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ بِمَعْنَاهُ. قَالَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّهَا لَا تَتِمُّ صَلَاةُ أَحَدِكُمْ حَتَّى يُسْبِغَ الْوُضُوءَ كَمَا أَمَرَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فَيَغْسِلَ وَجْهَهُ وَيَدَيْهِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ وَيَمْسَحَ بِرَأْسِهِ وَرِجْلَيْهِ إِلَى الْكَعْبَيْنِ ثُمَّ يُكَبِّرَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَيَحْمَدَهُ ثُمَّ يَقْرَأَ مِنَ الْقُرْآنِ مَا أَذِنَ لَهُ فِيهِ وَتَيَسَّرَ- فَذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ حَمَّادٍ قَالَ- ثُمَّ يُكَبِّرَ فَيَسْجُدَ فَيُمَكِّنَ وَجْهَهُ. - قَالَ هَمَّامٌ - وَرُبَّمَا قَالَ جَبْهَتَهُ

i ne ohlabave zglobovi. Potom izgovori tekbir i, ispravivši se, sjedne." Ovako je opisivao namaz, i to sva četiri rekata, dok nije završio. Onda je kazao: "Ničiji namaz neće biti potpun sve dok ne bude ovako radio."

857. ISPRIČAO NAM JE Vehb b. Bekijje, prenijevši od Halida, on od Muhammeda b. Amra, on od Alija b. Jahjaa b. Hallada, a on od Rifae b. Rafia, ovu priču, (da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao): **"Kada hoćeš stupiti u namaz i okreneš se prema kibli, izgovori tekbir. Potom prouči Fatihu i još nešto iz Kur'ana. Kada pođeš na ruku, stavi dlanove na koljena i ispruži leđa. Kada odeš na sedždu, ostani na njoj dok ti se ne umire zglobovi. A kada se podigneš sa sedžde, sjedni na lijevi bok."**

858. ISPRIČAO NAM JE Muemmel b. Hišam, kog je obavijestio Ismail, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Alija b. Jahjaa b. Hallada b. Rafija, prenijevši od svoga oca, on od svoga amidže Rifaa b. Rafia, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Kada stupaš u namaz, izgovori tekbir veličajući (njime) Uzvišenog Allaha. Zatim prouči ono što je nužno iz Kur'ana. A kada na sredini namaza sjedneš, smiri se i spusti lijevi bok na tlo, a onda prouči Et-Tehijjatu. Potom, kada se podigneš, postupi isto tako dok ne završiš namaz."**

859. ISPRIČAO NAM JE Abbad b. Musa el-Hutteli, kog je obavijestio Ismail b. Džafer, prenijevši od Jahjaa b. Alija b. Jahjaa b.

مِنَ الْأَرْضِ حَتَّى تَطْمَئِنَّ مَفَاصِلُهُ وَتَسْتَرْخِيَ ثُمَّ يُكَبِّرَ فَيَسْتَوِيَ قَاعِدًا عَلَى مَقْعَدِهِ وَيُقِيمَ صُلْبَهُ فَوَصَفَ الصَّلَاةَ هَكَذَا أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ حَتَّى تَفْرُغَ لَا تَتِمُّ صَلَاةُ أَحَدِكُمْ حَتَّى يَفْعَلَ ذَلِكَ.

٨٥٧. حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ بَقِيَّةَ عَنْ خَالِدٍ عَنْ مُحَمَّدٍ يَعْنِي ابْنَ عَمْرٍو عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَحْيَى بْنِ خَلَّادٍ عَنْ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ بِهَذِهِ الْقِصَّةِ قَالَ: **إِذَا قُمْتَ فَتَوَجَّهْتَ إِلَى الْقِبْلَةِ فَكَبِّرْ ثُمَّ اقْرَأْ بِأُمِّ الْقُرْآنِ وَبِمَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ تَقْرَأَ وَإِذَا رَكَعْتَ فَضَعْ رَاحَتَيْكَ عَلَى رُكْبَتَيْكَ وَامْدُدْ ظَهْرَكَ. وَقَالَ: إِذَا سَجَدْتَ فَمَكِّنْ لِسُجُودِكَ فَإِذَا رَفَعْتَ فَاقْعُدْ عَلَى فَخِذِكَ الْيُسْرَى.**

٨٥٨. حَدَّثَنَا مُؤَمَّلُ بْنُ هِشَامٍ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَقَ حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ يَحْيَى بْنِ خَلَّادِ بْنِ رَافِعٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَمِّهِ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَذِهِ الْقِصَّةِ قَالَ: **إِذَا أَنْتَ قُمْتَ فِي صَلَاتِكَ فَكَبِّرِ اللَّهَ تَعَالَى ثُمَّ اقْرَأْ مَا تَيَسَّرَ عَلَيْكَ مِنَ الْقُرْآنِ - وَقَالَ فِيهِ - فَإِذَا جَلَسْتَ فِي وَسَطِ الصَّلَاةِ فَاطْمَئِنَّ وَافْتَرِشْ فَخِذَكَ الْيُسْرَى ثُمَّ تَشَهَّدْ ثُمَّ إِذَا قُمْتَ فَمِثْلَ ذَلِكَ حَتَّى تَفْرُغَ مِنْ صَلَاتِكَ**

٨٥٩. حَدَّثَنَا عَبَّادُ بْنُ مُوسَى الْخُتَّلِيُّ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ يَعْنِي ابْنَ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنِي يَحْيَى ابْنُ عَلِيِّ بْنِ يَحْيَى بْنِ خَلَّادِ بْنِ رَافِعٍ

Hallada b. Rafia ez-Zurekija, on od svoga oca, a on od njegovog djeda Rifaa b. Rafia, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **“Uzmi abdest onako kako ti je Allah naredio i (nakon uzetog abdesta) izgovori Kelimei-šehadet, prouči ikamet i izgovori tekbir. Ako znaš nešto iz Kur’ana, prouči to, a ako ne znaš, onda zahvaljuj Uzvišenom Allahu, veličaj ga i izgovaraj Šehadet. Ako od toga nešto propustiš, propustio si od svoga namaza.”**

الزُّرَقِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنْ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَصَّ هَذَا الْحَدِيثَ قَالَ فِيهِ - فَتَوَضَّأْ كَمَا أَمَرَكَ اللَّهُ جَلَّ وَعَزَّ ثُمَّ تَشَهَّدْ فَأَقِمْ ثُمَّ كَبِّرْ فَإِنْ كَانَ مَعَكَ قُرْآنٌ فَاقْرَأْ بِهِ وَإِلَّا فَاحْمَدِ اللَّهَ عزوجل وَكَبِّرْهُ وَهَلِّلْهُ - وَقَالَ فِيهِ - وَإِنِ انْتَقَصْتَ مِنْهُ شَيْئًا انْتَقَصْتَ مِنْ صَلَاتِكَ.

860. ISPRIČAO NAM JE Ebul-Velid et-Tajalisi, kog je obavijestio El-Lejs, prenijevši od Jezida b. Ebu Habiba, on od Džafera b. el-Hakema. A obavijestio nas je i Kutejbe, prenijevši od El-Lejsa, on od Džafera b. Abdullaha el-Ensarija, on od Temima b. el-Mahmuda, da je Abdurrahman b. Šibl kazao: **“Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio (činjenje sedžde) poput kljucanja gavrana, spuštanje podlaktica na tlo kao što to čine zvijeri i da čovjek određuje sebi mjesto u džamiji kao što ga deva određuje.”** Ovo je Kutejbeov tekst.

٨٦٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ الْحَكَمِ ح. و أَخْبَرَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيِّ عَنْ تَمِيمِ بْنِ مَحْمُودٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ شِبْلٍ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ نَقْرَةِ الْغُرَابِ وَافْتِرَاشِ السَّبُعِ وَأَنْ يُوَطِّنَ الرَّجُلُ الْمَكَانَ فِي الْمَسْجِدِ كَمَا يُوَطِّنُ الْبَعِيرُ. هَذَا لَفْظُ قُتَيْبَةَ.

861. ISPRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, prenijevši od Džerira, on od Ataa b. es-Saiba, da je Salim el-Berrad kazao: **“Otišli smo kod Ukbea b. Amra el-Ensarija Ebu Mes’uda i rekli mu: ‘Pričaj nam o namazu Allahovog Poslanika, s.a.v.s. On u džamiji stade ispred nas i izgovori tekbir. Kada se sagnu na ruku, stavi dlanove na koljena, a prste ispod njih, razmaknu laktove i tako osta dok mu se svaki dio tijela ne**

٨٦١. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ عَنْ سَالِمٍ الْبَرَّادِ قَالَ: أَتَيْنَا عُقْبَةَ بْنَ عَمْرٍو الْأَنْصَارِيَّ أَبَا مَسْعُودٍ فَقُلْنَا لَهُ: حَدِّثْنَا عَنْ صَلَاةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَامَ بَيْنَ أَيْدِينَا فِي الْمَسْجِدِ فَكَبَّرَ. فَلَمَّا رَكَعَ وَضَعَ يَدَيْهِ عَلَى رُكْبَتَيْهِ وَجَعَلَ أَصَابِعَهُ أَسْفَلَ مِنْ ذَلِكَ وَجَافَى بَيْنَ مِرْفَقَيْهِ حَتَّى

umiri. Potom reče: *Semiallahu limen hamideh/Allah čuo onoga ko Mu zahvaljuje* – i ispravi se. Tako osta dok mu se svaki dio tijela ne umiri. Potom izgovori tekbir, ode na sedždu spustivši dlanove na tlo, razmaknu laktove i tako osta dok mu se svaki dio tijela ne smiri. Zatim se podiže, sjede i osta tako dok mu se svaki dio tijela ne smiri. Na isti način je postupio i na drugoj sedždi, a tako je klanjao i sva četiri rekata. Pošto završi namaz, reče: 'Ovako smo vidjeli Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da klanja.'"

اسْتَقَرَّ كُلُّ شَيْءٍ مِنْهُ. ثُمَّ قَالَ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ فَقَامَ حَتَّى اسْتَقَرَّ كُلُّ شَيْءٍ مِنْهُ. ثُمَّ كَبَّرَ وَسَجَدَ وَوَضَعَ كَفَّيْهِ عَلَى الْأَرْضِ ثُمَّ جَافَى بَيْنَ مِرْفَقَيْهِ حَتَّى اسْتَقَرَّ كُلُّ شَيْءٍ مِنْهُ. ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ فَجَلَسَ حَتَّى اسْتَقَرَّ كُلُّ شَيْءٍ مِنْهُ. فَفَعَلَ مِثْلَ ذَلِكَ أَيْضًا ثُمَّ صَلَّى أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ مِثْلَ هَذِهِ الرَّكْعَةِ. فَصَلَّى صَلَاتَهُ ثُمَّ قَالَ: هَكَذَا رَأَيْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي

147. O Vjerovjesnikovim, s.a.v.s., riječima: "Svaki namaz koji klanjač ne upotpuni bit će upotpunjen iz njegovih dobrovoljnih namaza."

١٤٧. بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُّ صَلَاةٍ لَا يُتِمُّهَا صَاحِبُهَا تُتَمُّ مِنْ تَطَوُّعِهِ

862. ISPRIČAO NAM JE Jakub b. Ibrahim, kog je obavijestio Ismail, prenijevši od Junusa, on od El-Hasana, da je Enes b. el-Hakem ed-Dabijj kazao da se bojao Zijada (ili Ibn Zijada), pa je otišao u Medinu i ispričao: "Tamo sam se sreo sa Ebu Hurejreom. On mi je spomenuo naše zajedničko porijeklo, a onda me upitao: 'Mladiću (sine moj), hoćeš li da ti ispričam jedan hadis?' 'Hoću, Allah ti se smilovao.' – odgovorih." Junus veli: "Mislim da je spomenuo da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: 'Prvo za šta će ljudi, od djela, na Sudnjem danu polagati račun jeste namaz. Uzvišeni Gospodar će kazati Svojim melekima, a On to zna bolje od njih: 'Pogledajte je li namaz Moga roba potpun ili je manjkav.' Ukoliko bude

٨٦٢. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَنَسِ بْنِ حَكِيمٍ الضَّبِّيِّ قَالَ: خَافَ مِنْ زِيَادٍ أَوِ ابْنِ زِيَادٍ فَأَتَى الْمَدِينَةَ فَلَقِيَ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ فَنَسَبَنِي فَانْتَسَبْتُ لَهُ. فَقَالَ: يَا فَتَى أَلَا أُحَدِّثُكَ حَدِيثًا؟ قَالَ قُلْتُ بَلَى رَحِمَكَ اللَّهُ. قَالَ يُونُسُ: وَأَحْسَبُهُ ذَكَرَهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ أَوَّلَ مَا يُحَاسَبُ النَّاسُ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ أَعْمَالِهِمُ الصَّلَاةُ. قَالَ يَقُولُ رَبُّنَا جَلَّ وَعَزَّ لِمَلَائِكَتِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ: انْظُرُوا فِي صَلَاةِ عَبْدِي أَتَمَّهَا أَمْ نَقَصَهَا؟ فَإِنْ كَانَتْ تَامَّةً كُتِبَتْ لَهُ تَامَّةً

potpun, bit će mu upisan potpun, a ako bude manjkalo nešto, reći će: 'Pogledajte ima li Moj rob kakvih dobrovoljnih namaza.' 'Ukoliko bude imao dobrovoljnih namaza, reći će: 'Upotpunite Mom robu obavezne namaze iz njegovih dobrovoljnih.' Potom će i sa ostalim djelima biti postupljeno na taj način.'"[118]

وَإِنْ كَانَ انْتَقَصَ مِنْهَا شَيْئًا قَالَ: انْظُرُوا هَلْ لِعَبْدِي مِنْ تَطَوُّعٍ فَإِنْ كَانَ لَهُ تَطَوُّعٌ قَالَ: أَتِمُّوا لِعَبْدِي فَرِيضَتَهُ مِنْ تَطَوُّعِهِ ثُمَّ تُؤْخَذُ الْأَعْمَالُ عَلَى ذَاكُمْ.

863. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Humejda, on od El-Hasana, on od nekog čovjeka iz plemena Benu Sulejt, on od Ebu Hurejrea, a on od Vjerovjesnika – slično prethodnom hadisu.

٨٦٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ عَنْ حُمَيْدٍ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ رَجُلٍ مِنْ بَنِي سَلِيطٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِنَحْوِهِ.

864. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Davuda b. Ebu Hinda, on od Zurarea b. Evfaa, on od Temima ed-Darija, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – isti ovaj smisao, dodavši: **"Potom sa zekatom kao i sa namazom. Na isti način će postupiti i sa ostalim njegovim djelima."**

٨٦٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي هِنْدٍ عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَوْفَى عَنْ تَمِيمٍ الدَّارِيِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَذَا الْمَعْنَى قَالَ: ثُمَّ الزَّكَاةُ مِثْلُ ذَلِكَ ثُمَّ تُؤْخَذُ الْأَعْمَالُ عَلَى حَسَبِ ذَلِكَ

---

[118] Iraki, u komentaru Et-Tirmizijine zbirke hadisa, smatra da ne postoji protivrječnost između ovog i vjerodostojnog hadisa u kome stoji: **"Prvo za što će se na Sudnjem danu suditi ljudima jeste krv."** Prema njegovom mišljenju, hadis iz ovoga poglavlja govori o polaganju računa za naše obaveze prema Allahu, dž.š., dok se u vjerodostojnom hadisu govori o polaganju računa za ljudske hakove.

Na pitanje da li će se račun prvo polagati za hakove prema Allahu, dž.š., ili za hakove prema ljudima, Iraki kaže: "Nije isključeno ni jedno ni drugo. Međutim, ono na što upućuju brojna predanja jeste da će se ipak prvo račun polagati za hakove prema Allahu pa tek nakon toga za hakove prema ljudima."

148. Različita poglavlja o rukuu, sedždama i stavljanju dlanova na koljena

١٤٨. بَابُ تَفْرِيعِ أَبْوَابِ الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ وَوَضْعِ الْيَدَيْنِ عَلَى الرُّكْبَتَيْنِ

865. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Ebu Ja'fura – a ime mu je Vakdan[119] – da je Mus'ab b. Sa'd kazao: **"Klanjao sam pored oca. Šake sam stavio među koljena, a on mi to zabrani. Ponovo sam to učino, a on mi reče: 'Ne radi to. I mi smo to radili, pa nam je zabranjeno, a naređeno nam je da ruke stavljamo na koljena.'"**

٨٦٥. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي يَعْفُورٍ، قَالَ أَبُو دَاوُد: وَاسْمُهُ وَقْدَانُ عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ: **صَلَّيْتُ إِلَى جَنْبِ أَبِي فَجَعَلْتُ يَدَيَّ بَيْنَ رُكْبَتَيَّ فَنَهَانِي عَنْ ذَلِكَ فَعُدْتُ فَقَالَ: لَا تَصْنَعْ هَذَا فَإِنَّا كُنَّا نَفْعَلُهُ فَنُهِينَا عَنْ ذَلِكَ وَأُمِرْنَا أَنْ نَضَعَ أَيْدِيَنَا عَلَى الرُّكَبِ**

866. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah b. Numejr, kog je obavijestio Ebu Muavija, prenijevši od El-A'meša, on od Ibrahima, on od Alkamea i El-Esveda, da je Abdullah kazao: **"Kada budete na rukuu, pružite podlaktice po svojim stegnima, šake priljubite jednu uz drugu i stavite ih među stegna. Kao da sada gledam u različitost prsta Allahovog Poslanika, s.a.v.s."**[120]

٨٦٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ وَالْأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: **إِذَا رَكَعَ أَحَدُكُمْ فَلْيَفْرِشْ ذِرَاعَيْهِ عَلَى فَخِذَيْهِ وَلْيُطَبِّقْ بَيْنَ كَفَّيْهِ فَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى اخْتِلَافِ أَصَابِعِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**

---

[119] Ebu Ja'fur Vakdan el-Abdi el-Kufi je poznat po nadimku Ebu Ja'fur. Neki kažu da mu je ime Vakid. Bio je pouzdan ravija. Pripadao je četvrtoj generaciji ravija hadisa. Umro je oko 120. godine po Hidžri. Od njega su hadise u *El-Kutubus-sitte* svi prenijeli.

[120] Ovaj hadis je u koliziji s prvim hadisom. En-Nevevi kaže: "Mislimo da je sunnet ruke na rukuu staviti na koljena." Ovo je mišljenje gotovo svih učenjaka, osim Ibn Mesuda i njegovih učenika Alkamea i El-Esveda, koji smatraju da je sunnet ruke staviti među stegna. Ovako misle pošto do njih nije dopro prethodni hadis Sa'da b. Ebu Vekkasa, kojim je derogirana ovakva praksa.

149. Šta se izgovara na rukuu i na sedždi

١٤٩. بَاب مَا يَقُولُ الرَّجُلُ فِي رُكُوعِهِ وَسُجُودِهِ

867. ISPRIČALI SU NAM Er-Rebi b. Nafi Ebu Tevbe i Musa b. Ismail, isti smisao, prenijevši od Ibnul-Mubareka, on od Musaa, on od Ebu Selemea Musaa b. Ejuba,[121] ovaj od svoga amidže, a on od Ukbea b. Amira, koji je kazao: **"Kada je objavljeno:** *Fesebbih bismi Rabbikel-Azim/Zato hvali Gospodara svoga Veličanstvenog.* **(El-Vaki'a, 74), Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: 'Učite to na rukuima.' A kada je objavljeno:** *Sebbihi isme Rabbikel-A'la/Hvali ime Gospodara svoga Svevišnjeg.* **(El-A'la, 1), rekao je: 'Učite to na na sedždama.'"**[122]

٨٦٧. حَدَّثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ أَبُو تَوْبَةَ وَمُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ الْمَعْنَى قَالَا أَخْبَرَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ مُوسَى قَالَ أَبُو سَلَمَةَ مُوسَى بْنِ أَيُّوبَ عَنْ عَمِّهِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ (فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ) قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اجْعَلُوهَا فِي رُكُوعِكُمْ فَلَمَّا نَزَلَتْ (سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى) قَالَ اجْعَلُوهَا فِي سُجُودِكُمْ.

868. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, kog je obavijestio El-Lejs b. Sa'd, prenijevši od Ejuba b. Musaa (ili Musaa b. Ejuba),[123] on od nekog čovjeka iz svoga plemena, a on od Ukbea b. Amira – slično prethodnom hadisu, dodavši: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je, kada bi otišao na ruku, tri puta govorio:** *Subhane Rabbijel-Azimi ve bihamdihi/Neka*

٨٦٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ يَعْنِي ابْنَ سَعْدٍ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ مُوسَى (أَوْ مُوسَى بْنِ أَيُّوبَ) عَنْ رَجُلٍ مِنْ قَوْمِهِ عَنْ عُقْبَةَ ابْنِ عَامِرٍ بِمَعْنَاهُ. زَادَ قَالَ: فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا رَكَعَ قَالَ سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ

---

[121] Musa b. Ejub b. Amir el-Gafiki el-Basri je bio prihvatljiv ravija. Pripadao je šestoj generaciji ravija hadisa. Umro je 153. godine po Hidžri. Od njega je hadise prenio Ibn Madže el-Kazvini u *Sunenu*.

[122] Neki učenjaci su, poput El-Hattabija, Ahmeda b. Hanbela i Ishaka b. Rahvejha, na temelju ovoga i drugih hadisa utvrdili da je izgovaranje riječi slave na rukuu i sedždi vadžib i da će njihovo neučenje pokvariti namaz. Međutim, većina učenjaka, među kojima su i Ebu Hanife, Malik i Eš-Šafi, smatraju da je izgovaranje riječi slave na rukuu i na sedždi sunnet, te da njihovo neučenje neće pokvariti namaz.

[123] Ovdje se radi o nedoumici kod nekog od ravija hadisa da li je ovaj hadis El-Lejs b. Sa'd prenio od Ejuba b. Musaa ili ga je prenio od Musaa b. Ejuba. Ispravno je da ga je prenio od Musaa b. Ejuba kao što stoji u prethodnom hadisu.

je slava mome Gospodaru, Veličanstvenom i neka Mu je hvala. **A kada bi bio na sedždi, tri puta bi govorio:** *Subhane Rabijjel-A'la ve bihamdihi/Neka je slava mome Gospodaru Sevišnjem i neka Mu je hvala.*"[124]

وَبِحَمْدِهِ ثَلَاثًا. وَإِذَا سَجَدَ قَالَ: سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَبِحَمْدِهِ ثَلَاثًا.

Ebu Davud kaže: "Za ovaj dodatak strahujemo da nije dobro upamćen. Egipćani su sami prenijeli ova dva hadisa – Er-Rebiov hadis i hadis Ahmeda b. Junusa."

قَالَ أَبُو دَاود: وَهَذِهِ الزِّيَادَةُ نَخَافُ أَنْ لَا تَكُونَ مَحْفُوظَةً.

قَالَ أَبُو دَاود: انْفَرَدَ أَهْلُ مِصْرَ بِإِسْنَادِ هَذَيْنِ الْحَدِيثَيْنِ: حَدِيثِ الرَّبِيعِ وَحَدِيثِ أَحْمَدَ بْنِ يُونُسَ

869. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer da je Šu'be kazao Sulejmanu: "Kada u namazu naiđem na ajet od koga se uplašim, počnem se moliti.' Ispričali su mi od Sa'da b. Ubejda, koji je prenio od Mustevrida, on od Silea b. Zufera, **da je Huzejfe klanjao sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s., pa je na rukuu izgovarao:** *Subhane Rabbijel-Azim/Slava mome Velikom Gospodaru*, **a na sedždi:** *Subhane Rabbijel A'la/Slava mome Uzvišenom Gospodaru.* **Kad god bi (učeći) naišao na ajet u kome se govori o milosti, zastao bi i molio milost; (isto tako) kad god bi naišao na ajet u kome se govori o azabu (patnji), zastao bi i zatražio utočište od nje."**

٨٦٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ قَالَ: قُلْتُ لِسُلَيْمَانَ: أَدْعُو فِي الصَّلَاةِ إِذَا مَرَرْتُ بِآيَةِ تَخَوُّفٍ فَحَدَّثَنِي عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ مُسْتَوْرِدٍ عَنْ صِلَةَ بْنِ زُفَرَ عَنْ حُذَيْفَةَ: أَنَّهُ صَلَّى مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَانَ يَقُولُ فِي رُكُوعِهِ: سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَفِي سُجُودِهِ سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى. وَمَا مَرَّ بِآيَةِ رَحْمَةٍ إِلَّا وَقَفَ عِنْدَهَا فَسَأَلَ وَلَا بِآيَةِ عَذَابٍ إِلَّا وَقَفَ عِنْدَهَا فَتَعَوَّذَ

870. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, kog je obavijestio Hišam, prenijevši od Katadea, on od Mutarrifa, a on od Aiše: **"Vjerovjesnik s.a.v.s., je na sedždama i na**

٨٧٠. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ مُطَرِّفٍ عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

---

[124] Ibnul-Melik veli: "Da bi se ruku i sedžda smatrali upotpunjenim, neophodno je na njima izgovoriti riječi slave i hvale makar po tri puta. Srednja granica je po pet puta, a maksimalno sedam puta, ukoliko želimo da nam ruku i sedžda budu što potpuniji."

El-Maverdi kaže da se riječi slave i hvale na rukuu i sedždi maksimalno mogu izgovarati po jedanaest, odnosno po devet puta, srednja granica je po pet, a minimum po jedanput.

rukuima govorio: *Subbuhin Kuddusun Rabbul-Melaiketi ver-Ruhi/Slavljen je i svet Gospodar meleka i Džibrila."*[125]

كَانَ يَقُولُ فِي رُكُوعِهِ وَسُجُودِهِ. سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ

871. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Muavije b. Saliha, on od Amra b. Kajsa, on od Asima b. Humejda, da je Avf b. Malik el-Ešdžei kazao: **"Klanjao sam sa Vjerovjesnikom noćni namaz. Učio je suru El-Bekare. Kad god bi naišao na ajet u kome se govori o milosti, zastao bi i tražio je, a kad god bi naišao na ajet u kome se govori o patnji, zastao bi i zatražio utočište od nje. Zatim je otišao na ruku i na njemu se zadržao koliko i na kijamu. Na rukuu je govorio:** *Subhane zil-džeberuti vel-melekuti vel-kibrijai vel-azameti/Neka je slavljen Silni, Suvereni, Gordi i Veličanstveni.* **Potom je otišao na sedždu. Na njoj se zadržao kao i na kijamu. Na sedždi je izgovarao isto što je izgovarao i na rukuu. Zatim se digao (na drugi rekat) i proučio suru Ali Imran, a iza nje suru za surom."**

٨٧١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ قَيْسٍ عَنْ عَاصِمِ بْنِ حُمَيْدٍ عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ الْأَشْجَعِيِّ قَالَ: قُمْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةً فَقَامَ فَقَرَأَ سُورَةَ الْبَقَرَةِ لَا يَمُرُّ بِآيَةِ رَحْمَةٍ إِلَّا وَقَفَ فَسَأَلَ. وَلَا يَمُرُّ بِآيَةِ عَذَابٍ إِلَّا وَقَفَ فَتَعَوَّذَ. قَالَ: ثُمَّ رَكَعَ بِقَدْرِ قِيَامِهِ يَقُولُ فِي رُكُوعِهِ: سُبْحَانَ ذِي الْجَبَرُوتِ وَالْمَلَكُوتِ وَالْكِبْرِيَاءِ وَالْعَظَمَةِ ثُمَّ سَجَدَ بِقَدْرِ قِيَامِهِ ثُمَّ قَالَ فِي سُجُودِهِ مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ قَامَ فَقَرَأَ بِآلِ عِمْرَانَ ثُمَّ قَرَأَ سُورَةً سُورَةً.

872. ISPRIČALI SU NAM Ebul-Velid et-Tajalisi i Ali b. el-Džad, njih je obavijestio Šu'be, prenijevši od Amra b. Murrea, on od Ebu Hamze, El-Ensarijevog štićenika, on od nekog čovjeka iz plemena Abs, **da je Huzejfe vidio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., dok je klanjao noćni namaz. Prije stupanja u namaz, tri puta je izgovorio:** *Allahu ekber Zul-Melekuti vel-džeberuti vel-kibrijai vel-azameti/Allah je Najveći,*

٨٧٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ وَعَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ قَالَا أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ مَوْلَى الْأَنْصَارِ عَنْ رَجُلٍ مِنْ بَنِي عَبْسٍ عَنْ حُذَيْفَةَ: أَنَّهُ رَأَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ فَكَانَ يَقُولُ اللَّهُ أَكْبَرُ ثَلَاثًا ذُو الْمَلَكُوتِ وَالْجَبَرُوتِ وَالْكِبْرِيَاءِ وَالْعَظَمَةِ. ثُمَّ اسْتَفْتَحَ فَقَرَأَ الْبَقَرَةَ. ثُمَّ رَكَعَ

[125] Bilježe ga Muslim u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu*.

Suvereni, Silni, Gordi i Veličanstveni. Potom je stupio u namaz i (nakon Fatihe) proučio suru El-Bekare. Zatim je otišao na ruku. Na rukuu je ostao otprilike kao i na kijamu, izgovarajući: *Subhane Rabbijel-Azim/Slava mome Velikom Gospodaru. Subhane Rabbijel-Azim/Slava mome Velikom Gospodaru.* Zatim se podigao sa rukua i tako se zadržao kao i na kijamu (i rukuu), izgovarajući: *Li-Rabbijel-hamdu/Neka je mome Gospodaru hvala.* Potom je učinio sedždu. Na sedždi se zadržao kao i na kijamu. Izgovarao je: *Subhane Rabbijel-A'la/ Neka je slavljen moj Gospodar Svevišnji.* Onda je podigao glavu i sjedio između dvije sedžde onoliko koliko je bio i na sedždi. Sjedeći je izgovarao: *Rabbi-gfir li/Gospodaru, smiluj mi se! Rabbi-gfir li/ Gospodaru, smiluj mi se!* Klanjao je četiri rekata i na njima proučio: El-Bekaru, Ali Imran, En-Nisa i El-Maide (ili El-En'am – Šu'be je u dilemi).[126]

فَكَانَ رُكُوعُهُ نَحْوًا مِنْ قِيَامِهِ. وَكَانَ يَقُولُ فِي رُكُوعِهِ: سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ. ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ فَكَانَ قِيَامُهُ نَحْوًا مِنْ رُكُوعِهِ يَقُولُ لِرَبِّيَ الْحَمْدُ ثُمَّ سَجَدَ فَكَانَ سُجُودُهُ نَحْوًا مِنْ قِيَامِهِ فَكَانَ يَقُولُ فِي سُجُودِهِ: سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى. ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ السُّجُودِ وَكَانَ يَقْعُدُ فِيمَا بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ نَحْوًا مِنْ سُجُودِهِ. وَكَانَ يَقُولُ رَبِّ اغْفِرْ لِي رَبِّ اغْفِرْ لِي. فَصَلَّى أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ فَقَرَأَ فِيهِنَّ الْبَقَرَةَ وَآلَ عِمْرَانَ وَالنِّسَاءَ وَالْمَائِدَةَ أَوِ الْأَنْعَامَ. شَكَّ شُعْبَةُ

150. O dovi na rukuu i na sedždi

١٥٠. بَاب فِي الدُّعَاءِ فِي الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ

873. ISPRIČALI SU NAM Ahmed b. Salih, Ahmed b. Amr b. es-Serh i Muhammed b. Seleme, koje je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Amra b. el-Harisa, on od Umarea b. Gazijjea, on od Sumejjea, Ebu Bekrovog štićenika, on od Ebu Saliha Zekvana, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik,

٨٧٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ وَأَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ السَّرْحِ وَمُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ قَالُوا أَنْبَأَنَا (حَدَّثَنَا) ابْنُ وَهْبٍ أَنْبَأَنَا (أَخْبَرَنِي) عَمْرٌو يَعْنِي ابْنَ الْحَارِثِ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ غَزِيَّةَ عَنْ سُمَيٍّ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا صَالِحٍ ذَكْوَانَ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

[126] Iz spomenutih hadisa vidimo da Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije uvijek na rukuu i na sedždi izgovarao isto. Jedanput bi izgovarao jedne, drugi put druge, treći put treće itd. Činio je to kako bi svojim sljedbenicima pokazao da je to sve dozvoljeno.

s.a.v.s., rekao: **“Čovjek je svome Gospodaru najbliži kada je na sedždi, zato (kada ste na njoj) puno upućujte dove.”**[127]

874. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Sulejmana b. Suhajma,[128] on od Ibrahima b. Abdullaha b. Ma’beda, on od svoga oca, da je Ibn Abbas kazao: **“Vjerovjesnik, s.a.v.s., odmače zastor, a ljudi su za Ebu Bekrom bili poredani u safove,**[129] **pa Poslanik reče: ‘O vjernici, od vijesti poslanstva ostali su samo istiniti snovi koje neko usnije ili neko za njega usnije. Zabranjeno mi je da (Kur’an) učim na rukuu i na sedždi.**[130] **Na rukuu veličajte Gospodara, a na sedždi što više učite dove, jer je to pogodan (ambijent) da vam bude uslišano.’”**

875. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Džerir, prenijevši od Mensura, on od Ebud-Duhaa, on od Mesruka, a on od Aiše: **“Allahov Poslanik, s.a.v.s., je na rukuu i na sedždi puno puta izgovarao:** *Subhanekellahumme Rabbena ve*

أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ وَهُوَ سَاجِدٌ فَأَكْثِرُوا الدُّعَاءَ.

٨٧٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ سُحَيْمٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَعْبَدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَشَفَ السِّتَارَةَ وَالنَّاسُ صُفُوفٌ خَلْفَ أَبِي بَكْرٍ فَقَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّهُ لَمْ يَبْقَ مِنْ مُبَشِّرَاتِ النُّبُوَّةِ إِلَّا الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ يَرَاهَا الْمُسْلِمُ أَوْ تُرَى لَهُ. وَإِنِّي نُهِيتُ أَنْ أَقْرَأَ رَاكِعًا أَوْ سَاجِدًا. فَأَمَّا الرُّكُوعُ فَعَظِّمُوا الرَّبَّ فِيهِ وَأَمَّا السُّجُودُ فَاجْتَهِدُوا فِي الدُّعَاءِ فَقَمِنٌ أَنْ يُسْتَجَابَ لَكُمْ

٨٧٥. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُكْثِرُ أَنْ

---

[127] Bilježe ga Muslim u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu.*

[128] Sulejman b. Suhajm Ebu Ejub el-Medeni je bio veoma iskren ravija. Pripadao je trećoj generaciji ravija hadisa. Od njega su hadise preuzeli Muslim u *Sahihu* i Ebu Davud, En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima.*

[129] Ovo je bilo kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., bio na samrti i kada je, umjesto njega, Ebu Bekr imamio ljudima.

[130] El-Hattabi veli: “Imajući u vidu da su ruku i sedžda stanja u kojima rob iskazuje najveću poniznost svome Stvoritelju, predviđeni su za veličanje Svevišnjeg Allaha. Zato na njima nije dozvoljeno učenje Kur’ana.” Muslim bilježi u *Sahihu*, sa senedom, da je Alija b. Ebu Talib kazao: **“Allahov Poslanik, s.a.v.s., mi je zabranio da na rukuu i na sedždi učim Kur’an.”**

bihamdike Allahumme-gfirli/Allahu, Gospodaru naš, neka Ti je slava i hvala. **Ovim je pojasnio Kur'an."**[131]

يَقُولَ فِي رُكُوعِهِ وَسُجُودِهِ: سُبْحَانَكَ اللهُ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي يَتَأَوَّلُ الْقُرْآنَ

876. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Ibn Vehb. A obavijestio nas je i Ahmed b. es-Serh, prenijevši od Ibn Vehba, ovaj od Jahjaa b. Ejuba, on od Umarea b. Gazijjea, on od Sumejja, Ebu Bekrovog štićenika, on od Ebu Saliha, a on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., na sedždi govorio: *Allahumme-gfirli zenbi kullehu, dikkahu ve džullehu ve evvelehu ve ahirehu/Allahu, oprosti mi sve grijehe: male i velike, prijašnje i buduće.* Ibnus-Serh je dodao: *...alanijetehu ve sirrehu/...javne i tajne.*[132]

٨٧٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ ح. و أَخْبَرَنَا أَحْمَدُ بْنُ السَّرْحِ أَنْبَأَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ غَزِيَّةَ عَنْ سُمَيٍّ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ فِي سُجُودِهِ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي كُلَّهُ دِقَّهُ وَجِلَّهُ وَأَوَّلَهُ وَآخِرَهُ. زَادَ ابْنُ السَّرْحِ: عَلَانِيَتَهُ وَسِرَّهُ.

877. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Sulejman el-Enbari, kog je obavijestio Abde, prenijevši od Ubejdullaha, on od Muhammeda b. Jahjaa b. Habbana, on od Abdurrahmana El-A'redža, on od Ebu Hurejrea, da je Aiša kazala: **"Jedne večeri sam izgubila Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Tražila sam ga na mjestu gdje je obično klanjao. Napipala sam njegova stopala, koja bijahu ispravljena – bio je na sedždi. Govorio je:** *Euzu biridake min sahatike, ve euzu bimuafatike min ukubetike, ve euzu bike minke la uhsi senaen alejke, ente kema esnejte*

٨٧٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْأَنْبَارِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: فَقَدْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ لَيْلَةٍ فَلَمَسْتُ الْمَسْجِدَ فَإِذَا هُوَ سَاجِدٌ وَقَدَمَاهُ مَنْصُوبَتَانِ وَهُوَ يَقُولُ: أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ وَأَعُوذُ بِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ وَأَعُوذُ بِكَ

---

[131] To znači da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., izgovarajući ove riječi na rukuu i na sedždi, pojasnio da je u ajetima: *Fesebbih bismi Rabbikel-Azim* i *Sebbihi isme Rabbikel-A'la* naređeno da se spomenute riječi slave trebaju izgovarati na rukuu i na sedždi.

[132] Ovaj hadis je zabilježio Muslim u *Sahihu*.

ala nefsike/Zaštiti me Tvojim zadovoljstvom od Tvoje srdžbe, Tvojim oprostom od Tvoje kazne, Tobom od Tebe. Ja ne umijem izraziti svoju hvalu prema Tebi, Ti si onakav kako si Sebe pohvalio."[133]

151. O dovi u namazu

878. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Osman, kog je obavijestio Bekijje, prenijevši od Šuajba, on od Ez-Zuhrija, a on od Urvea, ovaj od Aiše, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u namazu učio dovu: *Allahumme inni euzu bike min azabil-kabri*[134] *ve euzu bike min fitnetil-Mesihid-Dedždžali ve euzu bike min fitnetil-mahja vel-memat. Allahumme inni euzu bike minel-me'semi vel-magremi/ Allahu, utječem Ti se od kaburskog azaba, utječem Ti se od iskušenja Mesiha Dedžala, utječem Ti se od iskušenja života i smrti. Allahu, utječem Ti se od grijeha i duga.* Neko je rekao: "**(Vjerovjesnik, s.a.v.s.) se najviše utjecao od duga. Rekao je: 'Kada je čovjek dužan, on govori i laže, obećava a ne izvršava.'**"[135]

879. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Abdullah b. Davud, prenijevši od Ibn Ebu Lejlaa, on od Sabita el-Bunanija, on od Abdurrahmana b. Ebu Lejlaa, da je

مِنْكَ لَا أُحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ

١٥١. بَاب الدُّعَاءِ فِي الصَّلَاةِ

٨٧٨. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ أَخْبَرَنَا بَقِيَّةُ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ عَائِشَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَدْعُو فِي صَلَاتِهِ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْمَأْثَمِ وَالْمَغْرَمِ. فَقَالَ لَهُ قَائِلٌ: مَا أَكْثَرَ مَا تَسْتَعِيذُ مِنَ الْمَغْرَمِ؟ فَقَالَ: إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا غَرِمَ حَدَّثَ فَكَذَبَ وَوَعَدَ فَأَخْلَفَ

٨٧٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ أَبِيهِ قَالَ: صَلَّيْتُ إِلَى جَنْبِ رَسُولِ اللَّهِ

---

[133] Bilježe ga Muslim u *Sahihu* i Ibn Madže u *Sunenu*.

[134] Ibn Hadžer el-Mekki kaže: "Ove riječi su najbolji odgovor mutezilama koji su negirali kaburski azab. U svom negiranju su išli toliko daleko da su isprovocirali jednog suniju te je klanjao dva rekata, a onda rekao: 'Allahu, daj im da okušaju kaburski azab zato što ga toliko negiraju.'"

[135] Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

njegov otac kazao: **"Klanjao sam dobrovoljni namaz pored Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i čuo ga kada izgovara:** *Euzu billahi minen-nari, vejlun liehlin-nari/Utječem se Allahu od Vatre! Teško stanovnicima Vatre.*"[136]

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي صَلَاةٍ تَطَوُّعٍ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ النَّارِ وَيْلٌ لِأَهْلِ النَّارِ

880. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Abdullah b. Vehb, prenijevši od Junusa, on od Ibn Šihaba, on od Ebu Selemea b. Abdurrahmana, da je Ebu Hurejre kazao: **"Jednom prilikom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., stao da klanja, a stali smo i mi. Neki beduin u namazu reče:** *Allahume-rhamni ve Muhammeda ve la terham ma'na ehada/Allahu, smiluj se meni i Muhammedu, a osim nas dvojice, nemoj se nikome drugom smilovati.* **Pošto Allahov Poslanik, s.a.v.s., završi namaz, reče beduinu: 'Ograničio si ono što je neograničeno.', misleći na milost Uzvišenog Allaha."**[137]

٨٨٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الصَّلَاةِ وَقُمْنَا مَعَهُ. فَقَالَ أَعْرَابِيٌّ فِي الصَّلَاةِ: اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي وَمُحَمَّدًا وَلَا تَرْحَمْ مَعَنَا أَحَدًا. فَلَمَّا سَلَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِلْأَعْرَابِيِّ: لَقَدْ تَحَجَّرْتَ وَاسِعًا يُرِيدُ رَحْمَةَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

881. ISPRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, kog je obavijestio Veki, prenijevši od Israila, on od Ebu Ishaka, on od Muslima el-Betina, on od Seida b. Džubejra, a on od Ibn Abbasa: **"Kad god bi Vjerovjesnik, s.a.v.s.,**

٨٨١. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ مُسْلِمٍ الْبَطِينِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

[136] Ahmed b. Hanbel bilježi u *Musnedu* da je Ebu Lejla kazao: **"Čuo sam šta je Vjerovjesnik, s.a.v.s., učio u dobrovoljnim namazima. Kad god bi naišao na ajete u kojima se spominju Džennet i Džehennem, rekao bi: 'Utječem se Allahu od džehennemske vatre.'"**

[137] Allahova milost je bezgranična. Ona obuhvaća sva Njegova stvorenja. Du - nost svake osobe je, kada traži Allahovu milost za sebe, da je istodobno traži i za sve vjernike. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je beduina koji je traženje Allahove milosti ograničio na sebe i na Muhammeda, s.a.v.s., upozorio da ne radi tako, nego da je traži za sve, jer takvim postupkom njemu milost neće biti umanjena.

proučio: *Sebbih isme Rabbilel-A'la*, **rekao bi:** *Subhane Rabbijel-A'la/Neka je slava mome Gospodaru Veličanstvenom.*"

Ebu Davud kaže: "Vekiu su protivrječili u ovom hadisu. Prenijeli su ga Ebu Veki i Šu'be od Ebu Ishaka, on od Seida b. Džubejra, a on od Ibn Abbasa, kao mevkuf-hadis."

وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا قَرَأَ (سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى) قَالَ سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى.

قَالَ أَبُو دَاوُد: خُولِفَ وَكِيعٌ فِي هَذَا الْحَدِيثِ، وَرَوَاهُ أَبُو وَكِيعٍ وَشُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ مَوْقُوفًا

882. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Musenna, kog je obavijestio Muhammed b. Džafer, prenijevši od Šu'bea, da je Musa b. Ebu Aiša[138] kazao: **"Neki čovjek je klanjao na krovu svoje kuće. Kada god bi proučio:** *Elejse zalike bikadairin ala en juhjiel-mevta/I zar Taj nije kadar da mrtve oživi?* **(El-Kijame, 40), rekao bi:** *Sunhaneke, fe bela/Neka si slavljen, Ti si kadar.* **Pitali su ga o tome, pa je rekao: 'To sam čuo od Allahovog Poslanika, s.a.v.s.'"**

Ebu Davud kaže da je Ahmed rekao: "Sviđa mi se da se u farz-namazima (Allahu) obraćam dovama iz Kur'ana."[139]

٨٨٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي عَائِشَةَ قَالَ: كَانَ رَجُلٌ يُصَلِّي فَوْقَ بَيْتِهِ وَكَانَ إِذَا قَرَأَ (أَلَيْسَ ذَلِكَ بِقَادِرٍ عَلَى أَنْ يُحْيِيَ الْمَوْتَى) قَالَ: سُبْحَانَكَ فَبَلَى. فَسَأَلُوهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ: سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

قَالَ أَبُو دَاوُد: قَالَ أَحْمَدُ: يُعْجِبُنِي فِي الْفَرِيضَةِ أَنْ يَدْعُوَ بِمَا فِي الْقُرْآنِ

152. O dužini boravka na rukuu i na sedždi

١٥٢. بَاب مِقْدَارِ الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ

883. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Halid b. Abdullah, prenijevši od Seida El-Džurejrija, on od Es-Sa'dija,[140]

٨٨٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَخْبَرَنَا سَعِيدٌ الْجُرَيْرِيُّ عَنِ السَّعْدِيِّ عَنْ أَبِيهِ أَوْ عَنْ عَمِّهِ قَالَ:

---

[138] Musa b. Ebu Aiše el-Hemdani el-Kufi je bio pouzdan ravija hadisa. Pripadao je petoj generaciji.

[139] Kao što su: *Rabbena atina fid-dunija haseneten ve fil-ahireti hasaneten ve kinna azaben-nar* i *Kulillahumme malikel-mulki tu'til-mulke men tešau ve tenzilul-mulke min men tešau* i sl.

[140] El-Munziri kaže da je Es-Sa'dij nepoznat ravija. Ibn Hadžer el-Askalani kaže da je pripadao trećoj generaciji ravija hadisa.

on od svoga oca, a ovaj od amidže: **“Posmatrao sam Vjerovjesnika, s.a.v.s., dok je bio u namazu. Na rukuu i na sedždi je ostajao toliko koliko bi tri puta mogao izgovoriti:** *Subhanallahi ve bihamdihi/Neka je slava Allahu i neka Mu je hvala.*”[141]

رَمَقْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي صَلَاتِهِ. فَكَانَ يَتَمَكَّنُ فِي رُكُوعِهِ وَسُجُودِهِ قَدْرَ مَا يَقُولُ سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ ثَلَاثًا

884. ISPRIČAO NAM JE Abdulmelik b. Mervan el-Ahvazi, kog su obavijestili Ebu Amir i Ebu Davud, prenijevši od Ibn Ebu Zi’ba, on od Ishaka b. Jezida el-Huzelija, on od Avna b. Abdullaha, a on od Abdullaha b. Mes’uda, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **“Kada odete na ruku, tri puta kažite:** *Subhane Rabbijel-Azim/Neka je slavljen moj Veliki Gospodar.* **To je neophodni minimum. A na sedždi tri puta recite:** *Subhane Rabijel-A’la/Neka je slavljen moj Uzvišeni Gospodar.* **To je neophodni minimum.”**

Ebu Davud kaže: “Ovaj hadis je mursel, pošto Avn[142] nije zatekao Abdullaha.”

٨٨٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مَرْوَانَ الْأَهْوَازِيُّ أَخْبَرَنَا أَبُو عَامِرٍ وَأَبُو دَاوُدَ عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ إِسْحَقَ بْنِ يَزِيدَ الْهُذَلِيِّ عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللهِ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ قَالَ: رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا رَكَعَ أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ: سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَذَلِكَ أَدْنَاهُ. وَإِذَا سَجَدَ فَلْيَقُلْ: سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى ثَلَاثًا وَذَلِكَ أَدْنَاهُ.

قَالَ أبو داود: هَذَا مُرْسَلٌ عَوْنٌ لَمْ يُدْرِكْ عَبْدَ اللهِ

885. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed ez-Zuhri, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ismaila b. Umejjea, on od nekog beduina, on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **“Ko bude učio:** *Vet-tini vez-zejtuni/Tako Mi smokve i masline*, **pa kada prouči:** *Elejsellahu bi ahkemil-hakimin/Zar Allah nije Sudija*

٨٨٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّهْرِيُّ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنِي إِسْمَعِيلُ بْنُ أُمَيَّةَ قَالَ سَمِعْتُ أَعْرَابِيًّا يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ قَرَأَ مِنْكُمْ (وَالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ) فَانْتَهَى إِلَى آخِرِهَا (أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ) فَلْيَقُلْ: بَلَى

[141] Prema mišljenju većine učenjaka, sunnet je minimalno po tri puta na ruku’u i na sedždi izgovoriti: *Subhane Rabbijel-Azim* i *Subhane Rabbijel-A’la*. El-Maverdi kaže: “Onaj ko hoće potpunu nagradu, on će spomenute riječi tespiha izgovoriti po jedanaest, ili po devet puta, sredina je izgovoriti ih po pet puta. A ukoliko bi ih neko izgovorio i po jednom, namaz bi mu bio ispravan.”

[142] Avn b. Abdullah.

najpravedniji, **neka kaže:** *Bela, ve ene ala zalike mineš-šahidin/Da, jeste, i ja sam od onih koji to svjedoče.* **A ko bude učio:** *La uksimu bi jevil-kijameti/Kunem se Danom kada Smak svijeta nastupi*, **pa kada prouči:** *Elejse zalike bikadirin ala en juhjijel-mevta/I zar Taj nije kadar da mrtve oživi*, **neka kaže:** *Bela/Da, kadar je.* **A ko bude učio:** *Vel-Murselati/Tako Mi onih koji se jedan za drugim šalju*, **pa kada prouči:** *Fe bijjei hadisin badehu ju'minun/Pa u koji će govor, ako ne u Kur'an, vjerovati*, **neka kaže:** *Amenna Billahi/Mi u Allaha vjerujemo.*"

Ismail kaže: "Otišao sam da obiđem beduina i da provjerim (je li dobro upamtio spomenuti hadis). On mi reče: 'Brate moj, misliš da ga nisam dobro upamtio? Ja sam šezdeset puta obavio hadž i znam svaku devu na kojoj sam koji hadž obavio.'"

886. ISPRIČALI SU NAM Ahmed b. Salih i Ibn Rafi, njih je obavijestio Abdullah b. Ibrahim b. Omer b. Kejsan, prenijevši od svog oca, on od Vehba b. Manusa, ovaj od Seida b. Džubejra, da je Enes b. Malik rekao: **"Prije nego sam klanjao za ovim mladićem (tj. Omerom b. Abdulazizom), nisam ni za kim klanjao namaz sličniji Poslanikovom namazu.[143] Zaključili smo da je on na rukuu i na sedždi riječi tesbiha izgovarao po deset puta."**

Ebu Davud kaže da je Ahmed b. Salih kazao: "Upitali smo Abdullaha b. Ibrahima: 'Je li (Vehb b.) Manus ili je (Vehb b.) Mabus?' On

وَأَنَـا عَلَى ذَلِكَ مِنَ الشَّـاهِدِينَ. وَمَنْ قَرَأَ (لَا أُقْسِـمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَـةِ) فَانْتَهَى إِلَى (أَلَيْسَ ذَلِكَ بِقَادِرٍ عَلَى أَنْ يُحْيِيَ الْمَوْتَى) فَلْيَقُلْ: بَـلَى. وَمَنْ قَرَأَ (وَالْمُرْسَـلَاتِ) فَبَلَـغَ (فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْـدَهُ يُؤْمِنُونَ) فَلْيَقُلْ: آمَنَّا بِاللَّهِ.

قَـالَ إِسْـمَعِيلُ: ذَهَبْـتُ أُعِيـدُ عَلَى الرَّجُلِ الْأَعْـرَابِيِّ وَأَنْظُـرُ لَعَلَّهُ. فَقَالَ: يَـا ابْنَ أَخِي أَتَظُنُّ أَنِّي لَمْ أَحْفَظْهُ. لَقَدْ حَجَجْتُ سِـتِّينَ حَجَّـةً مَا مِنْهَا حَجَّةٌ إِلَّا وَأَنَا أَعْرِفُ الْبَعِيرَ الَّذِي حَجَجْتُ عَلَيْهِ.

٨٨٦. حَدَّثَنَـا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ وَابْنُ رَافِعٍ قَـالَا أَخْبَرَنَـا عَبْدُ اللَّهِ بْـنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عُمَرَ بْنِ كَيْسَـانَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ وَهْبِ بْنِ مَانُوسَ قَالَ: سَـمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ يَقُولُ: سَـمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: مَا صَلَّيْتُ وَرَاءَ أَحَدٍ بَعْدَ رَسُـولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَشْبَهَ صَلَاةً بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَـلَّمَ مِنْ هَـذَا الْفَتَى يَعْنِي عُمَرَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ. قَالَ: فَحَزَرْنَا فِي رُكُوعِهِ عَشْرَ تَسْبِيحَاتٍ، وَفِي سُجُودِهِ عَشْرَ تَسْبِيحَاتٍ.

قَـالَ أَبـو داود: قَالَ أَحْمَدُ بْـنُ صَالِحٍ: قُلْتُ لَهُ: مَانُـوسُ أَوْ مَابُوسُ؟ قَالَ أَمَّا عَبْدُ الرَّزَّاقِ

[143] Omer b. Abdulaziz b. Mervan je poznati umejevićki halifa, koga smatraju petim hulefair-rašidinom.

odgovori: 'Abdurrezzak kaže: Mabus, a ja sam upamtio: Manus.' Ovo su i Ibn Rafijeve riječi. Ahmed je kazao: '...od Seida b. Džubejra, a on od Enesa b. Malika.'"

فَيَقُولُ مَابُوسُ. وَأَمَّا حِفْظِي فَمَانُوسُ. وَهَذَا لَفْظُ ابْنِ رَافِعٍ. قَالَ أَحْمَدُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ

153. Šta će činiti osoba koja imama zatekne na sedždi

١٥٣. بَاب فِي الرَّجُلِ يُدْرِكُ الْإِمَامَ سَاجِدًا كَيْفَ يَصْنَعُ

887. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Jahja b. Faris, kog je obavijestio Seid b. el-Hakem, prenijevši od Nafia b. Jezida, on od Jahjaa b. Ebu Sulejmana, ovaj od Zejda b. Ebul-Attaba i Ibnul-Makburija, a njih dvojica od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Kada dođete na namaz, a mi budemo na sedždi, idite i vi na sedždu, i ne ubrajajte to u rekat.**[144] **Onaj ko stigne na ruku, stigao je taj rekat."**[145]

٨٨٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ فَارِسٍ أَنَّ سَعِيدَ بْنَ الْحَكَمِ حَدَّثَهُمْ أَنْبَأَنَا نَافِعُ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي الْعَتَّابِ وَابْنِ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا جِئْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ وَنَحْنُ سُجُودٌ فَاسْجُدُوا وَلَا تَعُدُّوهَا شَيْئًا. وَمَنْ أَدْرَكَ الرَّكْعَةَ فَقَدْ أَدْرَكَ الصَّلَاةَ

154. O udovima na kojima se čini sedžda

١٥٤. بَاب أَعْضَاءِ السُّجُودِ

888. ISPRIČALI SU NAM Musedded i Sulejman b. Harb, njih je obavijestio Hammad b. Zejd, prenijevši od Amra b. Dinara, on od Tavusa, on od Ibn Abbasa, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Naređeno mi je** (Hammad kaže: **Naređeno je vašem**

٨٨٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ وَسُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَا أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أُمِرْتُ- قَالَ حَمَّادٌ- أُمِرَ نَبِيُّكُمْ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

---

[144] Većina islamskih učenjaka smatra da je stigao na rekat onaj ko stigne imama na rukuu, pa makar sa njim ni malo ne bio na kijamu. Ebu Hurejre, El-Buhari i još neki učenjaci smatraju da se ne može smatrati da je osoba stigla na rekat ukoliko imama zatekne na rukuu; mora imama zateći na kijamu.

[145] Imam Malik b. Enes smatra da je postigao vrijednost namaza u džematu onaj ko makar jedan rekat klanja za imamom. Prema Ebu Hanifinom mišljenju, osoba je stigla u džemat ukoliko zatekne imama i na posljednjem sjedenju, prije selama. Ebu Hanife ne uslovljava da muktedija mora klanjati cijeli rekat za imamom.

Vjerovjesniku, s.a.v.s.) da sedždu čini na sedam udova, i da (dok je u namazu) ne sabire svoju kosu i svoju odjeću."[146]

وَسَلَّمَ أَنْ يَسْجُدَ عَلَى سَبْعَةٍ وَلَا يَكُفَّ شَعْرًا وَلَا ثَوْبًا

889. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Amra b. Dinara, on od Tavusa, on od Ibn Abbasa, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Naređeno mi je (ili: Naređeno je vašem Vjerovjesniku, s.a.v.s.) da sedždu čini na sedam udova."**

٨٨٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَنْبَأَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أُمِرْتُ - وَرُبَّمَا قَالَ- أُمِرَ نَبِيُّكُمْ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَسْجُدَ عَلَى سَبْعَةِ آرَابٍ

890. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Bekr b. Mudar, prenijevši od Ibnul-Hadaa (El-Hadaija), on od Muhammeda b. Ibrahima, on od Amira b. Sa'da, a on od El-Abbasa b. Abdulmuttaliba, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Kada rob čini sedždu, sa njim sedždu čini i sedam dijelova tijela: lice, dlanovi, koljena i stopala."**[147]

٨٩٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا بَكْرٌ يَعْنِي ابْنَ مُضَرَ عَنِ ابْنِ الْهَادِي عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِذَا سَجَدَ الْعَبْدُ سَجَدَ مَعَهُ سَبْعَةُ آرَابٍ وَجْهُهُ وَكَفَّاهُ وَرُكْبَتَاهُ وَقَدَمَاهُ

891. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Ismail b. Ibrahim, prenijevši od Ejuba, on od Nafia, a on od Ibn Omera, (da je Vjerovjesnik, s.a.v.s.) rekao: **"Dlanovi će učiniti sedždu isto kao što je čini i lice. Zato, kada neko od vas spusti**

٨٩١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ يَعْنِي ابْنَ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَفَعَهُ قَالَ: إِنَّ الْيَدَيْنِ تَسْجُدَانِ كَمَا يَسْجُدُ الْوَجْهُ.

---

[146] I da, dok je u namazu, ne namješta kosu i odjeću, jer će mu to umanjiti koncentraciju.

[147] Ovim hadisom je postignut kompromis među, na prvi pogled, različitim predanjima. U hadisu koji bilježe El-Buhari i Muslim od Ibn Abbasa stoji da je Vjerovjesniku, s.a.v.s., naređeno da na sedždu spusti sedam udova/sedam dijelova tijela: čelo, dlanove, koljena i prste stopala. U Muslimovom predanju ovog hadisa stoji, također, da mu je naređeno da sedždu čini na sedam udova, potom pored sedam spomenutih u prethodnom hadisu spominje i nos. U ovom hadisu je spomenuto lice, čime je obuhvaćeno i čelo i nos.

lice (na tlo), neka spusti i dlanove, a kada podigne lice, neka i njih podigne."[148]

فَإِذَا وَضَعَ أَحَدُكُمْ وَجْهَهُ فَلْيَضَعْ يَدَيْهِ وَإِذَا رَفَعَهُ فَلْيَرْفَعْهُمَا

155. O spuštanju nosa i čela na sedždi

١٥٥. بَاب السُّجُودِ عَلَى الْأَنْفِ وَالْجَبْهَةِ

892. ISPRIČAO NAM JE Ibnu-Musenna, kog je obavijestio Safvan b. Isa, prenijevši od Ma'mera, on od Jahjaa b. Ebu Kesira, on od Ebu Selemea, a on od Ebu Seida el-Hudrija: **"Na čelu i na nosu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., vidio se trag zemlje dok bi imamio."**[149]

٨٩٢. حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا صَفْوَانُ بْنُ عِيسَى أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رُئِيَ عَلَى جَبْهَتِهِ وَعَلَى أَرْنَبَتِهِ أَثَرُ طِينٍ مِنْ صَلَاةٍ صَلَّاهَا بِالنَّاسِ.

893. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Jahja, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma'mera – slično prethodnom hadisu.

٨٩٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ نَحْوَهُ

156. Opis ispravne sedžde

١٥٦. بَاب صِفَةِ السُّجُودِ

894. ISPRIČAO NAM JE Er-Rebia b. Nafi Ebu Tevbe, kog je obavijestio Šerik, da je Ebu Ishak kazao: **"El-Bera b. Azib nam je opisao (sedždu). Spustio je ruke (na tlo), oslonio se na koljena, podigavši zadnji dio tijela, i rekao: 'Ovako je sedždu činio Allahov Poslanik, s.a.v.s.'"**[150]

٨٩٤. حَدَّثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ أَبُو تَوْبَةَ أَخْبَرَنَا شَرِيكٌ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ قَالَ: وَصَفَ لَنَا الْبَرَاءُ بْنُ عَازِبٍ فَوَضَعَ يَدَيْهِ وَاعْتَمَدَ عَلَى رُكْبَتَيْهِ وَرَفَعَ عَجِيزَتَهُ وَقَالَ: هَكَذَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْجُدُ

895. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Katadea, a on od Enesa, da je Vjerovjesnik,

٨٩٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: اعْتَدِلُوا فِي

---

[148] Bilježi ga En-Nesai u *Sunenu*.

[149] Ahmed b. Hanbel je zabilježio u *Musnedu*, sa senedom, da je Vail kazao: **"Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako je, na sedždi, spustio čelo i nos."** Ed-Darekutni bilježi preko Ikrimea od Ibn Abbasa da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Nema namaza onaj koji uz čelo na sedždu ne spusti i nos."**

[150] Bilježi ga En-Nesai u *Sunenu*.

s.a.v.s., kazao: **"Budite skladni na sedždi,**[151] **i ne ispružajte podlaktice kao što pas čini."**[152]

السُّجُودِ وَلَا يَفْتَرِشْ أَحَدُكُمْ ذِرَاعَيْهِ افْتِرَاشَ الْكَلْبِ

896. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ubejdullaha b. Abdullaha, on od svoga amidže Jezida b. el-Esamma, a on od Mejmune: **"Kada bi Vjerovjesnik, s.a.v.s., činio sedždu, odmakao bi ruke od tijela toliko da bi janje moglo proći ispod ruke."**[153]

٨٩٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَمِّهِ يَزِيدَ بْنِ الْأَصَمِّ عَنْ مَيْمُونَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا سَجَدَ جَافَى بَيْنَ يَدَيْهِ حَتَّى لَوْ أَنَّ بَهْمَةً أَرَادَتْ أَنْ تَمُرَّ تَحْتَ يَدَيْهِ مَرَّتْ

897. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, kog je obavijestio Zuhejr, prenijevši od Ebu Ishaka, on od Et-Temimija,[154] da je Ibn Abbas kazao: **"Prišao sam Vjerovjesniku, s.a.v.s., iza i vidio bjelinu njegovih pazuha,**[155] **koliko se bio ispružio i razmakao ruke."**[156]

٨٩٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ النُّفَيْلِيُّ أَخْبَرَنَا زُهَيْرٌ أَخْبَرَنَا أَبُو إِسْحَقَ عَنِ التَّمِيمِيِّ الَّذِي يُحَدِّثُ بِالتَّفْسِيرِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ خَلْفِهِ فَرَأَيْتُ بَيَاضَ إِبِطَيْهِ وَهُوَ مُجَخٍّ قَدْ فَرَّجَ بَيْنَ يَدَيْهِ

---

[151] Pod skladnošću se, kako tvrdi Abdurrahman el-Mubarekfuri, misli na to da osoba na sedždi zauzme normalan položaj, da se previše ne ispruža niti da se skuplja, da dlanove spusti na tlo, a da laktove podigne i da ih rastavi od bokova, te da stomak odvoji od stegna.

[152] En-Nesai, Ed-Darimi i Ebu Davud bilježe, sa senedom, da je Abdurrahman b. Šibl kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio (na sedždi) kljucanje poput vrane, pružanje ruku poput zvijeri i da neko sebi rezervira mjesto u džamiji kao što deva sebi odredi mjesto za boravak."** Muslim bilježi od Berraa b. Aziba da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Kada si na sedždi, spusti dlanove na tlo, a podigni laktove."**

[153] Bilježe ga Muslim u *Sahihu* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima.*

[154] Irbide – neki kažu Irbid et-Temimi – bio je veoma iskren, prenio je *Tefsir* od Ibn Abbasa.

[155] Iz ovih riječi zaključujemo da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., bio ogrnut čarš - fom, jer da je na njemu bila košulja, ne bi mogli vidjeti bjelinu njegovih pazuha. Ili je, pak, na njemu bila košulja veoma širokih rukava.

[156] Ovaj hadis upućuje na to da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na sedždi odmicao

898. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, kog je obavijestio Abbad b. Rašid, prenijevši od El-Hasana, da je ashab Ahmer b. Džez kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi na sedždi toliko razmakao ruke od bokova da bi nam ga bilo žao zbog toga."**[157]

٨٩٨. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا عَبَّادُ بْنُ رَاشِدٍ أَخْبَرَنَا الْحَسَنُ أَخْبَرَنَا أَحْمَرُ بْنُ جَزْءٍ صَاحِبُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا سَجَدَ جَافَى عَضُدَيْهِ عَنْ جَنْبَيْهِ حَتَّى نَأْوِيَ لَهُ

899. ISPRIČAO NAM JE Abdulmelik b. Šuajb b. el-Lejs, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od El-Lejsa, on od Derradža, on od Ibn Hudžejra, on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Kada činite sedždu, ne pružajte ruke kao što pas pruža šape i ne sastavljajte stegna."**[158]

٨٩٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللَّيْثِ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ دَرَّاجٍ عَنِ ابْنِ حُجَيْرَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا سَجَدَ أَحَدُكُمْ فَلَا يَفْتَرِشْ يَدَيْهِ افْتِرَاشَ الْكَلْبِ وَلْيَضُمَّ فَخِذَيْهِ

157. O dopuštenju u tom pogledu

١٥٧. بَابُ الرُّخْصَةِ فِي ذَلِكَ لِلضَّرُورَةِ

900. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio El-Lejs, prenijevši od Ibn Adžlana, on od Sumejjea, on od Ebu Saliha, da je Ebu Hurejre kazao: **"Ashabi su**

٩٠٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ عَجْلَانَ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: اشْتَكَى

---

nadlaktice od tijela, do te mjere da mu je posmatrač iza njega mogao vidjeti pazuhe. To potvrđuje i hadis koji su zabilježili El-Buhari i Muslim, u *Sahihima*, od Ibn Buhejnea, u kome stoji: **"Kada bi klanjao, na sedždi bi raširio ruke da bi mu se vidjela bjelina ispod pazuha."**

[157] Ashabi su, kako naglašava Ahmer b. Džez, sažaljevali Allahovog Poslanika, s.a.v.s., jer su smatrali da i on osjeća poteškoće zbog razmaknutih ruku na sedždi.

[158] Ovaj hadis je, na prvi pogled, u koliziji sa hadisom koji je Ebu Davud zab - lježio od Ebu Humejda. U ovom hadisu stoji da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., naredio da se stegna sastave jedno uz drugo, dok je Ebu Humejd, opisujući namaz Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kazao: **"Kad bi Vjerovjesnik, s.a.v.s., išao na sedždu, odvojio bi stegna jedno od drugog i ne bi na njih naslanjao stomak."** Međutim, kompromis među njima bio bi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredio da se stegna skupe, ukoliko klanjač ne osjeća poteškoće. Ukoliko ih, pak, osjeća, može ih razdvojiti.

se požalili da im je teško kada na sedždi drže ruke odvojene od bokova, pa im je (Vjerovjesnik, s.a.v.s.) rekao: 'Potpomozite se (oslanjanjem laktova) na koljena.'"[159]

أَصْحَابُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَشَقَّةَ السُّجُودِ عَلَيْهِمْ إِذَا انْفَرَجُوا فَقَالَ: اسْتَعِينُوا بِالرُّكَبِ

158. O stavljanju ruku na kukove i sjedenju na obje pete

١٥٨. بَاب فِي التَّخَصُّرِ وَالْإِقْعَاءِ

901. ISPRIČAO NAM JE Hennad b. es-Serijj, prenijevši od Vekia, on od Seida b. Zijada, da je Zijad b. Subejh el-Hanefi kazao: **"Klanjao sam pored Ibn Omera, stavivši ruke na bokove. Pošto završi, reče: 'To, u namazu, izgleda poput križa. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je to zabranio.'"**[160]

٩٠١. حَدَّثَنَا هَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ عَنْ وَكِيعٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ زِيَادِ بْنِ صَبِيحٍ الْحَنَفِيِّ قَالَ: صَلَّيْتُ إِلَى جَنْبِ ابْنِ عُمَرَ فَوَضَعْتُ يَدَيَّ عَلَى خَاصِرَتَيَّ. فَلَمَّا صَلَّى قَالَ: هَذَا الصَّلْبُ فِي الصَّلَاةِ. وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْهَى عَنْهُ

159. O plaču u namazu

١٥٩. بَاب الْبُكَاءِ فِي الصَّلَاةِ

902. ISPRIČAO NAM JE Abdurrahman b. Muhammed b. Selam, kog je obavijestio Jezid b. Harun, prenijevši od Hammada b. Selemea, on od Sabita, on od Mutarrifa, da je njegov otac kazao: **"Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je jednom prilikom klanjao. U njegovim prsima se, od plača, čuo glas poput zvuka mlina."**[161]

٩٠٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَلَّامٍ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ يَعْنِي ابْنَ هَارُونَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ يَعْنِي ابْنَ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ مُطَرِّفٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي وَفِي صَدْرِهِ أَزِيزٌ كَأَزِيزِ الرَّحَى مِنَ الْبُكَاءِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

---

[159] Prema El-Mubarekfurijevom mišljenju, odvajanje ruku od tijela na sedždi je vadžib, ukoliko to ne predstavlja poteškoću. U slučaju da predstavlja poteškoću, dozvoljava se oslanjanje laktovima na koljena.

[160] Dakle, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio da u namazu stavljate ruke na bokove, jer to izgleda poput križa. Muslim bilježi u *Sahihu* hadis u kome stoji: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio da osoba klanja podbočena."** Neki učenjaci navode nekoliko razloga zbog kojih je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio da osoba klanja podbočena: 1) time oponaša šejtana; 2) time oponaša jevreje; 3) tako se odmaraju stanovnici Džehennema; 4) tako rade oholi i unesrećeni.

[161] Ovaj hadis je dokaz, smatra Abadi, da plač ne kvari namaz. Neki smatraju

160. O pokuđenosti šejtanskog došaptavanja i uobraženja u namazu

١٦٠. بَاب كَرَاهِيَةِ الْوَسْوَسَةِ وَحَدِيثِ النَّفْسِ فِي الصَّلَاةِ

903. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed b. Hanbel, kog je obavijestio Abdulmelik b. Amr, prenijevši od Hišama b. Sa'da, on od Zejda b. Eslema, on od Ataa b. Jesara, a on od Zejda b. Halida el-Džuhenija, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Ko lijepo uzme abdest i klanja dva rekata, i bude skrušen u njima, bit će mu oprošteni grijesi koje je počinio."**[162]

٩٠٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَنْبَلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عَمْرٍو أَخْبَرَنَا هِشَامٌ يَعْنِي ابْنَ سَعْدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ وُضُوءَهُ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ لَا يَسْهُو فِيهِمَا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

904. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Zejd b. el-Hubab, prenijevši od Muavije b. Saliha, on od Rebia b. Jezida, on od Ebu Idrisa el-Havlanija, on od Džubejra b. Nufejra el-Hadremija, a on od Ukbea b. Amira el-Džuhenija, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Niko neće lijepo uzeti abdest i klanjati ponizno i skrušeno dva rekata, a da za njega Džennet neće biti obavezan."**

٩٠٤. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ أَخْبَرَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلَانِيِّ عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ الْحَضْرَمِيِّ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ الْجُهَنِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَا مِنْ أَحَدٍ يَتَوَضَّأُ فَيُحْسِنُ الْوُضُوءَ وَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ يُقْبِلُ بِقَلْبِهِ وَوَجْهِهِ عَلَيْهِمَا إِلَّا وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ

161. O šaptanju imamu u namazu

١٦١. بَاب الْفَتْحِ عَلَى الْإِمَامِ فِي الصَّلَاةِ

905. ISPRIČALI SU NAM Muhammed b. el-Ala i Sulejman b. Abdurrahman ed-

٩٠٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ وَسُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الدِّمَشْقِيُّ قَالَا أَخْبَرَنَا

---

da samo plač iz straha od Allaha ne kvari namaz. Ibn Hibban bilježi u *Sahihu* da je Alija b. Ebu Talib kazao: **"Mi smo na Bedru imali samo jednog konjanika, El-Mikdada b. el-Esveda. Uoči bitke niko od nas nije klanjao noćni namaz, osim Allahovog Poslanika, s.a.v.s. On je cijelu noć, do sabaha, klanjao pod jednim drvetom i plakao."**

[162] Abadi smatra da se ovo odnosi na male grijehe, iako to, veli on, ne isključuje ni oprost velikih grijeha.

Dimeški, koje je obavijestio Mervan b. Muavija, prenijevši od Jahjaa el-Kahilija, da je El-Musevver b. Jezid el-Maliki kazao: **“Bio sam prisutan kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., učeći u namazu, propustio nešto ne proučivši ga. Kada je završio, neki mu čovjek reče: ‘Allahov Poslaniče, propustio si taj i taj ajet.’ A Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaza: ‘Zašto me nisi napomenuo (opomenuo)?’”** Jahja kaže da mu se to nije desilo samo jednom.

Sulejman je kazao: “Mislio sam da je on derogiran.”[163] Sulejman je rekao: “Obavijestio nas je Jahja b. Kesir el-Esedi, prenijevši od El-Musevvera b. Jezida el-Esedija el-Malikija.”

906. ISPRIČAO NAM JE Jezid b. Muhammed ed-Dimeški, prenijevši od Hišama b. Ismaila, on od Muhammeda b. Šuajba, a ovaj od Abdullaha b. el-A’laa b. Zebra, on od Salima b. Abdullaha, da je Abdullah b. Omer kazao: **“Jednom prilikom je Vjerovjesnik, s.a.v.s., klanjao neki namaz i, učeći u njemu, smeo se. Pošto je završio, upitao je Ubeja:[164] ‘Jesi li ti klanjao sa nama?’ ‘Jesam.’ – odgovorio je. Poslanik, s.a.v.s., zatim upita: ‘Pa šta te je onda spriječilo?’”**[165]

مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ عَنْ يَحْيَى الْكَاهِلِيِّ عَنِ الْمُسَوَّرِ بْنِ يَزِيدَ الْأَسَدِيِّ الْمَالِكِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ يَحْيَى وَرُبَّمَا- قَالَ: شَهِدْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرَأُ فِي الصَّلَاةِ فَتَرَكَ شَيْئًا لَمْ يَقْرَأْهُ. فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ تَرَكْتَ آيَةَ كَذَا وَكَذَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: هَلَّا أَذْكَرْتَنِيهَا؟

قَالَ سُلَيْمَانُ فِي حَدِيثِهِ: كُنْتُ أُرَاهَا نُسِخَتْ. و قَالَ سُلَيْمَانُ. أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ كَثِيرٍ الْأَسَدِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي الْمُسَوَّرُ بْنُ يَزِيدَ الْأَسَدِيُّ الْمَالِكِيُّ

٩٠٦. حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الدِّمَشْقِيُّ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبٍ أَنْبَأَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْعَلَاءِ ابْنِ زَبْرٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى صَلَاةً فَقَرَأَ فِيهَا فَلُبِسَ عَلَيْهِ فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ لِأُبَيٍّ: أَصَلَّيْتَ مَعَنَا؟ قَالَ نَعَمْ. قَالَ: فَمَا مَنَعَكَ

---

[163] Tj. smatrao sam da je ajet koji je Vjerovjesnik, s.a.v.s., propustio derogiran, te mu ga zbog toga nisam došapnuo.

[164] Allahov Poslanik, s.a.v.s., je ove riječi uputio ashabu Ubeju b. Ka’bu, koji je bio najbolji poznavalac i učač Kur’ana nakon Allahovog Poslanika, s.a.v.s.

[165] Spomenuti hadisi su jasan dokaz da je onaj koji klanja za imamom dužan imamu došapnuti početak, ili, pak, cijeli ajet, ako se imam pomete ili zbuni. Zato bi iza imama trebao klanjati najznaniji, kako bi mogao u takvim slučajevima intervenirati. Pogrešno je da se iza imama utrkuju stati neuki ljudi, makar bili i stariji.

162. O zabrani šaputanja

907. ISPRIČAO NAM JE Abdulvehhab b. Nedžde, kog je obavijestio Muhammed b. Jusuf el-Firjabi, prenijevši od Junusa b. Ebu Ishaka, on od Ebu Ishaka, on od El-Harisa,[166] a on od Alije, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"O Alija, ne šapući imamu u namazu!"**[167]

Ebu Davud kaže: "Ebu Ishak je od El-Harisa čuo samo četiri hadisa, među kojima nije ovaj hadis."

١٦٢. بَاب النَّهْيِ عَنِ التَّلْقِينِ

٩٠٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ نَجْدَةَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ عَنْ يُونُسَ بْنِ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنِ الْحَارِثِ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُم قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا عَلِيُّ **لَا تَفْتَحْ عَلَى الْإِمَامِ فِي الصَّلَاةِ.**

قَالَ أَبُو داود: أَبُو إِسْحَقَ لَمْ يَسْمَعْ مِنَ الْحَارِثِ إِلَّا أَرْبَعَةَ أَحَادِيثَ لَيْسَ هَذَا مِنْهَا

163. O okretanju u namazu

908. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Junusa, on od Ibn Šihaba, ovaj od Ebul-Ahvesa, on od Seida b. el-Musejjeba, a on od Ebu Zerra, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Uzvišeni Allah je okrenut prema Svome robu dok je ovaj u namazu, sve dok se ne okrene. A kada se okrene, i Allah se okrene od njega."**[168]

١٦٣. بابُ الْإِلْتِفَاتِ فِي الصَّلَاةِ

٩٠٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الْأَحْوَصِ يُحَدِّثُنَا فِي مَجْلِسِ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ قَالَ: قَالَ أَبُو ذَرٍّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **لَا يَزَالُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مُقْبِلًا عَلَى الْعَبْدِ وَهُوَ فِي صَلَاتِهِ مَا لَمْ يَلْتَفِتْ. فَإِذَا الْتَفَتَ انْصَرَفَ عَنْهُ**

---

[166] On je Ebu Zuhejr el-Haris b. Abdullah el-Kufi el-A'ver. Abdulazim b. A - dulkavijj el-Munziri kaže: "Mnogi imami misle da je on lagao."

[167] Neki su, na osnovu ovog hadisa, utvrdili da nije dopušteno da neko šapne imamu ukoliko se smete, nego da on sam treba nastaviti ili učiti nešto drugo. Međutim, ovaj hadis je veoma slab; neki ga čak smatraju i apokrifnim, te se na osnovu njega ne može donositi takav sud, pogotovu što bi on bio u suprotnosti pouzdanim hadisima koji su spomenuti u prethodnom poglavlju. To znači da ostaje važeći propis da je onaj koji klanja iza imama dužan šapnuti imamu ukoliko se ovaj dok uči smete ili zbuni.

[168] Uzvišeni Allah je stalno okrenut Svojom milošću prema robu dok je u namazu dokle god se rob ne okrene na stranu. Tada se i Allah od njega okrene, tj. uskra-

909. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ebul-Ahves, prenijevši od El-Eš'asa b. Sulejma, on od svoga oca, on od Mesruka, da je Aiša kazala: **"Upitala sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., o okretanju u namazu, pa je rekao: 'Okretanje u namazu je ono što šejtan uspije ukrasti od čovjekovog namaza.'"**[169]

٩٠٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ عَنِ الْأَشْعَثِ يَعْنِي ابْنَ سُلَيْمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْتِفَاتِ الرَّجُلِ فِي الصَّلَاةِ فَقَالَ: إِنَّمَا هُوَ اخْتِلَاسٌ يَخْتَلِسُهُ الشَّيْطَانُ مِنْ صَلَاةِ الْعَبْدِ

164. O spuštanju nosa na sedždi

١٦٤. بَاب السُّجُودِ عَلَى الْأَنْفِ

910. ISPRIČAO NAM JE Muemmel b. Fadl, kog je obavijestio Isa, prenijevši od Ma'mera, on od Jahjaa b. Ebu Kesira, on od Ebu Selemea, a on od Ebu Seida el-Hudrija: **"Na čelu i na nosu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., vidio se trag zemlje dok bi ljudima imamio."**

Ebu Ali[170] kaže: "Ebu Davud ovaj hadis nije pročitao četvrti put."

٩١٠. حَدَّثَنَا مُؤَمَّلُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا عِيسَى عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رُئِيَ عَلَى جَبْهَتِهِ وَعَلَى أَرْنَبَتِهِ أَثَرُ طِينٍ مِنْ صَلَاةٍ صَلَّاهَا بِالنَّاسِ.

قَالَ أَبُو عَلِيٍّ: هَذَا الْحَدِيثُ لَمْ يَقْرَأْهُ أَبُو دَاوُدَ فِي الْعَرْضَةِ الرَّابِعَةِ

165. O gledanju u nebesa u namazu

١٦٥. بَاب النَّظَرِ فِي الصَّلَاةِ

911. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ebu Muavija. A obavijestio nas je i Osman b. Ebu Šejbe, prenijevši od Džerira – ovo je njegov tekst i potpuniji je – on od El-A'meša, on od El-Musejjeba

٩١١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ ح و أَخْبَرَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ وَهَذَا حَدِيثُهُ وَهُوَ أَتَمُّ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنِ الْمُسَيَّبِ بْنِ رَافِعٍ عَنْ تَمِيمِ بْنِ طَرَفَةَ الطَّائِيِّ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ: قَالَ عُثْمَانُ

čuje mu Svoju milost.

[169] Na temelju spomenutih hadisa, većina učenjaka smatra da je klanjaču mekruh okretati se u namazu. Oni to smatraju mekruh-tahrimeom. El-Mutevelli smatra da je okretanje u namazu, bez velike nužde, haram. Ibn Hadžer el-Askalani smatra da se ovo odnosi na okretanje glave u namazu, a ne na okretanje prsa i vrata od kible.

[170] Ebu Ali Muhammed b. Ahmed b. Omer el-Lu'lui el-Basri je bio poznati hafiz hadisa i jedan od prenosilaca *Sunena* od Ebu Davuda.

b. Rafia, on od Temima b. Tarefea et-Taija, on od Džabira b. Semurea: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je jednom prilikom ušao u džamiju i u njoj vidio ljude kako su, klanjajući, digli ruke prema nebu, a onda** (i Osman i Musedded su se složili da) **je rekao: 'Ili će ljudi prestati sa gledanjem u nebesa** (Musedded kaže: **u namazu**) **ili im se pogledi neće vratiti.'"**[171]

وهُوَ بْنُ أَبِي شَـيْبَةَ: دَخَلَ رَسُـولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَسْجِدَ فَرَأَى فِيهِ نَاسًا يُصَلُّـونَ رَافِـعِي أَيْدِيهِمْ إِلَى السَّـمَاءِ - ثُمَّ اتَّفَقَا - فَقَالَ: لَيَنْتَهِيَنَّ رِجَالٌ يَشْـخَصُونَ أَبْصَارَهُمْ إِلَى السَّمَاءِ. قَالَ مُسَدَّدٌ: فِي الصَّلَاةِ أَوْلَا تَرْجِعُ إِلَيْهِمْ أَبْصَارُهُمْ

912. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Seida b. Ebu Arubea, on od Katadea, od od Enesa b. Malika, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Šta je ljudima, zašto u namazu dižu poglede (ka nebu)?**[172] **Onda je, oštro reagirajući na to, rekao: 'Ili će prestati s time ili će im pogled biti otet.'"**[173]

٩١٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ حَدَّثَهُمْ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَـلَّمَ: مَا بَالُ أَقْوَامٍ يَرْفَعُـونَ أَبْصَارَهُمْ فِي صَلَاتِهِمْ. فَاشْتَدَّ قَوْلُهُ فِي ذَلِكَ فَقَالَ: لَيَنْتَهُنَّ عَنْ ذَلِكَ أَوْ لَتُخْطَفَنَّ أَبْصَارُهُمْ

913. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Sufjan b. Ujejne, prenijevši od Ez-Zuhrija, on od Urvea, da je Aiša kazala: **"Jednom prilikom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanjao u crnom ogrtaču**

٩١٣. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا سُـفْيَانُ بْـنُ عُيَيْنَـةَ عَنِ الزُّهْـرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَـلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَـلَّمَ فِي خَمِيصَةٍ لَهَا

[171] Prema Abadijevom mišljenju, ovim hadisom Allahov Poslanik, s.a.v.s., strogo zabranjuje osobi da, dok je u namazu, gleda u nebesa. Hadis bilježe En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

[172] *U Muslimovom predanju od Ebu Hurejrea stoji:* **"...prilikom učenja dove."** *U predanju koje bilježe Ibn Hiban u Sahihu i Ibn Madže u Sunenu, od Ibn Omera, stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:* **"Ne dižite pogled (ka nebu) kada ste u namazu!"** *Ibn Ebu Šejbe je zabilježio da je Muhammed b. Sirin kazao:* **"Ljudi su se okretali u namazu sve dok nije objavljen ajet:** ***Ono što žele vjernici će postići, oni koji molitvu ponizno obavljaju.*** **(El-Mu'minun, 1-2) Od tada su ponizno gledali samo ispred sebe i nisu poglede micali sa mjesta na kome čine sedždu."**

[173] Muhammed b. Ali eš-Ševkani, u djelu *Nejlul-evtar*, kaže: "Nisu imali drugog izbora: ili da prestanu u namazu gledati u nebo, ili da oslijepe."

sa porubom, pa je rekao: 'Ovaj porub mi odvlači pažnju, odnesite ga Ebu Džehmu i donesite mi ogrtač koji nema poruba.'"

أَعْلَامٌ فَقَالَ: شَغَلَتْنِي أَعْلَامُ هَذِهِ. اذْهَبُوا بِهَا إِلَى أَبِي جَهْمٍ وَأْتُونِي بِأَنْبِجَانِيَّتِهِ.

914. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Muaz, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od Abdurrahmana b. Ebuz-Zinada, on od Hišama, ovaj od svoga oca, da je Aiša rekla: **"A uzeo je Ebu Džehmov kurdski ogrtač. Neko mu je rekao: 'Allahov Poslaniče, crni ogrtač s porubom je bio bolji od kurdskog ogrtača.'"**

٩١٤. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ أَخْبَرَنَا أَبِي أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ يَعْنِي ابْنَ أَبِي الزِّنَادِ قَالَ: سَمِعْتُ هِشَامًا يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ بِهَذَا الْخَبَرِ قَالَ: وَأَخَذَ كُرْدِيًّا كَانَ لِأَبِي جَهْمٍ فَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ الْخَمِيصَةُ كَانَتْ خَيْرًا مِنَ الْكُرْدِيِّ

166. O dopuštenju u tom pogledu

١٦٦. بَاب الرُّخْصَةِ فِي ذَلِكَ

915. ISPRIČAO NAM JE Er-Rebi b. Nafi, kog je obavijestio Muavija b. Sellam b. Zejd, prenijevši od Ebu Sellama, on od Es-Selulija Ebu Kebšea, da je Sehl b. el-Hanzalijj kazao: **"Proučen je ikamet za sabah-namaz. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je klanjao i okretao se prema klancu."**

Ebu Davud kaže da je on u klanac poslao jednog konjanika da noću stražari.[174]

٩١٥. حَدَّثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ أَخْبَرَنَا مُعَاوِيَةُ يَعْنِي ابْنَ سَلَّامٍ عَنْ زَيْدٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا سَلَّامٍ قَالَ حَدَّثَنِي السَّلُولِيُّ هُوَ أَبُو كَبْشَةَ عَنْ سَهْلِ ابْنِ الْحَنْظَلِيَّةِ قَالَ: ثُوِّبَ بِالصَّلَاةِ يَعْنِي صَلَاةَ الصُّبْحِ فَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي وَهُوَ يَلْتَفِتُ إِلَى الشِّعْبِ.

قَالَ أَبو داود: وَكَانَ أَرْسَلَ فَارِسًا إِلَى الشِّعْبِ مِنَ اللَّيْلِ يَحْرُسُ

167. O nekim radnjama u namazu

١٦٧. بَاب الْعَمَلِ فِي الصَّلَاةِ

916. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, kog je obavijestio Malik, prenijevši od Amira b. Abdullaha b. ez-Zubejra, on od Amra b. Sulejma, a on od Ebu Katadea: **"Allahov**

٩١٦. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَامِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سُلَيْمٍ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي وَهُوَ حَامِلٌ أُمَامَةَ

---

174 Allahov Poslanik, s.a.v.s., se okretao prema klancu iz bojazni da ih neprijatelji, dok su u namazu, ne napadnu. Kao što vidimo, on je u namazu pokazao opreznost od neprijatelja iako je postavio stražara. Na temelju ovoga hadisa, neki učenjaci smatraju da okretanje ne kvari namaz ukoliko osoba ne okrene prsa od kible. Ovakvo mišljenje zastupaju Ata, Malik, Ebu Hanife i njegovi učenici: Ebu Jusuf, Muhammed i El-Evzai.

Poslanik, s.a.v.s., je, klanjajući, držao unuku Umamu, Zejnebinu kćerku.[175] Kada bi išao na sedždu, spustio bi je, a kada bi se podigao, uzeo bi je."

917. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio El-Lejs, prenijevši od Seida b. Ebu Seida, on od Amra b. Sulejma ez-Zurekija, da je Ebu Katade kazao: **"Dok smo jednog dana sjedili u džamiji, među nas iziđe Allahov Poslanik, s.a.v.s. Nosio je Umamu bint Ebul-As b. er-Rebia, čija je majka bila Zejneba, kći Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Ona bijaše mala, pa ju je Poslanik nosio za vratom dok je klanjao. Kada bi išao na ruku, spustio bi je, a kada bi se podigao sa rukua, uzeo bi je. Tako je činio sve dok nije završio namaz."**

918. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Seleme el-Muradijj, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Mahremea, on od svoga oca, on od Amra b. Sulejma ez-Zurekija, da je Ebu Katade el-Ensari rekao: **"Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je imamio ljudima, a Umama bint Ebul-As mu bijaše za vratom. Kada bi išao na sedžu, spustio bi je."**

Ebu Davud kaže: "Mahreme je od svoga oca čuo samo jedan hadis."

919. ISPRIČAO NAM JE Jahja b. Halef, kog je obavijestio Abdul-A'la, prenijevši

بِنْتَ زَيْنَبَ بِنْتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِذَا سَجَدَ وَضَعَهَا وَإِذَا قَامَ حَمَلَهَا

٩١٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ سُلَيْمٍ الزُّرَقِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا قَتَادَةَ يَقُولُ: بَيْنَا نَحْنُ فِي الْمَسْجِدِ جُلُوسٌ خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَحْمِلُ أُمَامَةَ بِنْتَ أَبِي الْعَاصِ ابْنِ الرَّبِيعِ وَأُمُّهَا زَيْنَبُ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهِيَ صَبِيَّةٌ يَحْمِلُهَا عَلَى عَاتِقِهِ. فَصَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهِيَ عَلَى عَاتِقِهِ يَضَعُهَا إِذَا رَكَعَ وَيُعِيدُهَا إِذَا قَامَ حَتَّى قَضَى صَلَاتَهُ يَفْعَلُ ذَلِكَ بِهَا

٩١٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ الْمُرَادِيُّ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ مَخْرَمَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سُلَيْمٍ الزُّرَقِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا قَتَادَةَ الْأَنْصَارِيَّ يَقُولُ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي لِلنَّاسِ وَأُمَامَةُ بِنْتُ أَبِي الْعَاصِ عَلَى عُنُقِهِ فَإِذَا سَجَدَ وَضَعَهَا.

قَالَ أبو داود: وَلَمْ يَسْمَعْ مَخْرَمَةُ مِنْ أَبِيهِ إِلَّا حَدِيثًا وَاحِدًا

٩١٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ خَلَفٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى أَخْبَرَنَا مُحَمَّدٌ يَعْنِي ابْنَ إِسْحَقَ عَنْ

---

[175] Umama je unuka Allahovog Poslanika, s.a.v.s., od kćerke Zejnebe. Tada je bila sasvim mala djevočica. Kada je porasla, oženio ju je Alija b. Ebu Talib nakon smrti hazreti Fatime i to po njenoj preporuci. Zejneba je bila udata za Ebul-Asa b. er-Rebia, koji je primio islam prije Oslobođenja Mekke.

od Muhammeda b. Ishaka, on od Seida b. Ebu Seida el-Makburija, on od Amra b. Sulejma ez-Zurekija, da je Ebu Katade kazao: **"Dok smo ga čekali za namaz, za podne ili ikindiju, jer je Bilal već bio proučio ezan, Allahov Poslanik, s.a.v.s., iziđe među nas, a Umama bint Ebul-As, njegova unuka, bijaše mu za vratom. Allahov Poslanik, s.a.v.s., stade na svoje mjesto, a mi stadosmo iza njega. Umama mu je i dalje bila za vratom. On izgovori (početni) tekbir, a izgovorismo ga i mi. Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., htio učiniti ruku, spustio bi je i učinio ruku i sedždu. Kada se vraćao sa sedžde, uzeo bi je i stavio za vrat. Tako je činio na svakom rekatu dok nije završio namaz."**[176]

سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ عَمْرِو بْنِ سُلَيْمٍ الزُّرَقِيِّ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ صَاحِبِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: بَيْنَمَا نَحْنُ نَنْتَظِرُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلصَّلَاةِ فِي الظُّهْرِ أَوِ الْعَصْرِ وَقَدْ دَعَاهُ بِلَالٌ لِلصَّلَاةِ، إِذْ خَرَجَ إِلَيْنَا وَأُمَامَةُ بِنْتُ أَبِي الْعَاصِ بِنْتُ ابْنَتِهِ عَلَى عُنُقِهِ. فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مُصَلَّاهُ وَقُمْنَا خَلْفَهُ وَهِيَ فِي مَكَانِهَا الَّذِي هِيَ فِيهِ. قَالَ: فَكَبَّرَ فَكَبَّرْنَا. قَالَ: حَتَّى إِذَا أَرَادَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَرْكَعَ أَخَذَهَا فَوَضَعَهَا ثُمَّ رَكَعَ وَسَجَدَ حَتَّى إِذَا فَرَغَ مِنْ سُجُودِهِ ثُمَّ قَامَ أَخَذَهَا فَرَدَّهَا فِي مَكَانِهَا. فَمَا زَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصْنَعُ بِهَا ذَلِكَ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ حَتَّى فَرَغَ مِنْ صَلَاتِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

920. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, kog je obavijestio Ali b. el-Mubarek, prenijevši od Jahaa b. Ebu Kesira, on od Damdama b. Dževsa, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Kada ste u namazu, možete ubiti dvoje crnih: zmiju i škorpiona."**[177]

٩٢٠. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ ضَمْضَمِ بْنِ جَوْسٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اقْتُلُوا الْأَسْوَدَيْنِ فِي الصَّلَاةِ: الْحَيَّةَ وَالْعَقْرَبَ

---

[176] Ovi hadisi su dokaz, veli Abadi, da je ovako nešto dozvoljeno činiti u namazu, svejedno da li čovjek klanjao nafilu ili farz, svejedno da li je klanjao pojedinačno ili u džematu, kao imam ili kao muktedija.

[177] I ovaj hadis je, smatra Abadi, dokaz da namazu ne smeta ako se u njemu uradi nešto neznatno. Tako je dopušteno da osoba, dok klanja, ubije zmiju ako to može – po mišljenju nekih – uraditi jednim udarcem. Ebu Hurejre prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Dovoljno ti je za zmiju (u namazu) jedan udarac, pa ili je ubio ili je promašio."** Neki smatraju da je osobi dopušteno u namazu upotrijebiti i više udaraca da bi ubio zmiju ili škorpiona. Svoje mišljenje baziraju na hadisu koji je zabilježio Muslim u *Sahihu*, sa senedom o Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Ko ubije gekoa jednim udarcem, imat će**

921. ISPRIČALI SU NAM Ahmed b. Hanbel i Musedded – ovo je Museddedov tekst. On kaže da ga je obavijestio Bišr b. el-Mufeddal, prenijevši od Burda, on od Ez-Zuhrija, on od Urvea b. ez-Zubejra, da je Aiša kazala: **“Allahov Poslanik, s.a.v.s., je klanjao, a vrata su mu bila zaključana. Došla sam odnekud i tražila da otvori.**[178] **Pošao je korak-dva, otvorio mi, a potom se vratio na mjesto.”** Spomenuo je da su vrata bila naspram kible.

٩٢١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ وَمُسَدَّدٌ وَهَذَا لَفْظُهُ قَالَ أَخْبَرَنَا بِشْرٌ يَعْنِي ابْنَ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا بُرْدٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ أَحْمَدُ- يُصَلِّي وَالْبَابُ عَلَيْهِ مُغْلَقٌ. فَجِئْتُ فَاسْتَفْتَحْتُ. قَالَ أَحْمَدُ: فَمَشَى فَفَتَحَ لِي ثُمَّ رَجَعَ إِلَى مُصَلَّاهُ. وَذَكَرَ أَنَّ الْبَابَ كَانَ فِي الْقِبْلَةِ

168. O uzvraćanju na selam u namazu

١٦٨. بَاب رَدِّ السَّلَامِ فِي الصَّلَاةِ

922. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah b. Numejr, kog je obavijestio Ibn Fudajl, prenijevši od El-A’meša, on od Ibrahima, on od Alkamea, da je Abdullah[179] kazao: **“Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., smo nazivali selam kada bi bio u namazu i on nam je uzvraćao. Kada smo se vratili od Negusa, nazvali smo mu selam ali nam na njega nije uzvratio.**[180] **Kada je završio**

٩٢٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: كُنَّا نُسَلِّمُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ فِي الصَّلَاةِ فَيَرُدُّ عَلَيْنَا. فَلَمَّا رَجَعْنَا مِنْ عِنْدِ النَّجَاشِيِّ سَلَّمْنَا

---

nagradu toliku i toliku. Ko ga ubije drugim udarcem, imat će nagradu toliku i toliku – manju od prve. Ko ga ubije trećim udarcem, imat će nagradu toliku i toliku – manju od druge.”

[178] Aiša nije znala da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u namazu. Da je znala, ne bi tražila da joj otvori vrata. Iz ovog hadisa zaključujemo da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanjao dobrovoljni namaz, imajući u vidu da je sve farzove klanjao u džamiji.

[179] Abdullah b. Mes’ud je poznati ashab. Spada među one koji su od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., prenijeli mnogo hadisa.

[180] Abdullah b. Mes’ud spada u skupinu ashaba koji su u Mekki bili nezaštićeni, te su zbog terora mekkanskih mušrika morali učiniti hidžru u Abesiniju, današnju Etiopiju. Kada su saznali da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., preselio iz Mekke u

namaz, rekao je: 'U namazu je čovjek zauzet.'"[181]

عَلَيْهِ فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْنَا وَقَالَ: إِنَّ فِي الصَّلَاةِ لَشُغْلًا

923. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Eban, prenijevši od Asima, on od Ebu Vaila, da je Abdullah kazao: **"U namazu smo nazivali selam i govorili svoje želje. Jednom prilikom sam došao Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., a on je klanjao. Nazvao sam mu selam, a on mi nije uzvratio. To me je jako rastužilo. Kada je završio namaz, rekao je: 'Uzvišeni Allah naređuje što hoće. Uzvišeni je došao sa novom naredbom: Da ne razgovarate kada ste u namazu.' Zatim mi uzvrati na selam."**[182]

٩٢٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا أَبَانُ أَخْبَرَنَا عَاصِمٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: كُنَّا نُسَلِّمُ فِي الصَّلَاةِ وَنَأْمُرُ بِحَاجَتِنَا. فَقَدِمْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يُصَلِّي فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيَّ السَّلَامَ. فَأَخَذَنِي مَا قَدُمَ وَمَا حَدُثَ. فَلَمَّا قَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصَّلَاةَ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ عز و جلّ يُحْدِثُ مِنْ أَمْرِهِ مَا يَشَاءُ. وَإِنَّ اللَّهَ جَلَّ وَعَزَّ قَدْ أَحْدَثَ مِنْ أَمْرِهِ أَنْ لَا تَكَلَّمُوا فِي الصَّلَاةِ. فَرَدَّ عَلَيَّ السَّلَامَ

924. ISPRIČALI SU NAM Jezid b. Halid b. Mevhib i Kutejbe b. Seid, koje je obavijestio

٩٢٤. حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ خَالِدِ بْنِ مَوْهَبٍ وَقُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَنَّ اللَّيْثَ حَدَّثَهُمْ

Medinu, otišli su u Medinu. Prije odlaska u Abesiniju, oni su Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., u Mekki nazivali selam dok bi bio u namazu i on bi im uzvraćao riječima. Kada su došli u Medinu, isto učiniše – nazvaše mu selam dok je bio u namazu, međutim, Allahov Poslanik, s.a.v.s., im nije uzvratio, jer je Uzvišeni Allah, u međuvremenu, zabranio bilo kakav razgovor u namazu, u što spada i uzvraćanje na selam. To se jasno vidi iz sljedećeg hadisa.

Et-Tirmizi bilježi da je Zejd b. Erkam kazao: **"Mi smo (dok bismo klanjali) za Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., u namazu razgovarali. Neko bi razgovarao sa onim što je do njega. Tako (smo činili) dok nije objavljeno:** *I skrušeno stojte (na namazu) Allahu.* **Naređeno nam je (od tada da u namazu) šutimo."**

[181] To znači da je osoba u namazu zauzeta učenjem Kur'ana, riječima tespiha i dovama, i da joj nije dopušteno opterećivati se nečim drugim.

[182] Većina šerijatskih pravnika, među kojima je i Ebu Hanife, na temelju spomnutih hadisa, smatra da osobi, dok je u namazu, nije dozvoljeno uzvraćati na selam koji joj neko nazove, ni riječima ni gestom. To će učiniti tek kada završi namaz. Ovako misle i Ata, Eš-Šabi, En-Nehai i Sufjan es-Sevri. Ibn Omer smatra da osoba, dok je u namazu, može uzvratiti selam gestom, temeljeći svoje mišljenje na hadisima koji slijede.

El-Lejs, prenijevši od Bukejra, on od Nabila, trgovca ogrtačima i košuljama, on od Ibn Omera, da je Suhejb kazao: **"Jednom prilikom sam prošao pored Allahovog Poslanika, s.a.v.s., dok je bio u namazu i nazvao mu selam. Uzvratio mi je išaretom (koliko znam, rekao je: išaretom – prstom)."** Ovo je Kutejbeov tekst.

عَنْ بُكَيْرٍ عَنْ نَابِلٍ صَاحِبِ الْعَبَاءِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ صُهَيْبٍ أَنَّهُ قَالَ: مَرَرْتُ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يُصَلِّي فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَرَدَّ إِشَارَةً قَالَ: وَلَا أَعْلَمُهُ إِلَّا قَالَ: إِشَارَةً بِأُصْبُعِهِ. وَهَذَا لَفْظُ حَدِيثِ قُتَيْبَةَ

925. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, kog je obavijestio Zuhejr, prenijevši od Ebuz-Zubejra, da je Džabir kazao: **"Allahov Vjerovjesnik, s.a.v.s., me je poslao u pleme Benu Mustalek. Kada sam se vratio, on je klanjao na devi. Obratih mu se, a on rukom pokaza ovako. Ponovo mu se obratih,[183] a on mi rukom pokaza ovako.[184] Čuo sam ga gdje uči i pokretom glave čini ruku i sedždu. Pošto završi, reče: 'Šta si uradio u vezi onoga zbog čega sam te poslao? Nisam prije mogao progovoriti jer sam klanjao.'"**

٩٢٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ النُّفَيْلِيُّ أَخْبَرَنَا زُهَيْرٌ أَخْبَرَنَا أَبُو الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: أَرْسَلَنِي نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى بَنِي الْمُصْطَلَقِ فَأَتَيْتُهُ وَهُوَ يُصَلِّي عَلَى بَعِيرِهِ فَكَلَّمْتُهُ. فَقَالَ لِي بِيَدِهِ هَكَذَا. ثُمَّ كَلَّمْتُهُ. فَقَالَ لِي بِيَدِهِ هَكَذَا وَأَنَا أَسْمَعُهُ يَقْرَأُ وَيُومِئُ بِرَأْسِهِ. فَلَمَّا فَرَغَ قَالَ: مَا فَعَلْتَ فِي الَّذِي أَرْسَلْتُكَ فَإِنَّهُ لَمْ يَمْنَعْنِي أَنْ أُكَلِّمَكَ إِلَّا أَنِّي كُنْتُ أُصَلِّي

926. ISPRIČAO NAM JE Husejn b. Isa el-Hurasani ed-Damiganijj, kog je obavijestio Džafer b. Avn, prenijevši od Hišama b. Sa'da, on od Nafia, da je Abdullah b. Omer rekao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je izišao u mjesto Kuba da bi klanjao u (tamošnjoj) džamiji. Dok je bio u namazu, ensarije su došle i nazvale mu selam. Upitao sam**

٩٢٦. حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عِيسَى الْخُرَاسَانِيُّ الدَّامِغَانِيُّ أَخْبَرَنَا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ سَعْدٍ أَخْبَرَنَا نَافِعٌ قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ يَقُولُ: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى قُبَاءَ يُصَلِّي فِيهِ. قَالَ: فَجَاءَتْهُ الْأَنْصَارُ فَسَلَّمُوا عَلَيْهِ وَهُوَ يُصَلِّي. قَالَ فَقُلْتُ

---

[183] U Muslimovom predanju stoji: **"Nazvah mu selam..."**, umjesto: **"Obratih mu se..."**

[184] Allahov Poslanik, s.a.v.s., je gestom uzvratio na Džabirov selam, međutim, on to nije razumio, te se zbog toga, kako stoji u El-Buharijevom predanju, rastužio, misleći da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ljut na njega.

Bilala: 'Kako im je Allahov Poslanik, s.a.v.s., uzvratio na selam dok je bio u namazu?' On reče: 'Ovako – otvorenom šakom (prema gore).' Džafer b. Avn (da bi to pokazao) otvorio je šaku okrenuvši dlan na dolje, a spoljnji dio na gore."

لِبِلَالٍ: كَيْفَ رَأَيْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرُدُّ عَلَيْهِمْ حِينَ كَانُوا يُسَلِّمُونَ عَلَيْهِ وَهُوَ يُصَلِّي؟ قَالَ يَقُولُ هَكَذَا، وَبَسَطَ كَفَّهُ وَبَسَطَ جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ كَفَّهُ وَجَعَلَ بَطْنَهُ أَسْفَلَ وَجَعَلَ ظَهْرَهُ إِلَى فَوْقٍ

927. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Abdurrahman b. Mehdi, prenijevši od Sufjana, on od Ebu Malika el-Ešdžeija, on od Ebu Hazima, on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Ni u namazu ni u selamu ne smije biti manjkavosti."**

٩٢٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ أَبِي مَالِكٍ الْأَشْجَعِيِّ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا غِرَارَ فِي صَلَاةٍ وَلَا تَسْلِيمٍ.

Ahmed kaže: "To, kako ja mislim, znači: ne nazivaj nikome selam dok je u namazu i neka ga ni tebi niko ne naziva dok si u namazu, zbog nedoumica koje se mogu javiti."

قَالَ أَحْمَدُ: يَعْنِي فِيمَا أَرَى أَنْ لَا تُسَلِّمَ وَلَا يُسَلِّمَ عَلَيْكَ وَيُغَرِّرُ الرَّجُلُ بِصَلَاتِهِ فَيَنْصَرِفُ وَهُوَ فِيهَا شَاكٌّ

928. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Ala, prenijevši od Muavije b. Hišama, on od Sufjana, on od Ebu Malika, on od Ebu Hazima, a on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Ne smije biti manjkavosti ni u selamu ni u namazu."**[185]

٩٢٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ أَنْبَأَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ هِشَامٍ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ أَبِي مَالِكٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: أُرَاهُ رَفَعَهُ قَالَ: لَا غِرَارَ فِي تَسْلِيمٍ وَلَا صَلَاةٍ.

Ebu Davud kaže: "Prenio ga je Ibn Fudajl sa Ibn Mehdijevim tekstom, ali kao mevkuf-hadis."

قَالَ أَبُو دَاود: وَرَوَاهُ ابْنُ فُضَيْلٍ عَلَى لَفْظِ ابْنِ مَهْدِيٍّ وَلَمْ يَرْفَعْهُ

[185] Manjkavost u namazu, smatra Abadi, ogleda se u tome da neko ne upotpunjuje ruku i sedždu, ili da je dekoncentriran do te mjere da ne zna je li, npr. klanjao dva ili tri rekata. Manjkavost kod selama ogleda se u tome da ti neko nazove puni selam: Es-selamu alejkum ve rahmetullahi ve berekatuhu, a ti npr. uzvratiš samo sa: Ve alejkumus-selam.

169. O izgovoru riječi Jerhamukellah onome ko kihne u namazu

929. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja. A obavijestio nas je i Osman b. Ebu Šejbe, prenijevši od Ismaila b. Ibrahima, isti smisao, on od Hadžadža es-Savvafa, on od Jahjaa b. Ebu Kesira, ovaj od Hilala b. Ebu Mejmune, on od Ataa b. Jesara, da je Muavija b. el-Hakem es-Sulemi kazao: **"Jednom prilikom sam klanjao sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s. Neki čovjek je kihnuo i ja sam mu (klanjajući) rekao: *Jerhamukellah.* Kada to čuše, ljudi me pogledaše. Rekoh: 'Jadan li sam, zbog čega me gledate?' A onda počeše rukama udarati po stegnima. Tada shvatih da to rade da bi mi skrenuli pažnju da šutim."** Osman[186] je kazao: **"Kada sam vidio da me ušutkuju, (naljutio sam se), ali sam šutio. Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., koji mi bijaše draži od oca i majke, završio namaz, ne udari me niti me izgrdi zbog toga, nego reče: 'Ovo je namaz i u njemu nije dozvoljeno ništa govoriti od onoga što je ljudsko, nego treba slaviti i veličati Allaha i učiti Kur'an.' Tako je nekako rekao, a ja kazah: 'Allahov Poslaniče, mi smo narod koji je blizak paganskom dobu. Allah nam je objavio islam. Međutim, neki od nas i dalje idu vidovnjacima.' 'Ne idi kod njih.' – reče on. Kazah: 'Među nama**

١٦٩. بَاب تَشْمِيتِ الْعَاطِسِ فِي الصَّلَاةِ

٩٢٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى ح. وأَخْبَرَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْمَعْنَى عَنْ حَجَّاجٍ الصَّوَّافِ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ هِلَالِ بْنِ أَبِي مَيْمُونَةَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ الْحَكَمِ السُّلَمِيِّ قَالَ: صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَطَسَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ فَقُلْتُ: يَرْحَمُكَ اللَّهُ. فَرَمَانِي الْقَوْمُ بِأَبْصَارِهِمْ. فَقُلْتُ: وَاثُكْلَ أُمِّيَاهُ, مَا شَأْنُكُمْ تَنْظُرُونَ إِلَيَّ. فَجَعَلُوا يَضْرِبُونَ بِأَيْدِيهِمْ عَلَى أَفْخَاذِهِمْ فَعَرَفْتُ أَنَّهُمْ يُصَمِّتُونِي. فَقَالَ عُثْمَانُ: فَلَمَّا رَأَيْتُهُمْ يُسَكِّتُونِي لَكِنِّي سَكَتُّ. فَلَمَّا صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِأَبِي وَأُمِّي مَا ضَرَبَنِي وَلَا كَهَرَنِي وَلَا سَبَّنِي ثُمَّ قَالَ: إِنَّ هَذِهِ الصَّلَاةَ لَا يَحِلُّ فِيهَا شَيْءٌ مِنْ كَلَامِ النَّاسِ هَذَا. إِنَّمَا هُوَ التَّسْبِيحُ وَالتَّكْبِيرُ وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ. أَوْ كَمَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا قَوْمٌ حَدِيثُ عَهْدٍ بِجَاهِلِيَّةٍ وَقَدْ جَاءَنَا اللَّهُ بِالْإِسْلَامِ. وَمِنَّا رِجَالٌ يَأْتُونَ الْكُهَّانَ. قَالَ: فَلَا تَأْتِهِمْ. قَالَ قُلْتُ: وَمِنَّا رِجَالٌ يَتَطَيَّرُونَ. قَالَ: ذَاكَ شَيْءٌ يَجِدُونَهُ

[186] Osman b. Ebu Šejbe.

još ima onih koji vjeruju u loše predznake.'[187] On reče: 'To je nešto što se kod njih javlja mimo njihove volje, ali neka ih to ne sprječava u njihovim nakanama.' Rekoh: 'Među nama još ima ljudi koji, povlačenjem linija po zemlji, gataju.' On reče: 'Jedan od vjerovjesnika je povlačio linije po zemlji,[188] pa čija se povučena linija poklopi sa njegovom, to je znak da će mu se nešto uistinu desiti.'[189] Rekoh: 'Jedna moja robinja je čuvala ovce na Uhudu, na njegovoj sjevernoj strani od Medine. Jednom sam iznenada bahnuo kod nje kada joj je vuk odnio ovcu. Kao i svaki čovjek, rasrdio sam se i žestoko je udario zbog toga.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., to nije odobrio. Primijetivši to, upitah: 'Hoću li je osloboditi?' On reče: 'Dovedi mi je.' Dovedoh je, a on je upita: 'Gdje je Allah?' 'Na nebesima.' – odgovori ona. 'A ko sam ja?' Reče: 'Ti si Allahov poslanik, s.a.v.s.' Kada to ču, Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Oslobodi je, jer je vjernica.'"

فِي صُدُورِهِمْ فَلَا يَصُدُّهُمْ. قُلْتُ: وَمِنَّا رِجَالٌ يَخُطُّونَ. قَالَ: كَانَ نَبِيٌّ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ يَخُطُّ فَمَنْ وَافَقَ خَطَّهُ فَذَاكَ. قَالَ قُلْتُ: جَارِيَةٌ لِي كَانَتْ تَرْعَى غُنَيْمَاتٍ قِبَلَ أُحُدٍ وَالْجَوَّانِيَّةِ إِذِ اطَّلَعْتُ عَلَيْهَا اطِّلَاعَةً فَإِذَا الذِّئْبُ قَدْ ذَهَبَ بِشَاةٍ مِنْهَا وَأَنَا مِنْ بَنِي آدَمَ آسَفُ كَمَا يَأْسَفُونَ لَكِنِّي صَكَكْتُهَا صَكَّةً فَعَظُمَ ذَاكَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ: أَفَلَا أُعْتِقُهَا؟ قَالَ: ائْتِنِي بِهَا. قَالَ فَجِئْتُهُ بِهَا فَقَالَ: أَيْنَ اللَّهُ؟ قَالَتْ: فِي السَّمَاءِ. قَالَ: مَنْ أَنَا؟ قَالَتْ: أَنْتَ رَسُولُ اللَّهِ. قَالَ: أَعْتِقْهَا فَإِنَّهَا مُؤْمِنَةٌ

---

[187] To je poput onoga u što i danas neki ljudi vjeruju: ako mu, npr. crna mačka presiječe put, nešto će mu se loše desiti i sl. Islam je takve stvari odbacio i stavio ljudima do znanja da se sve u svemiru kreće po Allahovoj odredbi i da se na takve predznake ne treba osvrtati.

[188] Činio je to, smatra Abadi, Idris ili Danijal. To je bilo dopušteno tom posl - niku. On je, najvjerovatnije, očitavajući tajne sa linija koje bi povukao po zemlji, dokazivao svoje poslanstvo. Uzvišeni je objavom Kur'ana dokinuo i zabranio svaki vid gatanja.

[189] Ovim je Allahov Poslanik, s.a.v.s., htio skrenuti pažnju da niko ne može znati kada se linija koju bi neko povukao poklapa sa linijom koju je povlačio Idris, a.s., ili Danijal. Prema tome, ne može ni znati hoće li mu se u budućnosti desiti dobro ili loše.

930. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Junus en-Nesai, kog je obavijestio Abdulmelik b. Amr, prenijevši od Fulejha, on od Hilala b. Alija, on od Ataa b. Jesara, da je Muavija b. el-Hakem es-Sulemi kazao: **"Kada sam stigao Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., znao sam nešto od propisa islama. Od propisa koje sam poznavao bilo je i to da mi je rečeno (ili da mi je neko rekao): 'Kada kihneš, reci: *El-Hamdulillah*, a kada neko drugi kihne i kaže: *El-Hamdulillah*, ti mu reci: *Jerhamukellah!*' Tako, jednog dana, dok sam stajao u namazu sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., neko kihnu i reče: *El-Hamdulillah!* A ja mu povišenim glasom rekoh: *Jerhamukellah!* Kada to rekoh, ljudi me pogledaše pa mi bi neprijatno. Rekoh: 'Šta vam je što me prijeko gledate?' Zatim su rekli: *Subhanallah.* Pošto završi namaz, Vjerovjesnik, s.a.v.s., upita: 'Ko je ono rekao?' 'Ovaj beduin.' – reče neko. Allahov Poslanik, s.a.v.s., me pozva i kaza: 'U namazu se samo uči Kur'an i veliča Allah. Kada si u namazu, samo to radi.' Učtivijeg učitelja od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., nisam vidio."**[190]

٩٣٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ النَّسَائِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عَمْرٍو أَخْبَرَنَا فُلَيْحٌ عَنْ هِلَالِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ الْحَكَمِ السُّلَمِيِّ قَالَ: لَمَّا قَدِمْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلِمْتُ أُمُورًا مِنْ أُمُورِ الْإِسْلَامِ. فَكَانَ فِيمَا عَلِمْتُ أَنْ قَالَ لِي: إِذَا عَطَسْتَ فَاحْمَدِ اللَّهَ وَإِذَا عَطَسَ الْعَاطِسُ فَحَمِدَ اللَّهَ فَقُلْ: يَرْحَمُكَ اللَّهُ. قَالَ: فَبَيْنَمَا أَنَا قَائِمٌ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الصَّلَاةِ إِذْ عَطَسَ رَجُلٌ فَحَمِدَ اللَّهَ فَقُلْتُ: يَرْحَمُكَ اللَّهُ رَافِعًا بِهَا صَوْتِي. فَرَمَانِي النَّاسُ بِأَبْصَارِهِمْ حَتَّى احْتَمَلَنِي ذَلِكَ. فَقُلْتُ: مَا لَكُمْ تَنْظُرُونَ إِلَيَّ بِأَعْيُنٍ شُزْرٍ. قَالَ: فَسَبَّحُوا. فَلَمَّا قَضَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنِ الْمُتَكَلِّمُ؟ قِيلَ: هَذَا الْأَعْرَابِيُّ. فَدَعَانِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لِي: إِنَّمَا الصَّلَاةُ لِقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ وَذِكْرِ اللَّهِ. فَإِذَا كُنْتَ فِيهَا فَلْيَكُنْ ذَلِكَ شَأْنُكَ. فَمَا رَأَيْتُ مُعَلِّمًا قَطُّ أَرْفَقَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

---

[190] Ovaj hadis je dokaz, ističe Abadi, da u namazu nije dozvoljeno ništa govoriti. Ukoliko bi neko progovorio nešto, osim onoga što sačinjava namaz, namaz bi mu bio pokvaren. U slučaju da klanjač mora nekoga na nešto upozoriti, muškarac može izgovoriti: *Subhanallah*, dok žena neće ništa izgovarati, nego će samo udariti rukom po ruci. To ne smeta namazu.

170. O izgovaranju *amin* za imamom

931. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Selemea, on od Hudžra Ebul-Anbesa el-Hadremija, da je Vail b. Hudžr kazao: **"Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., proučio: ...*veleddallin*, izgovorio bi: *Amin*, povišenim glasom."**

932. ISPRIČAO NAM JE Muhalled b. Halid eš-Šeirijj, kog je obavijestio Ibn Numejr, prenijevši od Alija b. Saliha, on od Selemea b. Kuhejla, on od Hudžra b. Anbesa, **da je Vail b. Hudžr klanjao za Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., koji je naglas izgovarao *amin* i predavao selam na desnu i na lijevu stranu, tako da je vidio bjelinu njegovog obraza.**

933. ISPRIČAO NAM JE Nasr b. Ali, prenijevši od Safvana b. Isaa, on od Bišra b. Rafia, on od Ebu Abdullaha, Ebu Hurejreovog amidžića, a on od Ebu Hurejrea: **"Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., proučio: *Gajril-magdubi alejhim veleddallin*, izgovorio bi *amin* tako glasno da bi ga čuli oni iza njega u prvom (tj. posljednjem) safu."**[191]

١٧٠. بَاب التَّأْمِينِ وَرَاءَ الْإِمَامِ

٩٣١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَنْبَأَنَا سُفْيَانُ عَنْ سَلَمَةَ عَنْ حُجْرٍ أَبِي الْعَنْبَسِ الْحَضْرَمِيِّ عَنْ وَائِلِ بْنِ حُجْرٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَرَأَ (وَلَا الضَّالِّينَ) قَالَ آمِينَ وَرَفَعَ بِهَا صَوْتَهُ

٩٣٢. حَدَّثَنَا مَخْلَدُ بْنُ خَالِدٍ الشَّعِيرِيُّ أَخْبَرَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ صَالِحٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ عَنْ حُجْرِ بْنِ عَنْبَسٍ عَنْ وَائِلِ بْنِ حُجْرٍ: أَنَّهُ صَلَّى خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَهَرَ بِآمِينَ وَسَلَّمَ عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ حَتَّى رَأَيْتُ بَيَاضَ خَدِّهِ

٩٣٣. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ أَنْبَأَنَا صَفْوَانُ بْنُ عِيسَى عَنْ بِشْرِ بْنِ رَافِعٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ عَمِّ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا تَلَا (غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ) قَالَ آمِينَ حَتَّى يَسْمَعَ مَنْ يَلِيهِ مِنَ الصَّفِّ الْأَوَّلِ

---

[191] Na temelju ovih i drugih hadisa, većina islamskih učenjaka smatra da će i imam, kao i oni koji su pristali za njim, izgovoriti *amin* nakon proučene Fatihe. Oni smatraju da to treba učiniti i onaj ko klanja samostalno.

Malik i Ebu Hanife prenose dva stava: jedan koji je identičan stavu većine, i drugi gdje smatraju da imam ne treba izgovarati *amin* nakon proučene Fatihe, nego to trebaju učiniti samo oni koji klanjaju za njim.

Mnogi hadisi govore o tome da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., nakon proučene Fatihe, glasno izgovarao *amin*. Abdurrahman el-Mubarekfuri tvrdi da su svi ashabi i

934. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Sumejjea, Ebu Bekrovog štićenika, on od Ebu Saliha es-Semmana, a on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Kada imam prouči:** *Gajril-magdubi alejhim veleddallin*, **vi recite:** *Amin*, **jer onome kome se izgovor podudari sa izgovorom meleka bit će oprošteni grijesi."**

٩٣٤. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ سُمَيٍّ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا قَالَ الْإِمَامُ (غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ) فَقُولُوا آمِينَ فَإِنَّهُ مَنْ وَافَقَ قَوْلُهُ قَوْلَ الْمَلَائِكَةِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

935. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Ibn Šihaba, on od Seida b. el-Musejjeba i Ebu Selemea b. Abdurrahmana, a ovi od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Kada imam kaže:** *Amin*, **i vi recite:** *Amin*, **jer će onome čiji se izgovor podudari sa izgovorom meleka biti oprošteni grijesi."**

٩٣٥. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّهُمَا أَخْبَرَاهُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا أَمَّنَ الْإِمَامُ فَأَمِّنُوا فَإِنَّهُ مَنْ وَافَقَ تَأْمِينُهُ تَأْمِينَ الْمَلَائِكَةِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ.

---

tabiini koji su klanjali za Ebu Hurejreom naglas izgovarali *amin*. On, također, tvrdi da nije potvrđeno da ga je neko od ashaba izgovarao u sebi. Na temelju svega spomenutog, većina učenjaka smatra da *amin* treba izgovarati naglas. Međutim, o tome koliko glasno, imamo različita predanja: Ibn Madže i Ebu Davud, u *Sunenima*, bilježe da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., izgovarao *amin* toliko glasno da su ga mogli čuti oni u prvom safu. Ishak b. Rahevejh bilježi u *Musnedu* od Ummu Husajn, **da je klanjala za Vjerovjesnikom, s.a.v.s., i da je, nakon završetka** (*gajril-magdubi alejhim veled-dallin*), **izgovorio** *amin* **toliko glasno da ga je ona čula – u safu žena.** Bejheki, u *Sunenu*, bilježi da je Ata kazao: **"U ovoj džamiji sam zatekao dvije stotine ashaba koji su, kada bi imam završio** (*gajril magdubi alejhim veled-dallin*) **tako glasno izgovorili** *amin* **da bi odzvanjalo."**

Ebu Hanife, veli El-Mubarekfuri, smatra da se *amin* može izgovoriti i na jedan i na drugi način. Takav stav temelji na sljedećim dokazima:

- Vailovom hadisu, koji je spomenut u ovom poglavlju, a u kome stoji da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., tiho izgovorio *amin*, i
- Eseru, koji je zabilježio Tahavija od Ebu Vaila, koji je kazao: **"Omer i Alija (u namazu) Bismilu, Euzu billahi i** *amin* **nisu izgovarli naglas."**

Ibn Šihab kaže: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je izgovarao *amin.*"

قَالَ ابْنُ شِهَابٍ: وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ آمِينَ

936. ISPRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim b. Rahevejh, prenijevši od Vekia, on od Sufjana, on od Asima, on od Ebu Osmana, da je Bilal rekao: **"Allahov Poslaniče, ne izgovaraj prije mene amin."**[192]

٩٣٦. حَدَّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ رَاهَوَيْهِ أَنْبَأَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ بِلَالٍ: أَنَّهُ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَا تَسْبِقْنِي بِآمِينَ

937. ISPRIČALI SU NAM Velid b. Utbe ed-Dimeški i Mahmud b. Halid, prenijevši od El-Firjabija, on od Subejha b. Muhriza el-Himsija, da je Ebu Musabbih el-Makraijj kazao: **"Sjedili smo sa ashabom Ebu Zuhejrom en-Numejrom, koji je pričao najljepši hadis. Kada bi neki od nas učio dovu, on bi rekao: 'Završi je sa riječju *amin*, jer ona u dovi dođe poput pečata na stranici. Ispričat ću vam o tome: Jedne noći smo izišli sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s. Stigli smo do nekog čovjeka koji je u dovi puno molio. Vjerovjesnik, s.a.v.s., zastade da čuje šta moli, pa reče: 'Bit će mu uslišano ukoliko upotpuni.' 'Čime će je upotpuniti?' – upita neko. 'Izgovorom riječi *amin.*' – odgovori on – 'Jer onom koji dovu upotpuni sa *amin*, bit će mu uslišana.' Tada čovjek koji je to pitao Vjerovjesnika, s.a.v.s., ode, a dođe onaj što je učio dovu, pa mu Poslanik reče: 'Upotpuni dovu izgovorom riječi *amin* i raduj se (uslišanju).'"** Ovo je Mahmudov tekst.

٩٣٧. حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ عُتْبَةَ الدِّمَشْقِيُّ وَمَحْمُودُ بْنُ خَالِدٍ قَالَا أَخْبَرَنَا الْفِرْيَابِيُّ عَنْ صُبَيْحِ بْنِ مُحْرِزٍ الْحِمْصِيِّ حَدَّثَنِي أَبُو مُصَبِّحٍ الْمَقْرَائِيُّ قَالَ: كُنَّا نَجْلِسُ إِلَى أَبِي زُهَيْرٍ النُّمَيْرِيِّ ، وَكَانَ مِنَ الصَّحَابَةِ، فَيَتَحَدَّثُ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ فَإِذَا دَعَا الرَّجُلُ مِنَّا بِدُعَاءٍ قَالَ: اخْتِمْهُ بِآمِينَ، فَإِنَّ آمِينَ مِثْلُ الطَّابَعِ عَلَى الصَّحِيفَةِ. قَالَ أَبُو زُهَيْرٍ: أُخْبِرُكُمْ عَنْ ذَلِكَ. خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ لَيْلَةٍ فَأَتَيْنَا عَلَى رَجُلٍ قَدْ أَلَحَّ فِي الْمَسْأَلَةِ فَوَقَفَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْتَمِعُ مِنْهُ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَوْجَبَ إِنْ خَتَمَ. فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: بِأَيِّ شَيْءٍ يَخْتِمُ؟ فقَالَ بِآمِينَ. فَإِنَّهُ إِنْ خَتَمَ بِآمِينَ فَقَدْ أَوْجَبَ. فَانْصَرَفَ الرَّجُلُ الَّذِي سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَتَى الرَّجُلَ فَقَالَ: اخْتِمْ

---

[192] Abdurrezak prenosi slično ovom Bilalovom govoru, **da bi Ebu Hurejre ušao u džamiju, a imam bi već učio u namazu, pa bi mu rekao: "Ne izgovaraj prije mene** *amin.***"** Buhari, u svom *Sahihu*, prenosi sa komentarom: **"Nemoj izgovarati prije mene."**, u značenju: **"Nemoj me ostaviti bez** *amin.***"**

Ebu Davud kaže: "El-Mukri se vezuje za jedno pleme iz Himjera."

يَا فُلَانُ بِآمِينَ وَأَبْشِرْ. وَهَذَا لَفْظُ مَحْمُودٍ.
قَالَ أبو داود: الْمَقْرَاءُ قَبِيلٌ مِنْ حِمْيَرَ

171. O pljeskanju rukama u namazu

١٧١. بَاب التَّصْفِيقِ فِي الصَّلَاةِ

938. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ez-Zuhrija, on od Ebu Selemea, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Izgovaranje: *Subhanallah* je za muškarce, a pljeskanje rukama za žene."**[193]

٩٣٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: التَّسْبِيحُ لِلرِّجَالِ وَالتَّصْفِيقُ لِلنِّسَاءِ

939. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Ebu Hazima b. Dinara, a on od Sehla b. Sa'da: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je otišao u pleme Benu Amr b. Avf da bi ih izmirio.[194] Kada je nastupilo vrijeme ikindijskog namaza, mujezin[195] je došao Ebu Bekru i upitao ga: 'Hoćeš li ti klanjati ljudima – da proučim ikamet?' 'Hoću.' – odgovori on i poče imamiti ljudima. Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., došao, ljudi su još bili u namazu. Allahov Poslanik prođe kroz safove razmičući ljude i stade u prvi saf. Ugledavši ga, ljudi počeše udarati rukama. Ebu Bekr se nije**

٩٣٩. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي حَازِمِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَهَبَ إِلَى بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ لِيُصْلِحَ بَيْنَهُمْ. وَحَانَتِ الصَّلَاةُ فَجَاءَ الْمُؤَذِّنُ إِلَى أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ الله عَنهم فَقَالَ: أَتُصَلِّي بِالنَّاسِ فَأُقِيمَ؟ قَالَ نَعَمْ. فَصَلَّى أَبُو بَكْرٍ فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالنَّاسُ فِي الصَّلَاةِ فَتَخَلَّصَ حَتَّى وَقَفَ فِي الصَّفِّ. فَصَفَّقَ النَّاسُ. وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ لَا يَلْتَفِتُ فِي الصَّلَاةِ. فَلَمَّا أَكْثَرَ النَّاسُ

[193] Ukoliko se nešto desi dok je osoba u namazu, ako je riječ o muškarcu – on će prisutne na to upozoriti izgovorom: *Subhanallah*, dok će žena to učiniti udaranjem rukom po ruci, njoj to nije dozvoljeno.

[194] U predanju koje je zabilježio El-Buhari u *Sahihu*, preko Muhammeda b. Džafera od Ebu Hazima, stoji **da su se stanovnici Kubaa međusobno sukobili i potukli, gađajući se kamenicama. Kada za to saznade, Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: "Pođite sa mnom da ih izmirimo."** U predanju koje je El-Buhari zabilježio u *Sahihu*, u poglavlju *El-Ahkam*, stoji **da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., tamo pošao nakon što je klanjao podne-namaz.**

[195] To je bio Bilal b. Ebu Rebah.

osvrtao. Pošto ljudi počeše jače pljeskati rukama, on se okrenu i ugleda Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Allahov Poslanik, s.a.v.s., mu dade znak da ostane na svome mjestu. Ebu Bekr podiže ruke i zahvali Allahu na onom što mu je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao, potom se povrati u saf, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., pređe naprijed i klanja im kao imam. Kada je završio namaz, reče: 'Ebu Bekre, zašto nisi ostao na svom mjestu kada sam ti rekao?' Ebu Bekr odgovori: 'Ne bi bilo pristojno od Ibn Ebu Kuhafea da klanja ispred Allahovog Poslanika, s.a.v.s.' Tada Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Vidio sam vas da puno pljeskate rukama. Ubuduće to ne činite. Ako se nekome nešto nepredviđeno desi dok je u namazu, neka kaže: *Subhanallah.* Kada izgovori: *Subhanallah*, ljudi će se okrenuti. Pjeskanje je za žene.'"[196]

Ebu Davud kaže: "Ovo važi za obavezne namaze."

التَّصْفِيقَ الْتَفَتَ فَرَأَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَشَارَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنِ امْكُثْ مَكَانَكَ. فَرَفَعَ أَبُو بَكْرٍ يَدَيْهِ فَحَمِدَ اللَّهَ عَلَى مَا أَمَرَهُ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ ذَلِكَ. ثُمَّ اسْتَأْخَرَ أَبُو بَكْرٍ حَتَّى اسْتَوَى فِي الصَّفِّ وَتَقَدَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ: يَا أَبَا بَكْرٍ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَثْبُتَ إِذْ أَمَرْتُكَ؟ قَالَ أَبُو بَكْرٍ: مَا كَانَ لِابْنِ أَبِي قُحَافَةَ أَنْ يُصَلِّيَ بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا لِي رَأَيْتُكُمْ أَكْثَرْتُمْ مِنَ التَّصْفِيحِ. مَنْ نَابَهُ شَيْءٌ فِي صَلَاتِهِ فَلْيُسَبِّحْ فَإِنَّهُ إِذَا سَبَّحَ الْتُفِتَ إِلَيْهِ وَإِنَّمَا التَّصْفِيحُ لِلنِّسَاءِ. قَالَ أَبُو دَاود: وَهَذَا فِي الْفَرِيضَةِ

940. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Avn, kog je obavijestio Hammad b. Zejd, prenijevši od Ebu Hazima, da je Sehl b. Sa'd kazao:

٩٤٠. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ نَبَّأَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ

[196] Iz ovog hadisa izvlačimo nekoliko zaključaka: 1) da namaz treba klanjati odmah po nastupanju njegovog vremena. Ashabi nisu čekali sa namazom Allahovog Poslanika, s.a.v.s., nego su odmah klanjali, čim bi nastupilo vrijeme. 2) Okretanje u namazu ne kvari namaz ukoliko osoba nije okrenula prsa od kible. 3) Allahov Poslanik, s.a.v.s., im nije naredio da ponove namaz jer su pljeskali rukama. 4) Dopušteno je da osoba podigne ruke u namazu i zahvali Allahu, dž.š. 5) Dopušteno je namaz započeti za jednim, a završiti za drugim imamom, ukoliko se nešto nepredviđeno desi, i 6) Muškarci će u namazu upozoravati na nešto izgovorom: *Subhanallah*, a žene udarajući prstima desne po šaci lijeve ruke.

“Stanovnici plemena Benu Amra b. Avfa su se međusobno sukobili. Kada je za to saznao Allahov Poslanik, s.a.v.s., otišao je do njih, nakon podnevskog namaza, da bi ih izmirio. Kada je krećao, rekao je Bilalu: ‘Ako nastupi vrijeme ikindijskog namaza, a ja ne dođem, reci Ebu Bekru da imami. Kada je nastupilo vrijeme ikindijskog namaza, Bilal prouči ezan, potom ikamet, reče Ebu Bekru i on prođe naprijed.” Na kraju hadisa je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ako vam se nešto nepredviđeno desi dok ste u namazu, neka ljudi kažu: *Subhanallah*, a žene nek udare rukom po ruci.”[197]

سَعْدٍ قَالَ: كَانَ قِتَالٌ بَيْنَ بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَتَاهُمْ لِيُصْلِحَ بَيْنَهُمْ بَعْدَ الظُّهْرِ، فَقَالَ لِبِلَالٍ: إِنْ حَضَرَتْ صَلَاةُ الْعَصْرِ وَلَمْ آتِكَ فَمُرْ أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ. فَلَمَّا حَضَرَتِ الْعَصْرُ أَذَّنَ بِلَالٌ ثُمَّ أَقَامَ ثُمَّ أَمَرَ أَبَا بَكْرٍ فَتَقَدَّمَ. قَالَ فِي آخِرِهِ: إِذَا نَابَكُمْ شَيْءٌ فِي الصَّلَاةِ فَلْيُسَبِّحِ الرِّجَالُ وَلْيُصَفِّحِ النِّسَاءُ.

941. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Halid, kog je obavijestio Ebul-Velid, prenijevši od El-Velida, on od Isaa b. Ejuba, koji je kazao: “Riječi: ‘Pljeskanje je za žene.’ znače da će žena udariti sa dva prsta desne po šaci lijeve ruke.”

٩٤١. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا أبوالْوَلِيدُ أَخْبَرَنَا (الْوَلِيدُ) عَنْ عِيسَى بْنِ أَيُّوبَ قَالَ: قَوْلُهُ التَّصْفِيحُ لِلنِّسَاءِ تَضْرِبُ بِأُصْبُعَيْنِ مِنْ يَمِينِهَا عَلَى كَفِّهَا الْيُسْرَى

172. O išaretu u namazu

١٧٢. بَاب الْإِشَارَةِ فِي الصَّلَاةِ

942. ISPRIČALI SU NAM Ahmed b. Muhammed b. Šebbuvejh el-Mervezi i Muhammed b. Rafi, njih je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma’mera, on od Ez-Zuhrija, a on od Enesa b. Malika:

٩٤٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شَبُّوَيْهِ الْمَرْوَزِيُّ وَمُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ قَالَا أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَنْبَأَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُشِيرُ فِي الصَّلَاةِ

[197] U ovom hadisu stoji da je Bilal rekao Ebu Bekru da prođe naprijed. U prethodnom hadisu je Bilal upitao Ebu Bekra hoće li klanjati odmah, čim je nastupilo namasko vrijeme ili će sačekati Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i klanjati kasnije. Ebu Bekr je odlučio da namaz klanja odmah, u prvom vremenu, jer je to efdalnije nego da čeka i da ga klanja kasnije.

"Vjerovjesnik, s.a.v.s., se u namazu služio išaretom."[198]

943. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Seid, kog je obavijestio Junus b. Bukejr, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Jakuba b. Utbea b. el-Ahnesa, on od Ebu Gatfana, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Izgovor riječi *subhanallah* je za ljude (tj. u namazu), a pljeskanje rukama je za žene. Ko u namazu upotrijebi išaret kako bi ga razumjeli, ponovit će namaz."**[199]

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis je previd."

173. O uklanjanju kamenčića u namazu

944. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ez-Zuhrija, on od Ebul-Ahvesa – jednog od Medinskih učenjaka – on od Ebu Zerra, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Kada neko stupi u namaz, milost je okrenuta prema njemu (sve dok je u namazu); zato neka ne uklanja kamenčiće."**

945. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, kog je obavijestio Hišam, prenijevši od Jahjaa, on od Ebu Selemea, a on od

٩٤٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَقَ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ الْأَخْنَسِ عَنْ أَبِي غَطَفَانَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: التَّسْبِيحُ لِلرِّجَالِ يَعْنِي فِي الصَّلَاةِ وَالتَّصْفِيقُ لِلنِّسَاءِ. مَنْ أَشَارَ فِي صَلَاتِهِ إِشَارَةً تُفْهَمُ عَنْهُ فَلْيَعُدْ لَهَا يَعْنِي الصَّلَاةَ. قَالَ أَبُو دَاوُد: هَذَا الْحَدِيثُ وَهَمٌ

١٧٣. بَاب فِي مَسْحِ الْحَصَى فِي الصَّلَاةِ

٩٤٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي الْأَحْوَصِ شَيْخٌ مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا ذَرٍّ يَرْوِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَإِنَّ الرَّحْمَةَ تُوَاجِهُهُ فَلَا يَمْسَحِ الْحَصَى

٩٤٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ مُعَيْقِيبٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

---

[198] Iz ovoga hadisa se zaključuje da je u namazu dozvoljeno korišćenje išareta, kada za tim postoji potreba. To znači da je dozvoljeno, dok si u namazu, išaretom, tj. pokretom ruke, uzvratiti na selam ukoliko ti ga neko nazove.

[199] Ovaj hadis ukazuje na to da u namazu ne bi bilo dozvoljeno korišćenje išareta (gesta). Međutim, ovo je slab hadis. U njegovom senedu je Ebu Gatfan koji je, kao ravija, smatra Ebu Davud, nepoznat (medžhul). Ono što je pouzdano od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., je to da je on u namazu koristio išaret.

قَالَ: لَا تَمْسَحْ وَأَنْتَ تُصَلِّي. فَإِنْ كُنْتَ لَا بُدَّ فَاعِلًا فَوَاحِدَةٌ تَسْوِيَةَ الْحَصَى

Muajkiba, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Ne uklanjaj kamenčiće dok si u namazu; ako moraš, onda to učini samo jedanput."**[200]

١٧٤. بَاب الرَّجُلِ يُصَلِّي مُخْتَصِرًا

174. O stavljanju ruku, u namazu, na pojas

٩٤٦. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ كَعْبٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الِاخْتِصَارِ فِي الصَّلَاةِ. قَالَ أبو داود: يَعْنِي يَضَعُ يَدَهُ عَلَى خَاصِرَتِهِ

946. ISPRIČAO NAM JE Jakub b. Ka'b, kog je obavijestio Muhammed b. Seleme, prenijevši od Hišama, on od Muhammeda, da je Ebu Hurejre kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio da se u namazu stavljaju ruke na pojas."**[201]

Ebu Davud kaže: "To znači: staviti ruku na slabinu."

---

[200] Zabrana u spomenutim hadisima se, prema El-Hattabijevom mišljenju, odnosi na uklanjanje kamenčića sa mjesta gdje će učiniti sedždu. Naime, džamije u to vrijeme nisu bile prostrte, nego se klanjalo na pijesku. Ljudi su prakticirali, kada hoće učiniti sedždu, rukom uklanjati kamenčiće da ih ne bi žuljalo. Allahov Poslanik, s.a.v.s., ovim hadisima takvu praksu zabranjuje, ostavljajući mogućnost da, ako je to baš nužno učiniti, to čine samo jednim pokretom ruke.

[201] Aiša smatra da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio stavljanje ruku na pojas u namazu zato što jevreji prilikom molitve stavljaju ruke na pojas, te da bi se razlikovali od njih. Ibn Ebu Šejbe bilježi da je Humejd b. Hilal kazao: **"Iblis je, u momentu kada je ponižen, držao ruke na pojasu."** Neki smatraju da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio stavljanje ruku na pojas u namazu zbog toga što se stanovnici Džehennema odmaraju stavljajući ruke na pojas. Ibn Ebu Šejbe prenosi da je Mudžahid kazao: **"Džehennemlije se odmaraju stavljajući ruke na pojas."** El-Hattabi smatra da je stavljanje ruku na pojas osobina unesrećenih, dok Muhelleb smatra da je to osobina oholih i naprasitih, te je iz tih razloga Allahov Poslanik, s.a.v.s., to zabranio. Ruke u namazu treba vezati ispod pojasa, iznad pojasa ili na prsima.

175. O tome da se osoba u namazu osloni na štap

947. ISPRIČAO NAM JE Abdusselam b. Abdurrahman el-Vabisi, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od Šejbana, on od Husajna b. Abdurrahmana, da je Hilal b. Jesaf kazao: **"Kada sam stigao u Er-Rekku,[202] neki mi drugovi rekoše: 'Imaš li želju da vidiš Vjerovjesnikovog, s.a.v.s., ashaba?' 'Da,' – odgovorio sam – 'bogatstvo je vidjeti ga.' Pošto krenusmo prema Vabisi,[203] rekoh svome drugu: 'Prvo ćemo vidjeti njegovo ponašanje.' Kada stigosmo, na glavi je imao latinsku kapu do ušiju, a na sebi vuneni ogrtač boje zemlje; klanjaše oslonjen na štap. Upitasmo ga o tome, a on reče: 'Ispričala mi je Ummu Kajs b. Mihsan da se Allahov Poslanik, s.a.v.s., kada je ostario i kada se malo ugojio, dok je klanjao, oslanjao na štap.'"[204]**

١٧٥. بَاب الرَّجُلِ يَعْتَمِدُ فِي الصَّلَاةِ عَلَى عَصًا

٩٤٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ السَّلَامِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْوَابِصِيُّ أَخْبَرَنَا أَبِي عَنْ شَيْبَانَ عَنْ حُصَيْنِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ هِلَالِ بْنِ يَسَافٍ قَالَ: قَدِمْتُ الرَّقَّةَ فَقَالَ لِي بَعْضُ أَصْحَابِي: هَلْ لَكَ فِي رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ قُلْتُ: غَنِيمَةٌ. فَدَفَعْنَا إِلَى وَابِصَةَ. قُلْتُ لِصَاحِبِي: نَبْدَأُ فَنَنْظُرُ إِلَى دَلِّهِ. فَإِذَا عَلَيْهِ قَلَنْسُوَةٌ لَاطِئَةٌ ذَاتُ أُذُنَيْنِ وَبُرْنُسُ خَزٍّ أَغْبَرُ وَإِذَا هُوَ مُعْتَمِدٌ عَلَى عَصًا فِي صَلَاتِهِ. فَقُلْنَا بَعْدَ أَنْ سَلَّمْنَا. فَقَالَ: حَدَّثَتْنِي أُمُّ قَيْسٍ بِنْتُ مِحْصَنٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا أَسَنَّ وَحَمَلَ اللَّحْمَ اتَّخَذَ عَمُودًا فِي مُصَلَّاهُ يَعْتَمِدُ عَلَيْهِ

---

[202] Er-Rekka je bila mjesto u Šamu.

[203] Vabisa je ime mjesta u Šamu.

[204] Iz ovog hadisa zaključujemo da je u namazu dozvoljeno osloniti se na štap ili nešto drugo, ukoliko osoba osjeća poteškoće prilikom stajanja, naročito ako je osoba stara ili debela. Ashabi su prakticirali oslanjati se na štapove, naročito na teravih-namazu. Malik b. Enes bilježi u *Muvettau*, sa senedom, da je Es-Sabib b. Jezid kazao: **"Omer je naredio Ubeju b. Ka'bu i Temimu ed-Dariju da ramazanom imame ljudima teravih-namaz jedanaest rekata. Oni bi učili po dvije stotine ajeta (na jednom rekatu) tako da smo se zbog dužine stajanja morali oslanjati na štapove. Završavali bi ga pred samu zoru."**

176. O zabrani razgovora u namazu

١٧٦. بَاب النَّهْيِ عَنِ الْكَلَامِ فِي الصَّلَاةِ

948. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Isa, kog je obavijestio Hušejm, prenijevši od Ismaila b. Ebu Halida, on od El-Harisa b. Šubejla, on od Ebu Amra eš-Šejbanija, da je Zejd b. Erkam kazao: **"Neko od nas bi u namazu razgovarao sa onim do njega, pa je objavljeno:** ***I skrušeno pred Allahom stojte*****. Od tada nam je naređeno da u namazu šutimo i zabranjen nam je (bilo kakav) razgovor."**[205]

٩٤٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ أَنْبَأَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ شُبَيْلٍ عَنْ أَبِي عَمْرٍو الشَّيْبَانِيِّ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ قَالَ: كَانَ أَحَدُنَا يُكَلِّمُ الرَّجُلَ إِلَى جَنْبِهِ فِي الصَّلَاةِ. فَنَزَلَتْ (وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ) فَأُمِرْنَا بِالسُّكُوتِ وَنُهِينَا عَنِ الْكَلَامِ

177. O namazu onoga koji klanja sjedeći

١٧٧. بَاب فِي صَلَاةِ الْقَاعِدِ

949. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kudame b. A'jen, kog je obavijestio Džerir, prenijevši od Mensura, on od Hilala b. Jesafa, on od Ebu Jahjaa, da je Abdullah b. Amr kazao: **"Ispričali su mi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: 'Namaz onoga koji klanja sjedeći vrijedi polovinu namaza (onoga koji klanja stojeći).' Otišao sam kod Vjerovjesnika, s.a.v.s., i zatekao ga kako klanja sjedeći. Kada to vidjeh, stavih ruke na glavu (i zamislih se). Pošto Allahov Poslanik, s.a.v.s., završi, upita me: 'Šta ti je, Abdullahu, sine Amrov?' Rekoh: 'Allahov Poslaniče, ispričali su**

٩٤٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ قُدَامَةَ بْنِ أَعْيَنَ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ هِلَالٍ يَعْنِي ابْنَ يَسَافٍ عَنْ أَبِي يَحْيَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: حُدِّثْتُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: صَلَاةُ الرَّجُلِ قَاعِدًا نِصْفُ الصَّلَاةِ. فَأَتَيْتُهُ فَوَجَدْتُهُ يُصَلِّي جَالِسًا. فَوَضَعْتُ يَدَيَّ عَلَى رَأْسِي. فَقَالَ: مَا لَكَ يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو؟ قُلْتُ: حُدِّثْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنَّكَ قُلْتَ صَلَاةُ الرَّجُلِ قَاعِدًا نِصْفُ الصَّلَاةِ وَأَنْتَ

---

[205] Iz ovog hadisa zaključujemo da je u samom početku razgovor u namazu bio dopušten. Nakon što je objavljen 238. ajet sure El-Bekare, svaki razgovor u namazu je zabranjen. Stoga Sufjan es-Sevri, Ibn Mubarek i Ebu Hanife smatraju da je osobi koja u namazu bilo šta progovori, namjerno, u zaboravu ili iz neznanja, namaz pokvaren i da ga mora obnoviti.

mi da si rekao: 'Namaz onoga koji klanja sjedeći vrijedi polovinu namaza (onoga koji klanja stojeći).', a ti klanjaš sjedeći?' 'Da.' – reče on – 'Ja nisam kao drugi.'"

تُصَلِّي قَاعِدًا. قَالَ: أَجَلْ وَلَكِنِّي لَسْتُ كَأَحَدٍ مِنْكُمْ

950. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Husejna el-Muallima, on od Abdullaha b. Burejdea, **da je Imran b. Husajn upitao Vjerovjesnika, s.a.v.s., o namazu osobe koja klanja sjedeći, pa je Poslanik kazao: "Namaz koji je klanjao stojeći vrjedniji mu je od namaza koji bi klanjao sjedeći. Namaz koji je klanjao sjedeći vrijedi kao polovina namaza koji je klanjao stojeći. A namaz koji klanja ležeći vrijedi mu kao polovina namaza koji je klanjao sjedeći."**[206]

٩٥٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ حُسَيْنٍ الْمُعَلِّمِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ: أَنَّهُ سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ صَلَاةِ الرَّجُلِ قَاعِدًا. فَقَالَ: صَلَاتُهُ قَائِمًا أَفْضَلُ مِنْ صَلَاتِهِ قَاعِدًا، وَصَلَاتُهُ قَاعِدًا عَلَى النِّصْفِ مِنْ صَلَاتِهِ قَائِمًا، وَصَلَاتُهُ نَائِمًا عَلَى النِّصْفِ مِنْ صَلَاتِهِ قَاعِدًا

951. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Sulejman el-Enbari, kog je obavijestio Veki, prenijevši od Ibrahima b. Tahmana, on od

٩٥١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْأَنْبَارِيُّ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ طَهْمَانَ

---

[206] Abdurrahman el-Mubarekfuri kaže: "Hadiski komentatori su iznijeli različita mišljenja o tome na što se ovaj hadis odnosi. Sufjan es-Sevri i Ibn Madže smatraju da se ovaj hadis odnosi isključivo na dobrovoljni namaz. En-Nevevi tvrdi da je ovo stav većine učenjaka. Oni su saglasni na tome da osobe, i kada su zdrave, nafilu mogu klanjati i stojeći i sjedeći, s tim da, ukoliko je klanjaju sjedeći, imaju samo polovinu nagrade. Razišli su se u tome je li nafilu dozvoljeno klanjati ležeći, ukoliko je osoba u stanju da je klanja stojeći ili sjedeći.

Ebu Hanife smatra da to nije dozvoljeno. Hasan el-Basri i drugi smatraju da je dozvoljeno, s tim što onaj ko klanja ležeći ima samo polovinu nagrade onoga ko bi klanjao sjedeći.

El-Hattabi smatra da se ovaj hadis odnosi na osobe koje obavezne (farz) namaze iz opravdanog razloga, kao što su bolest, slabost i slično, nisu u stanju klanjati stojeći, odnosno sjedeći.

Abdurrahman el-Mubarekfuri se ne slaže sa El-Hattabijem. On smatra da osoba koja iz opravdanog razloga ne može klanjati stojeći, pa klanja sjedeći ili ležeći, ima istu nagradu kao da je klanjala stojeći.

Husejna el-Muallima, on od Ibn Burejdea, da je Imran b. Husajn kazao: **“Imao sam čir potkožnjak, pa sam upitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., (kako da klanjam). On reče: ‘Klanjaj stojeći. Ako ne možeš, onda sjedeći, a ako ni tako ne možeš, onda ležeći na boku.’”**

عَنْ حُسَيْنٍ الْمُعَلِّمِ عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ قَالَ: كَانَ بِي النَّاصُورُ فَسَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: صَلِّ قَائِمًا فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَقَاعِدًا فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَعَلَى جَنْبٍ

952. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Abdullah b. Junus, kog je obavijestio Zuhejr, prenijevši od Hišama b. Urvea, on od Urvea, da je Aiša kazala: **“Nikada nisam vidjela Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da u noćnom namazu nešto uči sjedeći, dok nije ostario.[207] Kada je ostario, noćni namaz bi otpočeo sjedeći. Kada bi mu ostalo četrdeset ili trideset ajeta, ustao bi i dovršio ih stojeći, a onda bi činio sedždu.’”**

٩٥٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ يُونُسَ أَخْبَرَنَا زُهَيْرٌ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرَأُ فِي شَيْءٍ مِنْ صَلَاةِ اللَّيْلِ جَالِسًا قَطُّ حَتَّى دَخَلَ فِي السِّنِّ فَكَانَ يَجْلِسُ فِيهَا فَيَقْرَأُ حَتَّى إِذَا بَقِيَ أَرْبَعُونَ أَوْ ثَلَاثُونَ آيَةً قَامَ فَقَرَأَهَا ثُمَّ سَجَدَ

953. ISPRIČAO NAM JE El-Ka’nebi, prenijevši od Malika, on od Abullaha b. Jezida i Ebu Nadra, njih dvojica od Ebu Selemea b. Abdurrahmana, a on od Aiše: **“Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi klanjao i učio sjedeći. A kada bi mu preostalo trideset ili četrdest ajeta, ustao bi i nastavio ih učiti stojeći. Zatim bi učinio ruku i sedždu. Isto bi činio i na drugom rekatu.”[208]**

٩٥٣. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ يَزِيدَ وَأَبِي النَّضْرِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي جَالِسًا فَيَقْرَأُ وَهُوَ جَالِسٌ. وَإِذَا بَقِيَ مِنْ قِرَاءَتِهِ قَدْرُ مَا يَكُونُ ثَلَاثِينَ أَوْ أَرْبَعِينَ آيَةً قَامَ فَقَرَأَهَا وَهُوَ قَائِمٌ ثُمَّ رَكَعَ ثُمَّ سَجَدَ ثُمَّ يَفْعَلُ فِي الرَّكْعَةِ الثَّانِيَةِ مِثْلَ ذَلِكَ.

قَالَ أبو داود: رَوَاهُ عَلْقَمَةُ بْنُ وَقَّاصٍ عَنْ

[207] U El-Buharijevom predanju stoji: **“...dok nije ostario.”**

[208] Iz ovog i prethodnog hadisa zaključujemo da je dopušteno osobi da jedan rekat klanja i sjedeći i stojeći. Da počne sjedeći i kada osjeti da bi mogla nastaviti stojeći, da ustane i nastavi učiti stojeći, ili da počne stojeći, a kada osjeti nemoć, da sjedne i nastavi učiti sjedeći. Ovo je Malikov, Ebu Hanifin i stav većine učenjaka.

Ebu Davud kaže: "I Alkame b. Vekkas je prenio od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – slično prethodnom hadisu."

عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَهُ

954. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Hammad b. Zejd, prenijevši od Budejla b. Mejserea i Ejuba, oni od Abdullaha b. Šekika, da je Aiša kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi jedne noći dugo klanjao stojeći. Potom bi dugo klanjao sjedeći. Kada bi klanjao stojeći, iz stojećeg stava bi išao na ruku i na sedždu. A kada bi klanjao sjedeći, iz sjedećeg stava bi išao na ruku."**

٩٥٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ بُدَيْلَ بْنَ مَيْسَرَةَ وَأَيُّوبَ يُحَدِّثَانِ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ شَقِيقٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي لَيْلًا طَوِيلًا قَائِمًا وَلَيْلًا طَوِيلًا قَاعِدًا، فَإِذَا صَلَّى قَائِمًا رَكَعَ قَائِمًا وَإِذَا صَلَّى قَاعِدًا رَكَعَ قَاعِدًا

955. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Jezid b. Harun, prenijevši od Kehmesa b. el-Hasana, da je Abdullah b. Šekik kazao: **"Upitao sam Aišu: 'Je li Allahov Poslanik, s.a.v.s., na jednom rekatu učio cijelu suru?' Ona reče: 'Jeste, od sura El-Mufessal.'[209] 'A je li klanjao sjedeći?' – upitah. Ona reče: 'Jeste, pošto je ostario.'"**

٩٥٥. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَنْبَأَنَا كَهْمَسُ بْنُ الْحَسَنِ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ شَقِيقٍ قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ أَكَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرَأُ السُّورَةَ فِي رَكْعَةٍ؟ قَالَتِ: الْمُفَصَّلَ. قَالَ قُلْتُ: فَكَانَ يُصَلِّي قَاعِدًا، قَالَتْ: حِينَ حَطَمَهُ النَّاسُ

178. Kako se sjedi na tešehhudu

١٧٨. بَاب كَيْفَ الْجُلُوسِ فِي التَّشَهُّدِ

956. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Bišr b. el-Mufeddal, prenijevši od Asima b. Kulejba, on od svoga oca, da je Vail b. Hudžr kazao: **"Rekao sam: 'Želim vidjeti namaz Allahovog Poslanika, s.a.v.s.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., je stao, okrenuo se prema kibli, izgovorio početni tekbir,**

٩٥٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ عَنْ عَاصِمِ بْنِ كُلَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ وَائِلِ بْنِ حُجْرٍ قَالَ: قُلْتُ لَأَنْظُرَنَّ إِلَى صَلَاةِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَيْفَ يُصَلِّي. فَقَامَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ فَكَبَّرَ فَرَفَعَ يَدَيْهِ حَتَّى

---

[209] El-Mufessalom se naziva mnogo izrastavljani dio Kur'ana koji, prema mišljenju nekih učenjaka, počinju od sure Kaf, a prema mišljenju drugih, od sure Hudžurat. Dijelovi se rastavljaju *Bismilom* – počeci sura.

podigao ruke naspram ušiju, a onda je desnom ubuhvatio lijevu ruku. Kada bi išao na ruku, podigao bi ruke na isti način. Potom bi sjeo ispruživši lijevu nogu. Stavio bi lijevu ruku na stegno lijeve noge, a desnu ruku na desno stegno ispravivši lakat.[210] Sastavio bi dva prsta napravivši halku.” Čuo sam ga kada je rekao: “Bišr je palac i srednji prst savio u krug, a kažiprst podigao.”

957. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika b. Abdurrahmana b. el-Kasima, on od Abdullaha b. Abdullaha, a on od Abdullaha b. Omera: **“Sunnet je u namazu[211] (na sjedenju) desnu nogu ispraviti, a lijevu podviti.”**

958. ISPRIČAO NAM JE Ibn Muaz, kog je obavijestio Abdulvehhab, prenijevši od Jahjaa, on od El-Kasima, ovaj od Abdullaha b. Abdullaha, a on od Abdullaha b. Omera: **“Sunnet je u namazu izbaciti lijevu nogu, a ispraviti desnu.”**

959. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Džerir, prenijevši od Jahjaa, sa sličnim senedom. Ebu Davud kaže: “Hammad b. Zejd je od Jahjaa,

حَاذَتَا بِأُذُنَيْهِ ثُمَّ أَخَذَ شِمَالَهُ بِيَمِينِهِ. فَلَمَّا أَرَادَ أَنْ يَرْكَعَ رَفَعَهُمَا مِثْلَ ذَلِكَ. قَالَ: ثُمَّ جَلَسَ فَافْتَرَشَ رِجْلَهُ الْيُسْرَى وَوَضَعَ يَدَهُ الْيُسْرَى عَلَى فَخِذِهِ الْيُسْرَى وَحَدَّ مِرْفَقَهُ الأَيْمَنَ عَلَى فَخِذِهِ الْيُمْنَى وَقَبَضَ ثِنْتَيْنِ وَحَلَّقَ حَلْقَةً وَرَأَيْتُهُ يَقُولُ هَكَذَا، وَحَلَّقَ بِشْرٌ الإِبْهَامَ وَالْوُسْطَى وَأَشَارَ بِالسَّبَّابَةِ

٩٥٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: سُنَّةُ الصَّلاَةِ أَنْ تَنْصِبَ رِجْلَكَ الْيُمْنَى وَتَثْنِيَ رِجْلَكَ الْيُسْرَى

٩٥٨. حَدَّثَنَا ابْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ قَالَ سَمِعْتُ يَحْيَى قَالَ سَمِعْتُ الْقَاسِمَ يَقُولُ: أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ يَقُولُ: مِنْ سُنَّةِ الصَّلاَةِ أَنْ تُضْجِعَ رِجْلَكَ الْيُسْرَى وَتَنْصِبَ الْيُمْنَى.

٩٥٩. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ يَحْيَى بِإِسْنَادِهِ مِثْلَهُ.

---

[210] U Et-Tahavijevom i Seid b. Mensurovom predanju stoji: **“Ispružio je stopalo lijeve noge i sjeo na njega.”** Ovim predanjem je objašnjen pojam *noga* u tematskom hadisu. To znači da bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., prilikom sjedenja u namazu ispružio stopalo lijeve noge i sjeo na njega, dok bi stopalo desne noge ispravio podvivši prste.

[211] Et-Tibbi veli: “Hadiski i fikhski učenjaci su jednoglasni u mišljenju da, kada ashab za nešto kaže da je sunnet, to ima težinu kao da je to rekao Allahov Poslanik, s.a.v.s.”

također, prenio: **'Sunnet je...'**, kao što je kazao Džerir."

قَالَ أَبو داود: قَالَ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ يَحْيَى أَيْضًا: مِنَ السُّنَّةِ كَمَا قَالَ جَرِيرٌ.

960. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Jahjaa b. Seida, da im je El-Kasim b. Muhammed pokazao način sjedenja na tešehhudu, spomenuvši hadis.

٩٦٠. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ أَنَّ الْقَاسِمَ بْنَ مُحَمَّدٍ أَرَاهُمُ الْجُلُوسَ فِي التَّشَهُّدِ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ

961. ISPRIČAO NAM JE Hennad b. es-Serrijj, prenijevši od Vekia, on od Sufjana, on od Ez-Zubejra b. Adijja, a on od Ibrahima: **"Kada bi Vjerovjesnik, s.a.v.s., sjedio u namazu, ispružio bi po zemlji lijevu nogu, toliko da bi mu pocrnio gornji dio stopala (od opterećenja)."**[212]

٩٦١. حَدَّثَنَا هَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ عَنْ وَكِيعٍ عَنْ سُفْيَانَ عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ عَدِيٍّ عَنْ إِبْرَاهِيمَ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا جَلَسَ فِي الصَّلَاةِ افْتَرَشَ رِجْلَهُ الْيُسْرَى حَتَّى اسْوَدَّ ظَهْرُ قَدَمِهِ

179. O sjedenju na boku poslije četvrtog rekata

١٧٩. بَاب مَنْ ذَكَرَ التَّوَرُّكَ فِي الرَّابِعَةِ

962. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Ebu Asim ed-Dahak b. Mahled, prenijevši od Abdulhamida b. Džafera. A obavijestio nas je i Musedded, prenijevši od Jahjaa, on od Abdulhamida b. Džafera, on od Muhammeda b. Amra, a ovaj od Ebu Humejda es-Saidija, koga sam čuo u prisustvu deseterice ashaba. Ahmed prenosi od Muhammeda b. Amra b. Ataa, on od Ebu Humejda es-Saidija u

٩٦٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ أَخْبَرَنَا أَبُو عَاصِمٍ الضَّحَّاكُ بْنُ مَخْلَدٍ أَنْبَأَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ يَعْنِي ابْنَ جَعْفَرٍ ح. وأَخْبَرَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ يَعْنِي ابْنَ جَعْفَرٍ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ السَّاعِدِيِّ قَالَ سَمِعْتُهُ فِي عَشَرَةٍ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَقَالَ أَحْمَدُ: قَالَ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ عَطَاءٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا حُمَيْدٍ السَّاعِدِيَّ فِي عَشَرَةٍ مِنْ

[212] O tome kako je najefdalnije u namazu sjediti, učenjaci imaju različita mišljenja. Malik smatra da je najefdalnije, i na prvom i na drugom sjedenju, sjesti tako što će se izbaciti lijeva noga, podbočiti desna, a stražnjica spustiti na tlo.

Ebu Hanife smatra da je na oba sjedenja najefdalnije ispružiti stopalo lijeve noge i sjesti na njega, a podbočiti stopalo desne noge. Prema Eš-Šafijinom mišljenju, na prvom sjedenju će se sjediti onako kako to zagovara Malik, a na posljednjem, onako kako ističe Ebu Hanife.

društvu deseterice ashaba, među kojima je bio i Ebu Katade. Ebu Humejd je rekao: **"Ja od vas najbolje poznajem namaz Allahovog Poslanika, s.a.v.s." "Pokaži nam ga." – rekoše prisutni. Spomenuo je hadis, rekavši: "Podvio bi nožne prste kada bi išao na sedždu. Potom bi rekao:** *Allahu ekber*, **podigao se sa sedžde, podvio lijevu nogu i sjeo na nju. Isto je činio i na drugom rekatu."** Onda je spomenuo dio hadisa, a potom kazao: **"Kada bi učinio sedždu, prije selama bi izbacio lijevu nogu i stražnjicom sjeo na tlo."** Ahmed je dodao da su prisutni rekli: **"Istinu si kazao, tako je (Vjerovjesnik, s.a.v.s.) klanjao."** U dva hadisa koja je prenio nije spomenuo kako je sjedio nakon dva rekata.[213]

أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْهُمْ أَبُو قَتَادَةَ. قَالَ أَبُو حُمَيْدٍ: أَنَا أَعْلَمُكُمْ بِصَلَاةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالُوا: فَاعْرِضْ. فَذَكَرَ الْحَدِيثَ قَالَ: وَيَفْتَحُ أَصَابِعَ رِجْلَيْهِ إِذَا سَجَدَ. ثُمَّ يَقُولُ: اللَّهُ أَكْبَرُ وَيَرْفَعُ وَيَثْنِي رِجْلَهُ الْيُسْرَى فَيَقْعُدُ عَلَيْهَا. ثُمَّ يَصْنَعُ فِي الْأُخْرَى مِثْلَ ذَلِكَ. فَذَكَرَ الْحَدِيثَ قَالَ. حَتَّى إِذَا كَانَتِ السَّجْدَةُ الَّتِي فِيهَا التَّسْلِيمُ أَخَّرَ رِجْلَهُ الْيُسْرَى وَقَعَدَ مُتَوَرِّكًا عَلَى شِقِّهِ الْأَيْسَرِ. زَادَ أَحْمَدُ: قَالُوا صَدَقْتَ. هَكَذَا كَانَ يُصَلِّي وَلَمْ يَذْكُرَا فِي حَدِيثِهِمَا الْجُلُوسَ فِي الثِّنْتَيْنِ كَيْفَ جَلَسَ.

---

[213] Ovaj hadis je u cjelosti zabilježio Et-Tirmizi u *Džami'u*, i to u sljedećoj formi: Ispričali su nam Muhammed b. Beššar i Muhammed b. Musenna, koje je obavijestio Jahja b. Seid el-Kattan, prenijevši od Abdulhamida b. Džafera, on od Muhammeda b. Amra b. Ataa, da je Ebu Humejd es-Seidi kazao: **"Čuo sam ga (tj. Ebu Humejda) dok je bio u društvu deseterice ashaba, a jedan od njih je bio i Ebu Katade b. Rib'ij, koji je rekao: 'Ja od vas najbolje poznajem namaz Allahovog Poslanika, s.a.v.s.' Prisutni rekoše: 'Ti prije nas nisi sa njim drugovao, niti si mu od nas bio privrženiji.' 'Jesam.' – reče on, a oni kazaše: 'Dobro, onda nam ga opiši!' On reče: 'Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., htio stupiti u namaz, stao bi uspravno i podigao ruke naspram ramena. Kada bi htio na ruku, podigao bi ruke naspram ramena, potom izgovorio:** *Allah je najveći* **i otišao na ruku. Na rukuu bi izravnao glavu i leđa, tako da je ne bi spustio ni niže (od leđa), niti bi je podizao više, a ruke bi stavio na koljena. Zatim bi rekao:** *Allah čuo onoga ko Mu zahvaljuje*, **podigao bi ruke, uspravio se i umirio, tako da bi svaka kost došla na svoje mjesto. Potom bi se, izgovarajući:** *Allah je najveći*, **spustio na zemlju i učinio sedždu, odvojivši laktove od tijela i podvivši nožne prste. Potom bi presavio lijevu nogu i sjeo na nju, uspravio se i umirio, tako da bi svaka kost došla na svoje mjesto. Zatim bi se (po drugi put) spustio na sedždu, a onda bi izgovorio:** *Allah je najveći*, **podvio lijevu nogu i**

963. ISPRIČAO NAM JE Isa b. Ibrahim el-Misri, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od El-Lejsa, on od Jezida b. Muhammeda el-Kurešija i Jezida b. Ebu Habiba, njih dvojica od Muhammeda b. Amra b. Halhalea, on od Muhammeda b. Amra b. Ataa, koji je sjedio u društvu nekolicine ashaba – a onda je citirao ovaj hadis, ne spomenuvši Ebu Katadea: **“A kada bi sjeo nakon dva rekata, sjeo bi na lijevu nogu. Kada bi sjeo nakon posljednjeg rekata, izbacio bi lijevu nogu i sjeo stražnjicom na tlo.”**

٩٦٣. حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْمِصْرِيُّ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنِ اللَّيْثِ عَنْ يَزِيدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْقُرَشِيِّ وَيَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَلْحَلَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَطَاءٍ أَنَّهُ كَانَ جَالِسًا مَعَ نَفَرٍ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَذَا الْحَدِيثِ وَلَمْ يَذْكُرْ أَبَا قَتَادَةَ قَالَ: فَإِذَا جَلَسَ فِي الرَّكْعَتَيْنِ جَلَسَ عَلَى رِجْلِهِ الْيُسْرَى فَإِذَا جَلَسَ فِي الرَّكْعَةِ الْأَخِيرَةِ قَدَّمَ رِجْلَهُ الْيُسْرَى وَجَلَسَ عَلَى مَقْعَدَتِهِ.

964. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe, kog je obavijestio Ibn Lehia, prenijevši od Jezida b. Ebu Habiba, on od Muhammeda b. Amra b. Halhalea, da je Muhammed b. Amr el-Amiri kazao: **“Bio sam u društvu...”**, potom je citirao ovaj hadis, kazavši: **“Kada bi sjedio nakon dva rekata, sjeo bi na unutarnju stranu lijeve noge, a ispružio bi desnu. A kada bi sjedio nakon četvrtog rekata, izbacio bi obje noge na jednu stranu i sjeo na lijevi bok.”**

٩٦٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ مُحَمَّدِ ابْنِ عَمْرِو بْنِ حَلْحَلَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو الْعَامِرِيِّ قَالَ: كُنْتُ فِي مَجْلِسٍ بِهَذَا الْحَدِيثِ قَالَ فِيهِ: فَإِذَا قَعَدَ فِي الرَّكْعَتَيْنِ قَعَدَ عَلَى بَطْنِ قَدَمِهِ الْيُسْرَى وَنَصَبَ الْيُمْنَى. فَإِذَا كَانَتِ الرَّابِعَةُ أَفْضَى بِوَرِكِهِ الْيُسْرَى إِلَى الْأَرْضِ وَأَخْرَجَ قَدَمَيْهِ مِنْ نَاحِيَةٍ وَاحِدَةٍ.

965. ISPRIČAO NAM JE Ali b. el-Husejn b. Ibrahim, kog je obavijestio Ebu Bedr, prenijevši od Zuhejra Ebu Hajsemea, on od El-Hasana b. el-Hurra, ovaj od Isaa b. Abdullaha b. Malika, da je Abbas ili Ajjaš

٩٦٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا أَبُو بَدْرٍ أَخْبَرَنَا زُهَيْرٌ أَبُو خَيْثَمَةَ أَخْبَرَنَا الْحَسَنُ بْنُ الْحُرِّ أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ عَبَّاسٍ أَوْ

---

sjeo na nju, umirivši se tako da svaka kost dođe na svoje mjesto. Poslije toga bi ustao i isto bi učinio i na drugom rekatu. Kada bi se dizao nakon dvije sedžde, izgovorio bi: *Allah je najveći* i podigao ruke naspram ramena, isto kao i kada je stupao u namaz. Tako bi radio do posljednjeg rekata, a onda bi izbacio lijevu nogu i stražnjicom sjeo na tlo. Zatim bi predao selam.’”

b. Sehl es-Saidi bio u društvu u kome je bio i njegov otac, a onda je citirao hadis, spomenuvši: **"Potom se, nakon učinjene sedžde, digao oslanjajući se na šake, koljena i nožne prste i sjeo na stražnjicu izbacivši obje noge. Potom je, izgovorivši tekbir, učinio sedždu. Onda je izgovorio tekbir i ustao ne oslanjajući se na stražnjicu. Zatim je ustao na drugi rekat izgovorivši tekbir. Onda je sjeo nakon dva rekata, i kada je htio ustati na kijam, opet je izgovorio tekbir. Zatim je klanjao dva posljednja rekata. Kada je završio, predao je salam na desnu i na lijevu stranu."**

عَيَّاشِ بْنِ سَهْلٍ السَّاعِدِيِّ أَنَّهُ كَانَ فِي مَجْلِسٍ فِيهِ أَبُوهُ فَذَكَرَ فِيهِ قَالَ: فَسَجَدَ فَانْتَصَبَ عَلَى كَفَّيْهِ وَرُكْبَتَيْهِ وَصُدُورِ قَدَمَيْهِ وَهُوَ جَالِسٌ فَتَوَرَّكَ وَنَصَبَ قَدَمَهُ الْأُخْرَى ثُمَّ كَبَّرَ فَسَجَدَ ثُمَّ كَبَّرَ فَقَامَ وَلَمْ يَتَوَرَّكْ. ثُمَّ عَادَ فَرَكَعَ الرَّكْعَةَ الْأُخْرَى فَكَبَّرَ كَذَلِكَ. ثُمَّ جَلَسَ بَعْدَ الرَّكْعَتَيْنِ حَتَّى إِذَا هُوَ أَرَادَ أَنْ يَنْهَضَ لِلْقِيَامِ قَامَ بِتَكْبِيرٍ ثُمَّ رَكَعَ الرَّكْعَتَيْنِ الْأُخْرَيَيْنِ. فَلَمَّا سَلَّمَ سَلَّمَ عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ.

Ebu Davud kaže: "U hadisu koji je prenio nije spomenuo ono što je spomenuo Abdulhamid u pogledu sjedenja na boku i dizanju nakon dva rekata."

قَالَ أَبُو داود: لَمْ يَذْكُرْ فِي حَدِيثِهِ مَا ذَكَرَ عَبْدُ الْحَمِيدِ فِي التَّوَرُّكِ وَالرَّفْعِ إِذَا قَامَ مِنْ ثِنْتَيْنِ.

966. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Abdulmelik b. Amr, prenijevši od Fulejha, on od Abbasa b. Sehla: **"Ebu Humejd, Ebu Usejd, Sehl b. Sa'd i Muhammed b. Mesleme su se sastali..."**, a onda je spomenuo ovaj hadis, ne spomenuvši dizanje nakon dva rekata, niti sjedenje. Rekao je: **"Kada je završio, sjeo je ispruživši lijevu nogu i podvivši prste desne noge prema kibli."**

٩٦٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عَمْرٍو أَخْبَرَنِي فُلَيْحٌ أَخْبَرَنِي عَبَّاسُ بْنُ سَهْلٍ قَالَ: اجْتَمَعَ أَبُو حُمَيْدٍ وَأَبُو أُسَيْدٍ وَسَهْلُ بْنُ سَعْدٍ وَمُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ فَذَكَرَ هَذَا الْحَدِيثَ وَلَمْ يَذْكُرِ الرَّفْعَ إِذَا قَامَ مِنْ ثِنْتَيْنِ وَلَا الْجُلُوسَ. قَالَ: حَتَّى فَرَغَ ثُمَّ جَلَسَ فَافْتَرَشَ رِجْلَهُ الْيُسْرَى وَأَقْبَلَ بِصَدْرِ الْيُمْنَى عَلَى قِبْلَتِهِ

180. O tešehhudu

١٨٠. بَاب التَّشَهُّدِ

967. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja b. Sulejman el-A'meš, prenijevši od Šekika b. Selemea, da je Abdullah b. Mes'ud kazao: **"Prakiticirali smo**

٩٦٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا (أَنْبَأَنَا) يَحْيَى عَنْ سُلَيْمَانَ الْأَعْمَشِ حَدَّثَنِي شَقِيقُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ

da na sjedenju za Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., govorimo: 'Neka je selam na Allaha prije Njegovih robova i neka je selam na toga i toga.' Kada je to čuo, Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam je rekao: 'Ne govorite: *Neka je selam na Allaha*, **jer je On Selam, nego kažite:** *Et-tehijjatu lillahi ves-salavatu vet-tajjibatu es-selamu alejke ejjuhen-nebijju ve rahmetullahi ve berekatuhu es-selamu alejna ve ala ibadillahis-salihin/Neka je sva počast, svi ibadeti i sva hvala Allahu, a najljepši blagoslov, milost i bereket na tebe, o Vjerovjesniče. Neka je mir sa nama i sa svim Allahovim dobrim robovima.* **Kada to budete govorili, svaki dobri rob na nebesima i na Zemlji i između njih imat će od toga koristi.** *Ešhedu en la ilahe illallah ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu/ Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i poslanik.* **Poslije toga proučite dovu koja vam se sviđa."**[214]

قَالَ: كُنَّا إِذَا جَلَسْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الصَّلَاةِ قُلْنَا: السَّلَامُ عَلَى اللَّهِ قَبْلَ عِبَادِهِ. السَّلَامُ عَلَى فُلَانٍ وَفُلَانٍ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَقُولُوا السَّلَامُ عَلَى اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّلَامُ. وَلَكِنْ إِذَا جَلَسَ أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلِ: التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ. فَإِنَّكُمْ إِذَا قُلْتُمْ ذَلِكَ أَصَابَ كُلَّ عَبْدٍ صَالِحٍ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَوْ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ. أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ. ثُمَّ لِيَتَخَيَّرْ أَحَدُكُمْ مِنَ الدُّعَاءِ أَعْجَبَهُ إِلَيْهِ فَيَدْعُوَ بِهِ.

968. ISPRIČAO NAM JE Temim b. el-Muntesir, kog je obavijestio Ishak b. Jusuf, prenijevši od Šerika, on od Ebu Ishaka, on od Ebul-Ahvesa, da je Abdullah kazao: **"Nismo znali šta ćemo učiti na sjedenju u namazu, pa je Vjerovjesnik, s.a.v.s., podučen tome."** – a onda je spomenuo slično prethodnom hadisu.

٩٦٨. حَدَّثَنَا تَمِيمُ بْنُ الْمُنْتَصِرِ أَنْبَأَنَا إِسْحَقُ يَعْنِي ابْنَ يُوسُفَ عَنْ شَرِيكٍ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ أَبِي الْأَحْوَصِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: كُنَّا لَا نَدْرِي مَا نَقُولُ إِذَا جَلَسْنَا فِي الصَّلَاةِ. وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ عُلِّمَ فَذَكَرَ نَحْوَهُ.

[214] El-Buhari bilježi predanje od Ibn Mesuda u kom stoji: **"Kad je Poslanik, s.a.v.s., bio živ, govorili smo: 'Neka je najljepši blagoslov, milost i bereket na tebe, o Vjerovjesniče!' A kada je Vjerovjesnik, s.a.v.s., preselio na Ahiret, govorili smo: 'Neka je najljepši blagoslov, milost i bereket na Vjerovjesnika, s.a.v.s.'"** Slično predanje bilježe i Ebu Bekr b. Ebu Šejbe i Ebu Nuajm.

Šerik kaže: "Obavijestio nas je Džami b. Šeddad, prenijevši od Ebu Vaila, a on od Abdullaha – slično prethodnom hadisu, u kome je rekao: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., nas je podučio sljedećim riječima kao što nas je podučio tešehhudu:** *Allahumme ellif bejne kulubina ve aslih zate bejnina vehdina subules-selami ve nedždžina minez-zulumati ilen-nuri ve dženibnalfevahiše ma zahere minha vema betane ve barik lena fi esmaina ve ebsarina ve kulubina ve ezvadžina ve zurijjatina ve tub alejna inneke Entet-Tevvabur-Rahim ve džealna šakirine lini'metike musnine biha Kabiliha (Kailiha) ve etimmeha alejna/Allahu, ujedini naša srca i izgladi naše međusobne razmirice. Uputi nas putevima spasa i izvedi nas iz tmine na svjetlo. Otkloni od nas ružna djela – ona koja javno i tajno činimo. Blagoslovi naš vid, sluh, srca, naše bračne drugove i potomke, i oprosti nam, jer Ti si Taj Koji mnogo prašta. Učini nas zahvalnim na Tvojim blagodatima prema nama, nagradi onoga ko Ti zahvaljuje na njima i upotpuni nam ih.*"

قَالَ شَرِيكٌ: وَأَخْبَرَنَا جَامِعٌ يَعْنِي ابْنَ شَدَّادٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بِمِثْلِهِ قَالَ: وَكَانَ يُعَلِّمُنَا كَلِمَاتٍ وَلَمْ يَكُنْ يُعَلِّمُنَاهُنَّ كَمَا يُعَلِّمُنَا التَّشَهُّدَ: اللَّهُمَّ أَلِّفْ بَيْنَ قُلُوبِنَا وَأَصْلِحْ ذَاتَ بَيْنِنَا وَاهْدِنَا سُبُلَ السَّلَامِ وَنَجِّنَا مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَجَنِّبْنَا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَبَارِكْ لَنَا فِي أَسْمَاعِنَا وَأَبْصَارِنَا وَقُلُوبِنَا وَأَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ وَاجْعَلْنَا شَاكِرِينَ لِنِعْمَتِكَ مُثْنِينَ بِهَا قَابِلِيهَا وَأَتِمَّهَا عَلَيْنَا.

969. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, kog je obavijestio Zuhejr, prenijevši od El-Hasana b. el-Hurra, da je El-Kasim b. Muhajmere kazao: "**Alkame me je uzeo za ruku i ispričao mi da je njega Abdullah b. Mesu'ud uzeo za ruku, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., je uzeo Abdullaha za ruku i podučio ga tešehhudu u namazu, spomenuvši dovu sličnu dovi sadržanoj u El-A'mešovom hadisu, a onda rekao: 'Ako ovo izgovoriš i završiš, završio si namaz. Nakon toga, ako hoćeš – idi, a ako hoćeš – sjedi.'"**

٩٦٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ النُّفَيْلِيُّ أَخْبَرَنَا زُهَيْرٌ أَخْبَرَنَا الْحَسَنُ بْنُ الْحُرِّ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُخَيْمِرَةَ قَالَ: أَخَذَ عَلْقَمَةُ بِيَدِي فَحَدَّثَنِي أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ ابْنَ مَسْعُودٍ أَخَذَ بِيَدِهِ وَأَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَ بِيَدِ عَبْدِ اللَّهِ فَعَلَّمَهُ التَّشَهُّدَ فِي الصَّلَاةِ. فَذَكَرَ مِثْلَ دُعَاءِ حَدِيثِ الْأَعْمَشِ: إِذَا قُلْتَ هَذَا أَوْ قَضَيْتَ هَذَا فَقَدْ قَضَيْتَ صَلَاتَكَ. إِنْ شِئْتَ أَنْ تَقُومَ فَقُمْ وَإِنْ شِئْتَ أَنْ تَقْعُدَ فَاقْعُدْ

970. ISPRIČAO NAM JE Nasr b. Ali, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od Šu'bea, on od Ebu Bišra, ovaj od Mudžahida, on od Ibn Omera, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na tešehhudu učio: *Et-tehijjatu lillahi ves-salavatu et-tajjibatu es-selamu alejke ej-juhen-nebijju ve rahmetullahi ve berekatuhu* (**Ibn Omer kaže da je ovome dodao:** *ve berekatuhu*) *es-selamu alejna ve ala ibaillh-his-salihin. Ešhedu en la ilahe illallah/Neka je sva počast, svi ibadeti i sva hvala Allahu, a najljepši blagoslov, milost i bereket na tebe, o Vjerovjesniče. Neka je mir sa nama i sa svim Allahovim dobrim robovima. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha* (**Ibn Omer kaže da je ovome dodao:** *vahdehu la šerike leh ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu/Jednog, Jedinog, Koji nema druga i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i poslanik*).

٩٧٠. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنِي أَبِي أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي بِشْرٍ سَمِعْتُ مُجَاهِدًا يُحَدِّثُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي التَّشَهُّدِ: التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ الصَّلَوَاتُ الطَّيِّبَاتُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ. قَالَ قَالَ ابْنُ عُمَرَ: زِدْتُ فِيهَا وَبَرَكَاتُهُ. السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ قَالَ ابْنُ عُمَرَ: زِدْتُ فِيهَا وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

971. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Avn, kog je obavijestio Ebu Avane, prenijevši od Katadea. A saopćio nam je i Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Jahja b. Seid, prenijevši od Hišama, on od Katadea, on od Junusa b. Džubejra, da je Hittan b. Abdullah er-Rekaši kazao: **"Jednom prilikom nam je imamio Ebu Musa el-Eš'ari. Kada je sjeo na kraju namaza, neki čovjek reče: 'Namaz je povezan sa dobročinstvom i zekatom.' Pošto završi namaz, Ebu Musa se okrenu ljudima i upita: 'Ko je ono rekao?' Ljudi su šutjeli. 'Ko je ono rekao?' – ponovo upita. Ljudi su opet šutjeli. On upita: 'Da to nisi ti, Hittane, rekao?' 'Nisam.' – reče**

٩٧١. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ أَنْبَأَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ ح. وأَنْبَأَنَا (حَدَّثَنَا) أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ يُونُسَ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ حِطَّانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الرَّقَاشِيِّ قَالَ: صَلَّى بِنَا أَبُو مُوسَى الْأَشْعَرِيُّ فَلَمَّا جَلَسَ فِي آخِرِ صَلَاتِهِ قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: أُقِرَّتِ الصَّلَاةُ بِالْبِرِّ وَالزَّكَاةِ، فَلَمَّا انْفَتَلَ أَبُو مُوسَى أَقْبَلَ عَلَى الْقَوْمِ فَقَالَ: أَيُّكُمُ الْقَائِلُ كَلِمَةَ كَذَا وَكَذَا؟ قَالَ: فَأَرَمَّ الْقَوْمُ، قَالَ: أَيُّكُمُ الْقَائِلُ كَلِمَةَ

on. 'Plašio sam se da ćeš mene ukoriti zbog toga.' Na to je onaj čovjek rekao: 'Ja sam to rekao, ali sam time želio samo dobro.' Ebu Musa reče: 'Zar ne znate šta trebate izgovarati u namazu? Jednom prilikom nam je Allahov Poslanik, s.a.v.s., održao govor. Objasnio nam je kako ćemo se ponašati i propise namaza. Rekao je: 'Kada htjednete klanjati, stanite u safove, zatim neka vam jedan od vas imami. Kada on izgovori tekbir, izgovorite ga i vi. Kada prouči: ...*gajril-magdubi alejhim veled-dallin*, vi recite: *Amin!* – Allah će vas zavoljeti. Kada izgovori tekbir i ode na ruku, i vi izgovorite tekbir i otiđite na ruku. Imam će prije vas ići na ruku i prije vas će se dizati sa njega. Neka vam tekbir i odlazak na ruku budu poslije njegovog tekbira i odlaska na ruku. Kada imam kaže: *Semiallahu limen hamideh/Allah čuo onoga ko Mu zahvaljuje*, vi recite: *Allahumme rabbena lekel-hamd/ Allahu naš, Gospodaru, Tebi hvala.* – Allah će vas čuti. Allah je jezikom Svoga Vjerovjesnika, s.a.v.s., rekao: *Semiallahu limen hamideh*. Kada imam izgovori tekbir i ode na sedždu, izgovorite i vi tekbir i otiđite na sedždu. Imam će prije vas ići na sedždu i prije vas će se sa nje dizati. Allahov Poslanik, a.s., je rekao: 'Neka vaš tekbir i odlazak na sedždu budu poslije njegovog tekbira i odlaska na sedždu. Kada budete na sjedenju, prvo proučite: *Et-Tehijjatut-tajjibatu es-salavatu lillahi es-selamu alejke ejuhen-nebijju ve rahmetulahi ve berekatuhu es-selamu alejna ve ala ibadillahis-salihin;*

كَذَا وَكَذَا؟ فَأَرَمَّ الْقَوْمُ. قَالَ: فَلَعَلَّكَ يَا حِطَّانُ أَنْتَ قُلْتَهَا؟ قَالَ: مَا قُلْتُهَا. وَلَقَدْ رَهِبْتُ أَنْ تَبْكَعَنِي بِهَا. فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: أَنَا قُلْتُهَا وَمَا أَرَدْتُ بِهَا إِلَّا الْخَيْرَ. فَقَالَ أَبُو مُوسَى: أَمَا تَعْلَمُونَ كَيْفَ تَقُولُونَ فِي صَلَاتِكُمْ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطَبَنَا فَعَلَّمَنَا وَبَيَّنَ لَنَا سُنَّتَنَا وَعَلَّمَنَا صَلَاتَنَا، فَقَالَ: إِذَا صَلَّيْتُمْ فَأَقِيمُوا صُفُوفَكُمْ. ثُمَّ لِيَؤُمَّكُمْ أَحَدُكُمْ. فَإِذَا كَبَّرَ فَكَبِّرُوا وَإِذَا قَرَأَ (غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ) فَقُولُوا آمِينَ يُحِبُّكُمُ اللَّهُ. وَإِذَا كَبَّرَ وَرَكَعَ فَكَبِّرُوا وَارْكَعُوا فَإِنَّ الْإِمَامَ يَرْكَعُ قَبْلَكُمْ وَيَرْفَعُ قَبْلَكُمْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتِلْكَ بِتِلْكَ. وَإِذَا قَالَ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ فَقُولُوا: اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ، يَسْمَعُ اللَّهُ لَكُمْ. فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَالَ عَلَى لِسَانِ نَبِيِّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ. وَإِذَا كَبَّرَ وَسَجَدَ فَكَبِّرُوا وَاسْجُدُوا. فَإِنَّ الْإِمَامَ يَسْجُدُ قَبْلَكُمْ وَيَرْفَعُ قَبْلَكُمْ. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتِلْكَ بِتِلْكَ. فَإِذَا كَانَ عِنْدَ الْقَعْدَةِ فَلْيَكُنْ مِنْ أَوَّلِ قَوْلِ أَحَدِكُمْ أَنْ يَقُولَ التَّحِيَّاتُ الطَّيِّبَاتُ الصَّلَوَاتُ لِلَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا

ešhedu en la ilahe illallah ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu/Sve najljepše počasti, svi ibadeti i sva hvala pripadaju Allahu, a na tebe, o Vjerovjesniče, neka je mir, rahmet i bereket. Neka je mir sa nama i svim Allahovim dobrim robovima. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik." Ahmed nije rekao: *ve berekatuhu*, niti je rekao: *ve ešhedu*, nego je rekao: *enne Muhammeden.*

اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ. لَمْ يَقُلْ أَحْمَدُ وَبَرَكَاتُهُ وَلَا قَالَ وَأَشْهَدُ قَالَ وَأَنَّ مُحَمَّدًا.

972. ISPRIČAO NAM JE Asim b. en-Nadr, kog je obavijestio El-Mu'temir, prenijevši od svog oca, a on od Katadea, ovaj od Ebu Gallaba, on od Hittana b. Abdullaha er-Rekašija – isti hadis, dodavši: **"Kada imam bude učio Kur'an, vi šutite."** A u tešehhudu je poslije: *Ešhedu en la ilahe illallah* dodao: *vahdehu la šerike leh.*

Ebu Davud kaže: "Njegove riječi: *ve ensitu* drugi nisu upamtili. Spominje ih samo Sulejman et-Tejmi u ovom hadisu."

٩٧٢. حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ النَّضْرِ أَخْبَرَنَا الْمُعْتَمِرُ قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي أَخْبَرَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَبِي غَلَّابٍ يُحَدِّثُهُ عَنْ حِطَّانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الرَّقَاشِيِّ بِهَذَا الْحَدِيثِ. زَادَ: فَإِذَا قَرَأَ فَأَنْصِتُوا. وَقَالَ فِي التَّشَهُّدِ بَعْدَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ زَادَ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ.

قَالَ أَبُو داود: وَقَوْلُهُ فَأَنْصِتُوا لَيْسَ بِمَحْفُوظٍ لَمْ يَجِئْ بِهِ إِلَّا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ فِي هَذَا الْحَدِيثِ

973. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio El-Lejs, prenijevši od Ebu Zubejra, on od Seida b. Džubejra i Tausa, da je Ibn Abbas kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., nas je podučavao onome što se izgovara na sjedenju (u namazu) isto kao što nas je podučavao Kur'anu. Govorio bi:** *Et-Tehijjatul-mubarekatu ves-salavatut-tajibatu lillahi, es-selamu alejke ejjuhen-Nebijju ve rahmetullahi ve berekatuhu, es-selamu alejna ve ala ibadillahis-salihin, ve ešhedu en la ilahe illallah ve ešhedu enne Muhammeden resulullah/Sve najljepše počasti, svi*

٩٧٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ وَطَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعَلِّمُنَا التَّشَهُّدَ كَمَا يُعَلِّمُنَا الْقُرْآنَ وَكَانَ يَقُولُ: التَّحِيَّاتُ الْمُبَارَكَاتُ الصَّلَوَاتُ الطَّيِّبَاتُ لِلَّهِ. السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى

ibadeti i sva hvala pripadaju Allahu, a neka je sa tobom, o Vjerovjesniče, mir, Allahova milost i blagoslov. Neka je mir sa nama i svim Allahovim dobrim robovima. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i svjedočim da je Muhammed Allahov poslanik."

عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ

974. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Davud b. Sufjan, kog je obavijestio Jahja b. Habban, prenijevši od Sulejmana b. Musaa Ebu Davuda, on od Džafera b. Sa'da b. Semurea b. Džunduba, on od Hubejba b. Sulejmana, on od svoga oca Sulejmana b. Semurea, da je Semure b. Džundub kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam je naredio da na sjedenjima na sredini namaza i na kraju, prije selama, kažemo:** *Et-Tehijjatut-tajiibatu ves-salavatu vel-mulku lillahi/Sve najljepše počasti, svi ibadeti, sva hvala i sva vlast pripadaju Allahu.* **Zatim nam je kazao: 'Predajte selam na desnu stranu, a potom donesite selam na vašeg učača i na vas.'"**

Ebu Davud kaže: "Sulejman b. Musa el-Kufi je porijeklom iz Damaska. Ove stranice potvrđuju da je El-Hasan slušao hadise od Semurea."

٩٧٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ دَاوُدَ بْنِ سُفْيَانَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ حَسَّانَ أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ مُوسَى أَبُو دَاوُدَ أَخْبَرَنَا جَعْفَرُ بْنُ سَعْدِ بْنِ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ حَدَّثَنِي خُبَيْبُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِيهِ سُلَيْمَانَ بْنِ سَمُرَةَ عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ: أَمَّا بَعْدُ، أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا كَانَ فِي وَسَطِ الصَّلَاةِ أَوْ حِينَ انْقِضَائِهَا فَابْدَءُوا قَبْلَ التَّسْلِيمِ فَقُولُوا: التَّحِيَّاتُ الطَّيِّبَاتُ وَالصَّلَوَاتُ وَالْمُلْكُ لِلَّهِ. ثُمَّ سَلِّمُوا عَلَى الْيَمِينِ ثُمَّ سَلِّمُوا عَلَى قَارِئِكُمْ وَعَلَى أَنْفُسِكُمْ.

قَالَ أَبُو داود: سُلَيْمَانُ بْنُ مُوسَى كُوفِيُّ الْأَصْلِ كَانَ بِدِمَشْقَ. قَالَ أَبُو داود: دَلَّتْ هَذِهِ الصَّحِيفَةُ عَلَى أَنَّ الْحَسَنَ سَمِعَ مِنْ سَمُرَةَ

181. O učenju salavata na Vjerovjesnika, s.a.v.s., nakon tešehhuda

١٨١. بَاب الصَّلَاةِ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ التَّشَهُّدِ

975. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od El-Hakema, on od Ibn Ebu Lejla, da je Ka'b b. Udžre kazao: **"Rekli smo (ili: Rekli su): 'Allahov Poslaniče, naredio si nam da na**

٩٧٥. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ قَالَ: قُلْنَا أَوْ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَمَرْتَنَا أَنْ نُصَلِّيَ عَلَيْكَ وَأَنْ

tebe donosimo salavat i selam. Selam znamo donijeti, ali kako da na tebe donosimo salavat?' On reče: 'Recite: *Allahumme salli ala Muhammedin ve ali Muhammedin kema sallejte ala Ibrahime ve barik ala Muhammedin ve ali Muhammedin kema barekte ala ali Ibrahime inneke hamidun medžid/Allahu, smiluj se Muhammedu i Muhammedovoj porodici kao što si se smilovao Ibrahimu i blagoslovi Muhammeda i Muhammedovu porodicu kao što si blagoslovio Ibrahimovu porodicu. Ti si, uisinu, dostojan hvale i slave.*'"[215]

نُسَلِّمَ عَلَيْكَ. فَأَمَّا السَّلَامُ فَقَدْ عَرَفْنَاهُ. فَكَيْفَ نُصَلِّي عَلَيْكَ؟ قَالَ قُولُوا: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ. وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.

976. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jezid b. Zurej, da je Šu'be rekao: *Salli ala Muhammedin ve ala ali Muhammedin kema sallejte ala Ibrahime/ Smiluj se Muhammedu i Muhammedovoj porodici kao što si se smilovao Ibrahimu.*

٩٧٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ بِهَذَا الْحَدِيثِ قَالَ: صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ.

977. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Ala, kog je obavijestio Ibn Bišr, prenijevši od Mis'ara, on od El-Hakema, sa istim senedom: *Allahumme salli ala Muhammedin ve ala ali Muhammedin kema sallejte ala Ibrahime inneke hamidun medžid. Allahumme barik ala Muhammedin ve ala ali Muhammedin kema barekte ala ali Ibrahime inneke hamidun medžid/Allahu, smiluj se Muhammedu i Muhammedovoj porodici kao*

٩٧٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ أَخْبَرَنَا ابْنُ بِشْرٍ عَنْ مِسْعَرٍ عَنِ الْحَكَمِ بِإِسْنَادِهِ بِهَذَا قَالَ: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.

---

[215] Na osnovu ovoga i hadisa koji slijede, Eš-Šafi smatra da je učenje Salavata poslije Et-Tehijjatu, na posljednjem sjedenju u namazu, farz. Većina učenjaka smatra da je učenje Salavata u namazu, kako na prvom tako i na posljednjem sjedenju, sunnet. Omer b. Hattab, njegov sin Abdullah, Ibn Mes'ud, Džabir b. Zejd, Eš-Ša'bij i Ahmed b. Hanbel smatraju da je učenje Salavata u namazu poslije Et-Tehijjatu vadžib.

što si se smilovao Ibrahimu. Ti si, uistinu, dostojan hvale i slave. Allahu, blagoslovi Muhammeda i Muhammedovu porodicu kao što si blagoslovio Ibrahimovu porodicu. Ti si, uistinu, dostojan hvale i slave.

Ebu Davud kaže: "Prenio ga je Ez-Zubejr b. Adijj od Ibn Ebu Lejlea kao što ga je prenio i Mis'ar, s tim što je on rekao: *...kema sallejte ala ali Ibrahime inneke hamidun medžid ve barik ala Muhammedin/...kao što si se smilovao Ibrahimovoj porodici – Ti si, uistinu, dostojan hvale i slave – i blagoslovi Muhammeda.* Zatim je citirao hadis sličan prethodnom.

قَالَ أبو داود: رَوَاهُ الزُّبَيْرُ بْنُ عَدِيٍّ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى. كَمَا رَوَاهُ مِسْعَرٌ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ. وَسَاقَ مِثْلَهُ

978. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika. A obavijestio nas je i Ibnus-Serh, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Malika, on od Abdullaha b. Ebu Bekra b. Muhammeda b. Amra b. Hazma, on od svoga oca, on od Amra b. Sulejma ez-Zurekija, a on od Ebu Humejda es-Saidija, da su upitali: **"Allahov Poslaniče, kako ćemo donijeti salavat na tebe?" On odgovori: "Recite:** *Allahumme salli alla Muhammedin ve ezvadžihi ve zurijjetihi kema sallejte ala ali Ibrahim, ve barik ala Muhammedin ve ezvadžihi ve zurijjetihi kema barekte ala ali Ibrahime inneke hamidun medžid/Allahu, smiluj se Muhammedu, njegovim suprugama i potomcima kao što si se smilovao Ibrahimovoj porodici, i blagoslovi Muhammeda, njegove supruge i potomke kao što si blagoslovio Ibrahimovu porodicu. Ti si, uistinu, dostojan hvale i slave.*"'

٩٧٨. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ ح. وأَخْبَرَنَا ابْنُ السَّرْحِ أَنْبَأَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سُلَيْمٍ الزُّرَقِيِّ أَنَّهُ قَالَ: أَخْبَرَنِي أَبُو حُمَيْدٍ السَّاعِدِيُّ أَنَّهُمْ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ نُصَلِّي عَلَيْكَ؟ قَالَ قُولُوا: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ. وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.

979. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Nuajma b.

٩٧٩. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نُعَيْمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمُجْمِرِ أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ

Abdullaha el-Mudžmira, a on od Muhammeda b. Abdullaha b. Zejda – a Abdullah b. Zejd je u snu vidio kako se uči ezan – da je Ebu Mes'ud el-Ensari kazao: **"Jednom prilikom nam dođe Allahov Poslanik, s.a.v.s., na sijelo koje je bilo kod Sa'da b. Ubadea, a Bešr b. Sa'd ga upita: 'Allah nam je naredio, Allahov Poslaniče, da na tebe donosimo salavat. Kako ćemo ga donositi?' Allahov Poslanik, s.a.v.s., zašutje toliko da smo pomislili da je bilo bolje da ga nije ni upitao, a onda reče: 'Recite…'** – potom je, po značenju, spomenuo hadis sličan hadisu Ka'ba b. Udžrea, u kome je na kraju dodao: **'Fil-alemine inneke hamidun-medžid/ Ti si u svim svjetovima, zaista, dostojan hvale i slave.'"**

عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَيْدٍ هُوَ الَّذِي أُرِيَ النِّدَاءَ بِالصَّلَاةِ أَخْبَرَهُ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ أَنَّهُ قَالَ: أَتَانَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَجْلِسِ سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ فَقَالَ لَهُ بَشِيرُ بْنُ سَعْدٍ: أَمَرَنَا اللَّهُ أَنْ نُصَلِّيَ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَكَيْفَ نُصَلِّي عَلَيْكَ؟ فَسَكَتَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى تَمَنَّيْنَا أَنَّهُ لَمْ يَسْأَلْهُ. ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قُولُوا فَذَكَرَ مَعْنَى حَدِيثِ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ. زَادَ فِي آخِرِهِ: فِي الْعَالَمِينَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.

980. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, kog je obavijestio Zuhejr, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Muhammeda b. Ibrahima b. el-Harisa, ovaj od Muhammeda b. Abdullaha b. Zejda, da je Ukbe b. Amr prenio: **"Recite:** *Allahumme salli ala Muhammedinin-nebijjil-umijji ve ala ali Muhammed/Allahu, smiluj se Muhammedu, vjerovjesniku, neukom i Muhammedovoj porodici."*

٩٨٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ أَخْبَرَنَا زُهَيْرٌ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَقَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَمْرٍو بِهَذَا الْخَبَرِ قَالَ: قُولُوا: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ

981. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hibban b. Jesar el-Kilabi, prenijevši od Ebu Mutarrifa Ubejdullaha b. Talhe b. Ubejdullaha b. Kurejza, on od Muhammeda b. Alijja el-Hašimija, ovaj od El-Mudžmira, on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Koga raduje**

٩٨١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حِبَّانُ بْنُ يَسَارٍ الْكِلَابِيُّ حَدَّثَنِي أَبُو مُطَرِّفٍ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ ابْنِ كَرِيزٍ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْهَاشِمِيُّ عَنِ الْمُجْمِرِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

da mu na Vagi budu izmjereni najobilniji sevapi kada na nas, Ehlul-bejt, bude donio salavat, neka kaže: *Allahumme salli ala Muhammedinin-Nebiji ve ezvadžihi ummehatil-mu'minine ve zurijjetihi ve ehli bejtihi kema sallejte ala Ibrahime, inneke hamidun medžid/Allahu, smiluj se Muhammedu, vjerovjesniku, i njegovim suprugama, majkama pravovjernih, njegovim potomcima i njegovoj porodici kao što si se smilovao Ibrahimovoj porodici. Ti si, uistinu, dostojan hvale i slave.*"[216]

مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَكْتَالَ بِالْمِكْيَالِ الْأَوْفَى إِذَا صَلَّى عَلَيْنَا أَهْلَ الْبَيْتِ فَلْيَقُلِ: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ وَأَزْوَاجِهِ أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ وَذُرِّيَّتِهِ وَأَهْلِ بَيْتِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

182. O tome šta se uči poslije tešehhuda

١٨٢. بَاب مَا يَقُولُ بَعْدَ التَّشَهُّدِ

982. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio El-Velid b. Muslim, prenijevši od El-Evzaija, on od Hassana b. Atijjea, ovaj od Muhammeda b. Ebu Aiše, a on Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Kada neko završi sa posljednjim dijelom tešehhuda, neka od Allaha zatraži utočište od četvero: od džehennemske patnje, od kaburske patnje, od iskušenja života i smrti, i od zla Mesiha Dedždžala."**[217]

٩٨٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ أَخْبَرَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ أَخْبَرَنَا الْأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنِي حَسَّانُ بْنُ عَطِيَّةَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عَائِشَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا فَرَغَ أَحَدُكُمْ مِنَ التَّشَهُّدِ الْآخِرِ فَلْيَتَعَوَّذْ بِاللَّهِ مِنْ أَرْبَعٍ: مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ وَمِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ وَمِنْ شَرِّ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ.

983. ISPRIČAO NAM JE Vehb b. Bekijje, kog je obavijestio Omer b. Junus el-Jemami, prenijevši od Muhammeda b. Abdullaha b.

٩٨٣. حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ بَقِيَّةَ أَنْبَأَنَا عُمَرُ بْنُ يُونُسَ الْيَمَامِيُّ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ

---

[216] Allahov Poslanik, s.a.v.s., je spomenuo više oblika Salavata, a kako stoji u ovom hadisu, najveća nagrada će biti upisana za tekst Salavata koji je on spomenuo u ovom hadisu.

[217] Ovaj hadis su zabilježili Muslim u *Sahihu* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima.*

Tavusa, on od svoga oca, on od Tavusa, a on od Ibn Abbasa, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., poslije tešehhuda govorio: *Allahumme inni euzu bike min azabi Džehenneme ve euzu bike min azabil-kabri ve euzu bike min fitnetid-Dedždžali ve euzu bike min fitnetil-mahja vel-memat/Allahu, utječem Ti se od džehennemske patnje, utječem Ti se od kaburske patnje, utječem Ti se od iskušenja Dedždžala i utječem Ti se od iskušenja života i smrti.*

ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ بَعْدَ التَّشَهُّدِ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَّالِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ

984. ISPRIČALI SU NAM Abdullah b. Amr i Ebu Ma'mer, koje je obavijestio Abdulvaris, prenijevši od El-Husejna el-Muallima, on od Abdullaha b. Burejdea, on od Hanzalea b. Alija, da je Mihdžen b. el-Edre ispričao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je ušao u džamiju i zatekao nekog čovjeka kako, završavajući namaz, na posljednjem tešehhudu uči:** *Allahumme inni es'eluke ja Allahu, El-Ehadu, Es-Samedu, ellezi lem jelid ve lem juled ve lem jekun lehu kufuven ehad, en tagfive li zunubi inneke Entel-Gafurur-Rahim/Allahu, molim Te, o Allahu, Ti si Jedan, Ti si utočište svakome, nisi rodio niti si rođen, i niko Ti ravan nije, oprosti mi grijehe, jer Ti si Onaj Koji mnogo prašta i Koji je milostiv,* **pa reče: 'Bit će mu oprošteno...' – to je izgovorio tri puta."**[218]

٩٨٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ عَمْرٍو وَأَبُو مَعْمَرٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ أَخْبَرَنَا الْحُسَيْنُ الْمُعَلِّمُ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ حَنْظَلَةَ بْنِ عَلِيٍّ أَنَّ مِحْجَنَ بْنَ الْأَدْرَعِ حَدَّثَهُ قَالَ: دَخَلَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَسْجِدَ فَإِذَا هُوَ بِرَجُلٍ قَدْ قَضَى صَلَاتَهُ وَهُوَ يَتَشَهَّدُ وَهُوَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ يَا أَللَّهُ الْأَحَدُ الصَّمَدُ الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ أَنْ تَغْفِرَ لِي ذُنُوبِي إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ. قَالَ فَقَالَ: قَدْ غُفِرَ لَهُ قَدْ غُفِرَ لَهُ ثَلَاثًا

218 Zabilježio ga je En-Nesai u *Sunenu*.

183. Na tešehhudu treba učiti u sebi

١٨٣. بَاب إِخْفَاءِ التَّشَهُّدِ

985. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Seid el-Kindi, kog je obavijestio Junus b. Bukejr,[219] prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Abdurrahmana b. el-Esveda, on od svoga oca, a on od Abdullaha (b. Mes'uda): **"Sunnet je na tešehhudu učiti u sebi."**[220]

٩٨٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ الْكِنْدِيُّ حَدَّثَنَا يُونُسُ يَعْنِي ابْنَ بُكَيْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَقَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْأَسْوَدِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: **مِنَ السُّنَّةِ أَنْ يُخْفَى التَّشَهُّدُ**

184. O dizanju prsta na tešehhudu

١٨٤. بَاب الْإِشَارَةِ فِي التَّشَهُّدِ

986. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Muslima b. Ebu Merjema, da je Alija b. Abdurrahman el-Muavijj kazao: **"Abdullah b. Omer me je vidio kako se u namazu igram kamenčićima. Kada je završio (namaz), zabranio mi je to i rekao: 'Uradi onako kao što je radio Allahov Poslanik, s.a.v.s.' Upitah: 'A kako je to radio Allahov Poslanik, s.a.v.s?' Abdulah reče: 'Kada bi sjedio u namazu, stavio bi desnu šaku na svoje desno stegno, savio bi prste i pokazao kažiprstom, dok bi lijevu ruku stavio na lijevo stegno.'"**

٩٨٦. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ مُسْلِمِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُعَاوِيِّ قَالَ: **رَآنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ وَأَنَا أَعْبَثُ بِالْحَصَى فِي الصَّلَاةِ. فَلَمَّا انْصَرَفَ نَهَانِي وَقَالَ: اصْنَعْ كَمَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصْنَعُ. فَقُلْتُ: وَكَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصْنَعُ؟ قَالَ: كَانَ إِذَا جَلَسَ فِي الصَّلَاةِ وَضَعَ كَفَّهُ الْيُمْنَى عَلَى فَخِذِهِ الْيُمْنَى وَقَبَضَ أَصَابِعَهُ كُلَّهَا، وَأَشَارَ بِإِصْبَعِهِ الَّتِي تَلِي الْإِبْهَامَ، وَوَضَعَ كَفَّهُ الْيُسْرَى عَلَى فَخِذِهِ الْيُسْرَى**

987. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdurrahim el-Bezzaz, kog je obavijestio Affan, prenijevši od Abdulvahida b. Zijada, on od Osmana b. Hakima, on od Amira b. Abdullaha b. ez-Zubejra, da je njegov otac kazao: **"Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s.,**

٩٨٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ الْبَزَّازُ أَخْبَرَنَا عَفَّانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ أَخْبَرَنَا عُثْمَانُ بْنُ حَكِيمٍ أَخْبَرَنَا عَامِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: كَانَ رَسُولُ

---

[219] Junus b. Bukejr b. Vasil Ebu Bekr Džemal el-Kufi je, po El-Mubarekfurijevom mišljenju, iskren ravija, ali je prilikom prenošenja bio sklon griješenju. Ibn Mein ga smatra pouzdanim, dok ga Nesai ocjenjuje slabim ravijom. Muslim je, u *Sahihu*, od njega bilježio mutabea-hadise.

[220] Bilježi ga Et-Tirmizi u *Džami'u*, i kaže da je ovo hasen-hadis.

sjedio u namazu, stavio bi stopalo lijeve noge ispod stegna i potkoljenice desne noge, pružio bi desno stopalo, stavio bi lijevu ruku na lijevo koljeno, a desnu ruku na desno stegno i pokazao bi prstom." Abdulvahid nam je to demonstrirao svojim kažiprstom.

اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَعَدَ فِي الصَّلَاةِ جَعَلَ قَدَمَهُ الْيُسْرَى تَحْتَ فَخِذِهِ الْيُمْنَى وَسَاقِهِ وَفَرَشَ قَدَمَهُ الْيُمْنَى وَوَضَعَ يَدَهُ الْيُسْرَى عَلَى رُكْبَتِهِ الْيُسْرَى وَوَضَعَ يَدَهُ الْيُمْنَى عَلَى فَخِذِهِ الْيُمْنَى وَأَشَارَ بِأُصْبُعِهِ وَأَرَانَا عَبْدُ الْوَاحِدِ وَأَشَارَ بِالسَّبَّابَةِ

988. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. el-Hasan el-Misisi, kog je obavijestio Hadžadž, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Zijada, on od Muhammeda b. Adžlana, on od Amira b. Abdullaha, a on od Abdullaha b. ez-Zubejra, **da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., pri izgovoru Šehadeta podizao kažiprst, ali nije njime vrtio.**

Ibn Džurejdž kaže: "Amr b. Dinar je dodao: **'Amir je me obavijestio da je njegov otac vidio Vjerovjesnika, s.a.v.s., kako pri izgovoru Šehadeta podiže prst, oslanjajući se na lijevo stegno.'"**

٩٨٨. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَسَنِ الْمِصِّيصِيُّ أَخْبَرَنَا حَجَّاجٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ زِيَادٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلَانَ عَنْ عَامِرِ ابْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ: أَنَّهُ ذَكَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُشِيرُ بِأُصْبُعِهِ إِذَا دَعَا وَلَا يُحَرِّكُهَا.

قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ: وَزَادَ عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَامِرٌ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْعُو كَذَلِكَ. وَيَتَحَامَلُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِهِ الْيُسْرَى عَلَى فَخِذِهِ الْيُسْرَى.

989. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Ibn Adžlana, on od Amira b. Abdullaha b. ez-Zubejra, da je njegov otac kazao: **"Njegov pogled je pratio pokazivanje prstom."**

Hadžadžov hadis je potpuniji.

٩٨٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى أَخْبَرَنَا ابْنُ عَجْلَانَ عَنْ عَامِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ أَبِيهِ بِهَذَا الْحَدِيثِ قَالَ: لَا يُجَاوِزُ بَصَرُهُ إِشَارَتَهُ. وَحَدِيثُ حَجَّاجٍ أَتَمُّ

990. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, kog je obavijestio Osman b. Abdurrahman, prenijevši od Isama b. Kudamea iz plemena Benu Bedžile, on od Malika b. Numejra el-Huzaija, da je njegov otac kazao: **"Vidio sam Vjerovjesnika, s.a.v.s., da je naslonio desni lakat na**

٩٩٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ النُّفَيْلِيُّ أَخْبَرَنَا عُثْمَانُ يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَخْبَرَنَا عِصَامُ بْنُ قُدَامَةَ مِنْ بَنِي بَجِيلَةَ عَنْ مَالِكِ بْنِ نُمَيْرٍ الْخُزَاعِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

desno stegno i podigao kažiprst povivši ga malo."[221]

وَاضِعًا ذِرَاعَهُ الْيُمْنَى عَلَى فَخِذِهِ الْيُمْنَى رَافِعًا إِصْبَعَهُ السَّبَّابَةَ قَدْ حَنَاهَا شَيْئًا

185. O pokuđenosti da se u namazu oslanjanja na ruku

١٨٥. بَاب كَرَاهِيَةِ الِاعْتِمَادِ عَلَى الْيَدِ فِي الصَّلَاةِ

991. ISPRIČALI SU NAM Ahmed b. Hanbel, Ahmed b. Muhammed b. Šebuvejh, Muhammed b. Rafi i Muhammed b. Abdulmelik, njih je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma'mera, on od Ismaila b. Umejjea, on od Nafia, a on od Ibn Omera: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s, je zabranio** – Ahmed b. Hanbel je rekao – **da osoba sjedi u namazu oslonjena na ruku."** Ibn Šebuvejh kaže: **"Zabranio je da se osoba osloni na ruku u namazu."** Ibn Rafi veli: **"Zabranio je da osoba klanja namaz naslonjena na ruku."** Ovaj hadis je spomenuo i u poglavlju *O dizanju sa sedždi (sedžde)*. Ibn Abdulmelik

٩٩١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ وَأَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شَبُّوَيْهِ وَمُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ وَمُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ قَالُوا أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ إِسْمَعِيلَ بْنِ أُمَيَّةَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ أَحْمَدُ ابْنُ حَنْبَلٍ - أَنْ يَجْلِسَ الرَّجُلُ فِي الصَّلَاةِ وَهُوَ مُعْتَمِدٌ عَلَى يَدِهِ. وَقَالَ ابْنُ شَبُّوَيْهِ: نَهَى أَنْ يَعْتَمِدَ الرَّجُلُ عَلَى يَدِهِ فِي الصَّلَاةِ. وَقَالَ ابْنُ رَافِعٍ: نَهَى أَنْ يُصَلِّيَ الرَّجُلُ وَهُوَ مُعْتَمِدٌ عَلَى يَدِهِ. وَذَكَرَهُ فِي بَابِ الرَّفْعِ مِنَ السُّجُودِ. وَقَالَ ابْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ: نَهَى

---

[221] Na temelju spomenutih i drugih hadisa, učenjaci ehlus-selefa su jednoglasni u mišljenju da je sunnet kod izgovora Šehadeta na tešehhudu podići kažiprst, svjedočeći na taj način da je Allah, dž.š., Jedan. Razilaze se samo u pogledu forme i načina podizanja kažiprsta. Ebu Hanife smatra da kažiprst treba podići kod izgovora *la ilahe*, a spustiti ga kod izgovora *illallah*. Također smatra da pritom ne treba vrtjeti kažiprstom, pozivajući se na spomenuti hadis Abdullaha b. Zubejra, koji je kazao: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je, izgovarajući Šehadet, podizao kažiprst i nije vrtio njime."**

Eš-Šafi smatra da kažiprst treba podići kod izgovora Šehadeta i da njime nije potrebno vrtjeti. Malik i Ahmed smatraju da kažiprst treba podići čim se počne sa učenjem Et-Tehijjatu i da njime treba vrtjeti. Oni se pozivaju na hadise u kojima se govori da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., pokazivao kažiprstom kad god bi spomenuo Allaha, dž.š., te je najvjerovatnije tako postupao i prilikom učenja Et-Tehijjatu.

kaže: **"Zabranio je da se osoba u namazu, kada ustaje, oslanja na ruke."**[222]

أَنْ يَعْتَمِدَ الرَّجُلُ عَلَى يَدَيْهِ إِذَا نَهَضَ فِي الصَّلَاةِ

992. ISPRIČAO NAM JE Bišr b. Hilal, kog je obavijestio Abdulvaris, da je Ismail b. Umejj kazao: **"Upitao sam Nafia za čovjeka koji klanja isprepletenih (prsta) ruku, pa je kazao da je Ibn Omer (za takav namaz) rekao da je to namaz onih na koje se Allah rasrdio."**

٩٩٢. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ هِلَالٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ إِسْمَعِيلَ بْنِ أُمَيَّةَ قَالَ: سَأَلْتُ نَافِعًا عَنِ الرَّجُلِ يُصَلِّي وَهُوَ مُشَبِّكٌ يَدَيْهِ. قَالَ قَالَ ابْنُ عُمَرَ: تِلْكَ صَلَاةُ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ

993. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Zejd b. Ebu Zerka, kog je obavijestio njegov otac. A obavijestio nas je i Muhammed b. Seleme, prenijevši od Ibn Vehba – ovo je njegov tekst. Svi su prenijeli od Hišama b. Sa'da, on od Nafia, **da je Ibn Omer vidio nekog čovjeka kako se podbočio na lijevu ruku dok je sjedio u namazu.** Harun b. Zejd je rekao: **"...koji samo što se nije srušio na lijevu stranu."** A onda su se složili da mu je rekao: **"Nemoj tako sjediti; tako sjede oni što će patiti."**

٩٩٣. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَبِي الزَّرْقَاءِ حَدَّثَنَا أَبِي ح. و أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ وَهَذَا لَفْظُهُ جَمِيعًا عَنْ هِشَامِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ: أَنَّهُ رَأَى رَجُلًا يَتَّكِئُ عَلَى يَدِهِ الْيُسْرَى وَهُوَ قَاعِدٌ فِي الصَّلَاةِ. وقَالَ هَارُونُ بْنُ زَيْدٍ: سَاقِطًا عَلَى شِقِّهِ الْأَيْسَرِ. ثُمَّ اتَّفَقَا فَقَالَ لَهُ: لَا تَجْلِسْ هَكَذَا فَإِنَّ هَكَذَا يَجْلِسُ الَّذِينَ يُعَذَّبُونَ

186. O kratkoći sjedenja

١٨٦. بَاب فِي تَخْفِيفِ الْقُعُودِ

994. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Sa'da

٩٩٤. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي

[222] Među islamskim učenjacima je sporno na šta se odnosi ovaj hadis. Ebu Hanife, Omer b. Hattab, Alija b. Ebu Talib, Ibn Mesud, Ibn Omer, Ibn Abbas i Imam Malik smatraju da se odnosi na oslanjanje na ruke prilikom ustajanja sa sedžde. Prema njihovom mišljenju, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio da se osoba, prilikom ustajanja sa sedžde, oslanja na ruke. Prema Ahmed b. Hanbelovom mišljenju, ovaj hadis se odnosi na odmor koji osoba čini tokom namaza oslanjajući se na ruke. Eš-Šafi smatra da se on odnosi na sjedenje u namazu. Prema njegovom mišljenju, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio da se osoba prilikom sjedenja u namazu osloni na ruku, što potvrđuje posljednji hadis ovog poglavlja.

b. Ibrahima, on od Ebu Ubejdea, da je njegov otac kazao: “**Vjerovjesnik, s.a.v.s., je, nakon prva dva rekata, sjedio kao da je na usijanom kamenju.” Upitasmo: “Je li tako sjedio sve dok ne bi ustao?” On reče: “Jeste, sve dok ne bi ustao.”**[223]

عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ فِي الرَّكْعَتَيْنِ الْأُولَيَيْنِ كَأَنَّهُ عَلَى الرَّضْفِ. قَالَ قُلْنَا: حَتَّى يَقُومَ؟ قَالَ: حَتَّى يَقُومَ

187. O predavanju selama

١٨٧. بَاب فِي السَّلَامِ

995. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan. A obavijestio nas je i Ahmed b. Junus, kom je prenio Zaide. Obavijestio nas je i Musedded, kom je prenio Ebul-Ahves. A obavijestili su nas i Muhammed b. Ubejd el-Muharibi i Zijad b. Ejub, prenijevši od Omera b. Ubejda et-Tunafusija. A obavijestio nas je i Temim b. el-Muntesir da je Ishak b. Jusuf prenio od Šerika. Također nam je ispričao Ahmed b. Meni, kog je obavijestio Husejn b. Muhammed, prenijevši od Israila. Svi prenose od Ebu Ishaka, on od Ebul-Ahvesa, a on od Abdullaha. Israil je prenio od Ebul-Ahvesa i El-Esveda, a oni od Abdullaha: “**Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi se, predajući selam na desnu i na lijevu stranu, okrenuo tako da bi mu se vidjela bjelina obraza. Rekao bi:** *Es-selamu alejkum ve rahmetullah. Es-selamu alejkum ve rahmetullah.*”[224]

٩٩٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَنْبَأَنَا سُفْيَانُ ح. و أَخْبَرَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ أَخْبَرَنَا زَائِدَةُ ح. و أَخْبَرَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ ح. و أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الْمُحَارِبِيُّ وَزِيَادُ بْنُ أَيُّوبَ قَالَا أَخْبَرَنَا عُمَرُ بْنُ عُبَيْدٍ الطَّنَافِسِيُّ ح. و أَخْبَرَنَا تَمِيمُ ابْنُ الْمُنْتَصِرِ أَنَّ إِسْحَقَ يَعْنِي ابْنَ يُوسُفَ أَخْبَرَهُمْ عَنْ شَرِيكٍ ح. و حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا حُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا إِسْرَائِيلُ كُلُّهُمْ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ أَبِي الْأَحْوَصِ عَنْ عَبْدِ اللهِ وَقَالَ إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي الْأَحْوَصِ وَالْأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِ اللهِ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُسَلِّمُ عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ حَتَّى يُرَى بَيَاضُ خَدِّهِ: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ، السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ.

---

[223] Iz ovoga hadisa zaključujemo da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., na prvom sjedenju u namazu bio veoma kratko, toliko, veli Ebu Hanife, koliko je mogao proučiti samo Et-Tehijjatu. Eš-Šafi kaže da je sjedio toliko da je mogao proučiti Et-Tehijjatu i Salavate. Et-Tirmizi veli da je odabrano mišljenje među učenjacima da osoba na prvom sjedenju treba sjediti samo toliko koliko može proučiti Et-Tehijjatu. Ukoliko bi ostala duže, morala bi učiniti sehvi-sedždu.

[224] Iz ovoga i njemu sličnih hadisa zaključuje se, kako smatra jedan broj učenjaka,

Ebu Davud kaže: "Ovo je Sufjanov hadis. Israil u hadisu koji je on prenio nije pojašnjavao (način predavanja selama). Ovaj hadis je prenio i Zuhejr od Ebu Ishaka i Jahjaa b. Adema, oni od Israila, on od Ebu Ishaka, on od Abdurrahmana b. el-Esveda, on od svoga oca, on od Alkamea, a on od Abdullaha. Šu'be je negirao da je ovaj hadis merfu."

قَالَ أَبُو داود: وَهَذَا لَفْظُ حَدِيثِ سُفْيَانَ وَحَدِيثُ إِسْرَائِيلَ لَمْ يُفَسِّرْهُ.

قَالَ أَبُو داود: وَرَوَاهُ زُهَيْرٌ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ وَيَحْيَى بْنُ آدَمَ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْأَسْوَدِ عَنْ أَبِيهِ وَعَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ.

قَالَ أبو داود: شُعْبَةُ كَانَ يُنْكِرُ هَذَا الْحَدِيثَ حَدِيثَ أَبِي إِسْحَقَ أَنْ يَكُونَ مَرْفُوعًا

996. ISPRIČAO NAM JE Abde b. Abdullah, kog je obavijestio Jahja b. Adem, Musa b. Kajs el-Hadremi, prenijevši od Selemea b. Kuhejla, on od Alkamea b. Vaila, a on od svoga oca, koji je kazao: **"Klanjao sam za Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., pa je predao selam, prvo na desnu, izgovorivši:** ***Es-selamu alejkum ve rahmetullah*****, pa onda na lijevu stranu, izgovorivši (također):** ***Es-selamu alejkum ve rahmetullah.*****"**

٩٩٦. حَدَّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ أَخْبَرَنَا مُوسَى بْنُ قَيْسٍ الْحَضْرَمِيُّ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ عَنْ عَلْقَمَةَ ابْنِ وَائِلٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَانَ يُسَلِّمُ عَنْ يَمِينِهِ: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، وَعَنْ شِمَالِهِ: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ

997. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, prenijevši od Jahjaa b. Zekerijje i Vekia, oni od Mišaka, on od Ubejdullaha b. el-Kibtijjea, da je Džabir b. Semure kazao: **"Neki od nas su prakticirali, klanjajući za Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., da**

٩٩٧. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا وَوَكِيعٌ عَنْ مِسْعَرٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ ابْنِ الْقِبْطِيَّةِ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ: كُنَّا إِذَا صَلَّيْنَا خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَلَّمَ أَحَدُنَا

---

da je vadžib selam predati i na desnu i na lijevu stranu. Eš-Šafi, pak, smatra da je vadžib predati samo jedan selam i to na desnu stranu, dok je predaja selama na lijevu stranu sunnet. Svoje mišljenje temelji na hadisu koji je zabilježio Ibn Hibban u *Sahihu*, sa senedom, da je Aiša kazala: **"Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanjao vitr od devet rekata, ne bi sjedio u namazu dok ne bi klanjao osam rekata. Tada bi sjeo, zikrio i molio, ali ne bi predavao selam. Tek bi, nakon devetog rekata, predao selam, i to samo jedan."** En-Nevevi kaže: "Učenjaci su jednoglasni u tome da je obavezno predavanje samo jednog selama. Ukoliko se neko odluči predati samo jedan selam, mustehab mu je predati ga ispred sebe. Samo će u slučaju ukoliko se odluči predati dva selama, jedan predati na desnu, a drugi na lijevu stranu."

prilikom predaje selama, pokažu rukom na desnu i na lijevu stranu. Pošto Allahov Poslanik, s.a.v.s., završi namaz, reče: ‘Zbog čega neki mašu rukom poput konja kada mašu repovima na suncu? Dovoljno je da (ili je rekao: Zar nije dovoljno da urade ovako – pa je pokazao svojim prstom) samo nazovete selam svome bratu na desnoj i na lijevoj strani.’”[225]

أَشَارَ بِيَدِهِ مِنْ عَنْ يَمِينِهِ وَمِنْ عَنْ يَسَارِهِ. فَلَمَّا صَلَّى قَالَ: مَا بَالُ أَحَدِكُمْ يُومِي بِيَدِهِ كَأَنَّهَا أَذْنَابُ خَيْلٍ شُمْسٍ، إِنَّمَا يَكْفِي أَحَدَكُمْ أَوْ أَلَا يَكْفِي أَحَدَكُمْ أَنْ يَقُولَ هَكَذَا وَأَشَارَ بِأُصْبُعِهِ يُسَلِّمُ عَلَى أَخِيهِ مِنْ عَنْ يَمِينِهِ وَمِنْ عَنْ شِمَالِهِ.

998. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Sulejman el-Enbari, kog je obavijestio Ebu Nuajm, da je Mis’ar, sa istim senedom i istim značenjem, rekao: **“Zar nije dovoljno jednom od vas (ili je kazao: jednom od njih) da stavi ruku na stegno, a onda da nazove selam svome bratu na desnoj i na lijevoj strani?”**

٩٩٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْأَنْبَارِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ عَنْ مِسْعَرٍ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ قَالَ: أَمَا يَكْفِي أَحَدَكُمْ أَوْ أَحَدَهُمْ أَنْ يَضَعَ يَدَهُ عَلَى فَخِذِهِ ثُمَّ يُسَلِّمَ عَلَى أَخِيهِ مِنْ عَنْ يَمِينِهِ وَمِنْ عَنْ شِمَالِهِ

999. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, kog je obavijestio Zuhejr, prenijevši od El-A’meša, on od El-Musejjeba b. Rafia, on od Temima et-Taija, da je Džabir b. Semure kazao: **“Allahov Poslanik je ušao kod nas, a ljudi podizahu ruke.”** Zuhejr kaže: “Mislim da je kazao: **‘u namazu.’” “Pa je rekao: ‘Šta je to? Vidim da podižete ruke poput konja kada podižu repove na suncu. U namazu morate biti mirni.’”**

٩٩٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ النُّفَيْلِيُّ أَخْبَرَنَا زُهَيْرٌ أَخْبَرَنَا الْأَعْمَشُ عَنِ الْمُسَيَّبِ بْنِ رَافِعٍ عَنْ تَمِيمٍ الطَّائِيِّ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ: دَخَلَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالنَّاسُ رَافِعُوا أَيْدِيهِمْ. قَالَ زُهَيْرٌ: أُرَاهُ قَالَ فِي الصَّلَاةِ. فَقَالَ: مَا لِي أَرَاكُمْ رَافِعِي أَيْدِيكُمْ كَأَنَّهَا أَذْنَابُ خَيْلٍ شُمْسٍ أُسْكُنُوا فِي الصَّلَاةِ

[225] Neki su na tešehhudu, prilikom predavanja selama, ispružali ruku na stranu na koju predaju selam, pa je takvu praksu ovim hadisom Allahov Poslanik, s.a.v.s., dokinuo, naglasivši da je dovoljno, prilikom predaje selama, glavu okrenuti na desnu i lijevu stranu, a da nije potrebno pokazivati rukom.

188. O uzvraćanju imamu (na selam)

١٨٨. بَاب الرَّدِّ عَلَى الْإِمَامِ

1000. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Osman Ebul-Džemahir, kog je obavijestio Seid b. Bešir, prenijevši od Katadea, on od El-Hasana, da je Semure kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam je naredio da (selamom naumimo) odgovor imamu (na selam), da se međusobno volimo i da jedni drugima (u namazu) nazovemo selam."**[226]

١٠٠٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ أَبُو الْجَمَاهِرِ أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ بَشِيرٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ سَمُرَةَ قَالَ: أَمَرَنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَرُدَّ عَلَى الْإِمَامِ وَأَنْ نَتَحَابَّ وَأَنْ يُسَلِّمَ بَعْضُنَا عَلَى بَعْضٍ

189. O izgovoru tekbira nakon završenog namaza

١٨٩. بَاب التَّكْبِيرِ بَعْدَ الصَّلَاةِ

1001. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Abde, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Amra, on od Ebu Ma'beda, a on od Ibn Abbasa: **"Po izgovoru tekbira (nakon namaza) znalo se da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., završio namaz."**[227]

١٠٠١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ أَنْبَأَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ أَبِي مَعْبَدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: كَانَ يُعْلَمُ انْقِضَاءُ صَلَاةِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالتَّكْبِيرِ

1002. ISPRIČAO NAM JE Jahja b. Musa el-Belhi, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Amra b. Dinara, ovaj od Ebu Ma'beda, Ibn Abbasovog štićenika, a on od Ibn Abbasa: **"Glasan izgovor zikra, nakon što bi ljudi završili propisane namaze, bio je prisutan u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s."** Ibn Abbas

١٠٠٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى الْبَلْخِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنِي ابْنُ جُرَيْجٍ أَنْبَأَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ أَنَّ أَبَا مَعْبَدٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ: أَنَّ رَفْعَ الصَّوْتِ لِلذِّكْرِ حِينَ يَنْصَرِفُ النَّاسُ مِنَ الْمَكْتُوبَةِ كَانَ ذَلِكَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَأَنَّ

---

[226] Semure b. Džundub je ovim hadisom htio reći da im je Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredio da, prilikom predavanja selama, naume da svojim selamom odgovore imamu na njegov selam i da njime selame suklanjače na desnoj i lijevoj strani.

[227] Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

kaže: **"Kada bi to čuo, znao bi da su ljudi završili namaz."**[228]

ابْنَ عَبَّاسٍ قَالَ: كُنْتُ أَعْلَمُ إِذَا انْصَرَفُوا بِذَلِكَ وَأَسْمَعُهُ

190. O izgovaranju selama kratko, bez otezanja

١٩٠. بَاب حَذْفِ التَّسْلِيمِ

1003. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Muhammed b. Jusuf el-Firjabi, prenijevši od El-Evzaije, on od Kurrea b. Abdurrahmana, on od Ez-Zuhrija, on od Ebu Selemea, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Sunnet je selam izgovarati kratko, bez otezanja."**[229]

١٠٠٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ أَخْبَرَنَا الأَوْزَاعِيُّ عَنْ قُرَّةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **حَذْفُ السَّلَامِ سُنَّةٌ.**

Isa kaže: "Ibnul-Mubarek mi je zabranio da ovaj hadis prenosim kao merfu-hadis."

قَالَ عِيسَى: نَهَانِي ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ رَفْعِ هَذَا الْحَدِيثِ. قَالَ أَبُو دَاود: سَمِعْتُ أَبَا عُمَيْرٍ عِيسَى بْنَ يُونُسَ الْفَاخُورِيَّ الرَّمْلِيَّ قَالَ: لَمَّا رَجَعَ الْفِرْيَابِيُّ مِنْ مَكَّةَ تَرَكَ رَفْعَ هَذَا الْحَدِيثِ وَقَالَ: نَهَاهُ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ عَنْ رَفْعِهِ

Ebu Davud veli: "Ebu Umejr Isa b. Junus el-Fahuri er-Remli je kazao: 'Pošto se El-Firjabi vratio iz Mekke, ovaj hadis više nije prenosio kao merfu, rekavši: 'Ahmed b. Hanbel mi je zabranio da ga prenosim kao merfu-hadis.'"

---

[228] Ashabi su u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., prakticirali da nakon namaza tekbir i zikr izgovaraju naglas. Prema Eš-Šafijevom mišljenju, kako navodi En-Nevevi, to su činili na samom početku, kako bi pokazali ljudima šta se od zikra uči poslije namaza. Kasnije su i imam i muktedija zikr poslije namaza prakticirali izgovarati u sebi.

[229] Et-Tirmizi je, u *Džami'u*, za ovaj hadis rekao da je sahihun-hasenun, a zab - lježio ga je i El-Hakim, u *Mustedreku*, i kazao da je vjerodostojan prema Muslimovim kriterijima, iako je u njegovom senedu Kurre b. Abdurrahman el-Meafiri el-Masri, za koga je Ibn Mein rekao da je slab ravija i kao takav je, prema mišljenju Ahmeda b. Hanbela, imao običaj protivrječiti pouzdanim ravijama.

191. Ukoliko neko tokom namaza izgubi abdest, prekinut će namaz

١٩١. بَاب إِذَا أَحْدَثَ فِي صَلَاتِهِ يَسْتَقْبِلُ

1004. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Džerir b. Abdulhamid, prenijevši od Asima el-Ahvela, on od Isaa b. Hittana, on od Muslima b. Selama, a on od Alija b. Talka, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ukoliko tokom namaza ispustite vjetar, prekinite namaz, uzmite abdest i ponovite namaz."**[230]

١٠٠٤. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنْ عَاصِمٍ الْأَحْوَلِ عَنْ عِيسَى بْنِ حِطَّانَ عَنْ مُسْلِمِ بْنِ سَلَّامٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ طَلْقٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا فَسَا أَحَدُكُمْ فِي الصَّلَاةِ فَلْيَنْصَرِفْ فَلْيَتَوَضَّأْ وَلْيُعِدْ صَلَاتَهُ

192. O osobi koja klanja nafilu na mjestu na kome je klanjala obavezni namaz

١٩٢. بَاب فِي الرَّجُلِ يَتَطَوَّعُ فِي مَكَانِهِ الَّذِي صَلَّى فِيهِ الْمَكْتُوبَةَ

1005. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog su obavijestili Hammad i Abdulvaris, prenijevši od Lejsa, on od El-Hadžadža b. Ubejda, on od Ibrahima b. Ismaila, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Zar je nekom od vas teško** – kaže Abdulvaris – **da se pomjeri naprijed ili nazad, ili desno, ili lijevo** – u Hammadovom hadisu stoji dodatak – **u namazu, tj. u nafili?"**[231]

١٠٠٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ وَعَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ لَيْثٍ عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ عُبَيْدٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ إِسْمَعِيلَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيَعْجِزُ أَحَدُكُمْ - قَالَ عَنْ عَبْدِ الْوَارِثِ - أَنْ يَتَقَدَّمَ أَوْ يَتَأَخَّرَ أَوْ عَنْ يَمِينِهِ أَوْ عَنْ شِمَالِهِ. زَادَ فِي حَدِيثِ حَمَّادٍ: فِي الصَّلَاةِ يَعْنِي فِي السُّبْحَةِ

---

[230] Iz ovog hadisa zaključujemo da će osobi koja u namazu izgubi abdest aut - matski biti pokvaren i namaz. Ona će u takvom slučaju prekinuti započeti namaz, ponovo uzeti abdest i ponoviti namaz. U ovome se slažu svi učenjaci. Ovaj hadis su zabilježili Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*. Et-Tirmizi za njega kaže da je dobar, hasen.

[231] "Iz ovoga hadisa zaključujemo" – veli Abadi – "da se dobrovoljni namaz (u šta spadaju i sunneti) ne bi trebali klanjati na istom mjestu na kome je klanjan farz. Ukoliko neko poslije farza želi klanjati i nafilu (ili sunnet) ona bi se sa tog mjesta trebao malo pomjeriti naprijed ili nazad, desno ili lijevo."

1006. ISPRIČAO NAM JE Abdulvehhab b. Nedžde, kog je obavijestio Eš'as b. Šu'be, prenijevši od El-Minhala b. Halifea, da je El-Ezrek b. Kajs kazao: **"Jednom prilikom nam je naš imam, koji je imao nadimak Ebu Rimse, klanjao, a nakon namaza rekao: 'Ovaj namaz sam, ili njemu sličan, klanjao za Vjerovjesnikom, s.a.v.s. Ebu Bekr i Omer su klanjali u prvom safu, sa njegove desne strane, a za njim je klanjao i neki čovjek koji je od početnog tekbira prisustvovao namazu. Allahov Vjerovjesnik, s.a.v.s., je klanjao, potom je predao selam na desnu i na lijevu stranu, okrenuvši se tako da smo mu vidjeli bjelinu obraza. Potom je pošao onako kao što je pošao i Ebu Remse. Tada je onaj čovjek ustao da klanja još jedan namaz (nafilu), ali ustade Omer i, povukavši ga za rame, reče: 'Sjedi, sljedbenici Knjige su propali zbog toga što između namaza nisu pravili razmak.'[232] Kada to ču, Vjerovjesnik, s.a.v.s., ga pogleda i reče: 'Allah ti je dao te si ispravno postupio, Ibnul-Hattabe.'"**

Ebu Davud kaže: "Neki su umjesto: Ebu Remse rekli: Ebu Umejje."

١٠٠٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ نَجْدَةَ أَنْبَأَنَا أَشْعَثُ بْنُ شُعْبَةَ عَنِ الْمِنْهَالِ بْنِ خَلِيفَةَ عَنِ الْأَزْرَقِ بْنِ قَيْسٍ قَالَ: صَلَّى بِنَا إِمَامٌ لَنَا يُكْنَى أَبَا رِمْثَةَ فَقَالَ: صَلَّيْتُ هَذِهِ الصَّلَاةَ أَوْ مِثْلَ هَذِهِ الصَّلَاةِ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ يَقُومَانِ فِي الصَّفِّ الْمُقَدَّمِ عَنْ يَمِينِهِ وَكَانَ رَجُلٌ قَدْ شَهِدَ التَّكْبِيرَةَ الْأُولَى مِنَ الصَّلَاةِ. فَصَلَّى نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ سَلَّمَ عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ يَسَارِهِ حَتَّى رَأَيْنَا بَيَاضَ خَدَّيْهِ. ثُمَّ انْفَتَلَ كَانْفِتَالِ أَبِي رِمْثَةَ يَعْنِي نَفْسَهُ فَقَامَ الرَّجُلُ الَّذِي أَدْرَكَ مَعَهُ التَّكْبِيرَةَ الْأُولَى مِنَ الصَّلَاةِ يَشْفَعُ. فَوَثَبَ إِلَيْهِ عُمَرُ فَأَخَذَ بِمَنْكِبِهِ فَهَزَّهُ ثُمَّ قَالَ: اجْلِسْ فَإِنَّهُ لَمْ يُهْلِكْ أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا أَنَّهُ لَمْ يَكُنْ بَيْنَ صَلَوَاتِهِمْ فَصْلٌ. فَرَفَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَصَرَهُ فَقَالَ. أَصَابَ اللَّهُ بِكَ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ. قَالَ أَبُو داود: وَقَدْ قِيلَ أَبُو أُمَيَّةَ مَكَانَ أَبِي رِمْثَةَ

[232] Razmak između namaza se ogleda u tome da neko, nakon što klanja farz, preda selam i malo odsjedi, nešto prouči, ili pomakne na drugo mjesto, ili porazgovara, pa tek poslije toga klanja nafilu. U hadisu koji je zabilježio Muslim u *Sahihu*, sa senedom od Muavije, stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Kada klanjaš džumu-namaz, ne klanjaj uz nju nikakav drugi namaz dok ne napraviš razmak između njih razgovorom ili izlaskom (iz džamije)."**

193. O dvjema sehvi-sedždama[233] (o sehvi sedždi)

1007. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejd, kog je obavijestio Hammad b. Zejd, prenijevši od Ejuba, on od Muhammeda, da je Ebu Hurejre kazao: **"Jednom prilikom nam je Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanjao jedan od dnevnih namaza, podne ili ikindiju. Klanjao nam je dva rekata, potom predao selam i otišao do drveta u prednjem dijelu džamije. Stavio je ruke jednu po drugoj, a na licu mu se primjećivala srdžba. Ljudi počeše izlaziti iz džamije i govoriti: 'Skraćen je namaz, skraćen je namaz!' Među ljudima su bili i Ebu Bekr i Omer, koji ga, iz poštovanja, nisu ništa pitali. Tada je ustao čovjek kome je Allahov Poslanik, s.a.v.s., dao nadimak Zul-Jedejn[234] i rekao: 'Allahov Poslaniče, da li si zaboravio ili je namaz skraćen?' On reče: 'Niti sam zaboravio niti je namaz skraćen.' Čovjek reče: 'Jesi, zaboravio si,**

١٩٣. بَاب السَّهْوِ فِي السَّجْدَتَيْنِ

١٠٠٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِحْدَى صَلَاتَيِ الْعَشِيِّ الظُّهْرَ أَوِ الْعَصْرَ. قَالَ: فَصَلَّى بِنَا رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ ثُمَّ قَامَ إِلَى خَشَبَةٍ فِي مُقَدَّمِ الْمَسْجِدِ فَوَضَعَ يَدَيْهِ عَلَيْهِمَا إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى يُعْرَفُ فِي وَجْهِهِ الْغَضَبُ. ثُمَّ خَرَجَ سَرَعَانُ النَّاسِ وَهُمْ يَقُولُونَ: قُصِرَتِ الصَّلَاةُ قُصِرَتِ الصَّلَاةُ. وَفِي النَّاسِ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ. فَهَابَاهُ أَنْ يُكَلِّمَاهُ فَقَامَ رَجُلٌ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُسَمِّيهِ ذَا الْيَدَيْنِ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنَسِيتَ أَمْ قُصِرَتِ الصَّلَاةُ؟ قَالَ: لَمْ أَنْسَ وَلَمْ تُقْصَرِ الصَّلَاةُ. قَالَ: بَلْ نَسِيتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ. فَأَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْقَوْمِ فَقَالَ:

---

[233] Da ne bi bilo zabune, ovdje se pod pojmom *dvije sehvi sedžde* misli na kod nas uobičajenu sehvi-sedždu, koja se sastoji od dvije sedžde. Ne radi se, dakle, o dvije sehvi-sedžde sa po dvije sedžde, nego samo o jednoj. To tako i u budućem tekstu treba razumjeti.

[234] Zul-Jedejnu je ime Hirbak, a nadimak po djetetu mu je, kako tvrdi Nevevi, Ebu Urjan. Živio je nakon smrti Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Neki su osporavali Ebu Hurejreovo kazivanje o Zul-Jedejnovoj intervenciji Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., spomenutu u navedenom hadisu, tvrdeći da je Zul-Jedejn poginuo u Bici na Bedru, 2. godine po Hidžri, dok je Ebu Hurejre došao u Medinu tek 7. godine po Hidžri. Međutim, svi eminentni hadiski stručnjaci i hafizi, osim Ez-Zuhrija, smatraju da je na Bedru poginuo Umejr b. Amr el-Huzai, poznat po nadimku Zuš-Šimalejn, a ne Zul-Jedejn.

Allahov Poslaniče.' Poslanik upita ljude: 'Je li istina ovo što govori Zul-Jedejn?' Pošto mu potvrdiše da je istina, on se povrati na mjesto na kome je klanjao, klanja (još) dva rekata i, pošto predade selam, izgovori tekbir i učini sedždu sličnu prethodnim, ili dužu. Onda se podiže, izgovori tekbir i učini još jednu sedždu sličnu prethodnim, ili dužu.[235] Potom se podiže, izgovorivši tekbir."

(Seleme b. Alkame kaže:) "Neko je upitao Muhammeda (b. Sirina) je li predavao selam nakon sehvi-sedždi, a on je rekao: 'Nisam to zapamtio od Ebu Hurejrea, ali su me upozorili da je Imran b. Husajn rekao: **'Potom je, nakon njih, predao selam.'"**

أَصَدَقَ ذُو الْيَدَيْنِ؟ فَأَوْمَئُوا أَيْ نَعَمْ. فَرَجَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى مَقَامِهِ فَصَلَّى الرَّكْعَتَيْنِ الْبَاقِيَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ ثُمَّ كَبَّرَ وَسَجَدَ مِثْلَ سُجُودِهِ أَوْ أَطْوَلَ. ثُمَّ رَفَعَ وَكَبَّرَ وَسَجَدَ مِثْلَ سُجُودِهِ أَوْ أَطْوَلَ. ثُمَّ رَفَعَ وَكَبَّرَ: قَالَ فَقِيلَ لِمُحَمَّدٍ: سَلَّمَ فِي السَّهْوِ؟ فَقَالَ لَمْ أَحْفَظْهُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَلَكِنْ نُبِّئْتُ أَنَّ عِمْرَانَ بْنَ حُصَيْنٍ قَالَ ثُمَّ سَلَّمَ.

١٠٠٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ بِإِسْنَادِهِ

[235] Prema mišljenju islamskih učenjaka, u četiri situacije se čini sehvi-sedžda:

a) Kada se, usljed zaborava, skrati namaz, pa se umjesto trećeg (kod akšama) ili trećeg i četvrtog, ili četvrtog rekata (kod podneva, ikindije ili jacije) selam preda poslije drugog, odnosno trećeg rekata. U tim situacijama ćemo doklanjati broj propuštenih rekata i učiniti sehvi-sedždu;

b) Kada povećamo broj rekata, pa umjesto dva klanjamo tri, ili umjesto četiri klanjamo pet i slično. U ovakvoj situaciji ćemo, prema mišljenju nekih učenjaka, nakon klanjanog trećeg, odnosno petog rekata i predatog selama, učiniti dvije sedžde. Prema Ebu Hanifinom mišljenju, klanjat ćemo i četvrti, odnosno šesti rekat te nakon toga proučiti Ettehijjatu, Salavate, predati selam i učiniti dvije sehvi-sedžde.

c) Ukoliko se propusti prvi tešehhud ili namaski sunnet, prema Ebu Hanifinom mišljenju, odnosno bilo koji drugi namaski vadžib, prema mišljenju ostalih učenjaka.

d) Ukoliko smo u dilemi da ne znamo koliko smo rekata klanjali, da li smo, npr. klanjali jedan ili dva, tri ili četiri, u tom slučaju ćemo uvijek uzimati ono u šta smo sigurni, a to je: da smo klanjali manji broj rekata (ako je dilema jedan ili dva, uzet ćemo da smo klanjali jedan), doklanjati preostali broj rekata i učiniti dvije sehvi-sedžde.

وَحَدِيثُ حَمَّادٍ أَتَمُّ، قَالَ: صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَقُلْ بِنَا وَلَمْ يَقُلْ فَأَوْمَئُوا. قَالَ فَقَالَ النَّاسُ نَعَمْ قَالَ ثُمَّ رَفَعَ وَلَمْ يَقُلْ وَكَبَّرَ ثُمَّ كَبَّرَ وَسَجَدَ مِثْلَ سُجُودِهِ أَوْ أَطْوَلَ ثُمَّ رَفَعَ وَتَمَّ حَدِيثُهُ لَمْ يَذْكُرْ مَا بَعْدَهُ وَلَمْ يَذْكُرْ فَأَوْمَئُوا إِلَّا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ.

قَالَ أَبو داود: وَكُلُّ مَنْ رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ لَمْ يَقُلْ فَكَبَّرَ وَلَا ذَكَرَ رَجَعَ.

1008. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika, on od Ejuba, on od Muhammeda, sa istim senedom, ali je Hammadov hadis potpuniji. On kaže: **"Potom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanjao."** (Malik) nije spomenuo riječ: **"nam"** niti je spomenuo riječi: **"pa su pokazali"**. Kazao je: **"Ljudi su rekli: 'Da.'"** (Dalje) je rekao: **"Potom je ustao."** , a nije spomenuo da je izgovorio tekbir. **"Potom je izgovorio tekbir i učinio sedždu poput sedždi (u namazu) ili dužu, a onda se podigao."** Time je završio hadis ne spominjući ono poslije toga i ne spominjući riječi: **"pa su pokazali"**, osim u Hammad b. Selemeovom predanju.

Ebu Davud kaže: "Niko od njih nije rekao da je izgovorio tekbir, niti je iko spomenuo da se vratio."

١٠٠٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا بِشْرٌ يَعْنِي ابْنَ الْمُفَضَّلِ أَخْبَرَنَا سَلَمَةُ يَعْنِي ابْنَ عَلْقَمَةَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَعْنَى حَمَّادٍ كُلِّهِ إِلَى آخِرِ قَوْلِهِ: نُبِّئْتُ أَنَّ عِمْرَانَ بْنَ حُصَيْنٍ قَالَ ثُمَّ سَلَّمَ. قَالَ قُلْتُ: فَالتَّشَهُّدُ؟ قَالَ: لَمْ أَسْمَعْ فِي التَّشَهُّدِ وَأَحَبُّ إِلَيَّ أَنْ يَتَشَهَّدَ. وَلَمْ يَذْكُرْ كَانَ يُسَمِّيهِ ذَا الْيَدَيْنِ. وَلَا ذَكَرَ فَأَوْمَئُوا. وَلَا ذَكَرَ الْغَضَبَ وَحَدِيثُ حَمَّادٍ عَنْ أَيُّوبَ أَتَمُّ.

1009. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Bišr b. el-Mufeddal, prenijevši od Selemea b. Alkamea, on od Muhammeda, da je Ebu Hurejre kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam je imamio..."** – potom je, po značenju, spomenuo isto kao i Hammad, do njegovih riječi: "Upozorili su me da je Imran b. Husajn rekao: **'Zatim je predao selam.'** Upitao sam: 'A (je li ponovo obavio) tešehhud?' On reče: 'O tešehhudu nisam čuo, ali bih volio da je obavio tešehhud.' Nije spomenuo ni riječi: **'Vjerovjesnik, s.a.v.s., ga je nazvao Zul-Jedejnom.'**, niti je spomenuo riječi: **'pa su pokazali'**, niti **'srdžbu'**. Hammadov hadis prenijet od Ejuba je potpuniji.

١٠١٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ نَصْرٍ أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ

1010. ISPRIČAO NAM JE Ali b. Nasr, kog je obavijestio Sulejman b. Harb, prenijevši od Hammada b. Zejda, on od Ejuba, Hišama, Jahjaa b. Atika i Ibn Avna, oni od Muhammeda, on od Ebu Hurejrea, a on od Zul-Jedejna, **da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., izgovorio tekbir i učinio sedždu.** Hišam b. Hassan je kazao: **"Izgovorio je (početni tekbir), potom tekbir (za sedždu), a onda je učinio sedždu."**

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis su, također, prenijeli Habib b. eš-Šehid, Humejd, Junus i Asim el-Ahvel od Muhammeda, a on od Ebu Hurejrea, ali niko od njih nije spomenuo ono što je spomenuo Hammad b. Zejd od Hišama: **da je izgovorio (početni tekbir), potom tekbir (za sedždu), a potom učinio sedždu.** Ovaj hadis su prenijeli i Hammad b. Seleme i Ebu Bekr b. Ajjaš od Hišama, ali od njega nisu spomenuli ovo što je spomenuo Hammad b. Zejd: **da je izgovorio (početni) tekbir, potom tekbir (za odlazak na sedždu).**

وَهِشَامٍ وَيَحْيَى بْنِ عَتِيقٍ وَابْنِ عَوْنٍ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي قِصَّةِ ذِي الْيَدَيْنِ أَنَّهُ كَبَّرَ وَسَجَدَ. وَقَالَ هِشَامٌ يَعْنِي ابْنَ حَسَّانَ كَبَّرَ ثُمَّ كَبَّرَ وَسَجَدَ.

قَالَ أَبُو دَاوُد: رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ أَيْضًا حَبِيبُ بْنُ الشَّهِيدِ وَحُمَيْدٌ وَيُونُسُ وَعَاصِمٌ الأَحْوَلُ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ لَمْ يَذْكُرْ أَحَدٌ مِنْهُمْ مَا ذَكَرَ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ هِشَامٍ أَنَّهُ كَبَّرَ ثُمَّ كَبَّرَ وَسَجَدَ. وَرَوَى حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ وَأَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ هِشَامٍ لَمْ يَذْكُرَا عَنْهُ هَذَا الَّذِي ذَكَرَهُ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ أَنَّهُ كَبَّرَ ثُمَّ كَبَّرَ.

1011. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Jahja b. Faris, kog je obavijestio Muhammed b. Kesir, prenijevši od El-Evzaija, on od Ez-Zuhrija, on od Seida b. el-Musejjeba, Ebu Selemea i Ubejdullaha b. Abdullaha, a oni od Ebu Hurejrea: **"On (Vjerovjesnik, s.a.v.s.) nije činio dvije sehvi-sedžde dok mu to Allah nije stavio u srce."**

١٠١١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ فَارِسٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ عَنِ الأَوْزَاعِيِّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ وَعُبَيْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ اللهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ بِهَذِهِ الْقِصَّةِ قَالَ: **وَلَمْ يَسْجُدْ سَجْدَتَيِ السَّهْوِ حَتَّى يَقَّنَهُ اللهُ ذَلِكَ.**

1012. ISPRIČAO NAM JE Hadžadž b. Ebu Jakub, kog je obavijestio Jakub b. Ibrahim, prenijevši od svog oca, on od Saliha, a on od Ibn Šihaba, da je Ebu Bekr b. Sulejman b. Ebu Hasm rekao: **"On nije činio ove**

١٠١٢. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ يَعْنِي ابْنَ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ أَبَا بَكْرِ بْنَ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ بَلَغَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَذَا الْخَبَرِ قَالَ: **وَلَمْ يَسْجُدِ السَّجْدَتَيْنِ اللَّتَيْنِ تُسْجَدَانِ إِذَا شَكَّ حَتَّى لَقَّاهُ النَّاسُ.**

dvije sedžde kada bi bio u dilemi, dok ga ljudi nisu upozorili."

Ibn Šihab kaže: "O ovome me je obavijestio Seid b. el-Musejjeb, prenijevši od Ebu Hurejrea, a on od Ebu Selemea b. Abdurrahmana, Ebu Bekra b. el-Harisa b. Hišama i Ubejdullaha b. Abdullaha."

قَالَ ابْنُ شِهَابٍ: وَأَخْبَرَنِي بِهَذَا الْخَبَرِ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: وَأَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَأَبُو بَكْرِ بْنُ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ وَعُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ.

Ebu Davud kaže: "Prenijeli su ga i Jahja b. Ebu Kesir, Imran b. Ebu Enes od Ebu Selemea b. Abdurrahmana i El-Alaa b. Abdurrahmana, oni od njegovog oca – svi su prenijeli od Ebu Hurejrea, i nije spomenuo da je učinio dvije sedžde. A prenio ga je i Ez-Zubejdi od Ez-Zuhrija, on od Ebu Bekra b. Sulejmana b. Ebu Hasmea, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., u kome je kazao: 'A nije učinio dvije sehvisedžde.'"

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَاهُ يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ وَعِمْرَانُ ابْنُ أَبِي أَنَسٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَالْعَلَاءُ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيهِ جَمِيعًا عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ بِهَذِهِ الْقِصَّةِ وَلَمْ يَذْكُرْ أَنَّهُ سَجَدَ السَّجْدَتَيْنِ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَرَوَاهُ الزُّبَيْدِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فِيهِ: وَلَمْ يَسْجُدْ سَجْدَتَيِ السَّهْوِ.

1013. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Muaz, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Sa'da b. Ibrahima, koji je čuo Ebu Selemea b. Abdurrahmana, da je Ebu Hurejre kazao: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je jednom prilikom klanjao podne i predao selam poslije dva rekata. Neko mu je rekao: 'Skratio si namaz.', pa je klanjao još dva rekata, a potom učinio dvije sedžde."**

١٠١٣. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ سَمِعَ أَبَا سَلَمَةَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: **أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى الظُّهْرَ فَسَلَّمَ فِي الرَّكْعَتَيْنِ. فَقِيلَ لَهُ: نَقَصْتَ الصَّلَاةَ. فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ سَجَدَ سَجْدَتَيْنِ.**

1014. ISPRIČAO NAM JE Ismail b. Esed, kog je obavijestio Šebabe, prenijevši od Ibn Ebu Zi'ba, on od Seida b. Ebu Seida el-Makberija, a on od Ebu Hurejrea: **"Jednom prilikom je Vjerovjesnik, s.a.v.s., (četverorekatni) farz-namaz završio nakon dva rekata. Neki čovjek ga je upitao: 'Da li je namaz skraćen, Allahov Poslaniče, ili si zaboravio?' 'Ništa od toga nisam učinio.' 'Učinio si, Allahov Poslaniče!' – uzviknuše**

١٠١٤. حَدَّثَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ أَسَدٍ أَنْبَأَنَا شَبَابَةُ أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: **أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ انْصَرَفَ مِنَ الرَّكْعَتَيْنِ مِنْ صَلَاةِ الْمَكْتُوبَةِ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: أَقُصِرَتِ الصَّلَاةُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَمْ نَسِيتَ؟ قَالَ: كُلَّ ذَلِكَ لَمْ أَفْعَلْ. فَقَالَ النَّاسُ: قَدْ فَعَلْتَ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ**

ljudi. Potom je klanjao još dva rekata i otišao, a nije učinio sehvi-sedžde.”[236]

فَرَكَعَ رَكْعَتَيْنِ أُخْرَيَيْنِ ثُمَّ انْصَرَفَ وَلَمْ يَسْجُدْ سَجْدَتَيِ السَّهْوِ.

Ebu Davud kaže: “Davud b. el-Husajn je ovo kazivanje prenio od Ebu Sufjana, Ibn Ebu Ahmedovog štićenika, on od Ebu Hurejrea: **“Zatim je, sjedeći, poslije selama, učinio dvije sedžde.”**

قَالَ أَبُو داود: رَوَاهُ دَاوُدُ بْنُ الْحُصَيْنِ عَنْ أَبِي سُفْيَانَ مَوْلَى ابْنِ أَبِي أَحْمَدَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَذِهِ الْقِصَّةِ قَالَ: ثُمَّ سَجَدَ سَجْدَتَيْنِ وَهُوَ جَالِسٌ بَعْدَ التَّسْلِيمِ.

1015. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Abdullah, kog je obavijestio Hašim b. el-Kasim, prenijevši od Ikrimea b. Ammara, on od Damdamea b. Dževsa el-Hiffanija, ovaj od Ebu Hurejrea: **“Zatim je učinio dvije sehvi-sedžde nakon što je predao selam.”**

١٠١٥. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللهِ أَخْبَرَنَا هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ أَخْبَرَنَا عِكْرِمَةُ بْنُ عَمَّارٍ عَنْ ضَمْضَمِ بْنِ جَوْسٍ الْهِفَّانِيِّ حَدَّثَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ بِهَذَا الْخَبَرِ قَالَ: ثُمَّ سَجَدَ سَجْدَتَيِ السَّهْوِ بَعْدَ مَا سَلَّمَ.

1016. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed b. Sabit, prenijevši od Ebu Usamea. A obavijestio nas je i Muhammed b. el-Ala, prenijevši od Ebu Usamea, on od Ubejdullaha, ovaj od Nafia, da je Ibn Omer kazao: **“Jednom prilikom nam je Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanjao, pa je predao selam poslije dva rekata.”** – potom je spomenuo hadis sličan Ibn Sirinovom, prenijevši da je Ebu Hurejre kazao: **“Zatim je (nakon što je klanjao još dva rekata) predao selam i učinio dvije sehvi-sedžde.”**

١٠١٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ ثَابِتٍ أَخْبَرَنَا أَبُو أُسَامَةَ ح. وأَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ أَنْبَأَنَا أَبُو أُسَامَةَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَلَّمَ فِي الرَّكْعَتَيْنِ. فَذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: ثُمَّ سَلَّمَ ثُمَّ سَجَدَ سَجْدَتَيِ السَّهْوِ

1017. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jezid b. Zurej. A obavijestili su nas i Musedded i Meslem b. Muhammed, koje je obavijestio Halid el-Hazzai, prenijevši od Ebu Kilabea, on od Ebul-Muhelleba, a on od Imrana b. Husajna: **“Jednom prilikom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na ikindijskom**

١٠١٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ ح. وأَخْبَرَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا مَسْلَمَةُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَا أَخْبَرَنَا خَالِدٌ الْحَذَّاءُ أَخْبَرَنَا أَبُو قِلَابَةَ عَنْ أَبِي الْمُهَلَّبِ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ قَالَ: سَلَّمَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ثَلَاثِ رَكَعَاتٍ مِنَ الْعَصْرِ

[236] Ovo se dogodilo najvjerovatnije prije nego je propisana sehvi-sedžda za propuste ili nedoumice u namazu.

farzu predao selam nakon trećeg rekata i ušao u svoju sobu. Kod njega otiđe čovjek dugih ruku, koji se zvao El-Hirbak, i upita: 'Je li namaz skraćen, Allahov Poslaniče?' Poslanik je izišao ljutit, noseći svoj ogrtač. Upitao je: 'Je li istina ono što ovaj kaže?' 'Jeste.' – odgovoriše prisutni. Tada je klanjao još jedan rekat, potom učinio dvije sedžde, a onda predao selam."[237]

ثُمَّ دَخَلَ قَالَ عَنْ مَسْلَمَةَ الْحُجَرَ فَقَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ الْخِرْبَاقُ كَانَ طَوِيلَ الْيَدَيْنِ فَقَالَ لَهُ: أَقُصِرَتِ الصَّلَاةُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَخَرَجَ مُغْضَبًا يَجُرُّ رِدَاءَهُ فَقَالَ: أَصَدَقَ؟ قَالُوا نَعَمْ. فَصَلَّى تِلْكَ الرَّكْعَةَ ثُمَّ سَلَّمَ ثُمَّ سَجَدَ سَجْدَتَيْهَا ثُمَّ سَلَّمَ

194. O tome kada neko klanja pet rekata

١٩٤. بَاب إِذَا صَلَّى خَمْسًا

1018. ISPRIČALI SU NAM Hafs b. Omer i Muslim b. Ibrahim, isti smisao. Hafs prenosi od Šu'bea, on od El-Hakema, on od Ibrahima, on od Alkamea, da je Abdullah kazao: "Jednom prilikom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanjao pet rekata podnevskog farza. Neko ga je upitao: 'Je li povećan (broj rekata) namaza?' 'A zašto?' – upita on. 'Klanjao si pet rekata.' – odgovori čovjek (odgovoriše oni). Poslanik tada, nakon (što je već) bio predao selam, učini dvije sedžde."

١٠١٨. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ وَمُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْمَعْنَى. قَالَ حَفْصٌ: أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الظُّهْرَ خَمْسًا. فَقِيلَ لَهُ: أَزِيدَ فِي الصَّلَاةِ؟ قَالَ: وَمَا ذَاكَ؟ قَالَ: صَلَّيْتَ خَمْسًا، فَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ بَعْدَ مَا سَلَّمَ

1019. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Džerir, prenijevši od Mensura, on od Ibrahima, on od Alkamea, da je Abdullah rekao: "Jednom prilikom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanjao."

١٠١٩. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ إِبْرَاهِيمُ: فَلَا أَدْرِي زَادَ أَمْ نَقَصَ. فَلَمَّا سَلَّمَ قِيلَ

---

[237] Malik b. Enes, Ebu Sevr i El-Muzeni smatraju da će se sehvi-sedžde učiniti prije selama onda kada se napravi kakav propust u namazu, a poslije selama onda kada se nešto doda namazu. Prema Ibn Abdulberrovom mišljenju, ovaj stav je najprihvatljiviji, jer se njime postiže kompromis među različitim hadisima na ovu temu.

Ibrahim kaže: “Ne znam je li povećao broj rekata ili je smanjio. Pošto je predao selam, neko ga je upitao: ‘Allahov Poslaniče, je li uslijedila kakva promjena u namazu?’ ‘A zašto?’ – upita on. Rekoše: ‘Klanjao si toliko i toliko rekata.’ ‘Kada to ču, on podavi nogu, okrenu se prema kibli, učini (ili je kazao: učini sa njima) dvije sedžde, a potom predade selam. Pošto je završio, okrenuo se prema nama i rekao: ‘Da se nešto promijenilo u namazu, obavijestio bih vas, nego sam i ja čovjek i zaboravljam, kao što i vi zaboravljate. Zato, ako nešto zaboravim, upozorite me. Kada je neko u namazu u nedoumici (ne zna koliko je rekata klanjao), neka se potrudi spoznati ispravno, a onda neka klanja ono što je propustio i neka učini dvije sedžde.’”[238]

لَهُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَحَدَثَ فِي الصَّلَاةِ شَيْءٌ؟ قَالَ: وَمَا ذَاكَ؟ قَالُوا: صَلَّيْتَ كَذَا وَكَذَا. فَثَنَى رِجْلَهُ وَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ فَسَجَدَ بِهِمْ سَجْدَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ. فَلَمَّا انْفَتَلَ أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ فَقَالَ: إِنَّهُ لَوْ حَدَثَ فِي الصَّلَاةِ شَيْءٌ أَنْبَأْتُكُمْ بِهِ وَلَكِنْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ أَنْسَى كَمَا تَنْسَوْنَ فَإِذَا نَسِيتُ فَذَكِّرُونِي. وَقَالَ: إِذَا شَكَّ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاتِهِ فَلْيَتَحَرَّ الصَّوَابَ فَلْيُتِمَّ عَلَيْهِ ثُمَّ لِيُسَلِّمْ ثُمَّ لِيَسْجُدْ سَجْدَتَيْنِ.

1020. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah b. Numejr, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od El-A’meša, on od Ibrahima, on od Alkamea, a on od Abdullaha, da je (Vjerovjesnik, s.a.v.s.) kazao: **“Zato, kada neko, zaboravivši (klanja više rekata), neka učini dvije sedžde.” Vjerovjesnik, s.a.v.s., se potom okrenuo i učinio dvije sedžde.**

Ebu Davud kaže: “Husajn je prenio slično El-A’mešovom hadisu.”

١٠٢٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ أَخْبَرَنَا أَبِي أَخْبَرَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بِهَذَا قَالَ: فَإِذَا نَسِيَ أَحَدُكُمْ فَلْيَسْجُدْ سَجْدَتَيْنِ ثُمَّ تَحَوَّلَ فَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ.

قَالَ أَبُو دَاوُد: رَوَاهُ حُصَيْنٌ نَحْوَ حَدِيثِ الْأَعْمَشِ

---

[238] Na osnovu spomenutih hadisa, većina učenjaka smatra da osobi koja, zaboravivši, klanja pet rekata namaz nije pokvaren čak ni ako nakon četvrtog rekata ne obavi posljednje sjedenje. Ebu Hanife se ne slaže s tim. On smatra da je namaz pokvaren i da ga treba obnoviti ukoliko se ne obavi posljednje sjedenje nakon četvrtog rekata. Prema njegovom mišljenju, sehvi-sedžda za onoga ko, zaboravivši, ustane na peti rekat važi samo ako ustane nakon posljednjeg sjedenja.

1021. ISPRIČAO NAM JE Nasr b. Ali, kog je obavijestio Džerir. A obavijestio nas je i Jusuf b. Musa – ovo je Jusufov hadis – prenijevši od El-Hasana b. Ubejdullaha, on od Ibrahima b. Suvejda, a on od Alkamea, da je Abdullah rekao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam je jednom prilikom imamio pet rekata. Kada je završio (namaz), ljudi su se počeli sašaptavati. Allahov Poslanik, s.a.v.s., upita: 'Šta vam je?' Oni rekoše: 'Allahov Poslaniče, je li povećan namaz?' 'Nije.' – odgovori on. Oni rekoše: 'Klanjao si pet rekata.' (Kada to ču) on se okrenu, učini dvije sedžde, predade selam, a onda reče: 'Ja sam čovjek – zaboravljam, kao što i vi zaboravljate.'"**

١٠٢١. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ أَنْبَأَنَا جَرِيرٌ ح. وأَخْبَرَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى، وَهَذَا حَدِيثُ يُوسُفَ، عَنِ الْحَسَنِ ابْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَمْسًا. فَلَمَّا انْفَتَلَ تَوَشْوَشَ الْقَوْمُ بَيْنَهُمْ. فَقَالَ: مَا شَأْنُكُمْ؟ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلْ زِيدَ فِي الصَّلَاةِ؟ قَالَ لَا. قَالُوا: فَإِنَّكَ قَدْ صَلَّيْتَ خَمْسًا. فَانْفَتَلَ فَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ ثُمَّ قَالَ: إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ أَنْسَى كَمَا تَنْسَوْنَ

1022. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio El-Lejs b. Sa'd, prenijevši od Jezida b. Ebu Habiba, ovaj od Suvejda b. Kajsa, on od Muavije b. Hudejdža: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je jednom prilikom predao selam propustivši jedan rekat. Neki čovjek ga stiže i upita: 'Jesi li zaboravio jedan rekat?' On se vrati u džamiju, naredi Bilalu da prouči ikamet i sa ljudima klanja jedan rekat. Obavijestio sam ljude o tome, a oni me upitaše: 'Poznaješ li tog čovjeka?' Rekoh: 'Ne poznajem ga, ali bih ga mogao prepoznati kada bih ga vidio.' On tada naiđe pored mene, a ja uzviknuh: 'Ovo je taj čovjek!' Ljudi rekoše: 'Ovo je Talha b. Ubejdullah.'"**

١٠٢٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ يَعْنِي ابْنَ سَعْدٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ أَنَّ سُوَيْدَ بْنَ قَيْسٍ أَخْبَرَهُ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ حُدَيْجٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى يَوْمًا فَسَلَّمَ وَقَدْ بَقِيَتْ مِنَ الصَّلَاةِ رَكْعَةٌ. فَأَدْرَكَهُ رَجُلٌ فَقَالَ: نَسِيتَ مِنَ الصَّلَاةِ رَكْعَةً؟ فَرَجَعَ فَدَخَلَ الْمَسْجِدَ وَأَمَرَ بِلَالًا فَأَقَامَ الصَّلَاةَ فَصَلَّى لِلنَّاسِ رَكْعَةً. فَأَخْبَرْتُ بِذَلِكَ النَّاسَ فَقَالُوا لِي: أَتَعْرِفُ الرَّجُلَ قُلْتُ لَا إِلَّا أَنْ أَرَاهُ فَمَرَّ بِي فَقُلْتُ هَذَا هُوَ. فَقَالُوا: هَذَا طَلْحَةُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ

195. Kada je neko u dilemi je li klanjao dva ili tri rekata, neka se drži sigurnog[239]

1023. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Ala, kog je obavijestio Ebu Halid, prenijevši od Ibn Adžlana, on od Zejda b. Eslema, on od Ataa b. Jesara, a on od Ebu Seida el-Hudrija, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ukoliko tokom namaza budete u dilemi, odbacite nedoumicu i držite se onoga u šta ste sigurni (tj. da ste klanjali manji broj rekata). Potom klanjajte još jedan i učinite dvije sedžde. Ako ste klanjali cijeli namaz, taj rekat i dvije sedžde će vam biti nafila. Ukoliko vam je, pak, namaz bio manjkav, tim rekatom ćete ga upotpuniti, a dvije sedžde će biti poniženje šejtanu."**[240]

١٩٥. بَاب إِذَا شَكَّ فِي الثِّنْتَيْنِ وَالثَّلَاثِ مَنْ قَالَ يُلْقِي الشَّكَّ

١٠٢٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ أَخْبَرَنَا أَبُو خَالِدٍ عَنِ ابْنِ عَجْلَانَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا شَكَّ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاتِهِ فَلْيُلْقِ الشَّكَّ وَلْيَبْنِ عَلَى الْيَقِينِ. فَإِذَا اسْتَيْقَنَ التَّمَامَ سَجَدَ سَجْدَتَيْنِ. فَإِنْ كَانَتْ صَلَاتُهُ تَامَّةً كَانَتِ الرَّكْعَةُ نَافِلَةً وَالسَّجْدَتَانِ. وَإِنْ كَانَتْ نَاقِصَةً كَانَتِ الرَّكْعَةُ تَمَامًا لِصَلَاتِهِ وَكَانَتِ السَّجْدَتَانِ مُرْغِمَتَيِ الشَّيْطَانِ.

---

239 Tj. neka se drži da je klanjao manji broj rekata. Ako je u dilemi je li klanjao jedan ili dva, neka uzme da je klanjao jedan rekat. A ako je u dilemi je li klanjao tri ili četiri rekata, neka smatra da je klanjao tri rekata i neka doklanja četvrti.

240 Na temelju spomenutog i hadisa koji slijede, većina islamske uleme smatra da će se osoba kod koje se u namazu javi dilema pa ne zna koliko je rekata klanjala, uvijek držati onoga u šta je sigurna, a to je da je klanjala manji broj rekata. Tako, ukoliko neko bude u nedoumici je li klanjao jedan ili dva rekata, smatrat će da je klanjao jedan. Potom će doklanjati preostali broj rekata i, prije nego preda selam, učinit će dvije sehvi-sedžde. Na isti način će postupiti i kada je u dilemi je li klanjao dva ili tri, odnosno tri ili četiri rekata.

Ebu Hanife smatra da će osoba kod koje se takva dilema javlja prvi put – obnoviti namaz. Međutim, ukoliko su kod nje takve dileme česte, onda će postupati onako kako to smatra većina učenjaka.

Neki učenjaci, pak, smatraju da će onaj koji dođe u takvu situaciju svaki put ponoviti namaz, svejedno da li mu se takve dileme javljale rijetko ili često. Ovakav stav temelje na nekim slabim hadisima, te se ovaj stav smatra neutemeljenim.

Ebu Davud kaže: “Prenijeli su ga Hišam b. Sa’d i Muhammed b. Mutarrif od Zejda, on od Ataa b. Jesara, on od Ebu Seida el-Hudrija, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – Ebu Halidov hadis je potpuniji.”

قَالَ أبو داود: رَوَاهُ هِشَامُ بْنُ سَعْدٍ وَمُحَمَّدُ بْنُ مُطَرِّفٍ عَنْ زَيْدٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَحَدِيثُ أَبِي خَالِدٍ أَشْبَعُ

1024. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdulaziz b. Ebu Rizme, kog je obavijestio El-Fadl b. Musa, prenijevši od Abdullaha b. Kejsana, on od Ikrimea, da je Ibn Abbas kazao: **“Vjerovjesnik, s.a.v.s., je dvije sehvi-sedžde nazvao poniženjem šejtana.”**

١٠٢٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رِزْمَةَ أَنْبَأَنَا الْفَضْلُ بْنُ مُوسَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَيْسَانَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَمَّى سَجْدَتَيِ السَّهْوِ الْمُرْغِمَتَيْنِ

1025. ISPRIČAO NAM JE El-Ka’nebi, prenijevši od Malika, on od Zejda b. Eslema, on od Ataa b. Jesara, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **“Ukoliko tokom namaza budete u dilemi da ne znate koliko ste klanjali, tri ili četiri rekata, klanjajte još jedan rekat i, dok još sjedite, prije selama, učinite dvije sedžde. Ukoliko rekat koji ste klanjali bude peti, dvije sedžde će vam doći umjesto šestog rekata, a ukoliko bude četvrti, dvije sedžde će biti poniženje šejtanu.”**

١٠٢٥. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا شَكَّ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاتِهِ فَلَا يَدْرِي كَمْ صَلَّى ثَلَاثًا أَوْ أَرْبَعًا فَلْيُصَلِّ رَكْعَةً وَلْيَسْجُدْ سَجْدَتَيْنِ وَهُوَ جَالِسٌ قَبْلَ التَّسْلِيمِ. فَإِنْ كَانَتِ الرَّكْعَةُ الَّتِي صَلَّى خَامِسَةً شَفَعَهَا بِهَاتَيْنِ وَإِنْ كَانَتْ رَابِعَةً فَالسَّجْدَتَانِ تَرْغِيمٌ لِلشَّيْطَانِ.

1026. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe, kog je obavijestio Jakub b. Abdurrahman el-Karijj, prenijevši od Zejda b. Eslema, on od Malika, da je (Ata b. Jesar) prenio od Vjerovjesnika, s.a.v.s: **“Ukoliko ste tokom namaza u dilemi, pa smatrate da ste klanjali tri rekata, klanjajte još jedan rekat sa njegovim sedždama, a onda sjednite i obavite tešehhud. A ukoliko budete smatrali da ste završili namaz, učinite dvije sedžde, a onda predajte selam.”** Zatim je

١٠٢٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْقَارِيُّ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ بِإِسْنَادِ مَالِكٍ قَالَ: إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا شَكَّ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاتِهِ فَإِنِ اسْتَيْقَنَ أَنْ قَدْ صَلَّى ثَلَاثًا فَلْيَقُمْ فَلْيُتِمَّ رَكْعَةً بِسُجُودِهَا ثُمَّ يَجْلِسُ فَيَتَشَهَّدُ. فَإِذَا فَرَغَ فَلَمْ يَبْقَ إِلَّا أَنْ يُسَلِّمَ فَلْيَسْجُدْ سَجْدَتَيْنِ وَهُوَ جَالِسٌ ثُمَّ لِيُسَلِّمْ. ثُمَّ ذَكَرَ مَعْنَى مَالِكٍ.

spomenuo hadis, po smislu, sličan Malikovom hadisu.

Ebu Davud kaže: "Od Malika su ga, također, prenijeli i Ibn Vehb, Hafs b. Mejsere, Davud b. Kajs i Hišam b. Sa'd, s tim što ga je Hišam vezao za Ebu Seida el-Hudrija."

قَالَ أبو داود: وَكَذَلِكَ رَوَاهُ ابْنُ وَهْبٍ عَنْ مَالِكٍ وَحَفْصِ بْنِ مَيْسَرَةَ وَدَاوُدَ بْنِ قَيْسٍ وَهِشَامِ بْنِ سَعْدٍ إِلَّا أَنَّ هِشَامًا بَلَغَ بِهِ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ

196. O onome koji kaže da će postupiti onako kako mu razum nalaže

١٩٦. بَاب مَنْ قَالَ يُتِمُّ عَلَى أَكْبَرِ ظَنِّهِ

1027. ISPRIČAO NAM JE En-Nufejli, kog je obavijestio Muhammed b. Seleme, prenijevši od Husajfa, on od Ebu Ubejdea b. Abdullaha, on od svoga oca,[241] da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Ukoliko tokom namaza budeš u nedoumici jesi li klanjao tri ili četiri rekata, a razum ti prevagne da si klanjao četiri, obavi tešehhud i, prije nego predaš selam, učini dvije sedžde. Potom obavi još jedan tešehhud i predaj selam."**[242]

١٠٢٧. حَدَّثَنَا النُّفَيْلِيُّ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ خُصَيْفٍ عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا كُنْتَ فِي صَلَاةٍ فَشَكَكْتَ فِي ثَلَاثٍ أَوْ أَرْبَعٍ وَأَكْبَرُ ظَنِّكَ عَلَى أَرْبَعٍ تَشَهَّدْتَ ثُمَّ سَجَدْتَ سَجْدَتَيْنِ وَأَنْتَ جَالِسٌ قَبْلَ أَنْ تُسَلِّمَ ثُمَّ تَشَهَّدْتَ أَيْضًا ثُمَّ تُسَلِّمُ.

Ebu Davud kaže: "Abdulvahid je prenio od Husajfa, ali ga nije vezao za Vjerovjesnika, s.a.v.s. Sa Abdulvahidom su se usaglasili i Sufjan, Šerik i Israil, ali su se sa njim razišli

قَالَ أبو داود: رَوَاهُ عَبْدُ الْوَاحِدِ عَنْ خُصَيْفٍ وَلَمْ يَرْفَعْهُ وَوَافَقَ عَبْدَ الْوَاحِدِ

[241] Hafiz Ibn Hadžer el-Askalani smatra da Ebu Ubejde b. Abdullah nije slušao hadise od svoga oca. Sa njim se u tome slaže i Ebu Isa Muhammed b. Isa b. Sevre et-Tirmizi.

[242] Na temelju ovoga i drugih hadisa, Ebu Hanife smatra da će osoba koja bude u dilemi da ne zna koliko je rekata klanjala, postupiti onako kako joj pamet prevagne. Ako joj pamet prevagne da je, npr. klanjala manje, klanjat će još jedan rekat i učiniti dvije sedžde, a ako joj pamet pretegne da je klanja tačno koliko treba, samo će učiniti dvije sedžde prije selama, a onda predati selam. Eš-Šafi smatra da će ovako postupiti samo onda kada je sigurna koliko je rekata klanjala. On se pritom poziva na hadis Ebu Seida el-Hudrija, koji je spomenut u prethodnom poglavlju i hadis Abdurrahmana b. Avfa.

u pogledu teksta hadisa i nisu ga prenijeli sa senedom.”

1028. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Ala, kog je obavijestio Ismail b. Ibrahim, prenijevši od Hišama ed-Destevaija, on od Jahjaa b. Ebu Kesira, a ovaj od Ijada. A ispričao nam je i Musa b. Ismail, prenijevši od Ebana, on od Jahjaa, ovaj od Hilala b. Ijada, a on od Ebu Seida el-Hudrija, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **“Ukoliko, dok klanjate, budete u dilemi da li ste klanjali više ili manje, učinite dvije sedžde dok još sjedite.[243] A ukoliko vam dođe šejtan i došapne: ‘Pustio si vjetar.’, ukoliko niste osjetili smrad ili čuli zvuk, (u mislima) kažite: ‘Lažeš.’”** Ovo je tekst Ebanovog hadisa.

Ebu Davud kaže: “Ma’mer, Ali b. Mubarek i Ijad b. Hilal kažu da je El-Evzai govorio: ‘... od Ijada b. Ebu Zuhejra.’”

1029. ISPRIČAO NAM JE El-Ka’nebi, prenijevši od Malika, on od Ibn Šihaba, on od Ebu Selemea b. Abdurrahmana, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **“Kada stanete da klanjate, šejtan dođe i zbunjuje vas sve dotle dok ne zaboravite koliko ste (rekata) klanjali. Ukoliko se to nekom od vas desi, neka učini dvije sedžde dok još sjedi.”**

أَيْضًا سُفْيَانُ وَشَرِيكٌ وَإِسْرَائِيلُ. وَاخْتَلَفُوا فِي الْكَلَامِ فِي مَتْنِ الْحَدِيثِ وَلَمْ يُسْنِدُوهُ

١٠٢٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ الدَّسْتُوَائِيُّ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا عِيَاضٌ ح. و حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا أَبَانُ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ هِلَالِ بْنِ عِيَاضٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فَلَمْ يَدْرِ زَادَ أَمْ نَقَصَ فَلْيَسْجُدْ سَجْدَتَيْنِ وَهُوَ قَاعِدٌ. فَإِذَا أَتَاهُ الشَّيْطَانُ فَقَالَ إِنَّكَ قَدْ أَحْدَثْتَ فَلْيَقُلْ: كَذَبْتَ، إِلَّا مَا وَجَدَ رِيحًا بِأَنْفِهِ أَوْ صَوْتًا بِأُذُنِهِ** .وَهَذَا لَفْظُ حَدِيثِ أَبَانَ.

قَالَ أبو داود: و قَالَ مَعْمَرٌ وَعَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ عِيَاضُ بْنُ هِلَالٍ و قَالَ الْأَوْزَاعِيُّ عِيَاضُ بْنُ أَبِي زُهَيْرٍ

١٠٢٩. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **إِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا قَامَ يُصَلِّي جَاءَهُ الشَّيْطَانُ فَلَبَّسَ عَلَيْهِ حَتَّى**

---

[243] Iz ovog hadisa zaključujemo, ističe Abadi, da će osoba, kada bude u nedoumici da ne zna koliko je rekata klanjala, učiniti dvije sedžde. Ovo je mišljenje i Hasana el-Basrija i još nekih učenjaka selefa. S tim se ne slažu četverica imama: Ebu Hanife, Malik, Ahmed b. Hanbel i Eš-Šafi. Neki od njih smatraju da će postupiti onako kako mu razum prevagne, neki da će uzeti da je klanjao manje – u šta je siguran, a neki da će obnoviti namaz.

Ebu Davud kaže: "Ovako su ga prenijeli i Ibn Ujejne, Ma'mer i El-Lejs."

1030. ISPRIČAO NAM JE Hadžadž b. Ebu Jakub, prenijevši od Jakuba, a on od Ez-Zuhrijevog bratića, ovaj od Muhammeda b. Muslima, sa istim senedom, dodavši: "... **dok je još na sjedenju, prije selama.**"

1031. ISPRIČAO NAM JE Hadžadž, prenijevši od Jakuba, on od svog oca, ovaj od Ibn Ishaka, a on od Muhammeda b. Muslima ez-Zuhrija, sa istim senedom isti smisao, da je (Vjerovjesnik, s.a.v.s.) kazao: "**Neka učini dvije sedžde prije nego preda selam, a onda neka preda selam.**"

197. O onome koji kaže da će sedžde učiniti nakon selama

1032. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Ibrahim, prenijevši od Hadžadža, on od Ibn Džurejdža, on od Abdullaha b. Musafia, ovaj od Mus'aba b. Šejbea, on od Utbea b. Muhammeda b. el-Harisa, a on od Abdullaha b. Džafera, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: "**Ko tokom namaza bude u dilemi, neka učini dvije sedžde nakon što preda selam.**"[244]

198. O onome koji ustane nakon dva rekata ne obavivši prvo sjedenje

1033. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Ibn Šihaba, on

لَا يَـدْرِي كَمْ صَلَّى فَإِذَا وَجَدَ أَحَدُكُمْ ذَلِكَ فَلْيَسْجُدْ سَجْدَتَيْنِ وَهُوَ جَالِسٌ.

قَـالَ أبو داود: وَكَذَا رَوَاهُ ابْنُ عُيَيْنَةَ وَمَعْمَرٌ وَاللَّيْثُ.

١٠٣٠. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ أَنْبَأَنَا ابْنُ أَخِي الزُّهْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ بِهَذَا الْحَدِيثِ بِإِسْنَادِهِ، زَادَ: وَهُوَ جَالِسٌ قَبْلَ التَّسْلِيمِ.

١٠٣١. حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ أَنْبَأَنَا أَبِي عَنِ ابْنِ إِسْحَقَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ الزُّهْرِيُّ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ قَالَ: فَلْيَسْجُدْ سَجْدَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ يُسَلِّمَ ثُمَّ لِيُسَلِّمْ

١٩٧. بَاب مَنْ قَالَ بَعْدَ التَّسْلِيمِ

١٠٣٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا حَجَّاجٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُسَافِعٍ أَنَّ مُصْعَبَ بْنَ شَيْبَةَ أَخْبَرَهُ عَنْ عُتْبَةَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ شَكَّ فِي صَلَاتِهِ فَلْيَسْجُدْ سَجْدَتَيْنِ بَعْدَمَا يُسَلِّمُ

١٩٨. بَاب مَنْ قَامَ مِنْ ثِنْتَيْنِ وَلَمْ يَتَشَهَّدْ

١٠٣٣. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْأَعْرَجِ

---

[244] U 194. poglavlju je pojašnjeno da li će se sehvi-sedžda obaviti prije ili poslije selama.

od Abdurrahmana el-A'redža, da je Abdullah b. Buhejne kazao: **"Jednom prilikom nam je Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanjao dva rekata i ustao (na treći rekat) ne obavivši prvo sjedenje. Za njim su i drugi ustali. Kada je završio namaz, dok je sjedio a mi očekivali predaju selama, izgovorio je tekbir i učinio dvije sedžde prije selama, a onda je predao selam."**

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ بُحَيْنَةَ أَنَّهُ قَالَ: صَلَّى لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ قَامَ فَلَمْ يَجْلِسْ. فَقَامَ النَّاسُ مَعَهُ. فَلَمَّا قَضَى صَلَاتَهُ وَانْتَظَرْنَا التَّسْلِيمَ كَبَّرَ فَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ وَهُوَ جَالِسٌ قَبْلَ التَّسْلِيمِ ثُمَّ سَلَّمَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

1034. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Osman, kog je obavijestio njegov otac i Bekijje, prenijevši od Šuajba, on od Ez-Zuhrija – po smislu, isti hadis i sa istim senedom, dodavši: **"Neki od nas su na kijamu učili Et-Tehijjatu."**

١٠٣٤. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ أَخْبَرَنَا أَبِي وَبَقِيَّةُ قَالَا أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ بِمَعْنَى إِسْنَادِهِ وَحَدِيثِهِ. زَادَ: **وَكَانَ مِنَّا الْمُتَشَهِّدُ فِي قِيَامِهِ.**

Ebu Davud kaže: "Također je i Ibn Zubejr učinio dvije sedžde prije selama kada je ustao poslije dva rekata, a ovo je Ez-Zuhrijev stav."

قَالَ أبو داود: وَكَذَلِكَ سَجَدَهُمَا ابْنُ الزُّبَيْرِ قَامَ مِنْ ثِنْتَيْنِ قَبْلَ التَّسْلِيمِ وَهُوَ قَوْلُ الزُّهْرِيِّ

199. O onome koji zaboravi prvo sjedenje

١٩٩. بَاب مَنْ نَسِيَ أَنْ يَتَشَهَّدَ وَهُوَ جَالِسٌ

1035. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Amr, prenijevši od Abdullaha b. el-Velida, on od Sufjana, on Džabira el-Dža'fija, ovaj od El-Mugirea b. Šubejla el-Ahmesija, ovaj od Kajsa b. Ebu Hazima, a on od El-Mugirea b. Šubea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ako imam ustane poslije dva rekata (ne obavivši prvo sjedenje), pa bude upozoren prije nego se uspravi, neka sjedne, a ukoliko se već bio ispravio, neka ne sjeda, nego neka obavi dvije sehvi-sedžde."**

١٠٣٥. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَمْرٍو عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْوَلِيدِ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ جَابِرٍ يَعْنِي الْجُعْفِيَّ أَخْبَرَنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ شُبَيْلٍ الْأَحْمَسِيُّ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا قَامَ الْإِمَامُ فِي الرَّكْعَتَيْنِ فَإِنْ ذَكَرَ قَبْلَ أَنْ يَسْتَوِيَ قَائِمًا فَلْيَجْلِسْ. فَإِنِ اسْتَوَى قَائِمًا فَلَا يَجْلِسْ وَيَسْجُدُ سَجْدَتَيِ السَّهْوِ.

Ebu Davud kaže: "U mojoj knjizi je od Džabira el-Dža'fija zabilježen samo ovaj hadis."

1036. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Omer el-Džušemi, kog je obavijestio Jezid b. Harun, prenijevši od El-Mes'udija, da je Zijad b. Ilake kazao: **"El-Mugire b. Šube nam je imamio, pa je ustao (ne obavivši prvo sjedenje). Mi rekosmo: 'Subhanallah!' I on reče: 'Subhanallah.' i nastavi. Pošto je upotpunio namaz i predao selam, učinio je dvije sehvi-sedžde. Pošto završi i krenu, reče: 'Vidio sam Allahovog Poslanika, a.s., kada je ovako učinio.'"**

Ebu Davud kaže: "Ovako ga je prenio Ibn Ebu Lejla od Eš-Ša'bija, on od El-Mugirea b. Šu'bea kao merfu-hadis. A prenio ga je i Ebu Umejs od Sabita b. Ubejda, koji je kazao: **'Jednom prilikom nam je imamio El-Mugire b. Šu'be...'**, potom je spomenuo slično Zijad b. Ilakeovom hadisu. Ebu Umejs je El-Mes'udijev brat. Sad b. Ebu Vekkas je postupio onako kako su postupili El-Mugire, Imran b. Husajn, Ed-Dahak b. Kajs, Muavija b. Ebu Sufjan i Ibn Abbas, a i Omer b. Abdulaziz je dao ovakvu fetvu. Ovo važi za one koji ustanu nakon dva rekata (ne obavivši prvo sjedenje). Oni će sedžde učiniti nakon što predaju selam."

1037. ISPRIČALI SU NAM Amr b. Osman, Er-Rebi b. Nafi, Osman b. Ebu Šejbe i Šudža b. Mahled, prenijevši od Ibn Ajjaša, on od Ubejdullaha b. Ubejda el-Kelaija, on od Zuhejra b. Salima el-Ansija, on od Abdurrahmana b. Džubejra b. Nufejra, a samo je Amr prenio od svoga oca, a on od

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَلَيْسَ فِي كِتَابِي عَنْ جَابِرٍ الْجُعْفِيِّ إِلَّا هَذَا الْحَدِيثُ

١٠٣٦. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ الْجُشَمِيُّ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَنْبَأَنَا الْمَسْعُودِيُّ عَنْ زِيَادِ بْنِ عِلَاقَةَ قَالَ: صَلَّى بِنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ فَنَهَضَ فِي الرَّكْعَتَيْنِ. قُلْنَا: سُبْحَانَ اللَّهِ. قَالَ: سُبْحَانَ اللَّهِ وَمَضَى. فَلَمَّا أَتَمَّ صَلَاتَهُ وَسَلَّمَ سَجَدَ سَجْدَتَيِ السَّهْوِ. فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصْنَعُ كَمَا صَنَعْتُ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَكَذَلِكَ رَوَاهُ ابْنُ أَبِي لَيْلَى عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ وَرَفَعَهُ. وَرَوَاهُ أَبُو عُمَيْسٍ عَنْ ثَابِتِ بْنِ عُبَيْدٍ قَالَ: صَلَّى بِنَا الْمُغِيرَةُ ابْنُ شُعْبَةَ مِثْلَ حَدِيثِ زِيَادِ بْنِ عِلَاقَةَ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: أَبُو عُمَيْسٍ أَخُو الْمَسْعُودِيِّ. وَفَعَلَ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ مِثْلَ مَا فَعَلَ الْمُغِيرَةُ وَعِمْرَانُ بْنُ حُصَيْنٍ وَالضَّحَّاكُ بْنُ قَيْسٍ وَمُعَاوِيَةُ بْنُ أَبِي سُفْيَانَ، وَابْنُ عَبَّاسٍ أَفْتَى بِذَلِكَ وَعُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَهَذَا فِيمَنْ قَامَ مِنْ ثِنْتَيْنِ ثُمَّ سَجَدُوا بَعْدَ مَا سَلَّمُوا

١٠٣٧. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ وَالرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ وَعُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَشُجَاعُ بْنُ مَخْلَدٍ بِمَعْنَى الْإِسْنَادِ أَنَّ ابْنَ عَيَّاشٍ حَدَّثَهُمْ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدٍ الْكَلَاعِيِّ عَنْ زُهَيْرٍ يَعْنِي ابْنَ سَالِمٍ الْعَنْسِيَّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ

Sevbana, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Za svaki zaborav treba učiniti dvije sedžde nakon što se preda selam."**[245]

Osim Amra, niko drugi nije spomenuo da je prenio od svog oca.

نُفَيْرٍ. قَالَ عَمْرٌو وَحْدَهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ثَوْبَانَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لِكُلِّ سَهْوٍ سَجْدَتَانِ بَعْدَ مَا يُسَلِّمُ. وَلَمْ يَذْكُرْ عَنْ أَبِيهِ غَيْرُ عَمْرٍو

200. O tešehhudu i selamu nakon obavljenih sehvi-sedždi

٢٠٠. بَاب سَجْدَتَيِ السَّهْوِ فِيهِمَا تَشَهُّدٌ وَتَسْلِيمٌ

1038. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Jahja b. Faris, kog je obavijestio Muhammed b. Abdullah b. el-Musenna, prenijevši od Eš'asa,[246] on od Muhammeda b. Sirina,[247] on od Halida el-Hazaija, on od Ebu Kilabea, ovaj od Ebul-Muhelleba, a on od Imrana b. Husajna: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je, imameći, nešto zaboravio, pa je učinio dvije sehvi-sedžde. Potom je (ponovo) obavio tešehhud i predao selam."**[248]

١٠٣٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ فَارِسٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُثَنَّى حَدَّثَنِي أَشْعَثُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ خَالِدٍ يَعْنِي الْحَذَّاءَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَبِي الْمُهَلَّبِ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى بِهِمْ فَسَهَا فَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ ثُمَّ تَشَهَّدَ ثُمَّ سَلَّمَ

201. O odlasku žena (iz džamije) prije ljudi

٢٠١. بَاب انْصِرَافِ النِّسَاءِ قَبْلَ الرِّجَالِ مِنَ الصَّلَاةِ

1039. ISPRIČALI SU NAM Muhammed b. Jahja i Muhammed b. Rafi, njih je obavijestio

١٠٣٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى وَمُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ قَالَا أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَنْبَأَنَا مَعْمَرٌ

---

245 Hafiz Ibn Hadžer el-Asklani je, u djelu *Bulugul-meram*, kazao da je sened ovoga hadisa slab. El-Iraki veli da je ovaj hadis mudtarib, dok je Ez-Zehebi istakao da je El-Esrem ovaj hadis smatrao mensuhom/derogiranim.

246 Eš'as b. Abdulmelik je bio pouzdan ravija i veliki poznavalac šerijatskog prava.

247 Muhammed b. Sirin el-Basri je tabiin. Slovio je kao izuzetno pouzdan ravija, pobožan čovjek i vrstan učenjak. Pripadao je trećoj generaciji ravija. Smatrao je da se hadisi ne mogu prenositi po značenju.

248 Učenjaci hanefijske pravne škole su, na osnovu ovog hadisa, zauzeli stav da poslije obavljenih sehvi-sedždi treba ponovo učiniti tešehhud, proučiti Et-Tehijjatu, Salavate, Dove i predati selam.

Abdurrezzak, prenijevši od Ma'mera, on od Ez-Zuhrija, on od Hinde bint el-Haris, a ona od Ummu Seleme: **"Kada bi predao selam, Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi ostao malo, toliko koliko su smatrali dovoljnim da žene mogu izići prije muškaraca."**[249]

عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ هِنْدٍ بِنْتِ الْحَارِثِ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا سَلَّمَ مَكَثَ قَلِيلًا. وَكَانُوا يَرَوْنَ أَنَّ ذَلِكَ كَيْمَا يَنْفُذُ النِّسَاءُ قَبْلَ الرِّجَالِ

202. Kuda se okreće nakon namaza

٢٠٢. بَاب كَيْفَ الِانْصِرَافُ مِنَ الصَّلَاةِ

1040. ISPRIČAO NAM JE Ebul-Velid et-Tajalisi, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Simaka b. Harba, on od Kabisea b. Hulba iz plemena Tajj, a on od svoga oca: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., se nakon namaza okretao na obje strane."**

١٠٤٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ عَنْ قَبِيصَةَ بْنِ هُلْبٍ رَجُلٍ مِنْ طَيِّءٍ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّهُ صَلَّى مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَ يَنْصَرِفُ عَنْ شِقَّيْهِ

1041. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Sulejmana, on od Umarea b. Umejra, on od El-Esveda b. Jezida, da je Abdullah kazao: **"Ne pružajte šejtanu udio u namazu smatrajući da se nakon namaza treba okretati samo na desnu stranu. Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da se poslije namaza najčešće okratao na lijevu stranu."** Umare veli: **"Kasnije sam došao u Medinu, pa sam primijetio da su Vjerovjesnikove, s.a.v.s., sobe bile na njegovoj lijevoj strani."**[250]

١٠٤١. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ عُمَيْرٍ عَنِ الْأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: لَا يَجْعَلْ أَحَدُكُمْ نَصِيبًا لِلشَّيْطَانِ مِنْ صَلَاتِهِ أَنْ لَا يَنْصَرِفَ إِلَّا عَنْ يَمِينِهِ. وَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَكْثَرُ مَا يَنْصَرِفُ عَنْ شِمَالِهِ. قَالَ عُمَارَةُ: أَتَيْتُ الْمَدِينَةَ بَعْدُ فَرَأَيْتُ مَنَازِلَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ يَسَارِهِ

---

[249] Na temelju ovoga hadisa, Abadi smatra da je imamu i muškarcima mustehab zadržati se na mjestima na kojima su klanjali onoliko koliko je ženama dovoljno da iziđu iz džamije prije njih, kako se ne bi miješali. Ovaj hadis su zabilježili El-Buhari u *Sahihu* te En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

[250] U hadisu koji bilježe Muslim i En-Nesai, sa senedom, stoji da je Enes kazao: **"Najčešće sam viđao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako (poslije namaza) odlazi na desnu stranu."**

203. O tome da osoba nafilu klanja u kući

٢٠٣. بَاب صَلَاةِ الرَّجُلِ التَّطَوُّعَ فِي بَيْتِهِ

1042. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Ubejdullaha, on od Nafia, a on od Ibn Omera, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"(Neke) namaze klanjajte u svojim kućama i ne pretvarajte ih u grobnice."**[251]

١٠٤٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اجْعَلُوا فِي بُيُوتِكُمْ مِنْ صَلَاتِكُمْ وَلَا تَتَّخِذُوهَا قُبُورًا

1043. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Abdullah b. Vehb, prenijevši od Sulejmana b. Bilala, on od Ibrahima b. Ebu Nadra, on od svoga oca, on od Busra b. Seida, a on od Zejda b. Sabita, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Namaz koji se klanja u svojoj kući vredniji je od namaza u mojoj džamiji, osim obaveznog (farz-namaza)."**[252]

١٠٤٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي النَّضْرِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: صَلَاةُ الْمَرْءِ فِي بَيْتِهِ أَفْضَلُ مِنْ صَلَاتِهِ فِي مَسْجِدِي هَذَا إِلَّا الْمَكْتُوبَةَ

En-Nevevi, u želji da pomiri ova dva, na prvi pogled, kontradiktorna hadisa, veli: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je odlazio i na jednu i na drugu stranu, tako da svaki od spomenutih ashaba prenosi ono što je, po njegovoj procjeni, bivalo češće."

Hafiz Ibn Hadžer el-Askalani smatra da je ova dva, na prvi pogled, kontradiktorna hadisa moguće razumjeti tako što ćemo prihvatiti da je Ibn Mesud prenio ono što je od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., viđao u džamiji. Imajući u vidu da je Poslanikova, s.a.v.s., soba bila na lijevoj strani, on se poslije namaza najčešće okretao na lijevu stranu, dok Enes priča ono što je od njega vidio izvan džamije.

[251] Ovo se odnosi na dobrovoljne namaze, u šta spadaju i sunneti. Sve farz-n-maze treba nastojati klanjati isključivo u džamiji.

[252] Iz ovog hadisa se zaključuje, kao što tvrdi El-Mubarekfuri, da je sve dobr-voljne namaze osim, kako ističe Eš-Šafi, bajrama, namaza prilikom pomračenja sunca i mjeseca i namaza za kišu, efdalnije i vrednije klanjati u kući nego u bilo kojoj džamiji. Dok je sve obavezne namaze efdalnije klanjati u džamiji.

204. Ko sazna da klanja okrenut od kible

٢٠٤. بَاب مَنْ صَلَّى لِغَيْرِ الْقِبْلَةِ ثُمَّ عَلِمَ

1044. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hamad, prenijevši od Sabita i Humejda, a njih dvojica od Enesa: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., i ashabi su klanjali prema Bejtul-Makdisu. Pošto je objavljen ajet:** ***Ti lice svoje Svetom hramu okreni, i gdje god se nalazili, vi lica svoja prema toj strani okrenite.*** **(El-Bekare, 150) (Od tada se u namazu okreću prema Kabi) Neki čovjek iz plemena Benu Seleme je, nakon (što je sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s., već klanjao prema Kabi), prošao pored (džamije u kojoj su ljudi i dalje klanjali prema Bejtul-Makdisu). Vidjevši to, dva puta je, dok su bili na rukuu sabahskog namaza, uzviknuo: 'Promijenjena je kibla prema Kabi!' Kada to čuše, (ne prekidajući namaz) okrenuše se prema Kabi."**[253]

١٠٤٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ عَنْ ثَابِتٍ وَحُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابَهُ كَانُوا يُصَلُّونَ نَحْوَ بَيْتِ الْمَقْدِسِ. فَلَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ: (فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ). فَمَرَّ رَجُلٌ مِنْ بَنِي سَلَمَةَ فَنَادَاهُمْ وَهُمْ رُكُوعٌ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ نَحْوَ بَيْتِ الْمَقْدِسِ: أَلَا إِنَّ الْقِبْلَةَ قَدْ حُوِّلَتْ إِلَى الْكَعْبَةِ مَرَّتَيْنِ. قَالَ: فَمَالُوا كَمَا هُمْ رُكُوعٌ إِلَى الْكَعْبَةِ

[253] El-Begavi, u djelu *Mealimus-Suneni*, komentirajući ovaj hadis, kaže: "Kada je Vjerovjesnik, s.a.v.s., stigao u Medinu, odsjeo je kod svojih predaka i daidža – ensarija. Šesnaest ili sedamnaest mjeseci je namaz klanjao prema Bejtul-Makdisu, ali je žudio za Mekkom i Kabom. Uzvišeni Allah mu je ispunio želju i za kiblu mu odredio Kabu. Prvi namaz koji je sa ashabima klanjao prema Kabi bila je ikindija. Neki čovjek, koji je sa njim klanjao ujutru, prošao je pored jedne džamije (ta džamija se danas zove Mesdžidul-Kibletejni, a tada je bila izvan Medine, prema Tebiku). Kada je vidio ljude da klanjaju prema Bejtul-Makdisu, uzviknuo je: 'Uzimam Allaha za svjedoka da sam sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s., klanjao prema Mekki.' Oni se tada, ne prekinuvši namaz, okrenuše prema Mekki. Ajet o promjeni kible je objavljen poslije podne-namaza u mjesecu redžebu, dva mjeseca prije Bitke na Bedru."

POGLAVLJA O DŽUMI

205. O vrijednosti petka i noći uoči petka

1045. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Jezida b. Abdullaha b. el-Hadia, on od Muhammeda b. Ibrahima, on od Ebu Selemea b. Abdurrahmana, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Najbolji dan u kome se sunce rađa je petak. U njemu je stvoren Adem, u njemu je izveden iz Dženneta, u njemu mu je primljeno pokajanje, u njemu je umro i u petak će nastupiti Kijametski dan. Nema nijednog živog bića koje (svakog) petka od zore do izlaska sunca ne očekuje Kijametski dan, osim ljudi i džina. U njemu se nalazi trenutak u kome nijedan musliman neće, klanjajući, nešto zatražiti od Allaha, a da mu to neće biti dato."**

Ka'b upita: "Je li taj trenutak u jednom danu u godini?" Ebu Hurejre odgovori: "On je u svakom petku." Ka'b je potom pročitao Tevrat i rekao: "Istinu je kazao Allahov Poslanik, s.a.v.s." Ebu Hurejre kaže: "Poslije toga sam sreo Abdullaha b. Selama i obavijestio ga o mom razgovoru sa Ka'bom, a Abdullah b. Selam reče: 'Ja znam kada je taj trenutak.' 'Obavijesti me o njemu.' – rekoh, a Abdullah b. Selam reče: 'On je u posljednjem sahatu petka.'[254]

تَفْرِيعِ أَبْوَابِ الْجُمُعَةِ

٢٠٥: بَاب فَضْلِ يَوْمِ الْجُمُعَةِ وَلَيْلَةِ الْجُمُعَةِ

١٠٤٥. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْهَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : خَيْرُ يَوْمٍ طَلَعَتْ فِيهِ الشَّمْسُ يَوْمُ الْجُمُعَةِ. فِيهِ خُلِقَ آدَمُ، وَفِيهِ أُهْبِطَ، وَفِيهِ تِيبَ عَلَيْهِ، وَفِيهِ مَاتَ، وَفِيهِ تَقُومُ السَّاعَةُ. وَمَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا وَهِيَ مُسِيخَةٌ يَوْمَ الْجُمُعَةِ مِنْ حِينَ تُصْبِحُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ شَفَقًا مِنَ السَّاعَةِ إِلَّا الْجِنَّ وَالْإِنْسَ. وَفِيهِ سَاعَةٌ لَا يُصَادِفُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ وَهُوَ يُصَلِّي يَسْأَلُ اللَّهَ حَاجَةً إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهَا. قَالَ كَعْبٌ: ذَلِكَ فِي كُلِّ سَنَةٍ يَوْمٌ. فَقُلْتُ بَلْ فِي كُلِّ جُمُعَةٍ. قَالَ فَقَرَأَ كَعْبٌ التَّوْرَاةَ فَقَالَ: صَدَقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: ثُمَّ لَقِيتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ سَلَامٍ فَحَدَّثْتُهُ بِمَجْلِسِي مَعَ كَعْبٍ. فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلَامٍ: قَدْ عَلِمْتُ أَيَّةَ سَاعَةٍ هِيَ. قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَقُلْتُ لَهُ فَأَخْبِرْنِي بِهَا! فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلَامٍ هِيَ آخِرُ سَاعَةٍ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ. فَقُلْتُ: كَيْفَ

[254] Nema kolizije između ovog i hadisa koji je zabilježio Et-Tirmizi u *Džamiu*, sa senedom od Enesa b. Malika, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Tražite trenutak u kome se petkom prima dova, počev iza ikindije pa do zalaska**

Upitah ga: 'Kako će biti u posljednjem sahatu kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **'Nijedan musliman neće, klanjajući, zatražiti nešto...'**, a u tom sahatu se ništa ne klanja? Abdullah b. Selam reče: 'Zar Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije rekao: **'Ko sjedne negdje s ciljem da čeka namaz, smatra se da je u namazu sve dok ne klanja?'** 'Da.' – odgovorih, a on reče: 'To ti je to.'"

1046. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Abdullah, kog je obavijestio Husejn b. Ali, prenijevši od Abdurrahmana b. Jezida b. Džabira, on od Ebul-Eš'asa es-San'anija, a on od Evsa b. Evsa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Petak je jedan od najboljih dana: u njemu je stvoren Adem, u njemu je umro, u njemu će se puhnuti u Rog[255] i u njemu će se desiti krik[256]. Zato petkom donosite što više salavata na mene, jer će oni doprijeti do mene."** Prisutni upitaše: **"Allahov Poslaniče, kako će naši salavati doprijeti do tebe kada će tvoje tijelo propasti, tj. istruhnuti?"** On reče: **"Allah je zabranio zemlji da jede tijela vjerovjesnika."**

هِيَ آخِرُ سَاعَةٍ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ وَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يُصَادِفُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ وَهُوَ يُصَلِّي، وَتِلْكَ السَّاعَةُ لَا يُصَلِّي فِيهَا؟ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلَامٍ: أَلَمْ يَقُلْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ جَلَسَ مَجْلِسًا يَنْتَظِرُ الصَّلَاةَ فَهُوَ فِي صَلَاةٍ حَتَّى يُصَلِّيَ؟ قَالَ فَقُلْتُ: بَلَى. قَالَ: هُوَ ذَاكَ

١٠٤٦. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَخْبَرَنَا حُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ جَابِرٍ عَنْ أَبِي الْأَشْعَثِ الصَّنْعَانِيِّ عَنْ أَوْسِ بْنِ أَوْسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ مِنْ أَفْضَلِ أَيَّامِكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ. فِيهِ خُلِقَ آدَمُ، وَفِيهِ قُبِضَ، وَفِيهِ النَّفْخَةُ، وَفِيهِ الصَّعْقَةُ. فَأَكْثِرُوا عَلَيَّ مِنَ الصَّلَاةِ فِيهِ. فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ مَعْرُوضَةٌ عَلَيَّ. قَالَ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَكَيْفَ تُعْرَضُ صَلَاتُنَا عَلَيْكَ وَقَدْ أَرِمْتَ؟ - قَالَ - يَقُولُونَ بَلِيتَ. فَقَالَ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ حَرَّمَ عَلَى الْأَرْضِ أَجْسَادَ الْأَنْبِيَاءِ

---

sunca.", ukoliko smatramo da po mjesečevom kalendaru dan završava pred zalazak sunca, a da zalaskom sunca počinje novi dan.

[255] Tj. u petak će se puhnuti u Rog – nastupit će Smak svijeta.

[256] Tj. *glas* na koji će se svi iskupiti pred svoga Gospodara, kao što Uzvišeni Allah kaže: *Bit će to samo jedan glas i oni će se svi pred Nas obresti.* (Ja Sin, 53)

206. O odgovoru na pitanje: Koji je to trenutak petka?

٢٠٦. بَاب الْإِجَابَةِ أَيَّةُ سَاعَةٍ هِيَ فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ

1047. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Amra b. El-Harisa, on od El-Džulaha, Abdulazizovog štićenika, ovaj od Ebu Selemea b. Abdurrahmana, on od Džabira b. Abdullaha, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Petak ima dvanaest sahata. Nijedan musliman neće (u jednom trenutku) zatražiti nešto od Allaha a da mu to Uzvišeni Allah neće dati. Taj trenutak tražite u posljednjem sahatu nakon ikindije."**

١٠٤٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو يَعْنِي ابْنَ الْحَارِثِ أَنَّ الْجُلَاحَ مَوْلَى عَبْدِ الْعَزِيزِ حَدَّثَهُ أَنَّ أَبَا سَلَمَةَ يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ حَدَّثَهُ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: **يَوْمُ الْجُمُعَةِ ثِنْتَا عَشْرَةَ، يُرِيدُ سَاعَةً، لَا يُوجَدُ مُسْلِمٌ يَسْأَلُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ شَيْئًا إِلَّا أَتَاهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ. فَالْتَمِسُوهَا آخِرَ سَاعَةٍ بَعْدَ الْعَصْرِ**

1048. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Mahremea b. Bukejra, on od svoga oca, da je Ebu Burde b. Ebu Musa el-Eš'ari kazao: **"Jednom prilikom me je Abdullah b. Omer upitao: 'Jesi li čuo svoga oca da nešto prenosi od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u vezi trenutka u petku (u kome se prima dova)?' 'Jesam.' – odgovorio je – 'Kazao je: 'Čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je rekao: 'On je u vremenu od kada imam sjedne (između dvije hutbe) pa dok ne završi namaz.''''**[257]

Ebu Davud je rekao: "Mislio je na minber."

١٠٤٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي مَخْرَمَةُ يَعْنِي ابْنَ بُكَيْرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ بْنِ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ قَالَ: **قَالَ لِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ: أَسَمِعْتَ أَبَاكَ يُحَدِّثُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي شَأْنِ الْجُمُعَةِ يَعْنِي السَّاعَةَ؟ قَالَ قُلْتُ: نَعَمْ. سَمِعْتُهُ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: هِيَ مَا بَيْنَ أَنْ يَجْلِسَ الْإِمَامُ إِلَى أَنْ تُقْضَى الصَّلَاةُ.** قَالَ أَبُو دَاود. يَعْنِي عَلَى الْمِنْبَرِ

---

[257] Islamski učenjaci su se prilično razišli u pokušajima da dokuče i preciziraju kada bi mogao biti trenutak u kome se petkom prima dova. Ibn Hadžer el-Askalani je, u djelu *Fethul-Bari*, spomenuo oko četrdesetak različitih stavova o tome. Prema njegovom mišljenju, najbliži istini su oni koji se temelje na dva hadisa: onom koji bilježi Muslim u *Sahihu*, od Ebu Musaa, **da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao da bi taj trenutak mogao biti u vremenu kada hatib sjedne na**

207. O vrijednosti džume

1049. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ebu Muavija, prenijevši od El-A'meša, on od Ebu Saliha, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "**Ko lijepo i temeljito uzme abdest,**[258] **potom ode na džumu i šuteći sasluša (hutbu), bit će mu oprošteni (mali grijesi) koje je počinio između te i prethodne džume i tri dana više. Ko se (za vrijeme hutbe) igra kamenčićima, čini ružno djelo.**"[259]

٢٠٧. بَاب فَضْلِ الْجُمُعَةِ

١٠٤٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ ثُمَّ أَتَى الْجُمُعَةَ فَاسْتَمَعَ وَأَنْصَتَ غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَ الْجُمُعَةِ إِلَى الْجُمُعَةِ وَزِيَادَةُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ. وَمَنْ مَسَّ الْحَصَى فَقَدْ لَغَا

---

mimber pa dok ne završi namaz, i hadisu koji bilježi Et-Tirmizi od Abdullaha b. Selama, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "**Taj trenutak bi mogao biti u vremenu od iza ikindije pa dok sunce ne zađe.**"

Et-Tirmizi bilježi u *Džami'u*, sa senedom od Amra b. Avfa el-Muzenija, koji je, prema Et-Tirmizijevoj ocjeni, hasenun-garibun. U njemu stoji da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: "**Petkom ima trenutak u kome nijedan musliman neće zatražiti nešto od Allaha a da mu On to neće dati.**" "**Koji je to trenutak, Allahov Posalniče?**" – **upitaše prisutni. On reče:** "**On je u vremenu od kada se prouči ikamet (za džumanski farz) pa sve dok se ne završi.**"

Najvjerovatnije se mudrost, radi koje je ovaj trenutak ostao tajna, krije u tome da sljedbenici islama petkom više vremena posvete ibadetu, a posebno dovi.

[258] Na temelju ovog i drugih hadisa, većina islamskih pravnika smatra da je uzimanje abdesta petkom dovoljno. Prema njihovom mišljenju, kupanje petkom je lijepo (mustehab), a nije obavezno. Neki, pak, drže da je kupanje petkom obavezno i da je uslov za valjanost džume. Ovo mišljenje nema valjanog utemeljenja. To naročito potvrđuje slučaj Omera b. Hattaba sa Osmanom b. Affanom. Da je kupanje obavezno, Osman ga zasigurno ne bi propustio i ne bi se ograničio samo na abdest, s jedne strane. A s druge strane, da je ono obavezno, Omer bi ga zasigurno vratio da se okupa i ne bi mu dozvolio da prisustvuje džuma-namazu dok se ne okupa. El-Mubarekfuri smatra da je najispravniji stav onih koji smatraju da je kupanje petkom pritvrđeni sunnet.

[259] Bilježe ga Muslim u *Sahihu*, Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu*. Et-Tirmizi kaže da je hasen-sahih.

1050. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, kog je obavijestio Isa, prenijevši od Abdurrahmana b. Jezida b. Džabira, on od Ataa el-Hurasanija,[260] ovaj od oslobođenog roba njegove supruge Ummu Osman, da je Alija, na minberu u Kufi, kazao: “**Šejtani petkom porane u čaršiju sa svojim bajracima, i spletkama odvraćaju ljude od džume. Porane i meleki i rasporede se na džamijska vrata i upisuju one koji dolaze na džumu. Nekoga upišu prvog sahata, nekoga drugog, i sve tako dok se imam ne popne na minber. Onaj koji sjedne tako da može slušati i gledati (imama), i šuti (ne igrajući se ni sa čim), imat će dvije nagrade. Onaj ko sjedne na mjesto odakle ne može čuti imama, a bude šutio, imat će jednu nagradu. Onaj ko sjedne na mjesto odakle može slušati i gledati imama, a bude govorio, imat će grijeh. Onaj ko petkom svome drugu kaže: ‘Šuti!’, učinio je ružno djelo, a onaj koji učini ružno djelo, nema od svoje džume ništa.’ Na kraju je kazao: ‘Ovo sam čuo od Allahovog Poslanika, s.a.v.s.’**”

Ebu Davud kaže: “El-Velid b. Muslim prenosi da je Ibn Džabir rekao: “**spletkama**” i “... oslobođeni rob njegove žene, majke Osmana b. Ataa.”

١٠٥٠. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَنْبَأَنَا عِيسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يَزِيدَ بْنِ جَابِرٍ حَدَّثَنِي عَطَاءٌ الْخُرَاسَانِيُّ عَنْ مَوْلَى امْرَأَتِهِ أُمِّ عُثْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عَنْهُم عَلَى مِنْبَرِ الْكُوفَةِ يَقُولُ: إِذَا كَانَ يَوْمُ الْجُمُعَةِ غَدَتِ الشَّيَاطِينُ بِرَايَاتِهَا إِلَى الْأَسْوَاقِ فَيَرْمُونَ النَّاسَ بِالتَّرَابِيثِ أَوِ الرَّبَائِثِ وَيُثَبِّطُونَهُمْ عَنِ الْجُمُعَةِ. وَتَغْدُو الْمَلَائِكَةُ فَيَجْلِسُونَ عَلَى أَبْوَابِ الْمَسْجِدِ فَيَكْتُبُونَ الرَّجُلَ مِنْ سَاعَةٍ وَالرَّجُلَ مِنْ سَاعَتَيْنِ حَتَّى يَخْرُجَ الْإِمَامُ. فَإِذَا جَلَسَ الرَّجُلُ مَجْلِسًا يَسْتَمْكِنُ فِيهِ مِنَ الِاسْتِمَاعِ وَالنَّظَرِ فَأَنْصَتَ وَلَمْ يَلْغُ كَانَ لَهُ كِفْلَانِ مِنْ أَجْرٍ. فَإِنْ نَأَى وَجَلَسَ حَيْثُ لَا يَسْمَعُ فَأَنْصَتَ وَلَمْ يَلْغُ كَانَ لَهُ كِفْلٌ مِنْ أَجْرِهِ. وَإِنْ جَلَسَ مَجْلِسًا يَسْتَمْكِنُ فِيهِ مِنَ الِاسْتِمَاعِ وَالنَّظَرِ فَلَغَا وَلَمْ يُنْصِتْ كَانَ لَهُ كِفْلٌ مِنْ وِزْرٍ. وَمَنْ قَالَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ لِصَاحِبِهِ: صَهٍ فَقَدْ لَغَا. وَمَنْ لَغَا فَلَيْسَ لَهُ فِي جُمُعَتِهِ تِلْكَ شَيْءٌ. ثُمَّ يَقُولُ فِي آخِرِ ذَلِكَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ ذَلِكَ.

قَالَ أَبُو داود: رَوَاهُ الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنِ ابْنِ جَابِرٍ قَالَ: بِالرَّبَائِثِ. وَقَالَ: مَوْلَى امْرَأَتِهِ أُمِّ عُثْمَانَ بْنِ عَطَاءٍ

[260] Ata b. Ebu Muslim Ebu Osman el-Hurasani je bio veoma iskren ravija, ali je bio sklon previdima, obmanama i puno je prenosio mursel-hadise. Pripadao je petoj generaciji. Umro je 135. godine po Hidžri. Njegovom ocu je, prema mišljenju nekih, bilo ime Mejsere, a preme mišljenju drugih, Abdullah. Od njega su hadise u *El-Kutubus-Sitteu* prenijeli svi, osim El-Buharija. Nije pouzdano da je El-Buhari od njega prenio hadise.

208. Oštro upozorenje za izostavljanje džume

٢٠٨. بَاب التَّشْدِيدِ فِي تَرْكِ الْجُمُعَةِ

1051. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Muhammeda b. Amra, on od Ubejda b. Sufjana el-Hadremija, ovaj od ashaba Ebul-Dža'da ed-Damrija,[261] da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ko neopravdano izostavi tri džume, Allah će mu zapečatiti srce."**[262]

١٠٥١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو حَدَّثَنِي عَبِيدَةُ بْنُ سُفْيَانَ الْحَضْرَمِيُّ عَنْ أَبِي الْجَعْدِ الضَّمْرِيِّ، وَكَانَتْ لَهُ صُحْبَةٌ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ تَرَكَ ثَلَاثَ جُمَعٍ تَهَاوُنًا بِهَا طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قَلْبِهِ

209. Iskup za onoga koji propusti džumu

٢٠٩. بَاب كَفَّارَةِ مَنْ تَرَكَهَا

1052. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Jezid b. Harun, prenijevši od Hemmama, on od Katadea, ovaj od Kudamea b. Vebrea el-Udžejfija, a on od Semurea b. Džunduba da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Ko, bez opravdanog razloga, propusti džumu, neka na ime sadake podijeli dinar, a ako nema, onda pola dinara."**[263]

١٠٥٢. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَنْبَأَنَا هَمَّامٌ أَخْبَرَنَا قَتَادَةُ عَنْ قُدَامَةَ بْنِ وَبَرَةَ الْعُجَيْفِيِّ عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ تَرَكَ الْجُمُعَةَ مِنْ غَيْرِ عُذْرٍ فَلْيَتَصَدَّقْ بِدِينَارٍ، فَإِنْ لَمْ يَجِدْ فَبِنِصْفِ دِينَارٍ

---

[261] Ebu Dža'du ed-Damriju je, kako navodi Ibn Hibban, u djelu *Es-Sikat*, ime Edre. Prema Muhammed b. Amrovom mišljenju, bio je ashab. Ibn Hadžer spominje da je poginuo u Bici kod deve.

[262] Ebu Ja'la bilježi u *Musnedu*, od Ibn Abbas, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Ko uzastopno izostavi tri džume, bacio je islam za leđa."** "Neki vele" – tvrdi Abad – "da riječi: '**Allah će mu zapečatiti srce.**' znače da će ga Allah upisati kao munafika." (Ibn Hadžer veli da su sve ravije u senedu ovoga hadisa pouzdane)

Ibn Hadžer el-Askalani tvrdi da je Ibn Seken ovaj hadis u ovakvoj formi ocijenio pouzdanim.

[263] Abadi smatra da se dijeljenjem sadake onaj koji je propustio džumu bez opravdanog razloga time ne može u potpunosti iskupiti, već samo ublažiti svoju

Ebu Davud kaže: "Ovako ga je prenio Halid b. Kajs, protivrječivši mu u senedu, a složivši se sa njim u metnu."

قَالَ أبو داود: وَهَكَذَا رَوَاهُ خَالِدُ بْنُ قَيْسٍ وَخَالَفَهُ فِي الْإِسْنَادِ وَوَافَقَهُ فِي الْمَتْنِ

1053. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Sulejman el-Enbari, kog su obavijestili Muhammed b. Jezid i Ishak b. Jusuf, prenijevši od Ejuba Ebul-Alaa, on od Katadea, a on od Kudamea b. Vebrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Kome, bez opravdanog razloga, prođe džuma, neka na ime sadake podijeli dirhem, ili pola dirhema, ili sa', ili pola sa'a pšenice."**

١٠٥٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْأَنْبَارِيُّ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ وَإِسْحَقُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ أَيُّوبَ أَبِي الْعَلَاءِ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ قُدَامَةَ بْنِ وَبَرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **مَنْ فَاتَتْهُ الْجُمُعَةُ مِنْ غَيْرِ عُذْرٍ فَلْيَتَصَدَّقْ بِدِرْهَمٍ أَوْ نِصْفِ دِرْهَمٍ أَوْ صَاعِ حِنْطَةٍ أَوْ نِصْفِ صَاعٍ.**

Ebu Davud kaže: "Seid b. Bešir ga je ovako prenio od Katadea, s tim što je rekao: **'mudd ili pola mudda'**, i kazao je: 'od Semurea'. Čuo sam kada su Ahmeda b. Hanbela upitali o razilaženju u pogledu ovoga hadisa, pa je rekao: 'Mislim da je Hemmam bolje pamtio od Ejuba b. Ebul-Alaa.'"

قَالَ أبو داود: رَوَاهُ سَعِيدُ بْنُ بَشِيرٍ عَنْ قَتَادَةَ هَكَذَا إِلَّا أَنَّهُ قَالَ مُدًّا أَوْ نِصْفَ مُدٍّ. وَقَالَ: عَنْ سَمُرَةَ.

قَالَ أبو داود: سَمِعْت أَحْمَدَ بْنَ حَنْبَلٍ يُسْأَلُ عَنِ اخْتِلَافِ هَذَا الْحَدِيثِ فَقَالَ: هَمَّامٌ عِنْدِي أَحْفَظُ مِنْ أَيُّوبَ يَعْنِي أَبَا الْعَلَاءِ

210. Ko je dužan klanjati džumu

٢١٠. بَاب مَنْ تَجِبُ عَلَيْهِ الْجُمُعَةُ

1054. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Amra, on od Ubejdullaha b. Ebu Džafera, on od Muhammeda b. Džafera, ovaj od Urvea b. ez-Zubejra, a on od Aiše: **"Ljudi su iz predgrađa i sela oko Medine na džumu dolazili naizmjenično."**[264]

١٠٥٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي جَعْفَرٍ أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ جَعْفَرٍ حَدَّثَهُ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهَا قَالَتْ: **كَانَ النَّاسُ يَنْتَابُونَ الْجُمُعَةَ مِنْ مَنَازِلِهِمْ وَمِنَ الْعَوَالِي**

1055. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Jahja b. Faris, kog je obavijestio Kabisa,

١٠٥٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ فَارِسٍ أَخْبَرَنَا قَبِيصَةُ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ مُحَمَّدِ

---

odgovornost. A da bi u potpunosti izbrisao taj grijeh, on se uz dijeljenje sadake mora i iskreno pokajati i od Allaha zatražiti oprost.

264 El-Kastalani smatra da su ta sela bila na istočnoj strani od Medine; najbliže Medini je udaljeno oko četiri milje, a najudaljenije je oko osam milja.

prenijevši od Sufjana, on od Muhammeda b. Seida et-Taifija, on od Ebu Selemea b. Nubejha, on od Abdullaha b. Haruna, on od Abdullaha b. Amra, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **“Svako ko može čuti ezan, dužan je klanjati džumu.”**[265]

Ebu Davud kaže: “Ovaj hadis je prenijela skupina od Sufjana, ograničivši njegov sened od Kabisea na Abdullaha b. Amra, i nisu ga prenijeli kao merfu-hadis.”

بْنِ سَعِيدٍ يَعْنِي الطَّائِفِيَّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ابْنِ نُبَيْهٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ هَارُونَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الْجُمُعَةُ عَلَى كُلِّ مَنْ سَمِعَ النِّدَاءَ.

قَالَ أَبُو دَاوُد: رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ جَمَاعَةٌ عَنْ سُفْيَانَ مَقْصُورًا عَلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو وَلَمْ يَرْفَعُوهُ وَإِنَّمَا أَسْنَدَهُ قَبِيصَةُ.

211. O džumi u kišnom danu

٢١١. بَاب الْجُمُعَةِ فِي الْيَوْمِ الْمَطِيرِ

1056. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Hemmam, prenijevši od Katadea, on od Ebul-Meliha,[266] da je

١٠٥٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَنْبَأَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْمَلِيحِ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّ

---

[265] Iz spomenutih hadisa, tvrdi Abadi, zaključujemo da su džumu-namaz dužni klanjati svi (punoljetni, pametni i zdravi muškarci, koji su slobodni i nisu putnici), kako oni iz grada tako i oni sa sela. Abdullah b. Omer, Ebu Hurejre, Enes b. Malik, Hasan el-Basri, Ata, Nafi, Ikrime, Hakim i El-Evzai, smatraju da je džumu-namaz dužan klanjati svako ko od džamije stanuje toliko daleko da se nakon klanjanja džume do noći može vratiti svojoj kući. Svoj stav temelje na hadisu koji je Et-Tirmizi zabilježio u *Džami'u*, sa senedom od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, a.s., kazao: **“Džumu je dužan klanjati svako ko se (nakon njenog klanjanja) do noći može vratiti svojoj kući.”** Međutim, ovaj hadis je slab, jer se u njegovom senedu nalaze trojica slabih ravija: Hadžadž b. Nusajr, Muharik b. Abbad i Abdullah b. Seid el-Makburi. Ahmed b. Hanbel je od Ahmeda b. Hasana zahtijevao da zatraži oprost od svoga Gospodara zbog toga što je prenio ovako slab hadis. Abadi, pak, tvrdi da ljudi sa sela nisu bili obavezni klanjati džumu. Da su bili obavezni, ne bi na džumu dolazili naizmjenično, nego redovno svi.

Eš-Šafi, Ahmed b. Hanbel, Ishak i drugi smatraju da su džumu-namaz dužni klanjati samo oni koji su petkom u mogućnosti čuti ezan.

[266] Ebul-Melih Amir b. Usame, neki vele Zejd b. Usame, drugi Usame b. Amir, a neki, opet, Umejr b. Usame el-Basri. Otac mu je bio ashab. Bio je pouzdan ravija. Pripadao je trećoj generaciji ravija hadisa. Umro je 98., a neki vele 108. godine po Hidžri. El-Buhari je od njega prenio hadise u djelu *El-Edebul-mufred*.

njegov otac kazao: "**Dan Bitke na Hunejnu**[267] **je bio kišovit, pa je Vjerovjesnik, s.a.v.s., naredio mujezinu da javi (ljudima) da klanjaju u mjestima boravka**[268]**.**"

1057. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Musenna, kog je obavijestio Abdul-A'la, prenijevši od Seida,[269] on od svoga druga, a on od Ebul-Meliha, **da je taj dan bio petak.**

1058. ISPRIČAO NAM JE Nasr b. Ali, kog je obavijestio Sufjan b. Habib, prenijevši od Halida el-Hazzaija, on od Ebu Kilabea, on od Ebul-Meliha, **da je njegov otac bio sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s., u petak za vrijeme Hudejbije.**[270] **Pala je slaba kiša koja nije**

يَوْمَ حُنَيْنٍ كَانَ يَوْمَ مَطَرٍ، فَأَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُنَادِيَهُ أَنَّ الصَّلَاةَ فِي الرِّحَالِ.

١٠٥٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى أَخْبَرَنَا سَعِيدٌ عَنْ صَاحِبٍ لَهُ عَنْ أَبِي مَلِيحٍ: أَنَّ ذَلِكَ كَانَ يَوْمَ جُمُعَةٍ

١٠٥٨. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ قَالَ سُفْيَانُ بْنُ حَبِيبٍ خُبِّرْنَا عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَبِي الْمَلِيحِ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّهُ شَهِدَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَمَنَ الْحُدَيْبِيَةِ فِي يَوْمِ جُمُعَةٍ وَأَصَابَهُمْ مَطَرٌ لَمْ

---

[267] Hunejn je dolina između Mekke i Taifa. Nakon što je Allahov Poslanik, s.a.v.s., oslobodio Mekku u ramazanu 8. godine po Hidžri, iste godine je sa vojskom otišao na Hunejn da se bori protiv plemena Havazin i Sekif, koji su pomagali idolopoklonike. Nakon što su bili pred porazom, Allah je pomogao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i ashabe te su porazili ova plemena, izvojevavši još jednu pobjedu i domogavši se ogromnog ratnog plijena.

[268] Pod mjestom boravka se podrazumijevaju kuće ili šatori u kojima su ljudi bili smješteni.

[269] Iz spomenutih hadisa se zaključuje da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na Hunejnu naredio ljudima da zbog kiše umjesto džume klanjaju podne u mjestu boravka. Većina učenjaka smatra da čovjek, kada je na putu, nije obavezan klanjati džumu, pa makar u vrijeme džume i odsjeo negdje. Kao dokaz navode praksu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji na putu nije klanjao džume, nego skupa podne i ikindiju. Es-Sejd Sabik, u *Fikhus-Sunne*, 1/302, kaže: "Svako ko ima opravdan razlog može izostati od džume.", a kao opravdan razlog navodi kišu ili veliku studen, pozivajući se na postupak Ibn Abbasa, koji će biti spomenut u narednom poglavlju.

[270] To je bunar koji je na putu između Mekke i Džide. Neki kažu da je u okviru Harema, a neki da nije. Zamahšeri kaže da je ovo mjesto udaljeno 9 milja od Mesdžidul-Harama.

pokvasila ni zemlju ispod njihovih sandala, a Vjerovjesnik, s.a.v.s., im je naredio da klanjaju u mjestima boravka.[271]

تَبْتَلَّ أَسْفَلُ نِعَالِهِمْ. فَأَمَرَهُمْ أَنْ يُصَلُّوا فِي رِحَالِهِمْ

212. Izostajanje iz džemata u hladnim i kišnim noćima

٢١٢. بَاب التَّخَلُّفِ عَنِ الْجَمَاعَةِ فِي اللَّيْلَةِ الْبَارِدَةِ أَوِ اللَّيْلَةِ الْمَطِيرَةِ

1059. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejd, kog je obavijestio Hammad b. Zejd, prenijevši od Ejuba, a on od Nafia: **"Ibn Omer je jedne hladne noći odsjeo na brdu Dadžnan,**[272] **pa je naredio mujezinu da obavijesti prisutne da namaz klanjaju u mjestu boravka."**[273]

Ejub kaže: "Nafi je ispričao, prenijevši od Ibn Omera, **da bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., u hladnim i kišovitim noćima naredio telalu da uzvikne: 'Namaz će se klanjati u mjestima boravka!'"**

١٠٥٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ عَنْ نَافِعٍ: أَنَّ ابْنَ عُمَرَ نَزَلَ بِضَجْنَانَ فِي لَيْلَةٍ بَارِدَةٍ فَأَمَرَ الْمُنَادِيَ فَنَادَى أَنِ الصَّلَاةُ فِي الرِّحَالِ. قَالَ أَيُّوبُ وَحَدَّثَنَا نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا كَانَتْ لَيْلَةٌ بَارِدَةٌ أَوْ مَطِيرَةٌ أَمَرَ الْمُنَادِيَ فَنَادَى: الصَّلَاةُ فِي الرِّحَالِ

1060. ISPRIČAO NAM JE Muemmel b. Hišam, prenijevši od Ismaila, on od Ejuba, a on od Nafia: **"Ibn Omer je na brdu Dadžnan pozvao na namaz, uzviknuvši: 'Klanjajte u mjestu vašeg boravka!' Onda je ispričao da bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., kada bi bio na putovanju, u hladnim i kišnim noćima naredio, pa bi mujezin pozvao na namaz, uzviknuvši: 'Klanjajte u mjestima vašeg boravka!'"**

١٠٦٠. حَدَّثَنَا مُؤَمَّلُ بْنُ هِشَامٍ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ قَالَ: نَادَى ابْنُ عُمَرَ بِالصَّلَاةِ بِضَجْنَانَ. ثُمَّ نَادَى أَنْ صَلُّوا فِي رِحَالِكُمْ. قَالَ فِيهِ: ثُمَّ حَدَّثَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَانَ يَأْمُرُ الْمُنَادِيَ فَيُنَادِي بِالصَّلَاةِ. ثُمَّ يُنَادِي أَنْ صَلُّوا فِي رِحَالِكُمْ فِي اللَّيْلَةِ الْبَارِدَةِ وَفِي اللَّيْلَةِ الْمَطِيرَةِ فِي السَّفَرِ.

---

[271] Seid b. Abdulaziz ed-Dimeški.

[272] Brdo Dadžnan je udaljeno od Mekke oko 25 milja.

[273] Ovaj hadis i hadisi koji slijede su dokaz da ljudi zbog nevremena, kiše i hladnoće namaz mogu klanjati u mjestima boravka, tj. ne moraju ga klanjati u džematu. Istina, u ovome hadisu stoji da im je to Ibn Omer omogućio dok su bili na putovanju. Međutim, nešto kasnije će biti spomenuti hadisi iz kojih se vidi da su ashabi izostajali sa džemata zbog kiše i hladnoće.

Ebu Davud kaže: “Prenio ga je i Hammad b. Seleme od Ejuba, a on od Ubejdullaha, koji je rekao: **“na putovanjima, u hladnim i kišnim noćima”.**

قَالَ أَبو داود: وَرَوَاهُ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ أَيُّوبَ وَعُبَيْدِ اللَّهِ قَالَ فِيهِ: فِي السَّفَرِ فِي اللَّيْلَةِ الْقَرَّةِ أَوِ الْمَطِيرَةِ

1061. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Ebu Usame, prenijevši od Ubejdullaha, on od Nafia, da je Ibn Omer na brdu Dadžnan jedne hladne i vjetrovite noći na kraju ezana uzviknuo: **“Klanjajte u vašim mjestima boravka! Klanjajte u vašem mjestu boravka!” Potom je kazao: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi na putovanju naredio mujezinu, ukoliko bi noć bila hladna i kišovita, da kaže: ‘Klanjajte u vašem mjestu boravka!’”**

١٠٦١. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ: أَنَّهُ نَادَى بِالصَّلَاةِ بِضَجْنَانَ فِي لَيْلَةٍ ذَاتِ بَرْدٍ وَرِيحٍ. فَقَالَ فِي آخِرِ نِدَائِهِ: أَلَا صَلُّوا فِي رِحَالِكُمْ. أَلَا صَلُّوا فِي الرِّحَالِ. ثُمَّ قَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَأْمُرُ الْمُؤَذِّنَ إِذَا كَانَتْ لَيْلَةٌ بَارِدَةٌ أَوْ ذَاتُ مَطَرٍ فِي سَفَرٍ يَقُولُ: أَلَا صَلُّوا فِي رِحَالِكُمْ

1062. ISPRIČAO NAM JE El-Ka’nebi, prenijevši od Malika, a on od Nafia, da je Ibn Omer jedne hladne i vjetrovite noći proučio ezan za namaz i rekao: **“Klanjajte u vašem mjestu boravka.” Potom je kazao: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi naredio mujezinu, ukoliko bi noć bila hladna ili kišovita, da kaže: ‘Klanjajte u mjestu boravka.’”**

١٠٦٢. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ: أَنَّ ابْنَ عُمَرَ يَعْنِي أَذَّنَ بِالصَّلَاةِ فِي لَيْلَةٍ ذَاتِ بَرْدٍ وَرِيحٍ فَقَالَ: أَلَا صَلُّوا فِي الرِّحَالِ. ثُمَّ قَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَأْمُرُ الْمُؤَذِّنَ إِذَا كَانَتْ لَيْلَةٌ بَارِدَةٌ أَوْ ذَاتُ مَطَرٍ يَقُولُ: أَلَا صَلُّوا فِي الرِّحَالِ.

1063. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, kog je obavijestio Muhammed b. Seleme, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Nafia, da je Ibn Omer kazao: **“Isto je mujezin Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u kišnim noćima i hladnim jutrima, uzvikivao u Medini.”**[274]

١٠٦٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ النُّفَيْلِيُّ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَقَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: نَادَى مُنَادِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِذَلِكَ فِي الْمَدِينَةِ فِي اللَّيْلَةِ الْمَطِيرَةِ وَالْغَدَاةِ الْقَرَّةِ.

Ebu Davud kaže: “Ovo je prenio Jahja b. Seid el-Ensari od El-Kasima, on od Ibn Ome-

قَالَ أَبو داود: وَرَوَى هَذَا الْخَبَرَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْأَنْصَارِيُّ عَنِ الْقَاسِمِ عَنِ ابْنِ

[274] Iz ovoga hadisa zaključujemo da su ashabi, i u Medini, zbog kiše i velike hladnoće izostajali od džemata i klanjali samostalno u kućama.

ra, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., rekavši: **'za vrijeme putovanja'."**

عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فِيهِ: فِي السَّفَرِ

1064. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio El-Fadl b. Dukejn, prenijevši od Zuhejra, on od Ebu Zubejra, da je Džabir kazao: **"Bili smo sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., na jednom putovanju. Pošto je padala kiša, Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Ko hoće, neka klanja u svom mjestu boravka.'"**

١٠٦٤. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا الْفَضْلُ بْنُ دُكَيْنٍ أَخْبَرَنَا زُهَيْرٌ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ فَمُطِرْنَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لِيُصَلِّ مَنْ شَاءَ مِنْكُمْ فِي رَحْلِهِ

1065. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ismail, prenijevši od Abdulhamida, Ez-Zijadijevog učenika, on od Abdullaha b. el-Harisa, amidžića Muhammeda b. Sirina, **da je Abdullah b. Abbas jednog kišnog dana rekao svome mujezinu: "Kada budeš učio ezan, nakon što kažeš:** *Ešhedu enne Muhammeden resulullah*, **nemoj izgovarati:** *Hajje ales-salah/ Hajde na namaz*, **nego reci:** *Klanjajte u vašim kućama*.**" To se ljudima nije dopalo, pa je Ibn Abbas rekao: "Tako je radio onaj koji je bolji od mene. Džuma jeste obavezna, ali mi je bilo neugodno da vas (iz vaših kuća) izvedem po blatu i kiši."**[275]

١٠٦٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ أَخْبَرَنِي عَبْدُ الْحَمِيدِ صَاحِبُ الزِّيَادِيِّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَارِثِ ابْنِ عَمِّ مُحَمَّدِ ابْنِ سِيرِينَ: أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ قَالَ لِمُؤَذِّنِهِ فِي يَوْمٍ مَطِيرٍ: إِذَا قُلْتَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ فَلَا تَقُلْ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، قُلْ صَلُّوا فِي بُيُوتِكُمْ. فَكَأَنَّ النَّاسَ اسْتَنْكَرُوا ذَلِكَ فَقَالَ: قَدْ فَعَلَ ذَا مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنِّي. إِنَّ الْجُمُعَةَ عَزْمَةٌ وَإِنِّي كَرِهْتُ أَنْ أُخْرِجَكُمْ فَتَمْشُونَ فِي الطِّينِ وَالْمَطَرِ

213. O džumi za roba i ženu

٢١٣. بَاب الْجُمُعَةِ لِلْمَمْلُوكِ وَالْمَرْأَةِ

1066. ISPRIČAO NAM JE Abbas b. Abdulazim, prenijevši od Ishaka b. Mensura, on od Hurejma, on od Ibrahima b. Muhammeda b. el-Muntešira, ovaj od Kajsa b. Muslima, on od Tarika b. Šihaba, da je Vjerovjesnik,

١٠٦٦. حَدَّثَنَا عَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْعَظِيمِ حَدَّثَنِي إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا هُرَيْمٌ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْتَشِرِ عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

---

[275] Ovaj hadis su, prema El-Munzirijevom mišljenju, zabilježili El-Buhari i M-slim u *Sahihima* i Ibn Madže u *Sunenu*.

s.a.v.s., kazao: **"Džumu su u džematu obavezni klanjati svi muslimani,[276] osim četvero: rob,[277] žena, dijete i bolesnik."[278]**

Ebu Davud kaže: "Tarik b. Šihab je vidio Vjerovjesnika, s.a.v.s., ali od njega nije čuo ništa."

الْجُمُعَةُ حَقٌّ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ فِي جَمَاعَةٍ إِلَّا أَرْبَعَةً: عَبْدٌ مَمْلُوكٌ أَوِ امْرَأَةٌ أَوْ صَبِيٌّ أَوْ مَرِيضٌ.

قَالَ أبو داود: طَارِقُ بْنُ شِهَابٍ قَدْ رَأَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَمْ يَسْمَعْ مِنْهُ شَيْئًا

214. O klanjanju džume u selima

٢١٤. بَاب الْجُمُعَةِ فِي الْقُرَى

1067. ISPRIČALI SU NAM Osman b. Ebu Šejbe i Muhammed b. Abdullah el-Mahremi – ovo je njegov tekst – prenijevši od Vekia, on od Ibrahima b. Tahmana, on od Ebu Džemrea, a on od Ibn Abbasa: **"Prva džuma u islamu koja je klanjana nakon one u džamiji Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u Medini bila je u selu Džuvas u Bahrejnu."**

Osman kaže: "Džuvas je jedno od sela u kojima je živjelo pleme Abdulkajs."

١٠٦٧. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَمُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْمُخَرِّمِيُّ لَفْظُهُ قَالَا أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ طَهْمَانَ عَنْ أَبِي جَمْرَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: إِنَّ أَوَّلَ جُمُعَةٍ جُمِّعَتْ فِي الْإِسْلَامِ بَعْدَ جُمُعَةٍ جُمِّعَتْ فِي مَسْجِدِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْمَدِينَةِ لَجُمُعَةٌ جُمِّعَتْ بِجُوَاثَاءَ قَرْيَةٌ مِنْ قُرَى الْبَحْرَيْنِ. قَالَ عُثْمَانُ: قَرْيَةٌ مِنْ قُرَى عَبْدِ الْقَيْسِ

1068. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Ibn Idris, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Muhammeda

١٠٦٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ إِدْرِيسَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَقَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلٍ عَنْ أَبِيهِ

---

276 Džuma se obavezno klanja u džematu; ne može se klanjati samostalno. Ukoliko nema džemata, neće se klanjati džuma, nego podne. Da bi se džuma mogla klanjati u džematu, Ebu Hanife smatra da uz imama moraju biti još najmanje trojica ljudi.

277 Da bi čovjek bio dužan klanjati džumu, mora biti slobodan. Zbog toga rob nije dužan klanjati. Pod kategorijom ljudi koji nisu slobodni i nisu obavezni klanjati džumu, u našim uslovima mogu se podvesti i radnici kojima se ne dozvoljava odlazak na džumu, pod uslovom da od tog posla žive i da nemaju drugih izvora prihoda.

278 Među osobe koje nisu obavezne klanjati džumu-namaz, Allahov Poslanik, s.a.v.s., u ovom hadisu nije spomenuo putnika. Razlog tome je, smatra Abadi, što je musafir dužan klanjati džumu, ukoliko čuje ezan.

b. Ebu Umamea b. Sehla, on od svoga oca, on od Abdurrahmana b. Ka'ba b. Malika, vodiča njegovog oca nakon što je oslijepio, a on od svoga oca Ka'ba b. Malika – **kad god bi čuo ezan za džumu-namaz, on bi molio za milost Esadu b. Zurareu. Rekoh mu: "Kad god čuješ ezan za džumu-namaz, moliš za milost Esadu b. Zurareu?" On reče: "Činim to jer nas je on prvi okupio (za džumu) u selu Hezmun-Nebitu (kamenjar Beni Bejda zvani Nekiu Hadamat), nedaleko od Medine, u dolini enasarija." "Koliko vas je tada bilo?" – upitah. "Četrdeset." – odgovori on.**[279]

عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ، وَكَانَ قَائِدَ أَبِيهِ بَعْدَ مَا ذَهَبَ بَصَرُهُ، عَنْ أَبِيهِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ: أَنَّهُ كَانَ إِذَا سَمِعَ النِّدَاءَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ تَرَحَّمَ لِأَسْعَدَ بْنِ زُرَارَةَ. فَقُلْتُ لَهُ: إِذَا سَمِعْتَ النِّدَاءَ تَرَحَّمْتَ لِأَسْعَدَ بْنِ زُرَارَةَ. قَالَ: لِأَنَّهُ أَوَّلُ مَنْ جَمَّعَ بِنَا فِي هَزْمِ النَّبِيتِ مِنْ حَرَّةِ بَنِي بَيَاضَةَ فِي نَقِيعٍ يُقَالُ لَهُ نَقِيعُ الْخَضِمَاتِ. قُلْتُ: كَمْ أَنْتُمْ يَوْمَئِذٍ؟ قَالَ: أَرْبَعُونَ

215. O tome kad džuma i bajram budu na isti dan

٢١٥. بَاب إِذَا وَافَقَ يَوْمُ الْجُمُعَةِ يَوْمَ عِيدٍ

1069. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Israil, prenijevši od Osmana b. el-Mugirea, da je Ijas b. Ebu Remle eš-Šami kazao: **"Bio sam prisutan kada je Muavija b. Ebu Sufjan upitao Zejda b. Erkama: 'Jesi li ikada bio sa Allahovim Poslanikom kada su dva praznika bila u jednom danu?' 'Jesam.' – odgovorio je on.**

١٠٦٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَنْبَأَنَا إِسْرَائِيلُ أَخْبَرَنَا عُثْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ عَنْ إِيَاسِ بْنِ أَبِي رَمْلَةَ الشَّامِيِّ قَالَ: شَهِدْتُ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ وَهُوَ يَسْأَلُ زَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ قَالَ: أَشَهِدْتَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِيدَيْنِ اجْتَمَعَا

[279] Ovaj hadis je, smatra Abadi, dokaz da se džuma može klanjati na selu isto kao i u gradu. Naime, poznato je da se dolina ensarija u kojoj je bilo selo Hezmun-Nebit nalazila jednu milju od Medine. Eš-Šafi, na osnovu ovoga hadisa, smatra da se džuma ne može klanjati tamo gdje ima manje od četrdeset punoljetnih i slobodnih muškaraca. Istog su mišljenja i Omer b. Abdulaziz, Ahmed b. Hanbel i Ishak. Ebu Hanife, Ebu Jusuf i Muhammed smatraju da se džuma može klanjati samo u gradovima, i da su tri čovjeka i imam minimum da bi se mogla obaviti. Malik smatra da je u selima koja imaju džamiju i pijacu gdje se ljudi mogu okupljati obavezno klanjati džumu. On ne uslovljava da mora biti određeni broj ljudi.

'Pa, kako je postupio?' – upita Muavija. On reče: 'Klanjao je bajram, a za džumu je dao olakšicu, rekavši: 'Ko hoće, neka je klanja.'"

فِي يَوْمٍ؟ قَالَ نَعَمْ. قَالَ: فَكَيْفَ صَنَعَ؟ قَالَ: صَلَّى الْعِيدَ ثُمَّ رَخَّصَ فِي الْجُمُعَةِ فَقَالَ: مَنْ شَاءَ أَنْ يُصَلِّيَ فَلْيُصَلِّ.

1070. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Tarif el-Bedželi, kog je obavijestio Esbat, prenijevši od El-A'meša, da je Ata b. Ebu Rebah kazao: **"U petak, na dan bajrama, Ibnuz-Zubejr nam je imamio bajram-namaz. Potom smo otišli kućama do džume. Međutim, on nije izišao da nam klanja džumu te smo (podne) klanjali samostalno. Ibn Abbas je tada bio u Taifu. Kada se vratio, spomenuli smo mu to, a on je rekao: 'Postupio je po sunnetu.'"**[280]

١٠٧٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ طَرِيفٍ الْبَجَلِيُّ أَخْبَرَنَا أَسْبَاطٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ قَالَ: صَلَّى بِنَا ابْنُ الزُّبَيْرِ فِي يَوْمِ عِيدٍ فِي يَوْمِ جُمُعَةٍ أَوَّلَ النَّهَارِ ثُمَّ رُحْنَا إِلَى الْجُمُعَةِ فَلَمْ يَخْرُجْ إِلَيْنَا فَصَلَّيْنَا وُحْدَانًا وَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ بِالطَّائِفِ، فَلَمَّا قَدِمَ ذَكَرْنَا ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ أَصَابَ السُّنَّةَ

1071. ISPRIČAO NAM JE Jahja b. Halef, kog je obavijestio Ebu Asim, prenijevši od Ibn Džurejdža, ovaj od Ataa: **"Za vrijeme Ibnuz-Zubejrove vladavine, džuma i Ramazanski bajram su pali u isti dan. On je rekao: 'Dva praznika se sastala u jednom danu.', potom ih spoji u jedno i jutrom klanja dva rekata.**[281] **Nakon toga više nije klanjao ništa do ikindije."**[282]

١٠٧١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ خَلَفٍ أَخْبَرَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ: قَالَ عَطَاءٌ: اجْتَمَعَ يَوْمُ جُمُعَةٍ وَيَوْمُ فِطْرٍ عَلَى عَهْدِ ابْنِ الزُّبَيْرِ فَقَالَ: عِيدَانِ اجْتَمَعَا فِي يَوْمٍ وَاحِدٍ فَجَمَعَهُمَا جَمِيعًا فَصَلَّاهُمَا رَكْعَتَيْنِ بُكْرَةً لَمْ يَزِدْ عَلَيْهِمَا حَتَّى صَلَّى الْعَصْرَ

---

[280] Na temelju spomenutih hadisa, neki učenjaci smatraju da onaj ko klanja bajram u petak nije obavezan isti dan klanjati i džumu. Eš-Šafi i još neki učenjaci smatraju da je dužan klanjati i džumu. On se poziva na ajet u kome se muslimanima džuma stavlja u dužnost svakog petka. Ovaj hadis su Ibn Huzejme i Hakim ocijenili sahihom.

[281] Ibn Ishak kaže: "Moguće je da je Ibnuz-Zubejr klanjao dva rekata džume, a da je bajram izostavio."

[282] Iz ovog hadisa zaključujemo, po Eš-Ševkaniju, da Ibnuz-Zubejr, nakon što je klanjao bajram u petak, nije klanjao ni džumu ni podne. Na temelju ovoga hadisa, Ata smatra da onaj koji je u petak klanjao bajram, nije obavezan klanjati

1072. ISPRIČALI SU NAM Muhammed b. el-Musaffa i Omer b. Hafs el-Vessabi, isti smisao, prenijevši od Bekijjea, on od Šu'bea, ovaj od Mugirea ed-Dabbijja, on od Abdulaziza b. Rufeja, on od Ebu Saliha, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Danas su vam se sastala dva praznika. Ko hoće, može se zadovoljiti klanjanjem bajrama – a da ne klanja džumu, a mi ćemo se (za oboje) skupiti."**[283]

Omer je kazao: "od Šu'bea".

١٠٧٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُصَفَّى وَعُمَرُ بْنُ حَفْصٍ الْوَصَّابِيُّ الْمَعْنَى قَالَا أَخْبَرَنَا بَقِيَّةُ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْمُغِيرَةِ الضَّبِّيِّ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: قَدِ اجْتَمَعَ فِي يَوْمِكُمْ هَذَا عِيدَانِ فَمَنْ شَاءَ أَجْزَأَهُ مِنَ الْجُمُعَةِ وَإِنَّا مُجَمِّعُونَ. قَالَ عُمَرُ: عَنْ شُعْبَةَ

216. O tome šta se petkom uči na sabahu

٢١٦. بَاب مَا يَقْرَأُ فِي صَلَاةِ الصُّبْحِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ

1073. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ebu Avane, prenijevši od Muhavela b. Rašida, on od Muslima el-Batina, on od Seida b. Džubejra, a on od Ibn Abbasa: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi petkom na sabahskom namazu učio suru Tenzil – Es-Sedžde, i** ***Hel eta alel insani hinun mined-dehr.../Zar je to davno bilo kada čovjek...*****"**[284]

١٠٧٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ مُخَوَّلِ بْنِ رَاشِدٍ عَنْ مُسْلِمٍ الْبَطِينِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقْرَأُ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ تَنْزِيلُ السَّجْدَةَ وَهَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِنَ الدَّهْرِ.

---

ni džumu ni podne. Međutim, Abadi smatra da se iz spomenutog hadisa ne može zaključiti da Ibnuz-Zubejr nije klanjao podne-namaz. On ga nije klanjao u džematu, ali ga je možda klanjao kod kuće.

[283] Ovaj hadis je zabilježio Ibn Madže u *Sunenu.* U senedu ovoga hadisa je Bekijje b. el-Velid. El-Munziri kaže da su učenjaci o njemu polemisali.

[284] Allahov Poslanik, s.a.v.s., je petkom na sabahu najčešće učio: na prvom rekatu suru Es-Sedžde, a na dugom suru El-Insan. U hadisu koji je zabilježio Et-Taberani od Ibn Mesuda stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., petkom na sabahu stalno učio ove dvije sure. To, veli Ibn Hadžer el-Askalani, ukazuje na to da je petkom na sabahu lijepo učiti ove dvije sure.

1074. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Šu'bea, a on od Muhavela, sa istim senedom i istim značenjem, dodavši: **"...a na džuma-namazu je učio sure: El-Džum'a i** *Ve iza dža'ekel-munafikun.*"[285]

١٠٧٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنْ مُخَوَّلٍ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ وَزَادَ: فِي صَلَاةِ الْجُمُعَةِ بِسُورَةِ الْجُمُعَةِ وَإِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ

217. O oblačenju radi džume

٢١٧. بَابُ اللُّبْسِ لِلْجُمُعَةِ

1075. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Nafia, a on od Abdullaha b. Omera: **"Omer b. el-Hattab je ugledao svilene ogrtače koji su se prodavali ispred džamijskih vrata, pa je rekao: 'Allahov Poslaniče, kupi ovaj ogrtač i oblači ga petkom i kada ti dođu delegacije.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Ovo oblače samo oni koji na Budućem svijetu neće imati ništa.'**[286] **Potom su Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., stigli takvi ogrtači, pa je Omeru b. el-Hattabu dao jedan. Omer reče: 'Daješ mi ga, a rekao si onako o njemu?' Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Nisam ti ga dao da bi ga ti obukao.' Omer ga je tada darovao**

١٠٧٥. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ: أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَأَى حُلَّةً سِيَرَاءَ ؟- يَعْنِي تُبَاعُ عِنْدَ بَابِ الْمَسْجِدِ ؟ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوِ اشْتَرَيْتَ هَذِهِ فَلَبِسْتَهَا يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَلِلْوَفْدِ إِذَا قَدِمُوا عَلَيْكَ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّمَا يَلْبَسُ هَذِهِ مَنْ لَا خَلَاقَ لَهُ فِي الْآخِرَةِ. ثُمَّ جَاءَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْهَا حُلَلٌ. فَأَعْطَى عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ مِنْهَا حُلَّةً. فَقَالَ عُمَرُ: كَسَوْتَنِيهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَقَدْ قُلْتَ فِي حُلَّةِ عُطَارِدَ مَا قُلْتَ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

---

[285] El-Munziri kaže da su ovaj hadis u cjelosti zabilježili Muslim u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu.*

[286] Ove riječi, tvrdi Abadi, imaju općenito značenje i upućuju na to da svilenu odjeću mogu oblačiti samo oni koji ne vjeruju u Budući svijet, tj. nemuslimani. Hadis svojim općenitim smislom ukazuje da se ta zabrana odnosi i na muškarce i na žene. Međutim, u drugim hadisima Allahov Poslanik, s.a.v.s., je konkretizirao značenje ovog hadisa kada je oblačenje svilene odjeće zabranio muslimanima, a dozvolio muslimankama.

svome bratu[287] **u Mekki koji je u to vrijeme bio mušrik."**[288]

إِنِّي لَمْ أَكْسُكَهَا لِتَلْبَسَهَا. فَكَسَاهَا عُمَرُ أَخًا لَهُ مُشْرِكًا بِمَكَّةَ.

1076. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Junusa i Amra b. el-Harisa, on od Ibn Šihaba, on od Salima, a on od svoga oca: **"Omer b. el-Hattab je vidio da se u čaršiji prodaje ogrtač od kadaifa. Uzeo ga je i donio Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., rekavši: 'Kupi ovo da se njime uljepšaš praznikom i kada ti dođu strane delegacije.'"** Potom je citirao hadis u cjelosti. Međutim, prvi hadis je potpuniji.

١٠٧٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ وَعَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: وَجَدَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ حُلَّةَ إِسْتَبْرَقٍ تُبَاعُ بِالسُّوقِ فَأَخَذَهَا فَأَتَى بِهَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: ابْتَعْ هَذِهِ تَجَمَّلْ بِهَا لِلْعِيدِ وَلِلْوُفُودِ. ثُمَّ سَاقَ الْحَدِيثَ. وَالْأَوَّلُ أَتَمُّ

1077. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Junusa i Amra, oni od Jahjaa b. Seida el-Ensarija, njemu je ispričao Muhammed b. Jahja b. Habban, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Nije grijeh nekom od vas ukoliko ima (ili je kazao: Nije vam grijeh ukoliko imate) u petak obući dvije tkanine, osim onih u kojima je svakodnevno."**[289]

١٠٧٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ وَعَمْرٌو أَنَّ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ الْأَنْصَارِيَّ حَدَّثَهُ أَنَّ مُحَمَّدَ ابْنَ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ حَدَّثَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَا عَلَى أَحَدِكُمْ إِنْ وَجَدَ، أَوْ مَا عَلَى أَحَدِكُمْ إِنْ وَجَدْتُمْ أَنْ يَتَّخِذَ ثَوْبَيْنِ لِيَوْمِ الْجُمُعَةِ سِوَى ثَوْبَيْ مِهْنَتِهِ. قَالَ عَمْرٌو: وَأَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ مُوسَى بْنِ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ

---

[287] Omer b. el-Hattab je ovaj ogrtač poklonio svome bratu po majci, Osmanu b. Hakimu, koji je u to doba bio mušrik. Neki kažu da mu je on bio bratić, sin Zejda b. el-Hattaba, neki opet, tvrde da mu je on bio brat po mlijeku. Da li je poslije primio islam, sporno je među islamskim učenjacima.

[288] Ovaj su hadis, smatra El-Munziri, zabilježili i El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu.*

[289] Iz ovog hadisa zaključujemo, tvrdi Abadi, da je muslimanima lijepo da se, ukoliko su u mogućnosti, petkom i drugim praznicima lijepo obuku i nagizdaju. Ovaj hadis je, smatra Abadi, mursel, jer je Muhammed b. Jahja b. Habban mlađi tabiin i nije mogao vidjeti ni čuti Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a on od njega izravno prenosi hadis, a ne spominje ashaba koji mu je ovo ispričao.

Amr kaže: "Obavijestio me je Ibn Ebu Habib, prenijevši od Musaa b. Sa'da, on od Ibn Habbana, a on od Ibn Selama, da je čuo Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je to rekao na minberu.

Ebu Davud kaže: "Vehb b. Džerir ga je prenio od svoga oca, on od Jahjaa b. Ejuba, on od Jezida b. Ebu Habiba, on od Musaa b. Sa'da, on od Jusufa b. Abdullaha b. Selama, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s."

حَبَّانَ عَنِ ابْنِ سَلَامٍ: أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ ذَلِكَ عَلَى الْمِنْبَرِ.

قَالَ أبو داود: وَرَوَاهُ وَهْبُ ابْنُ جَرِيرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ مُوسَى بْنِ سَعْدٍ عَنْ يُوسُفَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَامٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

218. O sjedenju u kružoku/ halki petkom prije namaza

٢١٨. بَاب التَّحَلُّقِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ قَبْلَ الصَّلَاةِ

1078. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Ibn Adžlana, on od Amra b. Šuajba, on od svoga oca, a on od njegovog djeda: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio u džamiji kupoprodaju, raspitivanje o izgubljenom i recitiranje stihova,[290] kao što je zabranio i sjedenje u kružoku petkom prije (džume) namaza."**

١٠٧٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنِ ابْنِ عَجْلَانَ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الشِّرَاءِ وَالْبَيْعِ فِي الْمَسْجِدِ. وَأَنْ تُنْشَدَ فِيهِ ضَالَّةٌ. وَأَنْ يُنْشَدَ فِيهِ شِعْرٌ. وَنَهَى عَنِ التَّحَلُّقِ قَبْلَ الصَّلَاةِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ

219. O gradnji minbera

٢١٩. بَاب فِي اتِّخَاذِ الْمِنْبَرِ

1079. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Jakub b. Abdurrahman b. Muhammed b. Abdullah b. Abdulkarij el-Kurešij, prenijevši od Ebu Hazima b.

١٠٧٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الْقَارِيُّ الْقُرَشِيُّ

[290] Et-Tirmizi kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u više hadisa dopustio rec - tiranje stihova u džamiji. El-Iraki, tumačeći ovaj hadis, veli da je moguće naći kompromis između hadisa u kojima se zabranjuje recitiranje stihova u džamiji i onih u kojima se to dopušta na sljedeća dva načina: 1) da zabranu shvatimo u smislu blažeg mekruha, ili 2) da shvatimo da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., dozvolio recitiranje u džamiji onih stihova u kojima se veliča Allah, islam i hvali Muhammed, s.a.v.s., a zabranio recitiranje stihova u kojima se veličaju i hvale pojedine plemenske ličnosti ili u kojima se pjeva o zabranjenim stvarima.

Dinara:[291] "Neki ljudi su otišli do Sehla b. Sa'da es-Saidija[292] da ga pitaju od čega je bio napravljen minber (Allahovog Poslanika, s.a.v.s.). Upitaše ga, a on reče: 'Tako mi Allaha, nije mi poznato od čega je bio. Vidio sam ga prvog dana kada je postavljen i vidio sam kada je prvi put na njega sjeo. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je poslao (nekoga) jednoj ženi, koju je nazvao Sehl, poručivši joj: 'Naredi svome slugi, stolaru, da mi napravi minber na kome ću sjediti dok ljudima budem držao govor.' Ona mu naredi i on ga napravi od pustinjske metljike. Pošto je završio, donese joj ga, a ona ga posla Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. Poslanik naredi te ga postaviše ovdje (na ovo mjesto). Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je stao na njega da klanja. Zatim je izgovorio tekbir i na njemu učinio ruku. Poslije se malo povratio nazad i učinio sedždu na zemlji, pored posljednjeg stepenika na minberu. Nakon učinjenih sedždi, ponovo se vratio na minber. Kada je završio namaz, okrenuo se prema ljudima i rekao: 'O ljudi, ovo sam uradio da bih vas podučio namazu.'"[293]

حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمِ بْنُ دِينَارٍ: أَنَّ رِجَالًا أَتَوْا سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ السَّاعِدِيَّ وَقَدِ امْتَرَوْا فِي الْمِنْبَرِ مِمَّ عُودُهُ فَسَأَلُوهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ: وَاللَّهِ إِنِّي لَأَعْرِفُ مِمَّا هُوَ. وَلَقَدْ رَأَيْتُهُ أَوَّلَ يَوْمٍ وُضِعَ وَأَوَّلَ يَوْمٍ جَلَسَ عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. أَرْسَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى فُلَانَةَ، امْرَأَةٌ قَدْ سَمَّاهَا سَهْلٌ، أَنْ مُرِي غُلَامَكِ النَّجَّارَ أَنْ يَعْمَلَ لِي أَعْوَادًا أَجْلِسُ عَلَيْهِنَّ إِذَا كَلَّمْتُ النَّاسَ. فَأَمَرَتْهُ فَعَمِلَهَا مِنْ طَرْفَاءِ الْغَابَةِ ثُمَّ جَاءَ بِهَا. فَأَرْسَلَتْهُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمَرَ بِهَا فَوُضِعَتْ هَاهُنَا. فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى عَلَيْهَا وَكَبَّرَ عَلَيْهَا. ثُمَّ رَكَعَ وَهُوَ عَلَيْهَا. ثُمَّ نَزَلَ الْقَهْقَرَى فَسَجَدَ فِي أَصْلِ الْمِنْبَرِ ثُمَّ عَادَ. فَلَمَّا فَرَغَ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ فَقَالَ: أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا صَنَعْتُ هَذَا لِتَأْتَمُّوا بِي وَلِتَعَلَّمُوا صَلَاتِي

[291] Ebu Hazim Seleme b. Dinar el-A'redž el-Esver et-Temmar el-Medeni el-Kadi, štićenik El-Esveda b. Sufjana. Bio je pouzdan ravija i pobožan čovjek. Pripadao je petoj generaciji ravija hadisa. Umro je u vrijeme Menusurova hilafeta. Od njega su hadise u *El-Kutubus-Sitteu* svi prenijeli.

[292] Sehl b. Sa'd b. Malik b. Halid el-Ensari el-Hazredži es-Saidi Ebul-Abbas. On je poznati Vjerovjesnikov, s.a.v.s., ashab. Umro je 88. godine po Hidžri. Neki kažu da je umro poslije. Živio je preko stotinu godina. I otac mu je bio ashab.

[293] Allahov Poslanik, s.a.v.s., je klanjao na stepeniku od minbera kako bi ga svi

1080. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Ebu Asim, prenijevši od Ibn Ebu Revvada, on od Nafia, a on od Ibn Omera: **“Kada je Vjerovjesnik, s.a.v.s., ostario i malo se udebljao, Temim ed-Dari mu (jednog dana) reče: ‘Kako bi bilo, Allahov Poslaniče, da ti napravimo minber na koji bi mogao sjesti?’ ‘Može.’ – odgovorio je. Pa mu je napravljen minber od dva stepenika.”**[294]

١٠٨٠. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ أَبِي رَوَّادٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا بَدَّنَ قَالَ لَهُ تَمِيمٌ الدَّارِيُّ: أَلَا أَتَّخِذُ لَكَ مِنْبَرًا يَا رَسُولَ اللَّهِ يَجْمَعُ أَوْ يَحْمِلُ عِظَامَكَ؟ قَالَ: بَلَى. فَاتَّخَذَ لَهُ مِنْبَرًا مِرْقَاتَيْنِ

220. Mjesto minbera

٢٢٠. بَاب مَوْضِعِ الْمِنْبَرِ

1081. ISPRIČAO NAM JE Mahled b. Halid, kog je obavijestio Ebu Asim, prenijevši od Jezida b. Ebu Ubejda, a on od Selema b. el-Ekvaa: **“Minber Allahovog Poslanika, s.a.v.s., je bio postavljen tako da je između njega i zida mogla proći ovca.”**[295]

١٠٨١. حَدَّثَنَا مَخْلَدُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ قَالَ: كَانَ بَيْنَ مِنْبَرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَبَيْنَ الْحَائِطِ كَقَدْرِ مَمَرِّ الشَّاةِ

---

ljudi mogli vidjeti i od njega naučiti namaz. Da je klanjao na tlu, oni iz posljednjih safova ga ne bi mogli vidjeti.

U predanju koje je zabilježio Et-Taberani u *El-Mu'džemul-Kebiru*, sa senedom od Hišama b. Sa'da Ebu Hazima, stoji **da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., održao hutbu. Potom je proučen ikamet i on je na minberu izgovorio početni tekbir i klanjao (džumanski farz).** “Iz ovog hadisa se zaključuje” – veli Abadi – “da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., hutbu za džumu učio prije klanjanja džumanskog farza.”

[294] U hadisu koji je zabilježio Muslim u *Sahihu*, preko Abdulaziza b. Ebu Hazima od Sehla b. Sa'da stoji da je Vjerovjesnikov, s.a.v.s., minber imao tri stepenika.

[295] Minber Allahovog Poslanika, s.a.v.s., je bio postavljen pored zida na strani kible. To se zaključuje iz hadisa koji je zabilježio El-Ismaili od Ebu Asima, on od Jezida b. Ebu Ubejda: **“U vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., između minbera i zida kible bio je prostor koliko je mogla proći koza.”** I Muslim je zabilježio u *Sahihu* od Hammada b. Mes'adea, on od Jezida, a on od Selemea: **“Između minbera i zida od strane kible bio je prostor kroz koji je mogla proći ovca.”**

221. O namazu petkom prije nego sunce pređe zenit

١٢١. بَاب الصَّلَاةِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ قَبْلَ الزَّوَالِ

1082. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Isa, kog je obavijestio Hassan b. Ibrahim, prenijevši od Lejsa, on od Mudžahida, on od Ebu Halila, a on od Ebu Katadea: **“Vjerovjesnik nije odobravao klanjanje namaza polovinom dana, osim petkom.**[296] **Kazao je: ‘Džehennem se potpaljuje svakim danom, osim petkom.’”**[297]

Ebu Davud kaže: “Ovaj hadis je mursel. Mudžahid je bio stariji od Ebul-Halila, a Ebu Halil nije slušao (hadise) od Ebu Katadea.”

١٠٨٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى أَخْبَرَنَا حَسَّانُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ لَيْثٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي الْخَلِيلِ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّهُ كَرِهَ الصَّلَاةَ نِصْفَ النَّهَارِ إِلَّا يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَقَالَ: إِنَّ جَهَنَّمَ تُسَجَّرُ إِلَّا يَوْمَ الْجُمُعَةِ. قَالَ أَبو داود: هُوَ مُرْسَلٌ مُجَاهِدٌ أَكْبَرُ مِنْ أَبِي الْخَلِيلِ وَأَبُو الْخَلِيلِ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ أَبِي قَتَادَةَ

222. O džumanskom vremenu

٢٢٢. بَاب فِي وَقْتِ الْجُمُعَةِ

1083. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Zejd b. el-Habab, prenijevši od Fulejha b. Sulejmana, on od Osmana b. Abdurrahmana et-Tejmija, da je Enes b. Malik kazao: **“Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi klanjao džumu kada bi sunce prešlo zenit.”**[298]

١٠٨٣. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ حَدَّثَنِي فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنِي عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ التَّيْمِيُّ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي الْجُمُعَةَ إِذَا مَالَتِ الشَّمْسُ

---

[296] El-Bejheki je zabilježio u *El-Ma’rife*, sa senedom, da je Ebu Hurejre kazao: **“Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio klanjanje namaza polovinom dana, dok se sunce ne pomakne sa zenita, osim petkom.”**

[297] Na temelju ovoga hadisa, Ahmed b. Hanbel i Ishak b. Rahevejh smatraju da je dozvoljeno džumu-namaz klanjati i prije nego sunce pređe polovinu neba, iako je, i prema njihovom mišljenju, džumu efdalnije klanjati kad sunce pređe polovinu neba.

[298] Nevevi kaže: “Malik, Ebu Hanife, Šafija i većina ostalih učenjaka iz generacije ashaba i drugih smatraju da nije dozvoljeno klanjati džumu dok sunce ne pređe zenit. Niko, osim Ahmeda b. Hanbela i Ishaka, ne smatra da se džuma može klanjati prije. Njih dvojica smatraju da se džuma može klanjati i prije nego sunce

1084. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, kog je obavijestio Ja'la b. el-Haris, prenijevši od Ijasa b. Selemea b. el-Ekvea, da je njegov otac kazao: **"Klanjali bismo džumu-namaz sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., i završili je, a kraj zidova ne bi bilo hlada."**[299]

١٠٨٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ أَخْبَرَنَا يَعْلَى بْنُ الْحَارِثِ سَمِعْتُ إِيَاسَ بْنَ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: كُنَّا نُصَلِّي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْجُمُعَةَ ثُمَّ نَنْصَرِفُ وَلَيْسَ لِلْحِيطَانِ فَيْءٌ.

1085. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ebu Hazima, da je Sehl b. Sa'd kazao: **"Odmarali smo i ručali poslije džume-namaza."**[300]

١٠٨٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَنْبَأَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ: كُنَّا نَقِيلُ وَنَتَغَدَّى بَعْدَ الْجُمُعَةِ.

223. O ezanu petkom

٢٢٣. بَاب النِّدَاءِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ

1086. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Seleme el-Muradi, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Junusa, on od Ibn Šihaba, da je Es-Saib b. Jezid[301] rekao: **"U početku je, u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., Ebu Bekra i Omera, ezan petkom učen nakon što bi se imam ispeo na minber. Kada se u vrijeme Osmanovog hilafeta povećao broj ljudi, Osman je naredio da**

١٠٨٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ الْمُرَادِيُّ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي السَّائِبُ بْنُ يَزِيدَ: أَنَّ الْأَذَانَ كَانَ أَوَّلُهُ حِينَ يَجْلِسُ الْإِمَامُ عَلَى الْمِنْبَرِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فِي عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ. فَلَمَّا كَانَ خِلَافَةُ عُثْمَانَ وَكَثُرَ النَّاسُ أَمَرَ

---

pređe zenit, a pozivaju se na ranije spomenuto predanje Ebu Katadea i još neka predanja od ashaba. Međutim, ni jedno od njih nije pouzdano. Samo su pouzdana ona na koje se poziva većina učenjaka."

[299] U El-Buharijevom predanju stoji: **"...a kraj zidova ne bi bilo hlada u koji bismo se mogli skloniti."**

[300] El-Munziri smatra da su ovaj hadis zabilježili El-Buhari i Muslim u *Sahihima*, Et-Tirmizi u *Džami'u* i Ibn Madže u *Sunenu*.

[301] Saib b. Jezid b. Seid b. Simame el-Kindi je mlađi ashab. Imao je sedam godina kada je sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., bio na Oprosnom hadžu. Omer ga je postavio za upravitelja medinske pijace. Umro je u Medini 91. godine po Hidžri. On je posljednji ashab koji je živio u Medini.

se petkom uči i treći ezan, koji je učen na Ez-Zevrau. To je tako i ostalo."[302]

عُثْمَانُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ بِالْأَذَانِ الثَّالِثِ. فَأُذِّنَ بِهِ عَلَى الزَّوْرَاءِ فَثَبَتَ الْأَمْرُ عَلَى ذَلِكَ.

1087. ISPRIČAO NAM JE En-Nufejli, kog je obavijestio Muhammed b. Seleme, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Ez-Zuhrija, a on od Es-Saiba b. Jezida: **"Ezan je, petkom, u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., učen na džamijskim vratima, nakon što bi on sjeo na minber. Isto je rađeno u vrijeme Ebu Bekra i Omera."** Ostatak hadisa je citirao slično Junusovom hadisu.

١٠٨٧. حَدَّثَنَا النُّفَيْلِيُّ ح أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَقَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ: كَانَ يُؤَذَّنُ بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا جَلَسَ عَلَى الْمِنْبَرِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ عَلَى بَابِ الْمَسْجِدِ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ. ثُمَّ سَاقَ نَحْوَ حَدِيثِ يُونُسَ.

1088. ISPRIČAO NAM JE Henad b. es-Serijj, kog je obavijestio Abde, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Ez-Zuhrija, a on od Es-Saiba: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je imao samo jednog mujezina – Bilala."** Potom je spomenuo smisao sličan prethodnom hadisu.

١٠٨٨. حَدَّثَنَا هَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ مُحَمَّدٍ يَعْنِي ابْنَ إِسْحَقَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ السَّائِبِ قَالَ: لَمْ يَكُنْ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا مُؤَذِّنٌ وَاحِدٌ بِلَالٌ. ثُمَّ ذَكَرَ مَعْنَاهُ.

1089. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Jahja b. Faris, kog je obavijestio Jakub b. Ibrahim b. Sa'd, prenijevši od svog oca,

١٠٨٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ فَارِسٍ أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ أَخْبَرَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ

---

[302] U vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., Ebu Bekra i Omera petkom se za džumu-namaz učio samo jedan ezan, i to u džamiji, nakon što se imam popne na minber, i ikamet, prije klanjanja džumanskog farza. Kada je Osman postao halifa, on je uveo još jedan ezan, koji je učen izvan džamije u Ez-Zevrau, a prije ranije ustanovljenog ezana. El-Buhari smatra da je Ez-Zevra bilo mjesto u medinskoj čaršiji, nedaleko od Poslanikove, s.a.v.s., džamije. Ibn Bettal smatra da je Ez-Zevra jedan oveći kamen koji se nalazio na ulazu Poslanikove džamije. Ibn Madže bilježi predanje u kom stoji: **"Osman je uveo i treći ezan koji je učen na jednoj kući (u Medini) koja se zvala Ez-Zevra."** Osman je, ustvari, uveo drugi ezan, koji je učen kao prvi, i to izvan džamije. U Et-Tirmizijevom predanju je spomenut kao treći, zato što je neki od ravija hadisa i ikamet, zbog njegove sličnosti ezanu, nazvao ezanom.

on od Saliha, a on od Ibn Šihaba, ovaj od Es-Saiba b. Jezida, Nemirovog sestrića: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je imao samo jednog mujezina."** Potom je citirao ovaj hadis, ali ne u cjelosti.

السَّائِبَ بْنَ يَزِيدَ ابْنَ أُخْتِ نَمِرٍ أَخْبَرَهُ قَالَ: وَلَمْ يَكُنْ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَيْرُ مُؤَذِّنٍ وَاحِدٍ. وَسَاقَ هَذَا الْحَدِيثَ وَلَيْسَ بِتَمَامِهِ

224. O imamovom obraćanju nekome za vrijeme hutbe

٢٢٤. بَابُ الْإِمَامِ يُكَلِّمُ الرَّجُلَ فِي خُطْبَتِهِ

1090. ISPRIČAO NAM JE Jakub b. Ka'b el-Entaki, kog je obavijestio Mahled b. Jezid, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Ataa, da je Džabir kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., se jedne prilike ispeo na minber i sjeo, rekavši: 'Sjedite.' To je čuo Ibn Mes'ud pa je sjeo na prag džamijskih vrata. Pošto ga Allahov Poslanik, s.a.v.s., ugleda, reče: 'Dođi, o Abdullahu b. Mes'ude (i sjedi unutra).'"**[303]

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis je više poznat kao mursel. Prenijet je od Ataa, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. Mahled[304] je bio hadiski šejh od koga su zapisivani hadisi."

١٠٩٠. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ كَعْبٍ الْأَنْطَاكِيُّ أَخْبَرَنَا مَخْلَدُ بْنُ يَزِيدَ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: لَمَّا اسْتَوَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ قَالَ اجْلِسُوا. فَسَمِعَ ذَلِكَ ابْنُ مَسْعُودٍ فَجَلَسَ عَلَى بَابِ الْمَسْجِدِ. فَرَآهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: تَعَالَ يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ.

قَالَ أبو داود: هَذَا يُعْرَفُ مُرْسَلًا إِنَّمَا رَوَاهُ النَّاسُ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَمَخْلَدٌ هُوَ شَيْخٌ

---

[303] Et-Tibbi, na temelju ovoga hadisa, smatra da je imamu dopušteno da se, za vrijeme hutbe, obrati nekome od džematlija da bi ga na nešto upozorio. Ebu Hanife, pak, smatra da je imamu mekruh da za vrijeme hutbe govori bilo šta, osim naređivanja dobra i zabranjivanja zla.

[304] Mahled b. Jezid el-Džezeri. On je ovaj hadis prenio od Ibn Džurejdža, on od Ataa b. Ebu Rebaha, a on od Džabira, kao merfu. Od njega su hadise prenijeli i El-Buhari i Muslim u *Sahihima*. Ahmed b. Hanbel za Mahleda b. Jezida el-Džezerija kaže da je bio sklon previdima.

225. O sjedanju imama kada se popne na minber

٢٢٥. بَاب الْجُلُوسِ إِذَا صَعِدَ الْمِنْبَرَ

1091. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Sulejman el-Enbari, kog je obavijestio Abdul-vehhab b. Ata, prenijevši od El-Umerija, on od Nafia, da je Ibn Omer kazao: **“Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi održao dva govora (hutbe). Kada bi se ispeo na minber, sjedio bi sve dok mujezin ne završi ezan. Onda bi ustao i govorio. Potom bi sjeo i ne bi ništa govorio, a onda bi ponovo ustao i govorio.”**[305]

١٠٩١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْأَنْبَارِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ يَعْنِي ابْنَ عَطَاءٍ عَنِ الْعُمَرِيِّ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ خُطْبَتَيْنِ. كَانَ يَجْلِسُ إِذَا صَعِدَ الْمِنْبَرَ حَتَّى يَفْرَغَ أُرَاهُ قَالَ الْمُؤَذِّنُ ثُمَّ يَقُومُ فَيَخْطُبُ ثُمَّ يَجْلِسُ فَلَا يَتَكَلَّمُ ثُمَّ يَقُومُ فَيَخْطُبُ

226. O držanju hutbe stojeći

٢٢٦. بَاب الْخُطْبَةِ قَائِمًا

1092. ISPRIČAO NAM JE En-Nufejli Abdullah b. Muhammed, kog je obavijestio Zuhejr, prenijevši od Simaka, a on od Džabira b. Semurea: **“Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi govorio stojeći. Potom bi sjeo, a onda bi opet ustao i govorio. Ko ti bude pričao da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., držao hutbu sjedeći, slagao je.[306] Ja sam sa njim klanjao više od dvije hiljade namaza.”**[307]

١٠٩٢. حَدَّثَنَا النُّفَيْلِيُّ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا زُهَيْرٌ عَنْ سِمَاكٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَخْطُبُ قَائِمًا ثُمَّ يَجْلِسُ ثُمَّ يَقُومُ فَيَخْطُبُ قَائِمًا. فَمَنْ حَدَّثَكَ أَنَّهُ كَانَ يَخْطُبُ جَالِسًا فَقَدْ كَذَبَ. فَقَالَ: فَقَدْ وَاللَّهِ صَلَّيْتُ مَعَهُ أَكْثَرَ مِنْ أَلْفَيْ صَلَاةٍ

---

[305] Et-Tirmizi je u *Džami'u* zabilježio od Ibn Omera hadis: “Vjerovjesnik, **s.a.v.s., je petkom držao hutbu, zatim bi sjeo, a potom bi ponovo ustao i nastavio da govori.”** Tirmizi veli: “Slično kako to i danas čine.”

Većina učenjaka smatra da je hatibu sunnet sjesti kada se popne na minber, pa do početka hutbe.

[306] Na temelju ovog i hadisa koji slijede, učenjaci su zauzeli jednoglasan stav o tome da hutbu petkom i bajramima treba učiti stojeći. Jedino se razilaze u tome da li je učenje hutbe stojeći vadžib ili sunnet. Većina je mišljenja da je učenje hutbe stojeći vadžib za svakog hatiba koji je u stanju stojati. Ebu Hanife smatra da je učenje hutbe stojeći sunnet i da nije obavezno.

[307] En-Nevevi smatra da je Džabir b. Semure mislio da je sa Vjerovjesnikom,

1093. ISPRIČALI SU NAM Ibrahim b. Musa i Osman b. Ebu Šejbe, isti smisao, prenijevši od Ebul-Ahvesa, on od Simaka, ovaj od Džabira b. Semurea: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je držao dvije hutbe. Sjeo bi između njih.[308] U njima bi učio Kur'an i opominjao ljude."**

١٠٩٣. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى وَعُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ الْمَعْنَى عَنْ أَبِي الْأَحْوَصِ أَخْبَرَنَا سِمَاكٌ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ: كَانَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خُطْبَتَانِ كَانَ يَجْلِسُ بَيْنَهُمَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَيُذَكِّرُ النَّاسَ.

1094. ISPRIČAO NAM JE Ebu Kamil, kog je obavijestio Ebu Avane, prenijevši od Simaka b. Harba, da je Džabir b. Semure kazao: **"Vidio sam Vjerovjesnika, s.a.v.s., kako drži govor (hutbu) stojeći. Potom bi malo sjeo, ne govoreći ništa."** A onda je hadis citirao u cjelosti.

١٠٩٤. حَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ قَائِمًا ثُمَّ يَقْعُدُ قَعْدَةً لَا يَتَكَلَّمُ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ

227. O tome da imam drži govor (hutbu) naslonjen na luk

٢٢٧. بَاب الرَّجُلِ يَخْطُبُ عَلَى قَوْسٍ

1095. ISPRIČAO NAM JE Seid b. Mensur, kog je obavijestio Šihab b. Hiraš, prenijevši od Šuajba b. Ruzejka et-Taifija, da je ashab El-Hakem b. Hazen el-Kulefi[309] ispričao: **"Bio sam sedmi od sedmočlane (ili: deveti od devetočlane) delegacije koja je posjetila Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Ušli smo kod njega i rekli: 'Allahov Poslaniče, posjetili smo te, pa zamoli Allaha da nam podari dobro.' On naredi te nam iznesoše**

١٠٩٥. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا شِهَابُ بْنُ خِرَاشٍ حَدَّثَنَا شُعَيْبُ بْنُ زُرَيْقٍ الطَّائِفِيُّ قَالَ: جَلَسْتُ إِلَى رَجُلٍ لَهُ صُحْبَةٌ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقَالُ لَهُ الْحَكَمُ بْنُ حَزْنٍ الْكُلَفِيُّ، فَأَنْشَأَ يُحَدِّثُنَا قَالَ: وَفَدْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَابِعَ سَبْعَةٍ أَوْ تَاسِعَ تِسْعَةٍ. فَدَخَلْنَا عَلَيْهِ فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ زُرْنَاكَ فَادْعُ اللَّهَ لَنَا بِخَيْرٍ.

---

s.a.v.s., klanjao više od dvije hiljade dnevnih namaza. Nije podrazumijevao samo džume.

[308] Ibn Ebu Šejbe je zabilježio da je Tavus kazao: "Ebu Bekr i Omer nisu sjedili na minberu. Muavija je prvi sjeo; kada je ostario i udebljao se, hutbu je držao sjedeći.

[309] Abadi kaže da je ashab El-Hakem b. Hazen el-Kulefi od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., prenio samo ovaj hadis.

nešto hurmi. Naše imovinsko stanje je tada bilo loše. Ostali smo nekoliko dana i sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., smo prisustvovali džuma-namazu. On stade (na minber) oslonjen na štap, ili na luk, i zahvali Allahu, izgovori nekoliko ugodnih i blagoslovljenih riječi pohvale, a onda reče: 'O ljudi, nećete biti u stanju (ili je kazao: nećete činiti sve što vam bude naređeno) ali se držite umjerenosti i obveseljujte (pozivajući u vjeru).'"[310]

Ebu Ali kaže: "Ebu Davud je rekao: 'Neki drugovi su me podsjetili na dio (hadisa) koji je bio izostavljen u mojoj knjizi.'"

فَأَمَرَ بِنَا أَوْ أَمَرَ لَنَا بِشَيْءٍ مِنَ التَّمْرِ وَالشَّأْنُ إِذْ ذَاكَ دُونٌ. فَأَقَمْنَا بِهَا أَيَّامًا شَهِدْنَا فِيهَا الْجُمُعَةَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَامَ مُتَوَكِّئًا عَلَى عَصًا أَوْ قَوْسٍ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ كَلِمَاتٍ خَفِيفَاتٍ طَيِّبَاتٍ مُبَارَكَاتٍ ثُمَّ قَالَ: أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّكُمْ لَنْ تُطِيقُوا أَوْ لَنْ تَفْعَلُوا كُلَّ مَا أُمِرْتُمْ بِهِ وَلَكِنْ سَدِّدُوا وَأَبْشِرُوا. قَالَ أَبُو عَلِيٍّ: سَمِعْتُ أبو داود قَالَ: ثَبَّتَنِي فِي شَيْءٍ مِنْهُ بَعْضُ أَصْحَابِي. وَقَدْ كَانَ انْقَطَعَ مِنَ الْقِرْطَاسِ

1096. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, kog je obavijestio Ebu Asim, prenijevši od Imrana, on od Katadea, on od Abdirebbiha, on od Ebu Ijada, a on od Ibn Mes'uda: **"Kada bi izgovarao Šehadet (tokom hutbe), Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi govorio:** *El-Hamdu lillahi nesteinuhu ve nestagfiruhu ve neuzu billahi min šururi enfusina men jehdihillahu fela mudille leh ve men judlil fela hadije leh. Ve ešhedu en la ilahe illallah ve ešhedu enne Muhammeden*

١٠٩٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا أَبُو عَاصِمٍ أَخْبَرَنَا عِمْرَانُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عَبْدِ رَبِّهِ عَنْ أَبِي عِيَاضٍ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا تَشَهَّدَ قَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ نَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلَا هَادِيَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ

[310] Iz ovoga se hadisa, smatra Abadi, zaključuje se nekoliko stvari: 1) hutbu je dozvoljeno držati naslonjen na štap ili na nešto drugo; 2) hutba treba sadržati riječi zahvale Allahu; 3) hutba treba sadržati riječi pohvale Allahu, dž.š.; 4) hutba treba sadržati opomenu ljudima, i 5) hutba treba sadržati salavate na Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Većina učenjaka smatra da je vadžib da hutba sadrži riječi zahvale Allahu, salavate na Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i izgovor Šehadeta. Ebu Davud je zabilježio u *Sunenu*, od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Svaki govor koji nije započet zahvalom Allahu je sakat."** U predanju koje je zabilježio Ahmed b. Hanbel u *Musnedu* stoji: **"Svaki govor koji ne sadrži dva Šehadeta je poput sakate ruke."**

abduhu ve resuluhu. Erselehu bil-hakki beširen ve neziren bejne jedejis-sa'ati. Men juti'illahe ve resulehu fe kad rešede ve men ja'sihima feinnehu la jedurru illa nefsehu vela jeduru-llahe šej'a/Hvala Allahu, od Njega pomoć i oprost grijeha tražimo i Njemu se utječemo od zla naših duša. Koga Allah uputi, nema toga ko ga s Pravog puta može skrenuti, a koga Allah u zabludi ostavi, nema toga ko ga može uputiti na Pravi put. Svjedočim da je samo Allah Bog i da je Muhammed Njegov rob i poslanik. Poslao ga je prije Sudnjeg dana da Istinu objavi i da radosne vijesti i opomenu donese. Ko bude pokoran Allahu i Njegovom Poslaniku – taj je upućen, a ko bude griješio prema njima – taj će nauditi samo sebi, Allahu neće ništa nauditi."

وَرَسُولُهُ أَرْسَلَهُ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ. مَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ رَشَدَ.وَمَنْ يَعْصِهِمَا فَإِنَّهُ لَا يَضُرُّ إِلَّا نَفْسَهُ وَلَا يَضُرُّ اللَّهَ شَيْئًا.

1097. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Seleme el-Muradi, kog je obavijestio Ibn Vehb, da je Junus pitao Ibn Šihaba o tešehhudu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., petkom – pa je spomenuo slično prethodnom hadisu, dodavši: *Ve men ja'sihima fekad gava. Ve nes'elullahe Rabbena en jedžalena mimen jutiuhu ve jutiu resulehu ve jettebiu ridvanehu ve jedžtenibu sehatahu, feinnema nahnu bihi ve lehu/Ko bude griješio prema njima – zalutao je. Molimo Allaha, našeg Gospodara, da nas učini od onih koji se pokoravaju Njemu i Njegovom Poslaniku, koji teže Njegovom zadovoljstvu i udaljavaju se od Njegove srdžbe. Mi vjerujemo u Njega i Njemu ćemo se vratiti.*

١٠٩٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ الْمُرَادِيُّ أَنْبَأَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ أَنَّهُ سَأَلَ ابْنَ شِهَابٍ عَنْ تَشَهُّدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَذَكَرَ نَحْوَهُ قَالَ: وَمَنْ يَعْصِهِمَا فَقَدْ غَوَى. وَنَسْأَلُ اللَّهَ رَبَّنَا أَنْ يَجْعَلَنَا مِمَّنْ يُطِيعُهُ وَيُطِيعُ رَسُولَهُ وَيَتَّبِعُ رِضْوَانَهُ وَيَجْتَنِبُ سَخَطَهُ فَإِنَّمَا نَحْنُ بِهِ وَلَهُ

1098. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Sufjana b. Seida, on od Abdulaziza b. Refia, ovaj od Temima et-Taija, a on od Adija b. Hatima: **"Neki hatib je govorio u prisustvu Vjerovjesnika, s.a.v.s., rekavši:** *Men juti'illahe ve resulehu ve men ja'sihima/Ko bude pokoran Allahu i Njegovom Poslaniku i ko bude griješio prema njima*, **pa je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: 'Ustaj i idi, loš si govornik!'"**[311]

١٠٩٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ بْنِ سَعِيدٍ حَدَّثَنِي عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ رُفَيْعٍ عَنْ تَمِيمٍ الطَّائِيِّ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ أَنَّ خَطِيبًا خَطَبَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: مَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ رَشَدَ وَمَنْ يَعْصِهِمَا فَقَالَ: قُمْ أَوِ اذْهَبْ بِئْسَ الْخَطِيبُ أَنْتَ

1099. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, kog je obavijestio Muhammed b. Džafer, prenijevši od Šu'bea, on od Hubejba, on od Abdullaha b. Ma'na, da je El-Haris b. en-Nu'manova kćerka kazala: **"Suru Kaf sam upamtila iz usta Allahovog Poslanika, s.a.v.s. On ju je učio na hutbi svakog petka. Peć Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i naša peć bila je jedna."**[312]

Ebu Davud kaže: "Revh b. Ubade je prenio od Šu'bea, on od Bint Harise b. en-Nu'man." Ibn Ishak kaže: "Ummu Hišam b. Harise b. en-Nu'man."

١٠٩٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ خُبَيْبٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ مَعْنٍ عَنْ بِنْتِ الْحَارِثِ بْنِ النُّعْمَانِ قَالَتْ: مَا حَفِظْتُ قَافْ إِلَّا مِنْ فِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. كَانَ يَخْطُبُ بِهَا كُلَّ جُمُعَةٍ. قَالَتْ: وَكَانَ تَنُّورُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتَنُّورُنَا وَاحِدًا.

قَالَ أبو داود: قَالَ رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ عَنْ شُعْبَةَ قَالَ بِنْتُ حَارِثَةَ بْنِ النُّعْمَانِ وقَالَ ابْنُ إِسْحَقَ: أُمُّ هِشَامٍ بِنْتُ حَارِثَةَ بْنِ النُّعْمَانِ

1100. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Sufjana, on od Simaka, ovaj od Džabira b. Semurea: **"Namaz Allahovog Poslanika, s.a.v.s., je bio osrednji, a i hutba mu je bila osrednja.**

١١٠٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي سِمَاكٌ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ: كَانَتْ صَلَاةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى

---

[311] El-Munziri kaže da su ovaj hadis zabilježili i Muslim u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu.*

[312] Kćerka El-Harisa b. en-Nu'mana ovim je htjela reći da je ona stanovala toliko blizu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da su koristili istu peć, te da je to od njega mogla upamtiti.

Citirao bi ajete iz Kur'ana i opominjao ljude."[313]

اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَصْدًا وَخُطْبَتُهُ قَصْدًا يَقْرَأُ آيَاتٍ مِنَ الْقُرْآنِ وَيُذَكِّرُ النَّاسَ

1101. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Halid, kog je obavijestio Mervan, prenijevši od Sulejmana b. Bilala, on od Jahjaa b. Seida, on od Amre,[314] da je njena sestra kazala: **"Suru Kaf sam upamtila iz usta Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Učio ju je svakog petka."**

١١٠١. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا مَرْوَانُ ح أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ عَنْ أُخْتِهَا قَالَتْ: **مَا أَخَذْتُ قَاف إِلَّا مِنْ فِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. كَانَ يَقْرَؤُهَا فِي كُلِّ جُمُعَةٍ.**

Ebu Davud kaže: "Ovako su ga prenijeli Jahja b. Ejub i Ibn Ebu Ridžal od Jahjaa b. Seida, on od Amre, a ona od Ummu Hišam b. Harise b. en-Nu'man."

قَالَ أبو داود: كَذَا رَوَاهُ يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ وَابْنُ أَبِي الرِّجَالِ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ عَنْ أُمِّ هِشَامٍ بِنْتِ حَارِثَةَ بْنِ النُّعْمَانِ.

1102. ISPRIČAO NAM JE Ibnu Serh, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Jahjaa b. Ejuba, on od Jahjaa b. Seida, on od Amre, a ona od sestre Amre b. Abdurrahman, koja je bila starija od nje – isti smisao.

١١٠٢. حَدَّثَنَا ابْنُ السَّرْحِ أَنْبَأَنَا (حَدَّثَنَا) ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ عَنْ أُخْتٍ لِعَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ كَانَتْ أَكْبَرَ مِنْهَا بِمَعْنَاهُ.

128. O dizanju ruku na minberu

٢٢٨. بَاب رَفْعِ الْيَدَيْنِ عَلَى الْمِنْبَرِ

1103. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, kog je obavijestio Zaide, da je Husajn b. Abdurrahman[315] kazao: **"Umare b. Ruvejbe[316] je vidio Bišra b. Mervana kako**

١١٠٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ أَخْبَرَنَا زَائِدَةُ عَنْ حُصَيْنِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ: رَأَى عُمَارَةُ بْنُ رُوَيْبَةَ بِشْرَ بْنَ مَرْوَانَ وَهُوَ يَدْعُو

---

[313] Zabilježili su ga i Muslim u *Sahihu*, Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu*.

[314] Amra b. Abdurrahman b. Sa'd b. Zurare el-Ensarijja el-Medenijja. Imala je nadimak Ummu Hišam.

[315] Husajn b. Abdurrahman es-Sulemi Ebu Huzejl el-Kufi je bio pouzdan ravija. Pred kraj života se promijenio. Pripadao je petoj generaciji. Umro je 136. godine po Hidžri, u 93. godini života. Od njega su hadise u *El-Kutubus-Sitteu* svi prenijeli.

[316] Umare b. Ruvejbe Ebu Zuhejr es-Sekafi je bio ashab. Pred kraj života je živio u Kufi.

je u petak podigao ruke prilikom učenja dove, pa je Umare rekao: 'Allah ti unakazio te ruke!'" Zaide je kazao da je Husajn prenio od Umarea: **"Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da na minberu nije dizao ništa drugo osim kažiprsta."**[317]

فِي يَوْمِ جُمُعَةٍ. فَقَالَ عُمَارَةُ: قَبَّحَ اللَّهُ هَاتَيْنِ الْيَدَيْنِ. قَالَ زَائِدَةُ: قَالَ حُصَيْنٌ: حَدَّثَنِي عُمَارَةُ قَالَ: لَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ مَا يَزِيدُ عَلَى هَذِهِ يَعْنِي السَّبَّابَةَ الَّتِي تَلِي الْإِبْهَامَ

1104. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Bišr b. el-Mufeddal, prenijevši od Abdurrahmana b. Ishaka, on od Abdurrahmana b. Muavije, on od Ibn Ebu Zubaba, da je Sehl b. Sa'd kazao: **"Nikada nisam vidio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da je dizao ruke dok bi učio dovu na minberu ili nečemu drugom, a vidio sam ga kada pokazuje ovako.", pa je podigao kažiprst, savivši srednji prst i palac.**[318]

١١٠٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا بِشْرٌ يَعْنِي ابْنَ الْمُفَضَّلِ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ يَعْنِي ابْنَ إِسْحَقَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مُعَاوِيَةَ عَنِ ابْنِ أَبِي ذُبَابٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ: مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَاهِرًا يَدَيْهِ قَطُّ يَدْعُو عَلَى مِنْبَرِهِ وَلَا عَلَى غَيْرِهِ. وَلَكِنْ رَأَيْتُهُ يَقُولُ هَكَذَا وَأَشَارَ بِالسَّبَّابَةِ وَعَقَدَ الْوُسْطَى بِالْإِبْهَامِ

229. O kratkoći hutbe

٢٢٩. بَاب إِقْصَارِ الْخُطَبِ

1105. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah b. Numejr, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od El-Ala b. Saliha, on od Adijja b. Sabita, on od Ebu Rašida, da je Ammar b. Jasir kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam je naredio da držimo kratke hutbe (govore)."**[319]

١١٠٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ أَخْبَرَنَا أَبِي ح أَخْبَرَنَا الْعَلَاءُ بْنُ صَالِحٍ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ أَبِي رَاشِدٍ عَنْ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ قَالَ: أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِإِقْصَارِ الْخُطَبِ

---

[317] Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije dizao ruke prilikom učenja dove na minberu tokom hutbi, ali je podizao kažiprst prilikom izgovora Šehadeta.

[318] Iz spomenutih hadisa zaključujemo da Allahov Poslanik, s.a.v.s., prilikom učenja dove na minberu, tokom hutbe, nije podizao ruke.

[319] Muslim bilježi u *Sahihu* od Ammara b. Jasira da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Imamov duži namaz, a kraća hutba su znaci njegovog ispravnog shvaćanja. Zato duže klanjajte namaz, a kraće držite hutbe."**

Nevevi, u komentaru Muslimovog *Sahiha*, tvrdi da ne postoji nikakva protivrječnost između ovog i Džabir b. Semureovog hadisa. Ammarov hadis ima za

1106. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Halid, kog je obavijestio El-Velid, prenijevši od Šejbana Ebu Muavije, on od Simaka b. Harba, a on od Džabira b. Semurea es-Suvaija: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., petkom nije duljio sa vazom. Njegov vaz se sastojao od nekoliko rečenica."**[320]

١١٠٦. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا الْوَلِيدُ أَخْبَرَنِي شَيْبَانُ أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ السُّوَائِيِّ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يُطِيلُ الْمَوْعِظَةَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ. إِنَّمَا هُنَّ كَلِمَاتٌ يَسِيرَاتٌ

230. O približavanju imamu prilikom vaza

٢٣٠. بَاب الدُّنُوِّ مِنَ الْإِمَامِ عِنْدَ الْمَوْعِظَةِ

1107. ISPRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, da je Muaz b. Hišam našao u očevoj knjizi, tj. da je zapisao svojom rukom, a nije od njega čuo, da je Katade prenio od Jahjaa b. Malika, a on od Semurea b. Džunduba, da je Allahov Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Prisustvujte hutbi i približite se imamu. Čovjek će se neprestano, bez opravdanog razloga, izbjegavati činjenje (nekih dobrih djela) i na taj način izgubiti (viši stepen) u Džennetu, iako uđe u njega."**[321]

١١٠٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ح أَخْبَرَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ قَالَ: وَجَدْتُ فِي كِتَابِ أَبِي بِخَطِّ يَدِهِ وَلَمْ أَسْمَعْهُ مِنْهُ. قَالَ قَتَادَةُ عَنْ يَحْيَى بْنِ مَالِكٍ عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: احْضُرُوا الذِّكْرَ وَادْنُوا مِنَ الْإِمَامِ فَإِنَّ الرَّجُلَ لَا يَزَالُ يَتَبَاعَدُ حَتَّى يُؤَخَّرَ فِي الْجَنَّةِ وَإِنْ دَخَلَهَا

231. O imamovom prekidu hutbe

٢٣١. بَاب الْإِمَامِ يَقْطَعُ الْخُطْبَةَ لِلْأَمْرِ يَحْدُثُ

1108. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Ala, kog je obavijestio Zejd b. Hubab, prenijevši od Husejna b. Vakida, ovaj od Abdullaha b. Burejdea, da je njegov otac

١١٠٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ أَنَّ زَيْدَ بْنَ حُبَابٍ حَدَّثَهُمْ أَخْبَرَنَا حُسَيْنُ بْنُ وَاقِدٍ

---

cilj samo da ukaže na to da namaz treba biti duži od hutbe, a ne da on treba biti dug. Džabirov hadis ukazuje na to da i jedno i drugo trebaju biti umjereni.

[320] Muhammed b. Ali eš-Ševkani, u djelu *Nejlul-evtar*, kaže: "Ebu Davud i El-Munziri su prešutjeli ocjenu ovog hadisa."

[321] Dakle, ljudi često bez opravdanog razloga bježe od činjenja dobrih djela, kao što su slušanje hutbe petkom i klanjanje u prvom safu, i na taj način sami izbjegavaju više stepene, težeći nižim.

kazao: "Jednom prilikom nam je Allahov Poslanik, s.a.v.s., držao hutbu. Hasan i Husejn se pomoliše u crvenim košuljama, posrćući u hodu. On je sišao, uzeo ih i sa njima se popeo na minber, a onda rekao: 'Istinu je kazao Allah: *Imanja vaša i djeca vaša su samo iskušenje.* **(Et-Tegabun, 15) Ugledao sam ovu dvojicu i nisam se mogao strpiti.' Potom je nastavio sa hutbom."**[322]

حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَقْبَلَ الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ عَلَيْهِمَا قَمِيصَانِ أَحْمَرَانِ يَعْثُرَانِ وَيَقُومَانِ. فَنَزَلَ فَأَخَذَهُمَا فَصَعِدَ بِهِمَا الْمِنْبَرَ ثُمَّ قَالَ: صَدَقَ اللَّهُ (إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ) رَأَيْتُ هَذَيْنِ فَلَمْ أَصْبِرْ. ثُمَّ أَخَذَ فِي الْخُطْبَةِ

232. O umotavanju dok imam drži hutbu

٢٣٢. بَاب الِاحْتِبَاءِ وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ

1109. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Avf, kog je obavijestio El-Mukri, prenijevši od Seida b. Ebu Ejuba, on od Ebu Merhuma, on od Sehla b. Muaza b. Enesa, a on od svog oca: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio umotavanje u odjeću petkom dok imam drži hutbu."**[323]

١١٠٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَوْفٍ حَدَّثَنَا الْمُقْرِئُ أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي أَيُّوبَ عَنْ أَبِي مَرْحُومٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الْحُبْوَةِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ

1110. ISPRIČAO NAM JE Davud b. Rušejd, kog je obavijestio Halid b. Hajjan er-Rikki, prenijevši od Sulejmana b. Abdullaha b. ez-Zebrikana, da je Ja'la b. Šeddad b. Evs kazao: **"Bio sam sa Muavijom u Bejtul-Makdisu, pa je klanjao džumu sa nama. Okupio nas je. Primijetio sam da su većina u džamiji**

١١١٠. حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ رُشَيْدٍ أَخْبَرَنَا خَالِدُ بْنُ حَيَّانَ الرَّقِّيُّ أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزِّبْرِقَانِ عَنْ يَعْلَى بْنِ شَدَّادِ ابْنِ أَوْسٍ قَالَ: شَهِدْتُ مَعَ مُعَاوِيَةَ بَيْتَ الْمَقْدِسِ فَجَمَّعَ بِنَا. فَنَظَرْتُ فَإِذَا جُلُّ مَنْ فِي الْمَسْجِدِ أَصْحَابُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ

---

322 Ovaj hadis su zabilježili i Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

323 Umotavanje u odjeću podrazumijeva da osoba sjedne skupivši noge i priljubivši ih uz stomak, a onda umota i leđa i noge u kakvu odjeću ili ogrtač, tako da dobije neku vrstu naslona. Ili, pak, da podvije noge, a onda da jedan kraj turbana stavi pod noge kako bi dobila nekakav naslon.

bili ashabi. Vidio sam ih umotane u odjeću dok je imam držao hutbu."[324]

Ebu Davud kaže: "Običavali su se umotavati u odjeću dok imam drži hutbu: Ibn Omer, Enes b. Malik, Šurejh, Sa'sa b. Suhan, Seid b. el-Musejjeb, Ibrahim en-Nehai, Mekhul, Ismail b. Muhammed b. Sa'd i Nuajm b. Selame. Oni vele da u tome nema ništa loše. Nije mi poznato da je to iko smatrao mekruhom, osim Ubadea b. Nusejja."[325]

233. O razgovoru dok imam drži hutbu

1111. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Ibn Šihaba, on od Seida, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Ako nekome, dok imam drži hutbu, kažeš: 'Šuti!', pogriješio si."**[326]

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَرَأَيْتُهُمْ مُحْتَبِينَ وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ.

قَالَ أبو داود: كَانَ ابْنُ عُمَرَ يَحْتَبِي وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ وَأَنَسُ بْنُ مَالِكٍ وَشُرَيْحٌ وَصَعْصَعَةُ بْنُ صُوحَانَ وَسَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَإِبْرَاهِيمُ النَّخَعِيُّ وَمَكْحُولٌ وَإِسْمَعِيلُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعْدٍ وَنُعَيْمُ بْنُ سَلَامَةَ قَالَ لَا بَأْسَ بِهَا.

قَالَ أبو داود: وَلَمْ يَبْلُغْنِي أَنَّ أَحَدًا كَرِهَهَا إِلَّا عُبَادَةَ بْنَ نُسَيٍّ

٢٣٣. بَابُ الْكَلَامِ وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ

١١١١. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا قُلْتَ أَنْصِتْ وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ فَقَدْ لَغَوْتَ

---

[324] Eš-Ševkani kaže: "Ocjenu ovog esera, koji je prenio Ja'la b. Šeddad u vezi ashaba, Ebu Davud i El-Munziri su prešutjeli. U njegovom senedu je Sulejman b. Abdullah b. ez-Zebrikan. Bio je popustljiv ravija, iako ga je Ibn Hibban ocijenio pouzdanim."

[325] Ibn Ebu Šejbe je zabilježio u *Musannefu*, sa senedom od Muhammeda b. Mus'aba, da su El-Evzai, Mekhul, Ata i Hasan el-Basri smatrali mekruhom da se neko umotava u odjeću dok imam petkom drži hutbu.

[326] On je takvim činom, prema mišljenju nekih učenjaka, pogriješio, tako da je izgubio vrijednost džume. Neki, pak, smatraju da je takvim postupkom sasvim upropastio svoju džumu, i bit će mu upisano samo podne. Ahmed b. Hanbel je zabilježio u *Musnedu* da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Ko nekome (za vrijeme hutbe) kaže: 'Šuti!', progovorio je, a ko progovori, taj nema džume."** Ebu Davud, u *Sunenu*, Ahmed, u *Musnedu*, i Bezzar, u *Musnedu*, bilježe od Ibn Abbasa da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Ko progovori petkom dok imam drži hutbu, on je poput magarca koji nosi tovar, a onaj ko mu kaže da šuti, nema džume."**

1112. ISPRIČALI SU NAM Musedded i Ebu Kamil, koje je obavijestio Jezid, prenijevši od Habiba el-Muallima, on od Amra b. Šuajba, on od svoga oca, on od Abdullaha b. Amra, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Džumi prisustvuju tri vrste ljudi: čovjek koji joj prisustvuje i pogriješi, te zbog toga neće imati potpunu nagradu; čovjek koji joj prisustvuje i moli spada u ljude koji mole Uzvišenog Allaha. On, ako hoće, dat će mu, a ako hoće, odbit će mu ono što je tražio; i čovjek koji joj prisustvuje i šuti; niti je koračao preko ljudi niti je koga uznemirio. Njemu će džuma biti iskup za male grijehe koje počini do sljedeće džume i tri dana više, jer Uzvišeni Allah je rekao: 'Ko uradi dobro djelo, bit će deseterostruko nagrađen.'"**

١١١٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ وَأَبُو كَامِلٍ قَالَا أَخْبَرَنَا يَزِيدُ عَنْ حَبِيبٍ الْمُعَلِّمِ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **يَحْضُرُ الْجُمُعَةَ ثَلَاثَةُ نَفَرٍ: رَجُلٌ حَضَرَهَا يَلْغُو وَهُوَ حَظُّهُ مِنْهَا. وَرَجُلٌ حَضَرَهَا يَدْعُو فَهُوَ رَجُلٌ دَعَا اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ إِنْ شَاءَ أَعْطَاهُ وَإِنْ شَاءَ مَنَعَهُ. وَرَجُلٌ حَضَرَهَا بِإِنْصَاتٍ وَسُكُوتٍ وَلَمْ يَتَخَطَّ رَقَبَةَ مُسْلِمٍ وَلَمْ يُؤْذِ أَحَدًا فَهِيَ كَفَّارَةٌ إِلَى الْجُمُعَةِ الَّتِي تَلِيهَا وَزِيَادَةِ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ وَذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ (مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا)**

234. O traženju dozvole od imama (za izlazak) zbog puštanja vjetra

٢٣٤. بَاب اسْتِئْذَانِ الْمُحْدِثِ الْإِمَامَ

1113. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. el-Hasan el-Missisi, kog je obavijestio Hadžadž, prenijevši od Ibn Džurejdža, ovaj od Hišama b. Urvea, on od Aiše, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Ako u namazu ispustite vjetar, uhvatite se za nos,**[327] **potom se udaljite."**[328]

١١١٣. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَسَنِ الْمِصِّيصِيُّ أَخْبَرَنَا حَجَّاجٌ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **إِذَا أَحْدَثَ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاتِهِ فَلْيَأْخُذْ بِأَنْفِهِ ثُمَّ لِيَنْصَرِفْ.**

---

[327] Svrha hvatanja za nos je da ljudi misle da mu je potekla krv iz nosa, da bi na taj način prikrio vlastitu sramotu.

[328] Ovaj hadis je dokaz, smatra Abadi, da onaj koji ispusti vjetar dok je u namazu nije obavezan tražiti dozvolu od imama da bi izišao iz džamije. Dovoljno mu je da se u takvoj situaciji uhvati za nos i da se udalji iz džamije, ne tražeći dopuštenje ni od koga.

Ebu Davud kaže: "Hammad b. Seleme i Ebu Usame su prenijeli od Hišama, on od svoga oca, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **'Ako neko uđe dok imam drži hutbu...'** – ne spomenuvši Aišu."

قَالَ أَبُو دَاوُد: رَوَاهُ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ وَأَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَذْكُرَا عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا

235. Kada čovjek uđe (u džamiju) dok imam drži hutbu

٢٣٥. بَاب إِذَا دَخَلَ الرَّجُلُ وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ

1114. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Amra b. Dinara, a on od Džabira: **"Neki čovjek je došao[329] (u džamiju) u petak, dok je Vjerovjesnik, s.a.v.s., držao govor (hutbu). Poslanik ga je upitao: 'Jesi li klanjao?' 'Nisam.' – odgovorio je, a Vjerovjesnik, s.a.v.s., mu je rekao: 'Ustani i klanjaj.'"**[330]

١١١٤. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ عَنْ عَمْرٍو وَهُوَ ابْنُ دِينَارٍ عَنْ جَابِرٍ: أَنَّ رَجُلًا جَاءَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ فَقَالَ: أَصَلَّيْتَ يَا فُلَانُ؟ قَالَ لَا. قَالَ: قُمْ فَارْكَعْ

1115. ISPRIČALI SU NAM Muhammed b. Mahbub i Ismail b. Ibrahim, isti smisao, njih je obavijestio Hafs b. Gijas, prenijevši od El-A'meša, on od Ebu Sufjana, on od Džabira i Ebu.Saliha, da je Ebu Hurejre kazao: **"Sulejk el-Gatafani je jedne prilike došao (u džamiju), a Allahov Poslanik, s.a.v.s., držaše govor (hutbu). Upitao ga je: 'Jesi li išta klanjao?' 'Nisam.' – odgovorio je on, a Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: 'Klanjaj dva rekata, ali nemoj duljiti u njima.'"**[331]

١١١٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَحْبُوبٍ وَإِسْمَعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْمَعْنَى قَالَا أَخْبَرَنَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي سُفْيَانَ عَنْ جَابِرٍ وَعَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَا: جَاءَ سُلَيْكٌ الْغَطَفَانِيُّ وَرَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ فَقَالَ لَهُ: أَصَلَّيْتَ شَيْئًا؟ قَالَ لَا. قَالَ: صَلِّ رَكْعَتَيْنِ تَجَوَّزْ فِيهِمَا.

---

[329] Taj čovjek se zvao Sulejk. U Muslimovoj verziji ovog hadisa stoji dodatak: **"Sulek je sjeo prije nego je klanjao dva rekata."**

[330] Ovaj hadis su zabilježili El-Buhari i Muslim u *Sahihima*, Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

[331] Zabilježio ga je i Muslim u *Sahihu*.

1116. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Muhammed b. Džafer, prenijevši od Seida, on od El-Velida Ebu Bišra, a on od Talhe, on od Džabira b. Abdullaha da je Sulejk došao – potom je spomenuo slično prethodnom hadisu, dodavši: **"Potom je, okrenuvši se prema ljudima, rekao: 'Kada dođete (u džamiju), a imam drži govor (hutbu), klanjajte dva rekata ne dulJeći u njima.'"**[332]

١١١٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ سَعِيدٍ عَنِ الْوَلِيدِ أَبِي بِشْرٍ عَنْ طَلْحَةَ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يُحَدِّثُ أَنَّ سُلَيْكًا جَاءَ فَذَكَرَ نَحْوَهُ زَادَ: ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ قَالَ: إِذَا جَاءَ أَحَدُكُمْ وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ فَلْيُصَلِّ رَكْعَتَيْنِ يَتَجَوَّزْ فِيهِمَا

236. O koračanju preko ljudi petkom

٢٣٦. بَاب تَخَطِّي رِقَابِ النَّاسِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ

1117. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Ma'ruf, kog je obavijestio Bišr b. es-Serijj, prenijevši od Muavije b. Saliha, da je Ebuz-Zahirijje kazao: **"Jednom prilikom smo sa ashabom Abdullahom b. Busrom bili na džuma-namazu. Neki čovjek je došao i počeo koračati preko ljudi. Abdullah b. Busr reče: 'Jednom prilikom je petkom neki čovjek došao (u džamiju) i počeo koračati preko ljudi dok je Vjerovjesnik, s.a.v.s., držao govor (hutbu). Vjerovjesnik, s.a.v.s., mu reče: 'Sjedi, dosta si (ih) uznemirio.'"**[333]

١١١٧. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ أَخْبَرَنَا بِشْرُ بْنُ السَّرِيِّ أَخْبَرَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ عَنْ أَبِي الزَّاهِرِيَّةِ قَالَ: كُنَّا مَعَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُسْرٍ صَاحِبِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَجَاءَ رَجُلٌ يَتَخَطَّى رِقَابَ النَّاسِ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بُسْرٍ: جَاءَ رَجُلٌ يَتَخَطَّى رِقَابَ النَّاسِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اجْلِسْ فَقَدْ آذَيْتَ

---

[332] Neki učenjaci su, na temelju spomenutih hadisa, zauzeli stav da je čovjeku, koji petkom zakasni u džamiju, mustehab klanjati dva rekata tehijjetul-mesdžida i za vrijeme hutbe. Klanjat će kratko kako bi mogao pristupiti slušanju hutbe. Većina učenjaka smatra da onom ko petkom zakasni u džamiju nije mustehab klanjati dva rekata tehijjetul-mesdžida za vrijeme hutbe. Spomenuti hadisi su argumenti protiv njihovog mišljenja.

[333] Et-Tirmizi je zabilježio, u *Džami'u*, sa senedom od Muaza b. Enesa el-Dž - henija da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Ko petkom bude koračao preko ljudi, sebi je sagradio most za Džehennem."**

Ovi se hadisi odnose na osobe koje petkom malo kasnije dođu u džamiju, a žele klanjati u prvim safovima, pa koračaju preko ljudi da bi tamo stigle. Islamsko

237. Ukoliko neko zadrijema dok imam drži hutbu

٢٣٧. بَاب الرَّجُلِ يَنْعَسُ وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ

1118. ISPRIČAO NAM JE Hennad b. es-Serijj, prenijevši od Abdea, on od Ibn Ishaka, on od Nafia, on od Ibn Omera, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ukoliko se nekome petkom zadrijema, neka se premjesti na drugo mjesto."**[334]

١١١٨. حَدَّثَنَا هَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ عَنْ عَبْدَةَ عَنِ ابْنِ إِسْحَقَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِذَا نَعَسَ أَحَدُكُمْ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ فَلْيَتَحَوَّلْ مِنْ مَجْلِسِهِ ذَلِكَ إِلَى غَيْرِهِ

---

pravilo je da onaj ko prvi dođe u džamiju sjeda u prvi saf. Onaj ko dođe drugi, sjest će na njegovu desnu stranu. Onaj ko dođe treći, sjest će na njegovu lijevu stranu i sve tako dok se ne popuni prvi saf. Na isti način će se popunjavati i ostali safovi. Nije dopušteno da ljudi koji prvi dođu u džamiju sjedaju pozadi, ostavljajući prazna mjesta u safovima ispred sebe, niti je dozvoljeno onome koji dođe kasnije da preko ljudi ide u prve safove. Ko tako bude postupao, sagradio je sebi most za Džehennem, kako su neki razumjeli Et-Tirmizijev hadis, ili će od njega biti napravljen most za Džehennem, kako smatraju drugi, a što potvrđuje i sljedeći hadis: **"Ko prekorači preko svoga brata, Allah, dž.š., će ga na Sudnjem danu učiniti mostom na vratima Džehennema."** (*Musnedul-Firdevs*)

Ahmed b. Hanbel smatra da je koračanje preko ljudi petkom mekruh. Prema Eš-Šafijevom mišljenju, kako tvrdi Ebu Hamid, to je haram. En-Nevevi Eš-Šafijevo mšljenje smatra odabranim zbog mnoštva vjerodostojnih hadisa na kojima je utemeljeno. U prilog tome govore i riječi Ka'ba el-Ahbarija koje je od njega prenio El-Iraki: **"Draže mi je da propustim džumu nego da koračam preko ljudi."** Seid b. Musejjeb veli: **"Više bih volio klanjati džumu u kamenjaru nego koračati preko ljudi."**

Iraki smatra da imamu nije ni haram, a ni mekruh da to uradi da bi došao do minbera, odnosno do mihraba, ukoliko na drugačiji način ne može doći. Također, to nije ni haram, a ni mekruh osobi koja želi popuniti prazninu u safu.

[334] U verziji ovoga hadisa koju bilježi Ahmed b. Hanbel u *Musnedu* stoji: **"Uk - liko se nekome od vas zadrijema petkom u džamiji, neka se premjesti s tog mjesta."** Svrha premještanja s mjesta na mjesto jeste u tome što će se razbiti drijemež. I Et-Tirmizi je, u *Džami'u*, zabilježio ovaj hadis.

238. O razgovoru imama nakon silaska sa minbera

٢٣٨. بَاب الْإِمَامِ يَتَكَلَّمُ بَعْدَمَا يَنْزِلُ مِنَ الْمِنْبَرِ

1119. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, prenijevši od Džerira b. Hazima – ne znam kako mi je Muslim prvi put ispričao – on od Sabita, da je Enes kazao: **"Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je, jednom prilikom, sišao sa minbera, te mu je prišao neki čovjek radi neke svoje potrebe. Bio je sa njim dok nije udovoljio njegovoj potrebi, a onda je stao da klanja."**[335]

١١١٩. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ جَرِيرٍ هُوَ ابْنُ حَازِمٍ لَا أَدْرِي كَيْفَ قَالَهُ مُسْلِمٌ أَوْ لَا عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْزِلُ مِنَ الْمِنْبَرِ فَيَعْرِضُ لَهُ الرَّجُلُ فِي الْحَاجَةِ فَيَقُومُ مَعَهُ حَتَّى يَقْضِيَ حَاجَتَهُ ثُمَّ يَقُومُ فَيُصَلِّي.

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis nije poznat od Sabita. Spada u hadise koje je prenio samo Džerir b. Hazim."

قَالَ أبو داود: الْحَدِيثُ لَيْسَ بِمَعْرُوفٍ عَنْ ثَابِتٍ هُوَ مِمَّا تَفَرَّدَ بِهِ جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ

239. Ko stigne na jedan rekat džume-namaza

٢٣٩. بَاب مَنْ أَدْرَكَ مِنَ الْجُمُعَةِ رَكْعَةً

1120. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Ibn Šihaba, on od Ebu Selemea, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ko stigne na jedan rekat namaza, stigao je na namaz."**[336]

١١٢٠. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ أَدْرَكَ رَكْعَةً مِنَ الصَّلَاةِ فَقَدْ أَدْرَكَ الصَّلَاةَ

---

[335] Neki su ovaj, i još neke hadise, uzeli kao dokaz da je imamu dozvoljen razgovor nakon što petkom siđe sa minbera, nakon proučene hutbe, a prije klanjanja džumanskog farza. Ebu Bekr Ibnul-Arebi kaže i: "Ja ipak mislim da je bolje da u tom vremenu ne razgovara, jer bi to vrijeme moglo biti ono u kome se petkom prima dova, pa je zato bolje ništa ne govoriti."

[336] Sufjan es-Sevri, Ibn Mubarek, Eš-Šafi, Ahmed i Ishak vele da se smatra da je na džumu stigao svako ko sa imamom stigne klanjati makar jedan rekat farza. Onome, pak, koji sa imamom ne klanja ni jedan rekat farza, nego ga zatekne na sjedenju, džuma je prošla i on će klanjati četiri rekata podnevskog farza.

Ebu Hanife, pak, drži da je stigao klanjati džumu svako ko je stigao sa imamom

240. O učenju na džuma-namazu

1121. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Ebu Avane, prenijevši od Ibrahima b. Muhammeda b. el-Munteširа, on od svoga oca, on od Habiba b. Salima, a on od En-Nu'mana b. Beširа: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je na bajramima i na džumi učio** *Sebbih isme Rabbikel-A'la* **i** *Hel etake hadisul-gašije*. **I kada bi bili u istom danu, učio bi ih na njima."**

1122. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Damrea b. Seida el-Mazinija, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbea, da je Ed-Dahak b. Kajs pitao En-Nu'mana b. Beširа: **"Šta je Allahov Poslanik, s.a.v.s., petkom na džumi učio iza sure El-Džum'a?" Bešar je rekao: "Učio je** *Hel etake hadisul-gašije*."

1123. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, kog je obavijestio Sulejman b. Bilal, prenijevši od Džafera, on od svoga oca, da je Ibn Ebu

٢٤٠. بَاب مَا يُقْرَأُ بِهِ فِي الْجُمُعَةِ

١١٢١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْتَشِرِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَبِيبِ بْنِ سَالِمٍ عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقْرَأُ فِي الْعِيدَيْنِ وَيَوْمِ الْجُمُعَةِ بِسَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى وَهَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ. قَالَ: وَرُبَّمَا اجْتَمَعَا فِي يَوْمٍ وَاحِدٍ فَقَرَأَ بِهِمَا

١١٢٢. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ ضَمْرَةَ بْنِ سَعِيدٍ الْمَازِنِيِّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ الضَّحَّاكَ بْنَ قَيْسٍ سَأَلَ النُّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ: مَاذَا كَانَ يَقْرَأُ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ عَلَى إِثْرِ سُورَةِ الْجُمُعَةِ؟ فَقَالَ: كَانَ يَقْرَأُ بِهَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ

١١٢٣. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ يَعْنِي ابْنَ بِلَالٍ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي

---

klanjati bilo šta od džume, pa makar imama zatekao i na sjedenju. Prema njegovom mišljenju, taj će, nakon što imam preda selam, samo ustati i klanjati broj rekata koji mu je prošao. Ako mu je prošao jedan, klanjat će jedan rekat, a ukoliko su mu prošla oba rekata, klanjat će ih oba, i neće nakon toga klanjati podne. Prvi svoje mišljenje temelje na spomenutom hadisu i hadisu koji bilježi Ed-Darekutni od Ebu Hurejrea: **"Ko petkom stigne na ruku posljednjeg rekata, neka doklanja još jedan, a ko ne stigne na ruku posljednjeg rekata, neka klanja četiri rekata podneva."**

Drugi svoj stav temelje na hadisu koji ima općenito značenje, koji je zabilježen u *El-Kutubus-Sitteu*, a koji glasi: **"Ono što zateknete od namaza vi klanjajte, a ono što vas prođe doklanjajte."**

Abdurrahman el-Mubarekfuri smatra da je o ovom pitanju ispravan Ebu Hanifin stav.

Rafi kazao: **“Ebu Hurejre nam je jedne prilike imamio džumu-namaz, pa je na prvom rekatu učio suru El-Džum’a, a na posljednjem** ***Iza džaekel-munafikun.*** **Pošto je završio i pošao, sustigao sam ga i rekao mu: ‘Učio si sure koje je Alija učio (na džumi) u Kufi.’ Ebu Hurejre reče: ‘Čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada ih je na džumi učio.’”**

رَافِعٍ قَالَ: صَلَّى بِنَا أَبُو هُرَيْرَةَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَقَرَأَ بِسُورَةِ الْجُمُعَةِ وَفِي الرَّكْعَةِ الْآخِرَةِ إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ. قَالَ: فَأَدْرَكْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ حِينَ انْصَرَفَ فَقُلْتُ لَهُ: إِنَّكَ قَرَأْتَ بِسُورَتَيْنِ كَانَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُم يَقْرَأُ بِهِمَا بِالْكُوفَةِ. قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرَأُ بِهِمَا يَوْمَ الْجُمُعَةِ

1124. ISPRIČAO NAM JE Musedded, prenijevši od Jahjaa b. Seida, on od Šu’bea, on od Ma’beda b. Halida, on od Zejda b. Ukbea, a on od Semurea b. Džunduba: **“Allahov Poslanik, s.a.v.s., je na džuma-namazu učio** ***Sebbih isme Rabbikel-A’la*** **i** ***Hel etake hadisul-gašije.*****”**[337]

١١٢٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ مَعْبَدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقْرَأُ فِي صَلَاةِ الْجُمُعَةِ بِسَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى وَهَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ.

241. O tome da neko klanja za imamom, a da ih pregrađuje zid

٢٤١. بَاب الرَّجُلِ يَأْتَمُّ بِالْإِمَامِ وَبَيْنَهُمَا جِدَارٌ

1125. ISPRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, kog je obavijestio Hušejm, prenijevši od Jahjaa b. Seida, on od Amre, a ona od Aiše: **“Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi (ponekad) klanjao u svojoj sobi, a ljudi bi pristali za njim izvan nje.”**[338]

١١٢٥. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ أَنْبَأَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حُجْرَتِهِ وَالنَّاسُ يَأْتَمُّونَ بِهِ مِنْ وَرَاءِ الْحُجْرَةِ

---

[337] Kao što se iz spomenutih hadisa vidi, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je na džuma-namazu poslije Fatihe prvog rekata najčešće učio suru El-Džum’a, a na drugom suru El-Munafikun. Ili je na prvom rekatu poslije Fatihe učio suru El-A’la, a na drugom rekatu suru El-Gašije.

[338] Najvjerovatnije je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanjao u sobi noćni namaz, jer je sve farz-namaze klanjao u džamiji, a za njim su pristali ljudi koji su došli u džamiju radi noćnog namaza. Poslanikove, s.a.v.s., sobe je od džamije razdvajao samo zid. Ovaj hadis je dokaz da osoba može klanjati za imamom iako je u drugoj prostoriji, pod uslovom da može čuti imama.

242. O namazu nakon džumanskog farza

1126. ISPRIČALI SU NAM Muhammed b. Ubejd i Sulejman b. Davud, isto značenje, njih je obavijestio Hammad b. Zejd, prenijevši od Ejuba, on od Nafia: **“Ibn Omer je vidio nekog čovjeka kako petkom klanja dva rekata na mjestu na kome je klanjao (džumanski farz), pa ga je malo odgurnuo naprijed i rekao: ‘Zar džumu-namaz klanjaš sa četiri rekata? Ibn Omer bi petkom klanjao dva rekata u kući i govorio bi: ‘Ovako je činio Allahov Poslanik, s.a.v.s.’”**

1127. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ismail, prenijevši od Ejuba, da je Nafi kazao: **“Ibn Omer bi namaz prije džumanskog farza klanjao dugo, a poslije džumanskog farza bi klanjao dva rekata u kući, i govorio bi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., tako činio.”**

1128. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Omera b. Ataa b. Ebul-Huvara, da ga je Nafi b. Džubejr poslao Es-Saibu b. Jezidu, sinu Nemirovog sestrića, da ga upita za nešto što je Muavija od njega vidio u namazu. On je rekao: **“Sa njim sam klanajao džumu-namaz u El-Maksuri. Kada sam predao selam, ustao sam i na istom mjestu zanijetio opet klanjati. Pošto je došao kući, poslao je po mene i rekao mi: ‘Nemoj ponavljati ono što si (maloprije)**

٢٤٢. بَاب الصَّلَاةِ بَعْدَ الْجُمُعَةِ

١١٢٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ وَسُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْمَعْنَى قَالَا أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ عَنْ نَافِعٍ: أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَأَى رَجُلًا يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فِي مَقَامِهِ فَدَفَعَهُ. وَقَالَ: أَتُصَلِّي الْجُمُعَةَ أَرْبَعًا؟! وَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ يُصَلِّي يَوْمَ الْجُمُعَةِ رَكْعَتَيْنِ فِي بَيْتِهِ وَيَقُولُ هَكَذَا فَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

١١٢٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ أَنْبَأَنَا أَيُّوبُ عَنْ نَافِعٍ قَالَ: كَانَ ابْنُ عُمَرَ يُطِيلُ الصَّلَاةَ قَبْلَ الْجُمُعَةِ وَيُصَلِّي بَعْدَهَا رَكْعَتَيْنِ فِي بَيْتِهِ وَيُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَفْعَلُ ذَلِكَ

١١٢٨. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَنْبَأَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي عُمَرُ بْنُ عَطَاءِ بْنِ أَبِي الْخُوَارِ أَنَّ نَافِعَ ابْنَ جُبَيْرٍ أَرْسَلَهُ إِلَى السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ ابْنَ أُخْتِ نَمِرٍ يَسْأَلُهُ عَنْ شَيْءٍ رَأَى مِنْهُ مُعَاوِيَةُ فِي الصَّلَاةِ. فَقَالَ: صَلَّيْتُ مَعَهُ الْجُمُعَةَ فِي الْمَقْصُورَةِ فَلَمَّا سَلَّمْتُ قُمْتُ فِي مَقَامِي فَصَلَّيْتُ. فَلَمَّا دَخَلَ أَرْسَلَ إِلَيَّ فَقَالَ: لَا تَعُدْ لِمَا صَنَعْتَ إِذَا صَلَّيْتَ الْجُمُعَةَ فَلَا تَصِلْهَا بِصَلَاةٍ حَتَّى تَكَلَّمَ أَوْ تَخْرُجَ, فَإِنَّ

uradio. Kada klanjaš džumanski farz, ne klanjaj ništa drugo dok ne progovoriš ili dok ne izideš (iz džamije). Allahov Vjerovjesnik, s.a.v.s., je naredio da se ne klanja namaz za namazom dok se ne progovori ili ne iziđe (iz džamije).’”

نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ بِذَلِكَ أَنْ لَا تُوصَلَ صَلَاةٌ بِصَلَاةٍ حَتَّى يَتَكَلَّمَ أَوْ يَخْرُجَ

1129. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdulaziz b. Ebu Rizme el-Mirvezi, kog je obavijestio El-Fadl b. Musa, prenijevši od Abdulhamida b. Džafera, on od Jezida b. Ebu Habiba, on od Ataa, **da bi se Ibn Omer, kada bi klanjao džumu u Mekki, pomjerio malo naprijed i klanjao dva rekata. Potom bi se još malo pomjerio naprijed i klanjao (još) četiri rekata. A kada bi džumu klanjao u Medini, vratio bi se kući i klanjao dva rekata. (Nakon džumanskog farza) u džamiji ne bi više ništa klanjao. Upitan o tome, rekao je: “Ovako je radio Allahov Poslanik, s.a.v.s.”**

١١٢٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رِزْمَةَ الْمَرْوَزِيُّ أَنْبَأَنَا الْفَضْلُ بْنُ مُوسَى عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: كَانَ إِذَا كَانَ بِمَكَّةَ فَصَلَّى الْجُمُعَةَ تَقَدَّمَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ تَقَدَّمَ فَصَلَّى أَرْبَعًا. وَإِذَا كَانَ بِالْمَدِينَةِ صَلَّى الْجُمُعَةَ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى بَيْتِهِ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ وَلَمْ يُصَلِّ فِي الْمَسْجِدِ. فَقِيلَ لَهُ فَقَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَفْعَلُ ذَلِكَ

1130. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, kog je obavijestio Zuhejr. A ispričao nam je i Muhammed b. es-Sabbah el-Bezzaz, prenijevši od Ismaila b. Zekerijjaa, on od Suhejla, on od svoga oca, a on od Ebu Hurejrea, da je (kako stoji u Ibnus-Sabbahovom predanju) Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **“Ko želi klanjati poslije džumanskog farza, neka klanja četiri rekata.”** Tako je završio svoje kazivanje. U Ibn Junusovom predanju stoji da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **“Nakon džumanskog farza klanjajte još četiri rekata. Otac mi je rekao: ‘Sine, ako si u džamiji klanjao dva rekata, kada dođeš kući, klanjaj još dva.’”**

١١٣٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ ح أَخْبَرَنَا زُهَيْرٌ ح. وحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ الْبَزَّازُ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ زَكَرِيَّا عَنْ سُهَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قَالَ ابْنُ الصَّبَّاحِ: مَنْ كَانَ مُصَلِّيًا بَعْدَ الْجُمُعَةِ فَلْيُصَلِّ أَرْبَعًا وَتَمَّ حَدِيثُهُ. وَقَالَ ابْنُ يُونُسَ: إِذَا صَلَّيْتُمُ الْجُمُعَةَ فَصَلُّوا بَعْدَهَا أَرْبَعًا. قَالَ فَقَالَ لِي أَبِي يَا بُنَيَّ فَإِنْ صَلَّيْتَ فِي الْمَسْجِدِ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ أَتَيْتَ الْمَنْزِلَ أَوِ الْبَيْتَ فَصَلِّ رَكْعَتَيْنِ

1131. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma'mera, on od Ez-Zuhrija, on od Salima, a on od Ibn Omera: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi nakon džumanskog farza klanjao dva rekata u kući."**

Ebu David kaže: "Ovaj hadis je prenio i Abdullah ibn Dinar od Ibn Omera."

١١٣١. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي بَعْدَ الْجُمُعَةِ رَكْعَتَيْنِ فِي بَيْتِهِ.

قَالَ أَبُو داود: وَكَذَلِكَ رَوَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ

1132. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. el-Hasan, kog je obavijestio Hadžadž b. Muhammed, da je Ibn Džurejdž kazao: **"Obavijestio me je Ata da je vidio Ibn Omera kako klanja poslije džume: pomjerio bi se malo s mjesta na kome je klanjao džumanski farz i klanjao bi dva rekata; zatim bi se i odatle pomjerio i klanjao četiri rekata. Upitao sam Ataa: 'Koliko puta si vidio Ibn Omera da to čini?' On reče: 'Više puta.'"**[339]

Ebu Davud kaže: "Prenio ga je Abdulmelik b. Ebu Sulejman, ali ga nije upotpunio."

١١٣٢. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا حَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ: أَنَّهُ رَأَى ابْنَ عُمَرَ يُصَلِّي بَعْدَ الْجُمُعَةِ فَيَنْمَازُ عَنْ مُصَلَّاهُ الَّذِي صَلَّى فِيهِ الْجُمُعَةَ قَلِيلًا غَيْرَ كَثِيرٍ. قَالَ: فَيَرْكَعُ رَكْعَتَيْنِ. قَالَ: ثُمَّ يَمْشِي أَنْفَسَ مِنْ ذَلِكَ فَيَرْكَعُ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ. قُلْتُ لِعَطَاءٍ: كَمْ رَأَيْتَ ابْنَ عُمَرَ يَصْنَعُ ذَلِكَ قَالَ مِرَارًا.

قَالَ أَبُو داود: وَرَوَاهُ عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ وَلَمْ يُتِمَّهُ

---

339 Islamski učenjaci imaju različita mišljenja o tome koliko sunneta treba klanjati nakon džumanskog farza. Omer b. Hattab, Imran b. Husajn i En-Nehai smatraju da treba klanjati samo dva rekata, pozivajući se na spomenuti Ibn Omerov hadis.

Ibn Mesud, Alkame, Ishak i Ebu Hanife smatraju da treba klanjati četiri rekata, pozivajući se na spomenuti Ebu Hurejreov hadis.

Alija b. Ebu Talib, Ibn Omer, Ebu Musa, Ata, Es-Sevri i Ebu Jusuf smatraju da prvo treba klanjati dva rekata, a poslije toga još četiri – ukupno šest rekata, s tim što Ebu Jusuf drži da je mustehab klanjati prvo četiri, pa onda dva. Svoj stav temelje na predanju koje prenosi Ebu Ishak od Ataa, koji je kazao: **"Jednom prilikom sam klanjao džumu sa Ibn Omerom, pa je nakon farza klanjao dva rekata, potom još četiri i otišao."**

243. O sjedenju između dvije hutbe

1133. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Sulejman el-Enbari, kog je obavijestio Abdul-vehhab b. Ata, prenijevši od El-Amrija, on od Nafia, da je Ibn Omer kazao: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi održao dva govora (hutbe). Kada bi se ispeo na minber, sjedio bi sve dok mujezin ne završi ezan. Onda bi ustao i govorio. Potom bi sjeo i ne bi ništa govorio, a onda bi ponovo ustao i govorio."**[340]

٢٤٣. باب فِي الْقُعُودِ بَيْنَ الْخُطْبَتَيْنِ

١١٣٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الأَنْبَارِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ يَعْنِي ابْنَ عَطَاءٍ عَنِ الْعُمَرِيِّ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ خُطْبَتَيْنِ كَانَ يَجْلِسُ إِذَا صَعِدَ الْمِنْبَرَ حَتَّى يَفْرُغَ - أُرَاهُ قَالَ الْمُؤَذِّنُ - ثُمَّ يَقُومُ فَيَخْطُبُ ثُمَّ يَجْلِسُ فَلاَ يَتَكَلَّمُ ثُمَّ يَقُومُ فَيَخْطُبُ.

244. O bajram-namazima

1134. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Humejda, da je Enes kazao: **"Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., stigao u Medinu, zatekao je Medinelije da imaju dva dana u kojima se vesele i zabavljaju.[341] Upitao ih je: 'Koja su vam to dva dana?' Odgovoriše: 'U predislamsko doba smo se u njima zabavljali.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Allah vam je umjesto njih dao dva bolja dana: Dan kurban-bajrama i Dan ramazanskog bajrama.'"**[342]

٢٤٤. بَاب صَلاَةِ الْعِيدَيْنِ

١١٣٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ: قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ وَلَهُمْ يَوْمَانِ يَلْعَبُونَ فِيهِمَا فَقَالَ: مَا هَذَانِ الْيَوْمَانِ؟ قَالُوا: كُنَّا نَلْعَبُ فِيهِمَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَبْدَلَكُمْ بِهِمَا خَيْرًا مِنْهُمَا يَوْمَ الأَضْحَى وَيَوْمَ الْفِطْرِ

---

[340] Ovaj hadis upućuje na to da između dvije hutbe treba sjesti. Da li je to obavezno (vadžib) ili lijepo (mustehab), sporno je među islamskim učenjacima. Eš-Šafi smatra da je sjedenje između dvije hutbe vadžib. Svoj stav temelji na činjenici da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., to redovno prakticirao, a kazao je: **"Klanjajte onako kako vidite mene da klanjam."**

Ebu Hanife, Malik i drugi učenjaci smatraju da je sjedenje između dvije hutbe sunnet. Svoje mišljenje temelje na spomenutim i drugim hadisima.

[341] Medinelije su imali dva praznika u kojima su se zabavljali i veselili: Jevmun-Nejruz, tj. nova godina po sunčevom kalendaru i Jevmul-Mehredžan – dan jesenje ravnodnevnice.

[342] Bilježe ga i Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu.*

245. Vrijeme izlaska na bajram

1135. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Ebul-Mugire, prenijevši od Safvana, da je Jezid b. Humejr er-Rehabi kazao: **“Jednom prilikom je ashab Abdullah b. Busr sa ljudima izišao na Ramazanski ili na Kurban-bajram i, kritizirajući kašnjenje imama, rekao: ‘Mi bismo (u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s.) do ove dobi završili bajram. Klanjali smo ga u vremenu u kome se klanja duha-namaz.’”**[343]

٢٤٥. بَاب وَقْتِ الْخُرُوجِ إِلَى الْعِيدِ

١١٣٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ أَخْبَرَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ أَخْبَرَنَا صَفْوَانُ ح أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ خُمَيْرٍ الرَّحَبِيُّ قَالَ: خَرَجَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بُسْرٍ صَاحِبُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَ النَّاسِ فِي يَوْمِ عِيدِ فِطْرٍ أَوْ أَضْحَى فَأَنْكَرَ إِبْطَاءَ الْإِمَامِ فَقَالَ: إِنَّا كُنَّا قَدْ فَرَغْنَا سَاعَتَنَا هَذِهِ وَذَلِكَ حِينَ التَّسْبِيحِ

246. O izlasku žena na bajram

1136. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Ejuba, Junusa, Habiba, Jahjaa b. Atika i Hišama, oni od Muhammeda, da je Ummu Atijje kazala: **“Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam je naredio da na bajram izvedemo i djevojke koje nikako ne izlaze iz kuće.” Neko upita: “A žene sa mjesečnicom?” “Neka i one prisustvuju dobru i dovi**

٢٤٦. بَاب خُرُوجِ النِّسَاءِ فِي الْعِيدِ

١١٣٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ وَيُونُسَ وَحَبِيبٍ وَيَحْيَى بْنِ عَتِيقٍ وَهِشَامٍ فِي آخَرِينَ عَنْ مُحَمَّدٍ أَنَّ أُمَّ عَطِيَّةَ قَالَتْ: أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نُخْرِجَ ذَوَاتِ الْخُدُورِ يَوْمَ الْعِيدِ. قِيلَ: فَالْحُيَّضُ؟ قَالَ: لِيَشْهَدْنَ الْخَيْرَ وَدَعْوَةَ الْمُسْلِمِينَ.

[343] Ovaj hadis ukazuje na to da treba požuriti sa klanjanjem bajrama čim mu nastupi vrijeme, a to je vrijeme u kome se klanja duha-namaz, odnosno kada prođe 45 minuta od izlaska sunaca. Mekruh je, bez opravdanog razloga, otezati sa klanjanjem bajrama. Imam Eš-Šafi smatra da sa klanjanjem kurban-bajrama treba požuriti dok se sa klanjanjem ramazanskog može malo i sačekati. Svoje mišljenje temelji na Džundubovom hadisu koji je zabilježio hafiz Ahmed b. Hasan el-Bena, u djelu *Kitabul-edahi*, a koji glasi: **“Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi sa nama klanjao ramazanski bajram kada bi sunce odskočilo za dva koplja, a Kurban-bajram kada bi sunce odskočilo za jedno koplje.”** Mudrost požurivanja sa klanjanjem kurban-bajrama najvjerovatnije je u tome što se na taj dan kolju kurbani.

muslimana." Neka žena upita: "Allahov Poslaniče, a ako neka nema haljine?" On reče: "Neka je drugarica ogrne svojom odjećom."[344]

قَالَ فَقَالَتِ امْرَأَةٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ لَمْ يَكُنْ لِإِحْدَاهُنَّ ثَوْبٌ كَيْفَ تَصْنَعُ؟ قَالَ: تُلْبِسُهَا صَاحِبَتُهَا طَائِفَةً مِنْ ثَوْبِهَا.

1137. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejd, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Ejuba, on od Muhammeda, a on od Ummu Atijje – isti hadis, u kome je (Muhammed b. Ubejd) rekao: "Žene sa mjesečnicom ne bi izlazile na musallu muslimana (muškaraca)."[345] On nije spomenuo haljinu. Muhammed b. Ubejd kaže da je Hammad prenio od Ejuba, on od Hafse, a ona od neke žene da je neka druga žena rekla: "Allahov Poslaniče..." – pa je spomenuo, po smislu, Musaov hadis o haljini.

١١٣٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ بِهَذَا الْخَبَرِ قَالَ: وَيَعْتَزِلُ الْحُيَّضُ مُصَلَّى الْمُسْلِمِينَ وَلَمْ يَذْكُرِ الثَّوْبَ. قَالَ: وَحَدَّثَ عَنْ حَفْصَةَ عَنِ امْرَأَةٍ تُحَدِّثُهُ عَنِ امْرَأَةٍ أُخْرَى قَالَتْ: قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَذَكَرَ مَعْنَى حَدِيثِ مُوسَى فِي الثَّوْبِ.

1138. ISPRIČAO NAM JE En-Nufejli, kog je obavijestio Zuhejr, prenijevši od

١١٣٨. حَدَّثَنَا النُّفَيْلِيُّ أَخْبَرَنَا زُهَيْرٌ أَخْبَرَنَا عَاصِمٌ الْأَحْوَلُ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ

[344] Ovaj, i hadisi koji slijede, jasan su dokaz da je ženama, bez obzira na njihovu starosnu dob, dozvoljeno da na bajram odu na musalu ili u džamiju. Ebu Hamid i Džurdžani smatraju da im je to lijepo (mustehab).

Ebu Hanife i Ibn Hemmam smatraju da je starijim ženama dozvoljeno, dok je mlađim ženama i djevojkama odlazak u džamiju na bajram mekruh, kako ne bi bile uzrok kakvih nemilih scena i iskušenja.

Ahmed b. Hanbel smatra da je dozvoljeno svima, bez obzira na starosnu dob, ali da im nije mustehab.

Sufjan es-Sevri, Ibn Mubarek, Malik i Ebu Jusuf smatraju da je svim ženama, bez obzira na dob, mekruh na bajram ići u džamiju ili na musalu, što je u suprotnosti sa mnogim pouzdanim hadisima.

Kadija Ijad je prenio od Ebu Bekra, Alije i Ibn Omera da su oni smatrali da žene imaju pravo, ukoliko to žele, da na bajram idu u džamiju.

[345] Ovaj i još neki hadisi pokazuju da žene sa mjesečnicom nisu ulazile na m -sallu, nego su sjedjele izvan, iza muškaraca, učile tekbire i prisustvovale dovi. To je dokaz da je ženama dok su pod mjesečnicom zabranjen ulazak u džamije i na musalle.

Asima el-Ahvela, on od Hafse bint Sirin, da je Ummu Atijje kazala: **"Bilo nam je naređeno da iziđemo na bajram."**, potom je kazala: **"Žene sa mjesečnicom su bile iza ljudi i sa njima su učile tekbire."**

1139. ISPRIČALI SU NAM Ebul-Velid et-Tajalisi i Muslim, koje je obavijestio Ishak b. Osman, prenijevši od Ismaila b. Abdurrahmana b. Atijjea, da je njegova nena Ummu Atijje kazala: **"Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., stigao u Medinu, naredio je ensarijkama da se okupe u jednoj kući i poslao nam Omera b. el-Hattaba. Kada je Omer došao, stade na vrata, nazva nam selam, i kada mu uzvratismo, on reče: 'Ja sam izaslanik Allahovog Poslanika, s.a.v.s.' Naredio nam je da izlazimo na bajrame, čak i ženama koje imaju mjesečnicu i punoljetnim oslobođenim robinjama. Obavijestio nas je da nismo obavezne klanjati džumu-namaz i zabranio nam je da pratimo dženazu."**

247. O hutbi na bajramu

1140. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Ala, kog je obavijestio Ebu Muavija, prenijevši od El-A'meša, on od Ismaila b. Redžaa, on od svoga oca, a on od Ebu Seida el-Hudrija i Kajsa b. Muslima, oni od Tarika b. Šihaba, da je Ebu Seid el-Hudri kazao: **"Mervan je na bajram iznio minber[346] i počeo hutbu prije namaza. Neki čovjek**

عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ قَالَتْ: كُنَّا نُؤْمَرُ بِهَذَا الْخَبَرِ قَالَتْ: وَالْحُيَّضُ يَكُنَّ خَلْفَ النَّاسِ فَيُكَبِّرْنَ مَعَ النَّاسِ

١١٣٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ يَعْنِي الطَّيَالِسِيَّ وَمُسْلِمٌ قَالَا أَخْبَرَنَا إِسْحَقُ بْنُ عُثْمَانَ حَدَّثَنِي إِسْمَعِيلُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَطِيَّةَ عَنْ جَدَّتِهِ أُمِّ عَطِيَّةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ جَمَعَ نِسَاءَ الْأَنْصَارِ فِي بَيْتٍ فَأَرْسَلَ إِلَيْنَا عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ فَقَامَ عَلَى الْبَابِ فَسَلَّمَ عَلَيْنَ، فَرَدَدْنَا عَلَيْهِ السَّلَامَ ثُمَّ قَالَ: أَنَا رَسُولُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيْكُنَّ وَأَمَرَنَا بِالْعِيدَيْنِ أَنْ نُخْرِجَ فِيهِمَا الْحُيَّضَ وَالْعُتَّقَ. وَلَا جُمُعَةَ عَلَيْنَا. وَنَهَانَا عَنِ اتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ

٢٤٧. بَاب الْخُطْبَةِ يَوْمَ الْعِيدِ

١١٤٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ أَخْبَرَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ إِسْمَعِيلَ بْنِ رَجَاءٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ح. وَعَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: أَخْرَجَ مَرْوَانُ الْمِنْبَرَ فِي يَوْمِ عِيدٍ فَبَدَأَ بِالْخُطْبَةِ قَبْلَ الصَّلَاةِ. فَقَامَ رَجُلٌ

[346] Iz ovih riječi su neki izvukli zaključak da je Mervan prvi na musalli počeo učiti hutbu na minberu. Ebu Gassan kaže da je to prvi uradio Osman b. Affan.

je ustao i rekao: 'Mervane, protivrječio si sunnetu: na bajram si iznio minber u vrijeme kada se nije iznosio i počeo si hutbu prije namaza.'[347] Kad to ču, Ebu Seid el-Hudri upita: 'Ko je ovaj čovjek?' Rekoše: 'To je taj i taj.' – a on reče: 'Što se njega tiče, on je svoju dužnost obavio. Čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je rekao: 'Ko od vas vidi kakvo ružno djelo i bude u stanju promijeniti ga silom, neka to učini. Ukoliko ne bude u stanju silom, neka ga promijeni jezikom. A ukoliko ne bude u stanju ni jezikom, neka ga onda prezre srcem – a to je najslabiji vid imana.'"

فَقَالَ: يَا مَرْوَانُ خَالَفْتَ السُّنَّةَ. أَخْرَجْتَ الْمِنْبَرَ فِي يَوْمِ عِيدٍ وَلَمْ يَكُنْ يُخْرَجُ فِيهِ. وَبَدَأْتَ بِالْخُطْبَةِ قَبْلَ الصَّلَاةِ. فَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ: مَنْ هَذَا؟ قَالُوا فُلَانُ بْنُ فُلَانٍ. فَقَالَ: أَمَّا هَذَا فَقَدْ قَضَى مَا عَلَيْهِ. سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ رَأَى مُنْكَرًا فَاسْتَطَاعَ أَنْ يُغَيِّرَهُ بِيَدِهِ فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ. فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ. وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ

1141. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog su obavijestili Abdurrezzak i Muhammed b. Bekr, njih Ibn Džurejdž, prenijevši od Ataa, on od Džabira b. Abdullaha: "Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi Ramazanski bajram klanjao prije hutbe, a onda bi održao hutbu. Pošto bi završio sa bajramom, sišao bi među žene i njima održao vaz, oslonivši se na Bilalovu ruku. Bilal bi prostro odjeću da žene mogu bacati dobrovoljni prilog. Žene su (na ime priloga) davale prstenje bez kamenja." Ibn Bekr kaže: "burme".

١١٤١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ وَمُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ قَالَا أَنْبَأَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: سَمِعْتُهُ يَقُولُ: إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَامَ يَوْمَ الْفِطْرِ فَصَلَّى فَبَدَأَ بِالصَّلَاةِ قَبْلَ الْخُطْبَةِ ثُمَّ خَطَبَ النَّاسَ. فَلَمَّا فَرَغَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَزَلَ فَأَتَى النِّسَاءَ فَذَكَّرَهُنَّ وَهُوَ يَتَوَكَّأُ عَلَى يَدِ بِلَالٍ وَبِلَالٌ بَاسِطٌ ثَوْبَهُ تُلْقِي فِيهِ النِّسَاءُ الصَّدَقَةَ. قَالَ: تُلْقِي الْمَرْأَةُ فَتَخَهَا، وَيُلْقِينَ وَيُلْقِينَ. وَقَالَ ابْنُ بَكْرٍ فَتَخَتَهَا

Međutim, Ibn Hadžer el-Askalani smatra da je Osman b. Affan to učinio samo jedanput. Mervan je to kasnije uveo.

[347] Mervan je prvi održao bajramsku hutbu prije namaza. On je to učinio, prema mišljenju nekih, po idžtihadu. Nakon što je upozoren da je to u suprotnosti sa sunnetom, odustao je od toga. Neki vele da je Mervan primijetio da su neki ljudi nakon klanjanog bajrama počeli odlaziti kućama ne želeći slušati hutbu, pa je uveo držanje hutbe prije namaza.

1142. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, kog je obavijestio Šu'be. A obavijestio nas je i Ibn Kesir, prenijevši od Šu'bea, ovaj od Ejuba, da je Ata kazao: **"Ja sam svjedok Ibn Abbasu, a Ibn Abbas je svjedok da bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., na Ramazanski bajram izišao i klanjao bajram, potom bi održao hutbu, a onda otišao među žene. Sa njim bi bio i Bilal."**

Ibn Kesir kaže: "Šu'be misli da bi im naredio da podijele sadaku, i one bi to učinile."

١١٤٢. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ ح. وأَخْبَرَنَا ابْنُ كَثِيرٍ أَنْبَأَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عَطَاءٍ قَالَ: أَشْهَدُ عَلَى ابْنِ عَبَّاسٍ وَشَهِدَ ابْنُ عَبَّاسٍ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ خَرَجَ يَوْمَ فِطْرٍ فَصَلَّى ثُمَّ خَطَبَ ثُمَّ أَتَى النِّسَاءَ وَمَعَهُ بِلَالٌ - قَالَ ابْنُ كَثِيرٍ - أَكْبَرُ عِلْمِ شُعْبَةَ فَأَمَرَهُنَّ بِالصَّدَقَةِ فَجَعَلْنَ يُلْقِينَ.

1143. ISPRIČALI SU NAM Musedded i Ebu Ma'mer Abdullah b. Amr, koje je obavijestio Abdulvaris, prenijevši od Ejuba, on od Ataa, a on od Ibn Abbasa – po značenju, slično prethodnom hadisu. Ibn Abbas kaže: **"Smatrao je da žene nisu dobro čule, pa bi otišao među njih, a sa njim i Bilal. Održao bi im vaz i kazao da podijele sadaku. Žene su na odjeću ispred Bilala bacale minđuše i prstenje."**

١١٤٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ وَأَبُو مَعْمَرٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو قَالَا أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ بِمَعْنَاهُ قَالَ: فَظَنَّ أَنَّهُ لَمْ يُسْمِعِ النِّسَاءَ. فَمَشَى إِلَيْهِنَّ وَبِلَالٌ مَعَهُ فَوَعَظَهُنَّ وَأَمَرَهُنَّ بِالصَّدَقَةِ فَكَانَتِ الْمَرْأَةُ تُلْقِي الْقُرْطَ وَالْخَاتَمَ فِي ثَوْبِ بِلَالٍ.

1144. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejd, kog je obavijestio Hammad b. Zejd, prenijevši od Ejuba, on od Ataa, a on od Ibn Abbasa: **"Žene su davale minđuše i prstenje, a Bilal bi to stavljao na odjeću koju je prostro. (Vjerovjesnik, s.a.v.s.) je to poslije podijelio siromašnim muslimanima."**[348]

١١٤٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ فِي هَذَا الْحَدِيثِ قَالَ: فَجَعَلَتِ الْمَرْأَةُ تُعْطِي الْقُرْطَ وَالْخَاتَمَ وَجَعَلَ بِلَالٌ يَجْعَلُهُ فِي كِسَائِهِ- قَالَ فَقَسَمَهُ عَلَى فُقَرَاءِ الْمُسْلِمِينَ

[348] Ovaj hadis su, prema El-Munzirijevim riječima, zabilježili i El-Buhari i M-slim u *Sahihima* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

248. O držanju hutbe naslonivši se na luk

1145. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ibn Ujejnea, on od Ebu Dženaba, on od Jezida b. el-Beraa, a on od svoga oca: **"Vjerovjesniku, s.a.v.s., bi na bajram bio dat luk na koji bi se oslonio dok je držao hutbu."**[349]

249. O izostavljanju ezana na bajramu

1146. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Abdurrahmana b. Abisa: **"Neki čovjek je upitao Ibn Abbasa: 'Jesi li prisustvovao bajramu sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s?' 'Jesam.' – odgovorio je – 'A da nije bilo moje (rodbinske) veze sa njim, ne bih ni prisustvovao, jer sam bio suviše mali. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je došao do brda koje je bilo pored Kesir b. es-Salteove kuće**[350] **i klanjao, a potom održao govor (hutbu). Nije spomenuo ni ezan ni ikamet. Potom je naredio da se podijeli sadaka, pa**

٢٤٨. بَاب يَخْطُبُ عَلَى قَوْسٍ

١١٤٥. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَنْبَأَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أَبِي جَنَابٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ الْبَرَاءِ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نُووِلَ يَوْمَ الْعِيدِ قَوْسًا فَخَطَبَ عَلَيْهِ

٢٤٩. بَاب تَرْكِ الْأَذَانِ فِي الْعِيدِ

١١٤٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَنْبَأَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَابِسٍ قَالَ: سَأَلَ رَجُلٌ ابْنَ عَبَّاسٍ: أَشَهِدْتَ الْعِيدَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ نَعَمْ. وَلَوْلَا مَنْزِلَتِي مِنْهُ مَا شَهِدْتُهُ مِنَ الصِّغَرِ. فَأَتَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعَلَمَ الَّذِي عِنْدَ دَارِ كَثِيرِ بْنِ الصَّلْتِ فَصَلَّى ثُمَّ خَطَبَ وَلَمْ يَذْكُرْ أَذَانًا وَلَا إِقَامَةً. قَالَ: ثُمَّ أَمَرَنَا بِالصَّدَقَةِ. قَالَ: فَجَعَلَ النِّسَاءُ يُشِرْنَ إِلَى آذَانِهِنَّ

---

[349] Ovaj hadis je zabilježio Ahmed b. Hanbel u *Musnedu*, sa senedom od El-Beraa b. Aziba u sljedećoj formi: **"Jednog Kurban-bajrama smo sjedjeli na musalli. Allahov Poslanik, s.a.v.s., dođe i nazva nam selam, pa reče: 'Danas ćemo prvo klanjati namaz.' Prođe naprijed i klanja dva rekata. Pošto predade selam, okrenu se ljudima. Pošto mu dodadoše luk ili štap, on se na njega nasloni, zahvali Allahu i iskaza riječi pohvale (potom citira cijeli hadis)."**

[350] Ebu Abdullah Kesir b. es-Salt je imao veliku kuću u Medini kod musalle. Rođen je u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Bilo mu je ime Kalil, pa mu je Omer b. el-Hattab promijenio ime u Kesir.

su žene skidale minđuše sa ušiju i ogrlice sa vratova.” Ibn Abbas kaže: **“Naredio je Bilalu, pa je otišao kod njih, a potom se vratio Vjerovjesniku, s.a.v.s.”**[351]

وَحُلُوقِهِنَّ. قَالَ: فَأَمَرَ بِلَالًا فَأَتَاهُنَّ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

1147. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od El-Hasana b. Muslima, on od Tavusa, a on od Ibn Abbasa: **“Allahov Poslanik, s.a.v.s., je klanjao bajram bez ezana i ikameta. Isto su činili i Ebu Bekr i Omer (ili Osman – Jahja je u dilemi).”**[352]

١١٤٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى الْعِيدَ بِلَا أَذَانٍ وَلَا إِقَامَةٍ وَأَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ أَوْ عُثْمَانَ. شَكَّ يَحْيَى

1148. ISPRIČALI SU NAM Osman b. Ebu Šejbe i Hennad, njih je obavijestio Ebul-Ahves, prenijevši od Simaka b. Harba, da je Džabir b. Semure kazao: **“Klanjao sam bajrame sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s., više puta, bez ezana i bez ikameta.”**[353]

١١٤٨. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَهَنَّادٌ قَالَا أَخْبَرَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ عَنْ سِمَاكٍ يَعْنِي ابْنَ حَرْبٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ: صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَيْرَ مَرَّةٍ وَلَا مَرَّتَيْنِ الْعِيدَيْنِ بِغَيْرِ أَذَانٍ وَلَا إِقَامَةٍ

250. O tekbirima u dva bajrama

٢٥٠. بَاب التَّكْبِيرِ فِي الْعِيدَيْنِ

1149. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe, kog je obavijestio Ibn Lehia, prenijevši od Akajla, on od Ibn Šihaba, on od Urvea, a on od Aiše: **“Allahov Poslanik, s.a.v.s., je na prvom rekatu Ramazanskog i Kurban-bajrama izgovarao sedam tekbira, a na drugom pet.”**[354]

١١٤٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُكَبِّرُ فِي الْفِطْرِ وَالْأَضْحَى فِي الْأُولَى سَبْعَ تَكْبِيرَاتٍ وَفِي الثَّانِيَةِ خَمْسًا.

---

[351] Zabilježili su ga i El-Buhari, u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu*.

[352] Jahja b. Kattan.

[353] Ovi hadisi su, ističe Abadi, jasni dokazi da za bajram-namaze nije potreban ni ezan ni ikamet. Isto misli i El-Mubarekfuri.

[354] Na temelju ovoga, i sljedećih hadisa, Ahmed b. Hanbel, Malik i Eš-Šafi sm - traju da je sunnet kod bajramskih namaza izgovoriti dvanaest tekbira, i to: na prvom rekatu prije učenja sedam tekbira, ne računajući početni, i pet na drugom

1150. ISPRIČAO NAM JE Ibnus-Serh, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Ibn Lehia, on od Halida b. Jezida, on od Ibn Šihaba, isti smisao sa istim senedom, rekavši: "**...osim dva tekbira koji se izgovaraju pri odlasku na ruku.**"

١١٥٠. حَدَّثَنَا ابْنُ السَّرْحِ أَنْبَأَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ قَالَ: سِوَى تَكْبِيرَتَيِ الرُّكُوعِ

1151. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio El-Mu'temir, prenijevši od Abdullaha b. Abdurrahmana et-Taifija, on od Amra b. Šuajba, on od svoga oca, a on od Abdullaha b. Amra b. el-Asa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "**Na prvom rekatu ramazanskog bajrama izgovara se sedam tekbira, a na posljednjem pet. Učenje Kur'ana je nakon njih.**"

١١٥١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حأَخْبَرَنَا الْمُعْتَمِرُ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الطَّائِفِيَّ يُحَدِّثُ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ قَالَ: قَالَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: التَّكْبِيرُ فِي الْفِطْرِ سَبْعٌ فِي الْأُولَى وَخَمْسٌ فِي الْآخِرَةِ وَالْقِرَاءَةُ بَعْدَهُمَا كِلْتَيْهِمَا

1152. ISPRIČAO NAM JE Ebu Tevbe er-Rebia b. Nafi, kog je obavijestio Sulejman b. Hajjan, prenijevši od Ja'laa et-Taifija, on od Amra b. Šuajba, on od svoga oca, a on od njegovog djeda: "**Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi na prvom rekatu Ramazanskog bajrama izgovorio sedam tekbira. Zatim bi**

١١٥٢. حَدَّثَنَا أَبُو تَوْبَةَ الرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍأَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ يَعْنِي ابْنَ حَيَّانَ عَنْ أَبِي يَعْلَى الطَّائِفِيِّ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُكَبِّرُ فِي الْفِطْرِ الْأُولَى

---

rekatu, također prije učenja, ne računajući tekbir koji se izgovara prilikom odlaska sa kijama na ruku.

Sufjan es-Sevri i Ebu Hanife smatraju da je sunnet na bajram-namazima izgovoriti ukupno osam tekbira i to: četiri tekbira na prvom rekatu prije učenja, računajući i početni, i četiri tekbira na drugom rekatu nakon završetka učenja, i to računajući i onaj koji se izgovara prilikom odlaska na ruku. Svoje mišljenje temelje na nekim predanjima, a evo jednog od njih: Et-Taberani je u *Mu'džemul-Kebiru* zabilježio da je Firdevs kazao: "**Velid je poslije jacije poslao nekoga čovjeka Abdullahu b. Mesudu, Huzejfi, Ebu Musau el-Eš'ariju i Ebu Mesudu da ih pita kako se klanja bajram, pa su rekli: 'Upitaj Ebu Abdurrahmana.' On je otišao i upitao ga, a on je kazao: 'Kad se stane na namaz, izgovorit će se četiri tekbira, a onda će se proučiti Fatiha i sura. Na drugom rekatu će se izgovoriti četiri tekbira nakon što se prouči Fatiha i sura.'**"

učio (Kur'an), a potom izgovorio tekbir (i otišao na ruku i na sedždu). Zatim bi, ustavši (na drugi rekat), izgovorio četiri tekbira, potom bi učio (Kur'an), a nakon toga otišao na ruku."

Ebu Davud kaže: "Prenijeli su ga Veki i Ibnul-Mubarek, kazavši: '...sedam i pet tekbira.'"

1153. ISPRIČALI SU NAM Muhammed b. el-Ala i Ibn Ebu Zijad, približan smisao, njih je obavijestio Zejd b. Hubbab, prenijevši od Abdurrahmana b. Sevbana, on od svoga oca, da je Mekhul kazao: **"Obavijestio me je Ebu Aiše – koji se družio sa Ebu Hurejreom – da je Seid b. el-As upitao Ebu Musaa el-Eš'arija i Huzejfea b. el-Jemana: 'Kako je Allahov Poslanik, s.a.v.s., izgovarao tekbire na Kurbanskom i Ramazanskom bajramu?' Ebu Musa reče: 'Izgovarao je (na svakom rekatu) po četiri tekbira, slično kao na dženaze-namazu.' 'Istinu je kazao.' – reče Huzejfe, a Ebu Musa dodade: 'I ja sam ih tako izgovarao u Basri dok sam im bio emir.' Ebu Aiše kaže: 'Ja sam (u tom momentu) bio kod Seida b. el-Asa.'"**

251. Šta se uči na Kurbanskom i Ramazanskom bajramu

1154. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Damrea b. Seida el-Mazinija, on od Ubejdullaha b. Utbea b. Mes'uda: **"Omer b. Hattab je upitao Ebu Vakida el-Lejsija: 'Šta je Allahov Poslanik,**

سَبْعًا ثُمَّ يَقْرَأُ ثُمَّ يُكَبِّرُ ثُمَّ يَقُومُ فَيُكَبِّرُ أَرْبَعًا ثُمَّ يَقْرَأُ ثُمَّ يَرْكَعُ.

قَالَ أبو داود: رَوَاهُ وَكِيعٌ وَابْنُ الْمُبَارَكِ قَالَا سَبْعًا وَخَمْسًا

١١٥٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ وَابْنُ أَبِي زِيَادٍ الْمَعْنَى قَرِيبٌ قَالَا أَخْبَرَنَا زَيْدٌ يَعْنِي ابْنَ حُبَابٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ ثَوْبَانَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مَكْحُولٍ قَالَ: أَخْبَرَنِي أَبُو عَائِشَةَ جَلِيسٌ لِأَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ سَعِيدَ بْنَ الْعَاصِ سَأَلَ أَبَا مُوسَى الْأَشْعَرِيَّ وَحُذَيْفَةَ بْنَ الْيَمَانِ: كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُكَبِّرُ فِي الْأَضْحَى وَالْفِطْرِ؟ فَقَالَ أَبُو مُوسَى: كَانَ يُكَبِّرُ أَرْبَعًا تَكْبِيرَهُ عَلَى الْجَنَائِزِ. فَقَالَ حُذَيْفَةُ: صَدَقَ. فَقَالَ أَبُو مُوسَى: كَذَلِكَ كُنْتُ أُكَبِّرُ فِي الْبَصْرَةِ حَيْثُ كُنْتُ عَلَيْهِمْ. و قَالَ أَبُو عَائِشَةَ: وَأَنَا حَاضِرٌ سَعِيدَ بْنَ الْعَاصِ

٢٥١. بَاب مَا يُقْرَأُ فِي الْأَضْحَى وَالْفِطْرِ

١١٥٤. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ ضَمْرَةَ بْنِ سَعِيدٍ الْمَازِنِيِّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ: أَنَّ عُمَرَ ابْنَ الْخَطَّابِ سَأَلَ أَبَا وَاقِدٍ اللَّيْثِيَّ مَاذَا كَانَ يَقْرَأُ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْأَضْحَى وَالْفِطْرِ: قَالَ:

s.a.v.s., učio na kurbanskom i ramazanskom bajramu?' 'Učio je: ***Kaf vel-Kur'anil-medžid*** **i** ***Vakterebetis-sa'atu venšekkal-kameru.'*** **– odgovorio je Ebu Vakida."**[355]

252. O sjedenju radi slušanja hutbe

1155. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. es-Sabbah el-Bezzaz, kog je obavijestio El-Fadl b. Musa es-Sinani, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Ataa, da je Abdullah b. es-Saib kazao: **"Prisustvovao sam bajramu sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s. Pošto završi namaz, reče: 'Sada ću govoriti (držati hutbu), pa ko želi, neka sjedi i sluša hutbu, a ko želi da ide, neka ide."**[356]

Ebu Davud kaže: "Ovo je mursel-hadis koji je Ata prenio od Vjerovjesnika, s.a.v.s."[357]

كَانَ يَقْرَأُ فِيهِمَا ق وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ وَاقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ

٢٥٢. بَاب الْجُلُوسِ لِلْخُطْبَةِ

١١٥٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ الْبَزَّازُ أَخْبَرَنَا الْفَضْلُ بْنُ مُوسَى السِّينَانِيُّ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ السَّائِبِ قَالَ: شَهِدْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعِيدَ فَلَمَّا قَضَى الصَّلَاةَ قَالَ إِنَّا نَخْطُبُ فَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يَجْلِسَ لِلْخُطْبَةِ فَلْيَجْلِسْ وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يَذْهَبَ فَلْيَذْهَبْ.

قَالَ أبو داود: هَذَا مُرْسَلٌ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

---

[355] Nevevi kaže: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi na bajramima ponekad učio:** *Kaf* i *Vakterebetis-sa'atu*, **a nekada:** *Sebbih-isme* i *Gašije*." Et-Tirmizi bilježi, u *Džami'u*, sa senedom, da je En-Nu'man b. Bešir kazao: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je na bajramima i džumi učio** *Sebbih-isme rabbikel-a'la* i *Hel etake hadisul-gašije*. **Nekada bi se bajram i džuma zadesili u jednom danu, a on bi ih i na njima učio."**

[356] Ovaj hadis je, tvrdi Abadi, dokaz da bajramska hutba nije vadžib, nego sunnet. Da je vadžib, Allahov Poslanik, s.a.v.s., ne bi ostavio ljudima na volju da je slušaju ako žele, a ako ne žele, da idu kućama, nego bi ih obavezao da je slušaju. Eš-Ševkani kaže: "To što je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ljudima ostavio na volju hoće li je slušati ili neće ne upućuje na to da učenje hutbe nije vadžib, nego na to da slušanje hutbe nije vadžib. Većina učenjaka, pak, misle da je i učenje hutbe na bajramima, a i njeno slušanje, sunnet.

[357] El-Bejheki je prenio da je Jahja b. Mein kazao: "El-Fadl b. Musa je pogriješio kada je ovaj hadis prenio od Abdullaha b. es-Saiba. Njegov sened glasi: "...od Ataa, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s."

253. O odlasku na bajram jednim, a povratku drugim putem

٢٥٣. بَاب الخُرُوجِ إِلَى الْعِيدِ فِي طَرِيقٍ وَيَرْجِعُ فِي طَرِيقٍ

1156. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, kog je obavijestio Abdullah b. Omer, prenijevši od Nafia, a on od Ibn Omera: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi na bajram odlazio jednim, a vraćao bi se drugim putem."**[358]

١١٥٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ يَعْنِي ابْنَ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَ يَوْمَ الْعِيدِ فِي طَرِيقٍ ثُمَّ رَجَعَ فِي طَرِيقٍ آخَرَ

254. Ukoliko imam na bajram ne iziđe prvog dana, neka iziđe sutradan

٢٥٤. بَاب إِذَا لَمْ يَخْرُجِ الْإِمَامُ لِلْعِيدِ مِنْ يَوْمِهِ يَخْرُجُ مِنَ الْغَدِ

1157. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Džafera b. Ebu Vahšija, on od Ebu Umejra b. Enesa,[359] a on od svojih amidža, Vjerovjesnikovih, s.a.v.s., ashaba: **"Jedna skupina je došla Vjerovjesniku, s.a.v.s., i posvjedočila da su dan prije vidjeli mlađak. On im naredi da prekinu post i da ujutru iziđu na njihovu musallu (radi klanjanja bajrama)."**[360]

١١٥٧. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي وَحْشِيَّةَ عَنْ أَبِي عُمَيْرِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ عُمُومَةٍ لَهُ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّ رَكْبًا جَاءُوا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَشْهَدُونَ أَنَّهُمْ رَأَوُا الْهِلَالَ بِالْأَمْسِ. فَأَمَرَهُمْ أَنْ يُفْطِرُوا. وَإِذَا أَصْبَحُوا أَنْ يَغْدُوا إِلَى مُصَلَّاهُمْ

---

[358] Ebu Hanife i većina učenjaka smatra da je mustehab i imamu i džematlijama na bajram ići jednim, a vraćati se, po mogućnosti, drugim putem. U čemu je mudrost toga, sporno je među samim učenjacima. Kadija Abdulvehhab el-Maliki o tome navodi oko dvadeset različitih mišljenja. Spomenut ćemo samo neka:
- činio je to da bi mu oba puta svjedočila na Sudnjem danu;
- da bi mu svjedočili ljudi i džini koji su stanovali pored tih puteva;
- da bi usput posjetio žive i umrle rođake i prijatelje;
- da bi stanovnicima koji su živjeli pored tih puteva čestitao bajram i zatražo im od Allaha, dž.š., bereket, i sl.

[359] Ebu Umejr Abdullah b. Enes b. Malik el-Ensari je spadao među mlađe tabiine.

[360] Ovaj hadis je dokaz, smatra Abadi, da bajram-namaz treba klanjati drugog dana ukoliko se iz nekog razloga nije klanjao prvog. Ovakvo mišljenje zastupaju

1158. ISPRIČAO NAM JE Hamza b. Nusajr, kog je obavijestio Ibn Ebu Merjem, prenijevši od Ibrahima b. Suvejda, on od Unejsa b. Ebu Jahjaa, ovaj od Ishaka b. Salima, oslobođenog roba Nevfela b. Adija, da je Bekr b. Mubeššir el-Ensari kazao: **"Odlazio sam zorom sa ashabima na Dan ramazanskog i kurban-bajrama na musallu. Odlazili smo dolinom Bathan.[361] Pošto bismo sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., klanjali (bajram), vraćali bismo se kućama dolinom Bathan."[362]**

١١٥٨. حَدَّثَنَا حَمْزَةُ بْنُ نُصَيْرٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سُوَيْدٍ أَخْبَرَنِي أُنَيْسُ بْنُ أَبِي يَحْيَى أَخْبَرَنِي إِسْحَقُ بْنُ سَالِمٍ مَوْلَى نَوْفَلِ بْنِ عَدِيٍّ أَخْبَرَنِي بَكْرُ بْنُ مُبَشِّرٍ الْأَنْصَارِيُّ قَالَ: كُنْتُ أَغْدُو مَعَ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْمُصَلَّى يَوْمَ الْفِطْرِ وَيَوْمَ الْأَضْحَى. فَنَسْلُكُ بَطْنَ بَطْحَانَ حَتَّى نَأْتِيَ الْمُصَلَّى فَنُصَلِّيَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ نَرْجِعَ مِنْ بَطْنِ بَطْحَانَ إِلَى بُيُوتِنَا

255. O namazu poslije bajrama

٢٥٥. بَاب الصَّلَاةِ بَعْدَ صَلَاةِ الْعِيدِ

1159. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Adija b. Sabita, on od Seida b. Džubejra, a on od Ibn Abbasa: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi izišao (na musallu) na Ramazanski bajram i klanjao dva rekata (bajramskog namaza). Ni prije, a ni poslije njega, ne bi ništa drugo klanjao. Potom bi otišao među žene, sa njim bi išao i Bilal, i naredio bi im da podijele sadaku. One su na ime sadake davale prstenje i ogrlice."[363]**

١١٥٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنِي عَدِيُّ بْنُ ثَابِتٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ فِطْرٍ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ لَمْ يُصَلِّ قَبْلَهُمَا وَلَا بَعْدَهُمَا. ثُمَّ أَتَى النِّسَاءَ وَمَعَهُ بِلَالٌ فَأَمَرَهُنَّ بِالصَّدَقَةِ فَجَعَلَتِ الْمَرْأَةُ تُلْقِي خُرْصَهَا وَسِخَابَهَا

El-Evzai, Es-Sevri, Ahmed b. Hanbel, Ishak, Ebu Hanife, Ebu Jusuf, Muhammed i Eš-Šafi.

[361] Bathan je dolina u Medini.

[362] Ovaj hadis je, tvrdi Abadi, slab.

[363] Ibn Hemmam smatra da se negacija u navedenon hadisu odnosi samo na klanjanje u džamiji ili na musalli. Dakle, Allahov Poslanik, s.a.v.s., u džamiji i na musalli nije ni prije, a ni poslije bajrama klanjao nikakve nafile. Iz nekih predanja se vidi da ih je klanjao u kući. Ibn Madže bilježi od Ebu Seida el-Hudrija sljedeće: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., prije bajrama nije ništa klanjao. A kada**

256. Ako je kiša, imam će ljudima bajram klanjati u džamiji

1160. ISPRIČAO NAM JE Hišam b. Ammar, kog je obavijestio El-Velid. A obavijestio nas je i Er-Rebia b. Sulejman, prenijevši od Abdullaha b. Jusufa, on od El-Velida b. Muslima, ovaj od nekog čovjeka sa sela, kog je Er-Rebia, u hadisu koji je prenio, nazvao Isa b. Abdul-A'la b. Ebu Ferve, on je prenio od Ebu Jahjaa Ubejdullaha et-Temimija, a on od Ebu Hurejrea: **"Jednog bajrama je padala kiša, pa im je Vjerovjesnik, s.a.v.s., bajram klanjao u džamiji."**[364]

٢٥٦. بَاب يُصَلِّي بِالنَّاسِ الْعِيدَ فِي الْمَسْجِدِ إِذَا كَانَ يَوْمُ مَطَرٍ

١١٦٠. حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ أَخْبَرَنَا الْوَلِيدُ ح. و أَخْبَرَنَا الرَّبِيعُ بْنُ سُلَيْمَانَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ أَخْبَرَنَا رَجُلٌ مِنَ الْقَرَوِيِّينَ وَسَمَّاهُ الرَّبِيعُ فِي حَدِيثِهِ عِيسَى بْنَ عَبْدِ الْأَعْلَى بْنِ أَبِي فَرْوَةَ سَمِعَ أَبَا يَحْيَى عُبَيْدَ اللَّهِ التَّيْمِيَّ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّهُ أَصَابَهُمْ مَطَرٌ فِي يَوْمِ عِيدٍ فَصَلَّى بِهِمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَاةَ الْعِيدِ فِي الْمَسْجِدِ

---

bi se vratio svojoj kući, klanjao bi dva rekata (nafile)." Ibn Hadžer smatra da je sened ovog predanja dobar, dok ga Hakim smatra pouzdanim.

[364] Allahov Poslanik, s.a.v.s., je sve bajrame, kada je bilo lijepo vrijeme, klanjao na otvorenom, tj. na musalli. A kada bi padala kiša, klanjao bi u džamiji. To potvrđuje i ovaj hadis. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je klanjao na musalli zbog manjka prostora u džamiji. Međutim, ovdje nam se nameće pitanje: da li je efdalnije bajrame klanjati u džamijama, ako su džamije prostrane i u njih mogu stati svi klanjači, ili je bez obzira na to efdalnije klanjati vani, na musalli? Eš-Šafi smatra da ih je efdalnije klanjati u džamiji ako su džamije prostrane. Imam Malik, pak, smatra da ih je efdalnije klanjati vani, na musalli, bez obzira što su džamije prostrane. Kao dokaz navodi postupak Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji je sve bajrame, kad je bilo lijepo vrijeme, klanjao na musalli, dok ih je u džamiji klanjao samo kada bi padala kiša.

POGLAVLJA O NAMAZU ZA KIŠU

1161. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed b. Sabit el-Mervezi, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma'mera, on od Ez-Zuhrija, on od Abbada b. Temima, a on od svoga amidže:[365] **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je jednog dana izišao s ljudima (na musallu) radi dove za kišu. Klanjao je s njima dva rekata, učeći naglas. Potom je izvrnuo svoj ogrtač[366] i, okrenuvši se prema kibli, podigao ruke i molio za kišu."**[367]

جُمَّاعُ أَبْوَابِ صَلَاةِ الِاسْتِسْقَاءِ وَتَفْرِيعِهَا

١١٦١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ ثَابِتٍ الْمَرْوَزِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَنْبَأَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ عَنْ عَمِّهِ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ بِالنَّاسِ لِيَسْتَسْقِيَ فَصَلَّى بِهِمْ رَكْعَتَيْنِ جَهَرَ بِالْقِرَاءَةِ فِيهِمَا وَحَوَّلَ رِدَاءَهُ وَرَفَعَ يَدَيْهِ فَدَعَا وَاسْتَسْقَى وَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ

---

365 Abdullah b. Zejd b. Asim b. Ka'b el-Ensari Ebu Muhammed el-Mazini je poznati ashab. Kažu da je ubio Musejlemu el-Kezzaba. Pao je kao šehid u Bici u Kamenjaru 63. godine po Hidžri. Od njega su hadise u *El-Kutubus-Sitteu* svi prenijeli.

366 Na temelju spomenutih hadisa, većina učenjaka smatra da je mustehab prilikom učenja dove za kišu izvrnuti ogrtač. To simbolizira promjenu stanja od suše na kišu. Ebu Hanife smatra da nije potrebno okretanje ogrtača. Međutim, spomenuti hadisi, tvrdi Abadi, njegovo mišljenje čine neutemeljenim. Ogrtač se izvrće kod pripreme za dovu onog momenta kada se imam okrene prema kibli da bi proučio dovu za kišu.

367 Ovaj hadis je dokaz da je sunnet prilikom dove za kišu klanjati dva rekata. Tako misle Eš-Šafi, Ahmed, Malik i većina uleme.

Ebu Hanife smatra da prilikom dove za kišu nije potrebno klanjati dva rekata. On kaže: "Nije sunnet prilikom dove za kišu klanjati dva rekata u džematu. Ukoliko ljudi žele da ih klanjaju pojedinačno, to im je dozvoljeno." On smatra da se dova za kišu sastoji isključivo od dove i istigfara (traženja oprosta). Kao potvrdu ovakvom stavu on navodi kur'anski ajet: *Tražite od Gospodara svoga oprost, jer On, doista, mnogo prašta. On će vam kišu obilatu slati.* (Nuh, 10-11)

On kaže: "Ovdje je kao uslov da bi kiša bila spuštena spomenuto traženje oprosta, a nije spomenut namaz. Što se tiče hadisa u kojima je spomenut namaz prilikom kišne dove, Ebu Hanife veli da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., prilikom dove za kišu taj namaz nekada klanjao, a nekada nije, što ukazuje da on nije obavezan, nego da ga je dozvoljeno klanjati.

Stav većine islamskih učenjaka da je sunnet prilikom dove za kišu klanjati dva

1162. ISPRIČALI SU NAM Ibnus-Serh i Sulejman b. Davud, koje je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Ibn Ebu Zi'ba i Junusa, oni od Ibn Šihaba, ovaj od Abbada b. Temima el-Mazinija, da je njegov amidža ashab kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je jednog dana izišao (na musallu) da moli za kišu. Molio je Uzvišenog Allaha, okrenuvši leđa ljudima."** Sulejman b. Davud kaže: **"Okrenuo se prema kibli, izvrnuvši svoj ogrtač, a onda klanjao dva rekata."** Ibn Ebu Zi'b kaže: **"Učio je u njima..."** Ibnus-Serh je dodao: **"...naglas."**

١١٦٢. حَدَّثَنَا ابْنُ السَّرْحِ وَسُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ قَالَا أَنْبَأَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ وَيُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عَبَّادُ بْنُ تَمِيمٍ الْمَازِنِيُّ أَنَّهُ سَمِعَ عَمَّهُ، وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا يَسْتَسْقِي فَحَوَّلَ إِلَى النَّاسِ ظَهْرَهُ يَدْعُو اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ. قَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ: وَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ وَحَوَّلَ رِدَاءَهُ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ. قَالَ ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ: وَقَرَأَ فِيهِمَا: زَادَ ابْنُ السَّرْحِ: يُرِيدُ الْجَهْرَ.

1163. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Avf, koji kaže da je pročitao u knjizi Amra b. el-Harisa el-Himsija, koji je prenio od Abdullaha b. Salima, on od Ez-Zubejdija, on od Muhammeda b. Muslima – hadis sa istim senedom, s tim što u njemu nije spomenuo namaz, nego je rekao: **"Preokrenuo je ogrtač tako što je desni kraj prebacio na lijevo rame, a lijevi kraj na desno, a onda je molio Uzvišenog Allaha."**

١١٦٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَوْفٍ قَالَ قَرَأْتُ فِي كِتَابِ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ يَعْنِي الْحِمْصِيَّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَالِمٍ عَنِ الزُّبَيْدِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ بِهَذَا الْحَدِيثِ بِإِسْنَادِهِ. لَمْ يَذْكُرِ الصَّلَاةَ قَالَ: وَحَوَّلَ رِدَاءَهُ فَجَعَلَ عِطَافَهُ الْأَيْمَنَ عَلَى عَاتِقِهِ الْأَيْسَرِ وَجَعَلَ عِطَافَهُ الْأَيْسَرَ عَلَى عَاتِقِهِ الْأَيْمَنِ ثُمَّ دَعَا اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ

1164. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Abdulaziz, prenijevši od Umarea b. Gazijjea, on od Abbada b. Temima, a on od Abdullaha b. Zejda: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je molio za kišu, a na njemu je bio porubljeni crni ogrtač. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je želio da njegov donji dio okrene gore, ali zbog poteškoće ga je samo prebacio preko ramena."**

١١٦٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ غَزِيَّةَ عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ زَيْدٍ قَالَ: اسْتَسْقَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَيْهِ خَمِيصَةٌ لَهُ سَوْدَاءُ. فَأَرَادَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَأْخُذَ بِأَسْفَلِهَا فَيَجْعَلَهُ أَعْلَاهَا. فَلَمَّا ثَقُلَتْ قَلَبَهَا عَلَى عَاتِقِهِ

---

rekata, ipak je ispravniji i argumentiraniji, jer je utemeljen na brojnim pouzdanim hadisima.

1165. ISPRIČALI SU NAM En-Nufejli i Osman b. Ebu Šejbe, slično prethodnom hadisu, prenijevši od Hatima b. Ismaila, kog je obavijestio Hišam b. Ishak b. Abdullah b. Kinane, prenijevši od oca da je El-Velid b. Utbe – Osman b. Utbe kaže da je on tada bio gradonačelnik Medine – poslao Ibn Abbasu da ga pita o molitvi Allahovog Poslanika, s.a.v.s., za kišu, pa je ovaj rekao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi izišao (na musallu) u svakodnevnoj odjeći, skrušeno i ponizno, i klanjao."** Osman je dodao: **"Zatim bi se popeo na minber."** – A onda su se usaglasili da nije držao hutbu poput ove, nego je ponizno molio i izgovarao tekbire. **"Potom je klanjao dva rekata onako kako se klanja bajram."**

Ebu Davud kaže: "Prenio ga je En-Nufejl, a ispravno je ono što je rekao Ibn Utbe."

١١٦٥. حَدَّثَنَا النُّفَيْلِيُّ وَعُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ نَحْوَهُ قَالَا حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ إِسْحَقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كِنَانَةَ أَخْبَرَنِي أَبِي قَالَ: أَرْسَلَنِي الْوَلِيدُ بْنُ عُتْبَةَ. قَالَ عُثْمَانُ ابْنُ عُقْبَةَ، وَكَانَ أَمِيرَ الْمَدِينَةِ، إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ أَسْأَلُهُ عَنْ صَلَاةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الاِسْتِسْقَاءِ. فَقَالَ: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُتَبَذِّلًا مُتَوَاضِعًا مُتَضَرِّعًا حَتَّى أَتَى الْمُصَلَّى. زَادَ عُثْمَانُ: فَرَقِيَ عَلَى الْمِنْبَرِ. ثُمَّ اتَّفَقَا وَلَمْ يَخْطُبْ خُطَبَكُمْ هَذِهِ. وَلَكِنْ لَمْ يَزَلْ فِي الدُّعَاءِ وَالتَّضَرُّعِ وَالتَّكْبِيرِ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ كَمَا يُصَلِّي فِي الْعِيدِ.

قَالَ أبو داود: وَالْإِخْبَارُ لِلنُّفَيْلِيِّ وَالصَّوَابُ ابْنُ عُقْبَةَ

257. Kada se izvrće ogrtač prilikom dove za kišu

٢٥٧. بَاب فِي أَيِّ وَقْتٍ يُحَوِّلُ رِدَاءَهُ إِذَا اسْتَسْقَى

1166. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, kog je obavijestio Sulejman b. Bilal, prenijevši od Jahjaa, on od Ebu Bekra b. Muhammeda, on od Abbada b. Temima, ovaj od Abdullaha b. Zejda: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je izišao na musallu radi dove za kišu. Kada je htio učiti dovu, okrenuo se prema kibli, a onda je preokrenuo svoj ogrtač."**[368]

١١٦٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ يَعْنِي ابْنَ بِلَالٍ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ زَيْدٍ أَخْبَرَهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ إِلَى الْمُصَلَّى يَسْتَسْقِي. وَأَنَّهُ لَمَّا أَرَادَ أَنْ يَدْعُوَ اسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ ثُمَّ حَوَّلَ رِدَاءَهُ

368 I ovaj hadis je dokaz, tvrdi Abadi, da je mustehab prilikom učenja dove za kišu okrenuti se prema kibli, kao što je mustehab i preokretanje ogrtača.

1167. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Abdullaha b. Ebu Bekra, ovaj od Abbada b. Temima, da je Abdullah b. Zejd el-Mazini kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je izišao na musallu i proučio dovu za kišu. Izvrnuo je svoj ogrtač onda kada se okrenuo prema kibli."**

١١٦٧. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ أَنَّهُ سَمِعَ عَبَّادَ بْنَ تَمِيمٍ يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ زَيْدٍ الْمَازِنِيَّ يَقُولُ: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْمُصَلَّى فَاسْتَسْقَى، وَحَوَّلَ رِدَاءَهُ حِينَ اسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ.

258. O dizanju ruku pri učenju dove za kišu

٢٥٨. بَاب رَفْعِ الْيَدَيْنِ فِي الِاسْتِسْقَاءِ

1168. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Seleme el-Muradi, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Hajvea i Omera b. Malika, njih dvojica od Ibnul-Hada, on od Muhammeda b. Ibrahima, **da je Umejr,**[369] **štićenik plemena Benu Abi Lahm**[370] **vidio Vjerovjesnika, s.a.v.s., kada je učio dovu za kišu u mjestu Ahdžarul-zejt,**[371] **nedaleko od Ez-Zevraa, stojeći, podigavši ruke naspram lica, ne iznad glave.**[372]

١١٦٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ الْمُرَادِيُّ أَنْبَأَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ حَيْوَةَ وَعُمَرَ بْنِ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ الْهَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عُمَيْرٍ مَوْلَى بَنِي آبِي اللَّحْمِ: أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْتَسْقِي عِنْدَ أَحْجَارِ الزَّيْتِ قَرِيبًا مِنَ الزَّوْرَاءِ قَائِمًا يَدْعُو يَسْتَسْقِي رَافِعًا يَدَيْهِ قِبَلَ وَجْهِهِ لَا يُجَاوِزُ بِهِمَا رَأْسَهُ

1169. ISPRIČAO NAM JE Ibn Ebu Halef, kog je obavijestio Muhammed b. Ubejd, prenijevši od Mis'ara, on od Jezida el-Fakira, da je Džabir b. Abdullah kazao: **"Vjerovjesniku, s.a.v.s., su došle žene uplakane**

١١٦٩. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي خَلَفٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ أَخْبَرَنَا مِسْعَرٌ عَنْ يَزِيدَ الْفَقِيرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: أَتَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَوَاكِي فَقَالَ

[369] I Umejr je bio ashab.

[370] Abi Lahm je nadimak ashaba koji se zvao Abdullah b. Abdulmelik. Nadimak je dobio jer je odbijao jesti meso životinja koje su prinošene kumirima. Pao je kao šehid u Bici na Hunejnu. Od Vjerovjesnika, s.a.v.s., je prenio samo ovaj hadis.

[371] Ahdžarul-Zejt je mjesto u Medini pored Ez-Zevraa. Nazvano je ovako jer je u njemu bila gomila kamenja koje se sijalo na suncu kao da je bilo premazano uljem.

[372] Ovaj hadis su zabilježili i Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu*.

zbog suše, pa je rekao: *Allahumme eskina gajsan mugisen merien meri'an nafi'an gajre darrin adžilen gajre adžil/Allahu, spusti nam bogatu, ugodnu, obilatu i korisnu kišu, koja neće proizvesti štetu, i to odmah, ne odgađaj je.* **Iznad njih se pojavila gomila oblaka (i kiša je počela padati).”**

الله اسْقِنَا غَيْثًا مُغِيثًا مَرِيئًا مَرِيعًا نَافِعًا غَيْرَ ضَارٍّ عَاجِلًا غَيْرَ آجِلٍ. قَالَ: فَأَطْبَقَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ.

1170. ISPRIČAO NAM JE Nasr b. Ali, kog je obavijestio Jezid b. Zurej'a, prenijevši od Seida, on od Katadea, a on od Enesa: **“Vjerovjesnik, s.a.v.s., ni kod jedne druge dove nije podizao ruke kao što ih je podizao kod učenja dove za kišu, toliko da bi mu se vidjela bjelina ispod pazuha.”**

١١٧٠. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ أَخْبَرَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ لَا يَرْفَعُ يَدَيْهِ فِي شَيْءٍ مِنَ الدُّعَاءِ إِلَّا فِي الِاسْتِسْقَاءِ فَإِنَّهُ كَانَ يَرْفَعُ يَدَيْهِ حَتَّى يُرَى بَيَاضُ إِبِطَيْهِ

1171. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Muhammed ez-Za'ferani, kog je obavijestio Affan, prenijevši od Hammada, on od Sabita, a ovaj od Enesa: **“Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi, učeći dovu za kišu, pružio ruke okrenuvši dlanove prema zemlji. Podigao bi ih toliko da sam mu vidio bjelinu ispod pazuha.”**[373]

١١٧١. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزَّعْفَرَانِيُّ أَخْبَرَنَا عَفَّانُ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ أَنْبَأَنَا ثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَسْتَسْقِي هَكَذَا، يَعْنِي وَمَدَّ يَدَيْهِ وَجَعَلَ بُطُونَهُمَا مِمَّا يَلِي الْأَرْضَ حَتَّى رَأَيْتُ بَيَاضَ إِبِطَيْهِ

1172. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Abdurabbiha b. Seida, da je Muhammed b. Ibrahim[374] kazao: **“Ispričao mi je neko ko je vidio Vjerovjesnika, s.a.v.s., kako**

١١٧٢. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ رَبِّهِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ: أَخْبَرَنِي مَنْ رَأَى النَّبِيَّ

---

[373] Na temelju ovoga hadisa, neki učenjaci smatraju da je sunnet prilikom učenja dove za kišu dlanove okrenuti prema zemlji dok je kod svih drugih dova sunnet dlanove okrenuti prema nebu. El-Munziri kaže da je ovaj hadis u nešto kraćoj formi zabilježio i Muslim u *Sahihu*.

[374] Muhammed b. Ibrahim b. el-Haris et-Tejmi Ebu Abdullah el-Medeni je bio pouzdan ravija. Pripadao je četvrtoj generaciji ravija hadisa. Umro je 120. godine po Hidžri. Od njega su hadise u *El-Kutubus-Sitteu* svi prenijeli.

ispruženih šaka učio dovu za kišu u mjestu Ahdžarul-Zejt."

1173. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Seid el-Ejli, kog je obavijestio Halid b. Nizar, prenijevši od El-Kasima b. Mebrura, ovaj od Junusa, on od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, da je Aiša kazala: **"Jednom prilikom se ljudi požališe Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., na sušu. On naredi te mu postaviše minber na musalli, te sa njega podsjeti ljude na Dan povratka Allahu. Kada je obasjalo sunce, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je izišao (na musallu), sjeo se na minber, izgovorio nekoliko tekbira i zahvalio Uzvišenom Allahu, a onda rekao: 'Požalili ste se na sušu i na zakašnjenje kiše. Allah vam je naredio da Ga molite i obećao da će vam dova biti uslišana.' Potom prouči:** *El-Hamdu lillahi Rabbil-alemin Er-Rahmannir-Rahim meliki jevmiddin la ilahe illallahu jef'alu ma jurid. Allahumme entellahu la ilahe illa entel-ganiju ve nahnul-fukarau. Enzil alejnal-gajse vedž'al ma enzelte lena kuvveten ve belagan ila hinin (hajrin) /Hvala Allahu, Gospodaru svjetova, Svemilosnom, Samilosnom, Vladaru Sudnjeg dana. Samo je Allah Bog i On čini što hoće. Allahu, samo si Ti Bog, osim Tebe drugog boga nema. Ti si bogat, a mi smo siromašni. Spusti nam kišu i daj nam u onome što nam spustiš snagu koja će nas pokretati na dobro.* **Potom je digao ruke. Dizao ih je dok mu se nije ugledala bjelina ispod pazuha. Onda je okrenuo leđa ljudima i izvrnuo svoj ogrtač, i dalje držeći ruke**

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْعُو عِنْدَ أَحْجَارِ الزَّيْتِ بَاسِطًا كَفَّيْهِ

١١٧٣. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ سَعِيدٍ الْأَيْلِيُّ أَخْبَرَنَا خَالِدُ بْنُ نِزَارٍ حَدَّثَنِي الْقَاسِمُ بْنُ مَبْرُورٍ عَنْ يُونُسَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: شَكَا النَّاسُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُحُوطَ الْمَطَرِ فَأَمَرَ بِمِنْبَرٍ فَوُضِعَ لَهُ فِي الْمُصَلَّى. وَوَعَدَ النَّاسَ يَوْمًا يَخْرُجُونَ فِيهِ. قَالَتْ عَائِشَةُ: فَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ بَدَا حَاجِبُ الشَّمْسِ فَقَعَدَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَكَبَّرَ وَحَمِدَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ ثُمَّ قَالَ: إِنَّكُمْ شَكَوْتُمْ جَدْبَ دِيَارِكُمْ وَاسْتِئْخَارَ الْمَطَرِ عَنْ إِبَّانِ زَمَانِهِ عَنْكُمْ وَقَدْ أَمَرَكُمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ تَدْعُوهُ وَوَعَدَكُمْ أَنْ يَسْتَجِيبَ لَكُمْ. ثُمَّ قَالَ: (الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ) لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ. اللَّهُمَّ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْغَنِيُّ وَنَحْنُ الْفُقَرَاءُ. أَنْزِلْ عَلَيْنَا الْغَيْثَ وَاجْعَلْ مَا أَنْزَلْتَ لَنَا قُوَّةً وَبَلَاغًا إِلَى حِينٍ. ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ فَلَمْ يَزَلْ فِي الرَّفْعِ حَتَّى بَدَا بَيَاضُ إِبِطَيْهِ. ثُمَّ حَوَّلَ إِلَى النَّاسِ ظَهْرَهُ وَقَلَبَ أَوْ حَوَّلَ رِدَاءَهُ وَهُوَ رَافِعٌ يَدَيْهِ. ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ وَنَزَلَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ. فَأَنْشَأَ اللَّهُ سَحَابَةً فَرَعَدَتْ وَبَرَقَتْ ثُمَّ أَمْطَرَتْ بِإِذْنِ اللَّهِ. فَلَمْ يَأْتِ مَسْجِدَهُ حَتَّى سَالَتِ السُّيُولُ. فَلَمَّا رَأَى سُرْعَتَهُمْ إِلَى الْكِنِّ ضَحِكَ

podignutim. Zatim se okrenuo ljudima, sišao sa minbera i klanjao dva rekata. Allah je dao te se pojavio oblak. Počelo je grmiti i sijevati, a zatim je, Allahovom voljom, pala kiša. Nije uspio ni do svoje džamije doći a bujice su već tekle. Kada je vidio koliko ljudi žure kućama, Allahov Poslanik, s.a.v.s., se nasmijao da su mu se vidjeli očnjaci, a onda rekao: 'Svjedočim da je Allah kadar sve učiniti i svjedočim da sam ja Njegov rob i poslanik.'"[375]

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ فَقَالَ: أَشْهَدُ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنِّي عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ.

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis je garib, a sened mu je dobar. Medinelije uče: *Meliki jevmiddin*, a dokaz za to im je ovaj hadis."

قَالَ أبو داود: وَهَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ إِسْنَادُهُ جَيِّدٌ. أَهْلُ الْمَدِينَةِ يَقْرَءُونَ (مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ) وَإِنَّ هَذَا الْحَدِيثَ حُجَّةٌ لَهُمْ

1174. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Hammad b. Zejd, prenijevši od Abdulaziza b. Suhejba, a on od Enesa b. Malika, a prenosi i Junus b. Ubejd od Sabita, a on od Enesa: **"Jednom prilikom je, u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., stanovnike Medine zadesila velika suša. Dok je jednog petka Vjerovjesnik, s.a.v.s., držao hutbu, neki čovjek je ustao i rekao: 'Allahov Poslaniče, pokrepaše nam i konji i ovce. Zamoli Allaha da nam spusti kišu.' On ispruži ruke i poče moliti, a nebo je bilo vedro poput stakla. Tada zapuha vjetar**

١١٧٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ وَيُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ: أَصَابَ أَهْلَ الْمَدِينَةِ قَحْطٌ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَبَيْنَمَا هُوَ يَخْطُبُنَا يَوْمَ جُمُعَةٍ إِذْ قَامَ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلَكَ الْكُرَاعُ، هَلَكَ الشَّاءُ، فَادْعُ اللَّهَ أَنْ يَسْقِيَنَا. فَمَدَّ يَدَيْهِ وَدَعَا. قَالَ أَنَسٌ: وَإِنَّ السَّمَاءَ لَمِثْلُ الزُّجَاجَةِ فَهَاجَتْ رِيحٌ ثُمَّ أَنْشَأَتْ سَحَابَةً ثُمَّ اجْتَمَعَتْ ثُمَّ أَرْسَلَتِ

[375] U predanjima koja su zabilježili Hakim, u *Mustedreku*, i Ebu Davud, En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*, stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., namaz za kišu i klanjao i dovu proučio u vremenu u kome se klanjaju bajrami, te da je tom prilikom postupio na isti način kao što je to činio i na bajramima, s tim što kod dove za kišu nije učio tekbire. Eš-Šafi smatra da i kod dove za kišu treba izgovarati tekbire na isti način kao što se to čini i na bajram-namazima. Ibn Hiban je pojasnio da se ovaj Vjerovjesnikov, s.a.v.s., izlazak za dovu za kišu dogodio u ramazanu 6. godine po Hidžri.

i pojavi se oblak. Potom se nadviše oblaci i nebo ispusti svoj teret. Kada smo izišli iz džamije, do svojih kuća smo gazili po vodi. Kiša je neprestano padala do sljedeće džume. Tada je ustao isti onaj čovjek (ili neki drugi) i rekao: 'Allahov Poslaniče, kuće nam se počinju urušavati, pa zamoli Allaha da zaustavi kišu!' Allahov Poslanik, s.a.v.s., se osmjehnu, a onda reče: '(Allahu, spusti kišu) oko nas, a ne spuštaj je na nas (tj. naše kuće).' Pogledah, a oblaci oko Medine se raziđoše poput vijenca."[376]

السَّمَاءُ عَزَالِيَهَا. فَخَرَجْنَا نَخُوضُ الْمَاءَ حَتَّى أَتَيْنَا مَنَازِلَنَا. فَلَمْ يَزَلِ الْمَطَرُ إِلَى الْجُمُعَةِ الْأُخْرَى. فَقَامَ إِلَيْهِ ذَلِكَ الرَّجُلُ أَوْ غَيْرُهُ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ تَهَدَّمَتِ الْبُيُوتُ فَادْعُ اللَّهَ أَنْ يَحْبِسَهُ. فَتَبَسَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ: حَوَالَيْنَا وَلَا عَلَيْنَا. فَنَظَرْتُ إِلَى السَّحَابِ يَتَصَدَّعُ حَوْلَ الْمَدِينَةِ كَأَنَّهُ إِكْلِيلٌ.

1175. ISPRIČAO NAM JE Isa b. Hammad, kog je obavijestio El-Lejs, prenijevši od Seida el-Makburija, on od Šerika b. Abdullaha b. Ebu Nemira, on od Enesa – slično Abdulazizovom hadisu, rekavši: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je podigao ruke naspram lica i rekao: 'Allahu, spusti nam kišu.'"** Zatim je citirao hadis sličan njegovom.[377]

١١٧٥. حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ حَمَّادٍ أَنْبَأَنَا اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ شَرِيكِ ابْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي نَمِرٍ عَنْ أَنَسٍ أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ فَذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ عَبْدِ الْعَزِيزِ قَالَ: فَرَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدَيْهِ بِحِذَاءِ وَجْهِهِ فَقَالَ: اللَّهُمَّ اسْقِنَا وَسَاقَ نَحْوَهُ

1176. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika, on od Jahjaa b. Seida, on od Amra b. Šuajba, a on od Allahovog Poslanika, s.a.v.s. A ispričao nam je i Sehl b. Salih, kog je obavijestio Ali b. Kadim, prenijevši od Sufjana, on od Jahjaa b. Seida, on od Amra b. Šuajba, on od svoga oca, a on od njegovog djeda:[378] **"Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., učio dovu za**

١١٧٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ح. وحَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ صَالِحٍ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ قَادِمٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ: كَانَ رَسُولُ

---

[376] El-Munziri kaže da je ovaj hadis, u nešto skraćenom obliku, zabilježio i El-Buhari, u *Sahihu*.

[377] Ovaj hadis su zabilježili i El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

[378] Djed mu se zvao Abdullah b. Amr b. el-As.

kišu, govorio bi: *Allhumme-ski ibadeke ve behaimike venšur rahmeteke ve ahji beledekel-mejjite/Allahu, spusti kišu Tvojim robovima i ostalim Tvojim živim bićima. Rasprostrani Tvoju milost i oživi Tvoj zamrli grad.*" Ovo je tekst Malikovog hadisa.

اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا اسْتَسْقَى قَالَ: اللَّهُمَّ اسْقِ عِبَادَكَ وَبَهَائِمَكَ وَانْشُرْ رَحْمَتَكَ وَأَحْيِ بَلَدَكَ الْمَيِّتَ. هَذَا لَفْظُ حَدِيثِ مَالِكٍ

259. O namazu prilikom pomračenja[379]

٢٥٩. بَاب صَلَاةِ الْكُسُوفِ

1177. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Ismail b. Ulejje, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Ataa, a on od Ubejda b. Umejra, koji kaže da ga je obavijestio onaj kome vjeruje (aludirajući na Aišu): **"Za vrijeme Vjerovjesnika, s.a.v.s., nastupilo je pomračenje sunca. Vjerovjesnik, s.a.v.s., je sa ljudima stao na namaz. Na kijamu je dugo učio, a onda je otišao na ruku. Zatim se podigao sa rukua (i nastavio učiti), a onda je ponovo otišao na ruku. Zatim se podigao sa rukua (i nastavio učiti), a onda je ponovo otišao na ruku. Klanjao je dva rekata i na svakom je učinio po tri rukua. Nakon trećeg rukua bi otišao na sedždu. Tog dana su ljudi od dugog učenja padali u nesvijest, pa su na njih izlijevali kofe vode. Kada bi išao na ruku, govorio bi:** *Allahu ekber/Allah je najveći*, **a kada bi se dizao sa rukua:** *Semi-allahu limen hamideh/Allah čuo onog ko Mu zahvaljuje*. **I sve tako dok sunce nije dobilo sjaj, a onda je rekao: 'Sunce i mjesec se ne pomračuju ni zbog čije smrti niti života.**

١١٧٧. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ ابْنُ عُلَيَّةَ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ أَخْبَرَنِي مَنْ أُصَدِّقُ وَظَنَنْتُ أَنَّهُ يُرِيدُ عَائِشَةَ قَالَ: كُسِفَتِ الشَّمْسُ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قِيَامًا شَدِيدًا يَقُومُ بِالنَّاسِ ثُمَّ يَرْكَعُ ثُمَّ يَقُومُ ثُمَّ يَرْكَعُ ثُمَّ يَقُومُ ثُمَّ يَرْكَعُ فَرَكَعَ رَكْعَتَيْنِ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ ثَلَاثُ رَكَعَاتٍ يَرْكَعُ الثَّالِثَةَ ثُمَّ يَسْجُدُ حَتَّى إِنَّ رِجَالًا يَوْمَئِذٍ لَيُغْشَى عَلَيْهِمْ مِمَّا قَامَ بِهِمْ حَتَّى إِنَّ سِجَالَ الْمَاءِ لَتُصَبُّ عَلَيْهِمْ. يَقُولُ إِذَا رَكَعَ: اللهُ أَكْبَرُ وَإِذَا رَفَعَ: سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ حَتَّى تَجَلَّتِ الشَّمْسُ. ثُمَّ قَالَ: إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَا يَنْكَسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ وَلَكِنَّهُمَا آيَتَانِ

[379] Ibn Hadžer el-Askalani, u komentaru Buharijevog *Sahiha*, *Fethul-Bariju*, veli: "Šerijatski pravnici uglavnom upotrebljavaju riječ *kusuf* za pomračenje sunca, a *husuf* za pomračenje mjeseca."

To su dva znaka kojima Uzvišeni Allah plaši Svoje robove. Kada kod se pomrači jedno od njih, požurite na namaz.'"[380]

260. O mišljenju onih koji kažu da treba učiniti četiri rukua[381]

1178. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Abdulmelika, on od Ataa, da je Džabir b. Abdullah kazao: **"Pomračenje sunca se desilo onog dana kada je umro Ibrahim, Poslanikov, s.a.v.s., sin.**[382] **Ljudi rekoše: 'Pomračenje sunca je nastupilo zbog Ibrahimove smrti.' Vjerovjesnik, s.a.v.s., tada ustade i sa ljudima klanja (dva rekata) učinivši šest rukua i četiri sedžde. Prvo je izgovorio početni tekbir. Potom je (na**

مِـنْ آيَـاتِ اللَّهِ عَـزَّ وَجَلَّ يُخَـوِّفُ بِهِمَا عِبَادَهُ. فَإِذَا كُسِفَا فَافْزَعُوا إِلَى الصَّلَاةِ

٢٦٠. بَاب مَنْ قَالَ أَرْبَعُ رَكَعَاتٍ

١١٧٨. حَدَّثَنَـا أَحْمَـدُ بْـنُ حَنْبَـلٍ أَخْبَرَنَا يَحْـيَى عَنْ عَبْـدِ الْمَلِكِ حَدَّثَـنِي عَطَاءٌ عَـنْ جَابِرِ بْـنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: كُسِـفَتِ الشَّـمْسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَـلَّمَ. وَكَانَ ذَلِـكَ فِي الْيَوْمِ الَّذِي مَـاتَ فِيهِ إِبْرَاهِيمُ بْنُ رَسُـولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْـهِ وَسَـلَّمَ. فَقَالَ النَّـاسُ: إِنَّمَا كُسِفَتْ لِمَوْتِ إِبْرَاهِيمَ. فَقَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْـهِ وَسَـلَّمَ فَصَلَّى بِالنَّاسِ سِـتَّ

---

[380] U ovom hadisu stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na jednom rekatu, u namazu prilikom pomračenja sunca ili mjeseca, obavljao po tri kijama, tri rukua i dvije sedžde. U Muslimovom predanju stoji da je obavljao po četiri kijama, četiri rukua i dvije sedžde, dok u predanju koje skupa bilježe i El-Buhari i Muslim u *Sahihima,* od Ibn Abbasa, stoji da je obavljao po dva kijama, dva rukua i dvije sedžde.

Hadis koji bilježe i El-Buhari i Muslim je najpouzdaniji. Što se tiče spomenutih hadisa koje bilježe Et-Tirmizi i Muslim, prenio ih je Habib b. Ebu Sabit, od Tavusa, a on od Ibn Abbasa. Ibn Hadžer, u djelu *Telhisul-Habir*, navodi da je za njih Ibn Hibban, u *Sahihu*, kazao da su nepouzdani, jer ih prenosi Habib b. Ebu Sabit od Tavusa, a on hadise nije slušao od Tavusa. El-Bejheki veli: "Habib b. Ebu Sabit, iako je pouzdan ravija, bio je sklon tedlisu, a, osim toga, nije potvrđeno da je hadise slušao od Tavusa."

[381] O mišljenju onih koji kažu da na namazu prilikom pomračenja sunca ili mjeseca treba učiniti četiri rukua, na svakom rekatu po dva. Ovakvo mišljenje zastupaju Malik, Eš-Šafi, Ahmed b. Hanbel i većina uleme iz Hidžaza.

[382] Ibrahim, sin Allahovog Poslanika, s.a.v.s., je umro, kako tvrdi Abadi, 10. godine po Hidžri. Imao je oko osamnaest mjeseci.

kijamu) dugo učio. Zatim je otišao na ruku. Na rukuu se zadržao onoliko koliko je bio i na kijamu. Zatim se podigao sa rukua i nastavio učiti. Učio je nešto kraće nego prvi put. Potom je (ponovo) otišao na ruku. Na rukuu se zadržao koliko i na kijamu, a onda se podigao i nastavio učiti. Učio je kraće nego drugi put. Zatim je (ponovo) otišao na ruku. Na rukuu se zadržao onoliko koliko je bio na kijamu. Potom je, podigavši se sa rukua, otišao na sedždu. Učinio je dvije sedžde, a onda se podigao na (drugi rekat). Na njemu je (također) učinio tri rukua, prije nego je otišao na sedždu.[383] Svaki rekat (koji je klanjao) bio je duži od onog poslije njega. Rukui su mu (po dužini) bili poput kijama. Potom se, klanjajući, malo povukao nazad, pa su se i safovi iza njega malo pomjerili nazad. Zatim se opet povratio na svoje mjesto, te su se i safovi sa njim povratili na prvobitno mjesto.[384] Kada je

رَكَعَاتٍ فِي أَرْبَعِ سَجَدَاتٍ. كَبَّرَ ثُمَّ قَرَأَ فَأَطَالَ الْقِرَاءَةَ ثُمَّ رَكَعَ نَحْوًا مِمَّا قَامَ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ فَقَرَأَ دُونَ الْقِرَاءَةِ الْأُولَى ثُمَّ رَكَعَ نَحْوًا مِمَّا قَامَ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ فَقَرَأَ الْقِرَاءَةَ الثَّالِثَةَ دُونَ الْقِرَاءَةِ الثَّانِيَةِ ثُمَّ رَكَعَ نَحْوًا مِمَّا قَامَ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ فَانْحَدَرَ لِلسُّجُودِ فَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ ثُمَّ قَامَ فَرَكَعَ ثَلَاثَ رَكَعَاتٍ قَبْلَ أَنْ يَسْجُدَ. لَيْسَ فِيهَا رَكْعَةٌ إِلَّا الَّتِي قَبْلَهَا أَطْوَلُ مِنَ الَّتِي بَعْدَهَا، إِلَّا أَنَّ رُكُوعَهُ نَحْوٌ مِنْ قِيَامِهِ. قَالَ: ثُمَّ تَأَخَّرَ فِي صَلَاتِهِ فَتَأَخَّرَتِ الصُّفُوفُ مَعَهُ ثُمَّ تَقَدَّمَ فَقَامَ فِي مَقَامِهِ وَتَقَدَّمَتِ الصُّفُوفُ فَقَضَى الصَّلَاةَ وَقَدْ طَلَعَتِ الشَّمْسُ، فَقَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ لَا يَنْكَسِفَانِ لِمَوْتِ بَشَرٍ. فَإِذَا

---

[383] Iz ovog hadisa se vidi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na dva rekata namaza prilikom pomračenja sunca učinio šest rukua i četiri sedžde: na svakom rekatu po tri rukua i dvije sedžde. Iako u većini hadisa stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., češće prakticirao na namazu prilikom pomračenja sunca i mjeseca činiti četiri rukua i četiri sedžde, po dva rukua i dvije sedžde, Eš-Šafi i većina učenjaka smatraju da je na svakom rekatu dopušteno učiniti tri, četiri i pet rukua ukoliko pomračenje dugo potraje.

[384] Allahov Poslanik, s.a.v.s., se pomjerao u namazu nazad i naprijed zbog toga, ističe Abadi, što mu je u ovom namazu pokazan i Džehennem i Džennet. Muslim je u *Sahihu* zabilježio hadis u kome stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **“Na ovom mjestu mi je pokazano sve ono što sam obećao ljudima. Kada sam se pomjerio naprijed, želio sam ubrati džennetski plod, a kada sam se pomjerio nazad, odmakao sam se od vatre koja je drugu gutala.”**

završio namaz, sunce je već sijalo. On reče: 'O ljudi, sunce i mjesec su dva znamenja Uzvišenog Allaha. Oni se ne pomračuju ni zbog čije smrti. Kada tako nešto vidite, klanjajte sve dok pomračenje ne prođe." Potom je citirao ostatak hadisa. [385]

رَأَيْتُمْ شَيْئًا مِنْ ذَلِكَ فَصَلُّوا حَتَّى تَنْجَلِيَ. وَسَاقَ بَقِيَّةَ الْحَدِيثِ.

1179. ISPRIČAO NAM JE Muemmil b. Hišam, kog je obavijestio Ismail b. Hišam, prenijevši od Ebu Zubejra, da je Džabir kazao: **"Jednog izuzetno vrućeg dana nastupilo je pomračenje sunca. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je klanjao sa ljudima. Na kijamu je toliko dugo učio da su ljudi padali u nesvijest.[386] Zatim je otišao na ruku, ostavši dugo na njemu. Zatim se podigao i nastavio dugo učiti. Potom je (ponovo) otišao na ruku, ostavši dugo na njemu. Potom se podigao, zadržavši se dugo. Zatim je učinio dvije sedžde. Potom je ustao (na drugi rekat), učinivši na njemu isto tako. (Na dva rekata) je učinio (ukupno) četiri rukua i četiri sedžde."**[387] Pa je spomenuo hadis.

١١٧٩. حَدَّثَنَا مُؤَمَّلُ بْنُ هِشَامٍ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ عَنْ هِشَامٍ أَخْبَرَنَا أَبُو الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: كُسِفَتِ الشَّمْسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي يَوْمٍ شَدِيدِ الْحَرِّ. فَصَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِأَصْحَابِهِ فَأَطَالَ الْقِيَامَ حَتَّى جَعَلُوا يَخِرُّونَ ثُمَّ رَكَعَ فَأَطَالَ ثُمَّ رَفَعَ فَأَطَالَ ثُمَّ رَكَعَ فَأَطَالَ ثُمَّ رَفَعَ فَأَطَالَ ثُمَّ سَجَدَ سَجْدَتَيْنِ ثُمَّ قَامَ فَصَنَعَ نَحْوًا مِنْ ذَلِكَ فَكَانَ أَرْبَعُ رَكَعَاتٍ وَأَرْبَعُ سَجَدَاتٍ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ

1180. ISPRIČAO NAM JE Ibnus-Serh, kog je obavijestio Ibn Vehb. A ispričao nam je i Muhammed b. Seleme el-Muradi, prenijevši

١١٨٠. حَدَّثَنَا ابْنُ السَّرْحِ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. و حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ الْمُرَادِيُّ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي

---

385 Ovaj hadis je u cjelosti, veli El-Munziri, zabilježio i Muslim u *Sahihu*.

386 El-Fakihani kaže: "U nekim predanjima stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na prvom kijamu (prvog rekata) učio koliko suru El-Bekare, na drugom kijamu (prvog rekata) učio je koliko suru Ali Imran, na trećem kijamu (prvom u drugom rekatu) učio je koliko suru En-Nisa, a na četvrtom kijamu (drugom na drugom rekatu) učio je koliko suru El-Maide."

387 Ovaj hadis su, prema El-Munzirijevim riječima, zabilježili i Muslim u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu*.

od Ibn Vehba, on od Junusa, on od Ibn Šihaba, kog je obavijestio Urve b. ez-Zubejr, prenijevši od Aiše: **“Za života Allahovog Poslanika, s.a.v.s., dogodilo se pomračenje sunca. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je izišao u džamiju, poredao ljude u safove i stupio u namaz izgovorivši početni tekbir. Na kijamu je učio dugo, a onda je izgovorio tekbir i otišao na ruku, zadržavši se dugo na njemu. Zatim je podigao glavu i, izgovorivši:** ***Semiallahu limen hamideh Rabbena lekel-hamdu*****, nastavio dugo učiti, ali nešto kraće nego prvi put. Zatim je izgovorio tekbir i (ponovo) otišao na ruku, ostavši na njemu dugo, ali kraće nego prvi put. Zatim je rekao:** ***Semiallahu limen hamideh Rabbena lekel-hamdu*****. Na drugom rekatu je isto postupio, učinivši (ukupno na dva rekata) četiri rukua i četiri sedžde. Sunce se pojavilo prije nego je završio.”**[388]

1181. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Anbese, prenijevši od Junusa, on od Ibn Šihaba, ovaj od Kesira b. Abbasa, a on od Abdullaha b. Abbasa – spomenuvši od Aiše slično Urveovom hadisu – **da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., prilikom pomračenja sunca klanjao dva rekata i da je na svakom rekatu učinio po dva rukua.**[389]

1182. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. el-Furat b. Halid Ebu Mes’ud er-Razi, kog je

عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ: خُسِفَتِ الشَّمْسُ فِي حَيَاةِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَخَرَجَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْمَسْجِدِ فَقَامَ فَكَبَّرَ وَصَفَّ النَّاسُ وَرَاءَهُ. فَاقْتَرَأَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قِرَاءَةً طَوِيلَةً. ثُمَّ كَبَّرَ فَرَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا. ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ فَقَالَ: سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ. ثُمَّ قَامَ فَاقْتَرَأَ قِرَاءَةً طَوِيلَةً هِيَ أَدْنَى مِنَ الْقِرَاءَةِ الْأُولَى ثُمَّ كَبَّرَ فَرَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا هُوَ أَدْنَى مِنَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ ثُمَّ قَالَ: سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ. ثُمَّ فَعَلَ فِي الرَّكْعَةِ الْأُخْرَى مِثْلَ ذَلِكَ. فَاسْتَكْمَلَ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ وَأَرْبَعَ سَجَدَاتٍ. وَانْجَلَتِ الشَّمْسُ قَبْلَ أَنْ يَنْصَرِفَ.

١١٨١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ أَخْبَرَنَا عَنْبَسَةُ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ: كَانَ كَثِيرُ بْنُ عَبَّاسٍ يُحَدِّثُ أَنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ عَبَّاسٍ كَانَ يُحَدِّثُ: أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى فِي كُسُوفِ الشَّمْسِ مِثْلَ حَدِيثِ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ رَكْعَتَيْنِ

١١٨٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْفُرَاتِ بْنِ خَالِدٍ أَبُو مَسْعُودٍ الرَّازِيُّ أَنْبَأَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ

---

[388] Ovaj hadis su, prema El-Munzirijevim riječima, zabilježili u *El-Kutubus-Sitteu* svi autori.

[389] Zabilježili su ga i El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

obavijestio Muhammed b. Abdullah b. Ebu Džafer er-Razi, prenijevši od svoga oca, a on od Ebu Džafera er-Razija. A ispričano nam je i od Omera b. Šekika, kog je obavijestio Ebu Džafer er-Razi – ovaj hadis je on prenio i potpuniji je od hadisa koji je prenio Er-Rebia b. Enes – on od Ebul-Alijea, a on od Ubeja b. Ka'ba: **"U vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., dogodilo se pomračenje sunca. Allahov Poslanik, s.a.v.s., im je klanjao. (Na prvom rekatu) je učio jednu od dugih sura i učinio pet rukua i dvije sedžde. Zatim je ustao na drugi rekat i na njemu proučio jednu od dugih sura i učinio pet rukua i dvije sedžde. Potom je sjeo, okrenut prema kibli, i učio dovu sve dok pomračenje nije prestalo."**[390]

1183. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Sufjana, on od Habiba b. Ebu Sabita, ovaj od Tavusa, on od Ibn Abbasa, **da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., klanjavši prilikom pomračenja sunca, (na prvom rekatu je) učio, zatim učinio ruku, zatim učio, pa učinio ruku, zatim opet učio, pa učinio ruku, potom učio, pa**

اللَّهِ بْنِ أَبِي جَعْفَرٍ الرَّازِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ الرَّازِيِّ. قَالَ أبو داود: وَحُدِّثْتُ عَنْ عُمَرَ بْنِ شَقِيقٍ أَخْبَرَنَا أَبُو جَعْفَرٍ الرَّازِيُّ وَهَذَا لَفْظُهُ وَهُوَ أَتَمُّ عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ قَالَ: انْكَسَفَتِ الشَّمْسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَإِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى بِهِمْ فَقَرَأَ بِسُورَةٍ مِنَ الطُّوَلِ وَرَكَعَ خَمْسَ رَكَعَاتٍ وَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ ثُمَّ قَامَ الثَّانِيَةَ فَقَرَأَ سُورَةً مِنَ الطُّوَلِ وَرَكَعَ خَمْسَ رَكَعَاتٍ وَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ ثُمَّ جَلَسَ كَمَا هُوَ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ يَدْعُو حَتَّى انْجَلَى كُسُوفُهَا

١١٨٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ أَخْبَرَنَا حَبِيبُ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّهُ صَلَّى فِي كُسُوفِ الشَّمْسِ فَقَرَأَ ثُمَّ رَكَعَ ثُمَّ قَرَأَ ثُمَّ رَكَعَ

[390] I ovaj hadis je dokaz da su se pomračenja sunca i mjeseca u Vjerovjesnikovo, s.a.v.s., vrijeme desila više puta i da Allahov Poslanik, s.a.v.s., u takvim situacijama nikada nije klanjao više od dva rekata, ili da je činio različit broj rukua. Najčešće je na rekatu činio po dva rukua i dvije sedžde. Nekad je na jednom rekatu činio po tri rukua i dvije sedže, nekada po četiri rukua i dvije sedžde, kako stoji u sljedećem hadisu, a nekad po pet rukua i dvije sedžde, kako stoji u ovom hadisu. Koliko je kad Allahov Poslanik, s.a.v.s., činio kijama i rukua ovisilo je o tome koliko dugo je trajalo pomračenje.

učinio ruku, a onda otišao na sedždu. Na drugom rekatu je postupio isto kao na prvom.[391]

ثُمَّ قَرَأَ ثُمَّ رَكَعَ ثُمَّ قَرَأَ ثُمَّ رَكَعَ ثُمَّ سَجَدَ وَالْأُخْرَى مِثْلُهَا

1184. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, kog je obavijestio Zuhejr, prenijevši od El-Esveda b. Kajsa, on od Sa'lebea b. Ibada el-Abdija[392] (iz Basre) da je jednog dana prisustvovao hutbi Semurea b. Džunduba u kojoj je Semure rekao: **"Dok smo jednog dana ensarijski dječak i ja kamenjem gađali nešto, sunce se, a bilo je na dva ili tri koplja od horizonta, pomrači kao da je zaspalo. Jedan od nas reče: 'Hajmo u džamiju. Tako mi Allaha, ovo sunce je nagovještaj Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., da će se nešto desiti njegovim sljedbenicima.' Stigli smo u džamiju prepunu ljudi. Allahov Poslanik, s.a.v.s., istupi naprijed da nam imami. Učio je dugo, kako ni u jednom namazu prije toga, ali mu nismo čuli glas**[393]**. Zatim smo otišli na ruku. Na**

١١٨٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ أَخْبَرَنَا زُهَيْرٌ أَخْبَرَنَا الْأَسْوَدُ بْنُ قَيْسٍ حَدَّثَنِي ثَعْلَبَةُ بْنُ عِبَادٍ الْعَبْدِيُّ مِنْ أَهْلِ الْبَصْرَةِ أَنَّهُ شَهِدَ خُطْبَةً يَوْمًا لِسَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ قَالَ قَالَ سَمُرَةُ: بَيْنَمَا أَنَا وَغُلَامٌ مِنَ الْأَنْصَارِ نَرْمِي غَرَضَيْنِ لَنَا حَتَّى إِذَا كَانَتِ الشَّمْسُ قِيدَ رُمْحَيْنِ أَوْ ثَلَاثَةٍ فِي عَيْنِ النَّاظِرِ مِنَ الْأُفُقِ اسْوَدَّتْ حَتَّى آضَتْ كَأَنَّهَا تَنُّومَةٌ. فَقَالَ أَحَدُنَا لِصَاحِبِهِ: انْطَلِقْ بِنَا إِلَى الْمَسْجِدِ فَوَاللَّهِ لَيُحْدِثَنَّ شَأْنُ هَذِهِ الشَّمْسِ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أُمَّتِهِ حَدَثًا. قَالَ: فَدُفِعْنَا فَإِذَا هُوَ بَارِزٌ فَاسْتَقْدَمَ فَصَلَّى فَقَامَ بِنَا كَأَطْوَلِ مَا قَامَ بِنَا فِي صَلَاةٍ قَطُّ لَا نَسْمَعُ لَهُ صَوْتًا. قَالَ ثُمَّ رَكَعَ بِنَا كَأَطْوَلِ مَا رَكَعَ

---

391 Ovaj hadis su zabilježili, kako ističe El-Munziri, i Muslim u *Sahihu*, Et-Ti - mizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu.*

392 Sa'lebe b. Ibad el-Abdi el-Basri je bio prihvatljiv ravija. Pripadao je četvrtoj generaciji ravija hadisa. Od njega je hadise prenio El-Buhari, u *Edebul-mufredu.*

393 Ove riječi možemo shvatiti na dva načina: 1) Pošto je džamija bila prepuna, njih dvojica, pošto su posljednji stigli, klanjali su pozadi, toliko daleko od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da mu nisu čuli glas kada je učio; i 2) Da Allahov Poslanik, s.a.v.s., u tom namazu nije učio naglas, nego u sebi, kako stoji u hadisu koji su zabilježili Eš-Šafi i Ebu Ja'la od Ibn Abbasa, koji je rekao: **"Klanjao sam namaz prilikom pomračenja pored Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i od njega nisam čuo ni jednog harfa dok je učio Kur'an."** Međutim, Aišina predanja u kojima stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., prilikom pomračenja učio naglas, pouzdanija su od Ibn Abbasovog i Semureovog. Njega su zabilježili El-Buhari

rukuu je ostao dugo, kao nikada prije ni u jednom namazu, a nismo mu čuli glas. Zatim je učinio sedždu, a i mi za njim, i na njoj ostao dugo, kao ni u jednom namazu do tada, a nismo mu čuli glas. Isto je postupio i na drugom rekatu. Sunce se pojavilo dok je sjedio nakon drugog rekata. Zatim je predao selam, ustao, a onda zahvalio Allahu, spomenuo riječi hvale i posvjedočio da je samo Allah Bog i da je on Njegov rob i poslanik."[394] Potom je Ahmed b. Junus naveo Vjerovjesnikovu, s.a.v.s., hutbu.

بِنَا فِي صَلَاةٍ قَطُّ لَا نَسْمَعُ لَهُ صَوْتًا. ثُمَّ سَجَدَ بِنَا كَأَطْوَلِ مَا سَجَدَ بِنَا فِي صَلَاةٍ قَطُّ لَا نَسْمَعُ لَهُ صَوْتًا. ثُمَّ فَعَلَ فِي الرَّكْعَةِ الْأُخْرَى مِثْلَ ذَلِكَ. قَالَ: فَوَافَقَ تَجَلِّي الشَّمْسِ جُلُوسَهُ فِي الرَّكْعَةِ الثَّانِيَةِ. قَالَ: ثُمَّ سَلَّمَ ثُمَّ قَامَ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ وَشَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَشَهِدَ أَنَّهُ عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ. ثُمَّ سَاقَ أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ خُطْبَةَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

1185. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Vuhejb, prenijevši od Ejuba, on od Ebu Kilabea, a on od Kabisea el-Hilalija: **"Jednom prilikom je nastupilo pomračenje sunca. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je izišao preplašen (u džamiju) vukući za sobom svoj ogrtač. Tog dana sam sa njim i ja bio u Medini. Klanjao je dva rekata učeći dugo na kijamu. Kada je završio, sunce se već pojavilo. Rekao je: 'Ovo su znamenja kojima Uzvišeni Allah zastrašuje (Svoje robove). Zato, kada ugledate pomračenje, klanjajte namaz kao što klanjate propisane namaze.'"**

١١٨٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا وُهَيْبٌ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ قَبِيصَةَ الْهِلَالِيِّ قَالَ: كُسِفَتِ الشَّمْسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَخَرَجَ فَزِعًا يَجُرُّ ثَوْبَهُ وَأَنَا مَعَهُ يَوْمَئِذٍ بِالْمَدِينَةِ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ فَأَطَالَ فِيهِمَا الْقِيَامَ ثُمَّ انْصَرَفَ وَانْجَلَتْ فَقَالَ: إِنَّمَا هَذِهِ الْآيَاتُ يُخَوِّفُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِهَا. فَإِذَا رَأَيْتُمُوهَا فَصَلُّوا كَأَحْدَثِ صَلَاةٍ صَلَّيْتُمُوهَا مِنَ الْمَكْتُوبَةِ.

1186. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Ibrahim, kog je obavijestio Rejhan b. Seid,

١١٨٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا رَيْحَانُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا عَبَّادُ بْنُ مَنْصُورٍ

---

i Muslim u *Sahihima*, i Et-Tirmizi u *Džami'u*.

[394] Na temelju ovoga hadisa i hadisa koji slijedi, neki učenjaci smatraju da se namaz prilikom pomračenja sunca i mjeseca klanja isto kao i svi drugi namazi sa jednim kijamom, jednim rukuom i dvije sedžde na svakom rekatu i da se sastoji od dva rekata. Ovo je Ebu Hanifin stav.

prenijevši od Abbada b. Mensura, on od Ejuba, on od Ebu Kilabea, a on od Hilala b. Amira, on od Kabisa el-Hilalija, po smislu, slično Musaovom hadisu, dodavši: **"Sunce se toliko pomračilo da su se zvijezde ukazale."**

عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ هِلَالِ بْنِ عَامِرٍ: أَنَّ قَبِيصَةَ الْهِلَالِيَّ حَدَّثَهُ أَنَّ الشَّمْسَ كُسِفَتْ بِمَعْنَى حَدِيثِ مُوسَى قَالَ: حَتَّى بَدَتِ النُّجُومُ

261. Učenje u namazu prilikom pomračenja

٢٦١. بَاب الْقِرَاءَةِ فِي صَلَاةِ الْكُسُوفِ

1187. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Sa'd, kog je obavijestio njegov amidža, a njega njegov otac, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, ovaj od Hišama b. Urvea i Abdullaha b. Ebu Selemea, a on od Sulejmana b. Jesara, svi oni od Urvea, da je Aiša kazala: **"Jednom prilikom je nastupilo pomračenje sunca. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je izišao (iz kuće) u džamiju i klanjao sa ljudima. Pratila sam njegovo učenje i ustanovila da je proučio suru El-Bekare. Potom je učinio dvije sedžde. Zatim je ustao (na drugi rekat) i na njemu je dugo učio. Mislim da je na njemu proučio suru Ali Imran."** Naveo je cijeli hadis.

١١٨٧. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ سَعْدٍ أَخْبَرَنَا عَمِّي أَخْبَرَنَا أَبِي عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَقَ حَدَّثَنِي هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ كُلُّهُمْ قَدْ حَدَّثَنِي عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كُسِفَتِ الشَّمْسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَصَلَّى بِالنَّاسِ فَقَامَ فَحَزَرْتُ قِرَاءَتَهُ فَرَأَيْتُ أَنَّهُ قَرَأَ بِسُورَةِ الْبَقَرَةِ، وَسَاقَ الْحَدِيثَ، ثُمَّ سَجَدَ سَجْدَتَيْنِ ثُمَّ قَامَ فَأَطَالَ الْقِرَاءَةَ فَحَزَرْتُ قِرَاءَتَهُ أَنَّهُ قَرَأَ بِسُورَةِ آلِ عِمْرَانَ

1188. ISPRIČAO NAM JE El-Abbas b. el-Velid b. Mezjed, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od El-Evzaije, on od Ez-Zuhrija, ovaj od Urvea b. ez-Zubejra, a on od Aiše: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je na namazu prilikom pomračenja učio dugo i naglas."**

١١٨٨. حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ بْنِ مَزْيَدٍ أَخْبَرَنِي أَبِي أَخْبَرَنَا الْأَوْزَاعِيُّ أَخْبَرَنِي الزُّهْرِيُّ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَرَأَ قِرَاءَةً طَوِيلَةً فَجَهَرَ بِهَا يَعْنِي فِي صَلَاةِ الْكُسُوفِ

1189. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Zejda b. Eslema, on od Ataa b. Jesara, a on od Ibn Abbasa (od

١١٨٩. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنِ

Ebu Hurejrea): **“Nastupilo je pomračenje sunca, pa je Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanjao, a sa njim i ljudi. Na kijamu je dugo učio, poput sure El-Bekare, a onda je otišao na ruku.”**[395] Naveo je cijeli hadis.

ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: خُسِفَتِ الشَّمْسُ فَصَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالنَّاسُ مَعَهُ فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلًا بِنَحْوٍ مِنْ سُورَةِ الْبَقَرَةِ ثُمَّ رَكَعَ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ

262. O načinu pozivanja na ovaj namaz

٢٦٢. بَاب يُنَادَى فِيهَا بِالصَّلَاةِ

1190. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Osman, kog je obavijestio El-Velid, da je Abdurrahman b. Nemir upitao Ez-Zuhrija o načinu pozivanja na ovaj namaz, pa je Ez-Zuhri kazao da ga je obavijestio Urve, prenijevši od Aiše: **“Kada je nastupilo pomračenje sunca,**

١١٩٠. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ أَخْبَرَنَا الْوَلِيدُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ نَمِرٍ أَنَّهُ سَأَلَ الزُّهْرِيَّ فَقَالَ الزُّهْرِيُّ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كُسِفَتِ الشَّمْسُ

---

[395] Na temelju spomenutih i drugih pouzdanih hadisa, Ahmed, Ishak, a prema nekim rivajetima i Malik, smatraju da u namazu prilikom pomračenja i sunca i mjeseca treba učiti naglas.

Na temelju Semure b. Džundubovog hadisa, koji su zabilježili Ebu Davud i Et-Tirmizi, a koji glasi: **“Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam je imamio namaz prilikom pomračenja sunca, (učeći u sebi, tako) da mu nismo čuli glas.”**, i još nekih hadisa, Ibn Hadžer, u *Fethul-Bariju*, ističe da trojica imama: Ebu Hanife, Eš-Šafi, a prema nekim rivajetima i Malik, smatraju da u namazu prilikom pomračenja sunca treba učiti u sebi, dok u namazu prilikom pomračenja mjeseca treba učiti naglas.

Nevevi, u komentaru Muslimovog *Sahiha*, veli: “Naš stav je, kao i stav Malika, Ebu Hanife, Lejsa b. Sa’da i većine učenjaka, da u namazu prilikom pomračenja sunca treba učiti u sebi, a u namazu prilikom pomračenja mjeseca treba učiti naglas.”

Abdurrahman el-Mubarekfuri prvo mišljenje izdvaja kao ispravnije iz sljedećih razloga: 1) smatra da je ono utemeljenije, jer je bazirano na pouzdanijim predanjima, i 2) u tim predanjima je izričito naglašeno da treba učiti naglas, dok se u predanjima u kojima se spominje učenje u sebi to ne naglašava, nego ashab Semure b. Džundub veli da oni nisu čuli Poslanikov glas. To ne isključuje mogućnost da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., učio naglas, nego može značiti da su oni klanjali u zadnjim safovima te da ga zbog toga nisu čuli. U Mebsutinom predanju stoji: **“Stigli smo, a džamija je već bila puna.”**

Allahov Poslanik, s.a.v.s., je naredio nekom čovjeku da viče: *Es-Salatu džami'atun/ Dođite na zajednički namaz!*"[396]

فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا فَنَادَى أَنِ الصَّلَاةُ جَامِعَةٌ

263. O dijeljenju sadake prilikom pomračenja sunca ili mjeseca

٢٦٣. بَابُ الصَّدَقَةِ فِيهَا

1191. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Hišama b. Urvea, on od Urvea, a on od Aiše, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Pomračenje sunca i mjeseca ne nastupa ni zbog čije smrti niti života. Kad to vidite, obratite se Uzvišenom Allahu,[397] veličajte Ga i dijelite sadaku."**[398]

١١٩١. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا يُخْسَفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ. فَإِذَا رَأَيْتُمْ ذَلِكَ فَادْعُوا اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَكَبِّرُوا وَتَصَدَّقُوا

264. O oslobađanju roba prilikom pomračenja sunca i mjeseca

٢٦٤. بَابُ الْعِتْقِ فِيهَا

1192. ISPRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, kog je obavijestio Muavija b. Amr, prenijevši od Zaidea, on od Hišama, on od Fatime, da je Esma kazala: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., nam je prilikom namaza zbog pomračenja (sunca ili mjeseca) preporučivao oslobađanje robova."**[399]

١١٩٢. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ أَخْبَرَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو أَخْبَرَنَا زَائِدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ فَاطِمَةَ عَنْ أَسْمَاءَ قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْمُرُ بِالْعَتَاقَةِ فِي صَلَاةِ الْكُسُوفِ

[396] Na temelju ovoga hadisa, učenjaci su jednoglasni u mišljenju da se za namaz prilikom pomračenja sunca ili mjeseca neće učiti ezan. Mustehab je da se ljudi na ovaj namaz pozivaju na spomenuti način.

Ovaj hadis su zabilježili i El-Buhari i Muslim u *Sahihima*, sa senedom od Abdullaha b. Amra b. el-Asa. Muslim ga je zabilježio u nešto dužoj formi.

[397] Obratite se Uzvišenom Allahu namazom i dovom, puno Ga veličajte i dijelite sadaku.

[398] Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu*. En-Nesai ga je zabilježio u nešto dužem obliku.

[399] Ovaj hadis je, kako ističe El-Munziri, zabilježio i El-Buhari u *Sahihu*.

265. Mišljenje onih koji kažu da će se (u ovom namazu) učiniti dva rukua[400]

٢٦٥. بَاب مَنْ قَالَ يَرْكَعُ رَكْعَتَيْنِ

1193. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu Šuajb el-Harranijj, kog je obavijestio El-Haris b. Umejr el-Basri, prenijevši od Ejuba es-Sahtijanija, on od Ebu Kilabea, a on od En-Nu'mana b. Bešira: **"Jednom prilikom se u Vjerovjesnikovo, s.a.v.s., vrijeme desilo pomračenje sunca. Vjerovjesnik, s.a.v.s., je klanjao dva po dva rekata. Kad god bi klanjao dva rekata, (išaretom) je pitao je li prestalo pomračenje."**[401]

١١٩٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ حَدَّثَنِي الْحَارِثُ بْنُ عُمَيْرٍ الْبَصْرِيُّ عَنْ أَيُّوبَ السَّخْتِيَانِيِّ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ قَالَ: كُسِفَتِ الشَّمْسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَعَلَ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ رَكْعَتَيْنِ وَيَسْأَلُ عَنْهَا حَتَّى انْجَلَتْ

1194. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Ataa b. Es-Saiba, on od svoga oca, da je Abdullah b. Amr kazao: **"U vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., se desilo pomračenje sunca. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je stao na namaz. Na kijamu je dugo učio. Potom je otišao na ruku i na njemu se dugo zadržao. Potom se podigao sa rukua, dugo se zadržavši, a onda je učinio sedždu i dugo na njoj ostao. Potom je otišao i na drugu sedždu, zadržavši se i na njoj (veoma) dugo. Zatim je ustao i na drugom rekatu na isti način postupio. Zatim je na kraju (posljednje) sedžde puhnuo: 'Uf, uf!', a onda kazao: 'Gospodaru, zar mi nisi obećao da ih nećeš kazniti dok sam među njima?**

١١٩٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: انْكَسَفَتِ الشَّمْسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمْ يَكَدْ يَرْكَعُ ثُمَّ رَكَعَ فَلَمْ يَكَدْ يَرْفَعُ ثُمَّ رَفَعَ فَلَمْ يَكَدْ يَسْجُدُ ثُمَّ سَجَدَ فَلَمْ يَكَدْ يَرْفَعُ ثُمَّ رَفَعَ فَلَمْ يَكَدْ يَسْجُدُ ثُمَّ سَجَدَ فَلَمْ يَكَدْ يَرْفَعُ ثُمَّ رَفَعَ وَفَعَلَ فِي الرَّكْعَةِ الْأُخْرَى مِثْلَ ذَلِكَ. ثُمَّ نَفَخَ فِي آخِرِ سُجُودِهِ فَقَالَ أُفْ أُفْ. ثُمَّ قَالَ: رَبِّ أَلَمْ تَعِدْنِي أَنْ لَا تُعَذِّبَهُمْ وَأَنَا فِيهِمْ. أَلَمْ تَعِدْنِي أَنْ لَا تُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ

[400] Ebu Hanife, Muhammed i Ebu Jusuf smatraju da se namaz prilikom pomračenja sunca ili mjeseca klanja isto kao i svi drugi namazi, da se sastoji od dva rekata i dva rukua, što znači da će se na svakom rekatu učiniti samo po jedan ruku.

[401] Abdurrazzak je zabilježio u *Musanefu*, sa senedom od Ebu Kilabea: **"Kad god bi Vjerovjesnik, s.a.v.s., klanjao rekat, (išaretom) bi poslao čovjeka da vidi je li pomračenje prestalo."**

Zar mi nisi obećao da ih nećeš kazniti dok oni od Tebe oprost traže?' Kad je Allahov Poslanik, s.a.v.s., završio namaz, sunce se već bilo pojavilo." Naveo je cijeli hadis.[402]

يَسْتَغْفِرُونَ فَفَرَغَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ صَلَاتِهِ وَقَدْ أَمْحَصَتِ الشَّمْسُ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ

1195. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Bišr b. el-Mufeddal, prenijevši od El-Džurejrija, on od Hajjana b. Umejra, da je Abdurrahman b. Semure kazao: **"Dok sam jednom prilikom, za života Allahovog Poslanika, s.a.v.s., vježbao gađanje strijelama, nastupilo je pomračenje sunca. Ostavih strijele i pomislih: 'Odoh da vidim da se šta nije dogodilo Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., te se danas sunce pomračilo.' Zatekao sam ga kako, podigavši ruke, veliča Allaha, zahvaljuje Mu, izgovara:** ***La ilahe illallah*****, i moli. Tako je činio dok pomračenje nije prestalo. Klanjao je dva rekata i proučio dvije sure."**[403]

١١٩٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ أَخْبَرَنَا الْجُرَيْرِيُّ عَنْ حَيَّانَ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ: بَيْنَمَا أَتَرَمَّى بِأَسْهُمٍ فِي حَيَاةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ كُسِفَتِ الشَّمْسُ فَنَبَذْتُهُنَّ وَقُلْتُ: لَأَنْظُرَنَّ مَا أَحْدَثَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُسُوفُ الشَّمْسِ الْيَوْمَ فَانْتَهَيْتُ إِلَيْهِ وَهُوَ رَافِعٌ يَدَيْهِ يُسَبِّحُ وَيَحْمَدُ وَيُهَلِّلُ وَيَدْعُو حَتَّى حُسِرَ عَنِ الشَّمْسِ فَقَرَأَ بِسُورَتَيْنِ وَرَكَعَ رَكْعَتَيْنِ

266. O namazu zbog pomračine i drugih strahota

٢٦٦. بَاب الصَّلَاةِ عِنْدَ الظُّلْمَةِ وَنَحْوِهَا

1196. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Amr b. Džebele b. Ebu Revvad, kog je obavijestio Harremi b. Umare, prenijevši od Ubejdullaha b. en-Nadra, da je njegov otac rekao: **"Za Enes b. Malikovog života dogodila se velika pomračina. Otišao sam kod njega i upitao ga: 'Ebu Hamza, jesu li se dešavale slične strahote za života**

١١٩٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ جَبَلَةَ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ أَخْبَرَنَا حَرَمِيُّ بْنُ عُمَارَةَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ النَّضْرِ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ: كَانَتْ ظُلْمَةٌ عَلَى عَهْدِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ فَأَتَيْتُ أَنَسًا فَقُلْتُ: يَا أَبَا حَمْزَةَ هَلْ كَانَ يُصِيبُكُمْ مِثْلُ هَذَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ

---

[402] Ovaj hadis su zabilježili i Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu.*

[403] U jednom Muslimovom predanju ovog hadisa stoji: **"Došao sam kod njega i zatekao ga kako klanja. Digao je ruke i slavio Allaha, zahvaljivao Mu, veličao Ga, izgovarao Šehadet i učio dovu. Tako je činio dok pomračenje nije prestalo."** Ovaj hadis su zabilježili i Muslim u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu.*

Allahovog Poslanika, s.a.v.s?' On odgovori: 'Da Allah sačuva, znao je zapuhati takav vjetar da smo hitali u džamiju iz bojazni da nije nastupio Kijametski dan.'"[404]

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: مَعَاذَ اللهِ إِنْ كَانَتِ الرِّيحُ لَتَشْتَدُّ فَنُبَادِرُ الْمَسْجِدَ مَخَافَةَ الْقِيَامَةِ

267. O činjenju sedžde radi nekih znakova

٢٦٧. بَاب السُّجُودِ عِنْدَ الْآيَاتِ

1197. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Osman b. Ebu Safvan es-Sekafi, kog je obavijestio Jahja b. Kesir, prenijevši od Selma b. Džafera, on od El-Hakema b. Ebana, da je Ikrime kazao: **"Ibn Abbasu je neko rekao: 'Umrla je ta i ta (Vjerovjesnikova, s.a.v.s., supruga).'[405] Čuvši to, on učini sedždu. 'Zbog čega si učinio sedždu?' – upitan je, on reče: 'Allahov Poslanik, s.a.v.s., je kazao: 'Kad vidite kakav (upozoravajući) znak, učinite sedždu.',[406] a zar ima većeg (upozoravajućeg) znaka od smrti neke Vjerovjesnikove, s.a.v.s., supruge?'"[407]**

١١٩٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي صَفْوَانَ الثَّقَفِيُّ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سَلْمُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنِ الْحَكَمِ بْنِ أَبَانَ عَنْ عِكْرِمَةَ قَالَ: قِيلَ لِابْنِ عَبَّاسٍ: مَاتَتْ فُلَانَةُ بَعْضُ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَخَرَّ سَاجِدًا. فَقِيلَ لَهُ: أَتَسْجُدُ هَذِهِ السَّاعَةَ؟ فَقَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا رَأَيْتُمْ آيَةً فَاسْجُدُوا وَأَيُّ آيَةٍ أَعْظَمُ مِنْ ذَهَابِ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

[404] Zabilježio je Abd b. Humejd sa senedom od Ubeja b. Ka'ba, koji je kazao: **"Jednom prilikom je zapuhao jak vjetar. Neki ga čovjek poče grditi, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Ne grdi ga, njemu je naređeno, nego reci:** *Allahummme inni es'eluke hajreha ve hajre ma fiha ve hajre ma umiret bihi ve euzu bike min šerriha ve šerri na fiha ve šerri ma umiret bihi/Allahu, molim Te, podari nam dobro u njemu, dobro u onome što donosi i dobro u onome što mu je naređeno, a utječem Ti se od njegovog zla, zla onoga što on donosi i zla u onom što mu je naređeno."*

Eš-Šafi je zabilježio sa senedom od Alije b. Ebu Taliba da je prilikom zemljotresa sa ljudima klanjao dva rekata, učinivši na svakom rekatu po tri rukua i dvije sedžde. Ovo predanje je zabilježio i El-Bejheki i kazao da je potvrđeno.

[405] Neki učenjaci smatraju da je to bila Safija, a neki Hafsa.

[406] Et-Tibbi smatra da riječ *sedžda* ovdje ima općenito značenje. Kada je riječ o pomračenju sunca ili mjeseca, onda se pod pojmom *sedžda* misli na namaz, a ako se radi o nekom drugom upozoravajućem znaku, kao što su: jak vjetar, zemljotres i sl., onda se misli na sedždu, a može se odnositi i na namaz.

[407] Ovaj hadis je zabilježio i Et-Tirmizi u *Džami'u*, i za njega kazao da je po

POGLAVLJA O NAMAZU NA PUTU

تَفْرِيع صَلَاةِ السَّفَرِ

268. O namazu putnika

٢٦٨. بَاب صَلَاةِ الْمُسَافِرِ

1198. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Saliha b. Kejsana, on od Urvea b. ez-Zubejra, da je Aiša kazala: **"Prvobitno je (svaki) namaz propisan sa po dva rekata, i kod kuće i na putu,[408] pa je na putu ostao isti (broj rekata), a povećan je (broj rekata) kod kuće."[409]**

١١٩٨. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: فُرِضَتِ الصَّلَاةُ رَكْعَتَيْنِ رَكْعَتَيْنِ فِي الْحَضَرِ وَالسَّفَرِ فَأُقِرَّتْ صَلَاةُ السَّفَرِ وَزِيدَ فِي صَلَاةِ الْحَضَرِ

---

stepenu hasenun-garibun.

408 Zabilježili su Ahmed b. Hanbel, u *Musnedu*, El-Bejheki, u *Sunenu*, i Ibn Hibban i Ibn Huzejme, u *Sahihu*, da je Aiša kazala: **"Namazi u Mekki su propisani sa po dva rekata. Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., stigao u Medinu, svim namazima su dodata još po dva rekata, osim akšamu (koji je ostao na tri rekata), jer se akšam računa dnevnim vitrom, i sabahu, zbog toga što se na sabahu dugo uči."**

409 Islamski učenjaci, u pogledu skraćivanja namaza na putu, imaju različita mišljenja. Eš-Šafi, Malik, Ahmed b. Hanbel i još neki učenjaci smatraju da je na putu dozvoljeno skraćivati namaze, a dozvoljeno ih je klanjati i potpune. Svoje mišljenje temelje na pouzdanim hadisima koje je zabilježio Muslim u *Sahihu*, a u kojima stoji da su ashabi, putujući sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., različito postupali. Neki su četverorekatne namaze skraćivali na dva rekata, a neki su ih klanjali potpune i nisu jedni drugima stavljali nikakve primjedbe. El-Hattabi, u djelu *Mealimus-suneni*, kaže: "Ebu Hanife i većina učenjaka smatraju da je skraćivanje namaza na putu vadžib i da ih nije dozvoljeno klanjati potpune." Hammad b. Ebu Sulejman kaže: "Onaj ko na putu klanja potpun namaz, obnovit će ga." Svoje mišljenje temelje na hadisima iz kojih se vidi da su Vjerovjesnik, s.a.v.s., i većina ashaba češće kratili namaze nego što su ih klanjali potpune.

1199. ISPRIČALI SU NAM Ahmed b. Hanbel i Musedded, njih je obavijestio Jahja, prenijevši od Ibn Džurejdža. A ispričao nam je i Hušejš b. Asrem, prenijevši od Abdurrezzaka, on od Ibn Džurejdža, ovaj od Abdurrahmana b. Abdullaha b. Ebu Ammara, on od Abdullaha b. Babejha, da je Ja'la b. Umejje kazao: **"Rekao sam Omeru b. el-Hattabu: 'Zar ne vidiš da ljudi i dalje skraćuju namaz, a Uzvišeni Allah je rekao:** *A kada po zemlji putujete, nije vam grijeh da namaz skratite kad se nevjerničkog napada bojite!* **(En-Nisa, 101), a to vrijeme je prošlo?' On reče: 'I ja sam se tome čudio, pa sam to spomenuo Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. Rekao mi je: 'To vam je milostinja od Allaha, pa primite Njegovu milostinju.'''"**[410]

1200. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog su obavijestili Abdurrezzak i Muhammed b. Bekr, da je Ibn Džurejdž rekao: "Čuo sam Abdullaha b. Ebu Ammara kada priča..." – a onda je spomenuo hadis sličan prethodnom.

Ebu Davud kaže: "Prenosi ga Ebu Asim i Hammad b. Mes'ade kao što ga prenosi Ibn Bekr."

١١٩٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ وَمُسَدَّدٌ قَالَا أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ح. و حَدَّثَنَا خُشَيْشٌ يَعْنِي ابْنَ أَصْرَمَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي عَمَّارٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَابَيْهِ عَنْ يَعْلَى بْنِ أُمَيَّةَ: قَالَ قُلْتُ لِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ: أَرَأَيْتَ إِقْصَارَ النَّاسِ الصَّلَاةَ وَإِنَّمَا قَالَ تَعَالَى (إِنْ خِفْتُمْ أَنْ يَفْتِنَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا) فَقَدْ ذَهَبَ ذَلِكَ الْيَوْمَ فَقَالَ عَجِبْتُ مِمَّا عَجِبْتَ مِنْهُ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: صَدَقَةٌ تَصَدَّقَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِهَا عَلَيْكُمْ فَاقْبَلُوا صَدَقَتَهُ.

١٢٠٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ وَمُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ قَالَا أَنْبَأَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي عَمَّارٍ يُحَدِّثُ فَذَكَرَهُ نَحْوَهُ.

قَالَ أَبُو داود: رَوَاهُ أَبُو عَاصِمٍ وَحَمَّادُ بْنُ مَسْعَدَةَ كَمَا رَوَاهُ ابْنُ بَكْرٍ.

---

[410] Iz ovog hadisa zaključujemo da je skraćivanje namaza na putu mustehab i da nije obavezno. Da je obavezno, Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi rekao: **"Obavezni ste primiti Njegovu milostinju."** Ovaj hadis su zabilježili i Muslim u *Sahihu*, Et-Tirmizi u *Džami'u*, te En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

269. Kad će putnik početi skraćivati namaz

1201. ISPRIČAO NAM JE Ibn Beššar, kog je obavijestio Muhammed b. Džafer, prenijevši od Šu'bea, da je Jahja b. Jezid el-Hunai kazao: **"Pitao sam Enesa b. Malika o skraćivanju namaza, pa mi je rekao: 'Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., izišao (od Medine) tri milje[411] (ili: tri ferseha[412] – Šu'be je u nedoumici) klanjao bi po dva rekata.'"**

1202. ISPRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, kog je obavijestio Ibn Ujejne, prenijevši od Muhammeda b. el-Munkedira i Ibrahima b. Mejserea, da je Enes b. Malik kazao: **"Sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., sam u Medini podnevski (farz) klanjao sa četiri rekata, a ikindijski, kod Zul-Hulejfe, sa dva rekata."**

٢٦٩. بَاب مَتَى يَقْصُرُ الْمُسَافِرُ

١٢٠١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ يَحْيَى بْنِ يَزِيدَ الْهُنَائِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ عَنْ قَصْرِ الصَّلَاةِ. فَقَالَ أَنَسٌ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا خَرَجَ مَسِيرَةَ ثَلَاثَةِ أَمْيَالٍ أَوْ ثَلَاثَةِ فَرَاسِخَ - شَكَّ شُعْبَةُ - يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ

١٢٠٢. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ وَإِبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْسَرَةَ سَمِعَا أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الظُّهْرَ بِالْمَدِينَةِ أَرْبَعًا وَالْعَصْرَ بِذِي الْحُلَيْفَةِ رَكْعَتَيْنِ

270. O učenju ezana na putovanju

1203. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Ma'ruf, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Amra b. El-Harisa, on od Ebu Ušane el-Muafirija, ovaj od Ukbea b. Amira, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Uzvišeni Allah se divi pastiru koji (kod ovaca) na kakvom uzvišenju prouči ezan za namaz i klanja, i kaže: 'Pogledajte ovoga Moga roba,**

٢٧٠. بَاب الْأَذَانِ فِي السَّفَرِ

١٢٠٣. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ أَنَّ أَبَا عُشَّانَةَ الْمَعَافِرِيَّ حَدَّثَهُ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: يَعْجَبُ رَبُّكَ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ رَاعِي غَنَمٍ فِي رَأْسِ شَظِيَّةٍ بِجَبَلٍ يُؤَذِّنُ بِالصَّلَاةِ وَيُصَلِّي. فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: انْظُرُوا إِلَى عَبْدِي هَذَا يُؤَذِّنُ

---

[411] Milja je mjera za daljinu puta. Različita je u različitim zemljama. Morska milja iznosi 1.852 metra, dok engleska milja iznosi 1.609 metara.

[412] Ferseh iznosi tri milje, neki kažu 2.250 metara, a neki oko 7-8 km.

prouči ezan za namaz i klanja isključivo iz bojazni od Mene. Oprostit ću mu grijehe i uvest ću ga u Džennet.'"[413]

وَيُقِيمُ الصَّلَاةَ يَخَافُ مِنِّي قَدْ غَفَرْتُ لِعَبْدِي وَأَدْخَلْتُهُ الْجَنَّةَ

271. Putnik klanja iako je u dilemi da li je nastupilo vrijeme namaza ili nije

٢٧١. بَاب الْمُسَافِرِ يُصَلِّي وَهُوَ يَشُكُّ فِي الْوَقْتِ

1204. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ebu Muavija, da je El-Hadžadž b. Musa rekao Enesu b. Maliku: "Ispričaj nam šta si čuo od Poslanika, s.a.v.s.", pa je Enes b. Malik rekao: **"Kada bismo putovali sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., on bi klanjao podne čim bi sunce prešlo zenit, a potom bi nastavio putovanje."**

١٢٠٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْمِسْحَاجِ بْنِ مُوسَى قَالَ قُلْتُ لِأَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: حَدِّثْنَا مَا سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: كُنَّا إِذَا كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي السَّفَرِ فَقُلْنَا زَالَتِ الشَّمْسُ أَوْ لَمْ تَزُلْ صَلَّى الظُّهْرَ ثُمَّ ارْتَحَلَ

1205. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Šu'bea, on od Hamze el-Aizija iz plemena Benu Dabbe, a on od Malika b. Enesa: **"Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., pred podne odsjeo negdje, ne bi dalje putovao dok ne bi klanjao podne." Neki čovjek upita: "I ako bi to bilo polovinom dana?" On reče: "I ako bi to bilo polovinom dana."**[414]

١٢٠٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ حَدَّثَنِي حَمْزَةُ الْعَائِذِيُّ رَجُلٌ مِنْ بَنِي ضَبَّةَ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا نَزَلَ مَنْزِلًا لَمْ يَرْتَحِلْ حَتَّى يُصَلِّيَ الظُّهْرَ. فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: وَإِنْ كَانَ بِنِصْفِ النَّهَارِ؟ قَالَ: وَإِنْ كَانَ بِنِصْفِ النَّهَارِ

272. O sastavljanju namaza tokom putovanja

٢٧٢. بَاب الْجَمْعِ بَيْنَ الصَّلَاتَيْنِ

1206. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Ebuz-Zubejra

١٢٠٦. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ الْمَكِّيِّ عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ عَامِرِ بْنِ

---

[413] El-Munziri kaže da su sve ravije u senedu ovoga hadise pouzdane.

[414] Spomenuti hadisi ukazuju na to da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na putovanjima prakticirao klanjati podne čim mu nastupi vrijeme. Ukoliko bi odsjeo tačno u podne, ne bi putovao dalje dok ne bi klanjao, iako je mustehab kod kuće, kada su velike vrućine, pričekati dok ne prođe žega.

el-Mekkija, a on od Ebut-Tufejla Amira b. Vasilea,[415] oni od Muaza b. Džebela, **da su sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., putovali na Tebuk.**[416] **Allahov Poslanik, s.a.v.s., je (tokom putovanja) sastavljao podne sa ikindijom, i akšam sa jacijom. Jednog dana je odložio podne, a onda je izišao (iz šatora) i klanjao podne i ikindiju skupa. Zatim je ušao (u šator). Poslije je izišao**[417] **i klanjao skupa akšam i jaciju.**[418]

وَاثِلَةَ أَنَّ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ أَخْبَرَهُمْ: أَنَّهُمْ خَرَجُوا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ. فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَجْمَعُ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ وَالْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ. فَأَخَّرَ الصَّلَاةَ يَوْمًا ثُمَّ خَرَجَ فَصَلَّى الظُّهْرَ وَالْعَصْرَ جَمِيعًا. ثُمَّ دَخَلَ ثُمَّ خَرَجَ فَصَلَّى الْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ جَمِيعًا

1207. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Davud el-Atekijj, kog je obavijestio Hammad,

١٢٠٧. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْعَتَكِيُّ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ عَنْ نَافِعٍ: أَنَّ

[415] Ebu Tufejl Amir (a rečeno je i) Amr b. Vasile b. Abdullah el-Lejsi je rođen na dan Bitke na Uhudu. Vidio je Allahovog Poslanika, s.a.v.s., te se smatra ashabom. Prenosio je hadise i od Ebu Bekra, Omera i drugih ashaba. On je posljednji ashab; umro je 110. godine po Hidžri.

[416] Tebuk je mjesto, danas grad, blizu saudijsko-jordanske granice. Udaljen je od Medine oko 600 km.

[417] Neki učenjaci smatraju da se podne sa ikindijom i akšam sa jacijom mogu sastavljati samo dok osoba putuje, a kada negdje odsjedne, kao što je hotel i sl., to se ne može činiti. Međutim, ovaj hadis pobija takvo rezonovanje. Riječi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., izišao iz šatora i klanjao podne i ikindiju skupa, zatim ušao u šator, pa kasnije opet izišao i klanjao akšam i jaciju skupa, ukazuju na to da je toga dana odmarao i da nije putovao.

[418] Putnik ima još jednu olakšicu, a to je da, dok je na putu, može sastavljati podnevski sa ikindijskim, i akšamski sa jacijskim namazom. To može činiti na dva načina: 1) da ikindiju klanja skupa sa podnevom u podnevskom vremenu, a jaciju sa akšamom u akšamskom vremenu (džemu't-takdim); ili 2) da odloži podne i da ga klanja skupa sa ikindijom u ikindijskom vremenu, i da odloži akšam te da ga klanja skupa sa jacijom u jacijskom vremenu (džemu't-te'hir). Ovo, prema mišljenju većine učenjaka, može činiti na svim putovanjima.

Ebu Hanife smatra da se namazi mogu sastavljati samo na Arefatu, i to podne sa ikindijom u podnevskom vremenu (džem'ut-takdim), i na Muzdelifi, akšam sa jacijom u jacijskom vremenu (džem'ut-te'hir). Na drugim putovanjima se namazi ne mogu sastavljati.

prenijevši od Ejuba, a on od Nafia: “Ibn Omer bijaše u Mekki. Obavijestiše ga da njegova supruga Safija[419] (u Medini) umire. Čuvši za to, on krenu (ka Medini) odloživši klanjanje akšama. Putovao je, a kada je sunce zašlo a zvijezde se pojavile, reče: ‘Vjerovjesnik, s.a.v.s., je prakticirao sastaviti ova dva namaza kada bi zbog nečega hitnog morao putovati.’ On tada, pošto je bilo potpuno nestalo rumenila (na nebu), odsjede i klanja skupa akšam i jaciju.”[420]

ابْنَ عُمَرَ اسْتُصْرِخَ عَلَى صَفِيَّةَ وَهُوَ بِمَكَّةَ. فَسَارَ حَتَّى غَرَبَتِ الشَّمْسُ وَبَدَتِ النُّجُومُ. فَقَالَ: إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا عَجِلَ بِهِ أَمْرٌ فِي سَفَرٍ جَمَعَ بَيْنَ هَاتَيْنِ الصَّلَاتَيْنِ. فَسَارَ حَتَّى غَابَ الشَّفَقُ فَنَزَلَ فَجَمَعَ بَيْنَهُمَا

1208. ISPRIČAO NAM JE Jezid b. Halid b. Jezid b. Abdullah b. Mevheb er-Remli el-Hemdani, prenijevši od El-Mufeddala b. Fedalea i El-Lejsa b. Sa’da, oni od Hišama b. Sa’da, on od Ebuz-Zubejra, on od Ebut-Tufejla, a on od Muaza b. Džebela: “Ukoliko bi sunce prešlo zenit, Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi za vrijeme pohoda na Tebuk prakticirao klanjati podne i ikindiju skupa (u podnevskom vremenu). A ukoliko bi nastavio put prije nego bi sunce prešlo zenit, odložio bi podne do ikindije, pa bi ga klanjao skupa sa ikindijom (u ikindijskom vremenu). Tako je činio i sa akšamom: ukoliko bi sunce zašlo prije nego je nastavio put, klanjao bi akšam i jaciju skupa (u akšamskom vremenu); a ukoliko bi nastavio put prije nego sunce zađe, odložio bi akšam i klanjao ga skupa sa jacijom u (jacijskom vremenu).”

١٢٠٨. حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَوْهَبٍ الرَّمْلِيُّ الْهَمْدَانِيُّ أَخْبَرَنَا الْمُفَضَّلُ بْنُ فَضَالَةَ وَاللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ: أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ إِذَا زَاغَتِ الشَّمْسُ قَبْلَ أَنْ يَرْتَحِلَ جَمَعَ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ وَإِنْ يَرْتَحِلْ قَبْلَ أَنْ تَزِيغَ الشَّمْسُ أَخَّرَ الظُّهْرَ حَتَّى يَنْزِلَ لِلْعَصْرِ. وَفِي الْمَغْرِبِ مِثْلُ ذَلِكَ إِنْ غَابَتِ الشَّمْسُ قَبْلَ أَنْ يَرْتَحِلَ جَمَعَ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ وَإِنْ يَرْتَحِلْ قَبْلَ أَنْ تَغِيبَ الشَّمْسُ أَخَّرَ الْمَغْرِبَ حَتَّى يَنْزِلَ لِلْعِشَاءِ ثُمَّ جَمَعَ بَيْنَهُمَا.

قَالَ أَبُو داود: رَوَاهُ هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ حُسَيْنِ بْنِ عَبْدِ اللهِ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ

---

[419] Supruga Abdullaha b. Omera se zvala Safija b. Ebu Ubejd.

[420] Ovaj hadis su zabilježili i Et-Tirmizi u *Džami’u* i En-Nesai u *Sunenu*.

Ebu Davud kaže: "Prenio je i Hišam b. Urve od Husejna b. Abdullaha, on od Kurejba, on od Ibn Abbasa, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – slično hadisu El-Mufeddala i El-Lejsa."

1209. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe, kog je obavijestio Abdullah b. Nafi, prenijevši od Ebu Mevduda, on od Sulejmana b. Ebu Jahjaa, a on od Ibn Omera: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je na putovanju akšam i jaciju samo jedanput klanjao skupa."**[421]

Ebu Davud kaže: "Ovo je Ibn Omerov postupak prenijet od Ejuba, on od Nafia, kao i od Ibn Omera. Ibn Omer je viđen da je samo te noći, tj. kada mu je javljeno za Safijinu smrt, klanjao akšam i jaciju skupa. Mekhul je prenio od Nafia da je vidio Ibn Omera da je to učinio samo jedanput ili dvaput."

1210. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Ebuz-Zubejra el-Mekkijja, on od Seida b. Džubejra, a on od Abdullaha Ibn Abbasa: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je sastavljao podne sa ikindijom i akšam sa jacijom i u situacijama kada se nikoga nije bojao i kada nije bio na putovanju."** Malik kaže: **"Mislim da je to činio u situacijama kada bi padala (jaka) kiša."**[422]

عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَ حَدِيثِ الْمُفَضَّلِ وَاللَّيْثِ

١٢٠٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَافِعٍ عَنْ أَبِي مَوْدُودٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي يَحْيَى عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: مَا جَمَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ قَطُّ فِي السَّفَرِ إِلَّا مَرَّةً.

قَالَ أبو داود: وَهَذَا يُرْوَى عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ مَوْقُوفًا عَلَى ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ لَمْ يَرَ ابْنَ عُمَرَ جَمَعَ بَيْنَهُمَا قَطُّ إِلَّا تِلْكَ اللَّيْلَةَ يَعْنِي لَيْلَةَ اسْتُصْرِخَ عَلَى صَفِيَّةَ وَرُوِيَ مِنْ حَدِيثِ مَكْحُولٍ عَنْ نَافِعٍ: أَنَّهُ رَأَى ابْنَ عُمَرَ فَعَلَ ذَلِكَ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ

١٢١٠. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ الْمَكِّيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الظُّهْرَ وَالْعَصْرَ جَمِيعًا وَالْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ جَمِيعًا فِي غَيْرِ خَوْفٍ وَلَا سَفَرٍ، قَالَ مَالِكٌ: أَرَى ذَلِكَ كَانَ فِي مَطَرٍ.

---

[421] Abadi smatra da ovaj hadis merfu, tj. nije potvrđen kao postupak Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Potvrđen je samo kao mevkuf, tj. Ibn Omerov postupak. Ejub je istakao da je Nafi vidio Ibn Omera da je samo te noći sastavio akšam sa jacijom. Dakle, on je prenio samo ono što je on vidio. Međutim, i drugi su Ibn Omera, u drugim situacijama, viđali kako sastavlja namaze na putu.

[422] Na temelju ovoga hadisa, Ibn Omer, Urve b. ez-Zubejr, Seid b. el-Musejjeb, Omer b. Abdulaziz, Ebu Bekr b. Abdurrahman Ebu Seleme, Malik b. Enes, Eš-Šafi i Ahmed b. Hanbel smatraju da se podne sa ikindijom i akšam sa jacijom

Ebu Davud kaže: "U sličnom značenju ga je prenio i Hammad b. Seleme od Ebuz-Zubejra. A prenio ga je i Kurre b. Halid od Ebuz-Zubejra, koji je kazao: '...**prilikom našeg putovanja na Tebuk.**'"

قَالَ أَبُو داود: وَرَوَاهُ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ نَحْوَهُ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ. وَرَوَاهُ قُرَّةُ بْنُ خَالِدٍ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ قَالَ: فِي سَفْرَةٍ سَافَرْنَاهَا إِلَى تَبُوكَ

1211. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Ebu Muavija, prenijevši od El-A'meša, on od Habiba b. Ebu Sabita, on od Seida b. Džubejra, a on od Ibn Abbasa: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi u Medini sastavljao podne sa ikindijom i akšam sa jacijom i onda kada nije bilo bojazni i kada nije padala kiša." Neko je upitao Ibn Abbasa: "A šta je time htio?" On odgovori: "Htio je olakšati svojim sljedbenicima."**[423]

١٢١١. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ أَخْبَرَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: جَمَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ وَالْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ بِالْمَدِينَةِ مِنْ غَيْرِ خَوْفٍ وَلَا مَطَرٍ. فَقِيلَ لِابْنِ عَبَّاسٍ: مَا أَرَادَ إِلَى ذَلِكَ؟ قَالَ: أَرَادَ أَنْ لَا يُحْرِجَ أُمَّتَهُ

1212. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejd el-Muharibi, kog je obavijestio Muhammed b. Fudajl, prenijevši od svoga oca, da su Nafi i Abdullah b. Vakid kazali: **"Tokom jednog putovanja Ibn Omerov mujezin je uzviknuo: 'Namaz!' Ibn Omer**

١٢١٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الْمُحَارِبِيُّ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ نَافِعٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ وَاقِدٍ: أَنَّ مُؤَذِّنَ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: الصَّلَاةُ. قَالَ سِرْ سِرْ. حَتَّى إِذَا كَانَ قَبْلَ غُيُوبِ الشَّفَقِ نَزَلَ فَصَلَّى

---

mogu sastavljati i kod kuće usljed jake kiše i kaljuže. Ebu Hanife, Ebu Jusuf, Muhammed i El-Evzai smatraju da se usljed jake kiše podne sa ikindijom i akšam sa jacijom mogu sastavljati i kod kuće, ali tako što će se svaki namaz klanjati u njegovom vremenu. Klanjat će se podne pred kraj njegovog vremena, a ikindija na početku ikindijskog vremena. Na isti način će se klanjati i akšam i jacija: akšam pred kraj njegovog vremena, a jacija na početku njenog vremena.

[423] Na temelju ovoga hadisa, Ata b. Ebu Rebah, Malik i Ahmed b. Hanbel sm - traju da je bolesnoj osobi dozvoljeno sastaviti podne sa ikindijom i akšam sa jacijom i kod kuće. Ebu Hanife, Ebu Jusuf i Muhammed smatraju da bolesnik može sastaviti dva namaza: podne sa ikindijom i akšam sa jacijom i kod kuće, tako što će podnevski namaz klanjati pred kraj njegovog vremena, a ikindijski na početku njegovog vremena, i akšamski pred kraj njegovog, a jacijski na početku jacijskog vremena.

reče: 'Putuj, putuj!' I prije nego je nestalo rumenila (na nebu), on odsjede i klanja akšam. Potom malo sačeka i kad potpuno nestade rumenila, klanja jaciju, a zatim reče: 'Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., žurio zbog nečega, postupio bi ovako kako sam ja postupio.' Toga dana i noći prešao je tri etape."[424]

Ebu Davud kaže: "Slično je i sa istim senedom prenio i Ibn Džabir od Nafia."

الْمَغْرِبَ ثُمَّ انْتَظَرَ حَتَّى غَابَ الشَّفَقُ وَصَلَّى الْعِشَاءَ. ثُمَّ قَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا عَجِلَ بِهِ أَمْرٌ صَنَعَ مِثْلَ الَّذِي صَنَعْتُ. فَسَارَ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ مَسِيرَةَ ثَلَاثٍ.

قَالَ أبو داود: رَوَاهُ ابْنُ جَابِرٍ عَنْ نَافِعٍ نَحْوَ هَذَا بِإِسْنَادِهِ.

1213. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa er-Razi, kog je obavijestio Isa, prenijevši od Ibn Džabira isti ovaj smisao. A prenio ga je Abdullah b. el-Ala od Nafia, rekavši: **"I prije nego nestade rumenila (na nebu), on odsjede i klanja ih skupa."**

١٢١٣. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى الرَّازِيُّ أَنْبَأَنَا عِيسَى عَنِ ابْنِ جَابِرٍ بِهَذَا الْمَعْنَى. قَالَ أَبُو داود: وَرَوَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْعَلَاءِ عَنْ نَافِعٍ قَالَ: حَتَّى إِذَا كَانَ عِنْدَ ذَهَابِ الشَّفَقِ نَزَلَ فَجَمَعَ بَيْنَهُمَا

1214. ISPRIČALI SU NAM Sulejman b. Harb i Musedded, njih je obavijestio Hammad b. Zejd. A ispričao nam je i Amr b. Avn, kog je obavijestio Hammad b. Zejd, prenijevši od Amra b. Dinara, on od Džabira b. Zejda, da je Ibn Abbas kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam je u Medini klanjao osam i sedam rekata: podne, ikindiju, akšam i jaciju."**[425] Sulejman i Musedded nisu rekli: **"nam"**.

١٢١٤. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ وَمُسَدَّدٌ قَالَا أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ ح. وحَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ زَيْدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْمَدِينَةِ ثَمَانِيًا وَسَبْعًا. الظُّهْرَ وَالْعَصْرَ وَالْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ. وَلَمْ يَقُلْ سُلَيْمَانُ وَمُسَدَّدٌ بِنَا.

---

[424] Ovaj, i hadis koji slijedi, potvrđuju Ebu Hanifin i stav njegovih učenika da se namazi i na drugim putovanjima (osim Arefata i Muzdelife) kao i u drugim situacijama (zbog jake kiše i bolesti) mogu sastavljati, ali tako da se podne klanja pred kraj svog, a ikindija na početku svog vremena, i akšam na kraju svog, a jacija na početku svog vremena.

[425] Ove riječi se odnose na namaze koji se sastavljaju. Dakle, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je kod kuće u Medini podnevske i ikindijske farzove klanjao po četiri rekata i akšamske tri rekata, a jacijske četiri rekata. To je bila njegova stalna

Ebu Davud kaže: "Prenio ga je Salih, Et-Tevemeov štićenik, od Ibn Abbasa, koji je rekao: **'Kada ne bi padala (jaka) kiša...'**"

قَالَ أَبُو دَاوُد: وَرَوَاهُ صَالِحٌ مَوْلَى التَّوْأَمَةِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ فِي غَيْرِ مَطَرٍ.

1215. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Jahja b. Muhammed el-Džari, prenijevši od Abdulaziza b. Muhammeda, on od Malika, on od Ebuz-Zubejra, da je Džabir kazao: **"Dok je Allahov Poslanik, s.a.v.s., bio u Meki, sunce je zašlo te je akšam klanjao skupa sa jacijom kada je došao do Serefa."**[426]

١٢١٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدٍ الْجَارِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَابَتْ لَهُ الشَّمْسُ بِمَكَّةَ فَجَمَعَ بَيْنَهُمَا بِسَرِفٍ.

1216. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Hišam, kog je obavijestio Ahmed b. Hanbelov komšija, koji prenosi od Džafera b. Avna, da je Hišam b. Sad rekao: **"Između Mekke i Serefa je razdaljina deset milja."**

١٢١٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ هِشَامٍ جَارُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ أَخْبَرَنَا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ: بَيْنَهُمَا عَشَرَةُ أَمْيَالٍ يَعْنِي بَيْنَ مَكَّةَ وَسَرِفٍ

1217. ISPRIČAO NAM JE Abdumelik b. Šuajb, prenijevši od Ibn Vehba, on od El-Lejsa, on od Rebie, da je Abdullah b. Dinar ispričao: **"Dok sam bio kod Abdullaha b. Omera, zašlo je sunce, ali smo nastavili put. Kada se smrklo, povikasmo: 'Namaz!' Međutim, on nastavi putovanje sve dok ne nestade rumenila na nebu i dok se ne pojaviše zvijezde. Tek tada odsjede, klanja akšam sa jacijom i reče: 'Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da bi, kada bi žurio, ovako klanjao – skupa, nakon jednog dijela noći.'"**

١٢١٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنِ اللَّيْثِ قَالَ قَالَ رَبِيعَةُ يَعْنِي كَتَبَ إِلَيْهِ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ: غَابَتِ الشَّمْسُ وَأَنَا عِنْدَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ فَسِرْنَا فَلَمَّا رَأَيْنَاهُ قَدْ أَمْسَى قُلْنَا الصَّلَاةُ فَسَارَ حَتَّى غَابَ الشَّفَقُ وَتَصَوَّبَتِ النُّجُومُ. ثُمَّ إِنَّهُ نَزَلَ فَصَلَّى الصَّلَاتَيْنِ جَمِيعًا ثُمَّ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا جَدَّ بِهِ السَّيْرُ صَلَّى صَلَاتِي هَذِهِ. يَقُولُ: يَجْمَعُ بَيْنَهُمَا بَعْدَ لَيْلٍ.

---

praksa, osim u nekim izuzetnim situacijama (jaka kiša i bolest) o kojima je ranije bilo riječi.

[426] Ovaj hadis je dokaz da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., počinjao sa korišćenjem povlastica putovanja (skraćivanja i sastavljanja namaza) tek kada bi napustio mjesto stanovanja.

Ebu Davud kaže: "Prenio ga je i Asim b. Muhammed od svoga brata, on od Salima. A prenio je i Ibn Ebu Nedžih od Ismaila b. Abdurrahmana b. Zuejba **da bi Ibn Omer akšam i jaciju klanjao skupa nakon što bi nestalo rumenila.**"

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَاهُ عَاصِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ أَخِيهِ عَنْ سَالِمٍ. وَرَوَاهُ ابْنُ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ إِسْمَعِيلَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ ذُؤَيْبٍ أَنَّ الْجَمْعَ بَيْنَهُمَا مِنِ ابْنِ عُمَرَ كَانَ بَعْدَ غُيُوبِ الشَّفَقِ

1218. ISPRIČALI SU NAM Kutejbe i Ibn Mevhib, isti smisao, njih je obavijestio El-Mufeddal, prenijevši od Ukajla, on od Ibn Šihaba, a on od Enesa b. Malika: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je prakticirao, ukoliko bi nastavio put prije nego sunce pređe zenit, odložiti podne do ikindijskog vremena. Onda bi odsjeo i klanjao ih skupa. Ukoliko bi, pak, sunce prešlo zenit prije nego bi nastavio put, klanjao bi podne, a potom uzjahao jahalicu."**[427]

١٢١٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ وَابْنُ مَوْهَبٍ الْمَعْنَى قَالَا أَخْبَرَنَا الْمُفَضَّلُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا ارْتَحَلَ قَبْلَ أَنْ تَزِيغَ الشَّمْسُ أَخَّرَ الظُّهْرَ إِلَى وَقْتِ الْعَصْرِ ثُمَّ نَزَلَ فَجَمَعَ بَيْنَهُمَا. فَإِنْ زَاغَتِ الشَّمْسُ قَبْلَ أَنْ يَرْتَحِلَ صَلَّى الظُّهْرَ ثُمَّ رَكِبَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Ebu Davud kaže: "Mufeddal je bio egipatski kadija. On je Ibn Fedaleov sin. Bio je jedan od onih čija se dova primala."

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: كَانَ مُفَضَّلٌ قَاضِيَ مِصْرَ وَكَانَ مُجَابَ الدَّعْوَةِ وَهُوَ ابْنُ فَضَالَةَ.

1219. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Davud el-Mehri, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Džabira b. Ismaila, on od Ukajla, kazavši: **"I odložio bi akšam. A kada bi nestalo rumenila, klanjao bi ga skupa sa jacijom."**

١٢١٩. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْمَهْرِيُّ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي جَابِرُ بْنُ إِسْمَعِيلَ عَنْ عُقَيْلٍ بِهَذَا الْحَدِيثِ بِإِسْنَادِهِ قَالَ: وَيُؤَخِّرُ الْمَغْرِبَ حَتَّى يَجْمَعَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ الْعِشَاءِ حِينَ يَغِيبُ الشَّفَقُ

1220. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio El-Lejs, prenijevši od Jezida b. Ebu Habiba, on od Ebut-Tufejla Amira b. Vasilea, a on od Muaza b. Džebela: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je prilikom pohoda na Tebuk prakticirao odložiti**

١٢٢٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ عَامِرِ بْنِ وَاثِلَةَ عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ إِذَا ارْتَحَلَ قَبْلَ أَنْ

[427] U hadisu koji je zabilježio El-Hakim sa senedom od Enesa b. Malika stoji: **"Ukoliko bi, pak, sunce prešlo zenit prije nego bi (iz mjesta boravka) pošao na put, podne i ikindiju bi klanjao skupa, a potom uzjahao jahalicu."**

podne do ikindije i klanjati ga skupa sa ikindijom, ukoliko bi nastavio put prije nego sunce pređe zenit. A ukoliko bi nastavio put nakon što sunce maši zenit, pohitao bi sa ikindijom i klanjao je skupa sa podnevskim namazom (u podnevskom vremenu). Nakon toga bi krenuo na put. Također, ukoliko bi nastavio put prije zalaska sunca, odložio bi akšam do jacije i klanjao ga skupa sa jacijom (u jacijskom vremenu). A ukoliko bi nastavio put nakon zalaska sunca, požurio bi s jacijom, i klanjao je skupa sa akšamom (u akšamskom vremenu).”[428]

Ebu Davud kaže: “Ovaj hadis je prenio samo Kutejbe.”

تَزِيغَ الشَّمْسُ أَخَّرَ الظُّهْرَ حَتَّى يَجْمَعَهَا إِلَى الْعَصْرِ فَيُصَلِّيَهُمَا جَمِيعًا. وَإِذَا ارْتَحَلَ بَعْدَ زَيْغِ الشَّمْسِ صَلَّى الظُّهْرَ وَالْعَصْرَ جَمِيعًا ثُمَّ سَارَ. وَكَانَ إِذَا ارْتَحَلَ قَبْلَ الْمَغْرِبِ أَخَّرَ الْمَغْرِبَ حَتَّى يُصَلِّيَهَا مَعَ الْعِشَاءِ. وَإِذَا ارْتَحَلَ بَعْدَ الْمَغْرِبِ عَجَّلَ الْعِشَاءَ فَصَلَّاهَا مَعَ الْمَغْرِبِ.

قَالَ أَبُو دَاوُد: وَلَمْ يَرْوِ هَذَا الْحَدِيثَ إِلَّا قُتَيْبَةُ وَحْدَهُ

273. O kratkoći učenja u namazima na putu

٢٧٣. بَاب قَصْرِ قِرَاءَةِ الصَّلَاةِ فِي السَّفَرِ

1221. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, kog je obavijestio Šu’be, prenijevši od Adija b. Sabita, da je El-Bera kazao: **“Bili smo sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., na jednom putovanju, pa nam je imamio jaciju i na jednom rekatu učio suru** *Vet-Tini vez-zejtun*.**”**[429]

١٢٢١. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ فَصَلَّى بِنَا الْعِشَاءَ الْآخِرَةَ فَقَرَأَ فِي إِحْدَى الرَّكْعَتَيْنِ بِالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ

274. O dobrovoljnom namazu[430] na putovanju

٢٧٤. بَاب التَّطَوُّعِ فِي السَّفَرِ

1222. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Lejs, prenijevši od Safvana

١٢٢٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ عَنْ

428 Hadis Ebu Tufejla Amira b. Vasilea je zabilježio i Muslim u *Sahihu.*

429 Ovaj hadis su zabilježili u *El-Kutubus-Sitteu* svi autori.

430 El-Mubarekfuri smatra da se ovdje pod pojmom *dobrovoljni namaz* misli na

b. Sulejma, on od Ebu Busrea el-Gifarija,[431] da je Bera b. Azib el-Ensari kazao: **"Bio sam u društvu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., na osamnaest putovanja; nisam vidio da je ijednom propustio klanjati dva rekata nakon što sunce pređe zenit, a prije podnevskog farza."**[432]

1223. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Isaa b. Hafsa b. Asima b. Omera b. el-Hattaba, da je njegov otac kazao: **"Putovao sam sa Ibn Omerom. Klanjao nam je dva rekata (podneva) i otišao. Vidjevši neke ljude kako još klanjaju, upitao je: 'Šta rade ovi ljudi?' Odgovorih: 'Klanjaju nafilu.' On reče: 'Bratiću moj, da sam namjeravao klanjati nafilu, klanjao bih potpuni namaz. Putovao sam sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s. Sve dok mu Uzvišeni Allah nije dao smrt, nikada nije klanjao više od dva rekata. Putovao sam i sa Ebu Bekrom. Ni on na putovanju, sve dok mu Allah nije**

أَبِي بُسْرَةَ الْغِفَارِيِّ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ: صَحِبْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَمَانِيَةَ عَشَرَ سَفَرًا فَمَا رَأَيْتُهُ تَرَكَ رَكْعَتَيْنِ إِذَا زَاغَتِ الشَّمْسُ قَبْلَ الظُّهْرِ

١٢٢٣. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ حَفْصِ بْنِ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: صَحِبْتُ ابْنَ عُمَرَ فِي طَرِيقٍ قَالَ: فَصَلَّى بِنَا رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ أَقْبَلَ فَرَأَى نَاسًا قِيَامًا فَقَالَ: مَا يَصْنَعُ هَؤُلَاءِ؟ قُلْتُ: يُسَبِّحُونَ. قَالَ: لَوْ كُنْتُ مُسَبِّحًا أَتْمَمْتُ صَلَاتِي يَا ابْنَ أَخِي. إِنِّي صَحِبْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي السَّفَرِ فَلَمْ يَزِدْ عَلَى رَكْعَتَيْنِ حَتَّى قَبَضَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ .وَصَحِبْتُ أَبَا بَكْرٍ فَلَمْ يَزِدْ عَلَى رَكْعَتَيْنِ حَتَّى قَبَضَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ . وَصَحِبْتُ عُمَرَ فَلَمْ يَزِدْ

---

sunnete. Nevevi smatra da se učenjaci slažu u tome da se, općenito, nafila može klanjati tokom putovanja, a razilaze se u pogledu namaskih sunneta. Ibn Omer i drugi su ih tokom putovanja propuštali. Šafija i većina učenjaka smatraju da ih je mustehab klanjati. Abdurrahman el-Mubarekfuri veli: "Po meni, najispravniji je stav da je to prepušteno volji putnika: ukoliko želi, može ih klanjati, a ukoliko ne želi, nije ni obavezan."

[431] Ebu Busre el-Gifari je tabiin čije je ime nepoznato. Pripadao je četvrtoj g - neraciji ravija. Ibn Hibban ga smatra pouzdanim ravijom hadisa. Od njega je samo Safvan b. Sulejm prenosio hadise. U *El-Kutubus-Sitteu* je od njega zabilježen samo ovaj hadis, a bilježe ga Tirmizija i Ibn Madže. Mnogi ga miješaju sa Ebu Basreom el-Gifarijem, ashabom koji se zove Humejl.

[432] Ovaj hadis uzimaju kao dokaz učenjaci koji smatraju da se sunneti mogu klanjati tokom putovanja. Ovaj hadis je zabilježio i Et-Tirmizi u *Džami'u*, i za njega rekao da je hasenun-garibun.

dao smrt, nikada nije klanjao više od dva rekata. Putovao sam i sa Omerom, a ni on na putovanju, sve dok mu Allah nije dao smrt, nikada nije klanjao više od dva rekata. Putovao sam i sa Osmanom, koji, također, na putovanju, sve dok mu Allah ne dade smrt, nije nikada klanjao više od dva rekata. Zar Uzvišeni Allah nije rekao: *Vi u Allahovom Poslaniku imate lijep uzor.* (El-Ahzab, 21)'"

عَلَى رَكْعَتَيْنِ حَتَّى قَبَضَهُ اللَّهُ تَعَالَى. وَصَحِبْتُ عُثْمَانَ فَلَمْ يَزِدْ عَلَى رَكْعَتَيْنِ حَتَّى قَبَضَهُ اللَّهُ تَعَالَى. وَقَدْ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: (لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ)

275. O klanjanju dobrovoljnog i vitr-namaza na jahalici

٢٧٥. بَاب التَّطَوُّعِ عَلَى الرَّاحِلَةِ وَالْوِتْرِ

1224. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Junusa, on od Ibn Šihaba, on od Salima, a on od svoga oca: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je dobrovoljni namaz klanjao na jahalici, u pravcu u kom se zadesio. Na jahalici je klanjao i vitr-namaz,[433] ali na njoj nije klanjao farz-namaze."[434]**

١٢٢٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُسَبِّحُ عَلَى الرَّاحِلَةِ أَيَّ وَجْهٍ تَوَجَّهَ وَيُوتِرُ عَلَيْهَا. غَيْرَ أَنَّهُ لَا يُصَلِّي الْمَكْتُوبَةَ عَلَيْهَا

1225. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ribeijj b. Abdullah b. el-Džarud, prenijevši od Amra b. Ebul-Hadžadža, ovaj od El-Džaruda b. Ebu Sebrea, kome je ispričao Enes b. Malik: **"Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., putujući, htio klanjati**

١٢٢٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا رِبْعِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْجَارُودِ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ أَبِي الْحَجَّاجِ حَدَّثَنِي الْجَارُودُ بْنُ أَبِي سَبْرَةَ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا سَافَرَ

---

[433] Na temelju ovoga hadisa Eš-Šafi, Malik, Ahmed b. Hanbel i većina učenjaka smatraju da je vitr-namaz sunnet i da ga je dozvoljeno klanjati na jahalici, okrenuvši se tamo kud je okrenuta jahalica. Ebu Hanife smatra da je vitr-namaz vadžib i da ga nije dopušteno klanjati na jahalici, što, prema Abadijevom mišljenju, vjerodostojni hadisi o ovoj temi demantiraju.

[434] Ovaj hadis su zabilježili i El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

فَأَرَادَ أَنْ يَتَطَوَّعَ اسْتَقْبَلَ بِنَاقَتِهِ الْقِبْلَةَ فَكَبَّرَ ثُمَّ صَلَّى حَيْثُ وَجَّهَهُ رِكَابُهُ

dobrovoljni namaz, okrenuo bi jahalicu prema kibli i izgovorio početni tekbir, a onda bi nastavio klanjati okrenut tamo gdje je okrenuta njegova jahalica."[435]

١٢٢٦. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى الْمَازِنِيِّ عَنْ أَبِي الْحُبَابِ سَعِيدِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّهُ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي عَلَى حِمَارٍ وَهُوَ مُتَوَجِّهٌ إِلَى خَيْبَرَ

1226. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Amra b. Jahjaa el-Mazinija, on od Ebul-Hubaba Seida b. Jesara, da je Abdullah b. Omer kazao: **"Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da klanja na magarcu okrenut prema Hajberu."**[436]

١٢٢٧. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَاجَةٍ. قَالَ: فَجِئْتُ وَهُوَ يُصَلِّي عَلَى رَاحِلَتِهِ نَحْوَ الْمَشْرِقِ، وَالسُّجُودُ أَخْفَضُ مِنَ الرُّكُوعِ

1227. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Vekia, prenijevši od Sufjana, on od Ebuz-Zubejra, da je Džabir kazao: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., me je poslao da mu nešto donesem. Kada sam se vratio, zatekao sam ga kako klanja na jahalici okrenut u pravcu istoka. Prilikom sedždi (glavu je) spuštao nešto niže nego (što je to činio) na rukuu."**[437]

---

[435] Na temelju ovoga hadisa, neki učenjaci smatraju da je za onoga koji hoće klanjati nafilu na jahalici uvjet da prilikom izgovora početnog tekbira jahalicu okrene prema kibli, a ostatak namaza mogu klanjati prema strani prema kojoj je okrenuta jahalica. Eš-Šafi i Ebu Hanife to ne uslovljavaju.

[436] Ed-Darekutni i drugi učenjaci smatraju da je ovdje u pitanju greška. Pogriješio je Amr b. Jahja el-Mazini. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je klanjao na devi, a Malik b. Enes je, kako ističe Muslim, klanjao na magarcu. Abadi, pak, smatra da je ova Ed-Darekutnijeva tvrdnja diskutabilna pošto postoji mogućnost da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., nafilu nekada klanjao na devi, a nekada na magarcu.

[437] Ovaj, i drugi hadisi, dokaz su da se namaz tokom putovanja može obaviti u svakom prijevoznom sredstvu i to sjedeći ukoliko nije moguće drugačije. Osoba će se prilikom obavljanja namaza u prijevoznom sredstvu okrenuti onako kako je okrenuta dok sjedi, pa makar to i ne bilo prema kibli.

276. O klanjanju farz-namaza na jahalici iz nekog razloga

٢٧٦. بَاب الْفَرِيضَةِ عَلَى الرَّاحِلَةِ مِنْ عُذْرٍ

1228. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Halid, kog je obavijestio Muhammed b. Šuajb, prenijevši od En-Nu'mana b. Munzira, da je Ata b. Ebu Rebah upitao Aišu: **"Je li ženama dopušteno klanjati na životinjama?" Ona reče: "To im nije bilo dopušteno ni u teškom stanju ni u oskudici."**[438]

Muhammed kaže: "Ovo se odnosilo na obavezne namaze."

١٢٢٨. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبٍ عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ الْمُنْذِرِ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ أَنَّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ: هَلْ رُخِّصَ لِلنِّسَاءِ أَنْ يُصَلِّينَ عَلَى الدَّوَابِّ؟ قَالَتْ: لَمْ يُرَخَّصْ لَهُنَّ فِي ذَلِكَ فِي شِدَّةٍ وَلَا رَخَاءٍ.

قَالَ مُحَمَّدٌ: هَذَا فِي الْمَكْتُوبَةِ

277. Kada će putnik klanjati puni farz

٢٧٧. بَاب مَتَى يُتِمُّ الْمُسَافِرُ

1229. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad. A ispričao nam je i Ibrahim b. Musa, prenijevši od Ibn Ulejjea – ovo je njegov tekst – on od Alija b. Zejda, ovaj od Ebu Nadrea, da je Imran b. Husajn kazao: **"Učestvovao sam u**

١٢٢٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ ح و حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَنْبَأَنَا ابْنُ عُلَيَّةَ وَهَذَا لَفْظُهُ قَالَ أَنْبَأَنَا عَلِيُّ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ عَنْ عِمْرَانَ

[438] Ove riječi se odnose na klanjanje farz-namaza na jahalicama ili u prijevoznim sredstvima bez opravdanog razloga. Klanjanje kada za to postoji opravdan razlog bilo je dopušteno i ljudima i ženama. Opravdanim razlozima su se, u Vjerovjesnikovo, s.a.v.s., vrijeme, smatrali jaka kiša, kaljuža i bojazan od neprijatelja. U našim uslovima opravdanim razlogom se može smatrati i nemogućnost izlaska iz prijevoznog sredstva radi namaza, kao kada se npr. vozimo avionom, brodom, željeznicom i slično. Kao dokaz ovome može nam poslužiti hadis koji su zabilježili Ahmed b. Hanbel, u *Musnedu*, Et-Tirmizi u *Džamii'u* i En-Nisai i Ed-Darekutni, u *Sunenima*, sa senedom od Ja'laa b. Murrea, koji je kazao: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je sa ashabima stigao u klanac. On i ashabi bijahu na jahalicama, kiša iznad njih, a kaljuža ispod. Pošto nastupi vrijeme namaza, Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredi mujezinu da prouči ezan i ikamet i na jahalici istupi malo naprijed, ispred njih, i imami im, čineći ruku i sedždu pokretom glave. Prilikom činjenja sedždi (glavu je) spuštao nešto niže nego (što je to činio) prilikom obavljanja rukua."**

bitkama sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., a sa njim sam bio i prilikom Oslobođenja Mekke. Tada je u Mekki ostao osamnaest noći i sve vrijeme je (četverorekatne farzove) klanjao sa po dva rekata. Rekao je: 'O stanovnici (ovoga) grada, klanjajte po četiri rekata, jer smo mi putnici.'"[439]

بْنِ حُصَيْنٍ قَالَ: غَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَشَهِدْتُ مَعَهُ الْفَتْحَ. فَأَقَامَ بِمَكَّةَ ثَمَانِي عَشْرَةَ لَيْلَةً لَا يُصَلِّي إِلَّا رَكْعَتَيْنِ. وَيَقُولُ: يَا أَهْلَ الْبَلَدِ صَلُّوا أَرْبَعًا فَإِنَّا قَوْمٌ سَفْرٌ

1230. ISPRIČALI SU NAM Muhammed b. el-A'la i Osman b. Ebu Šejbe, isti smisao, prenijevši od Hafsa, on od Asima, on od Ikrimea, da je Ibn Abbas kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je boravio u Mekki sedamnaest dana. (Sve to vrijeme) je skraćivao namaz."** Ibn Abbas je rekao: **"Ko namjerava ostati sedamnaest dana, neka krati namaz, a ko namjerava ostati duže, neka klanja potpuni namaz."**

Ebu Davud kaže: "Abbad b. Mensur je prenio od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa: **'Vjerovjesnik, s.a.v.s., je u Mekki ostao devetnaest dana.'**"

١٢٣٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ وَعُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ الْمَعْنَى وَاحِدٌ قَالَا أَخْبَرَنَا حَفْصٌ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقَامَ سَبْعَ عَشْرَةَ بِمَكَّةَ يَقْصُرُ الصَّلَاةَ. قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: وَمَنْ أَقَامَ سَبْعَ عَشْرَةَ قَصَرَ وَمَنْ أَقَامَ أَكْثَرَ أَتَمَّ.

قَالَ أَبُو دَاود: قَالَ عَبَّادُ بْنُ مَنْصُورٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ أَقَامَ تِسْعَ عَشْرَةَ

1231. ISPRIČAO NAM JE En-Nufejli, kog je obavijestio Muhammed b. Seleme, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Ez-Zuhrija, on od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Ibn Abbasa: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je u vrijeme Oslobođenja Mekke**

١٢٣١. حَدَّثَنَا النُّفَيْلِيُّ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَقَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: أَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ

[439] Eš-Šafi smatra da je ovo gornja granica vremena boravka putnika u jednom mjestu u kome može skraćivati namaz, i važeća je samo u ratu. U miru je gornja granica tri dana. Po njegovom mišljenju, ukoliko putnik u miru naumi u jednom mjestu ostati najviše tiri dana, može skraćivati namaze, a ukoliko naumi ostati više od toga, mora klanjati pune farzove. Kao potvrdu ovakom stavu navodi slučaj Allahovog Poslanika, s.a.v.s., za vrijeme Oprosnog hadža. On je u Mekku stigao u nedjelju, a iz nje je otputovao u četvrtak. Za sve vrijeme boravka u njoj skraćivao je namaze.

u njoj ostao petnaest dana (i sve vrijeme je) skraćivao namaz."[440]

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis su prenijeli Ubade b. Sulejman, Ahmed b. Halid el-Vehbi i Selem b. el-Fadl od Ibn Ishaka. U njegovom senedu nisu spomenuli Ibn Abbasa."

1232. ISPRIČAO NAM JE Nasr b. Ali, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od Šerika, on od Ibnul-Asbehanija, on od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je boravio u Mekki sedamnaest dana (i sve vrijeme je četverorekatne farzove) klanjao sa po dva rekata."**[441]

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَكَّةَ عَامَ الْفَتْحِ خَمْسَ عَشْرَةَ يَقْصُرُ الصَّلَاةَ.

قَالَ أَبُودَاود: رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ وَأَحْمَدُ بْنُ خَالِدٍ الْوَهْبِيُّ وَسَلَمَةُ بْنُ الْفَضْلِ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ لَمْ يَذْكُرُوا فِيهِ ابْنَ عَبَّاسٍ

١٢٣٢. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنِي أَبِي أَخْبَرَنَا شَرِيكٌ عَنِ ابْنِ الْأَصْبَهَانِيِّ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقَامَ بِمَكَّةَ سَبْعَ عَشْرَةَ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ

[440] Postoji više hadisa koji govore o vremenu boravka Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u Mekki za vrijeme Oslobođenja Mekke. U nekim predanjima stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., tada u Mekki proveo devetnaest dana i da je sve vrijeme skraćivao namaz. U nekim predanjima stoji da je boravio osamnaest dana i da je sve vrijeme skraćivao namaz. U nekim predanjima stoji da je tada u Mekki proveo sedamnaest dana i da je sve to vrijeme skraćivao namaz. U nekim, pak, predanjima stoji da je tada u Mekki ostao petnaest dana i da je sve to vrijeme skraćivao namaz.

El-Bejheki je pokušao pomiriti ova predanja tako što da su oni koji su prenijeli da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u Mekki boravio devetnaest dana tu uračunali i dan dolaska i dan odlaska. Oni koji su prenijeli da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u Mekki boravio osamnaest dana računali su uz to i dan dolaska ili dan odlaska. Oni koji su prenijeli da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u Mekki boravio sedamnaest dana nisu računali dan dolaska ni dan odlaska. Što se, pak, tiče predanja u kojima stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., tada u Mekki boravio petnaest dana, njih je En-Nevevi, u djelu *El-Hulasa*, sve ocijenio slabim.

[441] Među islamskim učenjacima je sporno koliko će dana putnik skraćivati namaze ukoliko u jednom mjestu naumi boraviti duže vremena.

Eš-Šafi, Ahmed b. Hanbel i Malik smatraju da će putnik, ukoliko u jednom mjestu namjerava ostati tri dana, skraćivati namaze. Međutim, ukoliko namjerava ostati vše od tri dana, ne računajući dan dolaska, klanjat će puni namaz.

1233. ISPRIČALI SU NAM Musa b. Ismail i Muslim b. Ibrahim, isti smisao, njih je obavijestio Vuhejb, prenijevši od Jahjaa b. Ebu Ishaka, da je Enes b. Malik kazao: **"Krenuli smo sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s., iz Medine prema Mekki, pa je (četverorekatne namaze) klanjao sa dva rekata, sve dok se nije vratio u Medinu. Upitali smo (Enesa): 'Koliko ste ostali u Mekki?' On reče: 'Ostali smo deset dana.'"**[442]

١٢٣٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ وَمُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْمَعْنَى قَالَا أَخْبَرَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ أَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْمَدِينَةِ إِلَى مَكَّةَ فَكَانَ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ حَتَّى رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ. فَقُلْنَا: هَلْ أَقَمْتُمْ بِهَا شَيْئًا؟ قَالَ: أَقَمْنَا بِهَا عَشْرًا

1234. ISPRIČALI SU NAM Osman b. Ebu Šejbe i Ibnul-Musenna – ovo je Ibnul-Musenneov tekst – njega je obavijestio Ebu Usame. Ibnul-Musenna prenosi od Abdullaha b. Muhammeda b. Omera b. Alija b. Ebu Taliba, on od svoga oca, a on od njegovog djeda: **"Kada bi Alija putovao, putovao bi nakon zalaska sunca, kada bi se potpuno smračilo. Onda bi odsjeo i**

١٢٣٤. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَابْنُ الْمُثَنَّى وَهَذَا لَفْظُ ابْنِ الْمُثَنَّى قَالَا أَخْبَرَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ ابْنُ الْمُثَنَّى قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ: أَنَّ عَلِيًّا كَانَ إِذَا سَافَرَ سَارَ بَعْدَ مَا تَغْرُبُ الشَّمْسُ حَتَّى تَكَادَ أَنْ تُظْلِمَ. ثُمَّ يَنْزِلُ فَيُصَلِّي الْمَغْرِبَ. ثُمَّ يَدْعُوا بِعَشَائِهِ فَيَتَعَشَّى. ثُمَّ

Ebu Hanife smatra da će putnik skraćivati namaze ukoliko u jednom mjestu namjerava ostati manje od petnaest dana. Ukoliko, pak, namjerava ostati petnaest i više dana, klanjat će pune namaze.

Alija b. Ebu Talib smatra da će putnik skraćivati namaze ukoliko u nekom mjestu namjerava ostati manje od deset dana. Ukoliko, pak, namjerava ostati više, upotpunit će namaze.

Ibn Abbas i Ishak b. Rahevejh smatraju da će putnik skraćivati namaze ukoliko u nekom mjestu namjerava ostati manje od devetnaest dana, a upotpunut će namaze ukoliko namjerava ostati više od toga.

Svi se slažu da putnik može neograničeno skraćivati namaze ukoliko ne namjerava ostati duže od tri, deset, petnaest ili devetnaest dana, ali zbog prirode posla bude primoran produžavati rok boravka.

[442] Ne postoji kolizija između ovoga i prethodnih hadisa. U ovome hadisu Enes b. Malik priča o Vjerovjesnikovom putovanju i boravku u Mekki za vrijeme Oprosnog hadža, dok se u prethodnim hadisima govori o njegovom boravku u Mekki u vrijeme Oslobođenja Mekke.

klanjao akšam. Zatim bi zatražio večeru i večerao, a potom bi klanjao jaciju. Nakon toga bi nastavio put, rekavši: 'Ovako je radio Allahov Poslanik, s.a.v.s.'"[443] Osman je prenio od Abdullaha b. Muhammeda b. Omera b. Alije, on od Ebu Davuda, ovaj od Usamea b. Zejda, on od Hafsa b. Ubejdullaha b. Enesa b. Malika: **"Enes je akšam i jaciju klanjao zajedno kada bi potpuno nestalo rumenila (na nebu) i govorio bi: 'Vjerovjesnik, s.a.v.s., je ovako činio.'"** Slično je i Ez-Zuhri prenio od Enesa, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s.

يُصَلِّ الْعِشَاءَ ثُمَّ يَرْتَحِلُ وَيَقُولُ: هَكَذَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصْنَعُ.

قَالَ عُثْمَانُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ بْنِ عَلِيٍّ سَمِعْتُ أَبَا دَاوُد يَقُولُهُ وَرَوَى أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ حَفْصِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ يَعْنِي ابْنَ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: أَنَّ أَنَسًا كَانَ يَجْمَعُ بَيْنَهُمَا حِينَ يَغِيبُ الشَّفَقُ وَيَقُولُ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصْنَعُ ذَلِكَ. وَرِوَايَةُ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِثْلُهُ

278. Putnik će, dok boravi u neprijateljskoj zemlji, kratiti namaz

٢٧٨. بَاب إِذَا أَقَامَ بِأَرْضِ الْعَدُوِّ يَقْصُرُ

1235. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma'mera, on od Jahjaa b. Ebu Kesira, on od Muhammeda b. Abdurrahmana b. Sevbana, da je Džabir b. Abdullah kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je boravio dvadeset dana na Tebuku. Sve vrijeme je skraćivao namaz."**[444]

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis je samo Ma'mer prenio sa potpunim senedom."

١٢٣٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَنْبَأَنَا مَعْمَرٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنِ ثَوْبَانَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: أَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِتَبُوكَ عِشْرِينَ يَوْمًا يَقْصُرُ الصَّلَاةَ.

قَالَ أَبو داود: غَيْرُ مَعْمَرٍ يُرْسِلُهُ لَا يُسْنِدُهُ

[443] Ovaj hadis je zabilježio i En-Nesai u *Sunenu.*

[444] Koliko vremena će putnik skraćivati namaz ako nije precizno odlučio koliko će ostati, sporno je među islamskim učenjacima. Neki smatraju da će onaj koji nije odlučio koliko će tačno ostati u mjestu boravka, kao ratnik koji stalno očekuje borbu i pobjedu, namaz skraćivati do mjesec dana. Preko mjesec dana klanjat će puni namaz. Ebu Hanife, njegovi učenici i Eš-Šafi smatraju da će on u takvom slučaju skraćivati namaz u nedogled. Kao dokaz navode hadis koji je zabilježio El-Bejheki od Ibn Abbasa u kome stoji da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., na Hunejnu ostao četrdeset dana i da je sve vrijeme skraćivao namaz.

279. O namazu prilikom borbe[445]

٢٧٩. بَاب صَلَاةِ الْخَوْفِ

Mišljenje onih koji smatraju da će imam za vrijeme borbe, kada bude htio klanjati, poredati ljude u dva safa.

"Sa svima će izgovoriti početni tekbir i obaviti (kijam) i ruku. Onda će na sedždu otići imam i oni koji su u prvom safu. Oni iz drugog safa će ostati uspravno da ih čuvaju. Kada se ovi podignu sa sedžde, na sedždu će otići oni iz drugog safa. Nakon što i ovi iz drugog safa obave sedžu, ovi iz prvog safa će se povući na mjesto onih iz drugog safa, dok će ovi iz drugog safa proći naprijed na njihovo mjesto. Imam će sa svima obaviti (stajanje i) ruku drugog rekata. A kada imam ode na sedždu, sa njim će na sedžu otići samo ovi iz prvog safa, dok će ih oni iz drugog safa čuvati. Kada imam i ovi iz prvog safa sjednu, ovi iz dugog safa će obaviti sedždu. Zatim će svi skupa obaviti sjedenje i predati selam." Ebu Davud kaže da su ovo riječi Sufjana (es-Sevrija).

مَنْ رَأَى أَنْ يُصَلِّيَ بِهِمْ وَهُمْ صَفَّانِ فَيُكَبِّرُ بِهِمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَرْكَعُ بِهِمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَسْجُدُ الْإِمَامُ وَالصَّفُّ الَّذِي يَلِيهِ وَالْآخَرُونَ قِيَامٌ يَحْرُسُونَهُمْ. فَإِذَا قَامُوا سَجَدَ الْآخَرُونَ الَّذِينَ كَانُوا خَلْفَهُمْ. ثُمَّ تَأَخَّرَ الصَّفُّ الَّذِي يَلِيهِ إِلَى مَقَامِ الْآخَرِينَ وَتَقَدَّمَ الصَّفُّ الْأَخِيرُ إِلَى مَقَامِهِمْ. ثُمَّ يَرْكَعُ الْإِمَامُ وَيَرْكَعُونَ جَمِيعًا ثُمَّ يَسْجُدُ وَيَسْجُدُ الصَّفُّ الَّذِي يَلِيهِ وَالْآخَرُونَ يَحْرُسُونَهُمْ فَإِذَا جَلَسَ الْإِمَامُ وَالصَّفُّ الَّذِي يَلِيهِ سَجَدَ الْآخَرُونَ ثُمَّ جَلَسُوا جَمِيعًا ثُمَّ سَلَّمَ عَلَيْهِمْ جَمِيعًا. قَالَ أبو داود: هَذَا قَوْلُ سُفْيَانَ

1236. ISPRIČAO NAM JE Seid b. Mensur, kog je obavijestio Džerir b. Abdulhamid, prenijevši od Mensura, on od Mudžahida, da je Ebu Ajjaš ez-Zurekijja kazao: **"Bili smo sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., u Usfanu.[446] Zapovjednik mušrika bijaše Halid b. Velid. Klanjali smo podne, a mušrici rekoše: 'Primijetili smo kod njih**

١٢٣٦. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي عَيَّاشٍ الزُّرَقِيِّ قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعُسْفَانَ وَعَلَى الْمُشْرِكِينَ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ فَصَلَّيْنَا الظُّهْرَ. فَقَالَ الْمُشْرِكُونَ:

---

[445] Ovdje se općenito misli na način klanjanja obaveznih namaza u situacijama kada postoji opasnost i strah od neprijatelja, a specijalno u ratnim uslovima na frontu, kada nije u toku ofanziva. U vrijeme napada svako će klanjati samostalno, onako kako može, okrenuvši se tamo gdje mora.

[446] Usfan je bilo selo 36 milja udaljeno od Mekke.

neopreznost i nemar. Da smo udarili na njih kada su bili u namazu.' Tada je objavljen ajet o načinu klanjanja podnevskog i ikindijskog namaza za vrijeme borbe. Pošto nastupi vrijeme ikindije, Allahov Poslanik, s.a.v.s., se okrenu prema kibli. Mušrici su bili ispred njega. On iza sebe postavi dva safa. Kada je otišao na ruku, svi su za njim učinili ruku. Kada je otišao na sedždu, na sedždu su otišli samo oni iz prvog safa. Oni iz drugog safa su ostali uspravno, da ih čuvaju. Kada su ovi obavili dvije sedžde i ustali, oni iz drugog safa su otišli na sedždu, a ovi su ostali uspravno i čuvali ih. Zatim su se ovi naprijed povratili nazad, zamijenivši mjesto sa onima iz drugog safa (i nastavili klanjati dugi rekat). Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., otišao na ruku, svi su učinili ruku. A kada je otišao na sedždu, sa njim su na sedždu otišli samo oni iz prvog safa, dok su oni iz drugog safa ostali da ih čuvaju. Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., sa ovima iz prvog safa sjeo, na sedždu su otišli oni iz drugog safa, a onda su i oni sjeli. Sjedenje i predavanje selama učinili su skupa.[447] Ovako je (dva puta) klanjao: jedanput u Usfanu, a drugi put na Dan Benu Sulejma."

Ebu Davud kaže: "Ejub i Hišam su prenijeli od Ebuz-Zubejra, a on od Džabira, ovaj smi-

لَقَدْ أَصَبْنَا غِرَّةً. لَقَدْ أَصَبْنَا غَفْلَةً. لَوْ كُنَّا حَمَلْنَا عَلَيْهِمْ وَهُمْ فِي الصَّلَاةِ. فَنَزَلَتْ آيَةُ الْقَصْرِ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ. فَلَمَّا حَضَرَتِ الْعَصْرُ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ وَالْمُشْرِكُونَ أَمَامَهُ. فَصَفَّ خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَفٌّ وَصَفَّ بَعْدَ ذَلِكَ الصَّفِّ صَفٌّ آخَرُ. فَرَكَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَكَعُوا جَمِيعًا ثُمَّ سَجَدَ وَسَجَدَ الصَّفُّ الَّذِينَ يَلُونَهُ وَقَامَ الْآخَرُونَ يَحْرُسُونَهُمْ. فَلَمَّا صَلَّى هَؤُلَاءِ السَّجْدَتَيْنِ وَقَامُوا سَجَدَ الْآخَرُونَ الَّذِينَ كَانُوا خَلْفَهُمْ. ثُمَّ تَأَخَّرَ الصَّفُّ الَّذِي يَلِيهِ إِلَى مَقَامِ الْآخَرِينَ وَتَقَدَّمَ الصَّفُّ الْأَخِيرُ إِلَى مَقَامِ الصَّفِّ الْأَوَّلِ. ثُمَّ رَكَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَكَعُوا جَمِيعًا ثُمَّ سَجَدَ وَسَجَدَ الصَّفُّ الَّذِي يَلِيهِ وَقَامَ الْآخَرُونَ يَحْرُسُونَهُمْ. فَلَمَّا جَلَسَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالصَّفُّ الَّذِي يَلِيهِ سَجَدَ الْآخَرُونَ. ثُمَّ جَلَسُوا جَمِيعًا فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ جَمِيعًا. فَصَلَّاهَا بِعُسْفَانَ وَصَلَّاهَا يَوْمَ بَنِي سُلَيْمٍ.

قَالَ أَبُو دَاوُد: رَوَى أَيُّوبُ وَهِشَامٌ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ هَذَا الْمَعْنَى عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَكَذَلِكَ رَوَاهُ دَاوُدُ

[447] El-Hattabi kaže: "Namaza koji se klanjaju prilikom opasnosti i straha ima više vrsta. Allahov Poslanik, s.a.v.s., ih je klanjao u više prilika i na različite načine. U ovom hadisu objašnjava jedan od načina klanjanja namaza za vrijeme borbe. U sljedećim poglavljima na ovu temu bit će prikazani ostali načini klanjanja ovoga namaza."

sao, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. Također ga je prenio Davud b. Husajn od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa; Abdulmelik od Ataa, a on od Džabira; Katade od El-Hasana, on od Hittana, on od Ebu Musaa; Ikrime b. Halid od Mudžahida, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s.; Hišam b. Urve od svoga oca, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., a ovo su Es-Sevrijeve riječi."

بْنُ حُصَيْنٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ. وَكَذَلِكَ عَبْدُ الْمَلِكِ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرٍ وَكَذَلِكَ قَتَادَةُ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ حِطَّانَ عَنْ أَبِي مُوسَى فِعْلَهُ. وَكَذَلِكَ عِكْرِمَةُ بْنُ خَالِدٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَكَذَلِكَ هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ قَوْلُ الثَّوْرِيِّ

280. Mišljenje onih koji kažu da će jedan saf pristati za imamom, a da će drugi stati naspram neprijatelja

٢٨٠. بَاب مَنْ قَالَ يَقُومُ صَفٌّ مَعَ الْإِمَامِ وَصَفٌّ وِجَاهَ الْعَدُوِّ

Oni iza imama klanjat će jedan rekat. Tada će imam stojeći sačekati dok ovi koji su sa njim klanjali klanjaju i drugi rekat. Potom će oni otići i stati naspram neprijatelja, a doći će oni drugi, pa će i sa njima klanjati jedan rekat i sjedeći sačekati dok i oni samostalno klanjaju drugi rekat, a onda će sa svima predati selam.

فَيُصَلِّي بِالَّذِينَ يَلُونَهُ رَكْعَةً ثُمَّ يَقُومُ قَائِمًا حَتَّى يُصَلِّيَ الَّذِينَ مَعَهُ رَكْعَةً أُخْرَى ثُمَّ يَنْصَرِفُونَ فَيَصُفُّونَ وِجَاهَ الْعَدُوِّ. وَتَجِيءُ الطَّائِفَةُ الْأُخْرَى فَيُصَلِّي بِهِمْ رَكْعَةً وَيَثْبُتُ جَالِسًا فَيُتِمُّونَ لِأَنْفُسِهِمْ رَكْعَةً أُخْرَى ثُمَّ يُسَلِّمُ بِهِمْ جَمِيعًا

1237. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Muaz, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od Šu'bea, on od Abdurrahmana b. el-Kasima, on od svoga oca, on od Saliha b. Havvata, a on od Sehla b. Ebu Hasmea: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je klanjao sa ashabima za vrijeme borbe tako što ih je poredao iza sebe u dva safa, pa je sa onima koji su bili u prvom safu klanjao jedan rekat, a potom stojeći sačekao dok su oni samostalno klanjali drugi rekat. Potom su oni iz drugog safa prešli naprijed, a ovi iz prvog safa nazad, pa je Vjerovjesnik, s.a.v.s., i sa njima klanjao jedan rekat. Potom je sjeo**

١٢٣٧. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ مُعَاذٍ أَخْبَرَنَا أَبِي أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ صَالِحِ بْنِ خَوَّاتٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى بِأَصْحَابِهِ فِي خَوْفٍ فَجَعَلَهُمْ خَلْفَهُ صَفَّيْنِ فَصَلَّى بِالَّذِينَ يَلُونَهُ رَكْعَةً ثُمَّ قَامَ فَلَمْ يَزَلْ قَائِمًا حَتَّى صَلَّى الَّذِينَ خَلْفَهُمْ رَكْعَةً ثُمَّ تَقَدَّمُوا وَتَأَخَّرَ الَّذِينَ كَانُوا قُدَّامَهُمْ فَصَلَّى بِهِمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَكْعَةً

i sačekao dok su i oni sami klanjali drugi rekat, a onda je predao selam."[448]

ثُمَّ قَعَدَ حَتَّى صَلَّى الَّذِينَ تَخَلَّفُوا رَكْعَةً ثُمَّ سَلَّمَ

281. Mišljenje onih koji kažu da će grupa koja je jedan rekat klanjala za imamom drugi rekat klanjati samostalno

٢٨١. بَاب مَنْ قَالَ إِذَا صَلَّى رَكْعَةً

Kada imam klanja jedan rekat, čekat će stojeći, a oni će upotpuniti drugi rekat sami, potom će predati selam i stati naspram neprijatelja. Imam i muktedije će različito predavati selam. Jedna grupa neće predati selam skupa sa imamom.

وَثَبَتَ قَائِمًا أَتَمُّوا لِأَنْفُسِهِمْ رَكْعَةً ثُمَّ سَلَّمُوا ثُمَّ انْصَرَفُوا فَكَانُوا وِجَاهَ الْعَدُوِّ وَاخْتَلَفَ فِي السَّلَامِ

1238. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Jezida b. Rumana, on od Saliha b. Havvata, a on od nekoga[449] ko je sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., klanjao namaz u strahu za vrijeme Pohoda na Zatur-Rika.[450] Rekao je: **"Jedan saf je klanjao sa njim, a drugi je bio naspram neprijatelja. Sa onima koji su klanjali sa njim klanjao je jedan rekat, a onda je stojeći čekao dok su**

١٢٣٨. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ رُومَانَ عَنْ صَالِحِ بْنِ خَوَّاتٍ عَمَّنْ صَلَّى مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ ذَاتِ الرِّقَاعِ صَلَاةَ الْخَوْفِ: أَنَّ طَائِفَةً صَفَّتْ مَعَهُ وَطَائِفَةٌ وِجَاهَ الْعَدُوِّ فَصَلَّى بِالَّتِي مَعَهُ رَكْعَةً ثُمَّ ثَبَتَ قَائِمًا وَأَتَمُّوا لِأَنْفُسِهِمْ ثُمَّ انْصَرَفُوا وَصَفُّوا

---

448 U ovome hadisu Allahov Poslanik, s.a.v.s., je objasnio još jedan način klanjanja namaza za vrijeme borbe. Malo se razlikuje od načina koji je spomenut u prethodnom poglavlju. Kao što se vidi iz svih spomenutih hadisa, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je sve četverorekatne namaze u takvim situacijama kratio na dva rekata.

449 Neki vele da je čovjek koji je klanjao sa Allahovim Poslanikom prilikom Pohoda na Zatu-Rika bio Sehl b. Ebu Haseme. Hafiz Ibn Hadžer el-Askalani kaže: "Ispravnije je mišljenje onih koji kažu da je on bio Salihov otac, Havvat b. Džubejr." To je potvrdio i En-Nevevi, u djelu *Et-Tehzib.*

450 Pohod na Zatur-Rika se dogodio, prema mišljenju nekih, 4. a, prema mišljenju većine, 7. godine po Hidžri. To je bio Vjerovjesnikov, s.a.v.s., pohod protiv beduina Arapa koji su krstarili Nedždom, pljačkali i ubijali. (*Zapečaćeni džennetski napitak*, 431)

oni samostalno upotpunili namaz. Zatim su otišli i stali naspram neprijatelja. Potom je došla druga grupa sa kojom je klanjao preostali rekat i sjedeći sačekao dok oni nisu samostalno upotpunili namaz, a onda je sa njima predao selam."[451]

Malik kaže: "Hadis Jezida b. Rumana mi je nešto najdraže što sam (u vezi klanjanja namaza za vrijeme borbe) čuo."[452]

1239. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Jahjaa b. Seida, on od El-Kasima b. Muhammeda, a on od Saliha b. Havvata el-Ensarija da mu je ispričao Sehl b. Ebu Hasme el-Ensari, rekavši: **"Namaz za vrijeme borbe će se klanjati tako što će imam sa jednom grupom klanjati, a druga grupa će ostati naspram neprijatelja. Imam će sa tom grupom klanjati jedan rekat i, nakon što sa njima učini sedžde, ustat će i stojeći čekati dok oni sami klanjaju preostali rekat, predaju selam i zauzmu položaj naspram neprijatelja. Zatim će doći druga grupa, koja nije klanjala. Oni će iza imama izgovoriti početni tekbir, pa će imam sa njima učiniti ruku i sedždu i predati selam, a oni će samostalno klanjati preostali rekat i potom predati selam."[453]**

وِجَاهَ الْعَدُوِّ وَجَاءَتِ الطَّائِفَةُ الْأُخْرَى فَصَلَّى بِهِمُ الرَّكْعَةَ الَّتِي بَقِيَتْ مِنْ صَلَاتِهِ ثُمَّ ثَبَتَ جَالِسًا وَأَتَمُّوا لِأَنْفُسِهِمْ ثُمَّ سَلَّمَ بِهِمْ.

قَالَ مَالِكٌ: وَحَدِيثُ يَزِيدَ بْنِ رُومَانَ أَحَبُّ مَا سَمِعْتُ إِلَيَّ

١٢٣٩. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ خَوَّاتٍ الْأَنْصَارِيِّ أَنَّ سَهْلَ بْنَ أَبِي حَثْمَةَ الْأَنْصَارِيَّ حَدَّثَهُ: **أَنَّ صَلَاةَ الْخَوْفِ أَنْ يَقُومَ الْإِمَامُ وَطَائِفَةٌ مِنْ أَصْحَابِهِ وَطَائِفَةٌ مُوَاجِهَةُ الْعَدُوِّ. فَيَرْكَعُ الْإِمَامُ رَكْعَةً وَيَسْجُدُ بِالَّذِينَ مَعَهُ ثُمَّ يَقُومُ. فَإِذَا اسْتَوَى قَائِمًا ثَبَتَ قَائِمًا وَأَتَمُّوا لِأَنْفُسِهِمُ الرَّكْعَةَ الْبَاقِيَةَ ثُمَّ سَلَّمُوا وَانْصَرَفُوا وَالْإِمَامُ قَائِمٌ. فَكَانُوا وِجَاهَ الْعَدُوِّ. ثُمَّ يُقْبِلُ الْآخَرُونَ الَّذِينَ لَمْ يُصَلُّوا فَيُكَبِّرُونَ وَرَاءَ الْإِمَامِ فَيَرْكَعُ بِهِمْ وَيَسْجُدُ بِهِمْ ثُمَّ يُسَلِّمُ فَيَقُومُونَ فَيَرْكَعُونَ لِأَنْفُسِهِمُ الرَّكْعَةَ الْبَاقِيَةَ ثُمَّ يُسَلِّمُونَ.**

451 El-Munziri kaže: "Ovaj hadis su zabilježili El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

452 Ovako stoji u predanju koje je El-Kanebi prenio od Malika. Međutim, u predanju koje je Malik prenio, u *Muvettau*, od Jahjaa b. Jahja el-Lejsija stoji da je Malik kazao: "Hadis koji je prenio El-Kasim b. Muhammed od Saliha b. Havvata mi je nešto najdraže što sam čuo u vezi namaza za vrijeme borbe."

453 Način klanjanja namaza za vrijeme borbe, koji je spomenut u ovom hadisu, razlikuje se od načina klanjanja ovog namaza, koji su spomenuti u nekim ranijim,

Ebu Davud kaže: "Jahja b. Seidovo predanje od El-Kasima je isto kao i Jezid b. Rumanovo predanje, s tim što se od njega razlikuje u pogledu selama. A i Ubejdullahovo predanje je isto kao i Jahja b. Seidovo predanje, s tim što je Jahja b. Seid kazao da je El-Kasim rekao: **"...i stojeći će čekati."**

قَالَ أَبـو داود: وَأَمَّا رِوَايَةُ يَحْيَى ابْنِ سَـعِيدٍ عَنِ الْقَاسِـمِ نَحْوَ رِوَايَةِ يَزِيدَ بْنِ رُومَانَ إِلَّا أَنَّهُ خَالَفَهُ فِي السَّلَامِ. وَرِوَايَةُ عُبَيْدِ اللَّهِ نَحْوَ رِوَايَةِ يَحْيَى ابْنِ سَعِيدٍ قَالَ وَيَثْبُتُ قَائِمًا

282. Mišljenje onih koji kažu da će obje grupe sa imamom izgovoriti početni tekbir

٢٨٢. بَاب مَنْ قَالَ يُكَبِّرُونَ جَمِيعًا

Obje grupe će (sa imamom) izgovoriti početni tekbir, iako je druga grupa (u tom momentu) leđima okrenuta prema kibli. Zatim će imam, sa grupom koja je iza njega, klanjati jedan rekat. Potom će oni otići na mjesto svojih drugova, a ovi će doći (u prvi saf) i (prvo) samostalno klanjati jedan rekat, a onda drugi rekat za imamom. Potom će oni koji su naspram neprijatelja samostalno klanjati drugi rekat. Imam će (to vrijeme) sjedeći čekati, a onda sa objema grupama predati selam.

وَإِنْ كَانُوا مُسْتَدْبِرِي الْقِبْلَةِ ثُمَّ يُصَلِّي بِمَنْ مَعَهُ رَكْعَةً ثُمَّ يَأْتُونَ مَصَافَّ أَصْحَابِهِمْ وَيَجِيءُ الْآخَرُونَ فَيَرْكَعُونَ لِأَنْفُسِهِمْ رَكْعَةً ثُمَّ يُصَلِّي بِهِمْ رَكْعَةً ثُمَّ تُقْبِلُ الطَّائِفَةُ الَّتِي كَانَتْ مُقَابِلَ الْعَدُوِّ فَيُصَلُّونَ لِأَنْفُسِهِمْ رَكْعَةً وَالْإِمَامُ قَاعِدٌ ثُمَّ يُسَلِّمُ بِهِمْ كُلِّهِمْ جَمِيعًا

1240. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, prenijevši od Ebu Abdurrahmana el-Mukrija, kog su obavijestili Hajve i Ibn Lehia, prenijevši od Ebul-Esveda,[454] on od Urvea b. ez-Zubejra, da je Mervan b. el-Hakem upitao Ebu Hurejrea: **"Jesi li sa Allahovim**

١٢٤٠. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُقْرِئُ أَخْبَرَنَا حَيْوَةُ وَابْنُ لَهِيعَةَ قَالَا أَخْبَرَنَا (أَنْبَأَنَا) أَبُو الْأَسْوَدِ أَنَّهُ سَمِعَ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ يُحَدِّثُ عَنْ مَرْوَانَ بْنِ الْحَكَمِ أَنَّهُ سَأَلَ أَبَا هُرَيْرَةَ: هَلْ صَلَّيْتَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

---

a i u prethodnom hadisu, po tome što u tim hadisima stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., čekao sjedeći dok druga grupa samostalno klanja drugi rekat i skupa sa njima bi predao selam. A u ovome hadisu stoji da Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije čekao na njih, nego je sam predao selam, a da su oni predali selam nakon što su samostalno dovršili namaz.

[454] Ebul-Esved je Muhammed b. Abdurrahman el-Esedi.

Poslanikom, s.a.v.s., klanjao namaz za vrijeme borbe?" "Jesam." – odgovorio je Ebu Hurejre. "Kada?" – upita Mervan. Ebu Hurejre[455] reče: "Prilikom Pohoda na Nedžd, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je stao da klanja ikindiju. Za njim je pristala jedna skupina, a druga, koja je bila okrenuta leđima prema kibli, stala je naspram neprijatelja. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je izgovoro početni tekbir. Sa njim su ga svi izgovorili: i oni što su bili iza njega i oni što su bili naspram neprijatelja. Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ustao (na drugi rekat), oni što su klanjali sa njim (prvi rekat) odoše i stadoše naspram neprijatelja, a dođe grupa koja je bila naspram neprijatelja (i klanja jedan rekat samostalno). Dok su oni klanjali: činili ruku i sedžde, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je stajao. Potom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., sa njima klanjao drugi rekat, učinivši sa njima ruku i sedžde. Tada se okrenu skupina koja je bila naspram neprijatelja i samostalno klanja drugi rekat, učinivši ruku i sedžde. Dok su ovi klanjali, Allahov Poslanik, s.a.v.s., i grupa iza njega su sjedili. Allahov Poslanik, s.a.v.s., zatim predade selam, pa ga i svi predadoše. On je tada klanjao dva rekata, sa svakom skupinom po jedan."[456]

وَسَلَّمَ صَلَاةَ الْخَوْفِ؟ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ نَعَمْ. قَالَ مَرْوَانُ: مَتَى؟ فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: عَامَ غَزْوَةِ نَجْدٍ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى صَلَاةِ الْعَصْرِ فَقَامَتْ مَعَهُ طَائِفَةٌ وَطَائِفَةٌ أُخْرَى مُقَابِلَ الْعَدُوِّ وَظُهُورُهُمْ إِلَى الْقِبْلَةِ. فَكَبَّرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَبَّرُوا جَمِيعًا الَّذِينَ مَعَهُ وَالَّذِينَ مُقَابِلِي الْعَدُوِّ. ثُمَّ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَامَتِ الطَّائِفَةُ الَّتِي مَعَهُ فَذَهَبُوا إِلَى الْعَدُوِّ فَقَابَلُوهُمْ. وَأَقْبَلَتِ الطَّائِفَةُ الَّتِي كَانَتْ مُقَابِلِي الْعَدُوِّ فَرَكَعُوا وَسَجَدُوا وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَائِمٌ كَمَا هُوَ ثُمَّ قَامُوا فَرَكَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَكْعَةً أُخْرَى وَرَكَعُوا مَعَهُ وَسَجَدَ وَسَجَدُوا مَعَهُ. ثُمَّ أَقْبَلَتِ الطَّائِفَةُ الَّتِي كَانَتْ مُقَابِلِي الْعَدُوِّ فَرَكَعُوا وَسَجَدُوا وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَاعِدٌ وَمَنْ كَانَ مَعَهُ ثُمَّ كَانَ السَّلَامُ فَسَلَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَسَلَّمُوا جَمِيعًا. فَكَانَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَكْعَتَانِ وَلِكُلِّ رَجُلٍ مِنَ الطَّائِفَتَيْنِ رَكْعَةٌ رَكْعَةٌ.

---

455 Abadi smatra da su bila dva pohoda na Nedžd. Ebu Hurejre i Ebu Musa su učestvovali u drugom pohodu.

456 Ovaj hadis je zabilježio i En-Nesai u *Sunenu*. U njemu je prikazan još jedan način na koji je Allahov Poslanik, s.a.v.s., sa ashabima klanjao namaz za vrijeme borbe.

1241. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Amr er-Razi, kog je obavijestio Seleme, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Muhammeda b. Džafera b. ez-Zubejra i Muhammeda b. el-Esveda, njih dvojica od Urvea b. ez-Zubejra, da je Ebu Hurejre kazao: **“Pošli smo sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., prema Nedždu. Kada smo stigli do palminjaka u mjestu Zatur-Rika, sreo je jednu skupinu iz plemena Gatafan.”** Ebu Hurejre je potom spomenuo isti smisao, iako se tekst razlikovao od Hajveovog teksta. U njemu je rekao: **“Kada je učinio ruku i sedždu sa onima koji su bili iza njega, oni su, krećući se unazad, otišli na mjesto svojih drugova.”** On nije spomenuo da su leđa okrenuli prema kibli.

Ebu Davud kaže: “Ispričao nam je Ubejdullah b. Sa’d, prenijevši od svog amidže, on od svog oca, ovaj od Ibn Ishaka, kom je ispričao Muhammed b. Džafer b. ez-Zubejr, njemu Urve b. ez-Zubejr, a ovom Aiša, rekavši: **‘Allahov Poslanik, s.a.v.s., je izgovorio početni tekbir. Izgovorila ga je i grupa koja je bila u safu iza njega. Zatim je učinio ruku, pa su i oni učinili. Onda je učinio sedždu, pa su i oni učinili. Zatim se podigao (sa sedžde), a podigli su se i oni. Potom je ostao da sjedi, a oni su sami učinili drugu sedždu. Zatim su, idući unatraške, stali pozadi, a došla je druga grupa, stala iza njega, izgovorila tekbir, a onda samostalno učinila ruku. Potom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., učinio drugu sedždu, te su je i oni sa njim učinili. Drugu sedždu su učinili sami, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., je ustao na drugi rekat. Zatim obje skupine pristadoše i sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s.,**

١٢٤١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو الرَّازِيُّ أَخْبَرَنَا سَلَمَةُ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ الزُّبَيْرِ وَمُحَمَّدِ ابْنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى نَجْدٍ حَتَّى إِذَا كُنَّا بِذَاتِ الرِّقَاعِ مِنْ نَخْلٍ لَقِيَ جَمْعًا مِنْ غَطَفَانَ. فَذَكَرَ مَعْنَاهُ. وَلَفْظُهُ عَلَى غَيْرِ لَفْظِ حَيْوَةَ. وَقَالَ فِيهِ: حِينَ رَكَعَ بِمَنْ مَعَهُ وَسَجَدَ قَالَ فَلَمَّا قَامُوا مَشَوُا الْقَهْقَرَى إِلَى مَصَافِّ أَصْحَابِهِمْ وَلَمْ يَذْكُرِ اسْتِدْبَارَ الْقِبْلَةِ

قَالَ أَبُو دَاوُد: وَأَمَّا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ سَعْدٍ فَحَدَّثَنَا قَالَ حَدَّثَنِي عَمِّي أَخْبَرَنَا أَبِي عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ حَدَّثَهُ أَنَّ عَائِشَةَ حَدَّثَتْهُ بِهَذِهِ الْقِصَّةِ قَالَتْ: كَبَّرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَبَّرَتِ الطَّائِفَةُ الَّذِينَ صَفُّوا مَعَهُ. ثُمَّ رَكَعَ فَرَكَعُوا ثُمَّ سَجَدَ فَسَجَدُوا ثُمَّ رَفَعَ فَرَفَعُوا ثُمَّ مَكَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِسًا ثُمَّ سَجَدُوا لِأَنْفُسِهِمُ الثَّانِيَةَ ثُمَّ قَامُوا فَنَكَصُوا عَلَى أَعْقَابِهِمْ يَمْشُونَ الْقَهْقَرَى حَتَّى قَامُوا مِنْ وَرَائِهِمْ. وَجَاءَتِ الطَّائِفَةُ الْأُخْرَى فَقَامُوا فَكَبَّرُوا. ثُمَّ رَكَعُوا لِأَنْفُسِهِمْ ثُمَّ سَجَدَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَجَدُوا مَعَهُ ثُمَّ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَسَجَدُوا لِأَنْفُسِهِمُ الثَّانِيَةَ ثُمَّ قَامَتِ الطَّائِفَتَانِ جَمِيعًا فَصَلَّوْا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَكَعَ فَرَكَعُوا ثُمَّ سَجَدَ فَسَجَدُوا جَمِيعًا. ثُمَّ عَادَ فَسَجَدَ

klanjaše (drugi rekat). Kada je Vjerovjesnik, s.a.v.s., učinio ruku, učiniše ga i oni sa njim. Potom, kada on učini prvu sedždu, svi je učiniše. Zatim on učini i drugu sedždu, a sa njim je, nabrzinu, učiniše i oni. Potom Allahov Poslanik, s.a.v.s., predade selam te ga i oni predadoše. Na taj način je Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanjao, a sa njim su, u cijelom namazu, svi učestvovali."'

الثَّانِيَةَ وَسَجَدُوا مَعَهُ سَرِيعًا كَأَسْرَعِ الْإِسْرَاعِ جَاهِدًا لَا يَأْلُونَ سِرَاعًا. ثُمَّ سَلَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَسَلَّمُوا فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ شَارَكَهُ النَّاسُ فِي الصَّلَاةِ كُلِّهَا

283. Mišljenje onih koji kažu da će imam sa svakom grupom klanjati po jedan rekat. A kada preda selam, svaka grupa će samostalno klanjati još po jedan rekat

٢٨٣. بَاب مَنْ قَالَ يُصَلِّي بِكُلِّ طَائِفَةٍ رَكْعَةً ثُمَّ يُسَلِّمُ فَيَقُومُ كُلُّ صَفٍّ فَيُصَلُّونَ لِأَنْفُسِهِمْ رَكْعَةً

1242. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jezid b. Zurej, prenijevši od Ma'mera, on od Zuhrija, on od Salima, a on od Ibn Omera: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je klanjao namaz za vrijeme borbe tako što bi sa jednom skupinom klanjao jedan rekat, dok bi druga bila naspram neprijatelja. Potom bi ovi otišli i stali na njihovo mjesto, a druga grupa bi došla pa bi sa njima klanjao drugi rekat. Onda bi on predao selam, a oni bi, i jedni i drugi, klanjali (još) po jedan rekat (samostalno)."**[457]

١٢٤٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى بِإِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ رَكْعَةً وَالطَّائِفَةُ الْأُخْرَى مُوَاجِهَةُ الْعَدُوِّ ثُمَّ انْصَرَفُوا فَقَامُوا فِي مَقَامِ أُولَئِكَ وَجَاءَ أُولَئِكَ فَصَلَّى بِهِمْ رَكْعَةً أُخْرَى ثُمَّ سَلَّمَ عَلَيْهِمْ. ثُمَّ قَامَ هَؤُلَاءِ فَقَضَوْا رَكْعَتَهُمْ وَقَامَ هَؤُلَاءِ فَقَضَوْا رَكْعَتَهُمْ.

[457] Iz ovoga, i drugih hadisa, zaključuje se da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., četveror - katne namaze u situacijama kada bi postojao strah od neprijatelja, a naročito na frontu, klanjao skraćeno – po dva rekata. Prvo bi sa njim klanjala jedna grupa, i to samo jedan rekat, dok bi druga bila na borbenom položaju. Nakon što bi prvi sa Poslanikom klanjali jedan rekat, otišli bi na liniju, a drugi bi došli i sa njim klanjali drugi rekat. A onda bi i jedni i drugi doklanjali još po jedan rekat.

Kada će i na koji način svaka od dvije skupine doklanjati taj drugi rekat, sporno

Ebu Davud kaže: "Ovako su ga prenijeli i Nafi i Halid b. Ma'dan od Ibn Omera, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. U skladu sa njim su i riječi Mesruka i Jusufa b. Mihrana prenijete od Ibn Abbasa. Ovako je prenio i Junus od El-Hasana, a on od Ebu Musaa."

قَالَ أبو داود: وَكَذَلِكَ رَوَاهُ نَافِعٌ وَخَالِدُ بْنُ مَعْدَانَ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَذَلِكَ قَوْلُ مَسْرُوقٍ وَيُوسُفَ بْنُ مِهْرَانَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَكَذَلِكَ رَوَى يُونُسُ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِي مُوسَى أَنَّهُ فَعَلَهُ

---

je među samim učenjacima. Neki smatraju da će imam, nakon što sa prvom skupinom klanja jedan rekat, sačekati dok ona samostalno klanja još jedan i ode na položaj. Potom će sa drugom skupinom klanjati drugi rekat. Sačekat će sa selamom dok druga grupa klanja drugi rekat, a onda će skupa sa njima predati selam.

Neki vele da će prva grupa, nakon što sa imamom obavi jedan rekat, otići na položaj, a doći će oni drugi i sa imamom klanjati drugi rekat. Kada imam preda selam, ovi će ustati i klanjati još jedan rekat. Potom će opet otići i zamijeniti one prve kako bi i oni mogli doklanjati još jedan rekat.

Neki vele da će imam sa svakom skupinom klanjati po dva rekata, prva dva rekata će imamu biti farz, a druga dva nafila. Na ovaj način nijedna grupa neće morati ništa doklanjavati.

Neki, pak, vele da će prva grupa, nakon što sa imamom obavi jedan rekat, otići na položaj, a doći će oni drugi i sa imamom klanjati drugi rekat. Kada klanjaju taj rekat, otići će i zamijeniti prvu grupu dok ona doklanja drugi rekat. A kada doklanja, onda će opet ona prva otići na položaj da bi i druga grupa doklanjala drugi rekat.

Što se tiče akšamskog farza, prema mišljenju Ebu Hanife i Malika, imam će sa prvom skupinom klanjati dva, a sa drugom jedan rekat. Eš-Šafi i Ahmed smatraju da može i obrnuto: da sa prvom skupinom klanja jedan, a sa drugom dva rekata. Doklanjavanje će se obaviti na isti način kao i kod dvorekatnih namaza.

284. Mišljenje onih koji kažu da će imam sa svakom grupom klanjati po jedan rekat, a kada preda selam, oni iza njega će ustati i klanjati (drugi) rekat. Potom će na njihovo mjesto doći drugi i klanjati (drugi) rekat

٢٨٤. بَاب مَنْ قَالَ يُصَلِّي بِكُلِّ طَائِفَةٍ رَكْعَةً ثُمَّ يُسَلِّمُ فَيَقُومُ الَّذِينَ خَلْفَهُ فَيُصَلُّونَ رَكْعَةً ثُمَّ يَجِيءُ الْآخَرُونَ إِلَى مَقَامِ هَؤُلَاءِ فَيُصَلُّونَ رَكْعَةً

1243. ISPRIČAO NAM JE Imran b. Mejsere, kog je obavijestio Ibn Fudajl, prenijevši od Husajfa,[458] on od Ebu Ubejdea, da je Abdullah b. Mes'ud kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam je klanjao namaz za vrijeme borbe. Ashabi su se poredali u dva safa. Jedan saf je klanjao za Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., a drugi se okrenuo naspram neprijatelja. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je sa ovima klanjao jedan rekat, a onda su došli oni drugi, stali na njihovo mjesto, a ovi su otišli i stali naspram neprijatelja. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je i sa njima klanjao jedan rekat, a potom predao selam. Ovi su zatim ustali i samostalno klanjali (još) jedan rekat. Pošto su predali selam, otišli su na mjesto onih i stali naspram neprijatelja, a ovi se vratiše na njihovo mjesto i samostalno klanjaše (još) jedan rekat, a zatim predadoše selam."**

١٢٤٣. حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ مَيْسَرَةَ أَخْبَرَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ أَخْبَرَنَا خُصَيْفٌ عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَاةَ الْخَوْفِ. فَقَامُوا صَفًّا (صَفَّيْنِ) صَفٌّ خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَصَفٌّ مُسْتَقْبِلَ الْعَدُوِّ فَصَلَّى بِهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَكْعَةً ثُمَّ جَاءَ الْآخَرُونَ فَقَامُوا مَقَامَهُمْ وَاسْتَقْبَلَ هَؤُلَاءِ الْعَدُوَّ فَصَلَّى بِهِمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَكْعَةً ثُمَّ سَلَّمَ فَقَامَ هَؤُلَاءِ فَصَلَّوْا لِأَنْفُسِهِمْ رَكْعَةً ثُمَّ سَلَّمُوا ثُمَّ ذَهَبُوا فَقَامُوا مَقَامَ أُولَئِكَ مُسْتَقْبِلِي الْعَدُوِّ وَرَجَعَ أُولَئِكَ إِلَى مَقَامِهِمْ فَصَلَّوْا لِأَنْفُسِهِمْ رَكْعَةً ثُمَّ سَلَّمُوا.

1244. ISPRIČAO NAM JE Temim b. el-Muntesir, kog je obavijestio Ishak b. Jusuf, prenijevši od Šerika, a on od Husajfa, isti smisao i sa istim senedom, kazavši: **"Allahov**

١٢٤٤. حَدَّثَنَا تَمِيمُ بْنُ الْمُنْتَصِرِ أَخْبَرَنَا (أَنْبَأَنَا) إِسْحَقُ يَعْنِي ابْنَ يُوسُفَ عَنْ شَرِيكٍ عَنْ خُصَيْفٍ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ

---

[458] Husajf b. Abdurrahman el-Hadremi. Amed b. Hanbel ga je ocijenio slabim ravijom. El-Bejheki je za njega rekao da nije jak ravija. Jahja b. Mein i Ebu Zur'a su ga smatrali pouzdanim ravijom, a En-Nesai je za njega rekao da je dobar.

Vjerovjesnik, s.a.v.s., je izgovorio početni tekbir, a sa njim su ga svi izgovorili, u oba safa."

Ebu Davud kaže: "Es-Sevri ga je od Husajfa prenio u ovom značenju: 'I Abdurrahman b. Semure je ovaj namaz klanjao na isti način, s tim što je kod njega druga skupina, koja je klanjala za njim (njegov drugi rekat), predala selam i otišla na mjesto onih što su bili naspram neprijatelja, a ovi su došli i klanjali još jedan rekat samostalno, a onda se vratili na njihovo mjesto; pa su oni došli i klanjali još jedan rekat samostalno.' To nam je ispričao i Muslim b. Ibrahim, prenijevši od Abdussameda b. Habiba, on od svog oca da su sa Abdurrahmanom b. Semureom učestvovali u Pohodu na Kabul i da im je on imamio namaz za vrijeme borbe."

قَالَ: فَكَبَّرَ نَبِيُّ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَبَّرَ الصَّفَّانِ جَمِيعًا.

قَالَ أبو داود: رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ بِهَذَا الْمَعْنَى عَنْ خُصَيْفٍ وَصَلَّى عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَمُرَةَ هَكَذَا إِلَّا أَنَّ الطَّائِفَةَ الَّتِي صَلَّى بِهِمْ رَكْعَةً ثُمَّ سَلَّمَ مَضَوْا إِلَى مَقَامِ أَصْحَابِهِمْ وَجَاءَ هَؤُلَاءِ فَصَلَّوْا لِأَنْفُسِهِمْ رَكْعَةً ثُمَّ رَجَعُوا إِلَى مَقَامِ أُولَئِكَ فَصَلَّوْا لِأَنْفُسِهِمْ رَكْعَةً.

قَالَ أبو داود: حَدَّثَنَا بِذَلِكَ مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ حَبِيبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي (حَدَّثَنِي) أَبِي أَنَّهُمْ غَزَوْا مَعَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَمُرَةَ كَابُلَ فَصَلَّى بِنَا صَلَاةَ الْخَوْفِ

285. Mišljenje onih koji kažu da će imam sa objema grupama klanjati po jedan rekat, a one neće naklanjavati drugi rekat

٢٨٥. بَاب مَنْ قَالَ يُصَلِّي بِكُلِّ طَائِفَةٍ رَكْعَةً وَلَا يَقْضُونَ

1245. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Sufjana, on od El-Eš'asa b. Sulejma, ovaj od El-Esveda b. Hilala, da je Sa'lebe b. Zehdem kazao: **"Bili smo sa Seidom b. el-Asom u Taberistanu. Upitao nas je: 'Ko je od vas za vrijeme borbe sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., klanjao namaz?' 'Ja sam.' – reče Huzejfe. Potom klanja sa ovom grupom jedan i sa onom jedan rekat, a ni jedni ni drugi nisu naklanjali još po jedan rekat."**[459]

١٢٤٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنِي الْأَشْعَثُ بْنُ سُلَيْمٍ عَنِ الْأَسْوَدِ بْنِ هِلَالٍ عَنْ ثَعْلَبَةَ بْنِ زَهْدَمٍ قَالَ: كُنَّا مَعَ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ بِطَبَرِسْتَانَ فَقَامَ فَقَالَ: أَيُّكُمْ صَلَّى مَعَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَاةَ الْخَوْفِ؟ فَقَالَ حُذَيْفَةُ: أَنَا. فَصَلَّى بِهَؤُلَاءِ رَكْعَةً وَبِهَؤُلَاءِ رَكْعَةً وَلَمْ يَقْضُوا.

قَالَ أبو داود: وَكَذَا رَوَاهُ عُبَيْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ اللهِ وَمُجَاهِدٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى

[459] Na temelju ovoga hadisa i hadisa koji slijedi, Ebu Hurejre, Ebu Musa el-Eš'ari, Sufjan es-Sevri, Ishak i još neki učenjaci smatraju da će za vrijeme borbe svaka

Ebu Davud kaže: “Ovaj hadis su ovako prenijeli i Ubejdullah b. Abdullah i Mudžahid od Ibn Abbasa, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., i Abdullah b. Šekik od Ebu Hurejrea, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. El-Fakir i Ebu Musa su (ovome) nešto dodali. A prenio ga je i neki tabiin, a nije El-Eš’ari. Svi su prenijeli od Džabira (b. Abdullaha), a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. Neki su prenijeli od Šu’bea Jezid el-Fakireov hadis, kazavši da su oni nadoknadili drugi rekat. Također ga je prenio i Simak el-Hanefi[460] od Ibn Omera, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. A prenio ga je Zejd b. Sabit od Vjerovjesnika, s.a.v.s., rekavši: **‘Ljudi su klanjali po jedan rekat, a Vjerovjesnik, s.a.v.s., dva.’**”

الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَبْدُ اللهِ بْنُ شَقِيقٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيَزِيدُ الْفَقِيرُ وَأَبُو مُوسَى.

قَالَ أَبُو داود رَجُلٌ مِنَ التَّابِعِينَ لَيْسَ بِالْأَشْعَرِيِّ جَمِيعًا عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ قَالَ بَعْضُهُمْ عَنْ شُعْبَةَ فِي حَدِيثِ يَزِيدَ الْفَقِيرِ إِنَّهُمْ قَضَوْا رَكْعَةً أُخْرَى. وَكَذَلِكَ رَوَاهُ سِمَاكٌ الْحَنَفِيُّ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَكَذَلِكَ رَوَاهُ زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: فَكَانَتْ لِلْقَوْمِ رَكْعَةً رَكْعَةً وَلِلنَّبِيِّ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَكْعَتَيْنِ

1246. ISPRIČALI SU NAM Musedded i Seid b. Mensur, njih je obavijestio Ebu Avane, prenijevši od Bukejra b. el-Ahnesa, on od Mudžahida, a on od Ibn Abbasa: **“Uzvišeni Allah je jezikom vašeg Vjerovjesnika propisao namaz: kod kuće četiri rekata, na putu dva i za vrijeme borbe jedan rekat.”**[461]

١٢٤٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ وَسَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ قَالَا أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ بُكَيْرِ بْنِ الْأَخْنَسِ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: فَرَضَ اللهُ تَعَالَى الصَّلَاةَ عَلَى لِسَانِ نَبِيِّكُمْ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْحَضَرِ أَرْبَعًا وَفِي السَّفَرِ رَكْعَتَيْنِ وَفِي الْخَوْفِ رَكْعَةً

---

skupina klanjati samo po jedan rekat a da drugi neće naklanjavati. Većina učenjaka smatra da ovaj hadis znači da će svaka grupa za imamom klanjati po jedan rekat, a da će drugi klanjati samostalno. Na to ukazuju hadisi koje smo ranije spomenuli. Međutim, riječi Sa’lebea b. Zeidema: **“I nisu naklanjavali još po jedan rekat.”** ukazuju da ovaj hadis nema takvo značenje.

[460] Simak b. el-Velid el-Hanefi el-Jemami el-Kufi.

[461] En-Nevevi kaže: “U skladu sa ovim hadisom je i stav nekih učenjaka selefa, poput El-Hasana el-Basrija, Ed-Dahaka i Ishaka b. Rahevejha, koji smatraju da će obje grupe, za vrijeme rata, klanjati po jedan rekat za imamom a da drugi neće naklanjavati samostalno.”

Malik, Eš-Šafi i većina uleme smatraju da će se namaz za vrijeme rata klanjati isto kao i za vrijeme mira: kod kuće će se klanjati četiri rekata, a na putu po dva, i ni u kom slučaju nije dopušteno svoditi ga samo na jedan rekat.

286. Mišljenje onih koji kažu da će imam sa svakom grupom klanjati po dva rekata

1247. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Muaz, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od El-Eš'asa, on od El-Hasana, a on od Ebu Bekra: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je jednom, za vrijeme borbe, klanjao podne-namaz. Jednu skupinu je poredao u saf iza sebe, a drugu zadužio da motri na neprijatelja. Sa prvom skupinom je klanjao dva rekata i predao selam. Zatim su oni otišli, te stali na mjesto njihovih drugova, a ovi došli i stali iza njega, pa je i sa njima klanjao dva rekata, a zatim predao selam. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je tako klanjao četiri, a ashabi po dva rekata."**

El-Hasan je u duhu ovoga davao fetvu.[462]

٢٨٦. بَاب مَنْ قَالَ يُصَلِّي بِكُلِّ طَائِفَةٍ رَكْعَتَيْنِ

١٢٤٧. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ أَخْبَرَنَا أَبِي أَخْبَرَنَا الْأَشْعَثُ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ: صَلَّى النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي خَوْفٍ الظُّهْرَ. فَصَفَّ بَعْضُهُمْ خَلْفَهُ وَبَعْضُهُمْ بِإِزَاءِ الْعَدُوِّ. فَصَلَّى بِهِمْ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ. فَانْطَلَقَ الَّذِينَ صَلَّوْا مَعَهُ فَوَقَفُوا مَوْقِفَ أَصْحَابِهِمْ .ثُمَّ جَاءَ أُولَئِكَ فَصَلَّوْا خَلْفَهُ فَصَلَّى بِهِمْ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ. فَكَانَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْبَعًا وَلِأَصْحَابِهِ رَكْعَتَيْنِ رَكْعَتَيْنِ. وَبِذَلِكَ كَانَ يُفْتِي الْحَسَنُ.

Es-Sindi smatra da nema protivrječnosti između hadisa u kojima stoji da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., za vrijeme rata sa svakom grupom klanjao po jedan rekat, a da su one samostalno klanjale još po jedan rekat, i hadisa Sa'lebea b. Zehdema u kome stoji da su za Huzejfeom obje grupe klanjale po jedan rekat i da nisu doklanjavale drugi. Ovi što su klanjali po dva rekata, uradili su ono što je efdalnije, dok su se oni koji su klanjali samo po jedan rekat ograničili na ono što je dozvoljeno.

[462] Et-Tahavi smatra da je ovaj hadis derogiran. Abadi smatra da je njegovo m - šljenje neprihvatljivo iz razloga što ne postoji nikakav dokaz da je ovaj hadis derogiran. Jahja b. Seid el- Kattan tvrdi da je sened ovoga hadisa prekinut, pošto Ebu Bekr nije bio prisutan kada je Vjerovjesnik, s.a.v.s., ovako klanjao ovaj namaz. On je islam primio tek kasnije kada je opsjedan Taif. Abadi, pak, smatra da to što Ebu Bekr nije prisustvovao spomenutom događaju nije dokaz da ovaj hadis treba odbaciti, imajući u vidu da su mu o tome pričali ashabi koji su toga dana bili sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s., a svi ashabi su pouzdani. Prema Abadijevom mišljenju, ovaj hadis je dokaz da se namaz za vrijeme borbe može klanjati i na

Ebu Davud kaže: "Isti je postupak i sa akšamom: imam će klanjati šest, a ljudi po tri rekata. Ovako ga je prenio Jahja b. Ebu Kesir od Ebu Selemea, on od Džabira, a on od Vjerovjesnika, a.s. Isto je kazao i Sulejman el-Ješkeri, prenijevši od Džabira, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s."

قَالَ أبو داود: وَكَذَلِكَ فِي الْمَغْرِبِ يَكُونُ لِلْإِمَامِ سِتُّ رَكَعَاتٍ وَلِلْقَوْمِ ثَلَاثٌ ثَلَاثٌ قَالَ أبو داود وَكَذَلِكَ رَوَاهُ يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَذَلِكَ قَالَ سُلَيْمَانُ الْيَشْكُرِيُّ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

287. O namazu onoga koji za nekim traga

٢٨٧. بَاب صَلَاةِ الطَّالِبِ

1248. ISPRIČAO NAM JE Ebu Ma'mer Abdullah b. Amr, kog je obavijestio Abdulvaris, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Muhammeda b. Džafera, on od Ibn Abdullaha b. Unejsa, da je njegov otac kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., me je poslao do Halida b. Sufjana el-Huzelija, koji se nalazio u jednoj dolini Urene, prema Arefatu, i rekao: 'Otiđi i pogubi ga.' Otišao sam i kada sam ga ugledao, bijaše nastupilo vrijeme ikindije. Pomislih: možda će doći do borbe, pa će mi proći ikindija. Zato sam, krećući se prema njemu,**[463] **(ikindiju) klanjao u hodu, čineći ruku i sedždu pokretom glave. Kada me ugleda, upita me: 'Ko si ti?' Rekoh: 'Ja sam Arap. Čuo sam da skupljaš ljude kako bi ubio Muhammeda, te sam ti zbog toga došao.' 'Istina je.' – reče on. Išao sam sa njim, vrebajući priliku da ga udarim. Kada mi**

١٢٤٨. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَقَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ عَنِ ابْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أُنَيْسٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: **بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى خَالِدِ بْنِ سُفْيَانَ الْهُذَلِيِّ - وَكَانَ نَحْوَ عُرَنَةَ وَعَرَفَاتٍ- فَقَالَ: اذْهَبْ فَاقْتُلْهُ. قَالَ: فَرَأَيْتُهُ, وَحَضَرَتْ صَلَاةُ الْعَصْرِ فَقُلْتُ: إِنِّي أَخَافُ أَنْ يَكُونَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ مَا إِنْ أُؤَخِّرِ الصَّلَاةَ. فَانْطَلَقْتُ أَمْشِي وَأَنَا أُصَلِّي أُومِئُ إِيمَاءً نَحْوَهُ. فَلَمَّا دَنَوْتُ مِنْهُ قَالَ لِي: مَنْ أَنْتَ؟ قُلْتُ رَجُلٌ مِنَ الْعَرَبِ بَلَغَنِي أَنَّكَ تَجْمَعُ لِهَذَا الرَّجُلِ فَجِئْتُكَ فِي ذَاكَ. قَالَ: إِنِّي لَفِي ذَاكَ. فَمَشَيْتُ مَعَهُ**

ovaj način. Ovako misli i imam Eš-Šafi.

[463] Iz ovih riječi vidimo da je Abdullah b. Unejs, dok je klanjao, bio okrenut suprotno od kible, imajući u vidu da je iz Mekke putovao prema Arefatu. Ovaj hadis je dokaz da se namaz ni po koju cijenu ne može propustiti, makar bili primorani klanjati ga idući i suprotno okrenuti od kible.

سَاعَةً حَتَّى إِذَا أَمْكَنَنِي عَلَوْتُهُ بِسَيْفِي حَتَّى بَرَدَ

se prilika ukazala, udarao sam ga mačem sve dok nije umro."[464]

بَاب تَفْرِيعِ أَبْوَابِ التَّطَوُّعِ وَرَكَعَاتِ السُّنَّةِ

POGLAVLJA O DOBROVOLJNOM NAMAZU I REKATIMA SUNNETA

١٢٤٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى أَخْبَرَنَا (أَنْبَأَنَا) ابْنُ عُلَيَّةَ أَخْبَرَنَا دَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ حَدَّثَنِي النُّعْمَانُ بْنُ سَالِمٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَوْسٍ عَنْ عَنْبَسَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ قَالَتْ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ صَلَّى فِي يَوْمٍ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً تَطَوُّعًا بُنِيَ لَهُ بِهِنَّ بَيْتٌ فِي الْجَنَّةِ

1249. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Isa, kog je obavijestio Ibn Ulejje, prenijevši od Davuda b. Ebu Hinda, on od En-Nu'mana b. Salima, ovaj od Amra b. Evsa, on od Anbesea b. Ebu Sufjana, a on od Ummu Habibe,[465] da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Ko dnevno bude klanjao dvanaest rekata dobrovoljnog namaza,[466] bit će mu sagrađena kuća u Džennetu."**[467]

١٢٥٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا خَالِدٌ ح. و حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ أَخْبَرَنَا خَالِدٌ الْمَعْنَى عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ شَقِيقٍ قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ عَنْ صَلَاةِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ التَّطَوُّعِ.

1250. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Hušejm, prenijevši od Halida. A ispričao nam je i Musedded, kog je obavijestio Jezid b. Zurej, prenijevši od Halida, isti smisao, da je Abdullah b. Šekik kazao: **"Pitao sam Aišu o dobrovoljnom namazu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa je rekla: 'U kući bi klanjao četiri rekata**

---

[464] Iako su Ebu Davud i El-Muziri prešutjeli ocjenu ovoga hadisa, Ibn Hadžer el-Askalani ga je ocijenio hasenom. Ovaj hadis je dokaz da se u izuzetnim okolnostima namaz može klanjati i idući, čineći ruku i sedždu pokretom glave. Ovo je uradio ashab Abdullah b. Unejs i niko mu na to nije iznio nikakvu primjedbu: ni Allahov Poslanik, a.s., ni ashabi, niti postoji ikakvo pouzdano predanje koje govori suprotno ovome.

[465] Ummu Habiba je bila Vjerovjesnikova, s.a.v.s., supruga. Ona je kćerka Ebu Sufjana b. Ebu Harba, a rođena sestra Muavije b. Ebu Sufjana.

[466] Ovo se odnosi na namaske sunnete.

[467] Ovaj hadis su zabilježili Muslim u *Sahihu,* Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima.*

prije podnevskog farza. Zatim bi izišao i kanjao (farz) sa ljudima. Potom bi se vratio u kuću i klanjao (još) dva rekata. Sa ljudima bi klanjao akšamski farz, a onda bi, kada bi se vratio kući, klanjao dva rekata. Sa ljudima bi klanjao jacijski farz, a onda bi, kada bi ušao u moju sobu, klanjao dva rekata. Noću je klanjao devet rekata, među kojima je bio i vitr-namaz. Jednu noć bi klanjao dugo stojeći, a drugu noć dugo sjedeći. Kada bi učio stojeći, iz tog položaja bi otišao i na ruku i sedždu, a kada bi učio sjedeći, i na ruku i na sedždu bi otišao iz sjedećeg položaja. Kada bi se javila zora, klanjao bi dva rekata, a onda bi izišao i sa ljudima klanjao sabahski farz.'"[468]

فَقَالَتْ: كَانَ يُصَلِّي قَبْلَ الظُّهْرِ أَرْبَعًا فِي بَيْتِي ثُمَّ يَخْرُجُ فَيُصَلِّي بِالنَّاسِ. ثُمَّ يَرْجِعُ إِلَى بَيْتِي فَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ. وَكَانَ يُصَلِّي بِالنَّاسِ الْمَغْرِبَ ثُمَّ يَرْجِعُ إِلَى بَيْتِي فَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ. وَكَانَ يُصَلِّي بِهِمُ الْعِشَاءَ ثُمَّ يَدْخُلُ بَيْتِي فَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ. وَكَانَ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ تِسْعَ رَكَعَاتٍ فِيهِنَّ الْوِتْرُ. وَكَانَ يُصَلِّي لَيْلًا طَوِيلًا قَائِمًا وَلَيْلًا طَوِيلًا جَالِسًا. فَإِذَا قَرَأَ وَهُوَ قَائِمٌ رَكَعَ وَسَجَدَ وَهُوَ قَائِمٌ. وَإِذَا قَرَأَ وَهُوَ قَاعِدٌ رَكَعَ وَسَجَدَ وَهُوَ قَاعِدٌ. وَكَانَ إِذَا طَلَعَ الْفَجْرُ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ. ثُمَّ يَخْرُجُ فَيُصَلِّي بِالنَّاسِ صَلَاةَ الْفَجْرِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

1251. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Nafia, a on od Abdullaha b. Omera: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi i prije i poslije podnevskog farza klanjao po dva rekata. Poslije akšamskog farza bi u kući klanjao dva rekata, i poslije jacijskog farza dva rekata. Poslije džume ne bi klanjao ništa dok ne bi otišao, a onda bi (u kući) klanjao dva rekata."**[469]

١٢٥١. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ: أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي قَبْلَ الظُّهْرِ رَكْعَتَيْنِ وَبَعْدَهَا رَكْعَتَيْنِ. وَبَعْدَ الْمَغْرِبِ رَكْعَتَيْنِ فِي بَيْتِهِ. وَبَعْدَ صَلَاةِ الْعِشَاءِ رَكْعَتَيْنِ. وَكَانَ لَا يُصَلِّي بَعْدَ الْجُمُعَةِ حَتَّى يَنْصَرِفَ فَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ

1252. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, a njega Šu'be, prenijevši od Ibrahima b. Muhammeda b. el-Munteširra, on od svog oca, a on od Aiše: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., nije propuštao četiri**

١٢٥٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْتَشِرِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ

---

468 Zabilježili su ga i Muslim u *Sahihu*, Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

469 Bilježe ga i El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

rekata prije podnevskog i dva rekata prije sabahskog farza."[470]

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ لَا يَدَعُ أَرْبَعًا قَبْلَ الظُّهْرِ وَرَكْعَتَيْنِ قَبْلَ صَلَاةِ الْغَدَاةِ

288. O dva rekata sabahskog sunneta

٢٨٨. بَاب رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ

1253. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Ataa, ovaj od Ubejda b. Umejra, a on od Aiše: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije ni jednu drugu nafilu brižnije čuvao od dva rekata sunneta prije sabahskog farza."**[471]

١٢٥٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ حَدَّثَنِي عَطَاءٌ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَكُنْ عَلَى شَيْءٍ مِنَ النَّوَافِلِ أَشَدَّ مُعَاهَدَةً مِنْهُ عَلَى الرَّكْعَتَيْنِ قَبْلَ الصُّبْحِ

289. O kratkoći sabahskih sunneta

٢٨٩. بَاب فِي تَخْفِيفِهِمَا

1254. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu Šuajb el-Harrani, kog je obavijestio Zuhejr b. Muavija, prenijevši od Jahjaa b. Seida, on od Muhammeda b. Abdurrahmana, on od Amre, da je Aiša kazala: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je toliko kratko klanjao dva rekata prije sabahskog farza da sam pomislila da na njima nije proučio ni Fatihu."**[472]

١٢٥٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ أَخْبَرَنَا زُهَيْرُ بْنُ مُعَاوِيَةَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُخَفِّفُ الرَّكْعَتَيْنِ قَبْلَ صَلَاةِ الْفَجْرِ حَتَّى إِنِّي لَأَقُولُ هَلْ قَرَأَ فِيهِمَا بِأُمِّ الْقُرْآنِ

1255. ISPRIČAO NAM JE Jahja b. Mein, kog je obavijestio Mervan b. Muavija, prenijevši od Jezida b. Kejsana, on od Ebu Hazima, a on od Ebu Hurejrea: **"Vjerovjesnik,**

١٢٥٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ أَخْبَرَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ كَيْسَانَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَرَأَ فِي

---

470 Bilježe ga i El-Buhari u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu*.

471 Na temelju ovog i njemu sličnih hadisa, Hasan el-Basri je utvrdio da je kl - njanje sabahskih sunneta vadžib. Sličan stav je Ebu Gassan prenio i od Ebu Hanife. Ovaj hadis su zabilježili i El-Buhari i Muslim u *Sahihima*.

472 Ovaj hadis su zabilježili i El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

s.a.v.s., je na sabahskom sunnetu učio: *Kul ja ejjuhel-kafirun* **i** *Kul huvallahu ehad.***"**[473]

رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ

1256. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Ebul-Mugire, prenijevši od Abdullaha b. el-Alaa, on od Ebu Zijada Ubejdullaha b. Zijadea el-Kindija, **da je Bilal došao Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., kako bi ga obavijestio o sabah-namazu. Aiša je zadržala Bilala, pitajući ga o nekim stvarima, dok se nije razvidilo te je morao požuriti. Bilal je proučio ezan za namaz. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je čuo njegov ezan, ali nije odmah izišao. Pošto je Vjerovjesnik, s.a.v.s., izišao i klanjao sa ljudima, Bilal ga obavijesti da ga je Aiša zadržala, pitajući ga o nekim stvarima, te je zakasnio (sa ezanom), a da ni on nije odmah izišao. Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: "Klanjao sam dva rekata sabahskog sunneta." "Allahov Poslaniče, klanjao si sunnete" – upita Bilal – "a bio si u žurbi?" Poslanik odgovori: "Da nisam bio u žurbi, klanjao bih ih polagahno i lijepo."**

١٢٥٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ أَخْبَرَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنِي أَبُو زِيَادَةَ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ زِيَادَةَ الْكِنْدِيُّ عَنْ بِلَالٍ أَنَّهُ حَدَّثَهُ: أَنَّهُ أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيُؤْذِنَهُ بِصَلَاةِ الْغَدَاةِ فَشَغَلَتْ عَائِشَةُ بِلَالًا بِأَمْرٍ سَأَلَتْهُ عَنْهُ حَتَّى فَضَحَهُ الصُّبْحُ فَأَصْبَحَ جِدًّا. قَالَ فَقَامَ بِلَالٌ فَآذَنَهُ بِالصَّلَاةِ وَتَابَعَ أَذَانَهُ فَلَمْ يَخْرُجْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا خَرَجَ صَلَّى بِالنَّاسِ وَأَخْبَرَهُ أَنَّ عَائِشَةَ شَغَلَتْهُ بِأَمْرٍ سَأَلَتْهُ عَنْهُ حَتَّى أَصْبَحَ جِدًّا وَأَنَّهُ أَبْطَأَ عَلَيْهِ بِالْخُرُوجِ فَقَالَ إِنِّي كُنْتُ رَكَعْتُ رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ. فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّكَ أَصْبَحْتَ جِدًّا قَالَ لَوْ أَصْبَحْتُ أَكْثَرَ مِمَّا أَصْبَحْتُ لَرَكَعْتُهُمَا وَأَحْسَنْتُهُمَا وَأَجْمَلْتُهُمَا

1257. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Halid, prenijevši od Abdurrahmana b. Ishaka el-Medenija, on od Ibn Zejda, on od Ibn Sejlana, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ne propuštajte ih, pa makar vas konjanici potjerali."**[474]

١٢٥٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا خَالِدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ يَعْنِي ابْنَ إِسْحَقَ الْمَدَنِيَّ عَنِ ابْنِ زَيْدٍ عَنِ ابْنِ سَيْلَانَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَدَعُوهُمَا وَإِنْ طَرَدَتْكُمُ الْخَيْلُ

[473] Na temelju ovih i hadisa koji slijede, većina islamskih učenjaka zaključuje da je sabahski sunnet lijepo klanjati kratko. El-Kurtubi smatra da se to čini da bi se požurilo sa klanjanjem farza.

[474] Ovo ima dva značenja; jedno je: makar vaša vojska krenula i ostavila vas, a

1258. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, kog je obavijestio Zuhejr, prenijevši od Osmana b. Hakima, on od Seida b. Jesara, a ovaj od Abdullaha b. Abbasa: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je na prvom rekatu sabahskog sunneta najčešće učio ajet:** *Reci: 'Mi vjerujemo u Allaha i u ono što se objavljuje nama...'* **(Ali Imran, 84), a na drugom rekatu:** *a ti budi svjedok da smo mi poslušni Njemu.* **(Ali Imran, 52)"**

١٢٥٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ أَخْبَرَنَا زُهَيْرٌ أَخْبَرَنَا عُثْمَانُ بْنُ حَكِيمٍ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ يَسَارٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ كَثِيرًا مِمَّا كَانَ يَقْرَأُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ بِـ (آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا) هَذِهِ الْآيَةُ. قَالَ هَذِهِ فِي الرَّكْعَةِ الْأُولَى وَفِي الرَّكْعَةِ الْآخِرَةِ بِـ (آمَنَّا بِاللَّهِ وَاشْهَدْ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ)

1259. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. es-Sabbah b. Sufjan, kog je obavijestio Abdulaziz b. Muhammed, prenijevši od Osmana b. Omera, tj. Ibn Musaa, on od Ebul-Gajsa, a on od Ebu Hurejrea, **da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., na prvom rekatu sabahskog sunneta učio:** *Reci: "Mi vjerujemo u Allaha i u ono što se objavljuje nama..."*, **a na drugom:** *Gospodaru naš, mi u ono što Ti objavljuješ vjerujemo i mi Poslanika slijedimo, zato nas upiši među vjernike* **(ili:** *Mi smo te poslali da istinu objaviš i da radosne vijesti i opomenu doneseš, i ti nećeš biti pitan za one koji će biti u Džehennemu.* **(El-Bekare, 119) – Ed-Deraverdi je u nedoumici).**

١٢٥٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ بْنِ سُفْيَانَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عُمَرَ يَعْنِي ابْنَ مُوسَى عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرَأُ فِي رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ (قُلْ آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا) فِي الرَّكْعَةِ الْأُولَى وَفِي الرَّكْعَةِ الْأُخْرَى بِهَذِهِ الْآيَةِ (رَبَّنَا آمَنَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ) أَوْ (إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَا تُسْأَلُ عَنْ أَصْحَابِ الْجَحِيمِ). شَكَّ الدَّارَوَرْدِيُّ

290. O ležanju nakon njihovog klanjanja

٢٩٠. بَاب الِاضْطِجَاعِ بَعْدَهَا

1260. ISPRIČALI SU NAM Musedded, Ebu Kamil i Ubejdullah b. Omer b. Mejsere, njih je obavijestio Abduvahid el-A'meš, prenijevši

١٢٦٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ وَأَبُو كَامِلٍ وَعُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ مَيْسَرَةَ قَالُوا أَخْبَرَنَا

---

drugo: makar vas neprijateljski konjanici jurili da vas ubiju.

عَبْدُ الْوَاحِدِ أَخْبَرَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمُ الرَّكْعَتَيْنِ قَبْلَ الصُّبْحِ فَلْيَضْطَجِعْ عَلَى يَمِينِهِ. فَقَالَ لَهُ مَرْوَانُ بْنُ الْحَكَمِ: أَمَا يُجْزِئُ أَحَدَنَا مَمْشَاهُ إِلَى الْمَسْجِدِ حَتَّى يَضْطَجِعَ عَلَى يَمِينِهِ؟ قَالَ عُبَيْدُ اللَّهِ فِي حَدِيثِهِ: قَالَ لَا. قَالَ فَبَلَغَ ذَلِكَ ابْنَ عُمَرَ فَقَالَ أَكْثَرَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَلَى نَفْسِهِ قَالَ فَقِيلَ لِابْنِ عُمَرَ هَلْ تُنْكِرُ شَيْئًا مِمَّا يَقُولُ؟ قَالَ لَا وَلَكِنَّهُ اجْتَرَأَ وَجَبُنَّا. قَالَ: فَبَلَغَ ذَلِكَ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: فَمَا ذَنْبِي إِنْ كُنْتُ حَفِظْتُ وَنَسُوا

od Ebu Saliha, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Kada klanjate dva rekata sabahskog sunneta, (malo) prilegnite na desnu stranu."**[475]

(Kad je ovo čuo) Mervan b. el-Hakem[476] je upitao Ebu Hurejrea: "Je li nam opravdanje da, ako moramo pješačiti do džamije, (nakon njihovog klanjanja) ne prilegnemo na desnu stranu?" U hadisu koji je prenio Ubejdullah stoji da je Ebu Hurejre odgovorio da nije. To je doprlo do Ibn Omera, pa je rekao: "Ebu Hurejre pretjeruje." Neko reče Ibn Omeru: "Negiraš li nešto od onoga što je on rekao?" "Ne," – odgovorio je on – "ali se on usudio prenijeti veliki broj hadisa, a mi smo se sustegli." Kada je to čuo, Ebu Hurejre je rekao: "Nije moja krivica što sam ja ovo zapamtio, a oni zaboravili."

---

[475] El-Buhari i Muslim bilježe od Aiše: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi između jacije i sabaha klanjao jedanaest rekata noćne nafile. Kada bi mujezin završio ezan za sabah, ustao bi i kratko klanjao dva rekata sabahskih sunneta. Potom bi malo prilegao na desnu stranu dok mujezin ne bi počeo sa ikametom. A kada bi mujezin počeo ikamet, izišao bi i klanjao sabahski farz."**

Na temelju ovog i hadisa koji slijede, većina islamskih učenjaka smatra da je onome ko sabahski sunnet klanja u kući lijepo malo nakon toga prileći na desnu stranu. Eš-Šafi to smatra sunnetom.

Neki učenjaci idu toliko daleko da smatraju da je prilijeganje poslije sabahskoga sunneta vadžib. Neki ga čak smatraju farzom i uslovom za valjanost sabahskog namaza. Međutim, nema valjanih argumenata za ovakve tvrdnje, pogotovo kada se ima u vidu da Allahov Poslanik, s.a.v.s., to nije redovno činio, a što se vidi i iz Aišinih riječi: **"Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., završio sa klanjanjem dva rekata sabahskih sunneta, ukoliko bih bila budna, razgovarao bi sa mnom, a ukoliko ne bih, prilegao bi."**

[476] Mervan b. el-Hakem b. Ebul-As Umejje Ebu Abdulmelik el-Emevi el-Medeni. Pred kraj 64. godine je preuzeo vlast. Pripadao je drugoj generaciji. Umro je u ramazanu, 65. godine po Hidžri.

1261. ISPRIČAO NAM JE Jahja b. Hakim, kog je obavijestio Bišr b. Omer, prenijevši od Malika b. Enesa, on od Salima Ebun-Nadra, on od Ebu Selemea b. Abdurrahmana, da je Aiša kazala: **"Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., završio namaz, pred kraj noći bi pogledao, pa ukoliko bih bila budna, razgovarao bi sa mnom, a ukoliko bih spavala, probudio bi me. Zatim bi klanjao dva rekata i legao. Ležao bi sve dok mujezin ne bi došao i obavijestio ga o sabah-namazu. Tada bi ustao, kratko klanjao dva rekata, a onda bi izišao da klanja (farz) namaz."**[477]

١٢٦١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَكِيمٍ أَخْبَرَنَا بِشْرُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ سَالِمٍ أَبِي النَّضْرِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَضَى صَلَاتَهُ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ نَظَرَ فَإِنْ كُنْتُ مُسْتَيْقِظَةً حَدَّثَنِي وَإِنْ كُنْتُ نَائِمَةً أَيْقَظَنِي وَصَلَّى الرَّكْعَتَيْنِ ثُمَّ اضْطَجَعَ حَتَّى يَأْتِيَهُ الْمُؤَذِّنُ فَيُؤْذِنَهُ بِصَلَاةِ الصُّبْحِ فَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ ثُمَّ يَخْرُجُ إِلَى الصَّلَاةِ

1262. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Zijada b. Sa'da, on od Ibn Ebu Attaba, ili nekog drugog, a on od Ebu Selemea, da je Aiša rekla: **"Kada bi Vjerovjesnik, s.a.v.s., klanjao dva rekata sabahskog sunneta, ukoliko bih spavala, legao bi, a ukoliko bih bila budna, pričao bi sa mnom."**[478]

١٢٦٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ زِيَادِ بْنِ سَعْدٍ عَمَّنْ حَدَّثَهُ ابْنُ أَبِي عَتَّابٍ أَوْ غَيْرُهُ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ: قَالَتْ عَائِشَةُ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا صَلَّى رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ فَإِنْ كُنْتُ نَائِمَةً اضْطَجَعَ وَإِنْ كُنْتُ مُسْتَيْقِظَةً حَدَّثَنِي

---

[477] Ovaj su hadis zabilježili i El-Buhari i Muslim u *Sahihima*, i Et-Tirmizi u *Džami'u*.

[478] El-Buhari i Muslim bilježe da je Aiša kazala: **"Nakon što bi klanjao dva rekata sabahskog sunneta, Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi razgovarao sa mnom ukoliko bih bila budna, a ukoliko ne bih, on bi legao."**

Na temelju ovih hadisa, većina islamskih učenjaka smatra da je nakon klanjanja sabahskih sunneta, a prije klanjanja farza, dozvoljeno razgovarati i da to nije mekruh. Neki, pak, učenjaci smatraju da je razgovor između sabahskog sunneta i sabahskog farza mekruh. Svoje mišljenje temelje na predanju Ibn Mesuda koje bilježi Et-Taberani, u *Mu'džemul-kebiru*, a u kome stoji: **"Ibn Mesud je jednom prilikom nakon svitanja zore došao (u džamiju) i zatekao ljude kako razgovaraju, pa im je rekao: 'Odazvali ste se radi namaza, pa ili klanjajte, ili šutite.'"**

1263. ISPRIČALI SU NAM Abbas el-Anberi i Zijad b. Jahja, njih je obavijestio Sehl b. Hammad, prenijevši od Ebu Mekina, on od Ebul-Fadla – jednog od ensarija – a on od Muslima b. Ebu Bekrea, da je njegov otac kazao: **"Jednom prilikom sam sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s., izišao na sabah-namaz. Nije prošao ni pored jednog čovjeka (koji je spavao) a da ga nije pozvao na namaz, ili da ga nije za nogu prodrmao."**

Zijad je rekao: "Obavijestio nas je Ebu el-Fudajl."

١٢٦٣. حَدَّثَنَا عَبَّاسٌ الْعَنْبَرِيُّ وَزِيَادُ بْنُ يَحْيَى قَالَا أَخْبَرَنَا سَهْلُ بْنُ حَمَّادٍ عَنْ أَبِي مَكِينٍ أَخْبَرَنَا أَبُو الْفُضَيْلِ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ عَنْ مُسْلِمِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: خَرَجْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِصَلَاةِ الصُّبْحِ فَكَانَ لَا يَمُرُّ بِرَجُلٍ إِلَّا نَادَاهُ بِالصَّلَاةِ أَوْ حَرَّكَهُ بِرِجْلِهِ. قَالَ زِيَادٌ قَالَ: أَخْبَرَنَا أَبُو الْفُضَيْلِ

291. Ko zatekne imama na farzu, a nije klanjao sabahski sunnet

٢٩١. بَاب إِذَا أَدْرَكَ الْإِمَامَ وَلَمْ يُصَلِّ رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ

1264. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, kog je obavijestio Hammad b. Zejd, prenijevši od Asima, da je Abdullah b. Serdžes kazao: **"Jednom prilikom dođe neki čovjek, a Vjerovjesnik, s.a.v.s., je klanjao sabahski farz. Čovjek prvo klanja dva rekata, a onda pristupi za Vjerovjesnikom, s.a.v.s. Kada je završio namaz, Allahov Poslanik, s.a.v.s., ga upita: 'Koji ti je (farz) namaz: onaj što si ga klanjao samostalno ili onaj što si ga klanjao sa nama?'"**[479]

١٢٦٤. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ سَرْجِسَ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي الصُّبْحَ فَصَلَّى الرَّكْعَتَيْنِ ثُمَّ دَخَلَ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الصَّلَاةِ فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ يَا فُلَانُ أَيَّتُهُمَا صَلَاتُكَ الَّتِي صَلَّيْتَ وَحْدَكَ أَوِ الَّتِي صَلَّيْتَ مَعَنَا

1265. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, kog je obavijestio Hammad b. Seleme. Obavijestio nas je i Ahmed b. Hanbel, prenijevši od Muhammeda b. Džafera, on od Šu'bea, a on od Verkaa. A obavijestio

١٢٦٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ح. و أَخْبَرَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ وَرْقَاءَ ح. و أَخْبَرَنَا الْحَسَنُ بْنُ

Abdurrahman el-Mubarekfuri veli da je sened ovog predanja prekinut, pošto Ata, koji ga prenosi, nije slušao hadise od Ibn Mesuda.

[479] Bilježe ga i Muslim u *Sahihu* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

nas je i El-Hasan b. Ali, prenijevši od Ebu Asima, on od Ibn Džurejdža. A obavijestio nas je i El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Jezid b. Harun, prenijevši od Hammada b. Zejda, a on od Ejuba. Obavijestio nas je, također, i Muhammed b. el-Mutevekkil, koji prenosi od Abdurrezzaka, on od Zekerijjaa b. Ishaka, a svi oni od Amra b. Dinara, on od Ataa b. Jesara, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Kada se prouči ikamet, nema drugog namaza osim propisanog (tj. farza)."**[480]

عَلِيٌّ أَخْبَرَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ح. وأَخْبَرَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ عَنْ حَمَّادِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ ح. وأَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُتَوَكِّلِ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا زَكَرِيَّا بْنُ إِسْحَقَ كُلُّهُمْ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَلَا صَلَاةَ إِلَّا الْمَكْتُوبَةَ

---

[480] U ovom predanju koje bilježi Ahmed b. Hanbel, u *Musnedu*, stoji: **"Kada bude proučen ikamet, nema drugog namaza osim onoga za koji je ikamet proučen."**

Ibn Hadžer el-Askalani smatra da se u ovim hadisima zabranjuje klanjanje bilo kakvih dobrovoljnih namaza, čak i sunneta, nakon proučenog ikameta, jer se pod pojmom *propisani* misli isključivo na farz.

En-Nevevi smatra da se zabrana u spomenutim hadisima odnosi na otpočinjanje klanjanja nafila nakon proučenog ikameta, svejedno da li se radilo o običnim nafilama ili o redovnim sunnetima. Ovo je Eš-Šafijin i stav većine islamskih učenjaka.

Ebu Hanife smatra da osoba, ukoliko nije klanjala sabahski sunnet, može započeti njihovo klanjanje i nakon proučenog ikameta, ukoliko je sigurna da neće, klanjajući sunnete, propustiti i drugi rekat farza za imamom. Es-Sevri smatra da ih može započeti ukoliko je sigurna da joj neće proći prvi rekat farza za imamom.

Posljednja dvojica svoje mišljenje temelje na hadisu koji je zabilježio El-Bejheki sa senedom od Ebu Hurejera da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Kada bude proučen ikamet, nema drugog namaza do propisanog (tj. farza), osim dva rekata sabahskog sunneta."**

Međutim, Abadi smatra da je El-Bejheki rekao da je ovaj nastavak dodat i da je neutemeljen. A osim toga, u senedu ovoga hadisa su i Hadžadž b. Nusajr i Abbad b. Kesir, koji su, prema ocjeni hadiskih učenjaka, slabi prenosioci. Da je ovaj nastavak dodat i da je neutemeljen potvrđuje drugi hadis koji su El-Bejheki i Ibn Adij, preko Muslima b. Halid ez-Zendžija, prenijeli od Ebu Hurejrea, da

292. Kada će nadoknaditi sabahski sunnet onaj koji ga nije stigao klanjati

٢٩٢. بَاب مَنْ فَاتَتْهُ مَتَى يَقْضِيهَا

1266. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Ibn Numejr, prenijevši od Sa'da b. Seida, on od Muhammeda b. Ibrahima, a on od Kajsa b. Amra: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je vidio nekog čovjeka[481] kako nakon sabahskog farza klanja dva rekata, pa je rekao: 'Sabah-namaz ima dva rekata (farza).' Čovjek je odgovorio: 'Nisam stigao klanjati dva rekata (sunneta) koji se klanjaju prije njih, te sam ih sada klanjao.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., je ušutio."**[482]

١٢٦٦. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ سَعِيدٍ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ قَيْسِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: رَأَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا يُصَلِّي بَعْدَ صَلَاةِ الصُّبْحِ رَكْعَتَيْنِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: صَلَاةُ الصُّبْحِ رَكْعَتَانِ. فَقَالَ الرَّجُلُ: إِنِّي لَمْ أَكُنْ صَلَّيْتُ الرَّكْعَتَيْنِ اللَّتَيْنِ قَبْلَهُمَا فَصَلَّيْتُهُمَا الْآنَ. فَسَكَتَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

---

je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Kada bude proučen ikamet, nema drugog namaza osim propisanog (tj. farza)." Neko je upitao: "Ni dva rekata sabahskog sunneta?" On reče: "Ni dva rekata sabahskog sunneta."** Ibn Hadžer el-Askalani je, u *Fethul-Bariju,* rekao da je sened ovoga hadisa dobar.

El-Minziri kaže: "Osim Ebu Davuda, ovaj hadis su zabilježili i Muslim u *Sahihu,* Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima."*

[481] Et-Tirmizi je zabilježio u *Džamiu,* da je Kajs b. Amr kazao: **"Allahov Posl - nik, s.a.v.s., je izišao, proučen je ikamet i ja sam sa njim klanjao sabah. Potom je krenuo i, ugledavši me da klanjam, rekao: 'Polahko, Kajse, zar dva farza u isto vrijeme?' Kada sam završio, rekao sam: 'Allahov Poslaniče, nisam klanjao dva rekata sabahskog sunneta.', a on reče: 'Ako je tako, onda nema smetnji da ih klanjaš.'"**

[482] Na temelju ovoga hadisa Eš-Šafi, Ata, Tavus i Ibn Džurejdž smatraju da osoba koja ne stigne klanjati sabahski sunnet prije farza može ga klanjati naknadno, odmah poslije farza, a prije izlaska sunca.

El-Evzai, Ahmed b. Hanbel i Ishak smatraju da se mogu klanjati poslije farza, ali tek nakon što sunce iziđe.

Ebu Hanife, Muhammed i Ebu Jusuf smatraju da se, ukoliko neko želi, mogu klanjati nakon izlaska sunca, s tim što to ne drže obaveznim, jer je sunnet, prema njihovom mišljenju, nafila. Svoje mišljenje temelje na hadisu koji je zabilježio

1267. ISPRIČAO NAM JE Hamid b. Jahja el-Belhi, prenijevši od Sufjana: "Ovaj hadis je Ata b. Ebu Rebah prenio od Sa'ada b. Seida."

Ebu Davud kaže: "Abdurabihi i Jahja, Seidovi sinovi, prenijeli su ovaj mursel-hadis. U njemu stoji da je njihov djed Zejd klanjao sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s., kako stoji u prethodnom kazivanju."

١٢٦٧. حَدَّثَنَا حَامِدُ بْنُ يَحْيَى الْبَلْخِيُّ قَالَ قَالَ سُفْيَانُ كَانَ عَطَاءُ بْنُ أَبِي رَبَاحٍ يُحَدِّثُ بِهَذَا الْحَدِيثِ عَنْ سَعْدِ بْنِ سَعِيدٍ.

قَالَ أَبُو داود: وَرَوَى عَبْدُ رَبِّهِ وَيَحْيَى ابْنَا سَعِيدٍ هَذَا الْحَدِيثَ مُرْسَلًا أَنَّ جَدَّهُمْ صَلَّى مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَذِهِ الْقِصَّةِ

293. O četiri rekata (sunneta) prije i poslije podnevskog farza

٢٩٣. بَاب الْأَرْبَعِ قَبْلَ الظُّهْرِ وَبَعْدَهَا

1268. ISPRIČAO NAM JE Muemmel b. el-Fadl, kog je obavijestio Muhammed b. Šuajb, prenijevši od En-Nu'mana, on od Mekhula, on od Anbesea b. Ebu Sufjana, da je Ummu Habiba, Vjerovjesnikova, s.a.v.s., supruga, prenijela od Allahovog Poslanika, s.a.v.s: **"Ko bude redovno klanjao četiri rekata (sunneta) prije, i četiri rekata poslije podnevskog (farza), Allah će ga zabraniti Vatri."**[483]

١٢٦٨. حَدَّثَنَا مُؤَمَّلُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبٍ عَنِ النُّعْمَانِ عَنْ مَكْحُولٍ عَنْ عَنْبَسَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ قَالَ: قَالَتْ أُمُّ حَبِيبَةَ زَوْجُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ حَافَظَ عَلَى أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ قَبْلَ الظُّهْرِ وَأَرْبَعٍ بَعْدَهَا حَرُمَ عَلَى النَّارِ

Et-Tirmizi u *Džami'u* sa senedom od Ebu Hurejera da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ko ne stigne klanjati dva rekata sabahskog sunneta, neka ih klanja nakon što sunce iziđe."**

Malik je zabilježio u *Muvettau* da je Abdullah b. Omer sabahski sunnet klanjao nakon izlaska sunca ukoliko ih ne bi stigao klanjati prije farza.

Što se tiče hadisa, Hakim ga smatra vjerodostojnim prema kriterijima El-Buharija i Muslima. Međutim, Abdurrahman el-Mubarekfuri smatra da je on slab, jer se u njegovom senedu nalazi Katade b. Diame es-Sedusi, koji je, po En-Nesaijevom mišljenju, bio sklon tedlisu. Osim toga, Amr b. Asim ga prenosi sam iz svoje generacije, a on je u prenošenjima puno protivrječio ostalim pouzdanim ravijama.

[483] Eš-Ševkani ovaj hadis smatra dokazom da je lijepo klanjati četiri rekata

Ebu Davud kaže: "El-Ala b. el-Haris i Sulejman b. Musa prenose od Mekhula sa istim senedom, sličan hadis."

قَالَ أَبُو دَاوُد: رَوَاهُ الْعَلَاءُ بْنُ الْحَارِثِ وَسُلَيْمَانُ بْنُ مُوسَى عَنْ مَكْحُولٍ بِإِسْنَادِهِ مِثْلَهُ

1269. ISPRIČAO NAM JE Ibnul-Musenna, kog je obavijestio Muhammed b. Džafer, prenijevši od Šu'bea, on od Ubejdea, ovaj od Ibrahima, on od Ibn Mindžaba, on od Karsea, on od Ebu Ejuba, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Ispred četiri rekata podnevskog (sunneta), prije farza, bez selama između, otvaraju se nebeske kapije."**[484]

١٢٦٩. حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ عُبَيْدَةَ يُحَدِّثُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ ابْنِ مِنْجَابٍ عَنْ قَرْثَعٍ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَرْبَعٌ قَبْلَ الظُّهْرِ لَيْسَ فِيهِنَّ تَسْلِيمٌ تُفْتَحُ لَهُنَّ أَبْوَابُ السَّمَاءِ.

---

podnevskog sunneta prije i četiri poslije farza. Ali el-Kari veli da je sunnet poslije podnevskog farza klanjati dva rekata sunneta, a mustehab je klanjati još dva, ko to želi.

El-Buhari, u *Sahihu*, bilježi da je Aiša kazala: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., nije propuštao četiri rekata sunneta prije, i dva rekata poslije podnevskog farza."**

El-Buhari i Muslim bilježe da je Ibn Omer kazao: **"Upamtio sam od Vjerovjesnika, s.a.v.s., deset rekata (sunneta): dva prije i dva poslije podnevskog (farza), dva poslije akšamskog – u kući, dva poslije jacijskog i dva prije sabahskog farza."**

Na prvi pogled, između ovih hadisa postoji izvjesna kontradiktornost. Abdurrahman el-Mubarekfuri to objašnjava ovako:

a) postoji mogućnost da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., prije podnevskog farza nekada klanjao četiri, a nekada samo dva rekata sunneta;

b) da je u kući klanjao dva rekata, a potom izišao u džamiju i klanjao još dva, pa Aiša, koja ga je vidjela i u kući i u džamiji, prenosi ono što je vidjela, a i Ibn Omer, koji ga je vidio samo u džamiji, prenosi ono što je on video;

c) da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kada bi klanjao sunnete u kući, klanjao četiri rekata, a kada bi ih klanjao u džamiji, klanjao samo dva.

[484] Većina učenjaka iz generacije ashaba i onih poslije njih daju prednost mišljenju da osoba prije podnevkog (farza) treba klanjati četiri rekata (sunneta). Ovo je stav i Sufjana es-Sevrija, Ibn Mubareka i Ishaka.

Ebu Hanife, Sufjan es-Sevri, Ibn Mubarek i Ishak smatraju da četiri rekata sunneta prije podnevskog farza treba klanjati sa jednim selamom. Svoj stav temelje na sljedećim hadisima: Ebu Davud, u *Sunenu*, i Tirmizi, u *Eš-Šemailu*,

Ebu Davud kaže: "Do mene je doprlo da je Jahja b. Seid el-Kattan kazao: 'Da sam išta prenio od Ubejdea, prenio bih ovaj hadis.' Ubejde je slab prenosilac. Ibn Mindžab se zvao Sehm."

قَالَ أبو داود: بَلَغَنِي عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الْقَطَّانِ قَالَ: لَوْ حَدَّثْتُ عَنْ عُبَيْدَةَ بِشَيْءٍ لَحَدَّثْتُ عَنْهُ بِهَذَا الْحَدِيثِ. قَالَ أبو داود: عُبَيْدَةُ ضَعِيفٌ قَالَ أبو داود ابْنُ مِنْجَابٍ هُوَ سَهْمٌ

294. O namazu prije ikindijskog farza

٢٩٤. بَاب الصَّلَاةِ قَبْلَ الْعَصْرِ

1270. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Ibrahim, kog je obavijestio Ebu Davud, prenijevši od Muhammeda b. Mihrana el-Kurešija, on od svog djeda Ebul-Musennaa, a on od Ibn Omera, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Allah se smilovao osobi koja prije ikindije klanja četiri (rekata sunneta)."**[485]

١٢٧٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا أَبُو دَاوُدَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِهْرَانَ الْقُرَشِيُّ حَدَّثَنِي جَدِّي أَبُو الْمُثَنَّى عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: رَحِمَ اللَّهُ امْرَأً صَلَّى قَبْلَ الْعَصْرِ أَرْبَعًا

---

bilježe od Ebu Ejuba da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ispred četiri rekata sunneta koji se klanjaju prije podnevskog farza, bez predaje selama, i dva rekata koji se klanjaju poslije njih, otvaraju se nebeska vrata."**

Ibn Madže bilježi, u *Sunenu*, od Ebu Ejuba: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi klanjao četiri sunneta kada bi se sunce pomjerilo s polovine neba i ne bi predavao selam poslije drugog rekata."** Ebu Davud ovaj hadis smatra slabim.

Ahmed i Eš-Šafi smatraju da i kod četiri rekata podnevskog sunneta prije farza selam treba predati nakon dva rekata. Svoje mišljenje temelje na hadisu koji bilježe Ahmed b. Hanbel, u *Musnedu*, Ebu Davud, En-Nesai, Et-Tirmizi i Ibn Madže u *Sunenima*, te Ibn Hibban i Ibn Huzejme, u *Sahihima*, preko Alije b. Abdullaha el-Barikija od Abdullaha b. Omera da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Noćni i dnevni (dobrovoljni) namazi se klanjaju dva po dva rekata."**

Ibn Hadžer veli da većina hadiskih učenjaka smatra da su riječi: **"i dnevni"** dodate ovom hadisu. Dodao ih je neko od ravija, pošto niko od onih koji su ovaj hadis izravno preuzeli od Ibn Omera ne spominje ove riječi. I El-Buhari i Muslim ovaj hadis bilježe bez dodatka **"i dnevni"**.

[485] Et-Tirmizi je zabilježio, u *Džami'u*, sa senedom, da je Alija kazao: **"Vjer - vjesnik, s.a.v.s., je prije ikindije klanjao četiri rekata (sunneta). Nakon dva rekata bi predao selam (nazivajući ga) bliskim melekima, muslimanima i mu'minima koji su slijedili iza njih."**

Abdurrahman el-Mubarekfuri smatra da su ovi hadisi dokaz da je mustehab

1271. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Ebu Ishaka, on od Asima b. Damrea, a on od Alije: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je prije ikindijskog farza klanjao dva rekata (sunneta)."**[486]

١٢٧١. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ عَاصِمِ بْنِ ضَمْرَةَ عَنْ عَلِيٍّ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي قَبْلَ الْعَصْرِ رَكْعَتَيْنِ

295. O namazu poslije ikindije

٢٩٥. بَاب الصَّلَاةِ بَعْدَ الْعَصْرِ

1272. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Abdullah b. Vehb, prenijevši od Amra b. el-Harisa, ovaj od Bukejra b. el-Ešedždža, **da su Kurejba, Ibn Abbasovog štićenika, Abdullah b. Abbas, Abdurrahman b. Ezher i El-Misver b. Mahreme poslali do Aiše i rekli: "Prenesi joj od sviju nas selam i upitaj je za dva rekata poslije ikindijskog farza. Reci: 'Obaviješteni smo da ih ti klanjaš, a da ih je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio.'" Kurejb kaže: "Ušao sam kod nje i obavijestio je o onome zbog čega su me poslali, a ona reče: 'Pitaj o tome Ummu Selemu.' Vratio sam se i obavijestio ih o tome šta je rekla, a oni su me vratili do Ummu Seleme za isto pitanje. Ummu Selema reče: 'Čula**

١٢٧٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ عَنْ بُكَيْرِ بْنِ الْأَشَجِّ عَنْ كُرَيْبٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ وَعَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ أَزْهَرَ وَالْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ أَرْسَلُوهُ إِلَى عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا: اقْرَأْ عَلَيْهَا السَّلَامَ مِنَّا جَمِيعًا وَسَلْهَا عَنِ الرَّكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْعَصْرِ وَقُلْ إِنَّا أُخْبِرْنَا أَنَّكِ تُصَلِّينَهُمَا وَقَدْ بَلَغَنَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْهُمَا. فَدَخَلْتُ عَلَيْهَا فَبَلَّغْتُهَا مَا أَرْسَلُونِي بِهِ فَقَالَتْ: سَلْ أُمَّ سَلَمَةَ. فَخَرَجْتُ إِلَيْهِمْ فَأَخْبَرْتُهُمْ بِقَوْلِهَا فَرَدُّونِي إِلَى أُمِّ سَلَمَةَ بِمِثْلِ مَا أَرْسَلُونِي

---

prije ikindije klanjati četiri rekata sunneta.

Et-Taberani, u *Mu'džemul-kebiru* i u *Mu'džemul-vesitu*, bilježi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Ko bude redovno prije ikindijskog farza klanjao četiri rekata, Vatra mu neće doticati tijelo."**

Et-Taberani, također, u *Mu'džemul-kebiru* bilježi od Ummu Seleme da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Ko redovno bude klanjao četiri rekata (sunneta) prije ikindijskog farza, Allah će zabraniti džehennemskoj vatri da prži njegovo tijelo."**

[486] Abdurrahman el-Mubarekfuri smatra da se iz spomenutih hadisa zaključuje da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., nekada prije ikindijskog farza klanjao četiri, a nekada dva rekata sunneta.

sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je zabranio da se klanjaju, a onda sam ga vidjela kako ih klanja. Jednom, kada su kod mene bile neke žene ensarijke iz plemena Benu Haram, klanjao je ikindiju, potom je ušao kod mene i klanjao ih. Poslala sam djevojčicu, rekavši joj: 'Stani pored njega i reci mu: 'Ummu Selema veli: 'Čula sam te, Allahov Poslaniče, kada si zabranio da se ta dva rekata klanjaju, a onda te vidim da ih klanjaš." Ako ti rukom da znak da se odmakneš od njega, ti se odmakni.' Djevočica je to uradila. On joj je dao znak i ona se odmakla. Kada je završio, rekao je: 'Kćeri Benu Umejea, pitala si za dva rekata (koje sam klanjao) poslije ikindije. Došli su mi neki ljudi iz plemena Abdulkajs zbog propisa islama. Zadržali su me te nisam klanjao dva rekata poslije podnevskog farza, pa su to ta dva rekata.""[487]

بِهِ إِلَى عَائِشَةَ فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْهَى عَنْهُمَا ثُمَّ رَأَيْتُهُ يُصَلِّيهِمَا. أَمَّا حِينَ صَلَّاهُمَا فَإِنَّهُ صَلَّى الْعَصْرَ ثُمَّ دَخَلَ وَعِنْدِي نِسْوَةٌ مِنْ بَنِي حَرَامٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَصَلَّاهُمَا فَأَرْسَلْتُ إِلَيْهِ الْجَارِيَةَ فَقُلْتُ قُومِي بِجَنْبِهِ فَقُولِي لَهُ تَقُولُ أُمُّ سَلَمَةَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَسْمَعُكَ تَنْهَى عَنْ هَاتَيْنِ الرَّكْعَتَيْنِ وَأَرَاكَ تُصَلِّيهِمَا فَإِنْ أَشَارَ بِيَدِهِ فَاسْتَأْخِرِي عَنْهُ. قَالَتْ فَفَعَلَتِ الْجَارِيَةُ فَأَشَارَ بِيَدِهِ فَاسْتَأْخَرَتْ عَنْهُ. فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ يَا بِنْتَ أَبِي أُمَيَّةَ سَأَلْتِ عَنِ الرَّكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْعَصْرِ. إِنَّهُ أَتَانِي نَاسٌ مِنْ عَبْدِ الْقَيْسِ بِالْإِسْلَامِ مِنْ قَوْمِهِمْ فَشَغَلُونِي عَنِ الرَّكْعَتَيْنِ اللَّتَيْنِ بَعْدَ الظُّهْرِ فَهُمَا هَاتَانِ

296. O dopuštenju klanjanja u tom vremenu ako je sunce visoko

٢٩٦. بَاب مَنْ رَخَّصَ فِيهِمَا إِذَا كَانَتِ الشَّمْسُ مُرْتَفِعَةً

1273. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Mensura, on od Hilala b. Jesafa, on od Vehba b. el-Eddžea, a on od Alije: "Allahov

١٢٧٣. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ هِلَالِ بْنِ يَسَافٍ عَنْ وَهْبِ بْنِ الْأَجْدَعِ عَنْ عَلِيٍّ: أَنَّ النَّبِيَّ

[487] Na temelju nekih hadisa u kojima je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "**Nema namaza poslije sabahskog farza dok sunce ne iziđe, niti ima namaza poslije ikindijskog farza dok sunce ne zađe.**", većina učenjaka smatra da je mekruh klanjati bilo kakvu nafilu u tim vremenima. Izuzetak su, prema njihovom mišljenju, namazi koji se naklanjavaju. Imajući u vidu da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., redovno klanjao dva rekata sunneta poslije podnevskog farza, koje zbog zauzetosti nije stigao klanjati toga dana do ikindije, naklanjao ih je poslije ikindije.

Poslanik, s.a.v.s., je zabranio namaz poslije ikindijskog farza, osim kada je sunce visoko."[488]

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الصَّلَاةِ
بَعْدَ الْعَصْرِ إِلَّا وَالشَّمْسُ مُرْتَفِعَةٌ

1274. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ebu Ishaka, on od Asima b. Damrea, a on od Alije: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je poslije svakog farz-namaza klanjao dva rekata (sunneta), osim poslije sabahskog i ikindijskog farza."**[489]

١٢٧٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا
سُفْيَانُ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ عَاصِمِ بْنِ
ضَمْرَةَ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي فِي إِثْرِ كُلِّ صَلَاةٍ
مَكْتُوبَةٍ رَكْعَتَيْنِ إِلَّا الْفَجْرَ وَالْعَصْرَ

1275. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, kog je obavijestio Eban, prenijevši od Katadea, on od Ebul-Alijea, a on od Ibn Abbasa, koji je kazao: "Kod mene su bili meni dragi ljudi, među kojima je bio i Omer b. el-Hattab, koji mi je najdraži, kada je Allahov Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **'Nema namaza poslije sabahskog farza dok sunce ne iziđe, niti ima namaza poslije ikindijskog farza dok sunce ne zađe.'"**[490]

١٢٧٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا
أَبَانُ أَخْبَرَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ عَنِ ابْنِ
عَبَّاسٍ قَالَ: شَهِدَ عِنْدِي رِجَالٌ مَرْضِيُّونَ
فِيهِمْ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ وَأَرْضَاهُمْ عِنْدِي
عُمَرُ أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
قَالَ: لَا صَلَاةَ بَعْدَ صَلَاةِ الصُّبْحِ حَتَّى
تَطْلُعَ الشَّمْسُ وَلَا صَلَاةَ بَعْدَ صَلَاةِ
الْعَصْرِ حَتَّى تَغْرُبَ الشَّمْسُ

---

[488] Hafiz Ibn Abdulberr kaže: "Jedna skupina učenjaka, na temelju ovoga i sličnih hadisa, smatra da ne smeta klanjati kako obavezne tako i dobrovoljne namaze nakon što se klanjaju sabahski i ikindijski farzovi. Zabrana u spomenutim hadisima se odnosi na klanjanje u vrijeme kad se sunce rađa i kada zalazi. Ovaj hadis je zabilježio i En-Nesai u *Sunenu.*

[489] Ove se Alijine riječi, prema Abadijevom mišljenju, odnose na klanjanje u džamiji. Dakle, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je u džamiji poslije svakog farza-namaza klanjao dva rekata sunneta, osim poslije sabahskog i ikindijskog farza. Iz Aišinih riječi će se vidjeti da ih je klanjao poslije ikindije u kući.

[490] Abadi smatra da su neki ashabi i tabiini smatrali da se ova zabrana odnosi samo na one koji su ciljano klanjali kada se sunce rađa i kada zalazi. Ovakva zabrana se, prema njihovom mišljenju, ne odnosi na one koji u tim vremenima klanjaju kad je sunce visoko. Ovaj hadis su zabilježili u *El-Kutubus-Sitteu* svi autori.

1276. ISPRIČAO NAM JE Er-Rebia b. Nafi, kog je obavijestio Muhammed b. el-Muhadžir, prenijevši od El-Abbasa b. Salima, on od Ebu Selama, on od Ebu Umamea, da je Amr b. Abese es-Sulemi upitao: **“Allahov Poslaniče, u kom dijelu noći se dova najviše prima?” On odgovori: “U posljednjoj trećini noći. Klanjaj koliko hoćeš u tom dijelu noći, jer namazu prisustvuju meleki i, sve dok se sabah ne klanja, upisuju sevape. Nakon toga prestani da klanjaš dok sunce ne iziđe i ne odskoči za jedno ili dva koplja. Ono izlazi između šejtanskih rogova, a nevjernici mu se klanjaju.[491] Nakon toga klanjaj koliko želiš, jer namazu prisustvuju meleki i bilježe sevape sve do vremena kada sjena koplja bude koliko je i samo koplje. Tada prestani sa namazom, jer se u tom vremenu potpaljuje Džehennem i otvaraju se njegove kapije. Kada se sunce makne sa zenita, klanjaj koliko hoćeš, jer namazu prisustvuju meleki i bilježe sevape sve dok se ne klanja ikindijski farz. Tada prestani sa namazom dok sunce ne zađe, jer ono zalazi između dva šejtanska roga, a nevjernici mu se klanjaju.” (Tada) je ispričao podugačak hadis.**

El-Abbas kaže: “Ovako mi je ispričao Ebu Selam, prenijevši od Ebu Umamea. Ako sam u čemu pogriješio, tražim od Allaha oprost i kajem Mu se.”

١٢٧٦. حَدَّثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُهَاجِرِ عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ أَبِي سَلَّامٍ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ عَنْ عَمْرِو ابْنِ عَبَسَةَ السُّلَمِيِّ أَنَّهُ قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ اللَّيْلِ أَسْمَعُ؟ قَالَ: جَوْفُ اللَّيْلِ الْآخِرُ. فَصَلِّ مَا شِئْتَ فَإِنَّ الصَّلَاةَ مَشْهُودَةٌ مَكْتُوبَةٌ حَتَّى تُصَلِّيَ الصُّبْحَ ثُمَّ أَقْصِرْ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ فَتَرْتَفِعَ قِيسَ رُمْحٍ أَوْ رُمْحَيْنِ فَإِنَّهَا تَطْلُعُ بَيْنَ قَرْنَيْ شَيْطَانٍ وَيُصَلِّي لَهَا الْكُفَّارُ. ثُمَّ صَلِّ مَا شِئْتَ فَإِنَّ الصَّلَاةَ مَشْهُودَةٌ مَكْتُوبَةٌ حَتَّى يَعْدِلَ الرُّمْحُ ظِلَّهُ ثُمَّ أَقْصِرْ فَإِنَّ جَهَنَّمَ تُسْجَرُ وَتُفْتَحُ أَبْوَابُهَا. فَإِذَا زَاغَتِ الشَّمْسُ فَصَلِّ مَا شِئْتَ فَإِنَّ الصَّلَاةَ مَشْهُودَةٌ حَتَّى تُصَلِّيَ الْعَصْرَ ثُمَّ أَقْصِرْ حَتَّى تَغْرُبَ الشَّمْسُ فَإِنَّهَا تَغْرُبُ بَيْنَ قَرْنَيْ شَيْطَانٍ وَيُصَلِّي لَهَا الْكُفَّارُ. وَقَصَّ حَدِيثًا طَوِيلًا. قَالَ الْعَبَّاسُ: هَكَذَا حَدَّثَنِي أَبُو سَلَّامٍ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ إِلَّا أَنْ أُخْطِئَ شَيْئًا لَا أُرِيدُهُ فَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ

1277. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, kog je obavijestio Vuhejb, prenijevši

١٢٧٧. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا وُهَيْبٌ أَخْبَرَنَا قُدَامَةُ بْنُ مُوسَى عَنْ أَيُّوبَ بْنِ حُصَيْنٍ عَنْ أَبِي عَلْقَمَةَ عَنْ يَسَارٍ

[491] Abadi kaže da to znači da šejtan, u vrijeme kada se sunce rađa i kada zalazi, staje naspram Sunca, kako bi se nevjernici njemu klanjali.

od Kudamea b. Musaa, on od Ejuba b. Husajna, on od Ebu Alkamea, da je Jesar, Ibn Omerov štićenik, kazao: **“Ibn Omer me je vidio kako klanjam nakon što se pojavila zora, pa je rekao: ‘Jesare, jedanput je među nas izišao Allahov Poslanik, s.a.v.s., a mi klanjasmo taj namaz, pa je rekao: ‘Neka prisutni prenesu odsutnima: nakon što se pojavi zora, ne klanjajte ništa drugo osim sabahskog sunneta.’’’”**[492]

1278. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, kog je obavijestio Šu’be, prenijevši od Ebu Ishaka, on od El-Esveda i Mesruka, da je Aiša kazala: **“Nema dana a da Vjerovjesnik, s.a.v.s., poslije ikindijskog farza nije klanjao po dva rekata.”**[493]

مَوْلَى ابْنِ عُمَرَ قَالَ: رَآنِي ابْنُ عُمَرَ وَأَنَا أُصَلِّي بَعْدَ طُلُوعِ الْفَجْرِ فَقَالَ يَا يَسَارُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ عَلَيْنَا وَنَحْنُ نُصَلِّي هَذِهِ الصَّلَاةَ فَقَالَ لِيُبَلِّغْ شَاهِدُكُمْ غَائِبَكُمْ: لَا تُصَلُّوا بَعْدَ الْفَجْرِ إِلَّا سَجْدَتَيْنِ

١٢٧٨. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنِ الْأَسْوَدِ وَمَسْرُوقٍ قَالَا نَشْهَدُ عَلَى عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ: مَا مِنْ يَوْمٍ يَأْتِي عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا صَلَّى بَعْدَ الْعَصْرِ رَكْعَتَيْنِ

---

[492] Neki učenjaci, kako ističe Abadi, na temelju ovoga hadisa, smatraju da je mekruh klanjati bilo kakvu drugu nafilu osim sabahskog sunneta nakon što se pojavi zora pa dok se ne klanja sabah. Nafile treba klanjati prije zore i nakon što sunce odskoči za jedno ili dva koplja, odnosno nakon što prođe 45 minuta po izlasku sunca.

[493] El-Buhari je zabilježio, u *Sahihu*, u *Poglavlju o hadžu*, da je Abdulaziz b. Rafi kazao: **“Vidio sam Ibnuz-Zubejra kako klanja dva rekata nakon ikindijskog farza i priča kako ga je Aiša obavijestila da Vjerovijesnik, s.a.v.s., nije nikada ušao u njenu sobu (nakon ikindije) a da ih nije klanjao.”** Neki su ovakav Vjerovjesnikov, s.a.v.s., postupak objasnili tako što su kazali da je on time htio pokazati da njegova zabrana u vezi klanjanja namaza poslije sabahskog i ikindijskog farza nije u značenju harama, nego mekruha. Neki kažu da je klanjanje dva rekata poslije ikindijskog farza važilo isključivo za Vjerovjesnika, s.a.v.s., a ne za njegove sljedbenike. Neki, opet, misle da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., prakticirao, kada nešto jedanput uradi, da to i nastavi činiti. Tako, kada je jedanput poslije ikindijskog farza klanjao dva rekata, nadoknađujući dva rekata podnevskog sunneta, koje toga dana zbog zauzetosti nije stigao klanjati, nastavio je i dalje klanjati dva rekata poslije ikindije.

١٢٧٩. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ سَعْدٍ أَخْبَرَنَا عَمِّي أَخْبَرَنَا أَبِي عَنِ ابْنِ إِسْحَقَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَطَاءٍ عَنْ ذَكْوَانَ مَوْلَى عَائِشَةَ: أَنَّهَا حَدَّثَتْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي بَعْدَ الْعَصْرِ وَيَنْهَى عَنْهَا وَيُوَاصِلُ وَيَنْهَى عَنِ الْوِصَالِ

1279. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Sa'd, kog je obavijestio njegov amidža, prenijevši od svog oca, on od Ibn Ishaka, on od Muhammeda b. Amra b. Ataa, a on od Zekvana, Aišinog štićenika, da mu je ona ispričala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je klanjao (dva rekata) poslije ikindijskog farza, a i zabranio je da se poslije njega klanja; postio je neprekidno, a i zabranio je da se posti neprekidno."**[494]

٢٩٧. بَاب الصَّلَاةِ قَبْلَ الْمَغْرِبِ

297. O namazu prije akšamskog farza

١٢٨٠. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ سَعِيدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ الْمُعَلِّمِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ الْمُزَنِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: صَلُّوا قَبْلَ الْمَغْرِبِ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ قَالَ صَلُّوا قَبْلَ الْمَغْرِبِ رَكْعَتَيْنِ لِمَنْ شَاءَ خَشْيَةَ أَنْ يَتَّخِذَهَا النَّاسُ سُنَّةً

1280. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Omer, kog je obavijestio Abdulvaris b. Seid, prenijevši od Husejna el-Muallima, on od Abdullaha b. Burejdea, a on od Abdullaha el-Muzenija, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Klanjajte dva rekata prije akšamskog farza." Zatim je rekao: "Klanjajte dva rekata prije akšamskog farza, ko hoće."**[495], **iz bojazni da ih ljudi ne bi prihvatili kao sunnet.**[496]

---

[494] Postio je neprekidno po dva ili više dana, ne jedući i ne pijući ništa ni tokom noći. Ovakav post je zabranio drugima. Kada je neprekidni post zabranio drugima, rekao je: **"Vi niste kao ja. Mene moj Gospodar hrani i poji."** Iz ovih riječi zaključujemo da su te stvari važile samo za Poslanika, s.a.v.s., a da ih je on zabrano svojim sljedbenicima kako ih time ne bi opteretio.

[495] U predanju koje je El-Buhari zabilježio, u *Sahihu*, stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., tri puta ponovio: **"Klanjajte dva rekata prije akšamskog farza."**, i treći put je naglasio: **"...ko hoće."** Ove riječi ukazuju na to da je mustehab klanjati ovaj namaz, ali da nije sunnet. To znači da ih Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije prakticirao, ili bar ne redovno.

[496] U hadisu koji je zabilježio Ibn Hiban, u *Sahihu*, stoji da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., klanjao dva rekata prije akšamskog farza.

1281. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdurrahim el-Bezzaz, kog je obavijestio Seid b. Sulejman, prenijevši od Mensura b. Ebul-Esveda, on od El-Muhtara b. Fulfula, a on od Enesa b. Malika, koji je kazao: **"U vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., sam klanjao dva rekata prije akšamskog farza." Upitah: "A je li vas vidio Allahov Poslanik, s.a.v.s?" "Jeste, vidio nas je, ali nam to nije ni naređivao ni zabranjivao." – odgovorio je.**[497]

١٢٨١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ الْبَزَّازُ أَنْبَأَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ أَخْبَرَنَا مَنْصُورُ بْنُ أَبِي الْأَسْوَدِ عَنِ الْمُخْتَارِ بْنِ فُلْفُلٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: **صَلَّيْتُ الرَّكْعَتَيْنِ قَبْلَ الْمَغْرِبِ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ قُلْتُ لِأَنَسٍ أَرَآكُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ نَعَمْ رَآنَا فَلَمْ يَأْمُرْنَا وَلَمْ يَنْهَنَا**

1282. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, kog je obavijestio Ibn Ulejje, prenijevši od El-Džurejrija, on od Abdullaha b. Burejdea, a on od Abdullaha b. Mugaffela da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Između svaka dva ezana[498] je namaz. Između svaka dva ezana je namaz za onoga koji to želi."**

١٢٨٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ النُّفَيْلِيُّ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُلَيَّةَ عَنِ الْجُرَيْرِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُغَفَّلٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **بَيْنَ كُلِّ أَذَانَيْنِ صَلَاةٌ بَيْنَ كُلِّ أَذَانَيْنِ صَلَاةٌ لِمَنْ شَاءَ**

1283. ISPRIČAO NAM JE Ibn Beššar, kog je obavijestio Muhammed b. Džafer, prenijevši od Šu'bea, on od Ebu Šuajba, a on od Tavusa, koji je kazao: **"Ibn Omer je upitan o dva rekata prije akšamskog farza, pa je rekao: 'Nisam vidio da ih je iko klanjao u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a**

١٢٨٣. حَدَّثَنَا ابْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي شُعَيْبٍ عَنْ طَاوُسٍ قَالَ: سُئِلَ ابْنُ عُمَرَ عَنِ الرَّكْعَتَيْنِ قَبْلَ الْمَغْرِبِ فَقَالَ: **مَا رَأَيْتُ أَحَدًا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّيهِمَا، وَرَخَّصَ فِي الرَّكْعَتَيْنِ**

---

[497] Dakle, on je klanjanje dva rekata prije akšamskog farza prepustio ljudima na volju: ako hoće, neka klanjaju, a ako neće, ne moraju. Zato onima koji ih nisu klanjali nije naređivao da ih klanjaju, niti je onima koji su ih klanjali zabranjivao da to čine.

[498] Pod pojmom *dva ezana* misli se na ezan i na ikamet. Dakle, između svakog ezana i ikameta treba klajati (najmanje) dva rekata (sunneta).

Vjerovjesnik, s.a.v.s., je dozvolio klanjanje dva rekata nakon ikindijskog farza.'"[499]

Ebu Davud kaže: "Čuo sam Jahjaa b. Meina kada je rekao da je on Šuajb i da je Šu'be napravio previd u pogledu njegovog imena."[500]

بَعْدَ الْعَصْرِ. قَالَ أبو داود: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ مَعِينٍ يَقُولُ هُوَ شُعَيْبٌ يَعْنِي وَهِمَ شُعْبَةُ فِي اسْمِهِ

298. O duha-namazu[501]

٢٩٨. بَاب صَلَاةِ الضُّحَى

1284. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni, prenijevši od Abbada b. Abbada. A obavijestio nas je i Musedded, prenijevši od Hammada b. Zejda, isto značenje, on od Vasila, on od Jahjaa b. Ukajla, on od Jahjaa b. Ja'mura, on od Ebu Zerra, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., da je rekao: **"Na svaki zglob tijela čovjek treba dati sadaku.**[502] **Nazivanje selama onome koga sretne je sadaka; naređivanje dobra je sadaka; zabranjivanje zla je sadaka; uklanjanje nečega što smeta na putu je sadaka; spolni odnos**

١٢٨٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ عَنْ عَبَّادِ بْنِ عَبَّادٍ ح. و أَخْبَرَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ الْمَعْنَى عَنْ وَاصِلٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ عُقَيْلٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ يَعْمَرَ عَنْ أَبِي ذَرٍّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يُصْبِحُ عَلَى كُلِّ سُلَامَى مِنِ ابْنِ آدَمَ صَدَقَةٌ. تَسْلِيمُهُ عَلَى مَنْ لَقِيَ صَدَقَةٌ. وَأَمْرُهُ بِالْمَعْرُوفِ صَدَقَةٌ. وَنَهْيُهُ عَنِ الْمُنْكَرِ صَدَقَةٌ. وَإِمَاطَتُهُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ

---

[499] Ibn Hazm kaže: "Sened ovoga hadisa nije pouzdan, jer se u njemu spominje Ebu Šuajb, a ravija koji je od njega prenio nije siguran je li to bio Ebu Šuajbi ili Šuajb, a on je jedini ovaj hadis prenio od Tavusa. Osim toga, ovaj hadis je u koliziji sa brojnim vjerodostojnim hadisima u kojima stoji da su mnogi ashabi klanjali dva rekata prije akšamskog farza, a kao što stoji u Enes b. Malikovom hadisu, Allahov Poslanik, s.a.v.s., ih je vidio da to čine, pa im nije osporio, niti je onima koji ih nisu klanjali naredio da ih klanjaju."

[500] Dakle, Šu'be je napravio previd kada je Šuajba nazvao Ebu Šuajbom.

[501] Duha-namaz je posebna vrsta dobrovoljnog namaza koja se klanja ujutru, prije podne-namaza. Bedrudin el-Ajni kaže da je njegovo pravo vrijeme od momenta kada sunce pređe četvrtinu neba pa do podneva.

[502] Muslim bilježi, u *Sahihu*, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Čovjek je stvoren sa 360 zglobova."**

sa svojom suprugom je sadaka – a sve to zamjenjuju dva rekata duha-namaza."[503]

Ebu Davud kaže: "Abbadov hadis je potpuniji. Musedded nije spomenuo naređivanje dobra i zabranjivanje zla. On je rekao: tako i tako. Ibn Meni je dodao riječi: **'Upitali su: 'Allahov Poslaniče, neko zadovoljava svoju strast i to mu se piše kao sadaka?' On reče: 'Zar ne bi počinio grijeh kada bi imao spolni odnos sa ženom koja mu nije dozvoljena?'''**

صَدَقَةٌ. وَبُضْعَةُ أَهْلِهِ صَدَقَةٌ. وَيُجْزِئُ مِنْ ذَلِكَ كُلِّهِ رَكْعَتَانِ مِنَ الضُّحَى.

قَالَ أبو داود: وَحَدِيثُ عَبَّادٍ أَتَمُّ. وَلَمْ يَذْكُرْ مُسَدَّدٌ الْأَمْرَ وَالنَّهْيَ. زَادَ فِي حَدِيثِهِ: وَقَالَ كَذَا وَكَذَا. وَزَادَ ابْنُ مَنِيعٍ فِي حَدِيثِهِ: قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَحَدُنَا يَقْضِي شَهْوَتَهُ وَتَكُونُ لَهُ صَدَقَةٌ؟ قَالَ: أَرَأَيْتَ لَوْ وَضَعَهَا فِي غَيْرِ حِلِّهَا أَلَمْ يَكُنْ يَأْثَمُ

1285. ISPRIČAO NAM JE Vehb b. Bekijje, kog je obavijestio Halid, prenijevši od Vasila, on od Jahjaa b. Ukajla, on od Jahjaa b. Ja'mura, da je Ebul-Esved ed-Dueli kazao: "Ebu Zerr je jednom prilikom, dok smo bili kod njega, rekao: **'Svakog dana vas na svaki vaš zglob sljeduje sadaka. Namaz je sadaka, post je sadaka, hadž je sadaka, izgovaranje riječi *subhanallah* je sadaka, izgovaranje riječi *Allahu ekber* je sadaka, izgovaranje riječi *el-hamdulillah* je sadaka. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je ova djela nabrojao, a onda je rekao: 'A sve te sadake zamjenjuju dva rekata duha-namaza.'''**

١٢٨٥. حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ بَقِيَّةَ أَنْبَأَنَا خَالِدٌ عَنْ وَاصِلٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ عُقَيْلٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ يَعْمَرَ عَنْ أَبِي الْأَسْوَدِ الدُّؤَلِيِّ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ أَبِي ذَرٍّ قَالَ: يُصْبِحُ عَلَى كُلِّ سُلَامَى مِنْ أَحَدِكُمْ فِي كُلِّ يَوْمٍ. صَدَقَةٌ فَلَهُ بِكُلِّ صَلَاةٍ صَدَقَةٌ وَصِيَامٍ صَدَقَةٌ وَحَجٍّ صَدَقَةٌ وَتَسْبِيحٍ صَدَقَةٌ وَتَكْبِيرٍ صَدَقَةٌ وَتَحْمِيدٍ صَدَقَةٌ فَعَدَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ هَذِهِ الْأَعْمَالِ الصَّالِحَةِ ثُمَّ قَالَ: يُجْزِئُ أَحَدَكُمْ مِنْ ذَلِكَ رَكْعَتَا الضُّحَى

1286. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Seleme el-Muradi, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Jahjaa b. Ejuba, on od Zebbana b. Faida, on od Sehla b. Muaza b. Enesa el-Džuhenija,[504] a on od svoga oca, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Ko, nakon što klanja sabahski farz, sjedne na**

١٢٨٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ الْمُرَادِيُّ ح أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ عَنْ زَبَّانَ بْنِ فَائِدٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذِ بْنِ أَنَسٍ الْجُهَنِيِّ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ قَعَدَ فِي مُصَلَّاهُ حِينَ يَنْصَرِفُ مِنْ صَلَاةِ الصُّبْحِ

[503] Dakle, ako čovjek svakog dana klanja dva rekata duha-namaza, time će izmiriti sve sadake koje je dužan svakodnevno podijeliti na zglobove svoga tijela.

[504] El-Munziri kaže da su i Zebban b. Faid i Sehl b. Muaz b. Enes el-Džuheni slabi prenosioci hadisa.

mjesto na kome je klanjao, izgovarajući samo riječi dobra, i tako sjedi dok ne klanja dva rekata duha-namaza, bit će mu oprošteni grijesi čak i kada bi ih bilo više nego morske pjene."[505]

حَتَّى يُسَبِّحَ رَكْعَتَيِ الضُّحَى لَا يَقُولُ إِلَّا خَيْرًا غُفِرَ لَهُ خَطَايَاهُ وَإِنْ كَانَتْ أَكْثَرَ مِنْ زَبَدِ الْبَحْرِ

1287. ISPRIČAO NAM JE Ebu Tevbe er-Rebia b. Nafi, kog je obavijestio El-Hejsem b. Humejd, prenijevši od Jahjaa b. el-Harisa, on od El-Kasima Ebu Abdurrahmana, a on od Ebu Umamea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "**Namaz koji se klanja nakon namaza,**[506] **ukoliko se šta ružno između njih ne progovori, bit će upisan u knjigu Illijjun.**"[507]

١٢٨٧. حَدَّثَنَا أَبُو تَوْبَةَ الرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ أَخْبَرَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ الْحَارِثِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: صَلَاةٌ فِي إِثْرِ صَلَاةٍ لَا لَغْوَ بَيْنَهُمَا كِتَابٌ فِي عِلِّيِّينَ

1288. ISPRIČAO NAM JE Davud b. Rušejd, kog je obavijestio El-Velid, prenijevši od Seida b. Abdulaziza, on od Mekhula, on od Kesira b. Murrea (Murre Ebu Šedžere), a on od Neima b. Hemmara, on od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da je Uzvišeni Allah rekao: "**Sine Ademov, ne propusti da radi Mene klanjaš četiri rekata na početku**

١٢٨٨. حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ رُشَيْدٍ أَخْبَرَنَا الْوَلِيدُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنْ مَكْحُولٍ عَنْ كَثِيرِ بْنِ مُرَّةَ (مُرَّةَ أَبِي شَجَرَةَ) عَنْ نُعَيْمِ بْنِ هَمَّارٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: يَقُولُ اللَّهُ

[505] Abadi smatra da se ovo odnosi na male grijehe. Za velike je, po njemu, p - trebno pokajanje. Ali el-Kari, pak, smatra da se oprost odnosi i na velike grijehe, ma koliko ih bilo.

[506] Nafila/sunnet koji se klanja nakon obavljenog farz-namaza bit će upisan u počasnu knjigu Illijjun, pod uslovom da se između njih nešto ružno ne prozbori.

[507] Uzvišeni Allah kaže: *Zbilja u Illijjunu je knjiga čestitih. A šta je Illijjun – znaš li ti? Knjiga brojevima ispisana. Nad njom bdiju oni Allahu bliski.* (El-Mutaffifin, 18-21)

dana, jer ću te sačuvati[508] u preostalom dijelu dana."[509]

عَزَّ وَجَلَّ: يَا ابْنَ آدَمَ لَا تُعْجِزْنِي مِنْ أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ فِي أَوَّلِ نَهَارِكَ أَكْفِكَ آخِرَهُ

1289. ISPRIČALI SU NAM Ahmed b. Salih i Ahmed b. Amr b. es-Serh, koje je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Ajjada b. Abdullaha, on od Mahremea b. Sulejmana, on od Kurejba, Ibn Abbasovog štićenika, a on od Umihane bint Ebu Talib: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je na Dan oslobođenja Mekke klanjao osam rekata duha-namaza. Selam je predavao poslije svaka dva rekata."[510]**

Ebu Davud kaže da je Ahmed b. Salih rekao da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na Dan oslobođenja Mekke klanjao duha-namaz, pa je spomenuo slično spomenutom hadisu. Ibnus-Serh veli da je Umihana kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je ušao kod mene..."**, ali on nije spomenuo duha-namaz.

١٢٨٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ وَأَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ السَّرْحِ قَالَا مُرَّةَ ابْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنِي عَيَّاضُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ مَخْرَمَةَ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ كُرَيْبٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ أُمِّ هَانِئٍ بِنْتِ أَبِي طَالِبٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْفَتْحِ صَلَّى سُبْحَةَ الضُّحَى ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ يُسَلِّمُ مِنْ كُلِّ رَكْعَتَيْنِ. قَالَ أَبو دَاوُدُ قَالَ أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى يَوْمَ الْفَتْحِ سُبْحَةَ الضُّحَى فَذَكَرَ مِثْلَهُ. قَالَ ابْنُ السَّرْحِ إِنَّ أُمَّ هَانِئٍ قَالَتْ: دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَمْ يَذْكُرْ سُبْحَةَ الضُّحَى بِمَعْنَاهُ

1290. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Amra b. Murrea, da je Ibn Ebu Lejle kazao: **"Niko nas, osim Ummihane, nije obavijestio da je vidio Vjerovjesnika, s.a.v.s., kako klanja duha-namaz. Ona je spomenula da se Vjerovjesnik, s.a.v.s., na Dan oslobođenja Mekke okupao u njenoj kući i klanjao osam rekata (duha-namaza). Poslije toga ga niko nije vidio da ih je klanjao."[511]**

١٢٩٠. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى قَالَ: مَا أَخْبَرَنَا أَحَدٌ أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى الضُّحَى غَيْرُ أُمِّ هَانِئٍ فَإِنَّهَا ذَكَرَتْ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ اغْتَسَلَ فِي بَيْتِهَا وَصَلَّى ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ. فَلَمْ يَرَهُ أَحَدٌ صَلَّاهُنَّ بَعْدُ

508 Abadi kaže: **"...od svih neugodnosti i grijeha..."**

509 Ebu Davud i Et-Tirmizi smatraju da se ova četiri rekata odnose na duha-n -maz. Neki vele da se odnose na sabahski sunnet i farz.

510 El-Munziri kaže da ga bilježi i Ibn Madže u *Sunenu.*

511 Ibn Ebu Šejbe bilježi od Huzejfea da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na duha-

1291. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jezid b. Zurej, prenijevši od El-Džurejrija, da je Abdullah b. Šakik kazao: **“Upitao sam Aišu: ‘Je li Allahov Poslanik, s.a.v.s., (redovno) klanjao duha-namaz?’ Ona reče: ‘Nije, klanjao ih je samo kada bi se vratio sa putovanja.’ ‘A je li Allahov Poslanik, s.a.v.s., učio više sura (na jednom rekatu)?’ – upitah. Ona reče: ‘Jeste, one iz grupe El-Mufessal.’”**[512]

١٢٩١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ أَخْبَرَنَا الْجُرَيْرِيُّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَقِيقٍ قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ هَلْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي الضُّحَى؟ فَقَالَتْ لَا إِلَّا أَنْ يَجِيءَ مِنْ مَغِيبِهِ. قُلْتُ: هَلْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرِنُ بَيْنَ السُّوَرِ؟ قَالَتْ مِنَ الْمُفَصَّلِ

1292. ISPRIČAO NAM JE El-Ka’nebi, prenijevši od Malika, on od Ibn Šihaba, on od Urvea b. Ez-Zubejra, da je Aiša kazala: **“Allahov Poslanik, s.a.v.s., nikada nije klanjao duha-namaz a da ga i ja nisam klanjala, niti je prestao činiti djelo koje voli da čini, osim iz bojazni da ga ljudi ne bi shvatili obaveznim.”**

١٢٩٢. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهَا قَالَتْ: مَا سَبَّحَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُبْحَةَ الضُّحَى قَطُّ وَإِنِّي لَأُسَبِّحُهَا. وَإِنْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيَدَعُ الْعَمَلَ وَهُوَ يُحِبُّ أَنْ يَعْمَلَ بِهِ خَشْيَةَ أَنْ يَعْمَلَ بِهِ النَّاسُ فَيُفْرَضَ عَلَيْهِمْ

1293. ISPRIČALI SU NAM Ibn Nufejl i Ahmed b. Junus, prenijevši od Zuhejra, on od Simaka, rekavši: **“Upitao sam Džabira b. Semurea: ‘Jesi li sjedio sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s?’ ‘Jesam,’ – odgovorio je – ‘i to mnogo puta. On ne bi ustajao sa mjesta na kome je klanjao sabahski farz**

١٢٩٣. حَدَّثَنَا ابْنُ نُفَيْلٍ وَأَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ قَالَا أَخْبَرَنَا زُهَيْرٌ أَخْبَرَنَا سِمَاكٌ قَالَ: قُلْتُ لِجَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ: أَكُنْتَ تُجَالِسُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ نَعَمْ كَثِيرًا فَكَانَ لَا يَقُومُ مِنْ مُصَلَّاهُ الَّذِي صَلَّى فِيهِ

---

namazu dugo učio. To ukazuje na to da bi nekada, ovisno od situacije, duha-namaz klanjao nabrzinu, učeći kratko, a nekada bi oduljio sa učenjem.

Iz hadisa koji bilježi Muslim preko Ikrimea b. Halida od Ummihane primjećujemo da je ovu vrstu nafile Allahov Poslanik, s.a.v.s., prvi put klanjao na Dan oslobođenja Mekke. Ummihana veli: **“Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., stigao u Mekku, klanjao je osam rekata (dobrovoljnog namaza). Vidjevši to, pitala sam: ‘Kakav je ovo namaz?’ Odgovorio je: ‘Ovo je duha-namaz.’”**

[512] El-Mufessal je mnogo izrastavljani dio Kur’ana koji, po mišljenju nekih uč - njaka, počinje od sure Kaf, a prema mišljenju nekih, od El-Hudžurat. (M. Handžić, *Uvod u tefsirsku i hadisku nauku*, 37)

dok sunce ne bi izišlo. A kada bi izišlo, ustao bi i klanjao (duha-namaz).'"[513]

الْغَدَاةَ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ فَإِذَا طَلَعَتْ قَامَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

299. O dnevnom dobrovoljnom namazu

٢٩٩. بَاب فِي صَلَاةِ النَّهَارِ

1294. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Merzuk, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Ja'laa b. Ataa, on od Alija b. Abdullaha el-Barikija, on od Ibn Omera, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"I noćni i dnevni (dobrovoljni) namaz klanja se sa po dva rekata."**[514]

١٢٩٤. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ أَنْبَأَنَا شُعْبَةُ عَنْ يَعْلَى بْنِ عَطَاءٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللهِ الْبَارِقِيِّ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: صَلَاةُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ مَثْنَى مَثْنَى

1295. ISPRIČAO NAM JE Ibnul-Musenna, kog je obavijestio Muaz b. Muaz, prenijevši od Šu'bea, on od Abdurabihi b. Seida, ovaj od Enesa b. Ebu Enesa, on od Abdullaha b. Nafia, on od Abdullaha b. el-Harisa, ovaj od El-Muttaliba, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Dobrovoljni namaz se**

١٢٩٥. حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا مُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنِي عَبْدُ رَبِّهِ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ أَبِي أَنَسٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ الْحَارِثِ عَنِ الْمُطَّلِبِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الصَّلَاةُ مَثْنَى مَثْنَى أَنْ تَشَهَّدَ

---

[513] Iz svih spomenutih i drugi hadisa vidimo da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., nekada klanjao dva rekata duha-namaza, nekada četiri, nekada osam, a nekada dvanaest rekata. Et-Tirmizi bilježi, u *Džami'u*, sa senedom od Enesa b. Malika da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ko bude klanjao dvanaest rekata duha-namaza, Allah će mu u Džennetu sagraditi dvorac od zlata."** Međutim, En-Nevevi ovaj hadis smatra slabim.

[514] Ovaj hadis su od Ibn Omera prenijeli Nafi, Tavus i Abdullah b. Dinar. Niko od njih nije spomenuo dnevni namaz, već samo da se noćni namaz klanja sa po dva rekata. Malik, Eš-Šafi i Ahmed b. Hanbel smatraju da sve dobrovoljne namaze treba klanjati sa dva po dva rekata. Za to imamo potvrdu i u praksi Allahovog Poslanika, s.a.v.s. On je prilikom Oslobođenja Mekke duha-namaz klanjao sa osam rekata. Poslije svaka dva rekata je predavao selam. Bajram-namaze je klanjao sa po dva rekata; namaz prilikom kišne dove je klanjao sa dva rekata, a svi su oni dnevni namazi. Eš-Ševkani, u djelu *Nejlul-evtar*, kaže: "Ovaj hadis upućuje na to da je mustehab da se i noćni i dnevni dobrovoljni namazi klanjaju sa po dva rekata."

فِي كُلِّ رَكْعَتَيْنِ وَأَنْ تَبَاءَسَ وَتَمَسْكَنَ وَتُقْنِعَ بِيَدَيْكَ وَتَقُولَ: اللَّهُمَّ اللَّهُمَّ فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَهِيَ خِدَاجٌ. سُئِلَ أَبو داود عَنْ صَلَاةِ اللَّيْلِ مَثْنَى قَالَ: إِنْ شِئْتَ مَثْنَى وَإِنْ شِئْتَ أَرْبَعًا

klanja dva po dva rekata.[515] Predaj selam poslije svaka dva rekata. Klanjaj skrušeno i ponizno, podigni ruke i kaži: *Allahumme, Allahumme/Allahu, Allahu!*[516] **Ko tako ne uradi, namaz mu je manjkav."[517]**

Ebu Davud je upitan o klanjanju noćnog namaza sa po dva rekata, pa je rekao: "Ako hoćeš, klanjaj ga sa dva po dva rekata, a ako hoćeš klanjaj sa po četiri."

٣٠٠. بَاب صَلَاةِ التَّسْبِيحِ

300. O tesbih-namazu

١٢٩٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ بِشْرِ بْنِ الْحَكَمِ النَّيْسَابُورِيُّ أَخْبَرَنَا مُوسَى بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ أَخْبَرَنَا الْحَكَمُ بْنُ أَبَانَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِلْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ: يَا عَبَّاسُ يَا عَمَّاهُ أَلَا أُعْطِيكَ؟ أَلَا أَمْنَحُكَ؟ أَلَا أَحْبُوكَ؟ أَلَا أَفْعَلُ بِكَ عَشْرَ خِصَالٍ إِذَا أَنْتَ فَعَلْتَ ذَلِكَ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ ذَنْبَكَ أَوَّلَهُ وَآخِرَهُ قَدِيمَهُ وَحَدِيثَهُ خَطَأَهُ وَعَمْدَهُ صَغِيرَهُ وَكَبِيرَهُ سِرَّهُ وَعَلَانِيَتَهُ؟ عَشْرَ خِصَالٍ: أَنْ تُصَلِّيَ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ تَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ وَسُورَةً. فَإِذَا فَرَغْتَ مِنَ الْقِرَاءَةِ

1296. ISPRIČAO NAM JE Abdurrahman b. Bišr b. el-Hakem en-Nejsaburi, kog je obavijestio Musa b. Abdulaziz, prenijevši od El-Hakema b. Ebana, on od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao El-Abbasu b. Abdulmuttalibu: **"Abbase, amidža moj, želiš li da ti dam (želiš li da ti pružim; želiš li da ti podarim; želiš li da ti pokažem) deset svojstava zbog kojih će ti, ako ih budeš činio, Allah oprostiti sve grijehe: prve i posljednje, stare i nove, nenamjerne i namjerne, male i velike, tajne i javne? Tih deset svojstava su: da klanjaš četiri rekata (dobrovoljnog) namaza učeći na svakom rekatu Fatihu i suru. Kada završiš sa učenjem, na prvom rekatu reci petnaest puta, dok još stojiš:** *Subhanallahi vel-Hamdu lillahi vela ilahe illallahu vallahu*

[515] El-Iraki kaže: "Ove se riječi mogu shvatiti na dva načina: 1) da poslije svaka dva rekata treba predavati selam, i 2) da poslije svaka dva rekata treba sjediti, pa ma koliko rekata klanjao, završit će ih jednim selamom."

[516] To znači da prilikom dove treba podići ruke i moliti riječima: "Allahu, molim Te podari mi to i to.", spomenuvši ono što tražiš.

[517] El-Munziri kaže: "Ovaj hadis su zabilježili i El-Buhari, u *Sahihu* i Ibn Madže u *Sunenu*."

ekber/Slava i zahvala pripadaju Allahu, samo je Allah Bog i On je Najveći. **Zatim idi na ruku i na rukuu to isto izgovori deset puta. Potom se podigni sa rukua i to izgovori deset puta, zatim idi na sedždu i na sedždi to izgovori deset puta. Nakon toga se podigni sa sedžde i to izgovori deset puta. Onda idi na drugu sedždu i na njoj to uzgovori deset puta. Onda se podigni sa druge sedžde i to izgovori deset puta. To ti je sedamdeset i pet puta na svakom rekatu. Učini tako na svakom od četiri rekata. Ako si taj namaz u stanju klanjati svaki dan, učini to. Ako nisi u stanju da to učiniš svaki dan, onda učini jedanput nedeljno. Ako to nisi u stanju učiniti, onda to učini jedanput mjesečno. Ako to nisi u stanju učiniti ni jedanput mjesečno, onda to učini jedanput godišnje. A ako nisi u stanju ni jedanput godišnje, onda to učini bar jedanput u životu."**[518]

1297. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Sufjan el-Ubulli, kog je obavijestio Habban b. Hilal Ebu Habib, prenijevši od Mehdija b. Mejmuna, on od Amra b. Malika, on od Ebul-Dževzaa, da mu je neki ashaba, neki

في أول ركعة وأنت قائم قلت سبحان الله والحمد لله ولا إله إلا الله والله أكبر خمس عشرة مرة ثم تركع فتقولها وأنت راكع عشرا ثم ترفع رأسك من الركوع فتقولها عشرا ثم تهوي ساجدا فتقولها وأنت ساجد عشرا ثم ترفع رأسك من السجود فتقولها عشرا ثم تسجد فتقولها عشرا ثم ترفع رأسك فتقولها عشرا فذلك خمس وسبعون في كل ركعة. تفعل ذلك في أربع ركعات. إن استطعت أن تصليها في كل يوم مرة فافعل. فإن لم تفعل ففي كل جمعة مرة. فإن لم تفعل ففي كل شهر مرة. فإن لم تفعل ففي كل سنة مرة. فإن لم تفعل ففي عمرك مرة.

١٢٩٧. حدثنا محمد بن سفيان الأبلي أخبرنا حبان بن هلال أبو حبيب أخبرنا مهدي بن ميمون أخبرنا عمرو بن مالك عن أبي الجوزاء حدثني رجل كانت له صحبة يرون أنه عبد الله بن

[518] Sujuti kaže da je Ibn Dževzi pogriješio kada je ovaj hadis uvrstio među apokrifne hadise zbog toga što je Musaa b. Abdulaziz, prema njegovom mišljenju, nepoznat ravija. Slično je kazao i Ibn Hadžer el-Askalani, u djelu *El-Hisalul-mukeffire lizunubil-mukaddime vel-muehire.* On kaže: "El-Dževzi je pogriješio kada je ovaj hadis svrstao među apokrifne hadise i kad je za Musaa b. Abdulaziza rekao da je nepoznat prenosilac. Jahja b. Mein i En-Nesai su ga ocijenili pouzdanim ravijom hadisa." On je u djelu *Emalil-Ezkar.* Ovaj hadis su zabilježili El-Buhari u djelu *Džuz'ul-kiraeti halfel-imam*, Ebu Davud i Ibn Madže u *Sunenima*, Ibn Huzejme, u *Sahihu*, i El-Hakim, u *Mustedreku*. I El-Bejheki i drugi su ga ocijenili pouzdanim hadisom.

smatraju da je to bio Abdullah b. Amr, kazao: **“Allahov Poslanik, s.a.v.s., mi je rekao: ‘Dođi mi sutra, dat ću ti nešto.’ Mislio sam da će mi dati neki poklon, ali (sutradan) on reče: ‘Kada prođe polovina dana, klanjaj četiri rekata (dobrovoljnog namaza).’** – a onda je spomenuo slično prethodnome hadisu – **‘Zatim podigni glavu sa druge sedžde, uspravi se sjedeći i ne ustaj dok deset puta ne izgovoriš:** ***Subahanallahi vel-hamdulillahi*, *Allahu ekber*** **i** ***La ilahe illallah*. Tako uradi na sva četiri rekata.’ A onda reče: ‘Kada bi bio najgrešnije stvorenje na Zemlji, time bi ti bilo oprošteno.’ Rekoh: ‘A ukoliko ga ne mognem klanjati u tom vremenu?’ On reče: ‘Klanjaj ga (kad možeš) tokom noći i dana.’”**

Ebu Davud kaže: “Habbab b. Hilal je daidža Hilala er-Raija (Er-Razija). El-Mustemirr b. er-Rejjan ga je prenio od Ebul-Dževzaa, on od Abdullaha b. Amra kao mevkuf-hadis. A prenijeli su ga Revh b. el-Musejjeb i Džafer b. Sulejman od Amra b. Malika en-Nukerija, on od Ebul-Dževzaa, kao Ibn Abbasove riječi. On je u hadisu koji je od njega prenio Revh rekao: ‘(Ovo) sam prenio od Vjerovjesnika, s.a.v.s.’”

1298. ISPRIČAO NAM JE Ebu Tevbe er-Rebia b. Nafi, kog je obavijestio Muhammed b. Muhadžir, prenijevši od Urvea b. Ruvejma, on od El-Ensarije, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ispričao Džaferu – slično prethodnim hadisima. Na drugoj sedždi prvog rekata je izgovorio ono što je kazao i u hadisu Mehdija b. Mejmuna.

عَمْرٍو قَالَ: قَالَ لِيَ النَّبِيُّ (رَسُولُ اللَّهِ) صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ائْتِنِي غَدًا أَحْبُوكَ وَأُثِيبُكَ وَأُعْطِيكَ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ يُعْطِينِي عَطِيَّةً. قَالَ إِذَا زَالَ النَّهَارُ فَقُمْ فَصَلِّ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ فَذَكَرَ نَحْوَهُ. قَالَ ثُمَّ تَرْفَعُ رَأْسَكَ يَعْنِي مِنَ السَّجْدَةِ الثَّانِيَةِ فَاسْتَوِ جَالِسًا وَلَا تَقُمْ حَتَّى تُسَبِّحَ عَشْرًا وَتَحْمَدَ عَشْرًا وَتُكَبِّرَ عَشْرًا وَتُهَلِّلَ عَشْرًا. ثُمَّ تَصْنَعَ ذَلِكَ فِي الْأَرْبَعِ الرَّكَعَاتِ. قَالَ فَإِنَّكَ لَوْ كُنْتَ أَعْظَمَ أَهْلِ الْأَرْضِ ذَنْبًا غُفِرَ لَكَ بِذَلِكَ. قُلْتُ فَإِنْ لَمْ أَسْتَطِعْ أَنْ أُصَلِّيَهَا تِلْكَ السَّاعَةَ قَالَ صَلِّهَا مِنَ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ.

قَالَ أَبُو دَاوُد: حَبَّانُ بْنُ هِلَالٍ خَالُ هِلَالٍ الرَّأْيِ (الرازي).

قَالَ أَبُو دَاوُد: رَوَاهُ الْمُسْتَمِرُّ بْنُ الرَّيَّانِ عَنْ أَبِي الْجَوْزَاءِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو مَوْقُوفًا. وَرَوَاهُ رَوْحُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَجَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَالِكٍ النُّكْرِيِّ عَنْ أَبِي الْجَوْزَاءِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَوْلَهُ. وَقَالَ فِي حَدِيثِ رَوْحٍ: فَقَالَ حَدِيثُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

١٢٩٨. حَدَّثَنَا أَبُو تَوْبَةَ الرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُهَاجِرٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ رُوَيْمٍ حَدَّثَنِي الْأَنْصَارِيُّ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِجَعْفَرٍ بِهَذَا الْحَدِيثِ. فَذَكَرَ نَحْوَهُمْ قَالَ فِي السَّجْدَةِ الثَّانِيَةِ مِنَ الرَّكْعَةِ الْأُولَى كَمَا قَالَ فِي حَدِيثِ مَهْدِيِّ بْنِ مَيْمُونٍ

301. Gdje se klanjaju dva rekata akšamskog sunneta

1299. ISPRIČAO NAM JE Ebu Bekr b. Ebul-Esved, kog je obavijestio Ebu Mutarrif Muhammed b. Ebul-Vezir, prenijevši od Muhammeda b. Musaa el-Fitrija, on od Sa'da b. Ishaka b. Ka'ba b. Udžrea, on od svoga oca, a on od njegovog djeda: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je jednom prilikom došao kod plemena Benu Abdulešhel[519] i u džamiji klanjao akšamski farz. Pošto završiše farz, on vidje ljude gdje klanjaju i sunnet, pa im reče: 'Taj namaz je bolje klanjati u kućama.'"**[520]

1300. ISPRIČAO NAM JE Husejn b. Abdurrahman el-Džerdžerai, prenijevši od Talka b. Gannama, on od Jakuba b. Abdullaha, on od Džafera b. Ebul-Mugirea, on od Seida b. Džubejra, a on od Ibn Abbasa: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi (ponekad) na dva rekata akšamskog sunneta učio dok se ljudi ne bi razišli."**[521]

Ebu Davud kaže: "Prenio ga je Nasr b. el-Mudžedder[522] od Jakuba el-Kummija sa

٣٠١. بَاب رَكْعَتَيِ الْمَغْرِبِ أَيْنَ تُصَلَّيَانِ

١٢٩٩. حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي الْأَسْوَدِ حَدَّثَنِي أَبُو مُطَرِّفٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي الْوَزِيرِ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْفِطْرِيُّ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِسْحَقَ بْنِ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَى مَسْجِدَ بَنِي عَبْدِ الْأَشْهَلِ فَصَلَّى فِيهِ الْمَغْرِبَ. فَلَمَّا قَضَوْا صَلَاتَهُمْ رَآهُمْ يُسَبِّحُونَ بَعْدَهَا. فَقَالَ: هَذِهِ صَلَاةُ الْبُيُوتِ

١٣٠٠. حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْجَرْجَرَائِيُّ أَخْبَرَنَا طَلْقُ بْنُ غَنَّامٍ أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ اللهِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي الْمُغِيرَةِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُطِيلُ الْقِرَاءَةَ فِي الرَّكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْمَغْرِبِ حَتَّى يَتَفَرَّقَ أَهْلُ الْمَسْجِدِ.

قَالَ أَبُو دَاود: رَوَاهُ نَصْرٌ الْمُجَدَّرُ عَنْ يَعْقُوبَ الْقُمِّيِّ وَأَسْنَدَهُ مِثْلَهُ. قَالَ أَبُو دَاود:

---

519 Benu Abdulešhel je ogranak ensarija.

520 Iz ovoga hadisa zaključujemo da je akšamski sunnet dozvoljeno klanjati i u džamiji. Dokaz je to što je jednom prilikom Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanjao u džamiji kako bi pokazao da ga je dozvoljeno i u njoj klanjati, ali je efdalnije klanjati ih kod kuće. Efdalnije je nafilu klanjati kod kuće zbog toga što je u kući osoba daleko od ljudi, te je manja mogućnost da je klanja radi svijeta.

521 Allahov Poslanik, s.a.v.s., je ponekad dugo učio na akšamskom sunnetu. Većinom je na njima učio, kako prenosi Ibn Madže u *Sunenu*, sure poput *Kul jaejjuhel-kafirun* i *Kul huvallahu ehad*.

522 Njegovo ime je Ebul-Hasan Nasr b. Zejd el-Hašimi el-Bagdadi, a El-Mudže - der mu je nadimak.

sličnim senedom. Ispričao nam ga je i Muhammed b. Isa b. et-Taba, kog je obavijestio Nasr el-Mudžedder prenijevši od Jakuba – slično prethodnom hadisu."

حَدَّثَنَاه مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى بْنِ الطَّبَّاعِ أَخْبَرَنَا نَصْرٌ الْمُجَدَّرُ عَنْ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ.

1301. ISPRIČALI SU NAM Ahmed b. Junus i Sulejman b. Davud el-Ateki, koji je obavijestio Jakuba, prenijevši od Džafera, on od Seida b. Džubejra, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – isti smisao kao mursel-hadis.[523]

١٣٠١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ وَسُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْعَتَكِيُّ قَالَا أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ النَّبِيِّ بِمَعْنَاهُ مُرْسَلًا.

Ebu Davud kaže: "Muhammed b. Humejd prenosi od Jakuba: 'Sve što sam vam ispričao od Džafera, on od Seida b. Džubejra, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., prenijeto je od Ibn Abbasa.'"

قَالَ أَبو داود: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ حُمَيْدٍ يَقُولُ: سَمِعْتُ يَعْقُوبَ يَقُولُ: كُلُّ شَيْءٍ حَدَّثْتُكُمْ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَهُوَ مُسْنَدٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

302. O sunnetu poslije jacijskog farza

٣٠٢. بَاب الصَّلَاةِ بَعْدَ الْعِشَاءِ

1302. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Rafi, kog je obavijestio Zejd b. el-Hubab el-Ukli, prenijevši od Malika b. Migvela, on od Mukatila b. Bešira el-Idžlija, on od Šurejha b. Hania, a on od Aiše, koja je, nakon što ju je upitao za namaz Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kazala: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., nikada nije klanjao jacijski farz i ušao kod mene a da nije klanjao četiri ili šest rekata (sunneta). Jedne noći je padala kiša, pa smo mu prostrli kožicu. Kao da i sada gledam rupu na njoj kroz koju je prodirala voda. Nikada ga nisam vidjela da je nešto od svoje odjeće prostro po zemlji."**[524]

١٣٠٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ أَخْبَرَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ الْعُكْلِيُّ أَخْبَرَنَا مَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ حَدَّثَنِي مُقَاتِلُ بْنُ بَشِيرٍ الْعِجْلِيُّ عَنْ شُرَيْحِ بْنِ هَانِئٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَ: سَأَلْتُهَا عَنْ صَلَاةِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: مَا صَلَّى رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعِشَاءَ قَطُّ فَدَخَلَ عَلَيَّ إِلَّا صَلَّى أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ أَوْ سِتَّ رَكَعَاتٍ. وَلَقَدْ مُطِرْنَا مَرَّةً بِاللَّيْلِ فَطَرَحْنَا لَهُ نِطَعًا. فَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى ثُقْبٍ فِيهِ يَنْبُعُ الْمَاءُ مِنْهُ. وَمَا رَأَيْتُهُ مُتَّقِيًا الْأَرْضَ بِشَيْءٍ مِنْ ثِيَابِهِ قَطُّ.

[523] El-Munziri veli da se u senedu ovoga hadisa nalazi Jakub b. Abdullah el-Kummi, koji nije jak prenosilac.

[524] Ez-Zerkani, u djelu *Šerhul-mevahib*, prenosi da je Aiša kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., nikada nije klanjao jacijski farz i ušao kod mene dok ne bi**

POGLAVLJA O NOĆNOM NAMAZU

أَبْوَابُ قِيَامِ اللَّيْلِ

303. O derogaciji noćnog namaza i olakšici u tome

٣٠٣. بَابُ نَسْخِ قِيَامِ اللَّيْلِ وَالتَّيْسِيرِ فِيهِ

1303. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed el-Mervezi b. Šebbuvejh, kom je ispričao Ali b. Husejn, prenijevši od svoga oca, on od Jezida en-Nahvija, on od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa, **da je (ajet) iz sure El-Muzzemmil:** *O ti umotani, noću ustani, osim malo noći, polovinu njezinu, ili od polovine malo umanji.* **(El-Muzzemmil, 1-3) derogiran ajetom:** *On zna da to vi nikako ne umijete, pa vam prašta! Stoga vi učite ono što vam je lahko iz Kur'ana* **(El-Muzzemmil, 20) te ustajanje na početku noći, a njihov namaz je bio na početku noći, podesnije je da ispuni ono što im je Allah propisao od noćnog namaza, jer čovjek, kada zaspi, ne zna kada će se probuditi. Njegove riječi:** *i izgovara se jasnije* **znače da se Kur'an tada bolje shvaća. A riječi:** *A ti danju imaš, dosta, posla* **znače:** *Puno si zauzet.*"[525]

١٣٠٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَرْوَزِيُّ ابْنِ شَبُّوَيْهِ حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ حُسَيْنٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ يَزِيدَ النَّحْوِيِّ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ فِي الْمُزَّمِّلِ: (قُمِ اللَّيْلَ إِلَّا قَلِيلًا نِصْفَهُ) نَسَخَتْهَا الْآيَةُ الَّتِي فِيهَا (عَلِمَ أَنْ لَنْ تُحْصُوهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ). وَنَاشِئَةُ اللَّيْلِ أَوَّلُهُ وَكَانَتْ صَلَاتُهُمْ لِأَوَّلِ اللَّيْلِ يَقُولُ هُوَ أَجْدَرُ أَنْ تُحْصُوا مَا فَرَضَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ مِنْ قِيَامِ اللَّيْلِ وَذَلِكَ أَنَّ الْإِنْسَانَ إِذَا نَامَ لَمْ يَدْرِ مَتَى يَسْتَيْقِظُ. وَقَوْلُهُ: (أَقْوَمُ قِيلًا) هُوَ أَجْدَرُ أَنْ يَفْقَهَ فِي الْقُرْآنِ وَقَوْلُهُ: (إِنَّ لَكَ فِي النَّهَارِ سَبْحًا طَوِيلًا) يَقُولُ فَرَاغًا طَوِيلًا

---

klanjao, nekada četiri, a nekada šest rekata (sunneta)." U hadisu koji je zabilježio Muslim u *Sahihu*, stoji da je Aiša kazala: "**Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi ljudima klanjao jacijski farz, a onda bi, kada bi došao kod mene, klanjao dva rekata sunneta.**" Isti ovaj hadis su zabilježili i El-Buhari i Muslim u *Sahihima*, od Ibn Omera.

[525] Iz spomenutih riječi vidimo da je Uzvišeni Allah Vjerovjesniku, s.a.v.s., i njegovim ashabima u početku stavio u obavezu da najmanje jednu polovinu noći ili više od toga provedu u noćnom namazu. Ta obaveza je kasnije dokinuta 20-im ajetom ove sure, a noćni namaz im je ostavljen kao nafila i to samo jedan dio noći.

1304. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed el-Mervezi, kog je obavijestio Veki, prenijevši od Mis'ara, on od Simaka el-Hanefija, da je Ibn Abbas kazao: **"Kada je objavljen početak sure El-Muzzemmil, oni su noćni namaz klanjali onako kao što ga klanjaju ramazanom, sve dok nije objavljen njen drugi dio (njen kraj). A između objave prvog i drugog djela prošla je godina."**

١٣٠٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ يَعْنِي الْمَرْوَزِيَّ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ مِسْعَرٍ عَنْ سِمَاكٍ الْحَنَفِيِّ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ أَوَّلُ الْمُزَّمِّلِ كَانُوا يَقُومُونَ نَحْوًا مِنْ قِيَامِهِمْ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ حَتَّى نَزَلَ آخِرُهَا. وَكَانَ بَيْنَ أَوَّلِهَا وَآخِرِهَا سَنَةٌ

304. O noćnom namazu

٣٠٤. بَاب قِيَامِ اللَّيْلِ

1305. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika, on od Ebuz-Zinada, on od El-A'redža, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Kad neko legne da spava, šejtan mu na zatioku sveže tri čvora. Prilikom vezivanja svakog od njih, govori: 'Pred tobom je duga noć, pa spavaj.' Ako se (tokom noći) probudi i spomene Allaha, razveže se jedan čvor. Ako ustane i uzme abdest, razveže se još jedan čvor. A ako ustane i klanja (dobrovoljni namaz) razveže se i treći čvor, te osvane raspoložen. U protivnom, osvane težak i mrzovoljan."**[526]

١٣٠٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يَعْقِدُ الشَّيْطَانُ عَلَى قَافِيَةِ رَأْسِ أَحَدِكُمْ إِذَا هُوَ نَامَ ثَلَاثَ عُقَدٍ يَضْرِبُ مَكَانَ كُلِّ عُقْدَةٍ: عَلَيْكَ لَيْلٌ طَوِيلٌ فَارْقُدْ. فَإِنِ اسْتَيْقَظَ فَذَكَرَ اللَّهَ انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ. فَإِنْ تَوَضَّأَ انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ. فَإِنْ صَلَّى انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ. فَأَصْبَحَ نَشِيطًا طَيِّبَ النَّفْسِ وَإِلَّا أَصْبَحَ خَبِيثَ النَّفْسِ كَسْلَانَ

1306. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, kog je obavijestio Ebu Davud, prenijevši od Šu'bea, on od Jezida b. Humejra, on od Abdullaha b. Ebu Kajsa, da je Aiša rekla: **"Ne propuštaj noćni namaz, jer ga ni Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije propuštao.**

١٣٠٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا أَبُو دَاوُدَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ خُمَيْرٍ قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي قَيْسٍ يَقُولُ: قَالَتْ عَائِشَةُ: لَا تَدَعْ قِيَامَ اللَّيْلِ فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ

[526] Ovaj hadis su zabilježili i El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

Kada je bio bolestan ili umoran, klanjao ga je sjedeći."[527]

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ لَا يَدَعُهُ . وَكَانَ إِذَا مَرِضَ أَوْ كَسِلَ صَلَّى قَاعِدًا

1307. ISPRIČAO NAM JE Ibn Beššar, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Ibn Adžlana, on od El-Ka'kaa, on od Ebu Saliha, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Allah se smilovao čovjeku koji ustane noću i klanja, i probudi svoju ženu. Ukoliko ne htjedne ustati, neka joj u lice zapljusne vode. A Allah se smilovao i ženi koja noću ustane i klanja, pa probudi i svoga muža. Ukoliko ne htjedne ustati, neka mu u lice zapljusne vode."**[528]

١٣٠٧. حَدَّثَنَا ابْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى أَخْبَرَنَا ابْنُ عَجْلَانَ عَنِ الْقَعْقَاعِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: رَحِمَ اللَّهُ رَجُلًا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلَّى وَأَيْقَظَ امْرَأَتَهُ. فَإِنْ أَبَتْ نَضَحَ فِي وَجْهِهَا الْمَاءَ. رَحِمَ اللَّهُ امْرَأَةً قَامَتْ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلَّتْ وَأَيْقَظَتْ زَوْجَهَا. فَإِنْ أَبَى نَضَحَتْ فِي وَجْهِهِ الْمَاءَ

1308. ISPRIČAO NAM JE Ibn Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Mis'ara, a on od Alije b. el-Alkamera. Također nas je obavijestio Muhammed b. Hatim b. Bezi, prenijevši od Ubejdullaha b. Musaa, ovaj od Šejbana, on od El-A'meša, on od Alija b. el-Akmera, isti smisao, on od El-Egarra, a on od Ebu Seida i Ebu Hurejrea, da je Allahov

١٣٠٨. حَدَّثَنَا ابْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ مِسْعَرٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْأَقْمَرِ ح و. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَاتِمِ بْنِ بَزِيعٍ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى عَنْ شَيْبَانَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْأَقْمَرِ الْمَعْنَى عَنِ الْأَغَرِّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ قَالَا:

---

[527] Prema Abadijevom mišljenju, iz ovoga hadisa se zaključuje da se dobrovoljni namaz može klanjati sjedeći. Ukoliko se klanja sjedeći iz opravdanog razloga, nagrada neće biti umanjena. Ukoliko se, pak, klanja sjedeći bez opravdanog razloga, nagrada će biti prepolovljena. Ibn Hadžer el-Mekki smatra da Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., neće biti umanjena nagrada ni onda kada je bez opravdanog razloga nafilu klanjao sjedeći. Kao dokaz ovakvoj tvrdnji on navodi hadis koji je zabilježio Muslim u *Sahihu*, sa senedom od Abdullaha b. Amra, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Za namaz koji klanja sjedeći osoba ima polovinu nagrade osobe koja ga je klanjala stojeći." "Dođoh mu jednom prilikom" – veli Abdullah b. Amr – "a on klanjaše sjedeći." Upitah: "Allahov Poslaniče, (tada i tada) si kazao: 'Za namaz koji klanja sjedeći osoba ima polovinu nagrade one osobe koja ga je klanjala stojeći.', a sada klanjaš sjedeći?" Poslanik reče: 'Da, rekao sam to, ali ja nisam poput vas."**

[528] Bilježe ga i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ako čovjek noću probudi svoju ženu i oboje klanjaju (ili je kazao: i skupa klanjaju) dva rekata, bit će upisani među robove, ili robinje, koji su često spominjali Allaha."**[529]

Ibn Kesir ga nije vezivao za Vjerovjesnika, s.a.v.s., niti je spomenuo Ebu Hurejrea. On je ovo prenio kao Ebu Seidove riječi.

Ebu Davud kaže: "Prenio ga je Ibn Mehdi od Sufjana, koji kaže: 'Mislim da je spomenuo Ebu Hurejrea.' Sufjanov hadis je mevkuf."

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا أَيْقَظَ الرَّجُلُ أَهْلَهُ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلَّيَا أَوْ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ جَمِيعًا كُتِبَا فِي الذَّاكِرِينَ وَالذَّاكِرَاتِ. وَلَمْ يَرْفَعْهُ ابْنُ كَثِيرٍ وَلَا ذَكَرَ أَبَا هُرَيْرَةَ جَعَلَهُ كَلَامَ أَبِي سَعِيدٍ.

قَالَ أَبُو دَاوُد: رَوَاهُ ابْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ سُفْيَانَ قَالَ: وَأُرَاهُ ذَكَرَ أَبَا هُرَيْرَةَ. قَالَ أَبُو دَاوُد: وَحَدِيثُ سُفْيَانَ مَوْقُوفٌ

305. O drijemanju u namazu

٣٠٥. بَاب النُّعَاسِ فِي الصَّلَاةِ

1309. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, a on od Aiše, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Kada se nekome zadrijema u namazu, neka odspava dok ga drijemež ne prođe, jer ukoliko klanja pospan, može, umjesto da traži oprost, početi sebe grditi."**[530]

١٣٠٩. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا نَعَسَ أَحَدُكُمْ فِي الصَّلَاةِ فَلْيَرْقُدْ حَتَّى يَذْهَبَ عَنْهُ النَّوْمُ فَإِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا صَلَّى وَهُوَ نَاعِسٌ لَعَلَّهُ يَذْهَبُ يَسْتَغْفِرُ فَيَسُبَّ نَفْسَهُ

1310. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma'mera, on od Hemmama b. Munebbiha, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Kada**

١٣١٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَنْبَأَنَا (حَدَّثَنَا) مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا قَامَ

---

[529] Uzvišeni Allah kaže: *Muslimanima i muslimankama, i vjernicima i vjern - cama, i poslušnim muškarcima i poslušnim ženama, i iskrenim muškarcima i iskrenim ženama, i strpljivim muškarcima i strpljivim ženama, i poniznim muškarcima i poniznim ženama, i muškarcima koji dijele zekat i ženama koje dijele zekat, i muškarcima koji poste i ženama koje poste, i muškarcima koji o svojim stidnim mjestima vode brigu, i ženama koje o svojim stidnim mjestima vode brigu, i muškarcima koji često spominju Allaha i ženama koje često spominju Allaha – Allah je, doista, za sve njih oprost i veliku nagradu pripremio.* (El-Ahzab, 35)

[530] Bilježe ga u *El-Kutubis-Sitte* svi autori.

ustanete noću i počnete nerazgovjetno učiti Kur'an, ne znajući šta (zbog pospanosti) izgovarate, legnite da spavate."[531]

أَحَدُكُمْ مِنَ اللَّيْلِ فَاسْتَعْجَمَ الْقُرْآنُ عَلَى لِسَانِهِ فَلَمْ يَدْرِ مَا يَقُولُ فَلْيَضْطَجِعْ

1311. ISPRIČALI SU NAM Zijad b. Ejub i Harun b. Abbad el-Ezdi da im je ispričao Ismail b. Ibrahim, prenijevši od Abdulaziza, da je Enes kazao: "**Allahov Poslanik, s.a.v.s., jednom prilikom uđe u džamiju i vidje uže svezano između dva stuba. 'Kakvo je ovo uže?' – upita. Neko reče: 'Allahov Poslaniče, tu Hamna b. Džahš klanja. Svezala ga je da se za njega može držati ukoliko (klanjajući) malaksa.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Neka koliko može klanja stojeći, a ukoliko malaksa, neka sjedne.'"** Zijad veli da je upitao: "**Šta je ovo?" Odgovorili su: "Zejneba klanja, pa kada iznemogne, uhvati se za njega." Poslanik kaza: "Odvežite to. Klanjajte stojeći koliko možete. Ako iznemognete ili osjetite poteškoću, sjednite."**[532]

١٣١١. حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ أَيُّوبَ وَهَارُونُ بْنُ عَبَّادٍ الْأَزْدِيُّ أَنَّ إِسْمَعِيلَ بْنَ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ قَالَ: دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَسْجِدَ وَحَبْلٌ مَمْدُودٌ بَيْنَ سَارِيَتَيْنِ فَقَالَ: مَا هَذَا الْحَبْلُ؟ فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذِهِ حَمْنَةُ بِنْتُ جَحْشٍ تُصَلِّي فَإِذَا أَعْيَتْ تَعَلَّقَتْ بِهِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِتُصَلِّ مَا أَطَاقَتْ فَإِذَا أَعْيَتْ فَلْتَجْلِسْ. قَالَ زِيَادٌ: فَقَالَ مَا هَذَا؟ فَقَالُوا لِزَيْنَبَ تُصَلِّي. فَإِذَا كَسِلَتْ أَوْ فَتَرَتْ أَمْسَكَتْ بِهِ. فَقَالَ: حُلُّوهُ. فَقَالَ: لِيُصَلِّ أَحَدُكُمْ نَشَاطَهُ فَإِذَا كَسِلَ أَوْ فَتَرَ فَلْيَقْعُدْ

306. O onome koji zaspi, a ne prouči hizb[533] Kur'ana

٣٠٦. بَاب مَنْ نَامَ عَنْ حِزْبِهِ

1312. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Ebu Safvan Abdullah b. Seid b. Abdulmelik b. Mervan. A ispričali su nam i Sulejman b. Davud i Muhammed b. Seleme el-Muradi, prenijevši od Ibn Vehba, isti smisao, on od Junusa, on od Ibn Šihaba, a on od Es-Saiba b. Jezida i Ubejdullaha,

١٣١٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا أَبُو صَفْوَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ مَرْوَانَ ح. و حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ وَمُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ الْمُرَادِيُّ قَالَا أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ الْمَعْنَى عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ السَّائِبَ بْنَ يَزِيدَ وَعُبَيْدَ اللَّهِ أَخْبَرَاهُ أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَبْدٍ قَالَ:

531 Bilježe ga i Muslim u *Sahihu*, i Et-Tirmizi u *Džami'u*.

532 Bilježe ga i El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

533 Hizb se sastoji od pet stranica Kur'ana.

عَنِ ابْنِ وَهْبِ بْنِ عَبْدِ الْقَارِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ نَامَ عَنْ حِزْبِهِ أَوْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ فَقَرَأَهُ مَا بَيْنَ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَصَلَاةِ الظُّهْرِ كُتِبَ لَهُ كَأَنَّمَا قَرَأَهُ مِنَ اللَّيْلِ

on od Abdurrahmana b. Abda, a on od Ibn Vehba b. Abdulkaria, on od Omera b. el-Hattaba, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **“Ko zaspi, a ne prouči (uobičajeni) dio (hizb) Kur’ana, ili nešto od njega, pa ga prouči između sabahskog i podnevskog namaza, bit će mu upisana nagrada kao da ga je proučio noću.”**[534]

٣٠٧. بَاب مَنْ نَوَى الْقِيَامَ فَنَامَ

307. O onome koji naumi klanjati noćni namaz, pa prespi

١٣١٣. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ رَجُلٍ عِنْدَهُ رَضِيٍّ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَا مِنِ امْرِئٍ تَكُونُ لَهُ صَلَاةٌ بِلَيْلٍ يَغْلِبُهُ عَلَيْهَا نَوْمٌ إِلَّا كُتِبَ لَهُ أَجْرُ صَلَاتِهِ وَكَانَ نَوْمُهُ عَلَيْهِ صَدَقَةً

1313. ISPRIČAO NAM JE El-Ka’nebi, prenijevši od Malika, on od Muhammeda b. el-Munkedira, on od Seida b. Džubejra, on od nekog čovjeka, čijim kvalitetom je zadovoljan,[535] da ga je obavijestila Aiša da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **“Koja god osoba (redovno) prakticira klanjanje noćnog namaza, ukoliko ga prespi, imat će nagradu kao da ga je i klanjala, a spavanje mu dođe kao milostinja (sadaka).”**[536]

٣٠٨. بَاب أَيِّ اللَّيْلِ أَفْضَلُ

308. O tome koji je (dio) noći najvredniji

١٣١٤. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ

1314. ISPRIČAO NAM JE El-Ka’nebi, prenijevši od Malika, on od Ibn Šihaba, on

---

[534] Ovaj hadis, smatra Abadi, upućuje na to da je mustehab svake noći proučiti nešto iz Kur’ana. Ukoliko to neko redovno uči svake noći, pa propusti, nadoknadit će to učenje između sabahskog i podnevskog namaza, kako bi imao nagradu kao da ga je proučio noću. Ovaj hadis su zabilježili i Muslim u *Sahihu*, Et-Tirmizi u *Džami’u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

[535] Abdurrahman es-Sulemi kaže: “Iz En-Nesaijevog predanja vidimo da je to bio El-Esved b. Jezid en-Nehai.”

[536] El-Munziri kaže da je ovaj hadis zabilježio i En-Nesai u *Sunenu*.

od Ebu Selemea b. Abdurrahmana i Ebu Abdullaha el-Egarra, a nih dvojica od Ebu Hurejrea da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **“Svake noći, u njenoj posljednjoj trećini, naš Gospodar se spusti[537] na ovozemaljsko nebo i ostane do kraja noći. On (tada) kaže: “Ko Mi se obrati dovom, odazvat ću mu se. Ko od Mene nešto zatraži, dat ću mu. Ko od Mene zatraži oprost grijeha, oprostit ću mu.”**[538]

وَعَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْأَغَرِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يَنْزِلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى سَمَاءِ الدُّنْيَا حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرُ فَيَقُولُ: مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبَ لَهُ مَنْ يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيَهُ مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ

309. Vrijeme Vjerovjesnikovog, s.a.v.s., klanjanja noćnog namaza

٣٠٩. باب وَقْتِ قِيَامِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ اللَّيْلِ

1315. ISPRIČAO NAM JE Husejn b. Jezid el-Kufi, kog je obavijestio Hafs, prenijevši od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, a on od Aiše, koja je kazala: **“Ako bi Uzvišeni Allah htio da se Allahov Poslanik, s.a.v.s., probudi noću, probudio bi se tako da završi svoj ibadet prije nego nastupi zora.”**

١٣١٥. حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ يَزِيدَ الْكُوفِيُّ أَخْبَرَنَا حَفْصٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: إِنْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيُوقِظُهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِاللَّيْلِ فَمَا يَجِيءُ السَّحَرُ حَتَّى يَفْرُغَ مِنْ حِزْبِهِ

1316. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, kog je obavijestio Ebul-Ahves. A ispričao nam je i Hennad, prenijevši od Ebul-Ahvesa – ovo je Ibrahim prenio od Eš’asa – on od svoga oca, da je Mesruk kazao: **“Upitao sam Aišu o (noćnom) namazu Allahovog**

١٣١٦. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ ح. و حَدَّثَنَا هَنَّادٌ عَنْ أَبِي الْأَحْوَصِ وَهَذَا حَدِيثُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَشْعَثَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ عَنْ صَلَاةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ لَهَا:

---

[537] Na koji način se Uzvišeni Allah svake noći spusti na ovozemaljsko nebo, sporno je među islamskim učenjacima. Ebu Hanife je odgovorio: “On se spušta bez pitanja: kako?” Neki učinjaci selefa kažu: “On se spušta na način kako to jedino priliči Gospodaru svjetova, i nije dozvoljeno pitati kako, niti je Njegovo spuštanje dozvoljeno porediti sa spuštanjem Njegovih stvorenja.” Racionalisti misle da ove Vjerovjesnikove, s.a.v.s., riječi imaju figurativno značenje, tj. da Uzvišeni Allah svake noći u zadnjoj trećini spušta Svoju posebnu milost na robove koji Mu se u tom dijelu noći budu obraćali ili tražili oprost.

[538] Ovaj hadis je zabilježen u *El-Kutubus-Sitteu*.

أَيَّ حِينٍ كَانَ يُصَلِّي؟ قَالَتْ: كَانَ إِذَا سَمِعَ الصُّرَاخَ قَامَ فَصَلَّى

Poslanika, s.a.v.s: 'U koje vrijeme ga je klanjao?' Ona odgovori: 'Ustao bi klanjati kada bi čuo glas pijetla.'"[539]

١٣١٧. حَدَّثَنَا أَبُو تَوْبَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: مَا أَلْفَاهُ السَّحَرُ عِنْدِي إِلَّا نَائِمًا تَعْنِي النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

1317. ISPRIČAO NAM JE Ibnu Tevbe, prenijevši od Ibrahima b. Sa'da, on od svoga oca, on od Ebu Selemea, da je Aiša kazala: **"Zora bi ga (Vjerovjesnika, s.a.v.s.) zatekla kod mene na spavanju."**[540]

١٣١٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا عَنْ عِكْرِمَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللهِ الدُّؤَلِيِّ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ ابْنِ أَخِي حُذَيْفَةَ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا حَزَبَهُ أَمْرٌ صَلَّى

1318. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Isa, kog je obavijestio Jahja b. Zekerijja, prenijevši od Ikrimea b. Ammara, on od Muhammeda b. Abdullaha ed-Duelija, on od Abdulaziza, Huzejfeovog bratića, a on od Huzejfea: **"Kada bi Vjerovjesnika, s.a.v.s., spopala kakva briga, klanjao bi."**[541]

١٣١٩. حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ أَخْبَرَنَا الْهِقْلُ بْنُ زِيَادٍ السَّكْسَكِيُّ أَخْبَرَنَا الْأَوْزَاعِيُّ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَبِيعَةَ بْنَ كَعْبٍ الْأَسْلَمِيَّ يَقُولُ: كُنْتُ أَبِيتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آتِيهِ بِوَضُوئِهِ

1319. ISPRIČAO NAM JE Hišam b. Ammar, kog je obavijestio El-Hikl b. Zejad es-Sekseki, prenijevši od El-Evzaije, on od Jahjaa b. Ebu Kesira, a on od Ebu Selemea, da je Rebi b. Ka'b el-Eslemi kazao: **"Konačio sam sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., kako bih mu donosio vodu za abdest i bio mu pri ruci zbog drugih potreba. Jednom**

[539] Muhammed b. Nasir kaže: "Obično se prvi pijetlovi jave oko polovine noći." Ibn et-Tin kaže, a u tome se slaže i Ibn Abbas, da to biva nešto pred polovinu noći ili nešto poslije polovine noći. Ibn Bettal kaže: "Prvi pijetlovi se javljaju u posljednjoj trećini noći. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je noćni namaz najčešće klanjao u posljednjoj trećini noći."

[540] Allahov Poslanik, s.a.v.s., je imao običaj da nakon noćnog namaza ponovo legne da spava. U predanju koje bilježe El-Buhari i Muslim u *Sahihima*, Aiša kaže: **"Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., završio noćni namaz, ukoliko bih bila budna, razgovarao bi sa mnom, a ukoliko ne bih, legao bi da spava."**

[541] Kada bi Allahovog Poslanika, s.a.v.s., spopala kakva briga, on bi pred kraj noći ustao i klanjao dobrovoljni namaz i brige bi nestalo.

prilikom me upita: 'Kaži, šta da molim (Allaha) za tebe?' Odgovorih: 'Da sa tobom budem u Džennetu.' Reče: 'Zar ne želiš nešto drugo?' – upita me. 'Ne, samo to.' – odgovorih, a on reče: 'Onda mi pomozi u tome mnoštvom sedždi.'"[542]

وَبِحَاجَتِهِ فَقَالَ: سَلْنِي فَقُلْتُ مُرَافَقَتَكَ فِي الْجَنَّةِ. قَالَ: أَوَ غَيْرَ ذَلِكَ؟ قُلْتُ هُوَ ذَاكَ. قَالَ فَأَعِنِّي عَلَى نَفْسِكَ بِكَثْرَةِ السُّجُودِ

1320. ISPRIČAO NAM JE Ebu Kamil, kog je obavijestio Jezid b. Zurej, prenijevši od Seida, on od Katadea, **da je Enes b. Malik, tumačeći ajet:** *Podižu se bokovi njihovi iz postelja i zovu svoga Gospodara iz straha i čežnje. I dijele iz onoga čime smo ih Mi opskrbili.* **(Es-Sedžda, 16) rekao: "Klanjali su (dobrovoljne namaze) između akšamskog i jacijskog farza."** Hasan je rekao: **"Klanjali su noćni namaz."**[543]

١٣٢٠. حَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ أَخْبَرَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ فِي هَذِهِ الْآيَةِ: (تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ) قَالَ: كَانُوا يَتَيَقَّظُونَ مَا بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ يُصَلُّونَ. وَكَانَ الْحَسَنُ يَقُولُ قِيَامُ اللَّيْلِ

1321. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Musenna, kog je obavijestio Jahja b. Seid i Ibn Ebu Adijj, prenijevši od Seida, on od Katadea, **da je Enes o riječima Uzvišenog:** *Noću su tek malo spavali...* **(Ez-Zarijat, 17) kazao: "Klanjali su između akšamskog i jacijskog (farza)."** U hadisu koji je prenio Jahja stoji dodatak: **"Također se podižu bokovi njihovi."**

١٣٢١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ وَابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ فِي قَوْلِهِ: (كَانُوا قَلِيلًا مِنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ) قَالَ: كَانُوا يُصَلُّونَ فِيمَا بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ. زَادَ فِي حَدِيثِ يَحْيَى وَكَذَلِكَ تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ

---

[542] Tj. dobrovoljnim namazom. Ovaj hadis su zabilježili i Muslim u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu*. Et-Tirmizi u *Džami'u* i Ibn Madže u *Sunenu*, su zabilježili samo jedan njegov dio.

[543] Ahmed b. Hanbel je zabilježio, u *Musnedu*, sa senedom, da je Huzejfe kazao: **"Jednom prilikom sam sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s., klanjao akšam. Kada je završio, ustao je i nastavio klanjati sve dok nije klanjao jaciju, a potom je izišao."**

310. Otpočinjanje noćnog namaza klanjanjem dva rekata

٣١٠. بَاب افْتِتَاحِ صَلَاةِ اللَّيْلِ بِرَكْعَتَيْنِ

1322. ISPRIČAO NAM JE Er-Rebi b. Nafi Ebu Tevbe, kog je obavijestio Sulejman b. Hajjan, prenijevši od Hišama b. Hassana, on od Ibn Sirina, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Kada ustanete noću, klanjajte kratko dva rekata."**

١٣٢٢. حَدَّثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ أَبُو تَوْبَةَ أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَيَّانَ عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ مِنَ اللَّيْلِ فَلْيُصَلِّ رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ.**

1323. ISPRIČAO NAM JE Mahled b. Halid, kog je obavijestio Ibrahim b. Halid, prenijevši od Rebaha, on od Ma'mera, on od Ejuba, on od Ibn Sirina, a on od Ebu Hurejrea: **"Kada neko..."** – potom je spomenuo sličan smisao, dodavši: **"...neka nakon toga odulji koliko hoće."**[544]

١٣٢٣. حَدَّثَنَا مَخْلَدُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ يَعْنِي ابْنَ خَالِدٍ عَنْ رَبَاحٍ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: **إِذَا** بِمَعْنَاهُ زَادَ **ثُمَّ لِيُطَوِّلْ بَعْدُ مَا شَاءَ.**

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis su prenijeli Hammad b. Seleme, Zuhejr b. Muavija i cijela skupina od Hišama (Hišam od Muhammeda), zaustavivši njegov sened na Ebu Hurejrea. Također su ga prenijeli Ejub i Ibn Avn, zaustavivši njegov sened na Ebu Hurejrea." A prenio ga je Ibn Avn i od Muhammeda, koji je kazao: **"Na njima uči kratko."**

قَالَ أَبو داود: رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ وَزُهَيْرُ بْنُ مُعَاوِيَةَ وَجَمَاعَةٌ عَنْ هِشَامٍ عَنْ مُحَمَّدٍ أَوْقَفُوهُ عَلَى أَبِي هُرَيْرَةَ. وَكَذَلِكَ رَوَاهُ أَيُّوبُ وَابْنُ عَوْنٍ أَوْقَفُوهُ عَلَى أَبِي هُرَيْرَةَ. وَرَوَاهُ ابْنُ عَوْنٍ عَنْ مُحَمَّدٍ قَالَ: **فِيهِمَا تَجَوَّزْ.**

1324. ISPRIČAO NAM JE Ibn Hanbel, tj. Ahmed, kog je obavijestio Hadžadž, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Osmana b. Ebu Sulejmana, ovaj od Alije el-Ezdija, on od Ubejda b. Umejra, a on od Abdullaha b.

١٣٢٤. حَدَّثَنَا ابْنُ حَنْبَلٍ يَعْنِي أَحْمَدَ أَخْبَرَنَا حَجَّاجٌ قَالَ قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي عُثْمَانُ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ عَنْ عَلِيٍّ الْأَزْدِيِّ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حُبْشِيٍّ الْخَثْعَمِيِّ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ

[544] Sulejman b. Hajjan je ovaj hadis prenio od Hišama b. Hassana, on od Ibn Sirina, a on od Ebu Hurejrea kao merfu-hadis, pripisujući ove riječi Vjerovjesniku, s.a.v.s. Također je ovaj hadis prenio i Ahmed b. Hanbel, u *Musnedu*, kao merfu. Ahmed b. Hanbel prenosi od Muhammeda b. Selemea, on od Hišama, on od Muhammeda, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Kada neko ustane noću da klanja, neka otpočne sa dva kraća rekata."**

Habšijja el-Has'amija: **"Jednom prilikom je Vjerovjesnik, s.a.v.s., upitan: 'Koje djelo je najvrednije?' Rekao je: 'Dugo stajanje u namazu.'"**

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُئِلَ أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: طُولُ الْقِيَامِ

311. Noćni namaz se klanja dva po dva rekata

٣١١. بَاب صَلَاةِ اللَّيْلِ مَثْنَى مَثْنَى

1325. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Nafia i Abdullaha b. Dinara, a njih dvojica od Abdullaha b. Omera, da je neki čovjek upitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., za noćni namaz, pa je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Noćni namaz se klanja dva po dva rekata.[545] Ukoliko se neko bude bojao nastupa zore, klanjat će jedan rekat kao vitr na ono što je već klanjao."[546]**

١٣٢٥. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ: أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ صَلَاةِ اللَّيْلِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: صَلَاةُ اللَّيْلِ مَثْنَى مَثْنَى فَإِذَا خَشِيَ أَحَدُكُمُ الصُّبْحَ صَلَّى رَكْعَةً وَاحِدَةً تُوتِرُ لَهُ مَا قَدْ صَلَّى

---

[545] Da li je dobrovoljni namaz efdalnije klanjati dva po dva ili četiri po četiri rekata, sporno je među učenjacima. Ebu Hanife smatra da je dobrovoljne namaze efdalnije klanjati četiri po četiri rekata. Svoje mišljenje temelji na sljedećim hadisima: Ebu Ja'la el-Mevsili bilježi da je Aiša kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je klanjao duha-namaz četiri rekata, ne predajući selam poslije dva rekata."** Muslim u *Sahihu*, bilježi, sa senedom da je, Muaza upitala Aišu: **"Koliko rekata duha-namaza je Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanjao?" "Četiri rekata." – odgovorila je ona.** El-Buhari i Muslim su, u *Sahihima*, zabilježili od Aiše da je, govoreći o Vjerovjesnikovom, a.s., noćnom namazu, kazala: **"Klanjao bi četiri rekata – ne pitaj o njihovoj ljepoti i njihovoj dužini! Potom bi klanjao još četiri rekata – ne pitaj o njihovoj ljepoti i dužini."**

Njegovi učenici, Muhammed i Ebu Jusuf, smatraju da je noćnu nafilu efdalnije klanjati dva po dva rekata, a dnevnu četiri po četiri. Svoje mišljenje temelje na spomenutom hadisu Abdullaha b. Omera i Aišinom hadisu o Vjerovjesnikovom, a.s., duha-namazu.

[546] Abadi veli: "Ovaj hadis je dokaz da se pojavom zore završava vrijeme vitr-namaza."

312. O učenju naglas u noćnom namazu

1326. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Džafer el-Verekanijj, kog je obavijestio Ibn Ebuz-Zinad, prenijevši od Amra b. Ebu Amra, El-Mutalibovog štićenika, on od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa: **"Vjerovjesnikovo, s.a.v.s., učenje (na namazu) u kući bilo je toliko glasno da bi ga mogli čuti oni koji su u sobi."**[547]

1327. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Bekkar b. Rejjan, kog je obavijestio Abdullah b. el-Mubarek, prenijevši od Imrana b. Zaidea, on od svoga oca, on od Ebu Halida el-Valibijja, a on od Ebu Hurejrea: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi noću nekad učio glasno, a nekad tiho."**[548]

Ebu Davud kaže: "Ebu Halid el-Vabili se zvao Hurmuz."

1328. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Sabita el-Bunanija, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. A ispričao nam je i El-Hasan b. es-Sabbah, kog je obavijestio Jahja b. Ishak, prenijevši od Hammada b. Selemea, on od Sabita el-Bunanija, on od Abdullaha b. Rebaha, a on od Ebu Katadea: **"Jednom prilikom je Vjerovjesnik, s.a.v.s., izišao**

٣١٢. بَاب فِي رَفْعِ الصَّوْتِ بِالْقِرَاءَةِ فِي صَلَاةِ اللَّيْلِ

١٣٢٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ الْوَرَكَانِيُّ أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَمْرٍو مَوْلَى الْمُطَّلِبِ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: **كَانَتْ قِرَاءَةُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى قَدْرِ مَا يَسْمَعُهُ مَنْ فِي الْحُجْرَةِ وَهُوَ فِي الْبَيْتِ**

١٣٢٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارِ بْنِ الرَّيَّانِ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ زَائِدَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي خَالِدٍ الْوَالِبِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ قَالَ: **كَانَتْ قِرَاءَةُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِاللَّيْلِ يَرْفَعُ طَوْرًا وَيَخْفِضُ طَوْرًا.**

قَالَ أَبو داود: أَبُو خَالِدٍ الْوَالِبِيُّ اسْمُهُ هُرْمُزُ

١٣٢٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ح. وحَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الصَّبَّاحِ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ إِسْحَقَ أَنْبَأَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَبَاحٍ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **خَرَجَ لَيْلَةً فَإِذَا هُوَ بِأَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنهم يُصَلِّي**

---

[547] Ibn Malik kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kada je klanjao u kući, a p - znato je da je on samo dobrovoljne namaze klanjao u kući, učio tiho, a kada je klanjao u džamiji, a u džamiji je klanjao farzove, učio je glasno.

[548] Abadi smatra da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u namazu učio glasno kada bi u kući bio sam, a kada bi u kući neko spavao, učio bi tiho.

noću i prošao pored Ebu Bekra, koji je, klanjajući, učio tiho. Potom je prošao pored Omera b. el-Hattaba, koji je, klanjajući, učio glasno. Kada su se sastali kod Vjerovjesnika, s.a.v.s., on im reče: 'Ebu Bekre, prošao sam pored tebe, a ti si, klanjajući, učio tiho.' On reče: 'Allahov Poslaniče, učio sam onako kako me može čuti Onaj Koga šapatom dozivam.' Omeru reče: 'Pored tebe sam prošao, a ti si, klanjajući, učio glasno.' Omer reče: 'Allahov Poslaniče, učio sam tako da bi se probudio onaj koji spava i da bih otjerao šejtana.'" Hasan je dodao: **"Tada je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: 'Ebu Bekre, povisi malo glas.', a Omeru je rekao: 'Ti malo spusti glas.'"**[549]

1329. ISPRIČAO NAM JE Ebu Husajn b. Jahja er-Razi, kog je obavijestio Esbat b. Muhammed, prenijevši od Muhammeda ibn Amra, on od Ebu Selemea, on od Ebu Hurejrea, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – istu priču, ne spomenuvši u njoj: **"Ebu Bekru je rekao: 'Povisi malo glas.', a Omeru: 'Spusti malo glas.'"** Ali je dodao: **"Bilale, čuo sam te kako učiš od ove i od ove sure (a nisi proučio cijelu suru)." Bilal reče: "Cijeli Kur'an je ugodan. Allah je objedinio njegove dijelove." Vjerovjesnik, s.a.v.s., je rekao: "Svi ste ispravno postupili."**

1330. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od

يَخْفِضُ مِنْ صَوْتِهِ. قَالَ: وَمَرَّ بِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ وَهُوَ يُصَلِّي رَافِعًا صَوْتَهُ. قَالَ: فَلَمَّا اجْتَمَعَا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا أَبَا بَكْرٍ مَرَرْتُ بِكَ وَأَنْتَ تُصَلِّي تَخْفِضُ صَوْتَكَ؟ قَالَ: قَدْ أَسْمَعْتُ مَنْ نَاجَيْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: وَقَالَ لِعُمَرَ: مَرَرْتُ بِكَ وَأَنْتَ تُصَلِّي رَافِعًا صَوْتَكَ. قَالَ: فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أُوقِظُ الْوَسْنَانَ وَأَطْرُدُ الشَّيْطَانَ.

زَادَ الْحَسَنُ فِي حَدِيثِهِ: فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا أَبَا بَكْرٍ ارْفَعْ مِنْ صَوْتِكَ شَيْئًا. وَقَالَ لِعُمَرَ: اخْفِضْ مِنْ صَوْتِكَ شَيْئًا.

١٣٢٩. حَدَّثَنَا أَبُو حُصَيْنِ بْنُ يَحْيَى الرَّازِيُّ أَخْبَرَنَا أَسْبَاطُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَذِهِ الْقِصَّةِ لَمْ يَذْكُرْ: فَقَالَ لِأَبِي بَكْرٍ ارْفَعْ مِنْ صَوْتِكَ شَيْئًا وَلِعُمَرَ اخْفِضْ شَيْئًا.

زَادَ: وَقَدْ سَمِعْتُكَ يَا بِلَالُ وَأَنْتَ تَقْرَأُ مِنْ هَذِهِ السُّورَةِ وَمِنْ هَذِهِ السُّورَةِ قَالَ كَلَامٌ طَيِّبٌ يَجْمَعُ اللَّهُ تَعَالَى بَعْضَهُ إِلَى بَعْضٍ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُّكُمْ قَدْ أَصَابَ

١٣٣٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ

[549] Sugestija Allahovog Poslanika, s.a.v.s., njima dvojici bila je u duhu riječi Uzvišenog Allaha: *Ne izgovaraj na sav glas Kur'an kad molitvu obavljaš, a i ne prigušuj ga; traži sredinu između toga.* (El-Isra, 110)

Hišama b. Urvea, on od Urvea, da je Aiša kazala: **"Neki čovjek je na noćnom namazu glasno učio Kur'an. Kada je svanulo, Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Smilovao se Allah onom čovjeku, večeras me je podsjetio na mnoge ajete koje odavno nisam učio.'"**[550]

Ebu Davud je kazao: "Harun en-Nahvi je prenio od Hammada b. Selemea: **'...iz sure Ali Imran ajet:** *Ve keejjin min nebijjin.*'"

1331. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma'mera, on od Ismaila b. Umejjea, on od Ebu Selemea, da je Ebu Seid[551] kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je u džamiji bio u itikafu. Čuvši neke ljude kako glasno uče (u namazu), otkri zastor i reče: 'Zar ne možete tiho komunicirati sa svojim Gospodarem? Ne uznemiravajte jedni druge i ne podižite glas prilikom učenja (ili je kazao: u namazu).'"**[552]

1332. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Ismail b. Ajjaš, prenijevši od Behira b. Sa'da, on od Halida b. Madana, on od Kesira b. Murrea el-Hadremija, a on od Ukbea b. Amira el-Džuhenija, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Onaj koji glasno uči Kur'an sličan je onom koji javno dijeli milostinju. A**

عَائِشَةَ: أَنَّ رَجُلًا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ فَقَرَأَ فَرَفَعَ صَوْتَهُ بِالْقُرْآنِ فَلَمَّا أَصْبَحَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَرْحَمُ اللَّهُ فُلَانًا كَأَيٍّ مِنْ آيَةٍ أَذْكَرَنِيهَا اللَّيْلَةَ كُنْتُ قَدْ أَسْقَطْتُهَا.

قَالَ أَبو داود: رَوَاهُ هَارُونُ النَّحْوِيُّ عَنْ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ فِي سُورَةِ آلِ عِمْرَانَ فِي الْحُرُوفِ: (وَكَأَيِّنْ مِنْ نَبِيٍّ)

١٣٣١. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَنْبَأَنَا مَعْمَرٌ عَنْ إِسْمَعِيلَ بْنِ أُمَيَّةَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: اعْتَكَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَسْجِدِ فَسَمِعَهُمْ يَجْهَرُونَ بِالْقِرَاءَةِ فَكَشَفَ السِّتْرَ وَقَالَ: أَلَا إِنَّ كُلَّكُمْ مُنَاجٍ رَبَّهُ فَلَا يُؤْذِيَنَّ بَعْضُكُمْ بَعْضًا. وَلَا يَرْفَعْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ فِي الْقِرَاءَةِ أَوْ قَالَ فِي الصَّلَاةِ

١٣٣٢. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ عَنْ بَحِيرِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ عَنْ كَثِيرِ بْنِ مُرَّةَ الْحَضْرَمِيِّ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ الْجُهَنِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْجَاهِرُ بِالْقُرْآنِ كَالْجَاهِرِ بِالصَّدَقَةِ وَالْمُسِرُّ بِالْقُرْآنِ كَالْمُسِرِّ بِالصَّدَقَةِ

[550] Ovaj hadis je, smatra Abadi, jasan dokaz da je na noćnom namazu, svejedno da li se klanjao u džamiji ili u kući, dozvoljeno glasno učenje ukoliko takvim učenjem nećemo nikoga uznemiriti i ukoliko smo sigurni od hipokrizije.

[551] Ebu Seid el-Hudri je poznati ashab.

[552] Ovaj hadis je zabilježio i En-Nesai u *Sunenu*.

onaj koji tiho uči Kur'an je poput onoga koji tajno dijeli milostinju."[553]

313. O (broju rekata) noćnog namaza

٣١٣. بَاب فِي صَلَاةِ اللَّيْلِ

1333. ISPRIČAO NAM JE Ibnul-Musenna, kog je obavijestio Ibn Ebu Adij, prenijevši od Hanzalea, on od El-Kasima b. Muhammeda, da je Aiša kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je noću klanjao deset rekata, jedan rekat vitr-namaza i dva rekata sabahskog sunneta (nakon pojave zore). To je ukupno trinaest rekata."**[554]

١٣٣٣. حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ حَنْظَلَةَ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ عَشْرَ رَكَعَاتٍ وَيُوتِرُ بِسَجْدَةٍ. وَيَسْجُدُ سَجْدَتَيِ الْفَجْرِ. فَذَلِكَ ثَلَاثَ عَشْرَةَ رَكْعَةً

1334. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Ibn Šihaba, on od Urvea b. Ez-Zubejra, a on od Aiše: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi noću klanjao jedanaest rekata. Jedan rekat bi bio vitr. A kada bi završio, legao bi na desnu stranu."**[555]

١٣٣٤. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً يُوتِرُ مِنْهَا بِوَاحِدَةٍ. فَإِذَا فَرَغَ مِنْهَا اضْطَجَعَ عَلَى شِقِّهِ الْأَيْمَنِ

---

[553] Ovaj hadis su zabilježili i Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu*.

[554] Kao što ćemo vidjeti iz sljedećih hadisa, Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije uvijek klanjao isti broj rekata noćnoga namaza. Većinom je skupa sa vitr-namazom klanjao trinaest rekata. Kao što Aiša ističe, za vrijeme ramazana, a ni izvan njega, nije klanjao više od toga. Nekada bi skupa sa vitrom klanjao jedanaest rekata. Dok je bio mlađi i u snazi, nije nikada klanjao manje od devet rekata, a kada je ostario i iznemogao, klanjao je, kako kaže Aiša, skupa sa vitrom sedam rekata. Manji broj od ovoga se ne spominje. Zbog različitosti predanja prenijetih od Aiše u pogledu broja rekata, mnogi su, ističe Abadi, smatrali da su Aišini hadisi o noćnom namazu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., mudtarib/sukobljeni. Međutim, ovdje nije riječ o tome. Ta različitost u pogledu broja rekata uslijedila je otuda što Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije uvijek klanjao isti broj rekata i vitara. On ih je, u različitim vremenskim intervalima i različitim okolnostima i situacijama, klanjao nekada više, a nekada manje. Time je pokazao da je noćni mamaz dobrovoljan i da se može različito klanjati.

[555] Ovaj hadis je zabilježen u svih šest poznatih hadiskih zbirki *El-Kutubus-Sitte.*

1335. ISPRIČALI SU NAM Abdurrahman b. Ibrahim i Nasr b. Asim (Asim el-Ezdi) – ovo je njegov tekst – njih je obavijestio El-Velid, prenijevši od El-Evzaije. Nasr je prenio od Ibn Ebu Zi'ba, a El-Evzai od Ez-Zuhrija, on od Urvea, da je Aiša kazala: **"Otkako bi završio jacijski namaz, pa do zore, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je klanjao jedanaest rekata. Poslije svaka dva rekata predavao je selam i klanjao jedan rekat vitra. Na svakoj sedždi bi ostao toliko koliko bi neko od vas mogao proučiti pedeset ajeta. Kada bi mujezin završio prvi ezan za sabah, klanjao bi dva kraća rekata, a onda bi legao na desnu stranu. Ležao bi tako sve dok mu ne bi došao mujezin (da zatraži dozvolu za učenje ikameta)."**[556]

١٣٣٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَنَصْرُ بْنُ عَاصِمٍ وَهَذَا لَفْظُهُ قَالَا أَخْبَرَنَا الْوَلِيدُ أَخْبَرَنَا الْأَوْزَاعِيُّ وَقَالَ نَصْرٌ عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ وَالْأَوْزَاعِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي فِيمَا بَيْنَ أَنْ يَفْرُغَ مِنْ صَلَاةِ الْعِشَاءِ إِلَى أَنْ يَنْصَدِعَ الْفَجْرُ إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً يُسَلِّمُ مِنْ كُلِّ ثِنْتَيْنِ وَيُوتِرُ بِوَاحِدَةٍ. وَيَمْكُثُ فِي سُجُودِهِ قَدْرَ مَا يَقْرَأُ أَحَدُكُمْ خَمْسِينَ آيَةً قَبْلَ أَنْ يَرْفَعَ رَأْسَهُ. فَإِذَا سَكَتَ الْمُؤَذِّنُ بِالْأُولَى مِنْ صَلَاةِ الْفَجْرِ قَامَ فَرَكَعَ رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ. ثُمَّ اضْطَجَعَ عَلَى شِقِّهِ الْأَيْمَنِ حَتَّى يَأْتِيَهُ الْمُؤَذِّنُ.

1336. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Davud el-Mehri, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Ibn Ebu Zi'ba, Amra b. el-Harisa i Junusa b. Jezida da ih je obavijestio Ibn Šihab, sa istim senedom isti smisao, rekavši: **"I klanjao bi jedan rekat vitr-namaza. Na jednoj sedždi bi ostao toliko koliko bi neko od vas mogao proučiti pedeset ajeta. Kada bi mujezin završio prvi ezan za sabah, nakon što bi primijetio zoru..."**, potom je citirao isti smisao. Rekao je i: **"Neki su učili više od drugih."**

١٣٣٦. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْمَهْرِيُّ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ وَعَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ وَيُونُسُ بْنُ يَزِيدَ أَنَّ ابْنَ شِهَابٍ أَخْبَرَهُمْ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ قَالَ: وَيُوتِرُ بِوَاحِدَةٍ وَيَسْجُدُ سَجْدَةً قَدْرَ مَا يَقْرَأُ أَحَدُكُمْ خَمْسِينَ آيَةً قَبْلَ أَنْ يَرْفَعَ رَأْسَهُ فَإِذَا سَكَتَ الْمُؤَذِّنُ مِنْ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَتَبَيَّنَ لَهُ الْفَجْرُ. وَسَاقَ مَعْنَاهُ. قَالَ وَبَعْضُهُمْ يَزِيدُ عَلَى بَعْضٍ

1337. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Vuhejb, prenijevši od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, a on od

١٣٣٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا وُهَيْبٌ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

[556] I ovaj je hadis zabilježen u svih šest poznatih hadiskih zbirki *El-Kutubus-Sitte.*

Aiše: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je noću klanjao trinaest rekata. Od toga je bilo pet rekata vitr-namaz u kojima je sjeo i predao selam samo na kraju."**[557]

Ebu Davud je kazao: "Slično tome je prenio i Ibn Numejr od Hišama."

اللهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ ثَلَاثَ عَشْرَةَ رَكْعَةً يُوتِرُ مِنْهَا بِخَمْسٍ لَا يَجْلِسُ فِي شَيْءٍ مِنَ الْخَمْسِ حَتَّى يَجْلِسَ فِي الْآخِرَةِ فَيُسَلِّمُ. قَالَ أَبُو دَاوُد: رَوَاهُ ابْنُ نُمَيْرٍ عَنْ هِشَامٍ نَحْوَهُ

1338. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, da je Aiša kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi noću klanjao trinaest rekata. Potom bi, kada bi čuo ezan za sabah, kratko klanjao dva rekata (sabahskog sunneta)."**[558]

١٣٣٨. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي بِاللَّيْلِ ثَلَاثَ عَشْرَةَ رَكْعَةً ثُمَّ يُصَلِّي إِذَا سَمِعَ النِّدَاءَ بِالصُّبْحِ رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ

1339. ISPRIČALI SU NAM Musa b. Ismail i Muslim b. Ibrahim, njih je obavijestio Eban, prenijevši od Jahjaa, on od Ebu Selemea, a on od Aiše: **"Allahov Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi noću klanjao trinaest rekata. Prvo bi klanjao osam rekata (nafile) i jedan rekat vitra. Potom bi** – veli Muslim – **nakon vitra** – a onda su se složili u kazivanju – **klanjao dva rekata sjedeći. Kada bi htio na ruku, ustao bi i ruku obavio stojeći. Potom bi**

١٣٣٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ وَمُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَا أَخْبَرَنَا أَبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ ثَلَاثَ عَشْرَةَ رَكْعَةً كَانَ يُصَلِّي ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ وَيُوتِرُ بِرَكْعَةٍ ثُمَّ يُصَلِّي. قَالَ مُسْلِمٌ: بَعْدَ الْوِتْرِ - ثُمَّ اتَّفَقَا - رَكْعَتَيْنِ وَهُوَ قَاعِدٌ. فَإِذَا أَرَادَ أَنْ

---

[557] Ovaj hadis je, smatra Abadi, dokaz da je dopušteno klanjati i više od tri rekata vitr-namaza, i nije ispravno mišljenje onih koji vitr-namaz ograničavaju na najviše tri rekata. Također je ovaj hadis dokaz da se vitr-namaz može obaviti samo sa jednim sjedenjem i jednim selamom, i onda kada klanjamo vitr-namaz i više od jednog rekata. I ovaj hadis je, veli El-Munziri, zabilježen u svih šest poznatih hadiskih zbirki *El-Kutubus-Sitte.*

[558] Na njima je, kako ističe Abadi, nakon Fatihe učio *Kulja ejuhel-kafirun* i *Kul Huvallahu ehad*, kako stoji u Muslimovom predanju, ili *Kul-Amenna billahi vema unzile alejna* (Ali Imran, 84) i *Rabbena amenna bima enzelte vet-teba'nar-Resule fektubna meaš-šahidin* (Ali Imran, 53), kako stoji u Ebu Davudovom predanju.

između sabahskog ezana i ikameta klanjao (još) dva rekata.”[559]

1340. ISPRIČAO NAM JE El-Ka’nebi, prenijevši od Malika, on od Seida b. Ebu Seida el-Makberijja, on od Ebu Selemea b. Abdurrahmana, koji je upitao Aišu: **“Kako je izgledao (dobrovoljni) namaz Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u ramazanu?” Odgovorila je: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije ni u ramazanu, niti izvan njega, klanjao više od jedanaest rekata. Klanjao bi prvo četiri rekata – ne pitaj o njihovoj ljepoti i dužini. Potom bi klanjao (još) četiri rekata – ne pitaj o njihovoj ljepoti i njihovoj dužini,**[560] **a onda bi klanjao (još) tri rekata. Upitala bih ga: ‘Allahov Poslaniče, zar ćeš spavati prije nego klanjaš vitr-namaz?’**[561] **A on reče: ‘Aiša, (znaj) da i kada moje oči spavaju, moje srce ne spava.’”**[562]

يَرْكَعَ قَامَ فَرَكَعَ. وَيُصَلِّي بَيْنَ أَذَانِ الْفَجْرِ وَالْإِقَامَةِ رَكْعَتَيْنِ

١٣٤٠. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كَيْفَ كَانَتْ صَلَاةُ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي رَمَضَانَ؟ فَقَالَتْ: مَا كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَزِيدُ فِي رَمَضَانَ وَلَا فِي غَيْرِهِ عَلَى إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً. يُصَلِّي أَرْبَعًا فَلَا تَسْأَلْ عَنْ حُسْنِهِنَّ وَطُولِهِنَّ. ثُمَّ يُصَلِّي أَرْبَعًا فَلَا تَسْأَلْ عَنْ حُسْنِهِنَّ وَطُولِهِنَّ. ثُمَّ يُصَلِّي ثَلَاثًا. قَالَتْ عَائِشَةُ: فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَتَنَامُ قَبْلَ أَنْ تُوتِرَ؟ قَالَ: يَا عَائِشَةُ إِنَّ عَيْنَيَّ تَنَامَانِ وَلَا يَنَامُ قَلْبِي

---

[559] Iz ovoga hadisa se zaključuje, veli Abadi, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ovom prilikom noću, skupa sa sabahskim sunnetima, klanjao ukupno trinaest rekata.

[560] Iz ovog hadisa zaključujemo da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kod noćnog namaza selam predavao nakon svaka četiri rekata. Mnogi hadisi ukazuju na to da je kod noćnog namaza selam predavao nakon svaka dva rekata. To nam ukazuje da je dobrovoljni namaz, kako noćni tako i dnevni, dozvoljeno klanjati na oba načina.

[561] Allahov Poslanik, s.a.v.s., je ponekad imao običaj da, nakon što klanja osam rekata noćnog namaza (nafile), prilegne i, nakon što malo odspava, ponovo ustane i klanja vitr-namaz. Otuda Aišino pitanje: “Zar ćeš spavati prije nego klanjaš vitr-namaz?”, jer joj je bilo neshvatljivo da će Allahov Poslanik, s.a.v.s., nakon dugog klanjanja nafile, do kasno u noć, ponovo ustati, prekinuti spavanje, abdestiti i klanjati vitr-namaz.

[562] Nevevi, u komentaru Muslimovog *Sahiha*, smatra da se ovdje radi o specifi - nostima koje su bile svojstvene samo Allahovim poslanicima. Ibn Hadžer smatra

1341. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, kog je obavijestio Hemmam, prenijevši od Katadea, on od Zurarea b. Evfaa, da je Sa'd b. Hišam kazao: **“Pustio sam svoju ženu i otišao u Medinu da prodam nekretnine koje sam tamo imao i da kupim oružje da bih mogao ići u borbu. Tom prilikom sretoh nekolicinu ashaba. Oni mi rekoše: ‘Neki od nas šesterice su to isto htjeli uraditi, pa nam je Vjerovjesnik, s.a.v.s., to zabranio. Rekao je:** *Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor.*’ Potom sam otišao do Ibn Abbasa da ga pitam za Vjerovjesnikov, s.a.v.s., vitr-namaz. On mi kazao: ‘Uputit ću te osobi koja najbolje poznaje vitr-namaz[563] Allahovog Poslanika: idi kod Aiše.’ Zamolio sam Hakima b. Efleha da pođe sa mnom i pošto odbi, zakleh ga te pristade. Pošto stigosmo pred Aišina vrata, zatražismo dozvolu da uđemo. Ona upita: ‘Ko je to?’ ‘Hakim b. Efleh.’ – odgovorio je. ‘A ko je sa tobom?’ – upita

١٣٤١. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا هَمَّامٌ أَخْبَرَنَا قَتَادَةُ عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَوْفَى عَنْ سَعْدِ بْنِ هِشَامٍ قَالَ: طَلَّقْتُ امْرَأَتِي فَأَتَيْتُ الْمَدِينَةَ لِأَبِيعَ عَقَارًا كَانَ لِي بِهَا فَأَشْتَرِيَ بِهِ السِّلَاحَ وَأَغْزُوَ. فَلَقِيتُ نَفَرًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا قَدْ أَرَادَ نَفَرٌ مِنَّا سِتَّةٌ أَنْ يَفْعَلُوا ذَلِكَ فَنَهَاهُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ: (لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ) فَأَتَيْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ فَسَأَلْتُهُ عَنْ وِتْرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: أَدُلُّكَ عَلَى أَعْلَمِ النَّاسِ بِوِتْرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَأْتِ عَائِشَةَ فَأَتَيْتُهَا فَاسْتَتْبَعْتُ حَكِيمَ بْنَ أَفْلَحَ فَأَبَى فَنَاشَدْتُهُ فَانْطَلَقَ مَعِي. فَاسْتَأْذَنَّا عَلَى عَائِشَةَ فَقَالَتْ: مَنْ هَذَا قَالَ؟ حَكِيمُ بْنُ أَفْلَحَ. قَالَتْ: وَمَنْ

---

da Allahovi poslanici spavajući nisu gubili abdest. Ovaj hadis su, prema mišljenju El-Munzirija u *El-Kutubus-Sitteu* zabilježli svi autori, osim Ibn Madžea.

[563] Vitr-namaz je poseban namaz. To je šesti namaz. On je, prema mišljenju većine učenjaka, sunnet, što zaključuju na osnovu hadisa koji je zabilježio Et-Tirmizi u *Džami'u*, sa senedom od Alije, koji je kazao: **“Vitr nije obavezan kao što su obavezni vaši propisani namazi. Njega je ustanovio Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekavši: ‘Zaista je Allah neparan i voli nepar. Pa klanjajte vitr (namaz sa neparnim brojem rekata), o sljedbenici Kur'ana.’”** Ebu Hanife smatra da je vitr-namaz vadžib. Ovakvo mišljenje temelji na hadisu koji bilježi Et-Tirmizi u *Džami'u*, sa senedom od Haridžea b. Huzejfea, koji je kazao: **“Allahov Poslanik, s.a.v.s., je (jednom prilikom) izišao pred nas i rekao: ‘Allah vam je dodao (još) jedan namaz; on je za vas bolji od najbolje stoke (odnosi se na najbolji imetak tog vremena). To je vitr-namaz. Allah vam ga je propisao između jacijskog namaza i zore, dok se ne pojavi.’”**

ona. ‘Sa’d b. Hišam.’ – odgovorio je. Ona upita: ‘Je li on sin Hišama b. Amira, koji je ubijen na Uhudu?’ ‘Jeste.’ – odgovorio je. Ona reče: ‘Divan li je čovjek bio Amir.’ Rekoh: ‘Majko pravovjernih, pričaj nam o moralu Allahovog Poslanika, s.a.v.s.’ Ona reče: ‘Čitaš li Kur’an? Moral Allahovog Poslanika, s.a.v.s., bio je u skladu sa Kur’anom.’ Rekoh: ‘Pričaj nam o noćnom namazu Allahovog Poslanika, s.a.v.s.’ Ona kaza: ‘Učiš li: *O ti, umotani*?’[564] ‘Učim.’ – odgovorih. Ona reče: ‘Kada je objavljen početak ove sure, ashabi Allahovog Poslanika, s.a.v.s., su (na noćnom namazu) toliko dugo stajali da bi im noge otekle. Objava njenog kraja je zadržana na nebesima dvanaest mjeseci, a onda je i on objavljen. Objavom završetka, noćni namaz, koji je do tada bio obavezan, postao je dobrovoljan.’ Rekoh: ‘Obavijesti me o Vjerovjesnikovom, s.a.v.s., vitr-namazu.’ Ona reče: ‘Vitr-namaz bi klanjao tako što bi prvo klanjao osam rekata (dobrovoljnog namaza); samo bi sjeo nakon osmog rekata. Potom bi ustao i klanjao još jedan rekat i predao selam. Dakle, samo bi sjeo poslije osmog i devetog rekata, a selam je predao samo nakon devetog rekata. Potom bi klanjao dva rekata sjedeći.[565] To ti je,

مَعَكَ؟ قَالَ: سَعْدُ بْنُ هِشَامٍ. قَالَتْ: هِشَامُ بْنُ عَامِرٍ الَّذِي قُتِلَ يَوْمَ أُحُدٍ؟ قَالَ: قُلْتُ نَعَمْ. قَالَتْ: نِعْمَ الْمَرْءُ كَانَ عَامِرٌ. قَالَ قُلْتُ يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ حَدِّثِينِي عَنْ خُلُقِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ: أَلَسْتَ تَقْرَأُ الْقُرْآنَ فَإِنَّ خُلُقَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ الْقُرْآنَ. قَالَ: قُلْتُ حَدِّثِينِي عَنْ قِيَامِ رَسُولِ اللَّهِ بِاللَّيْلِ. قَالَتْ: أَلَسْتَ تَقْرَأُ يَا أَيُّهَا الْمُزَّمِّلُ؟ قَالَ: قُلْتُ بَلَى. قَالَتْ: فَإِنَّ أَوَّلَ هَذِهِ السُّورَةِ نَزَلَتْ فَقَامَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى انْتَفَخَتْ أَقْدَامُهُمْ وَحُبِسَ خَاتِمَتُهَا فِي السَّمَاءِ اثْنَيْ عَشَرَ شَهْرًا. ثُمَّ نَزَلَ آخِرُهَا. فَصَارَ قِيَامُ اللَّيْلِ تَطَوُّعًا بَعْدَ فَرِيضَةٍ. قَالَ: قُلْتُ حَدِّثِينِي عَنْ وِتْرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَتْ: كَانَ يُوتِرُ بِثَمَانِ رَكَعَاتٍ لَا يَجْلِسُ إِلَّا فِي الثَّامِنَةِ ثُمَّ يَقُومُ فَيُصَلِّي رَكْعَةً أُخْرَى لَا يَجْلِسُ إِلَّا فِي الثَّامِنَةِ وَالتَّاسِعَةِ وَلَا يُسَلِّمُ إِلَّا فِي التَّاسِعَةِ. ثُمَّ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ وَهُوَ جَالِسٌ فَتِلْكَ إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً يَا بُنَيَّ. فَلَمَّا أَسَنَّ وَأَخَذَ اللَّحْمَ أَوْتَرَ بِسَبْعِ رَكَعَاتٍ لَمْ

[564] Suru El-Muzzemmil.

[565] Na temelju ovih riječi El-Evzai i Ahmed b. Hanbel su smatrali da je poslije vitr-namaza dozvoljeno klanjati dva rekata sjedeći. Malik to smatra pokuđenim, dok En-Nevevi tvrdi da je ta dva rekata nakon vitr-namaza Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanjao samo nekoliko puta, kako bi pokazao da klanjanje nakon vitr-namaza nije zabranjeno.

sine moj, ukupno jedanaest rekata. Kada je zašao u godine i malo se ugojio, klanjao je sedam rekata vitr-namaza. Sjedio je samo nakon šestog i sedmog rekata, a selam je predao samo nakon sedmog rekata. Potom bi sjedeći klanjao dva rekata. To ti je, sine moj, ukupno devet rekata.[566] Allahov Poslanik, s.a.v.s., nikada nije cijelu noć, do zore, proveo u namazu, niti je ikada za jednu noć proučio cijeli Kur'an, niti je ikada postio cijeli mjesec, osim ramazana. Ako je otpočeo neki (dobrovoljni) namaz, ustrajavao bi na njemu. A kada bi noću bio (puno) pospan, danju bi klanjao dvanaest rekata.' Potom sam – veli Sad b. Hišam – otišao kod Ibn Abbasa i ovo mu ispričao. Kada je to čuo, rekao je: 'Tako

يَجْلِسْ إِلَّا فِي السَّادِسَةِ وَالسَّابِعَةِ. وَلَمْ يُسَلِّمْ إِلَّا فِي السَّابِعَةِ. ثُمَّ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ وَهُوَ جَالِسٌ. فَتِلْكَ هِيَ تِسْعُ رَكَعَاتٍ يَا بُنَيَّ. وَلَمْ يَقُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةً يُتِمُّهَا إِلَى الصَّبَاحِ. وَلَمْ يَقْرَأِ الْقُرْآنَ فِي لَيْلَةٍ قَطُّ. وَلَمْ يَصُمْ شَهْرًا يُتِمُّهُ غَيْرَ رَمَضَانَ. وَكَانَ إِذَا صَلَّى صَلَاةً دَاوَمَ عَلَيْهَا. وَكَانَ إِذَا غَلَبَتْهُ عَيْنَاهُ مِنَ اللَّيْلِ بِنَوْمٍ صَلَّى مِنَ النَّهَارِ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً. قَالَ فَأَتَيْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ فَحَدَّثْتُهُ فَقَالَ: هَذَا وَاللَّهِ هُوَ الْحَدِيثُ. وَلَوْ كُنْتُ أُكَلِّمُهَا لَأَتَيْتُهَا حَتَّى أُشَافِهَهَا بِهِ مُشَافَهَةً. قَالَ:

566 Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije uvijek klanjao isti broj rekata vitr-namaza. Nekada bi klanjao sedam rekata, što se vidi iz hadisa koji će nešto kasnije biti spomenut: Aiša je kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi noću klanjao trinaest rekata. Od tog broja bi sedam rekata učinio vitr-namazom. Nekada je klanjao pet rekata vitr-namaza."**, što se vidi iz sljedećeg hadisa: Et-Tirmizi bilježi, u *Džami'u*, sa senedom, da je Aiša kazala: **"Noćni namaz Allahovog Poslanika, s.a.v.s., je iznosio trinaest rekata. Od toga bi pet rekata klanjao kao vitr-namaz. Na njima ne bi sjedao, osim na kraju. Kada bi mujezin završio ezan (za sabah), ustao bi i klanjao dva rekata (sunneta)."** Nekada je klanjao tri rekata vitr-namaza, a što se vidi iz sljedećeg hadisa: Et-Tirmizi bilježi, u *Džami'u*, sa senedom, da je Alija kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi klanjao tri rekata vitr-namaza. Na njima bi proučio devet sura iz reda El-Mufessal. Na svakom rekatu bi učio po tri sure. Posljednja od njih bi bila (*Kul-huvallahu ehad*)."** Nekada je klanjao po jedan rekat vitr-namaza što se vidi iz sljedećeg hadisa: Et-Tirmizi bilježi, u *Džami'u*, sa senedom, da je Ibn Sirin kazao: **"Upitao sam Ibn Omera: 'Hoću li duljiti klanjanje dva rekata sabahskog sunneta?' On reče: 'Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi noćni namaz (nafile) klanjao dva po dva rekata. Klanjao bi jedan rekat vitr-namaza, a dva rekata sabahskog sunneta bi klanjao nabrzinu, (jer ih na taj način klanja) onaj koji začuje ikamet.'"**

mi Allaha, to je hadis koji želim (čuti). Da sa njom govorim, (sada) bih otišao do nje da ga čujem iz njenih usta.'[567] Rekoh: 'Da sam znao da sa njom ne govoriš, ne bih ti ga ni ispričao.'"

قُلْتُ: لَوْ عَلِمْتُ أَنَّكَ لَا تُكَلِّمُهَا مَا حَدَّثْتُكَ.

1342. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, kog je obavijestio Jahja b. Seid, prenijevši od Seida, on od Katadea, sa istim senedom, sličan njegovom hadisu, rekavši: **"Klanjao bi osam rekata i sjeo bi samo nakon osmog rekata. Sjeo bi i veličao Allaha, potom proučio dovu, a onda predao selam glasno kako bismo ga mogli čuti. Potom bi, nakon selama, klanjao dva rekata sjedeći, a onda još jedan rekat. To ti je, sine moj, ukupno jedanaest rekata. Kada je zašao u godine i malo se ugojio, Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi klanjao sedam rekata vitra, a onda bi, sjedeći, nakon što bi predao selam, klanjao još dva rekata.'"** Prenio je isti smisao do riječi: **"...kako bih ga čuo iz njenih usta."**

١٣٤٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ قَتَادَةَ بِإِسْنَادِهِ نَحْوَهُ قَالَ: يُصَلِّي ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ لَا يَجْلِسُ فِيهِنَّ إِلَّا عِنْدَ الثَّامِنَةِ. فَيَجْلِسُ فَيَذْكُرُ اللَّهَ ثُمَّ يَدْعُو ثُمَّ يُسَلِّمُ تَسْلِيمًا يُسْمِعُنَا. ثُمَّ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ وَهُوَ جَالِسٌ بَعْدَمَا يُسَلِّمُ ثُمَّ يُصَلِّي رَكْعَةً. فَتِلْكَ إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً يَا بُنَيَّ. فَلَمَّا أَسَنَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَخَذَ اللَّحْمَ أَوْتَرَ بِسَبْعٍ وَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ وَهُوَ جَالِسٌ بَعْدَمَا يُسَلِّمُ بِمَعْنَاهُ إِلَى مُشَافَهَةً.

1343. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Muhammed b. Bišr, prenijevši od Seida o ovom hadisu, rekavši: **"Predao bi selam glasno kako bismo ga mogli čuti."**, kao što je kazao Jahja b. Seid.

١٣٤٣. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ أَخْبَرَنَا سَعِيدٌ بِهَذَا الْحَدِيثِ قَالَ: يُسَلِّمُ تَسْلِيمًا يُسْمِعُنَا. كَمَا قَالَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ.

1344. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, kog je obavijestio Ibn Ebu Adij,

١٣٤٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ سَعِيدٍ بِهَذَا الْحَدِيثِ. قَالَ

[567] Abadi smatra da Ibn Abbas nije govorio sa Aišom zbog njenog sukoba sa Alijom. Iako je ovo Ibn Abbasov postupak, ističe Abadi, on se ne može opravdati i u suprotnosti je sa propisima šerijata. Poznato je da se sa muslimanom može negovoriti samo do tri dana.

prenijevši od Seida. Ibn Beššar je rekao slično Jahja b. Seidovom hadisu, osim što je kazao: **“Predao je selam glasno kako smo ga mogli čuti.”**

1345. ISPRIČAO NAM JE Ali b. Husejn ed-Dirhemi, kog je obavijestio Ibn Ebu Adij, prenijevši od Behza b. Hakima, on od Zurare b. Evfa: **“Neko je upitao Aišu o noćnom namazu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa je kazala: ‘Klanjao bi jacijski farz u džematu, potom bi se vratio kući i klanjao četiri rekata, a onda bi legao da spava. Pored njegove glave bi bila prekrivena posuda sa vodom za abdest i misvak. Kada bi se, Allahovom voljom, probudio (noću), istrljao bi zube misvakom i detaljno uzeo abdest, potom bi otišao na mjesto na kome je (obično) klanjao i klanjao bi osam rekata, na kojima bi, Allahovom voljom, proučio po Fatihu i suru iz Kur’ana. Sjeo bi nakon osmog rekata, a ne bi predao selam. Zatim bi ustao i klanjao deveti rekat i nakon njega sjeo. Nakon devetog rekata bi sjeo i učio dovu tražeći u njoj ono što bi želio, a onda bi predao samo jedan selam, tako glasno da bi probudio porodicu. Potom bi sjedeći proučio Fatihu i sjedeći obavio ruku, a onda bi i na drugom rekatu proučio Fatihu i učinio ruku i sedždu, i sjedeći bi, koliko bi Allah htio, učio dovu. Opet bi predao selam i završio namaz. Tako je izgledao (noćni) namaz Allahovog Poslanika, s.a.v.s., sve dok se malo nije ugojio. Tada je od devet rekata umanjio dva, pa je klanjao šest rekata,**

ابْنُ بَشَّارٍ بِنَحْوِ حَدِيثِ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ: وَيُسَلِّمُ تَسْلِيمَةً يُسْمِعُنَا

١٣٤٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُسَيْنٍ الدِّرْهَمِيُّ أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ بَهْزِ بْنِ حَكِيمٍ أَخْبَرَنَا زُرَارَةُ بْنُ أَوْفَى: أَنَّ عَائِشَةَ سُئِلَتْ عَنْ صَلَاةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ فَقَالَتْ: كَانَ يُصَلِّي الْعِشَاءَ فِي جَمَاعَةٍ ثُمَّ يَرْجِعُ إِلَى أَهْلِهِ فَيَرْكَعُ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ ثُمَّ يَأْوِي إِلَى فِرَاشِهِ وَيَنَامُ وَطَهُورُهُ مُغَطًّى عِنْدَ رَأْسِهِ وَسِوَاكُهُ مَوْضُوعٌ حَتَّى يَبْعَثَهُ اللَّهُ سَاعَتَهُ الَّتِي يَبْعَثُهُ مِنَ اللَّيْلِ فَيَتَسَوَّكُ وَيُسْبِغُ الْوُضُوءَ. ثُمَّ يَقُومُ إِلَى مُصَلَّاهُ فَيُصَلِّي ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ يَقْرَأُ فِيهِنَّ بِأُمِّ الْكِتَابِ وَسُورَةٍ مِنَ الْقُرْآنِ وَمَا شَاءَ اللَّهُ وَلَا يَقْعُدُ فِي شَيْءٍ مِنْهَا حَتَّى يَقْعُدَ فِي الثَّامِنَةِ وَلَا يُسَلِّمُ وَيَقْرَأُ فِي التَّاسِعَةِ ثُمَّ يَقْعُدُ فَيَدْعُو بِمَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَدْعُوَهُ وَيَسْأَلَهُ وَيَرْغَبَ إِلَيْهِ وَيُسَلِّمُ تَسْلِيمَةً وَاحِدَةً شَدِيدَةً يَكَادُ يُوقِظُ أَهْلَ الْبَيْتِ مِنْ شِدَّةِ تَسْلِيمِهِ ثُمَّ يَقْرَأُ وَهُوَ قَاعِدٌ بِأُمِّ الْكِتَابِ وَيَرْكَعُ وَهُوَ قَاعِدٌ ثُمَّ يَقْرَأُ الثَّانِيَةَ فَيَرْكَعُ وَيَسْجُدُ وَهُوَ قَاعِدٌ ثُمَّ يَدْعُو مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَدْعُوَ ثُمَّ يُسَلِّمُ وَيَنْصَرِفُ فَلَمْ تَزَلْ تِلْكَ صَلَاةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى بَدَّنَ فَنَقَّصَ مِنَ التِّسْعِ ثِنْتَيْنِ. فَجَعَلَهَا إِلَى السِّتِّ رَكَعَاتٍ بِغَيْرِ الْوِتْرِ وَإِلَى سَبْعِ رَكَعَاتٍ مَعَ الْوِتْرِ فَالسِّتُّ

ne računajući vitr. Sa vitrom bi klanjao ukupno sedam rekata. Dakle, šest i sedam, ovisno o tome da li se računa i vitr ili ne, i dva rekata (nakon toga) sjedeći. Tako je činio sve do smrti.”

وَالسَّبْعُ بِاعْتِبَارِ ضَمِّ الْوِتْرِ وَ حَذْفِهِ إلى السِّتِّ والسَّبْعِ وَرَكْعَتَيْهِ وَهُوَ قَاعِدٌ حَتَّى قُبِضَ عَلَى ذَلِكَ.

1346. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Abdullah, kog je obavijestio Jezid b. Harun, prenijevši od Behza b. Hakima – a onda je spomenuo ovaj hadis sa istim senedom, kazavši: **“Klanjao bi jacijski farz i legao da spava.”** Nije spomenuo četiri rekata. Potom je naveo hadis u kome je kazao: **“I klanjao bi osam rekata, podjednako učeći na svakom od njih i podjednako se zadržavajući na rukuima i sedždama. Sjedio je samo nakon osmog rekata. Tada bi sjeo, ali ne bi predao selam, nego bi ustao i klanjao još jedan rekat vitra, a onda bi predao jedan selam, izgovorivši ga tako glasno da bi nas probudio.”** Onda je naveo isti smisao.

١٣٤٦. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللهِ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَنْبَأَنَا بَهْزُ بْنُ حَكِيمٍ فَذَكَرَ هَذَا الْحَدِيثَ بِإِسْنَادِهِ قَالَ: يُصَلِّي الْعِشَاءَ ثُمَّ يَأْوِي إِلَى فِرَاشِهِ. لَمْ يَذْكُرِ الْأَرْبَعَ رَكَعَاتٍ وَسَاقَ الْحَدِيثَ وَقَالَ فِيهِ: فَيُصَلِّي ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ يُسَوِّي بَيْنَهُنَّ فِي الْقِرَاءَةِ وَالرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ وَلَا يَجْلِسُ فِي شَيْءٍ مِنْهُنَّ إِلَّا فِي الثَّامِنَةِ فَإِنَّهُ كَانَ يَجْلِسُ ثُمَّ يَقُومُ وَلَا يُسَلِّمُ فِيهِ فَيُصَلِّي رَكْعَةً يُوتِرُ بِهَا ثُمَّ يُسَلِّمُ تَسْلِيمَةً يَرْفَعُ بِهَا صَوْتَهُ حَتَّى يُوقِظَنَا. ثُمَّ سَاقَ مَعْنَاهُ.

1347. ISPRIČAO NAM JE Omer b. Osman, kog je obavijestio Mervan b. Muavija, prenijevši od Behza, on od Zurarea b. Evfaa, on od Aiše, majke pravovjernih, koja je upitana o namazu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa je rekla: **“Klanjao bi sa ljudima jacijski farz, potom bi se vratio kući, klanjao četiri rekata i legao u postelju.”** Onda je naveo hadis u cjelosti, ne spomenuvši: **“podjednako učeći na svakom od njih i podjednako se zadržavajući na rukuima i sedždama.”**, niti je kod selama spomenuo: **“da bi nas probudio.”**

١٣٤٧. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عُثْمَانَ أَخْبَرَنَا مَرْوَانُ يَعْنِي ابْنَ مُعَاوِيَةَ عَنْ بَهْزٍ أَخْبَرَنَا زُرَارَةُ بْنُ أَوْفَى عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ أَنَّهَا سُئِلَتْ عَنْ صَلَاةِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: كَانَ يُصَلِّي بِالنَّاسِ الْعِشَاءَ ثُمَّ يَرْجِعُ إِلَى أَهْلِهِ فَيُصَلِّي أَرْبَعًا ثُمَّ يَأْوِي إِلَى فِرَاشِهِ. ثُمَّ سَاقَ الْحَدِيثَ بِطُولِهِ. وَلَمْ يَذْكُرْ يُسَوِّي بَيْنَهُنَّ فِي الْقِرَاءَةِ وَالرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ وَلَمْ يَذْكُرْ فِي التَّسْلِيمِ حَتَّى يُوقِظَنَا.

1348. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad b. Seleme, prenijevši od Behza b. Hakima, on od Zurarea b. Evfaa, on od Sa'da b. Hišama, a on od Aiše – ovaj hadis, ali nije potpun kao njihov hadis.

١٣٤٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ يَعْنِي ابْنَ سَلَمَةَ عَنْ بَهْزِ بْنِ حَكِيمٍ عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَوْفَى عَنْ سَعْدِ بْنِ هِشَامٍ عَنْ عَائِشَةَ بِهَذَا الْحَدِيثِ وَلَيْسَ فِي تَمَامِ حَدِيثِهِمْ

1349. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad b. Seleme, prenijevši od Muhammeda b. Amra, on od Ebu Selemea b. Abdurrahmana, a on od Aiše: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi noću klanjao trinaest rekata. Od tog broja bi sedam rekata učinio vitr-namazom (ili: klanjao bi dva rekata sjedeći i između ezana i ikameta dva rekata sabahskog sunneta)."**

١٣٤٩. حَدَّثَنَا مُوسَى يَعْنِي ابْنَ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ يَعْنِي ابْنَ سَلَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ ثَلَاثَ عَشْرَةَ رَكْعَةً يُوتِرُ بِتِسْعٍ، أَوْ كَمَا قَالَتْ، وَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ وَهُوَ جَالِسٌ. وَرَكْعَتَيِ الْفَجْرِ بَيْنَ الْأَذَانِ وَالْإِقَامَةِ

1350. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Muhammeda b. Amra, on od Muhammeda b. Ibrahima, on od Alkamea b. Vekkasa, a on od Aiše: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je klanjao po devet rekata vitr-namaza. Potom je klanjao po sedam rekata vitr-namaza, i nakon vitra bi klanjao još dva rekata sjedeći, učeći u njima (naglas). Kada bi htio učiniti ruku, ustao bi i stojeći je učinio, a onda bi učinio sedždu."**

Ebu Davud kaže: "Ova dva hadisa je prenio i Halid b. Abdullah el-Vasiti od Muhammeda b. Amra na sličan način, kazavši: 'Alkame b. Vekkas je kazao: **'Majko pravovjernih, na koji način je Vjerovjesnik, s.a.v.s., klanjao dva rekata?'**, a onda je spomenuo isti smisao."

١٣٥٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ وَقَّاصٍ عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُوتِرُ بِتِسْعِ رَكَعَاتٍ ثُمَّ أَوْتَرَ بِسَبْعِ رَكَعَاتٍ وَرَكَعَ رَكْعَتَيْنِ وَهُوَ جَالِسٌ بَعْدَ الْوِتْرِ يَقْرَأُ فِيهِمَا فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَرْكَعَ قَامَ فَرَكَعَ ثُمَّ سَجَدَ.

قَالَ أبو داود: رَوَى الْحَدِيثَيْنِ خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْوَاسِطِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو مِثْلَهُ قَالَ فِيهِ: قَالَ عَلْقَمَةُ بْنُ وَقَّاصٍ يَا أُمَّتَاهُ كَيْفَ كَانَ يُصَلِّي الرَّكْعَتَيْنِ فَذَكَرَ مَعْنَاهُ.

1351. ISPRIČAO NAM JE Vehb b. Bekijje, prenijevši od Halida. A obavijestio nas je i

١٣٥١. حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ بَقِيَّةَ عَنْ خَالِدٍ ح. و أَخْبَرَنَا ابْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا عَبْدُ

Ibnul-Musenna, prenijevši od Abdula'laa, on od Hišama, ovaj od El-Hasana, da je Sa'd b. Hišam kazao: **"Došao sam u Medinu i ušao kod Aiše, pa sam joj rekao: 'Obavijesti me o (noćnom) namazu Allahovog Poslanika, a.s.' Ona reče: 'Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi sa ljudima klanjao jaciju, potom bi legao u svoju postelju. Spavao bi do polovine noći. Onda bi ustao zbog svoje potrebe, uzeo abdest, otišao na mjesto gdje klanja i klanjao osam rekata. Čini mi se da je na svakom od njih podjednako učio i podjednako se zadržavao na rukuima i sedždama. Potom bi klanjao jedan rekat vitr-namaza, a onda bi klanjao još dva rekata sjedeći. Zatim bi legao na (desnu) stranu. Ležao bi sve dok ne bi došao Bilal da ga obavijesti o (vremenu) za namaz. Tada bi malo zaspao. Bila sam ponekad u dilemi je li spavao do Bilalovog dolaska ili nije. Tako je izgledao njegov (noćni) namaz sve dok nije zašao u godine i dok se nije malo ugojio.' O njegovoj gojaznosti je spomenula onoliko koliko je Allah htio da spomene."**[568] Potom je naveo cijeli hadis.

الأَعْلَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ سَعْدِ بْنِ هِشَامٍ قَالَ: قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ فَدَخَلْتُ عَلَى عَائِشَةَ فَقُلْتُ أَخْبِرِينِي عَنْ صَلاَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَتْ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي بِالنَّاسِ صَلاَةَ الْعِشَاءِ ثُمَّ يَأْوِي إِلَى فِرَاشِهِ فَيَنَامُ فَإِذَا كَانَ جَوْفُ اللَّيْلِ قَامَ إِلَى حَاجَتِهِ وَإِلَى طَهُورِهِ فَتَوَضَّأَ ثُمَّ دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَصَلَّى ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ يُخَيَّلُ إِلَيَّ أَنَّهُ يُسَوِّي بَيْنَهُنَّ فِي الْقِرَاءَةِ وَالرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ ثُمَّ يُوتِرُ بِرَكْعَةٍ ثُمَّ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ وَهُوَ جَالِسٌ. ثُمَّ يَضَعُ جَنْبَهُ فَرُبَّمَا جَاءَ بِلاَلٌ فَآذَنَهُ بِالصَّلاَةِ. ثُمَّ يُغْفِي وَرُبَّمَا شَكَكْتُ أَغْفَى أَوْ لاَ؟ حَتَّى يُؤْذِنَهُ بِالصَّلاَةِ. فَكَانَتْ تِلْكَ صَلاَتُهُ حَتَّى أَسَنَّ وَلَحُمَ فَذَكَرَتْ مِنْ لَحْمِهِ مَا شَاءَ اللَّهُ وَسَاقَ الْحَدِيثَ

1352. ISPRIČAO NAM JE Musa, kog je obavijestio Vuhejb, prenijevši od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, a on od Aiše: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi noću klanjao trinaest rekata. Od toga je pet rekata bio vitr-namaz. U tih pet rekata je samo na kraju sjeo i predao selam."**

١٣٥٢. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ ثَلاَثَ عَشْرَةَ رَكْعَةً يُوتِرُ مِنْهَا بِخَمْسٍ وَلاَ يَجْلِسُ فِي شَيْءٍ مِنَ الْخَمْسِ حَتَّى يَجْلِسَ فِي الآخِرَةِ فَيُسَلِّمُ.

Ebu Davud kaže: "Ponovio sam ovaj hadis zbog toga što su se sukobili u njemu. Naši

[568] Ovaj hadis je zabilježio i En-Nesai u *Sunenu*.

učenjaci misle da ne treba klanjati dva rekata nakon vitr-namaza."

1353. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Isa, kog je obavijestio Hušejm, prenijevši od Husajna, on od Habiba b. Ebu Sabita. A ispričao nam je i Osman b. Ebu Šejbe, prenijevi od Muhammeda b. Fudajla, on od Husajna, on od Habiba b. Ebu Sabita, on od Muhammeda b. Alija b. Abdullaha b. Abbasa, ovaj od svoga oca, **da je Ibn Abbas jedne večeri spavao kod Vjerovjesnika, s.a.v.s. Vidio ga je kada se probudio. Očistio je misvakom zube i uzeo abdest. Onda je proučio:** *U stvaranju nebesa i Zemlje* **do kraja sure.**[569] **Potom je klanjao dva rekata, zadržavši se dugo na kijamu, na rukuu i sedždi. Kada je završio, legao je i počeo hrkati. Tako je uradio tri puta, klanjajući šest rekata. Svaki put je misvakom očistio zube, uzeo abdest i proučio spomenute ajete. Nakon toga je klanjao tri rekata vitr-namaza. Onda mu je došao mujezin, pa je izišao na (sabah) namaz."** Ibn Isa kaže: **"Zatim je klanjao vitr-namaz. Kada se pojavila zora i Bilal proučio ezan, klanjao je dva rekata sabahskog sunneta, a onda izišao na sabahski farz."** Obojica su naglasili da je govorio: *Allahumme-džal fi kalbi nuren, vedžal fi lisani nure, vedž'al fi sem'i nuren, vedž'al fi besari nuren, vedž'al halfi nuren, ve emami nuren, vedž'al min fevki nuren, ve min tahti nuren. Allahumme, vea'zim li nuren/Allahu, podari svjetlost u moje srce, podari svjetlost u moj jezik, podari*

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: إِنَّمَا كَرَّرْتُ هَذَا الْحَدِيثَ لأَنَّهُمُ اضْطَرَبُوا فِيهِ ثُمَّ قَالَ أَبُو دَاوُدَ: أَصْحَابُنَا لاَ يَرَوْنَ الرَّكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْوِتْرِ.

١٣٥٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ أَنْبَأَنَا حُصَيْنٌ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ ح. و حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّهُ رَقَدَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَآهُ اسْتَيْقَظَ فَتَسَوَّكَ وَتَوَضَّأَ وَهُوَ يَقُولُ: ﴿ إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ﴾ حَتَّى خَتَمَ السُّورَةَ ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ أَطَالَ فِيهِمَا الْقِيَامَ وَالرُّكُوعَ وَالسُّجُودَ ثُمَّ انْصَرَفَ. فَنَامَ حَتَّى نَفَخَ. ثُمَّ فَعَلَ ذَلِكَ ثَلاَثَ مَرَّاتٍ بِسِتِّ رَكَعَاتٍ كُلُّ ذَلِكَ يَسْتَاكُ ثُمَّ يَتَوَضَّأُ وَيَقْرَأُ هَؤُلاَءِ الْآيَاتِ. ثُمَّ أَوْتَرَ قَالَ عُثْمَانُ بِثَلاَثِ رَكَعَاتٍ فَأَتَاهُ الْمُؤَذِّنُ فَخَرَجَ إِلَى الصَّلاَةِ. وَقَالَ ابْنُ عِيسَى ثُمَّ أَوْتَرَ فَأَتَاهُ بِلاَلٌ فَآذَنَهُ بِالصَّلاَةِ حِينَ طَلَعَ الْفَجْرُ فَصَلَّى رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ. ثُمَّ خَرَجَ إِلَى الصَّلاَةِ - ثُمَّ اتَّفَقَا - وَهُوَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا وَاجْعَلْ فِي لِسَانِي نُورًا وَاجْعَلْ فِي سَمْعِي نُورًا وَاجْعَلْ فِي بَصَرِي نُورًا وَاجْعَلْ خَلْفِي نُورًا وَأَمَامِي

[569] Od 190. ajeta sure Ali Imran pa do kraja.

svjetlost u moj sluh, podari svjetlost u moj vid. Podari svjetlost iza mene, i ispred mene, i iznad mene, i ispod mene; Allahu, uvećaj mi svjetlost!"[570]

نُورًا وَاجْعَلْ مِنْ فَوْقِي نُورًا وَمِنْ تَحْتِي نُورًا. اللَّهُمَّ وَأَعْظِمْ لِي نُورًا.

1354. ISPRIČAO NAM JE Vehb b. Bekijje, prenijevši od Halida, a on od Husajna – slično prethodnom hadisu, kazavši: *Uvećaj mi svjetlost!*

Ebu Davud je kazao: "Isto je rekao i Ebu Halid ed-Dalani, prenijevši od Habiba. Isto je ispričao i Seleme b. Kuhejl, prenijevši od Ibn Rišdejna, a on od Ibn Abbasa."

١٣٥٤. حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ بَقِيَّةَ عَنْ خَالِدٍ عَنْ حُصَيْنٍ نَحْوَهُ. قَالَ: وَأَعْظِمْ لِي نُورًا.

قَالَ أبو داود: وَكَذَلِكَ قَالَ أَبُو خَالِدٍ الدَّالَانِيُّ عَنْ حَبِيبٍ فِي هَذَا. وَكَذَلِكَ قَالَ فِي هَذَا الْحَدِيثِ. وَقَالَ سَلَمَةُ ابْنُ كُهَيْلٍ عَنْ أَبِي رِشْدِينَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ

1355. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, kog je obavijestio Ebu Asim, prenijevši od Zuhejra b. Muhammeda, on od Šerika b. Abdullaha b. Ebu Nemra, on od Kurejba, da je Fadl b. Abbas kazao: **"Jedne večeri sam spavao kod Vjerovjesnika, s.a.v.s., (kod moje tetke po majci) da bih vidio kako on klanja (noćni namaz). Ustao je, uzeo abdest i klanjao dva rekata. Kijam, rukuu i sedžda su mu, po dužini, bili slični, a onda je legao da spava. Potom se probudio, uzeo abdest i misvakom očistio zube, (isprao nos), a onda proučio pet ajeta iz sure Ali Imran:** *U stvaranju nebesa i Zemlje i u izmjeni noći i dana...* **Neprestano je tako radio dok nije klanjao deset rekata. Onda je ustao i klanjao jedan rekat vitr-namaza. Tada mujezin prouči ezan (za sabah). Pošto mujezin završi, Allahov Poslanik, s.a.v.s.,**

١٣٥٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا أَبُو عَاصِمٍ أَخْبَرَنَا زُهَيْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ شَرِيكِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي نَمِرٍ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: بِتُّ لَيْلَةً عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَنْظُرَ كَيْفَ يُصَلِّي. فَقَامَ فَتَوَضَّأَ وَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ قِيَامُهُ مِثْلُ رُكُوعِهِ وَرُكُوعُهُ مِثْلُ سُجُودِهِ. ثُمَّ نَامَ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ فَتَوَضَّأَ وَاسْتَنَّ ثُمَّ قَرَأَ بِخَمْسِ آيَاتٍ مِنْ آلِ عِمْرَانَ: (إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ) فَلَمْ يَزَلْ يَفْعَلُ هَذَا حَتَّى صَلَّى عَشْرَ رَكَعَاتٍ ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى سَجْدَةً وَاحِدَةً فَأَوْتَرَ بِهَا وَنَادَى الْمُنَادِي عِنْدَ ذَلِكَ فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَمَا سَكَتَ الْمُؤَذِّنُ فَصَلَّى سَجْدَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ ثُمَّ جَلَسَ حَتَّى صَلَّى الصُّبْحَ.

---

[570] Ovaj hadis su zabilježili i El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai preko Kurejba od Ibn Abbasa, koji ubrzo slijedi.

ustade i kratko klanja dva rekata, a onda je sjedio do sabahskog farza."

Ebu Davud kaže: "Za mene je jedan dio hadisa koji je prenio Ibn Beššar bio nedostupan."

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: خَفِيَ عَلَيَّ مِنِ ابْنِ بَشَّارٍ بَعْضُهُ

1356. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Veki, prenijevši od Muhammeda b. Kajsa el-Esedija, on El-Hakema b. Utejbea, on od Seida b. Džubejra, da je Ibn Abbas kazao: **"Jedne večeri sam spavao kod moje tetke po majci, Mejmune. Kada je nastupila noć, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je došao i upitao: 'Je li klanjao dječak?' 'Jeste.' – odgovoriše, i on leže da spava. Kada je od noći prošlo onoliko koliko je Allah htio, on ustade, uze abdest i klanja sedam ili pet rekata vitr-namaza,[571] predavši selam samo na kraju."**

١٣٥٦. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ ح أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ قَيْسٍ الْأَسَدِيُّ عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عُتَيْبَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: بِتُّ عِنْدَ خَالَتِي مَيْمُونَةَ فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَمَا أَمْسَى فَقَالَ أَصَلَّى الْغُلَامُ؟ قَالُوا نَعَمْ. فَاضْطَجَعَ حَتَّى إِذَا مَضَى مِنَ اللَّيْلِ مَا شَاءَ اللَّهُ قَامَ فَتَوَضَّأَ ثُمَّ صَلَّى سَبْعًا أَوْ خَمْسًا أَوْتَرَ بِهِنَّ لَمْ يُسَلِّمْ إِلَّا فِي آخِرِهِنَّ

1357. ISPRIČAO NAM JE Ibnul-Musenna, kog je obavijestio Ibn Ebu Adij, prenijevši od Šu'bea, on od El-Hakema, on od Seida b. Džubejra, da je Ibn Abbas kazao: **"Jedne večeri sam spavao u sobi moje tetke po majci, Mejmune b. el-Haris. Vjerovjesnik, s.a.v.s., je klanjao jacijski farz, a potom je došao, klanjao (još) četiri rekata i legao da spava. Poslije je ustao da klanja. Ja sam stao sa njegove lijeve strane, pa me je premjestio na svoju desnu stranu i klanjao pet rekata (vitr-namaza). Onda je legao da spava. Čuo sam ga kako hrče. Potom je ustao, klanjao dva rekata (sabahskog sunneta) i izišao na farz."**

١٣٥٧. حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: بِتُّ فِي بَيْتِ خَالَتِي مَيْمُونَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ فَصَلَّى النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعِشَاءَ ثُمَّ جَاءَ فَصَلَّى أَرْبَعًا ثُمَّ نَامَ ثُمَّ قَامَ يُصَلِّي فَقُمْتُ عَنْ يَسَارِهِ فَأَدَارَنِي فَأَقَامَنِي عَنْ يَمِينِهِ فَصَلَّى خَمْسًا. ثُمَّ نَامَ حَتَّى سَمِعْتُ غَطِيطَهُ أَوْ خَطِيطَهُ. ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ خَرَجَ فَصَلَّى الْغَدَاةَ.

---

[571] Ibn Abbas je ovdje u dilemi, ili neko od ravija ovog hadisa.

1358. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe, kog je obavijestio Abdulaziz b. Muhammed, prenijevši od Abdulmedžida, on od Jahjaa b. Abbada, a on od Seida b. Džubejra, on od Ibn Abbasa: **“Ustao je i klanjao dva po dva rekata dok nije upotpunio osam. Potom je klanjao pet rekata vitr-namaza, a nije sjedio između njih.”**

١٣٥٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ عَبْدِ الْمَجِيدِ عَنْ يَحْيَى بْنِ عَبَّادٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ حَدَّثَهُ فِي هَذِهِ الْقِصَّةِ قَالَ: فَقَامَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ رَكْعَتَيْنِ حَتَّى صَلَّى ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ ثُمَّ أَوْتَرَ بِخَمْسٍ وَلَمْ يَجْلِسْ بَيْنَهُنَّ

1359. ISPRIČAO NAM JE Abdulaziz b. Jahja el-Harrani, kog je obavijestio Muhammed b. Seleme, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Muhammeda b. Džafera b. ez-Zubejra, on od Urvea b. ez-Zubejra, a on od Aiše: **“Allahov Poslanik, s.a.v.s., je klanjao (noću) trinaest rekata, računajući i dva rekata prije sabahskog farza. Klanjao je šest rekata, i to dva po dva, i vitra pet rekata, ne sjedeći između. Sjedio je samo na kraju.”**

١٣٥٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ يَحْيَى الْحَرَّانِيُّ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَقَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي ثَلَاثَ عَشْرَةَ رَكْعَةً بِرَكْعَتَيْهِ قَبْلَ الصُّبْحِ. يُصَلِّي سِتًّا مَثْنَى مَثْنَى وَيُوتِرُ بِخَمْسٍ لَا يَقْعُدُ بَيْنَهُنَّ إِلَّا فِي آخِرِهِنَّ

1360. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe, kog je obavijestio El-Lejs, prenijevši od Jezida b. Ebu Habiba, on od Iraka b. Urvea, a on od Aiše, **da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., skupa sa sabahskim sunnetom, noću klanjao trinaest rekata.”**

١٣٦٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ عِرَاكِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا أَخْبَرَتْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي بِاللَّيْلِ ثَلَاثَ عَشْرَةَ رَكْعَةً بِرَكْعَتَيِ الْفَجْرِ

1361. ISPRIČALI SU NAM Nasr b. Ali i Džafer b. Musafir da ih je obavijestio Abdullah b. Jezid el-Mukri, prenijevši od Seida b. Ebu Ejuba, on od Džafera b. Rebia, on od Iraka b. Malika, on od Ebu Selemea, a on od Aiše: **“Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi klanjao jaciju, potom osam rekata stojeći i dva rekata između (sabahskog) ezana i ikameta, koja nikada nije propuštao.”**

١٣٦١. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ وَجَعْفَرُ بْنُ مُسَافِرٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ يَزِيدَ الْمُقْرِئَ أَخْبَرَهُمَا عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي أَيُّوبَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنْ عِرَاكِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى الْعِشَاءَ ثُمَّ صَلَّى ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ قَائِمًا وَرَكْعَتَيْنِ بَيْنَ الْأَذَانَيْنِ وَلَمْ يَكُنْ يَدَعُهُمَا.

U hadisu koji je on prenio od Džafera b. Musafira stoji: **"I dva rekata između ezana i ikameta, sjedeći."** On je dodao riječ *sjedeći.*

قَالَ جَعْفَرُ بْنُ مُسَافِرٍ فِي حَدِيثِهِ: وَرَكْعَتَيْنِ جَالِسًا بَيْنَ الْأَذَانَيْنِ. زَادَ جَالِسًا

1362. ISPRIČALI SU NAM Ahmed b. Salih i Muhammed b. Seleme el-Muradi, njih je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Muavije b. Saliha, da je Abdullah b. Ebu Kajs kazao: **"Upitao sam Aišu: 'Koliko je rekata vitr-namaza klanjao Allahov Poslanik, s.a.v.s?' Ona reče: 'Nekada bi klanjao četiri rekata (nafile) i tri vitra, nekada šest rekata (nafile) i tri vitra, nekada bi klanjao osam rekata (nafile) i tri vitra, a nekada deset rekata (nafile) i tri vitra. Nikada (noću) nije klanjao manje od sedam niti više od trinaest rekata.'"**

Ebu Davud kaže: "Ahmed b. Salih je dodao da je kazala: **'Nikada nije izostavio dva rekata prije sabahskog farza.' Upitah: 'A šta znači to da nikada nije izostavio dva rekata prije sabahskog farza?' Ona reče: 'To znači – nikada ih nije propustio.'** Ahmed nije spomenuo ni šest rekata (nafile) ni tri rekata vitra."

١٣٦٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ وَمُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ الْمُرَادِيُّ قَالَا أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ صَالِحٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَيْسٍ قَالَ: قُلْتُ لِعَائِشَةَ: بِكَمْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُوتِرُ؟ قَالَتْ: كَانَ يُوتِرُ بِأَرْبَعٍ وَثَلَاثٍ وَسِتٍّ وَثَلَاثٍ وَثَمَانٍ وَثَلَاثٍ وَعَشْرٍ وَثَلَاثٍ. وَلَمْ يَكُنْ يُوتِرُ بِأَنْقَصَ مِنْ سَبْعٍ وَلَا بِأَكْثَرَ مِنْ ثَلَاثَ عَشْرَةَ.

قَالَ أبو داود: زَادَ أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ وَلَمْ يَكُنْ يُوتِرُ بِرَكْعَتَيْنِ قَبْلَ الْفَجْرِ. قُلْتُ: مَا يُوتِرُ؟ قَالَتْ: لَمْ يَكُنْ يَدَعُ ذَلِكَ. وَلَمْ يَذْكُرْ أَحْمَدُ وَسِتٍّ وَثَلَاثٍ

1363. ISPRIČAO NAM JE Muemmel b. Hišam, kog je obavijestio Ismail b. Ibrahim, prenijevši od Mensura b. Abdurrahmana, on od Ishaka el-Hemdanija, **da je El-Esved b. Jezid ušao kod Aiše i pitao je o noćnom namazu Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Ona je kazala: "Noću je klanjao trinaest rekata. Zatim je klanjao jedanaest rekata izostavivši dva. U vrijeme kada je preselio na Ahiret, klanjao je devet rekata. Posljednji namaz koji je klanjao noću bio je vitr."**

١٣٦٣. حَدَّثَنَا مُؤَمَّلُ بْنُ هِشَامٍ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ الْهَمْدَانِيِّ عَنِ الْأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ: أَنَّهُ دَخَلَ عَلَى عَائِشَةَ فَسَأَلَهَا عَنْ صَلَاةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِاللَّيْلِ. فَقَالَتْ: كَانَ يُصَلِّي ثَلَاثَ عَشْرَةَ رَكْعَةً مِنَ اللَّيْلِ. ثُمَّ إِنَّهُ صَلَّى إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً وَتَرَكَ رَكْعَتَيْنِ. ثُمَّ قُبِضَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ قُبِضَ وَهُوَ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ تِسْعَ رَكَعَاتٍ. وَكَانَ آخِرُ صَلَاتِهِ مِنَ اللَّيْلِ الْوِتْرَ

1364. ISPRIČAO NAM JE Abdulmelik b. Šuajb b. el-Lejs, prenijevši od svog oca, on od djeda, on od Halida b. Jezida, on od Seida b. Ebu Hilala, on od Mahremea b. Sulejmana, a on od Kurejba, Ibn Abbasovog štićenika, koji je upitao Ibn Abbasa kako je izgledao noćni namaz Allahovog Poslanika, s.a.v.s, a on je rekao: **“Bio sam kod njega jedne večeri, tada je bio kod Mejmune. Legao je da spava. Kada je prošla jedna trećina noći ili polovina, probudio se i iz posude sa vodom uzeo abdest. I ja sam uzeo abdest. Potom je stao na namaz. Stao sam i ja, sa njegove lijeve strane, ali me je premjestio na svoju desnu stranu. Potom je stavio ruku na moju glavu, dirajući mi uho kao da me budi. Klanjao je dva kraća rekata učeći na svakom rekatu Fatihu, a onda je predao selam. Potom je nastavio klanjati dok nije klanjao, sa vitr-namazom, jedanaest rekata. Onda je legao da spava. Poslije mu je došao Bilal i rekao: ‘Namaz, Allahov Poslaniče!’ Ustao je, klanjao dva rekata, a onda izišao i klanjao (farz) sa ljudima.”**[572]

١٣٦٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللَّيْثِ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ جَدِّي عَنْ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلَالٍ عَنْ مَخْرَمَةَ بْنِ سُلَيْمَانَ أَنَّ كُرَيْبًا مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ قَالَ: سَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ كَيْفَ كَانَتْ صَلَاةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِاللَّيْلِ؟ قَالَ: بِتُّ عِنْدَهُ لَيْلَةً وَهُوَ عِنْدَ مَيْمُونَةَ فَنَامَ حَتَّى إِذَا ذَهَبَ ثُلُثُ اللَّيْلِ أَوْ نِصْفُهُ اسْتَيْقَظَ. فَقَامَ إِلَى شَنٍّ فِيهِ مَاءٌ فَتَوَضَّأَ وَتَوَضَّأْتُ مَعَهُ ثُمَّ قَامَ فَقُمْتُ إِلَى جَنْبِهِ عَلَى يَسَارِهِ فَجَعَلَنِي عَلَى يَمِينِهِ. ثُمَّ وَضَعَ يَدَهُ عَلَى رَأْسِي كَأَنَّهُ يَمَسُّ أُذُنِي كَأَنَّهُ يُوقِظُنِي فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ. قُلْتُ: قَرَأَ فِيهِمَا بِأُمِّ الْقُرْآنِ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ ثُمَّ سَلَّمَ. ثُمَّ صَلَّى حَتَّى صَلَّى إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً بِالْوِتْرِ ثُمَّ نَامَ. فَأَتَاهُ بِلَالٌ فَقَالَ الصَّلَاةُ يَا رَسُولَ اللَّهِ. فَقَامَ فَرَكَعَ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ صَلَّى لِلنَّاسِ

1365. ISPRIČALI SU NAM Nuh b. Habib i Jahja b. Musa, njih je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma’mera, on od Ibn Tavusa, on od Ikrimea b. Halida, da je Ibn Abbas kazao: **“Jedne večeri sam spavao kod moje tetke po majci, Mejmune. Vjerovjesnik, s.a.v.s., je noću ustao i klanjao**

١٣٦٥. حَدَّثَنَا نُوحُ بْنُ حَبِيبٍ وَيَحْيَى بْنُ مُوسَى قَالَا أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَنْبَأَنَا مَعْمَرٌ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ عِكْرِمَةَ بْنِ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: بِتُّ عِنْدَ خَالَتِي مَيْمُونَةَ فَقَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ فَصَلَّى ثَلَاثَ عَشْرَةَ رَكْعَةً

[572] Bilježe ga i El-Buhari i Muslim u *Sahihima*, i Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu*. Također ga je zabilježio Ibn Madže u *Sunenu*, ali u dosta skraćenoj verziji.

trinaest rekata, u što spadaju i dva rekata sabahskog sunneta. Procijenio sam da bi na kijamu svakog rekata stajao toliko koliko se može proučiti sura El-Muzzemmil." Nuh nije rekao: **"U što spadaju i dva rekata sabahskog sunneta."**[573]

1366. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Abdullaha b. Ebu Bekra, on od svoga oca, on od Abdullaha b. Kajsa b. Mahremea, da je Jezid b. Halid el-Džuheni kazao: **"Posmatrao sam noćni namaz Allahovog Poslanika, s.a.v.s., spavajući ispred njegovih vrata (ili: ispred ulaza u njegov šator). Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi prvo klanjao dva kraća rekata. Zatim bi klanjao dva dugačka, dugačka, dugačka rekata. Potom bi klanjao dva rekata kraća od onih prvih, pa još dva rekata kraća od onih prvih, pa još dva rekata kraća od onih prvih, pa još dva rekata kraća od onih prvih, a onda bi klanjao (jedan rekat) vitr-namaza – ukupno trinaest rekata."**[574]

1367. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Mahremea b. Sulejmana, on od Kurejba, Ibn Abbasovog štićenika, **da je Ibn Abbas jedne večeri spavao kod Mejmune, Vjerovjesnikove, s.a.v.s., supruge, a njegove tetke po majci. Ispričao je: "Legao sam po širini dušeka (ispod njihovih nogu), a Allahov Poslanik,**

مِنْهَا رَكْعَتَا الْفَجْرِ. حَزَرْتُ قِيَامَهُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ بِقَدْرِ يَا أَيُّهَا الْمُزَّمِّلُ. لَمْ يَقُلْ نُوحٌ مِنْهَا رَكْعَتَا الْفَجْرِ.

١٣٦٦. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ قَيْسِ بْنِ مَخْرَمَةَ أَخْبَرَهُ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ أَنَّهُ قَالَ: لَأَرْمُقَنَّ صَلَاةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللَّيْلَةَ قَالَ: فَتَوَسَّدْتُ عَتَبَتَهُ أَوْ فُسْطَاطَهُ فَصَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ طَوِيلَتَيْنِ طَوِيلَتَيْنِ طَوِيلَتَيْنِ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ وَهُمَا دُونَ اللَّتَيْنِ قَبْلَهُمَا ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ دُونَ اللَّتَيْنِ قَبْلَهُمَا ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ دُونَ اللَّتَيْنِ قَبْلَهُمَا ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ دُونَ اللَّتَيْنِ قَبْلَهُمَا ثُمَّ أَوْتَرَ. فَذَلِكَ ثَلَاثَ عَشْرَةَ رَكْعَةً.

١٣٦٧. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ مَخْرَمَةَ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ كُرَيْبٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ أَنَّهُ بَاتَ عِنْدَ مَيْمُونَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهِيَ خَالَتُهُ قَالَ: فَاضْطَجَعْتُ فِي عَرْضِ الْوِسَادَةِ وَاضْطَجَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَهْلُهُ فِي طُولِهَا. فَنَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ

---

[573] Bilježi ga i En-Nesai u *Sunenu*.

[574] Bilježe ga i Muslim u *Sahihu*, Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

s.a.v.s., i njegova supruga su legli po njegovoj dužini. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zaspao. Kada je bila polovina noći, malo prije ili malo poslije, Allahov Poslanik, s.a.v.s., se probudio. Kratko je sjeo, protrljao oči, proučio deset posljednjih ajeta sure Ali Imran, a onda je ustao, lijepo uzeo abdest iz mijeha koji je bio obješen, a onda je stao na namaz. Ustao sam i uradio isto što i on, a onda sam stao pored njega. Allahov Poslanik, s.a.v.s., mi je stavio desnu ruku na glavu i malo me potrljao po uhu. Klanjao je prvo dva rekata, zatim još dva, pa još dva, pa još dva, pa još dva, pa još dva rekata." El-Ka'nebi je kazao: "Šest puta, a onda je klanjao vitr. Zatim je legao i spavao dok mu nije došao mujezin. Onda je ustao i kanjao dva kratka rekata, a zatim izišao i klanjao sabahski farz."[575]

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى إِذَا انْتَصَفَ اللَّيْلُ أَوْ قَبْلَهُ بِقَلِيلٍ أَوْ بَعْدَهُ بِقَلِيلٍ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَلَسَ يَمْسَحُ النَّوْمَ عَنْ وَجْهِهِ بِيَدِهِ. ثُمَّ قَرَأَ الْعَشْرَ الْآيَاتِ الْخَوَاتِمَ مِنْ سُورَةِ آلِ عِمْرَانَ. ثُمَّ قَامَ إِلَى شَنٍّ مُعَلَّقَةٍ فَتَوَضَّأَ مِنْهَا فَأَحْسَنَ وُضُوءَهُ. ثُمَّ قَامَ يُصَلِّي. قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: فَقُمْتُ فَصَنَعْتُ مِثْلَ مَا صَنَعَ ثُمَّ ذَهَبْتُ فَقُمْتُ إِلَى جَنْبِهِ. فَوَضَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدَهُ الْيُمْنَى عَلَى رَأْسِي فَأَخَذَ بِأُذُنِي يَفْتِلُهَا. فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ. ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ. قَالَ الْقَعْنَبِيُّ: سِتَّ مَرَّاتٍ ثُمَّ أَوْتَرَ. ثُمَّ اضْطَجَعَ حَتَّى جَاءَهُ الْمُؤَذِّنُ فَقَامَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ ثُمَّ خَرَجَ فَصَلَّى الصُّبْحَ

314. O umjerenosti u namazu

٣١٤. بَاب مَا يُؤْمَرُ بِهِ مِنَ الْقَصْدِ فِي الصَّلَاةِ

1368. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe, kog je obavijestio El-Lejs, prenijevši od Ibn Adžlana, on od Seida el-Makburija, on od Ebu Selemea, a on od Aiše, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: "Ustrajte u činjenju dobrih djela koliko možete, jer Allahu neće dodijati (nagrađivanje za to) dok vama ne dodije (njihovo činjenje). Allahu je najdraže djelo ono koje se ustaljeno čini, makar bilo i neznatno. Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., započeo nešto raditi, ustrajao bi u tome."[576]

١٣٦٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ عَجْلَانَ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: اكْلَفُوا مِنَ الْعَمَلِ مَا تُطِيقُونَ. فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَمَلُّ حَتَّى تَمَلُّوا. وَإِنَّ أَحَبَّ الْعَمَلِ إِلَى اللَّهِ أَدْوَمُهُ وَإِنْ قَلَّ. وَكَانَ إِذَا عَمِلَ عَمَلًا أَثْبَتَهُ

[575] Ovaj hadis su zabilježili i El-Buhari i Muslim u *Sahihima.*

[576] Ovaj hadis su zabilježili i El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima.*

1369. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Seid, kog je obavijestio njegov amidža, prenijevši od svog oca, on od Ibn Ishaka, on od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, a on od Aiše: **"Jednom prilikom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., poslao (neke ljude) da mu pozovu Osmana b. Maz'una. Kada je došao, on ga upita: 'Osmane, je li ti to prezireš moj put (sunnet)?' On reče: 'Ne, Allahov Poslaniče, ja težim slijeđenju tvog puta.' On reče: '(Ako želiš slijediti moj put, onda znaj) da ja i spavam i klanjam, i postim i mrsim, i imam spolni odnos sa ženama. Osmane, boj se Allaha! Ti imaš obavezu prema svojoj ženi, imaš obavezu prema svome gostu i imaš obavezu prema sebi. Zato i posti i mrsi, i klanjaj i spavaj!'"**[577]

١٣٦٩. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ سَعْدٍ أَخْبَرَنَا عَمِّي أَخْبَرَنَا أَبِي عَنِ ابْنِ إِسْحَقَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ إِلَى عُثْمَانَ بْنِ مَظْعُونٍ فَجَاءَهُ فَقَالَ يَا عُثْمَانُ أَرَغِبْتَ عَنْ سُنَّتِي؟ قَالَ لَا وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ. وَلَكِنْ سُنَّتَكَ أَطْلُبُ. قَالَ فَإِنِّي أَنَامُ وَأُصَلِّي وَأَصُومُ وَأُفْطِرُ وَأَنْكِحُ النِّسَاءَ فَاتَّقِ اللَّهَ يَا عُثْمَانُ فَإِنَّ لِأَهْلِكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَإِنَّ لِضَيْفِكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَإِنَّ لِنَفْسِكَ عَلَيْكَ حَقًّا فَصُمْ وَأَفْطِرْ وَصَلِّ وَنَمْ

1370. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Džerir, prenijevši od Mensura, on od Ibrahima, da je Alkame kazao: **"Upitao sam Aišu: 'Je li imalo dana kada je Allahov Poslanik nešto posebno radio?' 'Ne.' – reče ona – 'Sve što je radio, radio je stalno. A ko je od vas u stanju raditi ono što je radio Allahov Poslanik, s.a.v.s?'"**[578]

١٣٧٠. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ كَيْفَ كَانَ عَمَلُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَلْ كَانَ يَخُصُّ شَيْئًا مِنَ الْأَيَّامِ؟ قَالَتْ: لَا. كَانَ كُلُّ عَمَلِهِ دِيمَةً. وَأَيُّكُمْ يَسْتَطِيعُ مَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْتَطِيعُ

---

[577] Ovim hadisom nam Allahov Poslanik, s.a.v.s., skreće pažnju da ni u čemu ne pretjerujemo, nego da budemo umjereni. Ako neko pretjeruje u nečemu, on će to uvijek činiti na uštrb obaveza koje ima prema nekome drugom. Onaj koji mnogo ibadeti noću, činit će to na uštrb prava koje noću ima prema ženi. A ko mnogo dobrovoljno posti, time će uskratiti pravo svome gostu sa kojim treba jesti kako se on ne bi nelagodno osjećao jedući sam u njegovoj kući i sl.

[578] Ovaj hadis su zabilježili i Muslim u *Sahihu*, i Et-Tirmizi u *Džami'u*.

POGLAVLJA O MJESECU RAMAZANU

315. O podsticaju na noćni namaz ramazanom

1371. ISPRIČALI SU NAM El-Hasan b. Ali i Muhammed b. el-Mutevekkil, koje je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma'mera da su El-Hasan i Malik b. Enes prenijeli od Ez-Zuhrija, on od Ebu Seleme, a on od Ebu Hurejrea: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je podsticao na noćni namaz u ramazanu, bez namjere da ga učini obaveznim, govoreći: 'Ko noći ramazana provodi u ibadetu, vjerujući da mu je to dužnost i računajući da će za to dobiti nagradu, oprostit će mu se grijesi.' Tako se radilo u momentu kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., preselio na Ahiret, a tako se radilo i u vrijeme Ebu Bekrovog hilafeta sve do početka Omerovog hilafeta.**[579]

Ebu Davud kaže: "Ovako su ga prenijeli Ukajl, Junus i Ebu Uvejs: **'Ko noći ramazana provodi u ibadetu...'** Ukajl je prenio: **'Ko posti ramazan i ko ga bude provodio u namazu...'**"

بَاب تَفْرِيعِ أَبْوَابِ شَهْرِ رَمَضَانَ

٣١٥. بَاب فِي قِيَامِ شَهْرِ رَمَضَانَ

١٣٧١. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ وَمُحَمَّدُ بْنُ الْمُتَوَكِّلِ قَالَا أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَنْبَأَنَا مَعْمَرٌ قَالَ الْحَسَنُ فِي حَدِيثِهِ وَمَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُرَغِّبُ فِي قِيَامِ رَمَضَانَ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَأْمُرَهُمْ بِعَزِيمَةٍ. ثُمَّ يَقُولُ: مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ. فَتُوُفِّيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْأَمْرُ عَلَى ذَلِكَ. ثُمَّ كَانَ الْأَمْرُ عَلَى ذَلِكَ فِي خِلَافَةِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُم وَصَدْرًا مِنْ خِلَافَةِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُم.

قَالَ أبو داود: وَكَذَا رَوَاهُ عُقَيْلٌ وَيُونُسُ وَأَبُو أُوَيْسٍ: مَنْ قَامَ رَمَضَانَ. وَرَوَى عُقَيْلٌ مَنْ صَامَ رَمَضَانَ وَقَامَهُ

---

[579] Kao što ćemo vidjeti iz hadisa koji slijede, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je svega nekoliko noći ljudima klanjao teravih-namaz. Onda je prestao izlaziti i klanjati im iz bojazni da to ljudi ne shvate obaveznim. Nakon toga ljudi su do kraja života Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i u vrijeme hilafeta Ebu Bekra teravih-namaz klanjali u svojim kućama, samostalno. Kada je Omer b. Hattab izabran za halifu, on je obnovio ovaj sunnet. Uveo je praksu da se teravih-namaz klanja u džamiji u džematu. Ta se praksa zadržala sve do danas.

1372. ISPRIČALI SU NAM Mahled b. Halid i Ibn Ebu Halef, isti smisao, prenijevši od Sufjana, on od Ez-Zuhrija, on od Ebu Selemea, a on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Ko posti ramazan, vjerujući da mu je to dužnost i računajući da će za to dobiti nagradu, oprostit će mu se grijesi. Ko provede noć Kadr u namazu, vjerujući (u Allaha) i računajući na Njegovu nagradu, bit će mu oprošteni grijesi koje je počinio."**[580]

Ebu Davud kaže: "Tako su ga Jahja b. Ebu Kesir i Muhammed b. Amr prenijeli od Ebu Selemea."

١٣٧٢. حَدَّثَنَا مَخْلَدُ بْنُ خَالِدٍ وَابْنُ أَبِي خَلَفٍ الْمَعْنَى قَالَا أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ. وَمَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ.

قَالَ أبو داود: وَكَذَا رَوَاهُ يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَمُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ.

1373. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Ibn Šihaba, on od Urvea b. Ez-Zubejra, a on od Aiše: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je klanjao u džamiji, pa su sa njim i ljudi klanjali. Potom je klanjao i sljedeće noći, pa se broj svijeta uvećao. Treću noć se svijet okupio, ali se Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije pojavio. Kada je svanulo, rekao je: 'Vidio sam šta ste uradili, ali vam nisam izišao iz bojazni da to ne bude propisano kao farz.'[581] To se dogodilo u ramazanu."**[582]

١٣٧٣. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى فِي الْمَسْجِدِ فَصَلَّى بِصَلَاتِهِ نَاسٌ. ثُمَّ صَلَّى مِنَ الْقَابِلَةِ فَكَثُرَ النَّاسُ. ثُمَّ اجْتَمَعُوا مِنَ اللَّيْلَةِ الثَّالِثَةِ فَلَمْ يَخْرُجْ إِلَيْهِمْ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا أَصْبَحَ قَالَ: قَدْ رَأَيْتُ الَّذِي صَنَعْتُمْ فَلَمْ يَمْنَعْنِي مِنَ الْخُرُوجِ إِلَيْكُمْ إِلَّا أَنِّي خَشِيتُ أَنْ تُفْرَضَ عَلَيْكُمْ وَذَلِكَ فِي رَمَضَانَ.

1374. ISPRIČAO NAM JE Hennad b. es-Serijj, kog je obavijestio Abde, prenijevši od Muhammeda b. Amra, on od Muhammeda

١٣٧٤. حَدَّثَنَا هَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ مُحَمَّدِ

[580] Ovaj hadis su zabilježili u *El-Kutubus-Sitteu* svi, osim Et-Tirmizija.

[581] Iz bojazni da vam klanjanje teravih-namaza u džematu ne bude stavljeno u obavezu. Sam teravih-namaz je sunnet, a i njegovo klanjanje u džemmatu je sunnet, nije vadžib niti farz. U tome su jednoglasni svi islamski učenjaci.

[582] Ovaj hadis su zabilježili i El-Buhari i Muslim u *Sahihima*.

b. Ibrahima, on od Ebu Selemea b. Abdurrahmana, a on od Aiše: **“Ljudi su (u početku) ramazanom prakticirali klanjati (teravih-namaz) u džamiji samostalno. Jednom prilikom mi Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredi da mu prostrem hasuru, pa je na njoj klanjao.”** – kao što stoji u (prethodnom) kazivanju. Aiša je kazala da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **‘O ljudi, tako mi Allaha, ja ovu noć, hvala Allahu, nisam spavao i nije mi nepoznato ono što ste radili, (ali vam nisam izišao iz bojazni da klanjanje teravih-namaza u džematu ne shvatite obaveznim).’”**

بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ النَّاسُ يُصَلُّونَ فِي الْمَسْجِدِ فِي رَمَضَانَ أَوْزَاعًا فَأَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَضَرَبْتُ لَهُ حَصِيرًا فَصَلَّى عَلَيْهِ بِهَذِهِ الْقِصَّةِ قَالَتْ فِيهِ قَالَ تَعْنِي النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّهَا النَّاسُ أَمَا وَاللَّهِ مَا بِتُّ لَيْلَتِي هَذِهِ بِحَمْدِ اللَّهِ غَافِلًا وَلَا خَفِيَ عَلَيَّ مَكَانُكُمْ

1375. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jezid b. Zurej, prenijevši od Davuda b. Ebu Hinda, on od El-Velida b. Abdurrahmana, on od Džubejra b. Nufejra, da je Ebu Zerr kazao: **“Postili smo sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., ramazan. Cijeli mjesec nam (osim farza) nije klanjao nikakav drugi namaz. Sedme preostale (noći) imamio nam je do iza prve njene trećine.[583] Sutradan, preostale šeste noći, nije (izlazio) i nije nam imamio.[584] Preostale pete noći je sa nama klanjao do iza njene polovine.[585] Rekoh: ‘Allahov Poslaniče, da si nam imamio ovu nafilu cijelu noć.’ On reče: ‘Ako osoba klanja za imamom do kraja, imat će nagradu kao da je klanjala**

١٣٧٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ أَخْبَرَنَا دَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ: صُمْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَمَضَانَ فَلَمْ يَقُمْ بِنَا شَيْئًا مِنَ الشَّهْرِ حَتَّى بَقِيَ سَبْعٌ. فَقَامَ بِنَا حَتَّى ذَهَبَ ثُلُثُ اللَّيْلِ. فَلَمَّا كَانَتِ السَّادِسَةُ لَمْ يَقُمْ بِنَا. فَلَمَّا كَانَتِ الْخَامِسَةُ قَامَ بِنَا حَتَّى ذَهَبَ شَطْرُ اللَّيْلِ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ نَفَّلْتَنَا قِيَامَ هَذِهِ اللَّيْلَةِ. قَالَ: فَقَالَ إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا صَلَّى مَعَ الْإِمَامِ حَتَّى يَنْصَرِفَ حُسِبَ لَهُ قِيَامُ لَيْلَةٍ قَالَ فَلَمَّا

[583] Sedme preostale noći, dvadeset i treće, je izišao i imamio nam teravih-namaz do iza prve trećine noći.

[584] Preostale šeste noći, dvadest i četvrte noći ramazana, Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije izlazio i nije nam uopće imamio teravih-namaza.

[585] Preostale pete noći, dvadeset i pete noći ramazana, ponovo je izišao i klanjao nam teravih-namaz.

cijelu noć.' Četvrte preostale noći nam nije imamio. Kada je bila treća preostala noć,[586] okupio je porodicu, supruge i ljude i klanjao sa nama toliko dugo da smo se pobojali da nam neće proći el-felah.' 'A šta je to el-felah?' – upitah, a Ebu Zerr reče: 'To je sehur. Preostale noći mjeseca (ramazana) nam nije imamio.'"[587]

كَانَتِ الرَّابِعَةُ لَمْ يَقُمْ فَلَمَّا كَانَتِ الثَّالِثَةُ جَمَعَ أَهْلَهُ وَنِسَاءَهُ وَالنَّاسَ فَقَامَ بِنَا حَتَّى خَشِينَا أَنْ يَفُوتَنَا الْفَلَاحُ. قَالَ قُلْتُ: وَمَا الْفَلَاحُ قَالَ السُّحُورُ ثُمَّ لَمْ يَقُمْ بِقِيَّةَ الشَّهْرِ

1376. ISPRIČALI SU NAM Nasr b. Ali i Davud b. Umejje da ih je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ebu Ja'fura. Ebu Davud kaže: "Od Ibn Ubejda b. Nistasa, on od Ebud-Duhaa, on od Mesruka, a on od Aiše: **'Posljednjih deset dana (ramazana) Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi većinu noći provodio u ibadetu, odvajajući se od svojih žena, a budio bi svoju porodicu.'"[588]**

١٣٧٦. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ وَدَاوُدُ بْنُ أُمَيَّةَ أَنَّ سُفْيَانَ أَخْبَرَهُمْ عَنْ أَبِي يَعْفُورٍ وَقَالَ دَاوُدُ عَنِ ابْنِ عُبَيْدِ بْنِ نِسْطَاسٍ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا دَخَلَ الْعَشْرُ أَحْيَا اللَّيْلَ وَشَدَّ الْمِئْزَرَ وَأَيْقَظَ أَهْلَهُ.

---

[586] To je bila dvadeset i sedma noć mjeseca ramazana, Lejletul-Kadr. Nju je Allahov Poslanik, s.a.v.s., a i mi sa njim, cijelu proveo u ibadetu.

[587] Allahov Poslanik, s.a.v.s., je u tim noćima klanjao po osam rekata teravih-namaza. To se vidi iz sljedećeg predanja. Hafiz hadisa Muhammed b. Nasr el-Mervezi je zabilježio, u djelu *Kijamul-lejli*, sa senedom, da je Džabir b. Abdullah kazao: "**Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam je uz ramazan imamio po osam rekata (teravih-namaza) i vitr-namaz.**" Seid b. Mensur je zabilježio, u *Sunenu*, da je Es-Saib b. Jezid kazao: "**Mi smo u vrijeme Omera b. el-Hattaba (u ramazanu) klanjali ukupno jedanaest rekata.**" Malik bilježi, u *Muvetta'u*, sa senedom, da je Es-Saib b. Jezid kazao: "**Omer b. el-Hattab je naredio Ubeju b. Ka'bu i Temimu ed-Dariju da ljudima (u ramazanu) imame po jedanaest rekata.**" Muhammed b. Nasr je zabilježio, u djelu *Kijamul-lejl*, sa senedom, da je Es-Saib b. Jezid kazao: "**Mi smo u vrijeme Omera b. el-Hattaba ramazanom klanjali trinaest rekata.**" Abadi kaže da mišljenje onih koji tvrde da je klanjanje teravih-namaza sa dvadeset rekata pritvrđeni sunnet koji su redovno prakticirala četverica prvih halifa nema nikakvog utemeljenja. Nigdje nije potvrđeno da su Ebu Bekr i Omer nekad klanjali dvadeset rekata teravih-namaza.

[588] Ovaj su hadis zabilježili i El-Buhari i Muslim u *Sahihima*, te En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

Ebu Davud kaže: "Ebu Ja'furovo ime je Abdurrahman Ibn Ubejd b. Nistas."

قَالَ أَبُو دَاوُد: وَأَبُو يَعْفُورٍ اسْمُهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ نِسْطَاسٍ

1377. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Seid el-Hemdani, kog je obavijestio Abdullah b. Vehb, prenijevši od Muslima b. Halida, on od El-Alaa b. Abdurrahmana, on od svoga oca, a on od Ebu Hurejrea: **"Bio je ramazan. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je izišao (iz kuće), a neki ljudi su klanjali u kutu džamije. 'Ko su ovi?' – upitao je. 'To su ljudi koji ne pamte mnogo Kur'ana.' – odgovoriše neki. Ubej b. Kab je klanjao, a oni su klanjali za njim. Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: 'Ispravno su postupili. Divno je to što rade.'"**

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis nije jak, Muslim b. Halid je slab prenosilac."

١٣٧٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ الْهَمْدَانِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي مُسْلِمُ بْنُ خَالِدٍ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِذَا أُنَاسٌ فِي رَمَضَانَ يُصَلُّونَ فِي نَاحِيَةِ الْمَسْجِدِ فَقَالَ: مَا هَؤُلَاءِ؟ فَقِيلَ: هَؤُلَاءِ نَاسٌ لَيْسَ مَعَهُمْ قُرْآنٌ وَأُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ يُصَلِّي وَهُمْ يُصَلُّونَ بِصَلَاتِهِ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَصَابُوا وَنِعْمَ مَا صَنَعُوا.

قَالَ أَبو دَاوُد: لَيْسَ هَذَا الْحَدِيثُ بِالْقَوِيِّ مُسْلِمُ بْنُ خَالِدٍ ضَعِيفٌ

316. O Lejletul-kadru

٣١٦. بَاب فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ

1378. ISPRIČALI SU NAM Sulejman b. Harb i Musedded, isti smisao, prenijevši od Hammada b. Zejda, a on od Asima, da je Zirr[589] kazao: **"Rekao sam Ubeju b. Ka'bu: 'Obavijesti me o Lejletul-kadru, Ebu el-Munzire.'[590] 'O njoj je upitan naš drug (Ibn Mesud), pa je rekao: 'Provest će je u ibadetu onaj koji cijelu godinu provodi u ibadetu.'** Ibn Zirr reče: **'Allah se smilovao Ebu Abdurrahmanu (Ibn Mes'udu)! Tako mi Allaha, on je znao da je ona u ramazanu.'**

١٣٧٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ وَمُسَدَّدٌ الْمَعْنَى قَالَا أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ زِرٍّ قَالَ: قُلْتُ لِأُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ: أَخْبِرْنِي عَنْ لَيْلَةِ الْقَدْرِ يَا أَبَا الْمُنْذِرِ فَإِنَّ صَاحِبَنَا سُئِلَ عَنْهَا فَقَالَ: مَنْ يَقُمِ الْحَوْلَ يُصِبْهَا. فَقَالَ: رَحِمَ اللَّهُ أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَاللَّهِ لَقَدْ عَلِمَ أَنَّهَا فِي رَمَضَانَ. زَادَ مُسَدَّدٌ: وَلَكِنْ كَرِهَ أَنْ يَتَّكِلُوا أَوْ أَحَبَّ أَنْ لَا يَتَّكِلُوا. ثُمَّ اتَّفَقَا: وَاللَّهِ إِنَّهَا

[589] Zirr b. Hubejš b. Hubaše el-Esedi el-Kufi Ebu Merjem. Bio je pouzdan i ugledan prenosilac, muhadrem. Umro je 82. godine po Hidžri u 127. godini života. Od njega su hadise u *El-Kutubus-Sitteu* prenijeli svi autori.

[590] Ubeju b. Ka'bu nadimak po djetetu bio je Ebu el-Munzir.

Musedded je dodao: **'Ali nije odobravao da se (ljudi) na to oslanjaju (ili je kazao: ali je htio da se na to ne oslanjaju).'**[591] A onda su jednoglasno kazali: **'Ona je, bez izuzetka, dvadeset i sedma noć u ramazanu.' Upitah ga: 'A kako to znaš, Ebul-Munzire?' On reče: 'Po znaku o kome nas je obavijestio Allahov Poslanik, s.a.v.s.'**[592] **'A koji je to znak?' – upitao sam. On reče: 'Jutrom, nakon te noći, sunce bude poput leđena bez sjaja, sve dok se ne podigne.'"**

لَـفِي رَمَضَانَ لَيْلَـةَ سَـبْعٍ وَعِشْرِينَ لَا يَسْتَثْنِي. قُلْتُ: يَا أَبَا الْمُنْذِرِ أَنَّى عَلِمْتَ ذَلِكَ؟ قَالَ: بِالْآيَةِ الَّتِي أَخْبَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

قُلْتُ لِزِرٍّ: مَا الْآيَةُ؟ قَالَ: تُصْبِحُ الشَّمْسُ صَبِيحَةَ تِلْكَ اللَّيْلَةِ مِثْلَ الطَّسْتِ لَيْسَ لَهَا شُعَاعٌ حَتَّى تَرْتَفِعَ

1379. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hafs b. Abdullah es-Sulemi, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od Ibrahima b. Tahmana, on od Abbada b. Ishaka, on od Muhammeda b. Muslima ez-Zuhrija, on od Damrea b. Abdullaha b. Unejsa, da je njegov otac kazao. **"Bio sam u društvu ljudi iz plemena Benu Seleme kada su rekli, a bio sam najmlađi među njima: 'Ko će upitati Allahovog Poslanika, s.a.v.s., o Lejletul-kadru?' To je bilo ujutru, dvadeset prvog dana ramazana. Ja sam izišao i (toga dana se) sreo sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., na akšam-namazu. Stao sam ispred njegovih vrata. Ugledavši me, reče: 'Uđi.', i ja sam ušao. Donesena mu je večera. On vidje da ne prilazim zbog toga što je bilo malo hrane. Pošto završi**

١٣٧٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَفْصِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ السُّلَمِيُّ حَدَّثَنِي، (حَدَّثَنَا) أَبِي حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنْ عَبَّادِ بْنِ إِسْحَقَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ الزُّهْرِيِّ عَنْ ضَمْرَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أُنَيْسٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: كُنْتُ فِي مَجْلِسِ بَنِي سَلَمَةَ وَأَنَا أَصْغَرُهُمْ فَقَالُوا: مَنْ يَسْأَلُ لَنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ لَيْلَةِ الْقَدْرِ. وَذَلِكَ صَبِيحَةَ إِحْدَى وَعِشْرِينَ مِنْ رَمَضَانَ. فَخَرَجْتُ فَوَافَيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَاةَ الْمَغْرِبِ. ثُمَّ قُمْتُ بِبَابِ بَيْتِهِ فَمَرَّ بِي فَقَالَ: ادْخُلْ. فَدَخَلْتُ فَأُتِيَ بِعَشَائِهِ فَرَآنِي أَكُفُّ عَنْهُ مِنْ قِلَّتِهِ. فَلَمَّا فَرَغَ قَالَ نَاوِلْنِي نَعْلِي.

---

[591] Abdullah b. Mes'ud je znao da je noć Lejletul-kadr u mjesecu ramazanu, ali to nije htio saopćiti kako se ljudi ne bi na to oslonili i samo ramazan provodili u ibadetu. Namjera mu je bila da ljudi cijelu godini tragaju za ovom noći i cijelu godinu intenzivno provode u ibadetu.

[592] Zabilježili su ga i Muslim u *Sahihu*, Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu*.

obrok, reče: 'Dodaj mi sandale.' Nakon što mu ih dodadoh, on ustade. Ustadoh i ja za njim, a on reče: 'Kao da si nešto htio pitati?' 'Jesam.' – odgovorih. 'Poslali su me ljudi iz plemena Benu Seleme da te upitam o Lejletul-kadru.' On reče: 'Koja je noćas noć?' Rekoh: 'Dvadeset i druga.' On reče: 'To je ta noć,' – a onda se korigova, pa reče: 'ili sljedeća.', aludirajući na dvadeset i treću noć."[593]

فَقَامَ وَقُمْتُ مَعَهُ. فَقَالَ: كَأَنَّ لَكَ حَاجَةً؟ قُلْتُ أَجَلْ أَرْسَلَنِي إِلَيْكَ رَهْطٌ مِنْ بَنِي سَلِمَةَ يَسْأَلُونَكَ عَنْ لَيْلَةِ الْقَدْرِ. فَقَالَ: كَمِ اللَّيْلَةُ؟ فَقُلْتُ اثْنَتَانِ وَعِشْرُونَ. قَالَ: هِيَ اللَّيْلَةُ. ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ أَوِ الْقَابِلَةُ يُرِيدُ لَيْلَةَ ثَلَاثٍ وَعِشْرِينَ

1380. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, kog je obavijestio Zuhejr, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Muhammeda b. Ibrahima, ovaj od Ibn Abdullaha b. Unejsa el-Džuhenija,[594] da je njegov otac kazao: **"Allahov Poslaniče, imam kuću u pustinji, u njoj živim i u njoj, hvala Allahu, klanjam (teravih-namaz) – reci mi koje noći da siđem u ovu džamiju." On reče: 'Siđi dvadeset i treću noć.'**[595] **'Pitao sam'** – veli Muhammed b. Ibrahim – **'njegovog sina (Damrea b. Ubejda): 'Šta je (te noći) uradio tvoj otac (Abdullah b. Unejs)?' Odgovorio je: 'Kad je klanjao ikindiju (dvadeset i drugog ramazana), ušao je u džamiju i nije iz nje izlazio radi ovosvjetskih potreba, sve dok nije klanjao sabah-**

١٣٨٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ أَخْبَرَنَا زُهَيْرٌ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنِ ابْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أُنَيْسٍ الْجُهَنِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لِي بَادِيَةً أَكُونُ فِيهَا وَأَنَا أُصَلِّي فِيهَا بِحَمْدِ اللَّهِ. فَمُرْنِي بِلَيْلَةٍ أَنْزِلُهَا إِلَى هَذَا الْمَسْجِدِ. فَقَالَ: انْزِلْ لَيْلَةَ ثَلَاثٍ وَعِشْرِينَ. فَقُلْتُ لِابْنِهِ: كَيْفَ كَانَ أَبُوكَ يَصْنَعُ؟ قَالَ: كَانَ يَدْخُلُ الْمَسْجِدَ إِذَا صَلَّى الْعَصْرَ فَلَا يَخْرُجُ مِنْهُ لِحَاجَةٍ حَتَّى يُصَلِّيَ الصُّبْحَ. فَإِذَا صَلَّى الصُّبْحَ وَجَدَ دَابَّتَهُ عَلَى بَابِ الْمَسْجِدِ فَجَلَسَ عَلَيْهَا فَلَحِقَ بِبَادِيَتِهِ.

---

593 Bilježi ga i En-Nesai u *Sunenu*. Ebu Davud je za ovaj hadis kazao da je garib.

594 Ibn Abdullahu b. Unejsu el-Džuheniju je bilo ime Damre b. Abdullah.

595 Beduin je ove riječi uputio Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., u mjesecu ramazanu, pitajući ga u kojoj bi noći mogla biti noć Lejletul-kadr, da bi on iz pustinje došao u Vjerovjesnikovu, s.a.v.s., džamiju kako bi cijelu noć ibadetio. Poslanik mu je rekao da siđe dvadeset i treće noći ramazana. Te je noći bila noć Lejletul-kadra.

namaz (sljedećeg dana). Kada je klanjao sabah-namaz, ispred džamijskih vrata ga je čekala njegova jahalica. Uzjahao ju je i vratio se kući u pustinju."

1381. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Vuhejb, prenijevši od Ejuba, on od Ikrimea, on od Ibn Abbasa, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Tražite je u zadnjih deset dana ramazana: u dvadeset devetoj, dvadeset sedmoj i dvadeset petoj noći."**[596]

١٣٨١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا وُهَيْبٌ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **الْتَمِسُوهَا فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ، فِي تَاسِعَةٍ تَبْقَى وَفِي سَابِعَةٍ تَبْقَى وَفِي خَامِسَةٍ تَبْقَى**

317. Mišljenje onih koji kažu da je Lejletul-kadr u dvadeset i prvoj noći (ramazana)

٣١٧. بَاب فِيمَنْ قَالَ لَيْلَةَ إِحْدَى وَعِشْرِينَ

1382. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Jezida b. Abdullaha b. el-Hada, on od Muhammeda b. Ibrahima b. el-Harisa et-Tejmija, on od Ebu Selemea b. Abdurrahmana, a on od Ebu Seida el-Hudrija: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je, u početku, u itikafu provodio deset dana sredinom ramazana. Jedne godine, nakon što je proveo (deset dana) u itikafu, dvadeset prvu noć ramazana, a to je noć u kojoj je izlazio iz itikafa, reče: 'Ko je do sada sa mnom u itikafu boravio**

١٣٨٢. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ الْهَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: **كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْتَكِفُ الْعَشْرَ الْأَوْسَطَ مِنْ رَمَضَانَ. فَاعْتَكَفَ عَامًا حَتَّى إِذَا كَانَتْ لَيْلَةُ إِحْدَى وَعِشْرِينَ وَهِيَ اللَّيْلَةُ الَّتِي يَخْرُجُ فِيهَا مِنِ اعْتِكَافِهِ قَالَ: مَنْ كَانَ اعْتَكَفَ مَعِي فَلْيَعْتَكِفِ الْعَشْرَ الْأَوَاخِرَ**

---

[596] U kojoj noći ramazana bi tačno mogla biti noć Lejletul-kadra, sporno je među islamskim učenjacima, a i različita su predanja o tome. U njima stoji da bi mogla biti u dvadeset prvoj, dvadeset trećoj, dvadeset petoj, dvadeset sedmoj, ili dvadest devetoj noći ramazana. Ono u čemu se učenjaci slažu je to da je ona u neparnim noćima zadnjih deset dana ramazana. En-Nevevi je pomirio ova različita predanja tako što je kazao da noć Lejletul-kadra nije svake godine u istoj noći. Ona se, smatra on, svake godine mijenja.

(sredinom ramazana) neka u itikafu boravi i onih posljednjih deset dana ramazana. Meni je (precizno) pokazano u kojoj noći (ramazana) je Lejletul-kadr, ali je učinjeno da zaboravim. Znam da sam u zoru nakon te noći sedždu činio u vodi i blatu. Zato je tražite u svakoj neparnoj noći zadnjih deset dana.'"[597]

وَقَدْ رَأَيْتُ هَذِهِ اللَّيْلَةَ ثُمَّ أُنْسِيتُهَا. وَقَدْ رَأَيْتُنِي أَسْجُدُ مِنْ صَبِيحَتِهَا فِي مَاءٍ وَطِينٍ. فَالْتَمِسُوهَا فِي كُلِّ وِتْرٍ.

Ebu Seid kaže: "Te noći je pala kiša. Džamija je bila pokrivena granjem, pa je prokisla. Ujutru, nakon dvadeset i prve noći ramazana, vidio sam na nosu i čelu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., trag vode i blata."

قَالَ أَبُو سَعِيدٍ: فَمَطَرَتِ السَّمَاءُ مِنْ تِلْكَ اللَّيْلَةِ. وَكَانَ الْمَسْجِدُ عَلَى عَرِيشٍ فَوَكَفَ الْمَسْجِدُ. فَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ: فَأَبْصَرَتْ عَيْنَايَ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَى جَبْهَتِهِ وَأَنْفِهِ أَثَرُ الْمَاءِ وَالطِّينِ مِنْ صَبِيحَةِ إِحْدَى وَعِشْرِينَ

1383. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Musenna, kog je obavijestio Abdul-A'la, prenijevši od Seida, on od Ebu Nadrea, a on od Ebu Seida el-Hudrija, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Tražite je u posljednjih deset noći ramazana. Tražite je devete, sedme i pete noći." Rekao sam: "Ebu Seide, vi brojeve bolje poznajete od nas." "Da." – kazao je. Upitah ga: "Koje su noći deveta, sedma i peta?" On reče: "Kada prođe dvadeset i jedna noć, noć koja slijedi je deveta. Kada prođe dvadeset i tri noći, noć koja slijedi je sedma. A

١٣٨٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى أَخْبَرَنَا سَعِيدٌ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْتَمِسُوهَا فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ وَالْتَمِسُوهَا فِي التَّاسِعَةِ وَالسَّابِعَةِ وَالْخَامِسَةِ. قَالَ قُلْتُ: يَا أَبَا سَعِيدٍ إِنَّكُمْ أَعْلَمُ بِالْعَدَدِ مِنَّا. قَالَ أَجَلْ. قُلْتُ: مَا التَّاسِعَةُ وَالسَّابِعَةُ وَالْخَامِسَةُ؟ قَالَ: إِذَا مَضَتْ وَاحِدَةٌ وَعِشْرُونَ فَالَّتِي تَلِيهَا التَّاسِعَةُ. وَإِذَا مَضَى ثَلَاثٌ وَعِشْرُونَ فَالَّتِي تَلِيهَا

[597] Muslim u *Sahihu*, bilježi sa senedom od Ebu Seida el-Hudrija da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: "U itikafu sam boravio prvih deset dana ramazana tražeći noć Lejletul-kadra. Potom sam u itikafu boravio deset dana sredinom ramazana, a onda mi je rečeno da je ona u posljednjih deset dana ramazana. Ko od vas želi boraviti u itikafu, neka (ubuduće) boravi posljednjih deset dana." Ljudi su (nakon toga) sa njim provodili zadnjih deset dana u itikafu. Rekao je i ovo: "Pokazano mi je da je ona u neparnim noćima."

kada prođe dvadeset i pet noći, noć koja slijedi je peta."[598]

Ebu Davud kaže: "Nije mi poznato jesam li šta propustio od ovog hadisa ili nisam."

318. Ko je prenio da je ona sedamnaeste noći (ramazana)

1384. ISPRIČAO NAM JE Hakim b. Sejf er-Reki, prenijevši od Ubejdullaha b. Amra, on od Zejda b. Ebu Unejsea, on od Ebu Ishaka, on od Abdurrahmana b. el-Esveda, on od svoga oca, a on od Ibn Mes'uda, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Tražite Lejletul-kadr u sedamnaestoj noći ramazana, i u dvadeset prvoj, i u dvadeset trećoj.", a onda je ušutio."**[599]

319. Ko je prenio da je ona u posljednjih sedam noći (ramazana)

1385. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Abdullaha b.

السَّابِعَةُ. وَإِذَا مَضَى خَمْسٌ وَعِشْرُونَ فَالَّتِي تَلِيهَا الْخَامِسَةُ.

قَالَ أبو داود: لَا أَدْرِي أَخَفِيَ عَلَيَّ مِنْهُ شَيْءٌ أَمْ لَا

٣١٨. بَاب مَنْ رَوَى أَنَّهَا لَيْلَةُ سَبْعَ عَشْرَةَ

١٣٨٤. حَدَّثَنَا حَكِيمُ بْنُ سَيْفٍ الرَّقِّيُّ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ يَعْنِي ابْنَ عَمْرٍو عَنْ زَيْدٍ يَعْنِي ابْنَ أَبِي أُنَيْسَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْأَسْوَدِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: قَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اطْلُبُوهَا لَيْلَةَ سَبْعَ عَشْرَةَ مِنْ رَمَضَانَ وَلَيْلَةَ إِحْدَى وَعِشْرِينَ وَلَيْلَةَ ثَلَاثٍ وَعِشْرِينَ ثُمَّ سَكَتَ

٣١٩. بَاب مَنْ رَوَى فِي السَّبْعِ الْأَوَاخِرِ

١٣٨٥. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ:

---

[598] U ovom hadisu se misli na noći koje preostaju u ramazanu, a ne na one koje prođu. Međutim, ovdje postoji jedan problem, a to je što se u ovom hadisu govori da noć Lejletul-kadra tražimo u parnim noćima: u dvadeset drugoj, dvadeset četvrtoj i dvadeset šestoj, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao da mu je pokazano da je noć Lejletul-kadra u neparnim noćima zadnjih deset dana ramazana. Odgovor bi na ovo, tvrdi Abadi, bio sljedeći: "U ovom hadisu se nalaže da noć Lejletul-kadra tražimo u preostalim neparnim noćima u mjesecu: devetoj, sedmoj i petoj, dok je u prethodnom hadisu riječ o neparnim noćima koje su prošle od mjeseca. Koje su to deveta, sedma i peta noć pojašnjava ashab Ebu Seid el-Hudri. Nije to Vjerovjesnikovo, s.a.v.s., pojašnjenje." Osim toga, i sam Ebu Davud je u dilemi da li je nešto prilikom prenošenja ovoga hadisa propustio ili nije.

[599] El-Munziri kaže: "U senedu ovoga hadisa je prenosilac Hakim b. Sejf, koji je kritiziran od strane hadiskih učenjaka."

Dinara, a on od Ibn Omera, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Tražite Lejletul-kadr u posljednjih sedam dana (ramazana)."**[600]

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: تَحَرَّوْا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي السَّبْعِ الْأَوَاخِرِ

320. Mišljenje onih koji kažu da je ona dvadeset i sedme noći (ramazana)

٣٢٠. بَاب مَنْ قَالَ سَبْعٌ وَعِشْرُونَ

1386. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Muaz, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od Šu'bea, on od Katadea, ovaj od Mutarrifa, a on od Muavije b. Ebu Sufjana, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., govoreći o Lejletul-kadru, rekao: **"Lejletul-kadr je dvadeset i sedma noć (ramazana)."**[601]

١٣٨٦. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ أَخْبَرَنَا (حَدَّثَنِي) أَبِي أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّهُ سَمِعَ مُطَرِّفًا عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ قَالَ: لَيْلَةُ الْقَدْرِ لَيْلَةُ سَبْعٍ وَعِشْرِينَ

321. Mišljenje onih koji kažu da je ona u svakom ramazanu

٣٢١. بَاب مَنْ قَالَ هِيَ فِي كُلِّ رَمَضَانَ

1387. ISPRIČAO NAM JE Humejd b. Zendžuvejh en-Nisai, kog je obavijestio Seid b. Ebu Merjem, prenijevši od Muhammeda b. Džafera b. Ebu Kesira, on od Musaa b. Ukbea, ovaj od Ebu Ishaka, on od Seida b. Džubejra, da je Abdullah b. Omer kazao: **"Slušao sam kada je neko upitao Allahovog**

١٣٨٧. حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ زَنْجُوَيْهِ النَّسَائِيُّ أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا (حَدَّثَنِي) مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ

---

[600] Abdurrezzak je zabilježio, sa senedom, da je Ibn Abbas kazao: **"Omer je pozvao ashabe i pitao ih o Lejletul-kadru, pa su se saglasili da je ona u posljednjih deset dana ramazana. "Ja" – veli Ibn Abbas – "rekoh Omeru: 'Znam (ili: pretpostavljam) u kojoj je ona noći.' 'U kojoj je?' – upita Omer. Rekoh: 'U sedmoj noći koja prođe (ili: koja preostane) od posljednje trećine ramazana.' 'A kako to znaš?' – upita Omer. Odgovorih: 'Allah je stvorio sedam nebesa, sedam zemalja i sedam dana. Vrijeme se okreće u sedam dana; stvorio je čovjeka u sedam, osoba čini sedždu na sedam dijelova...'"**

[601] Zabilježio je i Ahmed b. Hanbel, u *Musnedu*, sa senedom od Ibn Omera da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ko je želi tražiti, neka je traži u dvadest i sedmoj noći."** Sened ovoga hadisa je pouzdan.

Poslanika, s.a.v.s., za Lejletul-kadr,[602] pa je rekao: 'Ona je u svakom ramazanu.'"

Ebu Davud kaže: "Prenijeli su ga Sufjan i Šu'be od Ebu Ishaka kao mevkuf-hadis, čiji je sened zastao na Ibn Omeru te ga nisu vezivali za Vjerovjesnika, s.a.v.s."

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا أَسْمَعُ عَنْ لَيْلَةِ الْقَدْرِ فَقَالَ: هِيَ فِي كُلِّ رَمَضَانَ.

قَالَ أبو داود: رَوَاهُ سُفْيَانُ وَشُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ مَوْقُوفًا عَلَى ابْنِ عُمَرَ لَمْ يَرْفَعَاهُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

---

602 Neko je upitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s: "**Je li Lejletul-kadr svake godine u svakom ramazanu?**", **pa je rekao: "Ona je svake godine u svakom ramazanu."**

POGLAVLJA O UČENJU KUR'ANA, UČENJU PO HIZBOVIMA I MELODIČNOM RECITIRANJU

أَبْوَاب قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ وَتَحْزِيبِهِ وَتَرْتِيلِهِ

322. Za koliko vremena se uči Kur'an

٣٢٢. بَاب فِي كَمْ يُقْرَأُ الْقُرْآنُ

1388. ISPRIČALI SU NAM Muslim b. Ebu Ibrahim i Musa b. Ismail, koje je obavijestio Eban, prenijevši od Jahjaa, on od Muhammeda b. Ibrahima, on od Ebu Selemea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., Abdullahu b. Amru rekao: **"Prouči Kur'an mjesečno." On reče: "Mogu i prije." Poslanik, a.s., reče: "Onda ga prouči u dvadeset dana." On kaza: "Mogu i prije." Poslanik, a.s., reče: "Onda ga prouči u petnaest dana." "Ja mogu i prije." – reče Abdulah. Poslanik, a.s., tada kaza: "Onda ga prouči u deset dana." A on opet reče: "Mogu i prije." Poslanik, a.s., tada reče: "Onda ga prouči za sedam dana i ne traži manje od toga."**[603]

Ebu Davud kaže: "Muslimov hadis je potpuniji."

١٣٨٨. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ قَالَا أَخْبَرَنَا أَبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُ: اقْرَإِ الْقُرْآنَ فِي شَهْرٍ. قَالَ: إِنِّي أَجِدُ قُوَّةً. قَالَ: اقْرَأْ فِي عِشْرِينَ. قَالَ: إِنِّي أَجِدُ قُوَّةً. قَالَ: اقْرَأْ فِي خَمْسَ عَشْرَةَ. قَالَ: إِنِّي أَجِدُ قُوَّةً. قَالَ: اقْرَأْ فِي عَشْرٍ. قَالَ: إِنِّي أَجِدُ قُوَّةً. قَالَ: اقْرَأْ فِي سَبْعٍ وَلَا تَزِيدَنَّ عَلَى ذَلِكَ.

قَالَ أَبو داود: وَحَدِيثُ مُسْلِمٍ أَتَمُّ

1389. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Ataa b. es-Saiba, on od svoga oca,

١٣٨٩. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: قَالَ لِي

---

603 Abadi kaže da su ashabi, a poslije njih tabiini, imali različitu praksu kada je u pitanju učenje cijelog Kur'ana. Neki su prakticirali da prouče Kur'an svakog mjeseca, neki svakih dvadeset dana, neki svakih petnaest dana, neki svakih deset dana. Najviše je bilo onih koji su prakticirali proučiti Kur'an svakih sedam dana. Bilo je i onih koji su ga prakticirali proučiti za tri dana, a i onih koju su ga prakticirali proučiti svakog dana. Međutim, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je preporučio da se cijeli Kur'an ne uči za manje od tri dana, jer onaj koji ga tako uči ne uči ga sa razumijevanjem.

da je Abdullah b. Amr kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., mi je rekao: 'Od svakog mjeseca posti po tri dana i prouči Kur'an u mjesecu.' Tražio sam više od toga, pa je rekao: 'Posti dan, pa dan mrsi.'"** Ata kaže: "Razišli smo se u prenošenju ovog hadisa od moga oca, neki su kazali: **'(prouči Kur'an) u sedam dana'**, a neki: **'(prouči ga) u pet dana.'"**

1390. ISPRIČAO NAM JE Ibnul-Musenna, kog je obavijestio Abdussamed, prenijevši od Hemama, on od Katadea, ovaj od Jezida b. Abdullaha, da je Abdullah b. Amr upitao: **"Allahov Poslaniče, za koliko vremena ćemo proučiti cijeli Kur'an?" "Za mjesec dana." – odgovori on. Rekoh: "Ja mogu i prije od toga."** Musa je ove riječi ponavjao i tražio da mu smanji rok dok Poslanik nije rekao: **"Prouči ga za sedam dana." On odgovori: "Mogu i prije.", a Poslanik, a.s., reče: "Ne uči ga sa razumijevanjem onaj koji ga prouči za manje od tri dana."**

1391. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Hafs Ebu Abdurrahman el-Kattan, Isa b. Šazanov daidža, prenijevši od Ebu Davuda, on od El-Hurejša b. Sulejma, ovaj od Talhe b. Musarrifa, on od Hajsemea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., Abdullahu b. Amru kazao: **"Prouči Kur'an mjesečno." "Mogu i prije." – kazao je Abdulah, pa mu Poslanik reče: "Prouči ga u tri dana."**

Ebu Ali kaže: "Ebu Davud prenosi da je Ahmed b. Hanbel kazao: 'Isa b. Šazan je oštrouman i pametan.'"

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: صُمْ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ وَاقْرَأِ الْقُرْآنَ فِي شَهْرٍ. فَنَاقَصْتُهُ وَنَاقَصَنِي فَقَالَ: صُمْ يَوْمًا وَأَفْطِرْ يَوْمًا. قَالَ عَطَاءٌ: وَاخْتَلَفْنَا عَنْ أَبِي فَقَالَ بَعْضُنَا سَبْعَةَ أَيَّامٍ وَقَالَ بَعْضُنَا خَمْسًا

١٣٩٠. حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ أَخْبَرَنَا هَمَّامٌ أَخْبَرَنَا قَتَادَةُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّهُ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ فِي كَمْ أَقْرَأُ الْقُرْآنَ؟ قَالَ فِي شَهْرٍ. قَالَ: إِنِّي أَقْوَى مِنْ ذَلِكَ. يُرَدِّدُ الْكَلَامَ أَبُو مُوسَى وَتَنَاقَصَهُ حَتَّى قَالَ: اقْرَأْهُ فِي سَبْعٍ. قَالَ: إِنِّي أَقْوَى مِنْ ذَلِكَ. قَالَ: لَا يَفْقَهُ مَنْ قَرَأَهُ فِي أَقَلَّ مِنْ ثَلَاثٍ

١٣٩١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَفْصٍ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْقَطَّانُ خَالُ عِيسَى بْنِ شَاذَانَ أَخْبَرَنَا أَبُو دَاوُدَ أَخْبَرَنَا الْحَرِيشُ بْنُ سُلَيْمٍ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ عَنْ خَيْثَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اقْرَإِ الْقُرْآنَ فِي شَهْرٍ. قَالَ: إِنَّ بِي قُوَّةً. قَالَ: اقْرَأْهُ فِي ثَلَاثٍ. قَالَ أَبُو عَلِيٍّ: سَمِعْتُ أَبَا داود يَقُولُ: سَمِعْتُ أَحْمَدَ يَعْنِي ابْنَ حَنْبَلٍ يَقُولُ: عِيسَى بْنُ شَاذَانَ كَيِّسٌ

323. O dijeljenju Kur'ana na odjeljke[604]

1392. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Jahja b. Faris, kog je obavijestio Ibn Ebu Merjem, prenijevši od Jahjaa b. Ejuba, **da je Nafi b. Džubejr b. Mut'im upitao Ibn ez-Zinada: "Za koliko vremena treba proučiti cijeli Kur'an?" Odovorio je: "Ja ga ne dijelim na jednake dijelove.", a Nafi mi reče: "Ne govori: 'Ja ga ne dijelim na jednake dijelove.', jer je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: 'Proučio sam dio iz Kur'ana.'"** Mislim da ga je prenio od El-Mugirea b. Šu'bea.

1393. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Kurran b. Temmam. A ispričao nam je i Abdullah b. Seid, kog je obavijestio Ebu Halid[605] – i ovo je njegov tekst – prenijevši od Abdullaha b. Abdurrahmana b. Ja'laa, on od Osmana b. Abdullaha b. Evsa, a on od svoga djeda. Abdullah b. Seid je kazao da je u senedu njegovog hadisa Evs b. Huzejfe, koji je kazao: **"Došli smo Allahovom Poslaniku u delegaciji plemena Sekif. Saveznici su se smjestili kod El-Mugirea b. Šu'bea, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., uze ljude iz plemena Benu Malik u svoj šator."** Musedded kaže: **"U delegaciji plemena Sekif, koja je došla Allahovom**

٣٢٣. بَاب تَحْزِيبِ الْقُرْآنِ

١٣٩٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ فَارِسٍ أَخْبَرَنَا (أَنْبَأَنَا) ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَنْبَأَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ عَنِ ابْنِ الزِّنَادِ قَالَ: سَأَلَنِي نَافِعُ بْنُ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ فَقَالَ لِي: فِي كَمْ تَقْرَأُ الْقُرْآنَ؟ **فَقُلْتُ مَا أُحَزِّبُهُ. فَقَالَ لِي نَافِعٌ: لَا تَقُلْ مَا أُحَزِّبُهُ فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: قَرَأْتُ جُزْءًا مِنَ الْقُرْآنِ.** قَالَ حَسِبْتُ أَنَّهُ ذَكَرَهُ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ

١٣٩٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا قُرَّانُ بْنُ تَمَّامٍ ح. و حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا أَبُو خَالِدٍ وَهَذَا لَفْظُهُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَعْلَى عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَوْسٍ عَنْ جَدِّهِ قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ فِي حَدِيثِهِ: أَوْسُ بْنُ حُذَيْفَةَ قَالَ: **قَدِمْنَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي وَفْدِ ثَقِيفٍ قَالَ فَنَزَلَتِ الْأَحْلَافُ عَلَى الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ وَأَنْزَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَنِي مَالِكٍ فِي قُبَّةٍ لَهُ.** قَالَ مُسَدَّدٌ: **وَكَانَ فِي الْوَفْدِ الَّذِينَ قَدِمُوا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى**

[604] Ovdje se misli na dijeljenje Kur'ana na jednake odjeljke i uzimanje u obavezu da se pojedini odjeljak prouči svaki dan.

[605] Ebu Halid Sulejman b. Hajjan el-Ezdi el-Ahmer el-Kufi. Bio je iskren prenosilac, ali je prilikom prenošenja griješio. Pripadao je osmoj generaciji prenosilaca hadisa. Umro je 190. godine po Hidžri. Od njega su hadise u *El-Kutubus-Sitteu* prenijeli svi autori.

Poslaniku, s.a.v.s., bijaše i Evs b. Huzejfe. On kaže: 'Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam je svake noći dolazio poslije jacije namaza i pričao nam.'" Ebu Seid kaže: **"Pričao nam je stojeći. Toliko bi dugo stajao da se se često oslanjajo na jednu nogu dok bi drugu malo odmorio. Najviše nam je pričao o zlostavljanjima koja je doživio od svoga naroda iz plemena Kurejš. Zatim je kazao: 'Mi tada nismo bili ravnopravni. (Ne mogu to zaboraviti) bili smo slabašni i malobrojni.'"** Musedded kaže da je rekao: **"Tako je bilo u Mekki, a kada smo se preselili u Medinu, bili smo izjednačeni. Jedanput smo bitku dobili mi, a drugi put oni. Jedne večeri nam (Vjerovjesnik, s.a.v.s.) ne dođe u ono vrijeme u koje je dolazio, pa smo mu kazali: 'Nisi nam ove noći došao.' On reče: 'Nisam bio proučio dio Kur'ana (koji svakodnevno učim), pa nisam želio doći dok ga ne dovršim.'"**[606]

Evs kaže: "Pitao sam ashabe: 'Kako, prilikom učenja, dijelite Kur'an? Kazali su: 'Na tri,[607] na pet,[608] na sedam,[609] na devet,[610] na jedanaest,[611] i na trinaest sura,[612] a sure El-Mufessal su zaseban dio.'"[613] Ebu Davud kaže: "Hadis Ebu Seida je potpuniji."

اللهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ ثَقِيفٍ. قَالَ كَانَ كُلَّ لَيْلَةٍ يَأْتِينَا بَعْدَ الْعِشَاءِ يُحَدِّثُنَا. قَالَ أَبُو سَعِيدٍ: قَائِمًا عَلَى رِجْلَيْهِ حَتَّى يُرَاوِحُ بَيْنَ رِجْلَيْهِ مِنْ طُولِ الْقِيَامِ وَأَكْثَرُ مَا يُحَدِّثُنَا مَا لَقِيَ مِنْ قَوْمِهِ مِنْ قُرَيْشٍ ثُمَّ يَقُولُ لَا سَوَاءَ كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ مُسْتَذَلِّينَ. قَالَ مُسَدَّدٌ: بِمَكَّةَ. فَلَمَّا خَرَجْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ كَانَتْ سِجَالُ الْحَرْبِ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ نُدَالُ عَلَيْهِمْ وَيُدَالُونَ عَلَيْنَا. فَلَمَّا كَانَتْ لَيْلَةٌ أَبْطَأَ عَنِ الْوَقْتِ الَّذِي كَانَ يَأْتِينَا فِيهِ. فَقُلْنَا لَقَدْ أَبْطَأْتَ عَنَّا اللَّيْلَةَ. قَالَ إِنَّهُ طَرَأَ عَلَيَّ جُزْئِي مِنَ الْقُرْآنِ، فَكَرِهْتُ أَنْ أَجِيءَ حَتَّى أُتِمَّهُ.

قَالَ أَوْسٌ: سَأَلْتُ أَصْحَابَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَيْفَ يُحَزِّبُونَ الْقُرْآنَ؟ قَالُوا ثَلَاثٌ وَخَمْسٌ وَسَبْعٌ وَتِسْعٌ وَإِحْدَى عَشْرَةَ وَثَلَاثَ عَشْرَةَ وَحِزْبُ الْمُفَصَّلِ وَحْدَهُ قَالَ أبو داود: وَحَدِيثُ أَبِي سَعِيدٍ أَتَمُّ

---

[606] Ovaj hadis je zabilježio i Ibn Madže u *Sunenu.*

[607] El-Bekare, Ali Imran i En-Nisa.

[608] Od sure El-Maide do sure El-Bera.

[609] Od sure Junus do sure En-Nahl.

[610] Od sure El-Isra do sure El-Furkan.

[611] Od sure Eš-Šuara do sure Ja Sin.

[612] Od sure Es-Saffat do sure El-Hudžurat.

[613] Od sure Kaf do kraja Kur'ana.

1394. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Minhal, kog je obavijestio Jezid b. Zurej, prenijevši od Seida, ovaj od Katadea, on od Ebul-Alaa Jezida b. Abdullaha b. eš-Šehira, a on od Abdullaha b. Amra, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Neće razumjeti Kur'an onaj ko ga prouči za manje od tri dana."**[614]

١٣٩٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمِنْهَالِ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ أَخْبَرَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْعَلَاءِ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الشِّخِّيرِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ يَعْنِي ابْنَ عَمْرٍو قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَفْقَهُ مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ فِي أَقَلَّ مِنْ ثَلَاثٍ

1395. ISPRIČAO NAM JE Nuh b. Habib, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma'mera, on od Simaka b. el-Fadla, on od Vehba b. Munebbiha, **da je Abdullah b. Amr pitao Vjerovjesnika, s.a.v.s., za koliko će vremena proučiti Kur'an, pa mu je Poslanik rekao: "Za četrdeset dana." Potom je rekao za mjesec dana, potom za dvadeset dana, pa za petnaest dana, potom za deset i za sedam dana, a za ispod sedam nije ništa rekao.**[615]

١٣٩٥. حَدَّثَنَا نُوحُ بْنُ حَبِيبٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَنْبَأَنَا مَعْمَرٌ عَنْ سِمَاكِ بْنِ الْفَضْلِ عَنْ وَهْبِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ عَمْرٍو: أَنَّهُ سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي كَمْ يُقْرَأُ الْقُرْآنُ؟ قَالَ: فِي أَرْبَعِينَ يَوْمًا .ثُمَّ قَالَ فِي شَهْرٍ ثُمَّ قَالَ فِي عِشْرِينَ ثُمَّ قَالَ فِي خَمْسَ عَشْرَةَ ثُمَّ قَالَ فِي عَشْرٍ ثُمَّ قَالَ فِي سَبْعٍ لَمْ يَنْزِلْ مِنْ سَبْعٍ

1396. ISPRIČAO NAM JE Abbad b. Musa, kog je obavijestio Ismail b. Džafer, prenijevši od Israila, on od Ebu Ishaka, da su Alkame i El-Esved kazali: **"Neki čovjek je došao Ibn Mes'udu i rekao: 'Ja proučim sure El-Mufessal na jednom rekatu.' On reče: 'Zar nizanje poput poezije, i rasipanje poput rasipanja slabih hurmi!?' Vjerovjesnik, s.a.v.s., je na rekatu učio po dvije takve sure: En-Nedžm i Er-Rahman (Er-Rahman i En-Nedžm); Ikterebet i El-Hakka; Et-Turi i Ez-Zarijat; Iza vekaat i Nun; Seele**

١٣٩٦. حَدَّثَنَا عَبَّادُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ عَلْقَمَةَ وَالْأَسْوَدِ قَالَا: أَتَى ابْنَ مَسْعُودٍ رَجُلٌ فَقَالَ: إِنِّي أَقْرَأُ الْمُفَصَّلَ فِي رَكْعَةٍ. فَقَالَ: أَهَذًّا كَهَذِّ الشِّعْرِ وَنَثْرًا كَنَثْرِ الدَّقَلِ؟ لَكِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقْرَأُ النَّظَائِرَ السُّورَتَيْنِ فِي رَكْعَةٍ النَّجْمَ وَالرَّحْمَنَ فِي رَكْعَةٍ وَاقْتَرَبَتْ وَالْحَاقَّةَ فِي رَكْعَةٍ وَالطُّورَ وَالذَّارِيَاتِ فِي رَكْعَةٍ وَإِذَا وَقَعَتْ وَنُونَ فِي رَكْعَةٍ.

---

614 Zabilježili su ga i Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima.*

615 Zabilježili su ga i Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu.*

sailun i En-Nazi'at; Vejlun lilmutaffifin i Abese; El-Muddessir i El-Muzzemmil; Hel eta i La uksimu bijevmil-Kijame; Amme jetesaelune i El-Murselat; i Ed-Duhan i Izeš-Šemsu kuvviret."[616]

Ebu Davud kaže: "Ovo je Ibn Mesudov redoslijed."

وَسَأَلَ سَائِلٌ وَالنَّازِعَاتِ فِي رَكْعَةٍ وَوَيْلٌ لِلْمُطَفِّفِينَ وَعَبَسَ فِي رَكْعَةٍ وَالْمُدَّثِّرَ وَالْمُزَّمِّلَ فِي رَكْعَةٍ وَهَلْ أَتَى وَلَا أُقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فِي رَكْعَةٍ وَعَمَّ يَتَسَاءَلُونَ وَالْمُرْسَلَاتِ فِي رَكْعَةٍ وَالدُّخَانَ وَإِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ فِي رَكْعَةٍ. قَالَ أبو داود: هَذَا تَأْلِيفُ ابْنِ مَسْعُودٍ رَحِمَهُ اللَّهُ.

1397. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Mensura, on od Ibrahima, da je Abdurrahman b. Jezid kazao: "Pitao sam Ebu Mes'uda, dok je tavafio oko Kabe, pa je kazao da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **'Ko noću prouči posljednja dva ajeta sure El-Bekare, dovoljna su mu.'"**[617]

١٣٩٧. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا مَسْعُودٍ وَهُوَ يَطُوفُ بِالْبَيْتِ فَقَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ قَرَأَ الْآيَتَيْنِ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ فِي لَيْلَةٍ كَفَتَاهُ

1398. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Amra, on od Ebu Sevijje, ovaj Ibn Hudžejrea, a on od Abdullaha b. Amra b. el-Asa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ko (u dobrovoljnom namazu) prouči deset ajeta, neće biti upisan među nemarne. Ko prouči stotinu ajeta, bit će upisan među pokorne, a ko prouči hiljadu ajeta, bit će upisan među one koji će imati veliku nagradu."**

Ebu Davud kaže: "Ibn Hudžejre el-Esgar je Abdullah b. Abdurrahman b. Hudžejre."

١٣٩٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَنْبَأَنَا عَمْرٌو أَنَّ أَبَا سَوِيَّةَ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ حُجَيْرَةَ يُخْبِرُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ قَامَ بِعَشْرِ آيَاتٍ لَمْ يُكْتَبْ مِنَ الْغَافِلِينَ. وَمَنْ قَامَ بِمِائَةِ آيَةٍ كُتِبَ مِنَ الْقَانِتِينَ. وَمَنْ قَامَ بِأَلْفِ آيَةٍ كُتِبَ مِنَ الْمُقَنْطِرِينَ.

قَالَ أبو داود: ابْنُ حُجَيْرَةَ الْأَصْغَرُ عَبْدُ اللَّهِ ابْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنِ حُجَيْرَةَ

1399. ISPRIČALI SU NAM Jahja b. Musa el-Belhi i Harun b. Abdullah, prenijevši od Abdullaha b. Jezida, on od Seida b. Ebu Ejuba, ovaj od Ajjaša b. Abbasa el-Kitbanija,

١٣٩٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى الْبَلْخِيُّ وَهَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَا أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي أَيُّوبَ حَدَّثَنِي

---

[616] Sličan hadis je zabilježio i Muslim u *Sahihu*.

[617] Ovaj hadis u *El-Kutubus-Sitteu* bilježe svi autori.

عَيَّاشُ بْنُ عَبَّاسٍ الْقِتْبَانِيُّ عَنْ عِيسَى بْنِ هِلَالٍ الصَّدَفِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: أَتَى رَجُلٌ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: أَقْرِئْنِي يَا رَسُولَ اللَّهِ. فَقَالَ: اقْرَأْ ثَلَاثًا مِنْ ذَوَاتِ الر. فَقَالَ: كَبُرَتْ سِنِّي وَاشْتَدَّ قَلْبِي وَغَلُظَ لِسَانِي. قَالَ: فَاقْرَأْ ثَلَاثًا مِنْ ذَوَاتِ حاميم. فَقَالَ مِثْلَ مَقَالَتِهِ. فَقَالَ: اقْرَأْ ثَلَاثًا مِنَ الْمُسَبِّحَاتِ. فَقَالَ مِثْلَ مَقَالَتِهِ. فَقَالَ الرَّجُلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَقْرِئْنِي سُورَةً جَامِعَةً. فَأَقْرَأَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ حَتَّى فَرَغَ مِنْهَا. فَقَالَ الرَّجُلُ: وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لَا أَزِيدُ عَلَيْهَا أَبَدًا ثُمَّ أَدْبَرَ الرَّجُلُ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَفْلَحَ الرُّوَيْجِلُ مَرَّتَيْنِ

on od Isaa b. Hilala es-Sadefija, da je Abdullah b. Amr kazao: **"Neki čovjek je došao Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i rekao: 'Poduči me (šta da svakodnevno učim), Allahov Poslaniče.' On reče: 'Uči tri sure koje počinju sa *ra* (Elif Lam Ra).' Čovjek kaza: 'Ostario sam i teško pamtim, a jezik mi griješi.' Poslanik mu potom reče: 'Uči tri sure koje počinju sa *ha mim.*' Čovjek ponovi isto što je prije kazao, pa mu Poslanik kaza: 'Uči tri sure koje počinju sa *sebbih.*' On ponovi isto što je i prije kazao, i reče: 'Poduči me nekoj cjelovitoj (sveobuhvatnoj) suri.'** Vjerovjesnik, s.a.v.s., ga poduči suri *Iza zul-zileti*, **a čovjek reče: 'Tako mi Onoga Koji te je poslao sa Istinom, neću joj nikada ništa dodati.' i ode, a Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: 'Spasit će se čovječuljak.'[618], ponovivši to dva puta."**[619]

٣٢٤. بَاب فِي عَدَدِ الْآيِ

324. O broju ajeta

١٤٠٠. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ أَنْبَأَنَا شُعْبَةُ أَنْبَأَنَا قَتَادَةُ عَنْ عَبَّاسٍ الْجُشَمِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: سُورَةٌ مِنَ الْقُرْآنِ ثَلَاثُونَ آيَةً تَشْفَعُ لِصَاحِبِهَا حَتَّى يُغْفَرَ لَهُ. تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ

1400. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Merzuk, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Katadea, prenijevši od Abbasa el-Džušemija, on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Jedna sura iz Kur'ana, koja ima trideset ajeta, zauzimat će se za osobu koja je bude učila sve dotle dok joj ne bude oprošteno. To je sura *Tebarekellezi bijedihil-mulk*."**[620]

---

[618] Et-Tibbi kaže da ga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., oslovio deminutivom zbog njegovog slabog pamćenja.

[619] Zabilježio ga je i En-Nesai u *Sunenu*.

[620] To je sura El-Mulk. Ona bez Bismile ima trideset ajeta, te zbog toga učenjaci koji smatraju da Bismila ne spada u sastav sura i ovaj hadis uzimaju kao dokaz

O SEDŽDAMA U KUR'ANU – KOLIKO IH IMA U NJEMU

بَاب تَفْرِيعِ أَبْوَابِ السُّجُودِ وَكَمْ سَجْدَةً فِي الْقُرْآنِ

1401. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdurrahim b. el-Bereki, prenijevši od Ibn Ebu Merjema, on od Nafia b. Jezida, on od El-Harisa b. Seida el-Utekija, ovaj od Abdullaha b. Munejna iz plemena Benu Abdilkulal, a on od Amra b. el-Asa: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., mi je pokazao petnaest sedždi u Kur'anu. Od njih petnaest, tri su u surama El-Mufessal i dvije u suri El-Hadž."**[621]

Ebu Davud kaže: "Preneseno je od Ebud-Derdaa, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., jedanaest sedždi. Sened mu je slab."

١٤٠١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ بْنِ الْبَرْقِيِّ أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَنْبَأَنَا نَافِعُ بْنُ يَزِيدَ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سَعِيدٍ الْعُتَقِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُنَيْنٍ مِنْ بَنِي عَبْدِ كُلَالٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقْرَأَهُ خَمْسَ عَشْرَةَ سَجْدَةً فِي الْقُرْآنِ مِنْهَا ثَلَاثٌ فِي الْمُفَصَّلِ وَفِي سُورَةِ الْحَجِّ سَجْدَتَانِ.

قَالَ أَبُو دَاود: رُوِيَ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِحْدَى عَشْرَةَ سَجْدَةً وَإِسْنَادُهُ وَاهٍ

1402. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Amr b. es-Serh, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Ibn Lehija, kom je ispričao Mišreh b. Haan Ebul-Mus'ab, da je Ukbe b. Amir upitao: **"Allahov Poslaniče, u suri El-Hadž su dvije sedžde?" "Da." – odgovori on – "Ko ih neće učiniti, neka ih i ne uči."**[622]

١٤٠٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ السَّرْحِ أَنْبَأَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي ابْنُ لَهِيعَةَ أَنَّ مِشْرَحَ بْنَ هَاعَانَ أَبَا الْمُصْعَبِ حَدَّثَهُ أَنَّ عُقْبَةَ بْنَ عَامِرٍ حَدَّثَهُ قَالَ: قُلْتُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفِي سُورَةِ الْحَجِّ سَجْدَتَانِ؟ قَالَ نَعَمْ. وَمَنْ لَمْ يَسْجُدْهُمَا فَلَا يَقْرَأْهُمَا

---

za takvu tvrdnju.

[621] Postoje određeni ajeti u Kur'anu u kojima se zahtijeva činjenje sedžde. Ova se vrsta sedžde zove *sedždei-tilavet*, a sastoji se od samo jedne sedžde. Kada se tokom učenja Kur'ana prouči takav ajet, treba učiniti sedždu koja je, prema mišljenju Ebu Hanife, vadžib, a prema mišljenju ostalih učenjaka, sunnet. Ebu Hanife i Eš-Šafija smatraju da takvih ajeta u Kur'anu ima četrnaest, a Ahmed i Malik vele da ih ima petnaest. Malik i Ahmed b. Hambel se pozivaju na ovaj hadis.

[622] Et-Tirmizi je zabilježio, u *Džami'u*, sa senedom, da je Ukbe b. Amir upitao: **"Allahov Poslaniče, odlikuje li se sura Hadždž dvjema sedždama?" "Da." –**

325. O onima koji smatraju da u surama El-Mufessal nema sedždi

٣٢٥. بَاب مَنْ لَمْ يَرَ السُّجُودَ فِي الْمُفَصَّلِ

1403. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Rafi, kog je obavijestio Ezher b. el-Kasim. Muhammed kaže: "Vidio sam ga u Mekki." A obavijestio nas je i Ebu Kudame, prenijevši od Metara el-Verraka, on od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa: **"Od kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., prešao u Medinu, nije činio sedždu ni u jednoj suri od sura El-Mufessal."**

١٤٠٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ أَخْبَرَنَا أَزْهَرُ بْنُ الْقَاسِمِ قَالَ مُحَمَّدٌ رَأَيْتُهُ بِمَكَّةَ أَخْبَرَنَا أَبُو قُدَامَةَ عَنْ مَطَرٍ الْوَرَّاقِ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَسْجُدْ فِي شَيْءٍ مِنَ الْمُفَصَّلِ مُنْذُ تَحَوَّلَ إِلَى الْمَدِينَةِ

1404. ISPRIČAO NAM JE Hennad b. es-Serij, kog je obavijestio Veki, prenijevši od Ibn Ebu Zi'ba, on od Jezida b. Abdullaha b. Kusejta, on od Ataa b. Jesara, a on od Zejda b. Sabita, koji je kazao: **"Proučio sam Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., suru En-Nedžm i on nije učinio sedždu."**[623]

١٤٠٤. حَدَّثَنَا هَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قُسَيْطٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّجْمَ فَلَمْ يَسْجُدْ فِيهَا.

---

kaza on – "I neka je ne uči onaj koji neće učiniti dvije sedžde."

[623] Ove hadise uzimaju kao dokaz sljedbenici malikijske pravne škole koji sm - traju da u surama El-Mufessal nema sedždi. Ebu Sevr, pak, ovim drugim hadisom dokazuje da u suri En-Nedžm ne postoji sedžda, dok Ibn Hadžer smatra da nečinjenje sedždei-tilaveta nakon učenja ove sure u ovoj prilici ne znači da ne postoji sedžda u njoj. Možda je Vjerovjesnik, s.a.v.s., ovoga puta propustio da učini sedždei-tilavet zato što u tom momentu nije bio pod abdestom, ili se nalazio u vremenu u kome je mekruh činiti sedždu. Ili ju je, pak, namjerno ispustio kako bi time pokazao da ona nije obavezna, kako tvrdi Ebu Hanife.

El-Mubarekfuri smatra da je onaj koji uči Kur'an u činjenju sedždei-tilaveta imam onima koji ga slušaju, pa pošto Zejd b. Sabit, kao imam, nije učinio sedždei-tilavet, nije je učinio ni Vjerovjesnik, s.a.v.s. El-Mubarekfuri se poziva na sljedeće hadise. Temim b. Hazlem veli: **"Kao dječak sam učio Kur'an Abdullahu b. Mesudu. Pošto nakon proučene sedžde nisam učinio sedždu, Abdullah mi reče: 'Učini sedždu, jer si nam u tome ti imam.'"** (Buhari)

Ibn Ebu Šejbe bilježi da je Zejd b. Eslem kazao: **"Neki dječak je**

1405. ISPRIČAO NAM JE Ibnus-Serh, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Ebu Sahra, on od Ibn Kusejta, on od Haridžea b. Zejda b. Sabita, on od svoga oca, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – smisao sličan prethodnom.

Ebu Davud kaže: "Zejd je imamio i (učeći suru En-Nedžm) nije činio sedždu."

١٤٠٥. حَدَّثَنَا ابْنُ السَّرْحِ أَنْبَأَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنَا أَبُو صَخْرٍ عَنِ ابْنِ قُسَيْطٍ عَنْ خَارِجَةَ بْنِ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَعْنَاهُ.

قَالَ أبو داود: كَانَ زَيْدٌ الْإِمَامَ فَلَمْ يَسْجُدْ فِيهَا

326. O onima koji smatraju da u njima ima sedždi

٣٢٦. بَاب مَنْ رَأَى فِيهَا السُّجُودَ

1406. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Ebu Ishaka, on od El-Esveda, a on od Abdullaha:[624] **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je proučio suru En-Nedžm i, tokom učenja, učinio sedždu. Učinili su to i svi prisutni.[625] Jedino je**

١٤٠٦. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَرَأَ سُورَةَ النَّجْمِ فَسَجَدَ فِيهَا وَمَا بَقِيَ أَحَدٌ مِنَ الْقَوْمِ إِلَّا سَجَدَ. فَأَخَذَ رَجُلٌ

kod Vjerovjesnika, s.a.v.s., učio Kur'an. Kada je proučio sedždu, čekao je da Vjerovjesnik, s.a.v.s., učini sedždu. Pošto je Vjerovjesnik, s.a.v.s., nije učinio, on reče: 'Allahov Poslaniče, zar u ovoj suri ne postoji sedžda?' 'Postoji' – reče Allahov Poslanik, s.a.v.s. – 'ali si nam u njoj ti imam, pa da si ti učinio sedždu, i mi bismo je sa tobom učinili.'"

[624] Abdullah b. Mes'ud.

[625] U predanju koje je zabilježio Et-Tirmizi u *Džami'u*, stoji da je Ibn Abbas kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je učinio sedždu (učeći) nju, tj. (suru) En-Nedžm, a to su (isto učinili) i muslimani i mušrici, i džini i ljudi."** Ovo se desilo u Mekki, u Haremiš-šerifu. Allahov Poslanik, s.a.v.s. je učio suru En-Nedžm. Kada je proučio posljednji ajet, učinio je sedždu. To isto su učinili svi koji su sa njim bili u Haremu, kako muslimani tako i idolopoklonici, ljudi i džini.

Pokušavajući da objasni zašto su mušrici učinili sedždu sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., Kermani je iznio tri moguća razloga:

a) pošto je to bila prva objavljena sedžda, mušrici su činjenjem sedžde htjeli pokazati kako su oni bolji od muslimana, jer čine sedždu njihovom Bogu, a muslimani je ne žele učiniti njihovim božanstvima.

nije učinio neki čovjek, koji je uzeo šaku pijeska ili zemlje i prinio je licu, rekavši: 'Dovoljno mi je ovako.' Nakon toga sam vidio da je poginuo kao nevjernik."[626]

327. O sedždi u surama *Izes-semaun-šekkat* i *Ikre*

1407. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ejuba b. Musaa, on od Ataa b. Minaa,[627] da je Ebu Hurejre kazao: **"Sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., smo činili sedždu u (surama)** *Izes-semaun-šekkat* **i** *Ikre bismi rabbikellezi halek***."**

Ebu Davud kaže: "Ebu Hurejre je primio islam u godini u kojoj se dogodila Bitka na Hajberu, šeste godine po Hidžri. Ove sedžde Allahovog Poslanika, s.a.v.s., spadaju među njegove posljednje postupke."

1408. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio El-Mu'temir, prenijevši od svog oca, on od Bekra, da je Ebu Rafi kazao: **"Klanjao sam jaciju sa Ebu Hurejre-om. Proučio je** *Izes-semaun-šekkat* **i učinio sedždu. 'Kakva je ovo sedžda?' – upitah.**[628]

مِنَ الْقَوْمِ كَفًّا مِنْ حَصًى أَوْ تُرَابٍ فَرَفَعَهُ إِلَى وَجْهِهِ وَقَالَ: يَكْفِينِي هَذَا. قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: فَلَقَدْ رَأَيْتُهُ بَعْدَ ذَلِكَ قُتِلَ كَافِرًا

٣٢٧. بَاب السُّجُودِ فِي إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ وَ اقْرَأْ

١٤٠٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ مُوسَى عَنْ عَطَاءِ بْنِ مِينَاءَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: سَجَدْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ وَاقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ.

قَالَ أَبو داود: أَسْلَمَ أَبُو هُرَيْرَةَ سَنَةَ سِتٍّ عَامَ خَيْبَرَ وَهَذَا السُّجُودُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آخِرُ فِعْلِهِ

١٤٠٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا الْمُعْتَمِرُ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ أَخْبَرَنَا بَكْرٌ عَنْ أَبِي رَافِعٍ قَالَ: صَلَّيْتُ مَعَ أَبِي هُرَيْرَةَ الْعَتَمَةَ فَقَرَأَ إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ فَسَجَدَ. فَقُلْتُ: مَا هَذِهِ السَّجْدَةُ؟ قَالَ: سَجَدْتُ بِهَا

---

b) da su mušrici nesvjesno, mimo vlastite volje, sa muslimanima pali na sedždu, i

c) da su se bojali muslimana ukoliko je ne bi učinili. Ibn Hadžer el-Askalani ovo odbacuje kao mogući razlog, zbog toga što su muslimani u to vrijeme bili daleko malobrojniji.

Et-Tibbi tvrdi da su svi mušrici koji su tada sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., učinili sedždu kasnije primili islam.

[626] On je kao nevjernik poginuo u Bici na Bedru.

[627] Ata b. Mina je iskren ravija. Pripadao je trećoj generaciji ravija hadisa.

[628] Ebu Rafi je spadao među one koji su smatrali da u surama El-Mufessal nema

On reče: 'Činio sam je za Ebul-Kasimom, s.a.v.s., i činit ću je sve dotle dok se sa njim ne sretnem.'"[629]

خَلْفَ أَبِي الْقَاسِمِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَا أَزَالُ أَسْجُدُ بِهَا حَتَّى أَلْقَاهُ

328. O sedždi u suri Sad

٣٢٨. بَاب السُّجُودِ فِي ص

1409. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Vuhejb, prenijevši od Ejuba, on od Ikrimea, da je Ibn Abbas kazao: **"Sad ne spada u sure u kojima su sedžde obavezne, ali sam vidio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je, učeći je, učinio sedždu."**[630]

١٤٠٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا وُهَيْبٌ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: لَيْسَ ص مِنْ عَزَائِمِ السُّجُودِ وَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْجُدُ فِيهَا

1410. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Amra b. El-Harisa, on od Ibn Ebu Hilala, on od Ijada b. Abdullaha b. Sa'da b. Ebu Serha, da je Ebu Seid el-Hudri kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je na minberu učio suru Sad. Kada je došao do sedžde, sišao je i učinio sedždu, a sa njim su i ljudi pali na sedždu. Drugog dana ju je učio i, kada je stigao do sedžde, ljudi se spremiše za sedždu, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Ona je (spomenuta u vezi pokajanja)**

١٤١٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو يَعْنِي ابْنَ الْحَارِثِ عَنِ ابْنِ أَبِي هِلَالٍ عَنْ عِيَاضِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي سَرْحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّهُ قَالَ: قَرَأَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ ص فَلَمَّا بَلَغَ السَّجْدَةَ نَزَلَ فَسَجَدَ وَسَجَدَ النَّاسُ مَعَهُ. فَلَمَّا كَانَ يَوْمٌ آخَرُ قَرَأَهَا فَلَمَّا بَلَغَ السَّجْدَةَ تَشَزَّنَ النَّاسُ لِلسُّجُودِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّمَا

---

sedždi. Otuda njegovo ovakvo pitanje. Nakon ovih Ebu Hurejreovih riječi, kako stoji u El-Buharijevom predanju, Ebu Rafi više nije smatrao da nema sedždi u ovim surama.

[629] Ovaj hadis su zabilježili i El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu.*

[630] Na temelju ovoga hadisa, Sufjan es-Sevri, Ibn Mubarek, Eš-Šafija, Ahmed, Ishak i Ebu Hanife smatraju da u suri Sad postoji sedžda.

Ibn Mesud, Ata i Alkame smatraju da u suri Sad ne postoji sedžda, nego da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., tu sedždu učinio radi tevbe/pokajanja ili iz zahvale Allahu, dž.š., sedždetuš-šukr, kako ističu neki.

jednog vjerovjesnika,[631] ali pošto vidim da ste se spremili za sedždu...' – sišao je i učinio sedždu, a sa njim su je i oni učinili."

هِيَ تَوْبَةُ نَبِيٍّ وَلَكِنِّي رَأَيْتُكُمْ تَشَزَّنْتُمْ لِلسُّجُودِ. فَنَزَلَ فَسَجَدَ وَسَجَدُوا

329. Kada osoba dok jaše ili dok je izvan namaza čuje ajet u kome je sedžda

٣٢٩. بَاب فِي الرَّجُلِ يَسْمَعُ السَّجْدَةَ وَهُوَ رَاكِبٌ وَفِي غَيْرِ الصَّلَاةِ

1411. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Osman ed-Dimeški Ebul-Džumahir, kog je obavijestio Abdulaziz b. Muhammed, prenijevši od Mus'aba b. Sabita b. Abdullaha b. ez-Zubejra, on od Nafia, a on od Ibn Omera: **"U godini u kojoj je oslobođena Mekka Allahov Poslanik, s.a.v.s., je proučio ajet sedžde i učinio sedždu. Učinili su je i svi ljudi, a među njima je bilo onih na jahalicama i onih koji su spustili lice na tlo. Onaj koji je bio na jahalici učinio je sedždu na svojoj ruci."**[632]

١٤١١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ الدِّمَشْقِيُّ أَبُو الْجَمَاهِرِ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ يَعْنِي ابْنَ مُحَمَّدٍ عَنْ مُصْعَبِ بْنِ ثَابِتِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَرَأَ عَامَ الْفَتْحِ سَجْدَةً فَسَجَدَ النَّاسُ كُلُّهُمْ مِنْهُمُ الرَّاكِبُ وَالسَّاجِدُ فِي الْأَرْضِ حَتَّى إِنَّ الرَّاكِبَ لَيَسْجُدُ عَلَى يَدِهِ

1412. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Jahja b. Seid. A ispričao nam je i Ahmed b. Ebu Šuajb el-Harrani, prenijevši od Ibn Numejra, isti

١٤١٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ ح و أَخْبَرَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ أَخْبَرَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ

---

[631] Spomenuta je u vezi sa Davudovim, a.s., pokajanjem. Uzvišeni Allaha kaže: *I Davud se uvjeri da smo Mi baš njega na kušnju stavili, pa oprost od Gospodara svoga zamoli, pade licem na tlo i pokaja se.* (Sad, 24)

[632] Ibnul-Melik kaže: "Ovaj hadis je dokaz da je ispravna sedžda onome koji je učini na svojoj ruci. Ebu Hanife smatra da je ispravna i ona sedžda koja se učini pokretom glave, dok, prema Eš-Šafijevom mišljenju, ovakva sedžda nije ispravna." Ibn Hemam kaže: **"Ako bolesnik ili onaj koji jaše prouči ajet sedžde, a nije u stanju učiniti sedždu spustivši lice na tlo, bit će mu dovoljno da sedžu učini pokretom (glave)."** Ovaj hadis je zabilježio El-Hakim, u *Mustedreku*, i ocijenio ga pouzdanim. Sa njim se u tome složio i hafiz Ez-Zehebi. El-Munziri kaže da su Mus'aba b. Sabita b. Abdullaha b. ez-Zubejra, koji se nalazi u ovom hadisu, neki smatrali slabim prenosiocem.

smisao, on od Ubejdullaha, on od Nafia, da je Ibn Omer kazao: "**Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi nam učio neku suru...**" Ibn Numejr veli: "**izvan namaza**" – a onda su jednoglasno rekli: "**pa bi učinio sedždu, a sa njim bi i mi učinili sedždu. (Ponekad bi bila) tolika gužva da neko ne bi našao mjesta da spusti čelo.**"[633]

الْمَعْنَى عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرَأُ عَلَيْنَا السُّورَةَ. قَالَ ابْنُ نُمَيْرٍ: فِي غَيْرِ الصَّلَاةِ - ثُمَّ اتَّفَقَا - فَيَسْجُدُ وَنَسْجُدُ مَعَهُ حَتَّى لَا يَجِدَ أَحَدُنَا مَكَانًا لِمَوْضِعِ جَبْهَتِهِ

1413. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. el-Furat Ebu Mes'ud er-Razi, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Abdullaha b. Omera,[634] on od Nafia, da je Ibn Omer kazao: "**Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi nam učio Kur'an. Kada bi naišao na sedždu, izgovorio bi tekbir i učinio sedždu, a sa njim bismo je i mi učinili.**"[635] Abdurrezzak kaže: "Es-Sevriju se dopadao ovaj hadis."

Ebu Davud kaže: "Svidjelo mu se što je izgovorio tekbir."

١٤١٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْفُرَاتِ أَبُو مَسْعُودٍ الرَّازِيُّ أَنْبَأَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَنْبَأَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرَأُ عَلَيْنَا الْقُرْآنَ فَإِذَا مَرَّ بِالسَّجْدَةِ كَبَّرَ وَسَجَدَ وَسَجَدْنَا مَعَهُ.

قَالَ عَبْدُ الرَّزَّاقِ: وَكَانَ الثَّوْرِيُّ يُعْجِبُهُ هَذَا الْحَدِيثُ. قَالَ أبو داود: يُعْجِبُهُ لِأَنَّهُ كَبَّرَ

330. Šta se izgovara na sedždi

٣٣٠. بَاب مَا يَقُولُ إِذَا سَجَدَ

1414. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ismail, prenijevši od Halida

١٤١٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ أَخْبَرَنَا خَالِدٌ الْحَذَّاءُ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِي

[633] El-Bejheki je prenio sa pouzdanim senedom da je Omer, r.a., kazao: "**Kada je velika gužva, možete činiti sedždu na leđima vašeg brata.**"

[634] Abdullah b. Omer b. Hafs b. Asim b. Omer b. el-Hattab. El-Munziri kaže da su učenjaci diskutirali o njemu.

[635] El-Hatabi kaže: "Iz ovoga hadisa zaključujemo da će i osoba koja sluša Kur'an, ukuliko onaj koji uči naiđe na ajet sedžde, učiniti sedždu sa njim." Malik i Eš-Šafi vele: "Ako nije imao namjeru slušati Kur'an, a u njegovom prisustvu bude proučen ajet sedžde, sedždu mogu učiniti samo oni koji su imali namjeru slušati Kur'an, ako hoće." Iz ovog hadisa zaključujemo da je sunnet izgovoriti tekbir kada se hoće učiniti sedžda. Isto tako, sunnet ga je izgovoriti i kada se ustaje sa sedžde. Ovako misli i većina učenjaka.

el-Hazzaija, on od nekog čovjeka, ovaj od Ebul-Alijea, da je Aiša kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi na sedždi (na kur'anskim sedždama) više puta izgovarao: 'Moje lice je ničice palo Onome Koji ga je stvorio i Koji mu je Svojom snagom i moći sluh i vid dao.'"**[636]

الْعَالِيَةِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ فِي سُجُودِ الْقُرْآنِ بِاللَّيْلِ. يَقُولُ فِي السَّجْدَةِ مِرَارًا: سَجَدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ بِحَوْلِهِ وَقُوَّتِهِ

331. O onome koji prouči ajet sedžde poslije sabah-namaza

٣٣١. بَاب فِيمَنْ يَقْرَأُ السَّجْدَةَ بَعْدَ الصُّبْحِ

1415. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. es-Sabbah el-Attar, prenijevši od Ebu Bahra, on od Sabita b. Umarea, da je Ebu Temime el-Hudžejmi kazao: **"Kada smo poslali konjanike u Medinu, poslije sabah-namaza sam im držao vazove i činio sedždei-tilavet. Ibn Omer mi je to zabranio. Nisam je prestajao činiti ni nakon tri njegova upozorenja. Upozorivši me i četvrti put, reče: 'Klanjao sam za Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., Ebu Bekrom, Omerom i Osmanom i niko od njih nije činio sedždu (poslije sabahskog namaza) dok se sunce ne bi podiglo.'"**[637]

١٤١٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الصَّبَّاحِ الْعَطَّارُ أَخْبَرَنَا أَبُو بَحْرٍ أَخْبَرَنَا ثَابِتُ بْنُ عُمَارَةَ أَخْبَرَنَا أَبُو تَمِيمَةَ الْهُجَيْمِيُّ قَالَ: لَمَّا بَعَثْنَا الرَّكْبَ قَالَ أبو داود: يَعْنِي إِلَى الْمَدِينَةِ قَالَ: كُنْتُ أَقُصُّ بَعْدَ صَلَاةِ الصُّبْحِ فَأَسْجُدُ فَنَهَانِي ابْنُ عُمَرَ فَلَمْ أَنْتَهِ ثَلَاثَ مِرَارٍ ثُمَّ عَادَ فَقَالَ: إِنِّي صَلَّيْتُ خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَعَ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ وَعُثْمَانَ فَلَمْ يَسْجُدُوا حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ

---

[636] Et-Tirmizi je zabilježio, u *Džami'u*, sa senedom, da je Ibn Abbas kazao: **"Neki čovjek je došao kod Vjerovjesnika, s.a.v.s., i rekao: 'Allahov Poslaniče, sinoć sam u snu vidio kako klanjam iza nekog drveta. Učinio sam sedždu, a i drvo je, povodeći se za mnom, učinilo sedždu. Čuo sam ga (kako na sedždi) govori: 'Allahu, upiši mi je kod Tebe u dobra djela. Skini mi njome teret (grijeh), učini mi je kod Tebe riznicom, i primi je od mene kao što si je primio od Tvoga roba Davuda.'"** Hasan prenosi od Ibn Džurejdža, a on od Hasanovog djeda, da je Ibn Abbas rekao: "Vjerovjesnik, **s.a.v.s., je proučio ajet sa sedždom, a potom je učinio sedždu. Čuo sam ga kako na njoj izgovara isto kako ga je obavijestio onaj čovjek da je drvo izgovaralo."**

[637] Iz ovog predanja zaključujemo da su neki ashabi, među kojima je i Ibn Omer,

POGLAVLJA O VITR-NAMAZU

بَاب تَفْرِيع أَبْوَابِ الْوِتْرِ

332. O podsticaju na klanjanje vitr-namaza

٣٣٢. بَاب اسْتِحْبَابِ الْوِتْرِ

1416. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, kog je obavijestio Isa, prenijevši od Zekerijjaa, on od Ebu Ishaka, on od Asima, a on od Alije, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"O sljedbenici Kur'ana, klanjajte vitr-namaz,**[638] **jer je Allah neparan i voli neparan broj."**

١٤١٦. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَنْبَأَنَا عِيسَى عَنْ زَكَرِيَّا عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا أَهْلَ الْقُرْآنِ أَوْتِرُوا فَإِنَّ اللَّهَ وِتْرٌ يُحِبُّ الْوِتْرَ.

1417. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Ebu Hafs el-Ebbar, prenijevši od El-A'meša, on od Amra b. Murrea, on od Ebu Ubejdea, on od Abdullaha, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – po značenju, slično prethodnom hadisu, s tim što je dodao: **"Pa je neki beduin upitao: 'Šta si rekao?' Poslanik je odgovorio: 'Nije obavezan ni tebi ni tvojim drugovima.'"**[639]

١٤١٧. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا أَبُو حَفْصٍ الْأَبَّارُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَعْنَاهُ. زَادَ: فَقَالَ أَعْرَابِيٌّ: مَا تَقُولُ؟ فَقَالَ: لَيْسَ لَكَ وَلَا لِأَصْحَابِكَ

1418. ISPRIČALI SU NAM Ebul-Velid et-Tajalisi i Kutejbe b. Seid, isti smisao, njih je obavijestio El-Lejs, prenijevši od Jezida

١٤١٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ وَقُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ الْمَعْنَى قَالَا أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ

činjenje sedžde u vremenima u kojima je mekruh klanjati, smatrali mekruhom, pozivajući se na praksu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., Ebu Bekra, Omera i Osmana.

[638] Riječ *vitr* znači: *neparan broj*. Vitr-namaz je namaz koji se sastoji od neparnog broja rekata.

[639] Et-Tirmizi je zabilježio, u *Džami'u*, sa senedom, da je Alija rekao: **"Vitr nije obavezan kao propisani namazi. Njega je ustanovio Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekavši: 'Zaista je Allah neparan i voli neparan broj. Pa klanjajte vitr (namaz sa neparnim brojem rekata), o sljedbenici Kur'ana.'"** Na temelju spomenutog hadisa, većina učenjaka smatra da vitr-namaz nije vadžib, nego da je sunnet.

b. Ebu Habiba, on od Abdullaha b. Rašida ez-Zevfija, on od Abdullaha b. Ebu Murea ez-Zevfija, a on od Haridžea b. Huzafea,[640] da je Ebul-Velid el-Adevi rekao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je (jednom prilikom) izišao pred nas i rekao: 'Allah vam je dodao (još) jedan namaz. On je za vas bolji od najbolje stoke.[641] To je vitr-namaz. Allah vam ga je odredio između jacijskog namaza i zore.'"**[642]

رَاشِدٍ الزَّوْفِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي مُرَّةَ الزَّوْفِيِّ عَنْ خَارِجَةَ بْنِ حُذَافَةَ قَالَ أَبُو الْوَلِيدِ الْعَدَوِيُّ: خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ أَمَدَّكُمْ بِصَلَاةٍ وَهِيَ خَيْرٌ لَكُمْ مِنْ حُمْرِ النَّعَمِ وَهِيَ الْوِتْرُ فَجَعَلَهَا لَكُمْ فِيمَا بَيْنَ الْعِشَاءِ إِلَى طُلُوعِ الْفَجْرِ

333. O onome koji ne klanja vitr-namaz

٣٣٣. بَاب فِيمَنْ لَمْ يُوتِرْ

1419. ISPRIČAO NAM JE Ibnul-Musenna, kog je obavijestio Ebu Ishak et-Talekanijj, prenijevši od El-Fadla b. Musaa, on od Ubejdullaha b. Abdullaha el-Atekija, on od Abdullaha b. Burejdea, a on od svoga oca, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Vitr-namaz je dužnost; ko ga ne bude klanjao, ne pripada nama. Vitr-namaz je dužnost; ko ga ne bude klanjao, ne pripada nama. Vitr-namaz je dužnost; ko ga ne bude klanjao, ne pripada nama."**[643]

١٤١٩. حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا أَبُو إِسْحَقَ الطَّالْقَانِيُّ أَخْبَرَنَا الْفَضْلُ بْنُ مُوسَى عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْعَتَكِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: الْوِتْرُ حَقٌّ فَمَنْ لَمْ يُوتِرْ فَلَيْسَ مِنَّا. الْوِتْرُ حَقٌّ فَمَنْ لَمْ يُوتِرْ فَلَيْسَ مِنَّا. الْوِتْرُ حَقٌّ فَمَنْ لَمْ يُوتِرْ فَلَيْسَ مِنَّا

---

[640] Haridže b. Huzafe je poznati ashab i znameniti kurejšijski konjanik, kog su poredili sa hiljadu drugih konjanika. Nakon Poslanikove, s.a.v.s., smrti živio je u Egiptu. Četrdesete godine po Hidžri ubio ga je neki haridžija, misleći da je Amr b. As. Naime, trojica haridžija su se zavjetovala da će ubiti Aliju, Muaviju i Amra b. Asa. Svaki od njih je krenuo na svoju stranu s ciljem da obavi zadatak. Ubijen je, međutim, samo Alija, a umjesto Amra b. Asa ubijen je Haridže b. Huzafe.

[641] Humru-neam su najbolja vrsta deva. Bile su najomiljeniji kapital u to vrijeme kod Arapa. To je, ustvari, aluzija na ovaj svijet i na sve što je na njemu, koji je ma koliko bio lijep i primamljiv, ipak, prolazan, dok dobra djela vječno traju.

[642] Ebu Hanife je na osnovu ovog hadisa zauzeo stav da je vitr-namaz vadžib.

[643] El-Hattabi kaže: "Ovo znači da je vitr-namaz dužnost u smislu pritvrđenog

1420. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Jahjaa b. Seida, on od Muhammeda b. Jahjaa b. Habbana, a on od Ibn Muhajriza: **"Neki El-Muhdedži iz plemena Benu Kinane je u Šamu čuo nekog Ebu Muhammeda kada veli: 'Vitr-namaz je vadžib.' El-Muhdedži kaže: 'Čuvši to, otišao sam Ubadeu b. es-Samitu i obavijestio ga o tome.' Ubade reče: 'Ebu Muhammed je pogriješio. Čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je kazao: 'Allah je robovima propisao pet namaza. Ko ih bude propisno i redovno izvršavao, ne potcjenjujući njihovu obaveznost, ima Allahovo jamstvo da će ga uvesti u Džennet. A ko ih ne bude propisno i redovno izvršavao, taj nema Allahovog jamstva; ako hoće – kaznit će ga, a ako hoće – uvest će ga u Džennet.'"**[644]

١٤٢٠. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ عَنِ ابْنِ مُحَيْرِيزٍ: أَنَّ رَجُلًا مِنْ بَنِي كِنَانَةَ يُدْعَى الْمَخْدَجِيَّ سَمِعَ رَجُلًا بِالشَّامِ يُدْعَى أَبَا مُحَمَّدٍ يَقُولُ: إِنَّ الْوِتْرَ وَاجِبٌ. قَالَ الْمَخْدَجِيُّ: فَرُحْتُ إِلَى عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ عُبَادَةُ: كَذَبَ أَبُو مُحَمَّدٍ. سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: خَمْسُ صَلَوَاتٍ كَتَبَهُنَّ اللَّهُ عَلَى الْعِبَادِ. فَمَنْ جَاءَ بِهِنَّ لَمْ يُضَيِّعْ مِنْهُنَّ شَيْئًا اسْتِخْفَافًا بِحَقِّهِنَّ كَانَ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدٌ أَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ. وَمَنْ لَمْ يَأْتِ بِهِنَّ فَلَيْسَ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدٌ، إِنْ شَاءَ عَذَّبَهُ وَإِنْ شَاءَ أَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ

334. Koliko rekata ima vitr-namaz

٣٣٤. بَاب كَمِ الْوِتْرُ

1421. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Hemmam, prenijevši od Katadea, on od Abdullaha b. Šekika, a on od Ibn Omera: **"Neki beduin je upitao Vjerovjesnika, s.a.v.s., za noćni namaz, pa je Poslanik sa dva prsta pokazao dva po dva i jedan rekat vitr-namaza pred kraj noći."**[645]

١٤٢١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَنْبَأَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَقِيقٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ: أَنَّ رَجُلًا مِنْ أَهْلِ الْبَادِيَةِ سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ صَلَاةِ اللَّيْلِ. فَقَالَ بِأُصْبُعَيْهِ هَكَذَا مَثْنَى مَثْنَى وَالْوِتْرُ رَكْعَةٌ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ

---

sunneta. Ko ne voli sunnet, ne spada među sljedbenike islama. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je kazao: **'Ko ne voli moj sunnet, ne pripada meni.'"**

[644] Ovaj hadis su zabilježili i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

[645] El-Hattabi kaže: "Na temelju ovoga hadisa, Osman b. Affan, Sa'd b. Ebu Vekkas, Zejd b. Sabit, Ebu Musa el-Eš'ari, Ibn Abbas, Aiša, Ibn ez-Zubejr, Ibnul-Musejjeb, Ata, Malik, El-Evzai, Eš-Šafi, Ahmed b. Hanbel, Ishak i drugi,

1422. ISPRIČAO NAM JE Abdurrahman b. el-Mubarek, kog je obavijestio Kurejš b. Hajjan el-Idžli, prenijevši od Bekra b. Vaila, on od Ez-Zuhrija, on od Ataa b. Jezida el-Lejsija, a on od Ibn Ebu Ejuba el-Ensarija, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **“Vitr je dužnost svakom sljedbeniku islama, pa ko želi klanjati pet rekata vitr-namaza, neka to učini. Ko želi klanjati tri rekata vitr-namaza, neka to učini. A ko želi klanjati jedan rekat vitr-namaza, neka to učini.”**[646]

١٤٢٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْمُبَارَكِ أَخْبَرَنَا قُرَيْشُ بْنُ حَيَّانَ الْعِجْلِيُّ أَخْبَرَنَا بَكْرُ بْنُ وَائِلٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَطَاءِ ابْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْوِتْرُ حَقٌّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ. فَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يُوتِرَ بِخَمْسٍ فَلْيَفْعَلْ. وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يُوتِرَ بِثَلَاثٍ فَلْيَفْعَلْ. وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يُوتِرَ بِوَاحِدَةٍ فَلْيَفْعَلْ

335. Šta se uči na vitr-namazu

٣٣٥. بَاب مَا يَقْرَأُ فِي الْوِتْرِ

1423. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Ebu Hafs el-Ebbar. A obavijestio nas je i Ibrahim b. Musa, prenijevši od Muhammeda b. Enesa – i ovo je njegov tekst – on od El-A’meša, on od Talhe i Zubejda, njih dvojica od Seida b. Abdurrahmana b. Ebzaa, on od svoga oca, a on od Ubeja b. Ka’ba: **“Allahov Poslanik, s.a.v.s., je na vitr-namazu (nakon Fatihe na prvom rekatu) učio** ***Sebbihisme Rabbikel-A’la*** **i** ***Kul-lillezine keferu***,[647] **(na drugom)** ***Kul ja ejju hel-kafirun*** **i (na trećem)** ***Kul-huvallahu ehad.***”

١٤٢٣. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا أَبُو حَفْصٍ الْأَبَّارُ ح. وأَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَنْبَأَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَنَسٍ وَهَذَا لَفْظُهُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ طَلْحَةَ وَزُبَيْدٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُوتِرُ بِسَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى، وَقُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ، وَاللَّهُ الْوَاحِدُ الصَّمَدُ.

---

smatraju da se vitr-namaz sastoji od jednog rekata.

Ebu Hanife, Ebu Jusuf i Muhammed smatraju da se vitr-namaz sastoji od tri rekata u kojima će se selam predati samo na kraju. Sufjan es-Sevri smatra da se vitr namaz može klanjati sa pet, sedam, devet i jedanaest rekata.

[646] Ebu Hanife ovaj hadis uzima kao dokaz da je vitr-namaz vadžib. Svi ostali učenjaci vitr-namaz smatraju sunnetom. Svoj stav temelje na brojnim hadisima od kojih su neki spomenuti.

[647] Ali Imran, od 12. ajeta.

1424. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu Šuajb, kog je obavijestio Muhammed b. Seleme, prenijevši od Husajfa, da je Abdulaziz b. Džurejdž rekao: **"Pitao sam Aišu, majku pravovjernih: 'Šta je Allahov Poslanik, s.a.v.s., učio na vitr-namazu?'** – pa je spomenula isti smisao, rekavši: **'A na trećem** *Kul huvallahu ehad* **i** *Muavezetejn*.**'"**[648]

336. O Kunut dovi na vitr-namazu

1425. ISPRIČALI SU NAM Kutejbe b. Seid i Ahmed b. Dževvas el-Hanefi, njih je obavijestio Ebul-Ahves, prenijevši od Ebu Ishaka, on od Burejdea b. Ebu Merjema,[649] a on od Ebul-Havraa, da je Hasan b. Ali rekao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., me je podučio riječima koje izgovaram na vitr-namazu** (Ibn Dževvas je kazao: **u Kunut-dovi na vitr-namazu**):[650] *Allahume-hdini fi men hedejte, ve afini fi men afejte, ve tevelleni fi men tevellejte, ve barik li fima a'tajte, ve kinni šerre ma kadajte, inneke takdi vela jukda alejke, ve innehu la jezillu men valejte vela jeizzu men adejte, tebarekte Rabbena ve tealejte/Allahu, uputi me na Pravi put sa onima koje si uputio. Zaštiti me sa onima koje*

١٤٢٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي شُعَيْبٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ أَخْبَرَنَا خُصَيْفٌ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ جُرَيْجٍ قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ: بِأَيِّ شَيْءٍ كَانَ يُوتِرُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ فَذَكَرَ مَعْنَاهُ. قَالَ: وَفِي الثَّالِثَةِ بِقُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ وَالْمُعَوِّذَتَيْنِ

٣٣٦. بَاب الْقُنُوتِ فِي الْوِتْرِ

١٤٢٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَأَحْمَدُ بْنُ جَوَّاسٍ الْحَنَفِيُّ قَالَا أَخْبَرَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ عَنْ أَبِي الْحَوْرَاءِ قَالَ: قَالَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ: عَلَّمَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَلِمَاتٍ أَقُولُهُنَّ فِي الْوِتْرِ. قَالَ ابْنُ جَوَّاسٍ: فِي قُنُوتِ الْوِتْرِ. اللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ وَعَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ وَبَارِكْ لِي فِيمَا أَعْطَيْتَ وَقِنِي شَرَّ مَا قَضَيْتَ إِنَّكَ تَقْضِي وَلَا يُقْضَى

---

[648] Ovaj hadis u cjelosti glasi: **"Pitao sam Aišu: 'Šta je Allahov Poslanik, s.a.v.s., učio na vitr-namazu, pa je kazala: 'Na prvom rekatu je učio** *Sebbihisme Rabbikel-a'ala*, **na drugom** *Kulja ejjuhel-kjafirun*, **a na trećem** *Kul huvallahu ehad* **i** *Muavezetejn*.**'"**

[649] Burejd b. Ebu Merjem es-Seluli el-Basri je pouzdan ravija. Umro je 144. godine po Hidžri.

[650] U jednom predanju stoji: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., me je naučio Kunut-dovi, koju učim na vitr-namazu."**

si zaštitio. Učini me Tebi bliskim sa onima koje si Sebi bliskim učinio. Blagoslovi me u onome što si mi podario. Sačuvaj me zla u onome što si odredio, jer Ti možeš što god hoćeš i niko Tvoju odredbu ne može promijeniti.. Ne može biti ponižen onaj koga Ti štitiš, niti može biti ugledan onaj protiv koga Ti budeš. Naš Gospodaru, Ti si Blagoslovljen i Uzvišen."[651]

عَلَيْكَ وَإِنَّهُ لَا يَذِلُّ مَنْ وَالَيْتَ وَلَا يَعِزُّ مَنْ عَادَيْتَ تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ.

1426. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, kog je obavijestio Zuhejr, prenijevši od Ebu Ishaka, isti smisao sa istim senedom, rekavši na kraju: **"Ovo se izgovara na Kunut-dovi u vitr-namazu."**, a nije spomenuo: **"...koje ja izgovaram."** Ebul-Havra je Rebia b. Šejban.

١٤٢٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ النُّفَيْلِيُّ أَخْبَرَنَا زُهَيْرٌ أَخْبَرَنَا أَبُو إِسْحَقَ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ. قَالَ فِي آخِرِهِ قَالَ: هَذَا يَقُولُ فِي الْوِتْرِ فِي الْقُنُوتِ وَلَمْ يَذْكُرْ أَقُولُهُنَّ فِي الْوِتْرِ. أَبُو الْحَوْرَاءِ رَبِيعَةُ بْنُ شَيْبَانَ

1427. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Hišama b. Amra el-Fezarija, on od Abdurrahmana b. el-Harisa b. Hišama, a on od Alije b. Ebu Taliba: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je na kraju vitr-namaza izgovarao:** *Allahumme inni euzu biridake min sahatike, ve bimuafatike min ukubetike, ve euzu bike minke la uhsi senaen alejke ente kema esnejte ala nefsike/Allahu, tražim utočište Tvojim zadovoljstvom od Tvoje srdžbe, i Tvojim*

١٤٢٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عَمْرٍو الْفَزَارِيِّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ فِي آخِرِ وِتْرِهِ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سُخْطِكَ وَبِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ لَا أُحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ.

قَالَ أَبُو داود: هِشَامٌ أَقْدَمُ شَيْخٍ لِحَمَّادٍ وَبَلَغَنِي عَنْ يَحْيَى بْنِ مَعِينٍ أَنَّهُ قَالَ لَمْ يَرْوِ عَنْهُ غَيْرُ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ.

---

[651] Ebu Hanife smatra da se Kunut-dova na vitr-namazu uči tokom cijele godine; da je treba proučiti prije rukua na trećem rekatu i da prije učenja Kunut-dove treba izgovoriti tekbir i podići ruke. Ovakav stav temelji na spomenutim hadisima i na hadisu koji bilježi Ibn Madže od Ubeja b. Ka'ba da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., Kunut-dovu na vitru učio (na trećem rekatu) prije rukua, i na hadisu koji bilježi Buhari, u *Sahihu*, u poglavlju *El-Megazi*: **"Neki čovjek je upitao Enesa, r.a., da li se Kunut-dova uči poslije rukua ili nakon završetka učenja, pa je rekao: 'Nakon završetka učenja.'"**

oprostom od Tvoje kazne, i utječem se Tobom od Tebe. Ja ne umijem da iskažem pohvalu Tebi; Ti zaslužuješ pohvalu onakvu kakvu si Ti o Sebi izrekao."[652]

Ebu Davud kaže: "Hišam je najstariji Hammadov učitelj. Do mene je doprlo da je Jahja b. Mein kazao: 'Od njega je hadise prenio samo Hammad b. Seleme.' Prenio ga je i Isa b. Junus od Seida b. Ebu Arubea, on od Katadea, on od Seida b. Abdurrahmana b. Ebzaa, on od svoga oca, on od Ubeja b. Kaba da je Vjerovjesnik učio Kunut-dovu prije rukua. Također, ovaj hadis prenosi Isa b. Junus od Fitra b. Halifea, a on od Zubejda, a on od Seida b. Abdurrahmana b. Ebzaa, on od svog oca, a on od Ubeja b. Kaba, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., sa istim značenjem. A preneseno je i od Hafsa b. Gijasa, on do Mis'ara, on od Zubejda, on od Seida b. Abdurrahmana b. Ebzaa, on od svoga oca, a on od Ubeja b. Kaba: 'Allahov Poslanik, s.a.v.s., je na vitr-namazu Kunut-dovu učio prije rukua.' Seidov hadis od Katadea je prenio i Jezid b. Zurej od Seida, on od Katadea, on od Azrea, on od Seida b. Abdurrahmana b. Ebzaa, on od svoga oca, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., a nije spomenuo ni Kunut-dovu niti Ubeja. Također su ga prenijeli Abdul-A'la i Muhammed b. Bišr el-Abdi. Slušao ga je u Kufi sa Isaom b. Junusom. Oni nisu spomenuli Kunut-dovu.

قَالَ أَبـو داود: رَوَى عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ أُبَيِّ بْـنِ كَعْبٍ: أَنَّ رَسُـولَ اللَّهِ صَـلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَـلَّمَ قَنَتَ يَعْـنِي فِي الْوِتْرِ قَبْـلَ الرُّكُوعِ.

قَـالَ أَبـو داود: رَوَى عِيسَى بْنُ يُونُسَ هَذَا الْحَدِيـثَ أَيْضًـا عَنْ فِطْرِ بْـنِ خَلِيفَةَ عَنْ زُبَيْدٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَـلَّمَ مِثْلَـهُ وَرُوِيَ عَنْ حَفْصِ بْـنِ غِيَـاثٍ عَنْ مِسْـعَرٍ عَـنْ زُبَيْـدٍ عَنْ سَـعِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى عَنْ أَبِيهِ عَـنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ أَنَّ رَسُـولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَنَتَ فِي الْوِتْرِ قَبْلَ الرُّكُوعِ.

قَـالَ أَبو دَاود: وَحَدِيثُ سَـعِيدٍ عَـنْ قَتَادَةَ رَوَاهُ يَزِيـدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ سَـعِيدٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عَزْرَةَ عَنْ سَـعِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْـزَى عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّـبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَذْكُرِ الْقُنُوتَ وَلَا ذَكَرَ أُبَيًّا.

قَـالَ أَبـو دَاود: وَكَذَلِـكَ رَوَاهُ عَبْـدُ الْأَعْلَى وَمُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ الْعَبْدِيُّ وَسَـمَاعُهُ بِالْكُوفَةِ مَعَ عِيسَى بْنِ يُونُـسَ وَلَمْ يَذْكُرُوا الْقُنُوتَ وَقَدْ رَوَاهُ أَيْضًا هِشَامٌ الدَّسْتُوَائِيُّ وَشُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ وَلَمْ يَذْكُرَا الْقُنُوتَ.

[652] Učenjaci su se razišli oko toga da li Kunut-dovu na trećem rekatu vitr-namaza treba izgovarati prije ili poslije rukua. Ebu Hanife i još neki učenjaci smatraju da se Kunut-dova uči prije rukua. Ovakvo mišljenje temelji na hadisu koji je En-Nesai zabilježio, u *Sunenu*, od Ubeja b. Ka'ba i hadisu koji su zabilježili Ibn Madže i Muhammed b. Nasr od Humejda, koji je kazao: **"Pitao sam Enesa o tome da li Kunut-dovu treba učiti prije rukua (trećeg rekata vitr-namaza) ili poslije, pa je kazao: 'Mi smo je učili i prije i poslije rukua.'"** (S. Sabik, *Fikhus-sunne* 1/196) Neki učenjaci misle da Kunut-dovu treba učiti poslije rukua, pozivajući se na spomenuti hadis i praksu nekih ashaba.

Također su ga prenijeli Hišam ed-Destevai i Šu'be od Katadea, koji nije spomenuo Kunut-dovu. Zubejdov hadis su prenijeli Sulejman El-A'meš Šube, Abdulmelik b. Ebu Sulejman i Džerir b. Hazim – svi od Zubejda i niko od njih nije spomenuo Kunut-dovu, osim što je preneseno od Hafsa b. Gijasa, on od Mis'ara, da je Zubejd kazao: 'Proučio je Kunut-dovu prije rukua.' Ovaj hadis nije poznat od Hafsa. Bojimo se da je prenesen od Hafsa, a on od nekog drugog, a ne od Mis'ara. Prenosi se da je Ubej učio Kunut-dovu samo polovinom ramazana."

1428. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed b. Hambel, kog je obavijestio Muhammed b. Bekr, prenijevši od Hišama, on od Muhammeda, a on od nekog druga, **da im je Ubej b. Ka'b u ramazanu imamio i da je Kunut-dovu učio (samo) u drugoj polovini ramazana.**

1429. ISPRIČAO NAM JE Šudža b. Mahled, kog je obavijestio Hušejm, prenijevši od Junusa b. Ubejda, on od El-Hasana, **da je Omer b. el-Hattab okupio ljude Ubeju b. Ka'bu, pa im je dvadeset noći klanjao i nije učio Kunut-dovu.**[653] **Nju je učio (samo) u drugoj polovini. Zadnjih deset**

قَالَ أَبُو دَاوُد: وَحَدِيثُ زُبَيْدٍ رَوَاهُ سُلَيْمَانُ الأَعْمَشُ وَشُعْبَةُ وَعَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ وَجَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ كُلُّهُمْ عَنْ زُبَيْدٍ لَمْ يَذْكُرْ أَحَدٌ مِنْهُمُ الْقُنُوتَ إِلَّا مَا رُوِيَ عَنْ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ عَنْ مِسْعَرٍ عَنْ زُبَيْدٍ فَإِنَّهُ قَالَ فِي حَدِيثِهِ إِنَّهُ قَنَتَ قَبْلَ الرُّكُوعِ.

قَالَ أَبُو دَاوُد: وَلَيْسَ هُوَ بِالْمَشْهُورِ مِنْ حَدِيثِ حَفْصٍ نَخَافُ أَنْ يَكُونَ عَنْ حَفْصٍ عَنْ غَيْرِ مِسْعَرٍ. قَالَ أَبُو دَاوُد: وَيُرْوَى أَنَّ أُبَيًّا كَانَ يَقْنُتُ فِي النِّصْفِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ.

١٤٢٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَنْبَلٍ ح أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ أَنْبَأَنَا هِشَامٌ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ: أَنَّ أُبَيَّ بْنَ كَعْبٍ أَمَّهُمْ يَعْنِي فِي رَمَضَانَ وَكَانَ يَقْنُتُ فِي النِّصْفِ الآخِرِ مِنْ رَمَضَانَ

١٤٢٩. حَدَّثَنَا شُجَاعُ بْنُ مَخْلَدٍ أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ أَنْبَأَنَا يُونُسُ بْنُ عُبَيْدٍ عَنِ الْحَسَنِ: أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ جَمَعَ النَّاسَ عَلَى أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ فَكَانَ يُصَلِّي لَهُمْ عِشْرِينَ لَيْلَةً وَلَا يَقْنُتُ بِهِمْ إِلَّا فِي النِّصْفِ الْبَاقِي.

[653] Na temelju spomenuta dva hadisa, Eš-Šafi je smatrao da Kunut-dovu na vitru treba učiti samo u drugoj polovini ramazana, a ne tokom cijele godine. Oba spomenuta hadisa su slaba. Što se tiče prvog, El-Munziri kaže da se u njegovom senedu nalazi ravija čiji je identitet nepoznat (medžhul), a i En-Nevevi ga smatra slabim hadisom. Što se tiče drugog hadisa, El-Hasan el-Basri ga je prenio od Omera b. el-Hattaba. Međutim, El-Hasan el-Basri je rođen 21. godine po Hidžri, a Omer b. el-Hattab je umro 23. godine po Hidžri, što znači da dijete od dvije godine nije moglo upamtiti ovaj događaj. En-Nevevi i ovaj hadis ocjenjuje slabim.

dana se povukao i klanjao u kući, a ljudi su govorili: "Ubej je pobjegao."[654]

Ebu Davud kaže: "Ovo upućuje na to da ono što je spomenuto u vezi Kunut-dove ništa ne predstavlja. Ova dva hadisa upućuju na slabost Ubej b. Ka'bovog hadisa, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., Kunut-dovu učio na vitr-namazu."

فَإِذَا كَانَتِ الْعَشْرُ الْأَوَاخِرُ تَخَلَّفَ فَصَلَّى فِي بَيْتِهِ. فَكَانُوا يَقُولُونَ: أَبَقَ أُبَيٌّ.

قَالَ أبو داود: وَهَذَا يَدُلُّ عَلَى أَنَّ الَّذِي ذُكِرَ فِي الْقُنُوتِ لَيْسَ بِشَيْءٍ وَهَذَانِ الْحَدِيثَانِ يَدُلَّانِ عَلَى ضَعْفِ حَدِيثِ أُبَيٍّ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَنَتَ فِي الْوِتْرِ

337. O dovi poslije vitr-namaza

٣٣٧. بَاب فِي الدُّعَاءِ بَعْدَ الْوِتْرِ

1430. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Muhammed b. Ebu Ubejde, prenijevši od Ubeja, on od El-A'meša, on od Talhe el-Ejjamija, on od Zirra, on od Seida b. Abdurrahmana b. Ebzaa, on od svoga oca, a on od Ubeja b. Ka'ba: **"Kada bi predao selam na vitr-namazu, Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi rekao:** ***Subhanel-Melikil-Kuddusi/Neka je slavljen Gospodar Sveti.*****"**[655]

١٤٣٠. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عُبَيْدَةَ أَخْبَرَنَا أَبِي عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ طَلْحَةَ الْأَيَامِيِّ عَنْ ذَرٍّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا سَلَّمَ فِي الْوِتْرِ قَالَ: سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ

1431. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Avf, kog je obavijestio Osman b. Seid, prenijevši od Ebu Gassana Muhammeda b. Mutarrifa el-Medenija, on od Zejda b. Eslema, on od Ataa b. Jesara, a on od Ebu Seida el-Hudrija, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ko prespava vitr-namaz ili ga zaboravi, neka ga klanja kada se sjeti (ili: kada se probudi)**[656]**."**[657]

١٤٣١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَوْفٍ أَخْبَرَنَا عُثْمَانُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي غَسَّانَ مُحَمَّدِ بْنِ مُطَرِّفٍ الْمَدَنِيِّ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ نَامَ عَنْ وِتْرِهِ أَوْ نَسِيَهُ فَلْيُصَلِّهِ إِذَا ذَكَرَهُ.

---

[654] Neki tvrde da se Ubej b. Ka'b povukao i, po ugledu na Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u kući samostalno nastavio klanjati teravih-namaz. Neki, opet, smatraju da je to činio iz nekog drugog razloga.

[655] Ovaj hadis su zabilježili i Ahmed b. Hanbel, u *Musnedu* i En-Nesai u *Sunenu*. U njhovim predanjima stoji da je ove riječi Allahov Poslanik, s.a.v.s., izgovarao po tri puta.

[656] Ovaj dodatak je u Et-Tirmizijevom predanju.

[657] Većina islamskih učenjaka, među kojima su i Ebu Hanife, Evzaija, Eš-Šafi,

338. O klanjanju vitr-namaza prije spavanja

٣٣٨. بَاب فِي الْوِتْرِ قَبْلَ النَّوْمِ

1432. ISPRIČAO NAMJE Ibnul-Musenna, kog je obavijestio Ebu Davud Eban b. Jezid, prenijevši od Katadea, on od Ebu Seida – iz Ezdišenue – da je Ebu Hurejre kazao: **"Moj prijatelj (Muhammed, s.a.v.s.) mi je savjetovao da troje ne propuštam ni na putu ni kod kuće: dva rekata duha-namaza, tri dana posta od svakog mjeseca i klanjanje vitr-namaza prije spavanja."**[658]

١٤٣٢. حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا أَبُو دَاوُدَ أَخْبَرَنَا أَبَانُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ مِنْ أَزْدِ شَنُوءَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: أَوْصَانِي خَلِيلِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِثَلَاثٍ لَا أَدَعُهُنَّ فِي سَفَرٍ وَلَا حَضَرٍ: رَكْعَتَيِ الضُّحَى وَصَوْمِ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنَ الشَّهْرِ وَأَنْ لَا أَنَامَ إِلَّا عَلَى وِتْرٍ

1433. ISPRIČAO NAM JE Abdulvehhab b. Nedžde, kog je obavijestio Ebul-Jeman, prenijevši od Safvana b. Amra, on od Ebu Idrisa es-Sekunija, on od Džubejra b. Nufejra, da je Ebu Derda kazao: **"Moj prijatelj (Muhammed, s.a.v.s.) mi je savjetovao da troje nipošto ne propuštam: da od svakog mjeseca postim po tri dana, da ne spavam dok ne klanjam vitr-namaz i da klanjam duha-namaz i kod kuće i na putovanju."**[659]

١٤٣٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ نَجْدَةَ أَخْبَرَنَا أَبُو الْيَمَانِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ السَّكُونِيِّ عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ: أَوْصَانِي خَلِيلِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِثَلَاثٍ لَا أَدَعُهُنَّ لِشَيْءٍ. أَوْصَانِي بِصِيَامِ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ وَلَا أَنَامُ إِلَّا عَلَى وِتْرٍ وَبِسُبْحَةِ الضُّحَى فِي الْحَضَرِ وَالسَّفَرِ

Malik, Ishak, Ahmed b. Hanbel i drugi, smatraju da vitr-namaz, ukoliko se propusti iz zaborava ili se, pak, prespava, treba naklanjati, s tim što se razilaze u pogledu vremena do kog se može naklanjavati.

Eš-Šafi, Ahmed b. Hanbel i drugi smatraju da se vitr-namaz može naklanjavati sve dok se ne klanja sabah.

Ibrahim en-Nehai smatra da se vitr-namaz može naklanjavati i poslije sabaha, sve do izlaska sunca.

Ša'bi, Ata, Hasan el-Basri, Mudžahid, Hammad b. Ebu Sulejman i drugi smatraju da se vitr-namaz može naklanjavati i poslije sabaha, a i poslije izlaska sunca, sve do podne. Ovaj stav je u skladu sa navedenim hadisima.

[658] Bilježe ga i El-Buhari i Muslim u *Sahihima.*

[659] Bilježi ga i Muslim u *Sahihu.*

1434. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu Halef, kog je obavijestio Ebu Zekerijja Jahja b. Ishak es-Sejlehini, prenijevši od Hammada b. Selemea, on od Sabita, on od Abdullaha b. Rebaha, a on od Ebu Katadea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., upitao Ebu Bekra: **"Kada klanjaš vitr-namaz?" "Početkom noći." – odgovorio je on. A upitao je i Omera: "Kada klanjaš vitr-namaz?" "Klanjam ga pred kraj noći." – odgovorio je on. Za Ebu Bekra je rekao: "Ovaj je uzeo opreznost.", a za Omera je rekao: "Ovaj je uzeo snagu (ono što je teže)."**[660]

١٤٣٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي خَلَفٍ أَخْبَرَنَا أَبُو زَكَرِيَّا يَحْيَى بْنُ إِسْحَقَ السَّيْلَحِينِيُّ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَبَاحٍ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ **لِأَبِي بَكْرٍ: مَتَى تُوتِرُ؟ قَالَ أُوتِرُ مِنْ أَوَّلِ اللَّيْلِ. وَقَالَ لِعُمَرَ: مَتَى تُوتِرُ؟ قَالَ آخِرَ اللَّيْلِ. فَقَالَ لِأَبِي بَكْرٍ: أَخَذَ هَذَا بِالْحَزْمِ وَقَالَ لِعُمَرَ: أَخَذَ هَذَا بِالْقُوَّةِ**

339. O vremenu vitr-namaza

٣٣٩. بَاب فِي وَقْتِ الْوِتْرِ

1435. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, kog je obavijestio Ebu Bekr b. Ajjaš, prenijevši od El-A'meša, on od Muslima, da je Mesruk kazao: **"Upitao sam Aišu: 'Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanjao vitr-namaz?' Odgovorila je: 'Činio je to u svako doba: na početku, sredinom i na kraju noći. Pred samu smrt je vitr klanjao pred zoru.'"**[661]

١٤٣٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ أَخْبَرَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ مُسْلِمٍ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ: **قُلْتُ لِعَائِشَةَ: مَتَى كَانَ يُوتِرُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَتْ: كُلَّ ذَلِكَ قَدْ فَعَلَ: أَوْتَرَ أَوَّلَ اللَّيْلِ وَوَسَطَهُ وَآخِرَهُ. وَلَكِنِ انْتَهَى وِتْرُهُ حِينَ مَاتَ إِلَى السَّحَرِ**

1436. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Ma'ruf, kog je obavijestio Ibn Ebu Zaide, prenijevši od Ubejdullaha b. Omera, on od Nafia, a on

١٤٣٦. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ قَالَ حَدَّثَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ

[660] Tj. Ebu Bekr vitr-namaz klanja s početka noći iz opreznosti da ne bi prespavao i na taj način propustio vitr-namaz, a da ga Omer klanja u posljednjem dijelu noći zašto je potrebna i snaga i odlučnost da bi se svake noći budio u to doba i klanjao vitr.

[661] Ovaj hadis je dokaz da je vitr-namaz dopušteno klanjati u svako doba noći: neposredno poslije jacijskog namaza, u sredini i na kraju noći, s tim što je najefdalnije klanjati ga na kraju noći.

od Ibn Omera, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **“Požurite s klanjanjem vitr-namaza prije zore.”**[662]

1437. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio El-Lejs b. Sa’d, prenijevši od Muavije b. Saliha, da je Abdullah b. Ebu Kajs kazao: **“Upitao sam Aišu za vitr Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Rekla je: ‘Nekada je vitr-namaz klanjao početkom noći, a nekada na kraju.’ Upitah je: ‘A kako je učio, je li učio u sebi ili naglas?’ Reče: ‘Na oba načina: nekada je učio u sebi, a nekada naglas. Nekada bi se okupao pa spavao, a nekada bi samo abdestio pa spavao.’”**[663]

Ebu Davud kaže da je još neko, osim Kutejbea, kazao: “**...tj. kada je bio džunub.**”

1438. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Ubejdullaha, on od Nafia, ovaj od Ibn Omera, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **“Učinite da vam posljednji namaz noću bude vitr-namaz.”**[664]

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: بَادِرُوا الصُّبْحَ بِالْوِتْرِ

١٤٣٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ صَالِحٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي قَيْسٍ قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ عَنْ وِتْرِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ: رُبَّمَا أَوْتَرَ أَوَّلَ اللَّيْلِ وَرُبَّمَا أَوْتَرَ مِنْ آخِرِهِ. قُلْتُ: كَيْفَ كَانَتْ قِرَاءَتُهُ؟ أَكَانَ يُسِرُّ بِالْقِرَاءَةِ أَمْ يَجْهَرُ؟ قَالَتْ: كُلَّ ذَلِكَ كَانَ يَفْعَلُ. رُبَّمَا أَسَرَّ وَرُبَّمَا جَهَرَ، وَرُبَّمَا اغْتَسَلَ فَنَامَ وَرُبَّمَا تَوَضَّأَ فَنَامَ. قَالَ أبو داود: و قَالَ غَيْرُ قُتَيْبَةَ تَعْنِي فِي الْجَنَابَةِ

١٤٣٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللهِ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: اجْعَلُوا آخِرَ صَلَاتِكُمْ بِاللَّيْلِ وِتْرًا

---

[662] Et-Tirmizi bilježi u *Džami’u*, sa senedom, da je Ibn Omeru Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **“Kada se pojavi zora, prošlo je vrijeme svakog noćnog namaza i vitra. Zato vitr-namaz klanjajte prije zore.”**

[663] Zabilježili su ga i El-Buhari i Muslim u *Sahihima*. U njihovom predanju stoji da je Abdullah b. Ebu Kajs rekao: **“Hvala Allahu, Koji je u stvarima ostavio širinu.”**

[664] Ibn Hadžer el-Asklani u djelu *Fethul-Bari* kaže: “U vezi ovoga hadisa učenjaci su se razišli u pogledu dvije stvari: a) u pogledu klanjanja dva rekata nakon vitr-namaza sjedeći, koja je Allahov Poslanik, s.a.v.s., često prakticirao; i 2) u pogledu klanjanja nafile poslije vitr-namaza općenito. Prema mišljenju nekih, klanjanje dva rekata poslije vitr-namaza i općenito klanjanje nafile poslije vitr-namaza se ne kosi sa ovim hadisom, jer se hadis: **“Učinite da vam posljednji namaz noću bude vitr-namaz.”** odnosi na one koji vitr-namaz klanjaju na kraju noći. Oni

340. O obesnaženju vitr-namaza[665]

٣٤٠. بَاب فِي نَقْضِ الْوِتْرِ

1439. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Mulazim b. Amr, prenijevši od Abdullaha b. Bedra, da je Kajs b. Talk kazao: "Talk b. Ali nas je posjetio jednoga dana u ramazanu. Kod nas je ostao do noći, iftario se, klanjao sa nama noćni namaz/teravih i vitr-namaz, a onda otišao u svoju džamiju i sa ljudima imamio (teravih) namaz. Kad su htjeli klanjati vitr, on prebaci jednog čovjeka naprijed i reče: 'Klanjaj svojim drugovima, jer sam ja čuo Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je rekao: **'Ne mogu se klanjati dva vitra u jednoj noći.'"**[666]

١٤٣٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا مُلَازِمُ بْنُ عَمْرٍو أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بَدْرٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ طَلْقٍ قَالَ: زَارَنَا طَلْقُ بْنُ عَلِيٍّ فِي يَوْمٍ مِنْ رَمَضَانَ وَأَمْسَى عِنْدَنَا وَأَفْطَرَ ثُمَّ قَامَ بِنَا تِلْكَ اللَّيْلَةَ وَأَوْتَرَ بِنَا ثُمَّ انْحَدَرَ إِلَى مَسْجِدِهِ فَصَلَّى بِأَصْحَابِهِ حَتَّى إِذَا بَقِيَ الْوِتْرُ قَدَّمَ رَجُلًا فَقَالَ: أَوْتِرْ بِأَصْحَابِكَ فَإِنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَا وِتْرَانِ فِي لَيْلَةٍ

341. O Kunut-dovi u (ostalim) namazima

٣٤١. بَاب الْقُنُوتِ فِي الصَّلَوَاتِ

1440. ISPRIČAO NAM JE Davud b. Umejje, kog je obavijestio Muaz b. Hišam, prenijevši

١٤٤٠. حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ أُمَيَّةَ أَخْبَرَنَا مُعَاذٌ يَعْنِي ابْنَ هِشَامٍ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ يَحْيَى

---

koji misle da se poslije vitr namaza više ne može klanjati nikakva nafila kažu da su dva rekata koja je Allahov Poslanik, a.s., klanjao sjedeći bili, ustvari, sabahski sunneti.

665 Pod obesnaženjem vitr-namaza se misli na to da neko ko je već klanjao vitr-namaz, a želi klanjati još nafila, klanja još jedan rekat pridodavši ga vitr-namazu, kako više ne bi bio neparan namaz, i poslije toga klanja novi vitr-namaz. Ovo, po mišljenju većine učenjaka, nije dopušteno. Oni smatraju da onaj ko je klanjao vitr-namaz na početku noći, pa želi klanjati još nafile, neće dirati vitr-namaz, nego će klanjati koliko hoće nafile bez ponavljanja vitr-namaza. Ishak smatra da može već klanjanom vitr-namazu dodati još jedan rekat, zatim klanjati nafilu i na kraju klanjati novi vitr-namaz.

666 Ibnul-Arebi, u djelu *Aridatul-Ahvezi*, kaže: "To znači da onaj ko ga je već jedanput klanjao neće ponavljati vitr-namaz ukoliko je poslije vitr-namaza klanjao još kakvu nafilu."

od svog oca, on od Jahjaa b. Ebu Kesira, ovaj od Ebu Selemea b. Abdurrahmana, da je Ebu Hurejre rekao: **"Tako mi Allaha, približit ću vam namaz Allahovog Poslanika, s.a.v.s."** Ebu Seleme kaže: **"Ebu Hurejre je učio Kunut-dovu na posljednjem rekatu podnevskog, jacijskog i sabahskog namaza; u njoj se molio za vjernike, a proklinjao nevjernike."**[667]

بْنِ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ ابْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَخْبَرَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ: وَاللَّهِ لَأُقَرِّبَنَّ لَكُمْ صَلَاةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ: فَكَانَ أَبُو هُرَيْرَةَ يَقْنُتُ فِي الرَّكْعَةِ الْآخِرَةِ مِنْ صَلَاةِ الظُّهْرِ وَصَلَاةِ الْعِشَاءِ الْآخِرَةِ وَصَلَاةِ الصُّبْحِ. فَيَدْعُو لِلْمُؤْمِنِينَ وَيَلْعَنُ الْكَافِرِينَ

1441. ISPRIČALI SU NAM Ebul-Velid, Muslim b. Ibrahim i Hafs b. Omer. A ispričao nam je i Ibn Muaz, kog je obavijestio njegov otac. Svi su prenijeli od Šu'bea, on od Amra b. Murrea, on od Ibn Ebu Lejlaa, a on od El-Beraa: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je učio Kunut-dovu na sabahskom namazu."**[668]

Ebu Davud kaže: "Ibn Muaz je dodao: **'...i na akšamskom namazu.'**"

١٤٤١. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ وَمُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَحَفْصُ بْنُ عُمَرَ ح. و حَدَّثَنَا ابْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنِي (حَدَّثَنَا) أَبِي قَالُوا كُلُّهُمْ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنِ الْبَرَاءِ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقْنُتُ فِي صَلَاةِ الصُّبْحِ. زَادَ ابْنُ مُعَاذٍ: وَصَلَاةِ الْمَغْرِبِ

1442. ISPRIČAO NAM JE Abdurrahman b. Ibrahim, kog je obavijestio El-Velid,[669] prenijevši od El-Evzaije, on od Jahjaa b.

١٤٤٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا الْوَلِيدُ أَخْبَرَنَا الْأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي

---

[667] En-Nevevi kaže: "Mustehab je učiti Kunut-dovu na svim namazima ukoliko muslimane zadesi kakva velika nesreća." Eš-Šafi kaže: "Sunnet je, pored vitr-namaza, Kunut-dovu stalno učiti i na sabahskom namazu. Na ostalim namazima se uči, prema odabranom mišljenju, samo u situacijama kakvih nedaća i nesreća."

[668] U predanju koje su zabilježili Ahmed b. Hanbel, u *Musnedu*, Muslim u *Sahihu*, i Et-Tirmizi u *Džami'u*, sa senedom od El-Bera, stoji: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je učio Kunut-dovu na akšamskom i sabahskom namazu."** Slično predanje je zabilježio i El-Buhari, u *Sahihu*, od Enesa b. Malika. Većina učenjaka smatra da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u početku prakticirao učiti Kunut-dovu na sabahu i na akšamu, pa je kasnije to prestao činiti.

[669] Es-Sujuti smatra da je ispravno Ebul-Velid, kao što stoji u ovom hadisu koji su prenijeli Ibn Dase i El-A'rabij. Njemu je bilo ime Hišam b. Abdulmelik et-Tajalisi.

Ebu Kesira, ovaj od Ebu Selemea b. Abdurrahmana, on od Ebu Hurejrea: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je, učeći Kunut-dovu na jacijskom namazu, mjesec dana u dovi molio:** *Allahu, spasi El-Velida b. el-Velida. Allahu, spasi Selemea b. Hišama. Allahu, spasi slabašne vjernike. Allahu, spusti Tvoju kaznu na (zlikovce plemena Mudar). Allahu, kazni ih dugogodišnjom sušom kao što si kaznio narod u vrijeme Jusufa, a.s.*[670] **Jednog jutra je Allahov Poslanik prestao moliti za njih. Spomenuh mu to, a on reče: 'Zar ih nisi vidio da su došli.'"**[671]

1443. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muavija el-Džumehi, kog je obavijestio Sabit b. Jezid, prenijevši od Hilala b. Habbaba, on od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je mjesec dana uzastopno na podnevskom, ikindijskom, akšamskom, jacijskom i sabahskom namazu učio Kunut-dovu na posljednjem rekatu, nakon što bi izgovorio:** *Semi'allahu limen hamideh.* **U njoj je proklinjao plemena Benu Sulejm, Ri'l, Zekvan i Usajje. A oni iza njega su govorili: "Amin!"**

1444. ISPRIČALI SU NAM Sulejman b. Harb i Musedded, njih je obavijestio Hammad, prenijevši od Ejuba, on od Muhammeda,

كَثِيرٍ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ ابْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَنَتَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي صَلَاةِ الْعَتَمَةِ شَهْرًا. يَقُولُ فِي قُنُوتِهِ: اللَّهُمَّ نَجِّ الْوَلِيدَ بْنَ الْوَلِيدِ اللَّهُمَّ نَجِّ سَلَمَةَ بْنَ هِشَامٍ اللَّهُمَّ نَجِّ الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اللَّهُمَّ اشْدُدْ وَطْأَتَكَ عَلَى مُضَرَ. اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا عَلَيْهِمْ سِنِينَ كَسِنِي يُوسُفَ. قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: وَأَصْبَحَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ فَلَمْ يَدْعُ لَهُمْ. فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ: فَقَالَ: وَمَا تُرَاهُمْ قَدْ قَدِمُوا

١٤٤٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْجُمَحِيُّ أَخْبَرَنَا ثَابِتُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ هِلَالِ بْنِ خَبَّابٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَنَتَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَهْرًا مُتَتَابِعًا فِي الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ وَالْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ وَصَلَاةِ الصُّبْحِ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ إِذَا قَالَ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ مِنَ الرَّكْعَةِ الْآخِرَةِ يَدْعُو عَلَى أَحْيَاءٍ مِنْ بَنِي سُلَيْمٍ. عَلَى رِعْلٍ وَذَكْوَانَ وَعُصَيَّةَ وَيُؤَمِّنُ مَنْ خَلْفَهُ

١٤٤٤. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ وَمُسَدَّدٌ قَالَا ح أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: أَنَّهُ سُئِلَ

[670] U Jusufovo, a.s., vrijeme suša je trajala sedam punih godina, o čemu nedv - smisleno govori Uzvišeni Allah: *Jer će poslije toga doći sedam teških koje će pojesti ono što ste za njih pripremili, ostat će jedino ono malo što ćete za sjetvu sačuvati.* (Jusuf, 48)

[671] Tj. došli su El-Velid, Seleme i ostali nezaštićeni muslimani iz Mekke u Medinu. Uzvišeni Allah ih je zaštitio od mušričkih idolopoklonika.

da su upitali Enesa b. Malika: **"Je li Vjerovjesnik, s.a.v.s., učio Kunut-dovu na sabahskom namazu?" "Jeste." – odgovorio je on. "A je li je učio prije ili poslije rukua?" "Poslije rukua." – odgovorio je."** Musedded je kazao: **"Učio ju je kratko vrijeme."**[672]

هَـلْ قَنَتَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَـلَّمَ فِي صَـلَاةِ الصُّبْحِ؟ فَقَـالَ نَعَمْ. فَقِيلَ لَهُ: قَبْلَ الرُّكُـوعِ أَوْ بَعْدَ الرُّكُوعِ؟ قَالَ بَعْدَ الرُّكُوعِ. قَالَ: مُسَدَّدٌ بِيَسِيرٍ

1445. ISPRIČAO NAM JE Ebul-Velid et-Tajalisi, kog je obavijestio Hammad b. Seleme, prenijevši od Enesa b. Sirina, a on od Enesa b. Malika: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je mjesec dana učio Kunut-dovu, a onda je prestao."**[673]

١٤٤٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ النَّبِيِّ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَنَتَ شَهْرًا ثُمَّ تَرَكَهُ

1446. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Bišr b. el-Mufeddal, prenijevši od Junusa b. Ubejda, da je Muhammed b. Sirin kazao: **"Ispričao mi je neko ko je sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s., klanjao sabah-namaz da je Poslanik, s.a.v.s., podigavši glavu sa (rukua) drugog rekata, malo zastao."**[674]

١٤٤٦. حَدَّثَنَـا مُسَـدَّدٌ النَّـبِيِّ بِشْرُ بْـنُ مُفَضَّلٍ النَّبِيِّ يُونُسُ بْنُ عُبَيْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ قَالَ: حَدَّثَنِي مَنْ صَلَّى مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَاةَ الْغَدَاةِ فَلَمَّا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرَّكْعَةِ الثَّانِيَةِ قَامَ هُنَيَّةً

---

[672] Tj. mjesec dana, kao što stoji u El-Buharijevom predanju i u sljedećem hadisu.

[673] El-Hattabi kaže: "Ovo se može shvatiti na dva načina: 1) da je Allahov P - slanik, s.a.v.s., mjesec dana učio Kunut-dovu na svim namazima u kojoj je proklinjao spomenuta plemena, a onda prestao; 2) da je inače nakon mjesec dana prestao učiti Kunut-dovu na svim dnevnim namazima, izuzevši vitr-namaz, osim na temelju hadisa koji su zabilježili Abdurrezzak, Ed-Darekutni i El-Hakim, sa senedom, da je Enes b. Malik kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., sve do smrti nije prestajao na sabahu učiti Kunut-dovu."** Sljedbenici hanefijske pravne škole smatraju da je prestao učiti Kunut-dovu na svim namazima, osim na vitr-namazu.

[674] Bilježi ga i En-Nesai u *Sunenu*.

342. O vrijednosti klanjanja dobrovoljnog namaza u kući

1447. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Abdullah el-Bezzaz, kog je obavijestio Mekijj b. Ibrahim, prenijevši od Abdullaha b. Seida b. Ebu Hinda, on od Ebun-Nadra, on od Busra b. Seida, da je Zejd b. Sabit kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je u džamiji (hasurama) sebi ogradio prostor u kome će klanjati noću, a ljudi su za njim počeli klanjati.[675] To su činili svake noći. Jedne noći se pred njih ne pojavi Allahov Poslanik, s.a.v.s. Nakašljavali su se, vikali i bacali kamenčiće u njegova vrata. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je pred njih izišao i ljutito rekao: 'O ljudi, vi ste tako ozbiljno prihvatili klanjanje (ovog namaza) u džematu da sam se pobojao da vam to ne postane obaveza.[676] Zato (dobrovoljne namaze ubuduće) klanjajte u svojim kućama. Čovjeku je najbolji namaz, osim farza, onaj koji klanja u svojoj kući.'"**[677]

٣٤٢. بَاب فِي فَضْلِ التَّطَوُّعِ فِي الْبَيْتِ

١٤٤٧. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْبَزَّازُ النَّبِيِّ مَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ النَّبِيِّ عَبْدُ اللَّهِ يَعْنِي ابْنَ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِنْدٍ عَنْ أَبِي النَّضْرِ عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ أَنَّهُ قَالَ: **احْتَجَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَسْجِدِ حُجْرَةً. فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْرُجُ مِنَ اللَّيْلِ فَيُصَلِّي فِيهَا. قَالَ: فَصَلَّوْا مَعَهُ لِصَلَاتِهِ - يَعْنِي رِجَالًا - وَكَانُوا يَأْتُونَهُ كُلَّ لَيْلَةٍ. حَتَّى إِذَا كَانَ لَيْلَةٌ مِنَ اللَّيَالِي لَمْ يَخْرُجْ إِلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَنَحْنَحُوا وَرَفَعُوا أَصْوَاتَهُمْ وَحَصَبُوا بَابَهُ. قَالَ: فَخَرَجَ إِلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُغْضَبًا فَقَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ مَا زَالَ بِكُمْ صَنِيعُكُمْ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنْ سَتُكْتَبَ عَلَيْكُمْ. فَعَلَيْكُمْ بِالصَّلَاةِ فِي بُيُوتِكُمْ فَإِنَّ خَيْرَ صَلَاةِ الْمَرْءِ فِي بَيْتِهِ إِلَّا الصَّلَاةَ الْمَكْتُوبَةَ**

[675] U početku je Allahov Poslanik, s.a.v.s., prakticirao u jednom kutu džamije hasurama ograditi sebi prostor u kome je noću klanjao. Danju bi ih opet prostro da se na njima klanja, kao što stoji u Muslimovom *Sahihu.* Allahov Poslanik, s.a.v.s., je potom prestao sa takvom praksom i sve dobrovoljne namaze je nastavio klanjati u svojoj kući.

[676] Abadi ističe da se ovdje radilo o teravih-namazu.

[677] Iz ovog hadisa se zaključuje da je sve dobrovoljne namaze, osim bajrama, namaza prilikom pomračenja sunca i mjeseca i namaza za kišu, efdalnije i vrednije klanjati u kući nego u džamiji. Dok je sve obavezne namaze efdalnije klanjati u džamiji.

Ovaj hadis su zabilježili El-Buhari i Muslim u *Sahihima,* Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu.*

1448. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Ubejdullaha, on od Naffia, on od Ibn Omera, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Neke namaze klanjajte i u svojim kućama – ne činite ih grobnicama."**[678]

١٤٤٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ النَّبِيِّ يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ أَنْبَأَنَا نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اجْعَلُوا فِي بُيُوتِكُمْ مِنْ صَلَاتِكُمْ وَلَا تَتَّخِذُوهَا قُبُورًا

343. Poglavlje

٣٤٣. بَاب طُولِ الْقِيَامِ

1449. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Hadžadž, prenijevši od Ibn Džurejdža, ovaj od Osmana b. Ebu Sulejmana, on od Alija el-Ezdija, on od Ubejda b. Umejra, a on od Abdullaha b. Hubešijja el-Has'amija, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., upitan: **"Koje djelo je najvrednije?"**[679] **Odgovorio je: "Dugo stajanje (u namazu)." Neko reče: "A koja milostinja je najvrednija?" Poslanik reče: "Ona koju da onaj koji ima malo." Neko reče: "A koja hidžra je najbolja?" "Kada neko napusti ono što mu je Allah zabranio." – odgovorio je Poslanik. "A koja borba je najbolja?" – opet upita neko, a Poslanik reče: "Ona kada se neko bori protiv mušrika i svojim životom i svojim imetkom." "A koja borba je najčasnija?" – ponovo će neko. "Ona u kojoj neko proliva svoju krv i žrtvuje svog plemenitog konja." – odgovori Poslanik.**[680]

١٤٤٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ النَّبِيِّ حَجَّاجٌ قَالَ قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ حَدَّثَنِي عُثْمَانُ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ عَنْ عَلِيٍّ الْأَزْدِيِّ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حُبْشِيٍّ الْخَثْعَمِيِّ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُئِلَ أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: طُولُ الْقِيَامِ. قِيلَ: فَأَيُّ الصَّدَقَةِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: جَهْدُ الْمُقِلِّ. قِيلَ: فَأَيُّ الْهِجْرَةِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: مَنْ هَجَرَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ. قِيلَ: فَأَيُّ الْجِهَادِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: مَنْ جَاهَدَ الْمُشْرِكِينَ بِمَالِهِ وَنَفْسِهِ. قِيلَ: فَأَيُّ الْقَتْلِ أَشْرَفُ؟ قَالَ: مَنْ أُهَرِيقَ دَمُهُ وَعُقِرَ جَوَادُهُ

---

[678] I ovo se odnosi na dobrovoljne namaze, u što spadaju i sunneti. Farz-namaze, po mogućnosti, treba klanjati isključivo u džamiji.

[679] U nekim predanjima stoji: **"Koji namaz je najvredniji?" On reče: "Onaj u kome se dugo stoji na kijamu."**

[680] Bilježe ga i Ahmed b. Hanbel, u *Musnedu* i En-Nesai, Ed-Darimi i Ibn Madže

344. O podsticaju na noćni namaz

٣٤٤. بَاب الْحَثِّ عَلَى قِيَامِ اللَّيْلِ

1450. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Ibn Adžlana, on od El-Ka'kaa b. Hakima, on od Ebu Saliha, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Allah se smilovao čovjeku koji stane da klanja noćni namaz i probudi svoju ženu da klanja. Ukoliko ne ustane, neka joj u lice zapljusne vode. Allah se smilovao ženi koja ustane da klanja noćni namaz i probudi muža da klanja. Ukoliko ne ustane, neka mu u lice zapljusne vode."**[681]

١٤٥٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنِ ابْنِ عَجْلَانَ أَخْبَرَنَا الْقَعْقَاعُ بْنُ حَكِيمٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: رَحِمَ اللَّهُ رَجُلًا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلَّى وَأَيْقَظَ امْرَأَتَهُ فَصَلَّتْ. فَإِنْ أَبَتْ نَضَحَ فِي وَجْهِهَا الْمَاءَ. رَحِمَ اللَّهُ امْرَأَةً قَامَتْ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلَّتْ وَأَيْقَظَتْ زَوْجَهَا. فَإِنْ أَبَى نَضَحَتْ فِي وَجْهِهِ الْمَاءَ

1451. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Hatim b. Bezi, kog je obavijestio Ubejdullah b. Musa, prenijevši od Šejbana, on od El-A'meša, on od Alija b. el-Akmera, on od El-Egarra Ebu Muslima, on od Ebu Seida, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ko se noću probudi, pa probudi svoju suprugu i zajedno klanjaju dva rekata (nafile), bit će upisani među (muškarce i žene) koji su Allaha mnogo spominjali."**[682]

١٤٥١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَاتِمِ بْنِ بَزِيعٍ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى عَنْ شَيْبَانَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْأَقْمَرِ عَنِ الْأَغَرِّ أَبِي مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنِ اسْتَيْقَظَ مِنَ اللَّيْلِ وَأَيْقَظَ امْرَأَتَهُ فَصَلَّيَا رَكْعَتَيْنِ جَمِيعًا كُتِبَا مِنَ الذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ

345. O sevapima za učenje Kur'ana

٣٤٥. بَاب فِي ثَوَابِ قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ

1452. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Alkamea b. Merseda, on od Sa'da b. Ubejdea, on od Ebu Abdurrahmana, on od Osmana,

١٤٥٢. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ

---

u *Sunenima.*

[681] Zabilježili su ga i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima.*

[682] Zabilježili su ga i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima.*

da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: “**Najbolji među vama je onaj koji nauči Kur’an i njemu druge podučava.**”[683]

عُثْمَانَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ

1453. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Amr b. es-Serh, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Jahjaa b. Ejuba, on od Zebbana b. Faida, on od Sehla b. Muaza el-Džuhenija,[684] a on od svoga oca, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: “**Ko bude učio Kur’an i postupao prema onome što je u njemu, njegovim roditeljima (roditelju) će na Sudnjem danu biti stavljena kruna koja će sijati jače od sunca u vašim ovosvjetskim kućama, kada bi bilo među vama. Šta mislite tek za onoga koji ovo radi!?**”[685]

١٤٥٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ السَّرْحِ أَنْبَأَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ عَنْ زَبَّانَ بْنِ فَائِدٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذٍ الْجُهَنِيِّ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ وَعَمِلَ بِمَا فِيهِ أُلْبِسَ وَالِدَاهُ تَاجًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ ضَوْءُهُ أَحْسَنُ مِنْ ضَوْءِ الشَّمْسِ فِي بُيُوتِ الدُّنْيَا لَوْ كَانَتْ فِيكُمْ فَمَا ظَنُّكُمْ بِالَّذِي عَمِلَ بِهَذَا

1454. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, kog su obavijestili Hišam i Hemmam, prenijevši od Katadea, on od Zurarea b. Evfaa, on od Seida b. Hišama, on od Aiše, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “**Onaj ko uči Kur’an i u tome je vješt, bit će sa pisarima časnim i čestitim,[686] dok će onaj koji uči Kur’an sa poteškoćom imati dvije nagrade.**”[687]

١٤٥٤. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ وَهَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَوْفَى عَنْ سَعْدِ بْنِ هِشَامٍ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَهُوَ مَاهِرٌ بِهِ مَعَ السَّفَرَةِ الْكِرَامِ الْبَرَرَةِ، وَالَّذِي يَقْرَؤُهُ وَهُوَ يَشْتَدُّ عَلَيْهِ فَلَهُ أَجْرَانِ

---

683 Bilježe ga El-Buhari, u *Sahihu*, Et-Tirmizi u *Džami’u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

684 El-Munziri kaže da je Sehl b. Sa’d el-Džuheni bio slab prenosilac hadisa. Također je, prema njegovom mišljenju, slab i Zeban b. Faid, od kog je on prenio ovaj hadis.

685 To znači: Ako će roditelji ovako biti počašćeni zbog toga što je njihovo dijete učilo Kur’an, kako će tek biti počašćen onaj koji ga je učio.

686 Dakle, bit će u društvu časnih i čestitih meleka pisara.

687 On će imati dvije nagrade: jednu zbog toga što je učio Kur’an i drugu što se

1455. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Ebu Muavija, prenijevši od El-A'meša, on od Ebu Saliha, on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Ljudi se neće sastati u nekoj od Allahovih kuća da bi učili Kur'an i da bi ga proučavali a da na njih neće biti spuštena smirenost i da ih neće prekriti milost i okružiti meleki, i da ih Allah neće spomenuti među onima što su kod Njega."**[688]

١٤٥٥. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **مَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَيَتَدَارَسُونَهُ بَيْنَهُمْ إِلَّا نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ وَغَشِيَتْهُمُ الرَّحْمَةُ وَحَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ**

1456. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Davud el-Mehri, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Musaa b. Alija b. Rebaha, on od svoga oca, da je Ukbe b. Amir el-Džuheni kazao: **"Jednom prilikom, dok smo bili na sofi, među nas iziđe Allahov Poslanik, s.a.v.s., i upita: 'Koji od vas bi volio ujutru otići do Buthana ili El-Akika i uzeti dvije krupne i debele deve, a da ne počini grijeh prema Allahu i da ne kidanja rodbinske veze?' Rekosmo: 'Svi bismo to voljeli, Allahov Poslaniče.' On reče: 'Da neko svakog jutra porani u džamiju i nauči dva ajeta iz Allahove Knjige, bolje mu je od dvije deve. A da nauči tri ajeta, bolje mu je od tri deve.'**[689]**, i sve tako, naspram broja ajeta isti broj deva."**[690]

Ebu Ubejd kaže: "El-Kevma je krupna deva, sa velikom grbom."

١٤٥٦. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْمَهْرِيُّ أَنْبَأَنَا (حَدَّثَنَا) ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنَا مُوسَى بْنُ عَلِيِّ بْنِ رَبَاحٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ الْجُهَنِيِّ قَالَ، **خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَحْنُ فِي الصُّفَّةِ فَقَالَ: أَيُّكُمْ يُحِبُّ أَنْ يَغْدُوَ إِلَى بُطْحَانَ أَوِ الْعَقِيقِ فَيَأْخُذَ نَاقَتَيْنِ كَوْمَاوَيْنِ زَهْرَاوَيْنِ بِغَيْرِ إِثْمٍ بِاللَّهِ وَلَا قَطْعِ رَحِمٍ؟ قَالُوا: كُلُّنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: فَلَأَنْ يَغْدُوَ أَحَدُكُمْ كُلَّ يَوْمٍ إِلَى الْمَسْجِدِ فَيَتَعَلَّمَ آيَتَيْنِ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ خَيْرٌ لَهُ مِنْ نَاقَتَيْنِ. وَإِنْ ثَلَاثٌ فَثَلَاثٌ مِثْلُ أَعْدَادِهِنَّ مِنَ الْإِبِلِ**

---

mučio učeći Kur'an.

[688] To su vjerovjesnici i odabrani meleki.

[689] U Muslimovom predanju stoji: **"A da nauči tri ajeta, bolje mu je od triju deva. A da nauči četiri ajeta, bolje mu je od četiri deve itd."**

[690] Bilježi ga i Muslim u *Sahihu.*

346. O Fatihi

1457. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu Šuajb el-Harrani, kog je obavijestio Isa b. Junus, prenijevši od Ibn Ebu Zi'ba, on od El-Makburija, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "*El-Hamdu lillahi Rabbil-alemin* **je majka Kur'ana, majka Knjige i sedam ponovljenih ajeta."**

1458. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Muaz, kog je obavijestio Halid, prenijevši od Šu'bea, on od Hubejba b. Abdurrahmana, ovaj od Hafsa b. Asima, a on od Ebu Seida b. el-Mualla, **da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., jednom prilikom prošao pored njega dok je klanjao i pozvao ga. "Klanjao sam, a onda mu došao. 'Šta te je spriječilo da mi se odazoveš?' – upita me Poslanik. 'Klanjao sam.' – odgovorio sam. Reče: 'Zar Uzvišeni Allah nije rekao:** *O vjernici, odazovite se Allahu i Poslaniku kada vas pozovu onome što će vam život osigurati...* **(El-Enfal, 24) Naučit ću te koja je najveličanstvenija sura u Kur'anu** – Halid je u nedoumici – **prije nego iziđem iz džamije.' Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, tvoje riječi (koje si obećao)!' On reče: '*El-Hamdu lillahi Rabbil-alemin* – to je sedam ajeta koji se ponavljaju, i Kur'an veličanstveni koji mi je dat.'"**[691]

٣٤٦. بَاب فَاتِحَةِ الْكِتَابِ

١٤٥٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ أُمُّ الْقُرْآنِ وَأُمُّ الْكِتَابِ وَالسَّبْعُ الْمَثَانِي.

١٤٥٨. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ أَخْبَرَنَا خَالِدٌ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ خُبَيْبِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ سَمِعْتُ حَفْصَ بْنَ عَاصِمٍ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي سَعِيدِ بْنِ الْمُعَلَّى: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِهِ وَهُوَ يُصَلِّي فَدَعَاهُ. قَالَ: فَصَلَّيْتُ ثُمَّ أَتَيْتُهُ. قَالَ فَقَالَ: مَا مَنَعَكَ أَنْ تُجِيبَنِي؟ قَالَ: كُنْتُ أُصَلِّي. قَالَ: أَلَمْ يَقُلِ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ) لَأُعَلِّمَنَّكَ أَعْظَمَ سُورَةٍ مِنَ الْقُرْآنِ، أَوْ فِي الْقُرْآنِ - شَكَّ خَالِدٌ - قَبْلَ أَنْ أَخْرُجَ مِنَ الْمَسْجِدِ. قَالَ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ قَوْلَكَ. قَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ هِيَ السَّبْعُ الْمَثَانِي الَّتِي أُوتِيتُ وَالْقُرْآنُ الْعَظِيمُ

---

691 Bilježe ga i El-Buhari, u *Sahihu* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima.*

347. Mišljenje onoga koji kaže da je ona od dugačkih sura

1459. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Džerir, prenijevši od El-A'meša, on od Muslima el-Betina, on do Seida b. Džubejra, a on od Ibn Abbasa: **"Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., je dato sedam ajeta koji se ponavljaju i oni su od dugih sura.**[692] **A Musau je dato šest ploča. Kada ih je Musa bacio, dvije su uzdignute, a ostale su četiri."**[693]

٣٤٧. بَاب مَنْ قَالَ هِيَ مِنَ الطُّوَلِ

١٤٥٩. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ مُسْلِمٍ الْبَطِينِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: أُوتِيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي الطُّوَلِ، وَأُوتِيَ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَام سِتًّا. فَلَمَّا أَلْقَى الْأَلْوَاحَ رُفِعَتْ ثِنْتَانِ وَبَقِيَ أَرْبَعٌ

348. O Ajetul-kursiji

1460. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Musenna, kog je obavijestio Abdul-A'la, prenijevši od Seida b. Ijasa, on od Ebus-Selila, on od Abdullaha b. Rebaha el-Ensarija, a on od Ubeja b. Ka'ba, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., upitao: **"'Ebu Munzire, koji je ajet iz Allahove Knjige, od ajeta koje ti poznaješ, najveličanstveniji?' Rekao sam: 'Allah i Njegov Poslanik, s.a.v.s., to najbolje znaju.' On opet upita: 'Ebu Munzire, koji je najveličanstveniji ajet iz Allahove Knjige od ajeta koje poznaješ?' 'Rekao sam:** *Allahu la ilahe illahu el-Hajjul-Kajjum.*' **On me potapša po grudima i reče: 'Neka ti to saznanje bude prijatno i od koristi.'"**[694]

٣٤٨. بَاب مَا جَاءَ فِي آيَةِ الْكُرْسِيِّ

١٤٦٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ إِيَاسٍ عَنْ أَبِي السَّلِيلِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَبَاحٍ الْأَنْصَارِيِّ عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَبَا الْمُنْذِرِ أَيُّ آيَةٍ مَعَكَ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ أَعْظَمُ؟ قَالَ قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: أَبَا الْمُنْذِرِ أَيُّ آيَةٍ مَعَكَ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ أَعْظَمُ؟ قَالَ قُلْتُ: (اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ). قَالَ: فَضَرَبَ فِي صَدْرِي وَقَالَ: لِيَهْنَ لَكَ يَا أَبَا الْمُنْذِرِ الْعِلْمُ

---

[692] En-Nesai je prenio, u *Sunenu*, sa pouzdanim senedom od Ibn Abbasa da sedam ajeta koji se ponavljaju spadaju u sedam dugih sura, a one su od početka El-Bekare do kraja sure El-A'raf.

[693] Kada se Musa vratio i vidio Izraelćane da se klanjaju zlatnom teletu, rasrdio se i u srdžbi je bacio ploče na kojima je bio ispisan Tevrat. Tada je Allah uzdigao dvije ploče, a ostavio četiri.

[694] Bilježi ga i Muslim u *Sahihu*.

349. O suri Es-Samed

1461. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Abdurrahmana b. Abdullaha b. Abdurrahmana, on od svoga oca, a on od Ebu Seida el-Hudrija: **"Jedan čovjek je čuo nekog kako uči suru *Kul huvallahu ehad*, ponavljajući je. Kada je osvanuo, došao je Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i spomenuo mu to, umajujući njenu vrijednost. Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: 'Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moj život, ona je ravna trećini Kur'ana.'"**[695]

٣٤٩. بَاب فِي سُورَةِ الصَّمَدِ

١٤٦١. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ: أَنَّ رَجُلًا سَمِعَ رَجُلًا يَقْرَأُ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ يُرَدِّدُهَا. فَلَمَّا أَصْبَحَ جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَ لَهُ وَكَأَنَّ الرَّجُلَ يَتَقَالُّهَا. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهَا لَتَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ

350. O surama El-Muavezetejn[696]

1462. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Amr b. es-Serh, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Muavije, on od El-Alaa b. el-Harisa, on od El-Kasima, Muavijinog štićenika, da je Ukbe b. Amir kazao: **"Na jednom putovanju sam sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., vodio njegovu devu. On me upita: 'Ukbe, hoćeš li da te podučim dvjema najboljim surama?'**[697] **Podučio**

٣٥٠. بَاب فِي الْمُعَوِّذَتَيْنِ

١٤٦٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ السَّرْحِ أَنْبَأَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مُعَاوِيَةُ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ الْحَارِثِ عَنِ الْقَاسِمِ مَوْلَى مُعَاوِيَةَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ: كُنْتُ أَقُودُ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَاقَتَهُ فِي السَّفَرِ فَقَالَ لِي: يَا عُقْبَةُ أَلَا أُعَلِّمُكَ خَيْرَ سُورَتَيْنِ قُرِئَتَا؟ فَعَلَّمَنِي

---

[695] En-Nevevi kaže: "U drugom predanju stoji da je Uzvišeni Allah podijelio Kur'an na tri dijela i učinio je da *Kul huvallahu ehad* bude jedan od tih dijelova." El-Munziri kaže: "Ovaj hadis znači da Kur'an obuhvaća tri oblasti: kazivanja, propise i Allahova svojstva – a *Kul huvallahu* ubuhvaća Allahova svojstva."

[696] El-Muavezetejn su sure El-Felek i En-Nas.

[697] En-Nevevi kaže da je ovaj hadis dokaz onima poput Ishaka b. Rahevejha i drugih, koji smatraju da je dozvoljeno istjecanje vrijednosti pojedinih dijelova Kur'ana u odnosu na druge. Ebul-Hasan el-Eš'ari, Ebu Bekr el-Bakilani i skupina učenjaka smatraju da nije dozvoljeno istjecati vrijednost pojedinih dijelova Kur'ana u odnosu na druge jer to ukazuje na njihovu manjkavost, a Kur'an nema

me je surama: ***Kul euzu birabbil-felek*** **i** ***Kul euzu birabbin-nas*****. Pošto je vidio da nisam mnogo oduševljen,[698] nakon što je odsjeo da klanja sabah-namaz sa ljudima, proučio ih je na sabahskom namazu. Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., završio namaz, okrenuo se preme meni i upitao me: 'Ukbe, šta misliš?'"[699]**

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ وَقُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ. قَالَ: فَلَمْ يَرَنِي سُرِرْتُ بِهِمَا جِدًّا. فَلَمَّا نَزَلَ لِصَلَاةِ الصُّبْحِ صَلَّى بِهِمَا صَلَاةَ الصُّبْحِ لِلنَّاسِ. فَلَمَّا فَرَغَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الصَّلَاةِ الْتَفَتَ إِلَيَّ فَقَالَ: يَا عُقْبَةُ كَيْفَ رَأَيْتَ

1463. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, kog je obavijestio Muhammed b. Seleme, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Seida b. Ebu Seida el-Makburija, on od svoga oca, da je Ukbe b. Amir kazao: **"Dok sam putovao sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., između El-Džuhfe[700] i El-Ebvaa,[701] zadesi nas vjetar i gusta tama. Allahov Poslanik, s.a.v.s., poče doviti:** *Utječem se Gospodaru svitanja i tražim zaštitu Gospodara ljudi...*, **pa reče: 'Ukbe, traži utočište pomoću njih, jer ga niko neće zatražiti sličnim riječima.' Čuo sam ga kada ih je učio dok nam je imamio u namazu."[702]**

١٤٦٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ النُّفَيْلِيُّ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَقَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ: بَيْنَا أَنَا أَسِيرُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ الْجُحْفَةِ وَالْأَبْوَاءِ إِذْ غَشِيَتْنَا رِيحٌ وَظُلْمَةٌ شَدِيدَةٌ. فَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَعَوَّذُ بِأَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ وَأَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ وَيَقُولُ: يَا عُقْبَةُ تَعَوَّذْ بِهِمَا. فَمَا تَعَوَّذَ مُتَعَوِّذٌ بِمِثْلِهِمَا. قَالَ: وَسَمِعْتُهُ يَؤُمُّنَا بِهِمَا فِي الصَّلَاةِ

---

manjkavosti. Ono što se, prema njihovom mišljenju, dopušta istjecati jeste mnoštvo sevapa koji su obećani za učenje pojedinih sura ili dijelova Kur'ana.

[698] Ja nisam pokazao veliku radost zbog kratkoće tih sura, pošto sam očekivao da će tako vrijedne sure biti dugačke.

[699] Bilježi ga En-Nesai u *Sunenu*.

[700] Mjesto Džuhfa je danas poznato kao Rabig.

[701] El-Ebva je brdo između Mekke i Medine po kome je prozvato selo u kome je umrla Muhammedova, s.a.v.s., majka. Između El-Džuhfe i El-Ebva je oko dvadeset ili trideset milja.

[702] Ove dvije sure su objavljene u momentu kada je neki Jevrej postavio Muh - mmedu, a.s., sihr. Uzvišeni Allah je poslao dva meleka, Džibrila i Azraila, da,

351. Mustehab je učiti Kur'an melodičnim glasom

٣٥١. بَاب اسْتِحْبَابِ التَّرْتِيلِ فِي الْقِرَاءَةِ

1464. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Sufjana, on od Asima b. Behdela, ovaj od Zirra, a on od Abdullaha b. Amra: **"Učaču Kur'ana će se reći: 'Uči i uzdiži se na više stepene (u Džennetu), i izgovaraj (Kur'an) pažljivo i melodično, kao što si ga izgovarao na dunjaluku! Tvoje mjesto[703] će imati stepen shodno posljednjem ajetu koji si proučio (na dunjaluku)!'"**[704]

١٤٦٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنِي عَاصِمُ بْنُ بَهْدَلَةَ عَنْ زِرٍّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يُقَالُ لِصَاحِبِ الْقُرْآنِ اقْرَأْ وَارْتَقِ وَرَتِّلْ كَمَا كُنْتَ تُرَتِّلُ فِي الدُّنْيَا فَإِنَّ مَنْزِلَكَ عِنْدَ آخِرِ آيَةٍ تَقْرَؤُهَا

1465. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, kog je obavijestio Džerir, prenijevši od Katadea, koji je pitao Enesa za Vjerovjesnikovo učenje, pa je ovaj rekao: **"Izgovarao je svaki medd, tj. dužinu."**

١٤٦٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ: سَأَلْتُ أَنَسًا عَنْ قِرَاءَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَقَالَ: كَانَ يَمُدُّ مَدًّا

1466. ISPRIČAO NAM JE Jezid b. Halid b. Mevhib er-Remli, kog je obavijestio El-Lejs, prenijevši od Ibn Ebu Mulejkea, **da je Ja'la b. Memlek pitao Ummu Selemu za učenje i noćni namaz Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa je odgovorila: "Zašto pitate za njegov**

١٤٦٦. حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ خَالِدِ بْنِ مَوْهَبٍ الرَّمْلِيُّ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ يَعْلَى بْنِ مَمْلَكٍ: أَنَّهُ سَأَلَ أُمَّ سَلَمَةَ عَنْ قِرَاءَةِ رَسُولِ اللَّهِ (النَّبِيِّ) صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَصَلَاتِهِ فَقَالَتْ: وَمَا

učeći ove dvije sure, izliječe Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Ovo su jedine dvije sure u Kur'anu čiji se cjelokupni tekst uči radi traženja spasa i zaštite. Zato se i nazivaju El-Muavezetejn.

[703] El-Hattabi veli: "U jednom eseru stoji da je broj ajeta u Kur'anu proporcionalan broju stepena u Džennetu. Zato se kaže da će učač Kur'ana imati onoliki stepen u Džennetu koliko je učio Kur'an. Ko bude često učio cijeli Kur'an, dosegnut će najviši stepen u Džennetu, naravno, ukoliko bude živio u skladu sa Kur'anom."

[704] Bilježe ga i Et-Tirmizi u *Džami'u* i Ibn Madže u *Sunenu*. Et-Tirmizi je za njega rekao da je hasenun-sahihun.

لَكُمْ وَصَلَاتَهُ .كَانَ يُصَلِّي وَيَنَامُ قَدْرَ مَا صَلَّى. ثُمَّ يُصَلِّي قَدْرَ مَا نَامَ. ثُمَّ يَنَامُ قَدْرَ مَا صَلَّى حَتَّى يُصْبِحَ. وَنَعَتَتْ قِرَاءَتَهُ فَإِذَا هِيَ تَنْعَتُ قِرَاءَتَهُ حَرْفًا حَرْفًا

namaz kada niste u stanju klanjati kao on? On bi klanjao, onda bi spavao onoliko vremena koliko je proveo u namazu. Potom bi ustao i klanjao onoliko vremena koliko je proveo u spavanju, a potom bi spavao onoliko vremena koliko je proveo u namazu. Tako je radio sve do svanuća." Potom je podrobno opisala njegovo učenje, od riječi do riječi.[705]

١٤٦٧. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُغَفَّلٍ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ وَهُوَ عَلَى نَاقَةٍ يَقْرَأُ بِسُورَةِ الْفَتْحِ وَهُوَ يُرَجِّعُ

1467. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Muavije b. Kurrea, da je Abdullah b. Mugaffel kazao: **"Na dan Oslobođenja Mekke sam vidio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., gdje na devi uči suru El-Feth, ponavljajući je."**[706]

١٤٦٨. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ طَلْحَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْسَجَةَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: زَيِّنُوا الْقُرْآنَ بِأَصْوَاتِكُمْ

1468. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Džerir, prenijevši od El-A'meša, on od Talhe, on od Abdurrahmana b. Avsedžea, a on od El-Beraa b. Aziba, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ukrasite Kur'an vašim glasovima."**[707]

١٤٦٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ وَقُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَيَزِيدُ بْنُ خَالِدِ بْنِ مَوْهَبٍ الرَّمْلِيُّ بِمَعْنَاهُ أَنَّ اللَّيْثَ حَدَّثَهُمْ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي نَهِيكٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ. وَقَالَ يَزِيدُ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ. وَقَالَ قُتَيْبَةُ: هُوَ فِي كِتَابِي عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: قَالَ

1469. ISPRIČALI SU NAM Ebul-Velid et-Tajalisi, Kutejbe b. Seid i Jezid b. Halid b. Mevhib er-Remli, prenijevši od El-Lejsa, slično značenje, on od Abdullaha b. Ebu Mulejkea, on od Ubejdullaha b. Ebu Nehika, a on od Sa'da b. Ebu Vekkasa. Jezid je prenio od Ibn Ebu Mulejkea, a on od Seida b. Ebu Seida – Kutejbe kaže: to je u mojoj knjizi od Seida b. Seida – da je Allahov Poslanik,

[705] Bilježe ga i Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu.*

[706] Bilježe ga u *El-Kutubus-Sitteu* svi, osim Ibn Madžea.

[707] Bilježe ga i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima.*

s.a.v.s., rekao: **"Nama ne pripada onaj koji melodično ne uči Kur'an."**

رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَيْسَ **مِنَّا مَنْ لَمْ يَتَغَنَّ بِالْقُرْآنِ.**

1470. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Sufjan b. Ujejne, prenijevši od Amra, on od Ebu Mulejkea, on od Ubejdullaha b. Ebu Nehika, a on od Sa'da, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao – slično prethodnom hadisu.

١٤٧٠. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي نَهِيكٍ عَنْ سَعْدٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **مِثْلَهُ**

1471. ISPRIČAO NAM JE Abdul-A'la b. Hammad, kog je obavijestio Abduldžebbar b. el-Verd, prenijevši od Ibn Ebu Mulejkea, da je Abdul-A'la b. Ebu Jezid kazao: **"Ebu Lubabe naiđe pored nas. Slijedili smo ga dok ne uđe u kuću. Uđosmo kod njega, a bio je čovjek trošne kuće i neugledne vanjštine. Kazao je: 'Čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da veli: 'Ne pripada nam onaj koji Kur'an ne uči lijepim glasom.''"**

Upitao sam Ibn Ebu Mulejkea: "Ebu Muhammede, a šta ako čovjek nema lijep glas?" On reče: "Neka ga uljepša koliko je u stanju."[708]

١٤٧١. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ الْوَرْدِ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي مُلَيْكَةَ يَقُولُ قَالَ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي يَزِيدَ: **مَرَّ بِنَا أَبُو لُبَابَةَ فَاتَّبَعْنَاهُ حَتَّى دَخَلَ بَيْتَهُ. فَدَخَلْنَا عَلَيْهِ فَإِذَا رَجُلٌ رَثُّ الْبَيْتِ، رَثُّ الْهَيْئَةِ، فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَتَغَنَّ بِالْقُرْآنِ.** قَالَ فَقُلْتُ لِابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ: يَا أَبَا مُحَمَّدٍ أَرَأَيْتَ إِذَا لَمْ يَكُنْ حَسَنَ الصَّوْتِ؟ قَالَ: يُحَسِّنُهُ مَا اسْتَطَاعَ.

1472. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Sulejman el-Enbari, prenijevši od Vekia i Ibn Ujejnea: **"...pjevuši ga tokom učenja."**

١٤٧٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْأَنْبَارِيُّ قَالَ قَالَ وَكِيعٌ وَابْنُ عُيَيْنَةَ: **يَعْنِي يَسْتَغْنِي بِهِ**

1473. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Davud el-Mehri, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Omera b. Malika i Hajvea, oni od Ibnul-Hada, on od Muhammeda b. Ibrahima b. el-Harisa, on od Ebu Selemea b. Abdurrahmana, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao. **"Allah**

١٤٧٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْمَهْرِيُّ أَنْبَأَنَا ابْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ مَالِكٍ وَحَيْوَةُ عَنِ ابْنِ الْهَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

[708] Iz spomenutih se hadisa, veli Abadi, zaključuje da je Kur'an lijepo učiti m - lodičnim i uljepšanim glasom. Nije lijepo recitirati ga kao što se recitiraju stihovi.

nije ništa tako slušao kao što je slušao melodičan Vjerovjesnikov, s.a.v.s., glas dok bi glasno učio Kur'an."[709]

وَسَلَّمَ قَالَ: مَا أَذِنَ اللَّهُ لِشَيْءٍ مَا أَذِنَ لِنَبِيٍّ حَسَنِ الصَّوْتِ يَتَغَنَّى بِالْقُرْآنِ يَجْهَرُ بِهِ

352. Oštro upozorenje onome koji upamti Kur'an, a potom ga zaboravi

٣٥٢. بَاب التَّشْدِيدِ فِيمَنْ حَفِظَ الْقُرْآنَ ثُمَّ نَسِيَهُ

1474. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Ala, kog je obavijestio Ibn Idris, prenijevši od Jezida b. Ebu Zijada, on od Isaa b. Faida, a on od Sa'da b. Ubadea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Koja god osoba uči Kur'an, pa ga potom zaboravi, sakata će sresti Allaha na Sudnjem danu."**[710]

١٤٧٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ أَخْبَرَنَا (أَنْبَأَنَا) ابْنُ إِدْرِيسَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ عَنْ عِيسَى بْنِ فَائِدٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا مِنِ امْرِئٍ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ ثُمَّ يَنْسَاهُ إِلَّا لَقِيَ اللَّهَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَجْذَمَ.

353. Kur'an je objavljen na sedam harfova

٣٥٣. بَاب أُنْزِلَ الْقُرْآنُ عَلَى سَبْعَةِ أَحْرُفٍ

1475. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Ibn Šihaba, on od Urvea b. Ez-Zubejra, a on od Abdurrahmana b. Abdulkaria, da Omer b. el-Hattab veli: **"Čuo sam Hišama b. Hakima b. Hizama kada suru El-Furkan uči drugačije nego što sam je ja učio, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., mi je pokazao kako se ona uči. Htio sam odmah otići do njega (da sa njim to raspravim), a onda sam sačekao dok ne završi sa učenjem. Pošto je završio**

١٤٧٥. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدٍ الْقَارِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ عُمَرَ ابْنَ الْخَطَّابِ يَقُولُ: سَمِعْتُ هِشَامَ بْنَ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ يَقْرَأُ سُورَةَ الْفُرْقَانِ عَلَى غَيْرِ مَا أَقْرَؤُهَا وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقْرَأَنِيهَا. فَكِدْتُ أَنْ أَعْجَلَ عَلَيْهِ، ثُمَّ أَمْهَلْتُهُ حَتَّى انْصَرَفَ.

---

[709] Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

[710] Et-Tirmizi u *Džami'u*, bilježi od Enesa b. Malika da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Pokazani su mi sevapi mojih sljedbenika, čak i za trun koji osoba izbaci iz džamije, a pokazani su mi i grijesi mojih sljedbenika. Nisam vidio većega grijeha od toga da neko nauči suru ili ajet iz Kur'ana, pa da ga potom zaboravi."** El-Mubarekfuri kaže: "Većeg grijeha iz kategorije malih grijeha nema."

sa učenjem, stegoh ga ogrtačem i dovedoh Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, čuo sam ovoga gdje uči suru El-Furkan drugačije od onoga kako si me podučio.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., mu reče: 'Uči.', i on je proučio onako kako sam ga ja čuo, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Ovako je objavljena.' Onda meni reče: 'Uči.', i kada sam proučio, on reče: 'I ovako je objavljena'. Zatim reče: 'Ovaj Kur'an je objavljen na sedam harfova, pa učite harfom koji je za vas najlakši.'"[711]

ثُمَّ لَبَّبْتُهُ بِرِدَائِهِ فَجِئْتُ بِهِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي سَمِعْتُ هَذَا يَقْرَأُ سُورَةَ الْفُرْقَانِ عَلَى غَيْرِ مَا أَقْرَأْتَنِيهَا. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اقْرَأْ فَقَرَأَ الْقِرَاءَةَ الَّتِي سَمِعْتُهُ يَقْرَأُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَكَذَا أُنْزِلَتْ. ثُمَّ قَالَ لِيَ: اقْرَأْ. فَقَرَأْتُ فَقَالَ: هَكَذَا أُنْزِلَتْ. ثُمَّ قَالَ: إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ أُنْزِلَ عَلَى سَبْعَةِ أَحْرُفٍ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ.

1476. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Jahja b. Faris, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma'mera, da je Ez-Zuhri

١٤٧٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ فَارِسٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَنْبَأَنَا مَعْمَرٌ قَالَ قَالَ

[711] Učenjaci su se razišli u pogledu shvaćanja ovog hadisa. Većina smatra da se pod sedam harfova misli na sedam najpoznatijih narječja kojima su govorila arapska plemena. Po Ebu Ubejdeovom mišljenju, to su plemena: Kurejš, Huzejl, Sekif, Hevazin, Kinane, Temim i Jemen.

Pod sintagmom *sedam harfova* podrazumijeva se, smatra Ibn Džerir et-Taberi, upotreba sinonima neke riječi, ali jedino prema Objavi. To je predstavljalo olakšicu za narod, jer je mogao učiti Kur'an onako kako ga je čuo od Vjerovjesnika, s.a.v.s. Međutim, kada je prestao uzrok zbog kog je to bilo dozvoljeno, kada se pismenost raširila, a narod navikao na pamćenje Kur'ana, prestala je i potreba za ovim.

Glasoviti karija, Ibn Džezeri, govoreći o sedam harfova, kaže: "Ja sam, ima već trideset godina, smatrao ovaj hadis teškim i razmišljao o njegovom sadržaju, dok nisam došao do ovog mišljenja, koje bi, uz Allahovu pomoć, moglo biti ispravno. Analizirao sam sve kiraete, bili oni mutevatir ili ne, pa sam zaključio da se svi mogu svesti na sedam tipova promjena, i nema nijednog kiraeta koji ne bi spadao u jedan od tih sedam tipova."

Ima učenjaka koji zastupaju mišljenje da je ovaj termin u hadisu muškil i mutešabih, tj. vrlo teško razumljiv, te se ne može precizno odrediti šta se time mislilo. Es-Sujuti, u komentaru En-Nesaijevog *Sunena*, govoreći o hadisu u kome je spomenuto *sedam harfova*, kaže: "Ja smatram da ovaj hadis spada u skupinu mutešabih hadisa čije se pravo značenje teško može spoznati."

rekao: "Učenja na ovih (sedam) harfova odražavaju isti smisao i ne mijenjaju značenje u pogledu halala i harama."

الزُّهْرِيُّ: إِنَّمَا هَذِهِ الْأَحْرُفُ فِي الْأَمْرِ الْوَاحِدِ لَيْسَ تَخْتَلِفُ فِي حَلَالٍ وَلَا حَرَامٍ

1477. ISPRIČAO NAM JE Ebulvelid et-Tajalisi, kog je obavijestio Hemmam b. Jahja, prenijevši od Katadea, on od Jahjaa b. Ja'mura, on od Sulejmana b. Sureda el-Huzaija, a on od Ubeja b. Ka'ba, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Ubeje, pokazan mi je (način) učenja Kur'ana. Upitan sam: 'Hoćeš li ga učiti na jedan harf ili na dva harfa?' Melek, koji je bio sa mnom, reče: 'Reci: 'Na dva harfa.", i ja rekoh: 'Na dva harfa.' Upitan sam: 'Hoćeš li na dva, ili na tri harfa?' Melek, koji je bio sa mnom, reče: 'Reci: 'Na tri harfa.", i ja rekoh: 'Na tri harfa.' – i sve tako dok ne spomenu sedam harfova, a onda mi reče: 'U (objavi Kur'ana) na sedam harfova je samo korist (i lijek za vjernike) i dokaz (za nevjernike). Neće smetati ukoliko umjesto riječi** *semian alima* **budeš izgovario riječi** *azizen hakima***, a smetat će ukoliko ajet kazne završiš riječima milosti, ili ajet milosti riječima kazne.'"**[712]

١٤٧٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ أَخْبَرَنَا هَمَّامُ بْنُ يَحْيَى عَنْ قَتَادَةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ يَعْمَرَ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ صُرَدٍ الْخُزَاعِيِّ عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا أُبَيُّ إِنِّي أُقْرِئْتُ الْقُرْآنَ. فَقِيلَ لِي: عَلَى حَرْفٍ أَوْ حَرْفَيْنِ. فَقَالَ الْمَلَكُ الَّذِي مَعِي: قُلْ عَلَى حَرْفَيْنِ. قُلْتُ: عَلَى حَرْفَيْنِ. فَقِيلَ لِي: عَلَى حَرْفَيْنِ أَوْ ثَلَاثَةٍ؟ فَقَالَ الْمَلَكُ الَّذِي مَعِي: قُلْ عَلَى ثَلَاثَةٍ. قُلْتُ: عَلَى ثَلَاثَةٍ حَتَّى بَلَغَ سَبْعَةَ أَحْرُفٍ ثُمَّ قَالَ: لَيْسَ مِنْهَا إِلَّا شَافٍ كَافٍ إِنْ قُلْتَ سَمِيعًا عَلِيمًا عَزِيزًا حَكِيمًا مَا لَمْ تَخْتِمْ آيَةَ عَذَابٍ بِرَحْمَةٍ أَوْ آيَةَ رَحْمَةٍ بِعَذَابٍ

---

[712] Iz ovog hadisa zaključujemo da objava Kur'ana na sedam harfova predstavlja samo korist vjernicima, jer će lakše savladati njegovo učenje i razumjeti njegovo značenje ukoliko ga budu mogli učiti na svom narječju, a predstavlja još jedan dokaz nevjernicima da je ono što Vjerovjesnik, a.s., govori istina, jer on ove stvari nije mogao znati bez Objave. Te različitosti u učenju ne ogledaju se u ključnim riječima, koje bi promijenile smisao Kur'ana, kao kada bi riječ *milost* zamijenio riječju *kazna* i obrnuto, nego se ogledaju u tome da se umjesto jednog Allahovog svojstva upotrijebi drugo, koje neće promijeniti značenje teksta Kur'ana.

1478. ISPRIČAO NAM JE Ibnul-Musenna (Muhammed b. el-Musenna) kog je obavijestio Muhammed b. Džafer, prenijevši od Šu'bea, on od El-Hakema, on od Mudžahida, on od Ibn Ebu Lejlaa, a on od Ubeja b. Ka'ba: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je bio kod lokve plemena Benu Gifar kada mu je došao Džibril i rekao: 'Allah ti naređuje da svoje sljedbenike podučiš (učenju Kur'ana) na jedan harf.' On reče: 'Molim od Allaha Njegov oprost, moji sljedbenici to nisu u stanju.' Zatim mu dođe drugi put i spomenu isto, i sve tako dok ne dođe do sedam harfova. Tada reče: 'Allah ti naređuje da svoje sljedbenike podučiš (učenju Kur'ana) na sedam harfova; na koji god harf budu učili, ispravno će proučiti.'"**[713]

١٤٧٨. حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ عِنْدَ أَضَاةِ بَنِي غِفَارٍ فَأَتَاهُ جِبْرِيلُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكَ أَنْ تُقْرِئَ أُمَّتَكَ عَلَى حَرْفٍ. قَالَ أَسْأَلُ اللَّهَ مُعَافَاتَهُ وَمَغْفِرَتَهُ إِنَّ أُمَّتِي لَا تُطِيقُ ذَلِكَ. ثُمَّ أَتَاهُ ثَانِيَةً فَذَكَرَ نَحْوَ هَذَا حَتَّى بَلَغَ سَبْعَةَ أَحْرُفٍ. قَالَ: إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكَ أَنْ تُقْرِئَ أُمَّتَكَ عَلَى سَبْعَةِ أَحْرُفٍ فَأَيُّمَا حَرْفٍ قَرَءُوا عَلَيْهِ فَقَدْ أَصَابُوا

354. O dovi

٣٥٤. بَاب الدُّعَاءِ

1479. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Mensura, on od Zerra, on od Jusejea el-Hadremija,[714] on od Nu'mana b. Bešira, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Dova je najbolji vid ibadeta." Potom reče:** *Gospodar vaš je rekao: "Pozovite Me i zamolite, Ja ću vam se odazvati!"* **(Gafir, 60)**

١٤٧٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ ذَرٍّ عَنْ يُسَيْعٍ الْحَضْرَمِيِّ عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ. (قَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ)

1480. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Šu'bea, on od Zijada b. Mihraka, on od Ebu Nuamea,

١٤٨٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنْ زِيَادِ بْنِ مِخْرَاقٍ عَنْ أَبِي نَعَامَةَ عَنِ ابْنٍ لِسَعْدٍ قَالَ: سَمِعَنِي

[713] Bilježe ga i Muslim u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu*.

[714] Juseje b. Ma'dan el-Hadremi el-Kindi el-Kufi je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je trećoj generaciji. Prenio je hadise od Alije b. Ebu Taliba i Nu'mana b. Bešira. Od njega je hadise prenosio Zerr b. Abdullah el-Murhibi.

da je Ibn Sa'd kazao: **"Jednom prilikom me je otac čuo da učim:** *Allahumme inni eselukel-džennete ve neimeha ve behdžeteha ve keze ve keza, ve euzu bike minen-nari ve selasiliha ve aglaliha ve keza ve keza/Allahu, podari mi Džennet i njegove blagodati i ljepote, i to i to, a utječem Ti se od Džehennema i njegovih sindžira i negovih okova, i toga i toga*, **pa mi reče: 'Sine moj, čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je kazao: 'Doći će narod koji će pretjerivati u dovi. Čuvaj se da ne budeš od njih. Ako ti bude dat Džennet, bit će ti dato svako dobro u njemu, a ako budeš zaštićen od Džehennema, bit ćeš zaštićen i svakog zla u njemu.'"**

أَبِي وَأَنَا أَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ وَنَعِيمَهَا وَبَهْجَتَهَا وَكَذَا وَكَذَا. وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ وَسَلَاسِلِهَا وَأَغْلَالِهَا وَكَذَا وَكَذَا. فَقَالَ يَا بُنَيَّ إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: سَيَكُونُ قَوْمٌ يَعْتَدُونَ فِي الدُّعَاءِ. فَإِيَّاكَ أَنْ تَكُونَ مِنْهُمْ. إِنَّكَ إِنْ أُعْطِيتَ الْجَنَّةَ أُعْطِيتَهَا وَمَا فِيهَا مِنَ الْخَيْرِ. وَإِنْ أُعِذْتَ مِنَ النَّارِ أُعِذْتَ مِنْهَا وَمَا فِيهَا مِنَ الشَّرِّ

1481. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Abdullah b. Jezid, prenijevši od Hajvea, on od Ebu Hani Humejda b. Hanija, ovaj od Ebu Ali Amra b. Malika, on od ashaba Fedalea b. Ubejda: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je čuo nekog čovjeka kako u namazu uči dovu, ne spomenuvši (u njoj) ni riječi slave ni riječi zahvale Allahu, niti je donio salavat na Vjerovjesnika, s.a.v.s. Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Ovaj je požurio.' Potom ga pozva i reče mu, ili nekom drugom: 'Kada dovite, počnite sa slavljenjem svoga Gospodara (sa zahvalom Allahu) i pohvalom na Njega, potom donesite salavat na Vjerovjesnika, s.a.v.s., a nakon toga tražite šta hoćete.'"**[715]

١٤٨١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ أَخْبَرَنَا حَيْوَةُ أَخْبَرَنِي أَبُو هَانِئٍ حُمَيْدُ بْنُ هَانِئٍ: أَنَّ أَبَا عَلِيٍّ عَمْرَو بْنَ مَالِكٍ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ فَضَالَةَ بْنَ عُبَيْدٍ صَاحِبَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: سَمِعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا يَدْعُو فِي صَلَاتِهِ. لَمْ يُمَجِّدِ اللَّهَ وَلَمْ يُصَلِّ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَجِلَ هَذَا. ثُمَّ دَعَاهُ فَقَالَ لَهُ: أَوْ لِغَيْرِهِ: إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فَلْيَبْدَأْ بِتَمْجِيدِ رَبِّهِ وَالثَّنَاءِ عَلَيْهِ. ثُمَّ يُصَلِّي عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ يَدْعُو بَعْدُ بِمَا شَاءَ

---

[715] Bilježe ga i Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu*.

1482. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Abdullah, kog je obavijestio Jezid b. Harun, prenijevši od El-Esveda b. Šejbana, on od Ebu Nevfela, a on od Aiše: **“Allahov Poslanik, s.a.v.s., je volio učiti sveobuhvatne dove, a druge je ostavljao.”**

١٤٨٢. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ عَنِ الْأَسْوَدِ بْنِ شَيْبَانَ عَنْ أَبِي نَوْفَلٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْتَحِبُّ الْجَوَامِعَ مِنَ الدُّعَاءِ وَيَدَعُ مَا سِوَى ذَلِكَ

1483. ISPRIČAO NAM JE El-Ka’nebi, prenijevši od Malika, on od Ebuz-Zinada, on od El-A’redža, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **“Nipošto ne govorite:** *Allahu, oprosti mi ako hoćeš, Allahu, smiluj mi se ako hoćeš*, **nego odlučno molite, a Njega niko ne može primorati na nešto što On neće; On čini što hoće.”**[716]

١٤٨٣. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي إِنْ شِئْتَ. اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي إِنْ شِئْتَ. لِيَعْزِمِ الْمَسْأَلَةَ فَإِنَّهُ لَا مُكْرِهَ لَهُ

1484. ISPRIČAO NAM JE El-Ka’nebi, prenijevši od Malika, on od Ibn Šihaba, on od Ebu Ubejdea, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **“Svakom će biti primljena dova ukoliko ne požuruje njeno uslišanje, govoreći: ‘Molio sam, ali mi nije uslišano.’”**[717]

١٤٨٤. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يُسْتَجَابُ لِأَحَدِكُمْ مَا لَمْ يَعْجَلْ فَيَقُولُ: قَدْ دَعَوْتُ فَلَمْ يُسْتَجَبْ لِي

1485. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, njega je obavijestio Abdulmelik b. Muhammed b. Ejmen, prenijevši od Abdullaha b. Jakuba b. Ishaka, on od osobe koja mu je prenijela od Muhammeda b. Ka’ba el-Kurezija, ovaj od Abdullaha b. Abbasa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **“Ne zastirite zidove.**[718] **Ko pogleda**

١٤٨٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَيْمَنَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَعْقُوبَ بْنِ إِسْحَقَ عَمَّنْ حَدَّثَهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ الْقُرَظِيِّ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا

---

[716] Ovaj hadis u *El-Kutubus-Sitteu* bilježe svi autori.

[717] To znači da će svaka dova za koju budu ispunjeni traženi uvjeti biti uslišana kod Allaha, dž.š., ukoliko se ne požuruje sa njenim uslišanjem.

[718] Oholi mušrici su prakticirali da zidove prekrivaju posebnim krpama kako bi

u knjigu[719] svoga brata bez njegovog dopuštenja, pogledao je u vatru. Tražite od Allaha okrenuvši unutrašnjost dlanova prema gore, a ne tražite od Njega okrenuvši ih prema dolje. Kada završite, potarite njima lice."[720]

تَسْتُرُوا الْجُدُرَ. مَنْ نَظَرَ فِي كِتَابِ أَخِيهِ بِغَيْرِ إِذْنِهِ فَإِنَّمَا يَنْظُرُ فِي النَّارِ. سَلُوا اللَّهَ بِبُطُونِ أَكُفِّكُمْ. وَلَا تَسْأَلُوهُ بِظُهُورِهَا. فَإِذَا فَرَغْتُمْ فَامْسَحُوا بِهَا وُجُوهَكُمْ.

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis je prenesen sa više seneda od Muhammeda b. Ka'ba i svi su slabi. Ovaj je najbolji, ali je i on slab."

قَالَ أَبُو دَاوُد: رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ مِنْ غَيْرِ وَجْهٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ كُلُّهَا وَاهِيَةٌ وَهَذَا الطَّرِيقُ أَمْثَلُهَا وَهُوَ ضَعِيفٌ أَيْضًا

1486. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Abdulhamid el-Behrani, koji prenosi od Ismaila b. Ajjaša, ovaj od Damdama, prenijevši od Šurejha, on od Ebu Zabjea, ovaj od Bahrijjea es-Sekunija, on od Malika b. Jesara es-Sekunija, a on od El-Avfija, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Kada molite Allaha, molite Ga okrenuvši dlanove na gore, a ne okrenuvši ih dolje."**

١٤٨٦. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ الْبَهْرَانِيُّ قَالَ قَرَأْتُهُ فِي أَصْلِ إِسْمَعِيلَ يَعْنِي ابْنَ عَيَّاشٍ حَدَّثَنِي ضَمْضَمٌ عَنْ شُرَيْحٍ أَخْبَرَنَا أَبُو ظَبْيَةَ أَنَّ أَبَا بَحْرِيَّةَ السَّكُونِيَّ حَدَّثَهُ عَنْ مَالِكِ بْنِ يَسَارٍ السَّكُونِيِّ ثُمَّ الْعَوْفِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا سَأَلْتُمُ اللَّهَ فَاسْأَلُوهُ بِبُطُونِ أَكُفِّكُمْ وَلَا تَسْأَلُوهُ بِظُهُورِهَا.

Ebu Davud kaže: "Sulejman b. Abdulhamid je rekao: 'Prema našem mišljenju, Malik b. Jesar je ashab.'"

قَالَ أَبُو دَاوُد: وَقَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ: لَهُ عِنْدَنَا صُحْبَةٌ يَعْنِي مَالِكَ بْنَ يَسَارٍ

1487. ISPRIČAO NAM JE Ukbe b. Mukrim, kog je obavijestio Selm b. Kutejbe, prenijevši od Omera b. Nibhana, on od Katadea, da je Enes b. Malik kazao: **"Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je, prilikom učenja dove, dlanove okretao ovako: i gore i dolje."**[721]

١٤٨٧. حَدَّثَنَا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ أَخْبَرَنَا سَلْمُ بْنُ قُتَيْبَةَ عَنْ عُمَرَ بْنِ نَبْهَانَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْعُو هَكَذَا بِبَاطِنِ كَفَّيْهِ وَظَاهِرِهِمَا

---

ih ukrasili. Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranjuje ovakav vid ukrašavanja zidova.

[719] El-Hattabi smatra da se ovdje misli na knjigu u kojoj su napisane povjerljive stvari za koje autor ne želi da ih iko zna.

[720] Bilježi ga i Ibn Madže u *Sunenu*.

[721] Abadi smatra da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., okretao dlanove prema dolje prilikom učenja dove za kišu. El-Munziri smatra da je ovaj hadis slab jer je u

1488. ISPRIČAO NAM JE Muemmel b. el-Fadl el-Harrani, kog je obavijestio Isa b. Junus, prenijevši od Džafera b. Mejmuna, prodavca vunenih prekrivača, on od Ebu Osmana, ovaj od Selmana, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Allah je mnogo stidljiv i plemenit; On se stidi vratiti prazne ruke robu koji Mu ih je pružio."**[722]

١٤٨٨. حَدَّثَنَا مُؤَمَّلُ بْنُ الْفَضْلِ الْحَرَّانِيُّ أَخْبَرَنَا عِيسَى يَعْنِي ابْنَ يُونُسَ أَخْبَرَنَا جَعْفَرٌ يَعْنِي ابْنَ مَيْمُونٍ صَاحِبَ الْأَنْمَاطِ حَدَّثَنِي أَبُو عُثْمَانَ عَنْ سَلْمَانَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ رَبَّكُمْ حَيِيٌّ كَرِيمٌ يَسْتَحْيِي مِنْ عَبْدِهِ إِذَا رَفَعَ يَدَيْهِ إِلَيْهِ أَنْ يَرُدَّهُمَا صِفْرًا

1489. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Vuhejb b. Halid, prenijevši od El-Abbasa b. Abdullaha b. Ma'beda b. el-Abbasa b. Abdulmuttaliba, on od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa: **"Mustehab je kod traženja da digneš ruke naspram ramena ili slično, dok je kod traženja oprosta lijepo da pokažeš jednim prstom.**[723] **Poniznost se izražava tako da (kod dove) ispružiš obje ruke (i to tako da se ukaže bjelina ispod pazuha)."**

١٤٨٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا وُهَيْبٌ يَعْنِي ابْنَ خَالِدٍ حَدَّثَنِي الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَعْبَدِ بْنِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: الْمَسْأَلَةُ أَنْ تَرْفَعَ يَدَيْكَ حَذْوَ مَنْكِبَيْكَ أَوْ نَحْوَهُمَا. وَالِاسْتِغْفَارُ أَنْ تُشِيرَ بِأُصْبُعٍ وَاحِدَةٍ. وَالِابْتِهَالُ أَنْ تَمُدَّ يَدَيْكَ جَمِيعًا.

1490. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Osman, kog je obavijestio Sufjan, da je Abbas b. Abdullah b. Ma'bed b. Abbas kazao: **"Poniznost se ispoljava ovako." – pa je podigao ruke okrenuvši njihovu spoljašnjost prema licu.**

١٤٩٠. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنِي عَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَعْبَدِ بْنِ عَبَّاسٍ بِهَذَا الْحَدِيثِ قَالَ فِيهِ: وَالِابْتِهَالُ هَكَذَا وَرَفَعَ يَدَيْهِ وَجَعَلَ ظُهُورَهُمَا مِمَّا يَلِي وَجْهَهُ.

1491. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Jahja b. Faris, kog je obavijestio Ibrahim b. Hamza, preniješi od Abdulaziza b. Muhammeda, on od El-Abbasa b. Abdullaha b.

١٤٩١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ يَحْيَى بْنِ فَارِسٍ أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ

---

njegovom senedu Omer b. Nebhan el-Basri, čije hadise učenjaci nisu prihvaćali kao valjane argumente.

[722] Bilježe ga i Et-Tirmizi u *Džami'u* i Ibn Madže u *Sunenu*. Et-Tirmizi je za njega rekao da je hasenun-garibun.

[723] Pokazivanjem jednim prstom je svjedočenje da je Allah Jedan.

Ma'beda b. el-Abbasa, on od svoga brata Ibrahima b. Abdullaha, a on od Ibn Abbasa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao –slično prethodnom hadisu.

اللَّهِ بْنِ مَعْبَدِ بْنِ عَبَّاسٍ عَنْ أَخِيهِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فَذَكَرَ نَحْوَهُ

1492. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Ibn Lehia, prenijevši od Hafsa b. Hašima b. Utbea b. Ebu Vekkasa, on od Es-Saiba b. Jezida, a on od svoga oca: **"Kada bi Vjerovjesnik, s.a.v.s., podigao ruke prilikom dove, (nakon završetka) bi njima potrao lice."**

١٤٩٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ حَفْصِ بْنِ هَاشِمِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا دَعَا فَرَفَعَ يَدَيْهِ مَسَحَ وَجْهَهُ بِيَدَيْهِ

1493. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Malika b. Migvela, on od Abdullaha b. Burejdea, a on od svoga oca: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je čuo nekog čovjeka kada je rekao:** *Allahumme inni es'eluke enni ešhedu enneke entellahu la ilahe illa intel-Ehadus-Samedu ellezi lem jelid velem juled ve lem jekun lehu kufuven ehad/Allahu, molim Te svjedočeći da si samo Ti Bog i da drugog boga, osim Tebe, nema. Ti si Jedan. Ti si Utočište svakom, nisi rodio niti si rođen, i niko Ti ravan nije,* **pa je rekao: 'Zamolio si Allaha imenom kojim, ako se (nešto) zatraži, bude dato, a ako se zamoli, bude uslišano.'"**[724]

١٤٩٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ مَالِكِ بْنِ مِغْوَلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَمِعَ رَجُلًا يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ أَنِّي أَشْهَدُ أَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْأَحَدُ الصَّمَدُ الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ. فَقَالَ: لَقَدْ سَأَلْتَ اللَّهَ بِالِاسْمِ الَّذِي إِذَا سُئِلَ بِهِ أَعْطَى وَإِذَا دُعِيَ بِهِ أَجَابَ.

1494. ISPRIČAO NAM JE Abdurrahman b. Halid er-Rekki, kog je obavijestio Zejd b. Hubab, da je Malik b. Migvel kazao: **"Molio je (molio sam) Allahovim najvećim imenom."**

١٤٩٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ الرَّقِّيُّ أَخْبَرَنَا زَيْدُ بْنُ حُبَابٍ أَخْبَرَنَا مَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ بِهَذَا الْحَدِيثِ قَالَ فِيهِ: لَقَدْ سَأَلْتَ اللَّهَ بِاسْمِهِ الْأَعْظَمِ

[724] Bilježe ga i Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*. Et-Tirmizi je za njega rekao da je hasenun-garibun.

1495. ISPRIČAO NAM JE Abdurrahman b. Ubejdullah el-Halebi, kog je obavijestio Halef b. Halife, prenijevši od Hafsa, Enesovog bratića, **dok je Enes jednom prilikom sjedio sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., neki čovjek je klanjao, a onda proučio dovu:** *Allahumme inni es'eluke bienne lekel-hamdu la ilahe illa entel-Mennanu Bedius-semavati vel-erdi ja Zel-dželali vel-ikram ja Hajju ja Kajjumu/Allahu, od Tebe tražim, neka Ti je hvala. Nema boga osim Tebe. Ti si Onaj Koji puno daje i Ti si Stvaralac nebesa i Zemlje! O Veličanstveni i Plemeniti, o Živi i Vječni!* **Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: 'Molio je Allaha Njegovim najuzvišenijim imenom, kojim, kada Ga neko zamoli, odazove se, a ako njime nešto zatraži, On mu to da."**[725]

١٤٩٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الْحَلَبِيُّ أَخْبَرَنَا خَلَفُ بْنُ خَلِيفَةَ عَنْ حَفْصٍ يَعْنِي ابْنَ أَخِي أَنَسٍ عَنْ أَنَسٍ: أَنَّهُ كَانَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِسًا وَرَجُلٌ يُصَلِّي. ثُمَّ دَعَا: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّ لَكَ الْحَمْدُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْمَنَّانُ بَدِيعُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَقَدْ دَعَا اللَّهَ بِاسْمِهِ الْعَظِيمِ الَّذِي إِذَا دُعِيَ بِهِ أَجَابَ وَإِذَا سُئِلَ بِهِ أَعْطَى

1496. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Isa b. Junus, prenijevši od Ubejdullaha b. Ebu Zijada, on od Šehra b. Havšeba, a on od Esme bint Jezid, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Allahovo najuzvišenije ime sadržano je u ova dva ajeta:** *A vaš Bog – jedan je Bog! Nema boga osim Njega, Milostivog, Samilosnog!* **(El-Bekare, 163) i početak sure Ali Imran:** *Elif-lam-mim. Allah je – nema boga osim Njega – Živi i Vječni!"*[726]

١٤٩٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي زِيَادٍ عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: اسْمُ اللَّهِ الْأَعْظَمُ فِي هَاتَيْنِ الْآيَتَيْنِ: (وَإِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ) وَفَاتِحَةِ سُورَةِ آلِ عِمْرَانَ: (الم اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ)

1497. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Hafs b. Gijas, prenijevši od El-A'meša, on od Habiba b. Ebu

١٤٩٧. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ عَنْ عَطَاءٍ

[725] Bilježi ga i En-Nesai u *Sunenu.*

[726] Bilježe ga Et-Tirmizi u *Džami'u* i Ibn Madže u *Sunenu.* El-Munziri kaže da je hadis hasen.

Sabita, on od Ataa, **da je Aiši neko ukrao prekrivač, a ona ga (kradljivca) počela proklinjati. Vjerovjesnik, s.a.v.s., joj je kazao: "Ne ublažavaj mu (grijeh)."**[727]

Ebu Davud je rekao da riječ *la tusebbihi* znači: ne ublažavaj mu (grijeh).

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: سُرِقَتْ مِلْحَفَةٌ لَهَا فَجَعَلَتْ تَدْعُو عَلَى مَنْ سَرَقَهَا. فَجَعَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَا تُسَبِّخِي عَنْهُ. قَالَ أَبُو دَاوُد: لَا تُسَبِّخِي أَيْ لَا تُخَفِّفِي عَنْهُ

1498. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Asima b. Ubejdullaha, on od Salima b. Abdullaha, on od svoga oca, da je Omer kazao: **"Zatražio sam dozvolu od Vjerovjesnika, s.a.v.s., da odem na umru. On mi dozvoli i reče: 'Brate moj, ne zaboravi nas u dovi.' Izgovorio je riječi[728] koje su me obradovale više nego da je sav ovaj svijet moj."** Šu'be kaže: **"Poslije sam sreo Asima u Medini i ispričao mu ovo, a on reče: 'Brate moj, spomeni i nas u svojoj dovi.'"**[729]

١٤٩٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُبَيْدِ اللهِ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللهِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُمَرَ قَالَ: اسْتَأْذَنْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْعُمْرَةِ فَأَذِنَ لِي وَقَالَ: لَا تَنْسَنَا يَا أُخَيَّ مِنْ دُعَائِكَ. فَقَالَ كَلِمَةً مَا يَسُرُّنِي أَنَّ لِي بِهَا الدُّنْيَا. قَالَ شُعْبَةُ: ثُمَّ لَقِيتُ عَاصِمًا بَعْدُ بِالْمَدِينَةِ فَحَدَّثَنِيهِ وَقَالَ: أَشْرِكْنَا يَا أُخَيَّ فِي دُعَائِكَ

1499. ISPRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, kog je obavijestio Ebu Muavija, prenijevši od El-A'meša, on od Ebu Saliha, da je Sa'd b. Ebu Vekkas kazao: **"Pored mene naiđe Vjerovjesnik, a ja učah dovu pokazujući prstima, pa mi reče: 'Jedan. Jedan.' i pokaza kažiprstom."**[730]

١٤٩٩. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ أَخْبَرَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ قَالَ: مَرَّ عَلَيَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا أَدْعُو بِأُصْبُعَيَّ فَقَالَ: أَحِّدْ أَحِّدْ وَأَشَارَ بِالسَّبَّابَةِ

---

727 To znači: Ti svojim proklinjanjem lopova ublažavaš grijeh koji je počinio ukravši tvoj ogrtač. Zato ga ne proklinji i ne ublažavaj mu grijeh i odgovornost.

728 To su riječi: "Ne zaboravi nas."

729 Bilježe ga i Et-Tirmizi u *Džami'u* i Ibn Madže u *Sunenu*. Et-Tirmizi je za njega rekao da je hasenun-sahihun.

730 Bilježe ga i Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*. Et-Tirmizi je za njega rekao da je hasenun-garibun.

355. O brojanju riječi tesbiha[731] kamenčićima

۳۵٥. بَاب التَّسْبِيحِ بِالْحَصَى

1500. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Abdullah b. Vehb, prenijevši od Amra, on od Seida b. Ebu Hilala, on od Huzejmea, on od Aiše bint Sa'd b. Ebu Vekasa, **da je njen otac ušao sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., kod neke žene pred kojom je bila gomila košpica ili kamenčića pomoću kojih je tespihala, pa joj reče: "Obavijestit ću te o nečemu što je za tebe i lakše i bolje od ovoga. Reci:** *Subhanallahi adede ma haleka fissemai ve subhanalah abede ma haleka filerdi, ve subhanallahi abede ma haleka bejne zalike ve subhanallahi abede ma huve halik* – **onoliko puta koliko je bića koja je Allah stvorio na nebu, i onoliko puta koliko je bića koja je Allah stvorio na Zemlji, i onoliko puta koliko je onih koje je stvorio između toga, i onoliko puta koliko je bića koja je stvorio. I reci:** *Allahu ekber* **isto tako puta,** *El-Hamdulillah* **– isto tako,** *La ilahe illalah* **– isto tako i** *Vela havle vela kuvvete illa billah* **– isto toliko puta."**

١٥٠٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو أَنَّ سَعِيدَ بْنَ أَبِي هِلَالٍ حَدَّثَهُ عَنْ خُزَيْمَةَ عَنْ عَائِشَةَ بِنْتِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَنْ أَبِيهَا: أَنَّهُ دَخَلَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى امْرَأَةٍ وَبَيْنَ يَدَيْهَا نَوًى أَوْ حَصًى تُسَبِّحُ بِهِ فَقَالَ: أُخْبِرُكِ بِمَا هُوَ أَيْسَرُ عَلَيْكِ مِنْ هَذَا أَوْ أَفْضَلُ؟ فَقَالَ: سُبْحَانَ اللَّهِ عَدَدَ مَا خَلَقَ فِي السَّمَاءِ. وَسُبْحَانَ اللَّهِ عَدَدَ مَا خَلَقَ فِي الْأَرْضِ. وَسُبْحَانَ اللَّهِ عَدَدَ مَا خَلَقَ بَيْنَ ذَلِكَ. وَسُبْحَانَ اللَّهِ عَدَدَ مَا هُوَ خَالِقٌ. وَاللَّهُ أَكْبَرُ مِثْلُ ذَلِكَ. وَالْحَمْدُ لِلَّهِ مِثْلُ ذَلِكَ. وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مِثْلُ ذَلِكَ. وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ مِثْلُ ذَلِكَ

1501. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Abdullah b. Davud, prenijevši od Hania b. Osmana, on od Humejde bint Jasira, a ona od Jusejre, **da im je Vjerovjesnik, s.a.v.s., naredio da što češće izgovaraju tekbire, riječi:** *Subbuhun kuddusun Rabul-*

١٥٠١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ عَنْ هَانِئِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ حُمَيْضَةَ بِنْتِ يَاسِرٍ عَنْ يُسَيْرَةَ أَخْبَرَتْهَا: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَهُنَّ أَنْ يُرَاعِينَ بِالتَّكْبِيرِ وَالتَّقْدِيسِ وَالتَّهْلِيلِ

[731] Riječi tesbiha su: Subhanallahi, El-Hamdulillahi i Allahu ekber. One se poslije svakog namaza izgovaraju po trideset i tri puta.

melaiketi ver-ruhu i *La ilahe illallah*, i da riječi tesbiha broje na vrhovima prstiju, jer će biti pitani i odgovarat će za ono što su radili i što su izgovarali."

1502. ISPRIČALI SU NAM Ubejdullah b. Omer b. Mejsere i Muhammed b. Kudame i drugi, njih je obavijestio Assam, prenijevši od El-A'meša, on od Ataa b. es-Saiba, on od svoga oca, da je Abdullah b. Amr kazao: **"Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako riječi tesbiha izgovara brojeći ih** – Ibn Kudame kaže – **(na prstima) desne ruke."**[732]

1503. ISPRIČAO NAM JE Davud b. Umejje, kog je obavijestio Sufjan b. Ujejne, prenijevši od Muhammeda b. Abdurrahmana, štićenika Talhine porodice, on od Kurejba, a on od Ibn Abbasa: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., jednom prilikom iziđe od Džuvejrije, kojoj je bilo ime Berra, pa joj je promijenio ime. Izišao je od nje, a ona je bila na mjestu gdje je klanjala. Kada se vratio, ona još bijaše na tom mjestu. On reče: 'Još si na ovom mjestu?' 'Da.' – odgovorila je ona. On reče: 'Nakon što sam od tebe otišao, izgovorio sam po tri puta četiri riječi. Kada bi se izmjerile sa onim što si ti (sve ovo vrijeme) izgovorila, prevagnule bi ih. To su riječi:** *Subhanallahi ve bihamdihi adede halkihi ve rida nefsihi ve zinete aršihi*

وَأَنْ يَعْقِدْنَ بِالْأَنَامِلِ. فَإِنَّهُنَّ مَسْئُولَاتٌ مُسْتَنْطَقَاتٌ

١٥٠٢. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ مَيْسَرَةَ وَمُحَمَّدُ بْنُ قُدَامَةَ فِي آخَرِينَ قَالُوا أَخْبَرَنَا عَثَّامٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْقِدُ التَّسْبِيحَ - قَالَ ابْنُ قُدَامَةَ - بِيَمِينِهِ

١٥٠٣. حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ أُمَيَّةَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ مَوْلَى آلِ طَلْحَةَ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ عِنْدِ جُوَيْرِيَةَ وَكَانَ اسْمُهَا بَرَّةَ فَحَوَّلَ اسْمَهَا فَخَرَجَ وَهِيَ فِي مُصَلَّاهَا وَرَجَعَ وَهِيَ فِي مُصَلَّاهَا. فَقَالَ: لَمْ تَزَالِي فِي مُصَلَّاكِ هَذَا؟ قَالَتْ نَعَمْ. قَالَ: قَدْ قُلْتُ بَعْدَكِ أَرْبَعَ كَلِمَاتٍ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ لَوْ وُزِنَتْ بِمَا قُلْتِ لَوَزَنَتْهُنَّ: سُبْحَانَ

[732] Na temelju naprijed spomenutih hadisa, Eš-Ševkani smatra da je riječi tesbiha: Subhanallahi, El-Hamdulillahi i Allahu ekber prilikom izgovora dopušteno brojati na sjemenke, sitne kamenčiće, prste ruku i, analogno tome, na tespihu. Ne može se upotreba tespiha smatrati novotarijom, kako to neki misle, pošto tespih ima utemeljenje u spomenutim hadisima (vidi: Muhammed b. Ali eš-Ševkani *Nejlul-evtar*, 2/352 i 353, egipatsko izdanje).

ve midade kelimatihi/Slava i hvala Allahu onoliko puta koliko ima Njegovih stvorenja, onoliko puta kako će on biti zadovoljan, onoliko puta koliko je težak Njegov prijesto i onoliko puta koliko ima Njegovih riječi."

اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ عَدَدَ خَلْقِهِ وَرِضَا نَفْسِهِ وَزِنَةَ عَرْشِهِ وَمِدَادَ كَلِمَاتِهِ

1504. ISPRIČAO NAM JE Abdurrahman b. Ibrahim, kog je obavijestio El-Velid b. Muslim, prenijevši od El-Evzaija, on od Hassana b. Atijjea, ovaj od Muhammeda b. Ebu Aiše, on od Ebu Hurejrea, da je Ebu Zerr rekao: **"Allahov Poslaniče, bogati su nas pretekli u nagradi. Klanjaju kao što i mi klanjamo, poste kao što i mi postimo. Međutim, oni imaju imetak od koga dijele, a mi nemamo imetka da od njega dijelimo." Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: "Ebu Zerre, hoćeš li da te podučim riječima kojima ćeš, ako ih budeš izgovarao, dostići one koji su te pretekli, a tebe neće dostići oni koji su iza tebe, osim ako budu radili isto?" "Hoću, Allahov Poslaniče." – odgovori on, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: "Poslije svakog namaza po trideset i tri puta izgovori:** ***Allahu ekber*, *Subhanallah*** **i** ***El-Hamdu lillah*. i završi riječima: *La ilahe illallahu vahdehu la šerike leh, lehul-mulku ve lehul-hamdu ve huve ala kulli šej'in kadir/ Samo je Allah bog, Jedan Jedini, On nema druga ni suvlasnika, Njemu pripada svaka hvala i On je nad svim moćan*. Ko ovo bude izgovarao (poslije svakog namaza), bit će mu oprošteni grijesi kada bi ih bilo kao morske pjene."**[733]

١٥٠٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ أَخْبَرَنَا الأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنِي حَسَّانُ بْنُ عَطِيَّةَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عَائِشَةَ حَدَّثَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ أَبُو ذَرٍّ يَا رَسُولَ اللَّهِ ذَهَبَ أَصْحَابُ الدُّثُورِ بِالأُجُورِ، يُصَلُّونَ كَمَا نُصَلِّي وَيَصُومُونَ كَمَا نَصُومُ وَلَهُمْ فُضُولُ أَمْوَالٍ يَتَصَدَّقُونَ بِهَا وَلَيْسَ لَنَا مَالٌ نَتَصَدَّقُ بِهِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا أَبَا ذَرٍّ أَلَا أُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ تُدْرِكُ بِهِنَّ مَنْ سَبَقَكَ وَلَا يَلْحَقُكَ مَنْ خَلْفَكَ إِلَّا مَنْ أَخَذَ بِمِثْلِ عَمَلِكَ ؟ قَالَ بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: تُكَبِّرُ اللَّهَ دُبُرَ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ وَتَحْمَدُهُ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ وَتُسَبِّحُهُ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ. وَتَخْتِمُهَا بِـلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. غُفِرَتْ لَهُ ذُنُوبُهُ وَلَوْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ

---

[733] Muslim u *Sahihu i En-Nesai u Sunenu*, bilježe od Ebu Hurejrea da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "**Ko poslije svakog namaza po trideset i tri puta kaže:**

356. Šta će osoba izgovoriti nakon što preda selam

1505. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ebu Muavija, prenijevši od El-A'meša, on od El-Musejjeba b. Rafia, on od Verrada, El-Mugire b. Šu'beovog štićenika, a on od Mugirea b. Šu'bea, da je Muavija pisao El-Mugireu b. Šu'beu: **"Šta je Allahov Poslanik, s.a.v.s., učio nakon što bi predao selam?" El-Mugire je (svom štićeniku) izdiktirao pismo Muaviji: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je, nakon što bi predao selam, učio:** *La ilahe illallahu vahdehu la šerike leh, lehul-mulku ve lehul-hamdu ve huve ala kulli šej'in kadir. Allahumme la mania lima ea'tajt, vela mu'tije lima mena'te ve la jenfeu zel-džeddi minkel-džeddu/Samo je Allah bog, Jedan Jedini, On nema druga ni suvlasnika, Njemu pripada svaka hvala i On je nad svim moćan. Allahu, niko ne može obustaviti ono što Ti daš, niti iko može dati ono što Ti oduzmeš, niti će bogatom kod Tebe biti od koristi njegovo bogatstvo.*"[734]

٣٥٦. بَاب مَا يَقُولُ الرَّجُلُ إِذَا سَلَّمَ

١٥٠٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنِ الْمُسَيَّبِ بْنِ رَافِعٍ عَنْ وَرَّادٍ مَوْلَى الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ: كَتَبَ مُعَاوِيَةُ إِلَى الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ أَيُّ شَيْءٍ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِذَا سَلَّمَ مِنَ الصَّلَاةِ؟ فَأَمْلَاهَا الْمُغِيرَةُ عَلَيْهِ وَكَتَبَ إِلَى مُعَاوِيَةَ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ. وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ

'Subhanallah, El-Hamdulillah, Allahu ekber.' – to je ukupno devedeset i devet puta, i stoti put kaže: 'La ilahe illellahu vahdehu la šerike leh, lehul-mulku ve lehul-hamdu ve huve ala kulli šej'in kadir/Samo je Allah bog, Jedan Jedini, On nema druga ni suvlasnika, Njemu pripada svaka hvala i On je nad svim moćan.' – bit će mu oprošteni grijesi kada bi ih bilo kao morske pjene."

[734] Iz spomenutog hadisa se vidi da je spomenutu dovu nakon predaje selama Vjerovjesnik, s.a.v.s., uči po jedanput, dok se iz predanja ovoga hadisa koje su zabilježili Ahmed b. Hanbel u *Musnedu*, En-Nesai u *Sunenu* i Ibn Huzejme u *Sahihu* vidi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., ovu dovu učio po tri puta. Ovaj hadis su još zabilježili i El-Buhari i Muslim u *Sahihima*.

1506. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Isa, kog je obavijestio Ibn Ulejje, prenijevši od El-Hadžadža b. Ebu Osmana, on od Ebuz-Zubejra, da je Abdullah b. ez-Zubejr na minberu kazao: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi, nakon što bi predao selam, govorio:** *La ilahe illallahu vahdehu la šerike leh, lehul-mulku ve lehul-hamdu ve huve ala kulli šej'in kadir. La ilahe illallahu muhlisine lehud-dine ve lev kerihel-kjafirun. Ehlun-ni'meti vel-fadli ves-senail-haseni, la ilahe illallahu muhlisine lehud-dine velev kerihel-kafirun/ Samo je Allah bog, Jedan Jedini, On nema druga ni suvlasnika, Njemu pripada svaka hvala i On je nad svim moćan. Samo je Allah bog, Njemu iskreno vjeru ispovijedaju makar nevjernicima i ne bilo po volji. Ti si Jedini Koji blagodati daje, Jedini Koji vrijedi i Jedini Koji si dostojan lijepe hvale. Samo je Allah bog, Njemu iskreno vjeru ispovijedaju makar nevjernicima i ne bilo po volji.*"

١٥٠٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى أَخْبَرَنَا ابْنُ عُلَيَّةَ عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ ابْنَ الزُّبَيْرِ عَلَى الْمِنْبَرِ يَقُولُ: كَانَ النَّبِيُّ (رَسُولُ اللَّهِ) صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا انْصَرَفَ مِنَ الصَّلَاةِ يَقُولُ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ. أَهْلُ النِّعْمَةِ وَالْفَضْلِ وَالثَّنَاءِ الْحَسَنِ. لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ.

1507. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Sulejman el-Enbari, kog je obavijestio Abde, prenijevši od Hišama b. Urvea, a on od Ebuz-Zubejra: **"Abdullah b. Zubejr je poslije svakog namaza izgovarao:** *La ilahe illallah.* – a onda je spomenuo dovu sličnu ovoj i u njoj dodao: *Vela havle vela kuvvete illa billah. La ilahe illallah la na'budu illa ijjahu lehun-ni'me.../Nema snage niti moći osim u Allaha. Samo je Allah Bog i samo Njemu robujemo. On je Gospodar blagodati...*" – a onda je naveo hadis.[735]

١٥٠٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْأَنْبَارِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ قَالَ: كَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الزُّبَيْرِ يُهَلِّلُ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ.فَذَكَرَ نَحْوَ هَذَا الدُّعَاءِ زَادَ فِيهِ: وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ. لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ لَا نَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاهُ لَهُ النِّعْمَةُ. وَسَاقَ بَقِيَّةَ الْحَدِيثِ

---

[735] Bilježe ga Muslim u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu*.

١٥٠٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ وَسُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْعَتَكِيُّ وَهَذَا حَدِيثُ مُسَدَّدٍ قَالَا أَخْبَرَنَا الْمُعْتَمِرُ قَالَ سَمِعْتُ دَاوُدَ الطُّفَاوِيَّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو مُسْلِمٍ الْبَجَلِيُّ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ قَالَ سَمِعْتُ نَبِيَّ اللَّهِ (رَسُولُ اللَّهِ) صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ وَقَالَ سُلَيْمَانُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ فِي دُبُرِ صَلَاتِهِ: اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ شَيْءٍ أَنَا شَهِيدٌ أَنَّكَ أَنْتَ الرَّبُّ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ. اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ شَيْءٍ أَنَا شَهِيدٌ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ. اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ شَيْءٍ أَنَا شَهِيدٌ أَنَّ الْعِبَادَ كُلَّهُمْ إِخْوَةٌ. اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ شَيْءٍ اجْعَلْنِي مُخْلِصًا لَكَ وَأَهْلِي فِي كُلِّ سَاعَةٍ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ اسْمَعْ وَاسْتَجِبْ. اللَّهُ أَكْبَرُ الْأَكْبَرُ اللهُ نُورَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ. قَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ: رَبَّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ. اللَّهُ أَكْبَرُ الْأَكْبَرُ حَسْبِيَ اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ. اللَّهُ أَكْبَرُ الْأَكْبَرُ

1508. ISPRIČALI SU NAM Musedded i Sulejman b. Davud el-Ateki – a ovo je Museddedov hadis – kog je obavijestio El-Mu'temir, prenijevši od Davuda et-Tufavija, on od Ebu Muslima el-Bedželija, on od Zejda b. Erkama, da je Allahov Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao... A Sulejman kaže: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi poslije svakog namaza govorio:** *Allahumme Rabbena ve Rabbe kulli šej'in. Ene šehidun eneke enter-Rabbu vahdeke la šerike lek. Allahumme Rabbena ve Rabbe kulli šej'in. Ene šehidun enne Muhammeden abduke ve resuluke. Allahumme Rabbena ve Rabbe kulli šej'in. Ene šehidun ennel-ibade kullehum ihvetun. Allahumme Rabbena ve Rabbe kulli šej'in. Idž'alni muhlisan leke ve ehli fi kulli saatin fid-dunja vel-ahire ja Zel-Dželali vel-Ikram, isme'a vestedžib. Allahu ekberul-ekber. Allahumme nurus-semavati vel-erdi/Allahu, Ti si naš Gospodar i Gospodar svega. Svjedočim da si Ti Jedini Gospodar i da nemaš druga. Allahu, Ti si naš Gospodar i Gospodar svega. Svjedočim da je Muhammed Tvoj rob i poslanik. Allahu, Ti si naš Gospodar i Gospodar svega. Svjedočim da su svi robovi braća. Ti si naš Gospodar i Gospodar svega. Učini mene i moju porodicu iskrenim prema Tebi u svakom momentu na ovom i na Budućem svijetu. O Uzvišeni i Plemeniti, saslušaj (moju dovu) i uslišaj je. Allah je velik, najveći! Allah je svjetlo nebesa i Zemlje."* Sulejman b. Davud kaže: *Rabbis-semavati vel-erdi. Allahu ekberul-ekber hasbijellahu ve ni'mel-vekil. Allahu ekberul-ekber/Gospodar nebesa i Zemlje. Allah je velik, najveći. Dosta mi je Allah i divan li je On zaštitnik. Allah je velik, najveći.*[736]

---

[736] Bilježi ga En-Nesai u *Sunenu*.

1509. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Muaz, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od Abdulaziza b. Ebu Selemea, on od njegovog amidže El-Madžišuna b. Ebu Selemea, on od Abdurrahmana El-A'redža, on od Ubejdullaha b. Ebu Rafia, da je Alija b. Ebu Talib kazao: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi, nakon što bi predao selam u namazu, govorio:** *Allahume-gfirli ma kaddemtu ve ma ehartu, vema esrertu vema ea'lentu vema esreftu vema ente ea'lemu bihi minni. Entel-Mukaddimu ve-Muehhiru la ilahe illa ente/ Allahu, oprosti mi grijehe koje sam počinio, i prijašnje i potonje, one što sam tajno i one što sam javno počinio, i ono u čemu sam pretjerao, a što Ti bolje od mene poznaješ. Ti si Prvi i Posljednji, nema boga osim Tebe.*"[737]

١٥٠٩. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ أَخْبَرَنَا أَبِي أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَمِّهِ الْمَاجِشُونِ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا سَلَّمَ مِنَ الصَّلَاةِ قَالَ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ وَمَا أَسْرَفْتُ وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ

1510. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Amra b. Murrea, on od Abdullaha b. el-Harisa, on od Talika b. Kajsa, a on od Ibn Abbasa: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi molio riječima:** *Rabbi einni vela tuin alejje, vensurni vela tensur alejje, vemkur li vela temkur alejje, vehdini ve jessir hudaje ilejje, vensurni ala men bega alejje. Allahumme Rabbidžalni leke šakiren, leke zakiren, leke rahiben (rehhaben), leke mitvaan, ilejke muhbiten ev muniben. Rabbi tekabbel tevbeti vagsil havbeti ve edžib da'veti ve sebbit hudžžeti vehdi kalbi ve seddid lisani veslul sehimete kalbi/ Gospodaru, podupri me (protiv mojih neprijatelja), a nemoj njih podupirati protiv mene. Pomozi me (protiv njih), a njih*

١٥١٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَنْبَأَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ طُلَيْقِ بْنِ قَيْسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْعُو: رَبِّ أَعِنِّي وَلَا تُعِنْ عَلَيَّ وَانْصُرْنِي وَلَا تَنْصُرْ عَلَيَّ وَامْكُرْ لِي وَلَا تَمْكُرْ عَلَيَّ وَاهْدِنِي وَيَسِّرْ هُدَايَ إِلَيَّ وَانْصُرْنِي عَلَى مَنْ بَغَى عَلَيَّ. اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي لَكَ شَاكِرًا لَكَ ذَاكِرًا لَكَ رَاهِبًا لَكَ مِطْوَاعًا إِلَيْكَ مُخْبِتًا أَوْ مُنِيبًا. رَبِّ تَقَبَّلْ تَوْبَتِي وَاغْسِلْ حَوْبَتِي وَأَجِبْ دَعْوَتِي

[737] Bilježi ga i Et-Tirmizi u *Džami'u*, i kaže da je hadisun-sahihun.

nemoj potpomagati protiv mene. Pomozi mi u razotkrivanju njihovih zamki i ometi njihove zamke prema meni. Uputi me na dobro i olakšaj mi da činim dobro i pomozi me protiv onih koji me ugnjetavaju. Allahu, Gospodaru, učini me od onih koji Ti puno zahvaljuju, koji Te se puno sjećaju, koji Te se puno boje, koji su Ti puno pokorni, koji su Ti puno ponizni, koji Te često dozivaju ili koji Ti se vraćaju. Gospodaru, primi moje pokajanje, izbriši moje grijehe, primi moju dovu, učini me uvjerljivim u mojim dokazima, uputi moje srce, učini moj jezik ispravnim, i izbaci iz mog srca mržnju i podlost."[738]

وَثَبِّتْ حُجَّتِي وَاهْدِ قَلْبِي وَسَدِّدْ لِسَانِي وَاسْلُلْ سَخِيمَةَ قَلْبِي.

1511. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Sufjana, on od Amra b. Murrea, isti smisao: *Ve jessiril-huda ilejje ve lem jekul hudaje/Olakšaj mi uputu*, a nije kazao: *Olakšaj moju uputu.*

١٥١١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ قَالَ سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ مُرَّةَ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ قَالَ: وَيَسِّرِ الْهُدَى إِلَيَّ وَلَمْ يَقُلْ هُدَايَ

1512. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Asima el-Ahvela i Halida el-Hazzaija, nih dvojica od Abdullaha b. el-Harisa, a on od Aiše: **"Kada bi predao selam, Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi rekao:** *Allahumme entes-selamu ve minkes-selamu tebarekte ja zel-dželali vel-ikram/Allahu, Ti si mir, i od Tebe je mir, Ti si blagoslovljen, o Uzvišeni i Plemeniti."*[739]

١٥١٢. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَاصِمٍ الْأَحْوَلِ وَخَالِدٍ الْحَذَّاءِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا سَلَّمَ قَالَ: اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ.

---

[738] Bilježe ga i Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*. Et-Tirmizi je za njega rekao da je hasenun-sahihun.

[739] Iz naprijed spomenutih hadisa se zaključuje da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., poslije selama u različitim situacijama izgovarao različite riječi. On se ni ovdje nije ograničio samo na jedan oblik. Time je pokazao da je sve ovo moguće i

Ebu Davud kaže: "Vele da je Sufjan izravno od Amra b. Murrea čuo osamnaest hadisa."

قَالَ أَبو داود: سَمِعَ سُفْيَانُ مِنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ قَالُوا ثَمَانِيَةَ عَشَرَ حَدِيثًا.

1513. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, kog je obavijestio Isa, prenijevši od El-Evzaija, on od Ebu Ammara, on od Ebu Esme, a on od Sevbana, štićenika Allahovog Poslanika, s.a.v.s: **"Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., završio namaz, tri puta bi zatražio oprost, a onda bi rekao:** *Allahumme...*", potom je spomenuo smisao Aišinog hadisa.[740]

١٥١٣. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَنْبَأَنَا (حَدَّثَنَا) عِيسَى عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ عَنْ أَبِي عَمَّارٍ عَنْ أَبِي أَسْمَاءَ عَنْ ثَوْبَانَ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَنْصَرِفَ مِنْ صَلَاتِهِ اسْتَغْفَرَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ قَالَ: اللَّهُمَّ فَذَكَرَ مَعْنَى حَدِيثِ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا

357. O traženju oprosta

٣٥٧. بَاب فِي الِاسْتِغْفَارِ

1514. ISPRIČAO NAM JE En-Nufejli, kog je obavijestio Mahled b. Jezid, prenijevši od Osmana b. Vakida el-Umerija, on od Ebu Nusajrea, a on od Ebu Bekr es-Siddikovog štićenika, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ne smatra se ustrajnim u griješenju onaj koji traži oprost, pa makar se na grijeh u jednom danu vratio i sedamdeset puta."**[741]

١٥١٤. حَدَّثَنَا النُّفَيْلِيُّ أَخْبَرَنَا مَخْلَدُ بْنُ يَزِيدَ أَخْبَرَنَا عُثْمَانُ بْنُ وَاقِدٍ الْعُمَرِيُّ عَنْ أَبِي نُصَيْرَةَ عَنْ مَوْلًى لِأَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللهُ عَنهم قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا أَصَرَّ مَنِ اسْتَغْفَرَ وَإِنْ عَادَ فِي الْيَوْمِ سَبْعِينَ مَرَّةً

1515. ISPRIČALI SU NAM Sulejman b. Harb i Musedded, njih je obavijestio Hammad, prenijevši od Sabita, on od Ebu Burdea, on od El-Egarra el-Muzenija – Musedded je kazao da je on ashab – da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Nemar**

١٥١٥. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ وَمُسَدَّدٌ قَالَا أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنِ الْأَغَرِّ الْمُزَنِيِّ قَالَ مُسَدَّدٌ فِي حَدِيثِهِ وَكَانَتْ لَهُ صُحْبَةٌ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

---

dozvoljeno učiti poslije selama, a ostavio je mogućnost da svako odabere učiti ono što želi, a može i sve ako hoće. Ovaj hadis su zabilježili i Muslim u *Sahihu*, Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima.*

[740] Bilježe ga i Muslim u *Sahihu*, Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima.*

[741] Bilježi ga i Et-Tirmizi u *Džami'u.*

bi mi ponekad obuzeo srce, te sam zbog toga od Allaha tražio oprost u svakom danu po stotinu puta."[742]

اللهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّهُ لَيُغَانُ عَلَى قَلْبِي وَإِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ فِي كُلِّ يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ

1516. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Ebu Usame, prenijevši od Malika b. Migvela, on od Muhammeda b. Sukaa, on od Nafia, da je Ibn Omer kazao: **"Ponekad bismo brojali da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na jednom sijelu stotinu puta rekao:** *Rabbi-gfirli ve tub alejje inneke Entet-tevvabur-rahim/Gospodaru, oprosti mi i primi moje pokajanje, jer Ti primaš pokajanje i samilostan si!*"[743]

١٥١٦. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ مَالِكِ بْنِ مِغْوَلٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: إِنْ كُنَّا لَنَعُدُّ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَجْلِسِ الْوَاحِدِ مِائَةَ مَرَّةٍ: رَبِّ اغْفِرْ لِي وَتُبْ عَلَيَّ إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

1517. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hafs b. Omer b. Murre eš-Šennijj, prenijevši od Ebu Omera b. Murrea, on od Hilala (Bilala) b. Jesara b. Zejda, Vjerovjesnikovog, s.a.v.s., štićenika, on od oca, a ovaj od svog oca, da je Vjerovjesnik rekao: **"Ko kaže:** *Estagfirullahe-llezi la ilahe illa huvel-Hajjul-Kajjumu ve etubu ilejhi/Tražim oprost od Onoga osim Koga drugog boga nema. On je Živi i Vječni, i Njemu se kajem*, **bit će mu oprošteno pa da je i iz bojnih redova pobjegao."**[744]

١٥١٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ حَدَّثَنِي (حَدَّثَنَا) حَفْصُ بْنُ عُمَرَ بْنِ مُرَّةَ الشَّنِّيُّ حَدَّثَنِي أَبِي عُمَرُ بْنُ مُرَّةَ قَالَ سَمِعْتُ هِلَالَ (بِلَالَ) بْنَ يَسَارِ بْنِ زَيْدٍ مَوْلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي يُحَدِّثُنِيهِ عَنْ جَدِّي أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ (رَسُولَ اللَّهِ) صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ قَالَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيَّ الْقَيُّومَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ. غُفِرَ لَهُ وَإِنْ كَانَ قَدْ فَرَّ مِنَ الزَّحْفِ

1518. ISPRIČAO NAM JE Hišam b. Ammar, kog je obavijestio El-Velid b. Muslim, prenijevši od El-Hakema b. Mus'aba, on od Muhammeda b. Alija b. Abdullaha b. Abba-

١٥١٨. حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ أَخْبَرَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ أَخْبَرَنَا الْحَكَمُ بْنُ مُصْعَبٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ

---

[742] Bilježi ga i Muslim u *Sahihu*.

[743] Bilježe ga i Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*. Et-Tirmizi za njega kaže da je hasenun-sahihun-garibun.

[744] El-Munziri kaže: "Zabilježio ga je i Et-Tirmizi u *Džami'u* i za njega kazao da je garib i da je poznat samo ovim senedom."

sa, ovaj od svoga oca, a on od Ibn Abbasa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "**Ko uvijek**[745] **bude tražio oprost, Allah će mu dati izlaz iz svake tjeskobne situacije, otklonit će od njega svaku brigu i opskrbit će ga odakle se i ne nada.**"[746]

اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ حَدَّثَهُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ حَدَّثَهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ لَزِمَ الِاسْتِغْفَارَ جَعَلَ اللَّهُ لَهُ مِنْ كُلِّ ضِيقٍ مَخْرَجًا وَمِنْ كُلِّ هَمٍّ فَرَجًا وَرَزَقَهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ

1519. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Abdulvaris. A ispričao nam je i Zijad b. Ejub, prenijevši od Ismaila, on od Abdulaziza b. Suhejba: "**Katade je upitao Enesa: 'Koju dovu je Vjerovjesnik, s.a.v.s., najviše učio?' Odgovorio je: 'Najviše je učio:** *Allahumme (Rabbena) atina fid-dun'ja haseneten ve fil-ahireti haseneten ve kina azaben-nari/Allahu, podari nam na ovome svijetu dobro i na Budućem svijetu dobro i sačuvaj nas džehennemske patnje.*'"

Zijad je dodao: "Kada bi želio učiti (jednu) dovu, Enes učio bi samo ovu, a kada bi želio učiti (dužu) dovu, i ova bi bila u sklopu njih."[747]

١٥١٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ ح و حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ أَيُّوبَ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ الْمَعْنَى عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ قَالَ: سَأَلَ قَتَادَةُ أَنَسًا: أَيُّ دَعْوَةٍ كَانَ يَدْعُو بِهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَكْثَرَ؟ قَالَ: كَانَ أَكْثَرُ دَعْوَةٍ يَدْعُو بِهَا: اللَّهُمَّ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ. وَزَادَ زِيَادٌ: وَكَانَ أَنَسٌ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَدْعُوَ بِدَعْوَةٍ دَعَا بِهَا. وَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَدْعُوَ بِدُعَاءٍ دَعَا بِهَا فِيهَا

1520. ISPRIČAO NAM JE Jezid b. Halid er-Remli, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Abdurrahmana b. Šurejha, on od Ebu Umamea b. Sehla b. Hunejfa, a on od svoga oca, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "**Ko iskreno bude molio Allaha da mu podari da padne kao šehid, Allah će mu dati nagradu šehida i ako bude umro u svojoj postelji.**"[748]

١٥٢٠. حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ خَالِدٍ الرَّمْلِيُّ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ شُرَيْحٍ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ سَأَلَ اللَّهَ الشَّهَادَةَ صَادِقًا بَلَّغَهُ اللَّهُ مَنَازِلَ الشُّهَدَاءِ وَإِنْ مَاتَ عَلَى فِرَاشِهِ

---

[745] Ko se, kad god počini kakav grijeh, pokaje i od Allaha zatraži oprost.

[746] Bilježe ga En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

[747] Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

[748] Bilježe ga Muslim u *Sahihu*, i Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai i Ibn Madže

1521. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ebu Avane, prenijevši od Osmana b. El-Mugirea es-Sekafijja, on od Alija b. Rebija el-Esedija, on od Esmaa b. el-Hakema el-Fezarija, da je Alija rekao: "Prihvatao sam hadis koji bih čuo izravno od Vjerovjesnika, s.a.v.s. Njime bih se okoristio onoliko koliko bi Allah htio. Međutim, ukoliko bi mi ga od Poslanika prenio neko od ashaba, tražio sam da mi se zakune (da ga je od njega čuo). Pa ukoliko bi mi se zakleo, povjerovao bih mu. **Ispričao mi je Ebu Bekr, a istinu je kazao, da je čuo Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada veli: 'Nijedan rob neće počiniti grijeh, potom uzeti abdest, klanjati dva rekata i od Allaha zatražiti oprost, a da mu Allah (taj grijeh) neće oprostiti.' Onda je proučio ovaj ajet:** *I za one koji se, kada grijeh počine ili kada se prema sebi ogriješe, Allaha sjete i oprost za grijehe svoje zamole – a ko će oprostiti grijehe ako ne Allah? – i koji svjesno u grijehu ne ustraju.* **(Ali Imran, 135)**"[749]

١٥٢١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ الْمُغِيرَةِ الثَّقَفِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رَبِيعَةَ الْأَسَدِيِّ عَنْ أَسْمَاءَ بْنِ الْحَكَمِ الْفَزَارِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عَنْهم يَقُولُ: كُنْتُ رَجُلًا إِذَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَدِيثًا نَفَعَنِي اللَّهُ مِنْهُ بِمَا شَاءَ أَنْ يَنْفَعَنِي. وَإِذَا حَدَّثَنِي أَحَدٌ مِنْ أَصْحَابِهِ اسْتَحْلَفْتُهُ. فَإِذَا حَلَفَ لِي صَدَّقْتُهُ. قَالَ: وَحَدَّثَنِي أَبُو بَكْرٍ وَصَدَقَ أَبُو بَكْرٍ أَنَّهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَا مِنْ عَبْدٍ يُذْنِبُ ذَنْبًا فَيُحْسِنُ الطُّهُورَ ثُمَّ يَقُومُ فَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ يَسْتَغْفِرُ اللَّهَ إِلَّا غَفَرَ اللَّهُ لَهُ. ثُمَّ قَرَأَ هَذِهِ الْآيَةَ: (وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ) إِلَى آخِرِ الْآيَةِ

1522. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Omer b. Mejsere, kog je obavijestio Abdullah b. Jezid el-Mukri, prenijevši od Hajvea b. Šurejha, on od Ukbea b. Muslima, ovaj od Ebu Abdurrahmana el-Hubulija, on od Es-Sunabihijja, da je Muaza b. Džebela Allahov Poslanik, s.a.v.s., uzeo za ruku i rekao: "**Muaze, tako mi Allaha, volim te.**

١٥٢٢. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ مَيْسَرَةَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ الْمُقْرِئُ أَخْبَرَنَا حَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ حَدَّثَنِي (قَالَ سَمِعْتُ) عُقْبَةَ ابْنَ مُسْلِمٍ يَقُولُ حَدَّثَنِي أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحُبُلِيُّ عَنِ الصُّنَابِحِيِّ عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَ بِيَدِهِ وَقَالَ: يَا

---

u *Sunenima.*

749 Ali Imran, 135. Ovaj hadis su zabilježili Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima.*

Preporučujem ti da nipošto ne propustiš da iza svakog namaza kažeš: *Allahumme einni ala zikrike ve šukrike ve husni ibadetike/ Allahu, podupri me u spominjanju, zahvali i u ibadetu Tebi.*"

Muaz je to preporučio Es-Sunabihijju, a Es-Sunabihijj Ebu Abdurrahmanu.[750]

مُعَاذُ وَاللَّهِ إِنِّي لَأُحِبُّكَ. فَقَالَ أُوصِيكَ يَا مُعَاذُ لَا تَدَعَنَّ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ تَقُولُ: اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ. وَأَوْصَى بِذَلِكَ مُعَاذٌ الصُّنَابِحِيَّ وَأَوْصَى بِهِ الصُّنَابِحِيُّ أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ

1523. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Seleme el-Muradi, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od El-Lejsa b. Sa'da, on od Hunejna b. Ebu Hakima, ovaj od Alija b. Rebaha el-Lahmija, da je Ukbe b. Amir kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., mi je naredio da poslije svakog namaza učim El-Muavvizat."**[751]

١٥٢٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ الْمُرَادِيُّ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنِ اللَّيْثِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ حُنَيْنَ بْنَ أَبِي حَكِيمٍ حَدَّثَهُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رَبَاحٍ اللَّخْمِيِّ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ: أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ أَقْرَأَ بِالْمُعَوِّذَاتِ دُبُرَ كُلِّ صَلَاةٍ

1524. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Ali b. Suvejd es-Sedusi, kog je obavijestio Ebu Davud, prenijevši od Israila, on od Ebu Ishaka, on od Amra b. Mejmuna, a on od Abdullaha:[752] **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je volio da dovu uči po tri puta i da oprost traži po tri puta."**[753]

١٥٢٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ سُوَيْدٍ السَّدُوسِيُّ أَخْبَرَنَا أَبُو دَاوُدَ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُعْجِبُهُ أَنْ يَدْعُوَ ثَلَاثًا وَيَسْتَغْفِرَ ثَلَاثًا

1525. ISPRIČAO NAM JE Musedded, prenijevši od Abdullaha b. Davuda, on od Abdulaziza b. Omera, on od Hilala, on od Omera b. Abdulaziza, on od Ibn Džafera, da je Esma bint Umejs kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., mi je jednom prilikom**

١٥٢٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ عُمَرَ عَنْ هِلَالٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنِ ابْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ عُمَيْسٍ قَالَتْ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

[750] Bilježi ga En-Nesai u *Sunenu.*

[751] Riječ El-Muavvizat, smatra Abadi, može podrazumijevati sure El-Felek i En-Nas, a može podrazumijevati i, pored ove dvije sure, i Kul-huvallah i Kul-ja ejuhel-kafirun.

[752] Abdullaha b. Mes'uda.

[753] Bilježi ga En-Nesai u *Sunenu.*

rekao: 'Hoćeš li da te podučim riječima koje ćeš izgovarati u poteškoći? Reci: *Allahu, Allahu! Rabbi la ušrike bihi šej'en/ Allah, Allah je moj Gospodar i ništa Mu ne smatram ravnim*."[754]

Ebu Davud kaže: "Ovaj Hilal je Omer b. Abdulazizov štićenik, a Ibn Džafer je Abdullah b. Džafer."

1526. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Sabita, Alija b. Zejda i Seida el-Džurejria, oni od Ebu Osmana en-Nehdija, da je Ebu Musa el-Eš'ari kazao: **"Bio sam sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., na jednom putovanju. Kada smo se približili Medini, ljudi su glasno izgovorili tekbir. Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'O ljudi, ne dozivate ni gluhog ni odsutnog. Uistinu je Onaj Koga dozivate tu među vama[755]; bliži vam je od žile kucavice na vratu.' Zatim je kazao: 'Ebu Musa, hoćeš li da te uputim na jednu od džennetskih riznica?' Upitah: 'A koja je to riznica?' 'To su riječi:** *La havle vela kuvvete illa billah*.' **– odgovori Poslanik."**[756]

1527. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jezid b. Zurej, prenijevši od Sulejmana et-Tejmija, on od Ebu Osmana, a on od Ebu Musaa el-Eš'arija: **"Jednom prilikom su putovali sa Allahovim Vjerovjesnikom, s.a.v.s. Kada god su se popeli na kakvo uzvišenje, neki čovjek bi glasno**

وَسَلَّمَ: أَلَا أُعَلِّمُكِ كَلِمَاتٍ تَقُولِينَهُنَّ عِنْدَ الْكَرْبِ أَوْ فِي الْكَرْبِ: اللَّهُ اللَّهُ رَبِّي لَا أُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا. قَالَ أبو داود: هَذَا هِلَالٌ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ وَابْنُ جَعْفَرٍ هُوَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ

١٥٢٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ عَنْ ثَابِتٍ وَعَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ وَسَعِيدٍ الْجُرَيْرِيِّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ أَنَّ أَبَا مُوسَى الْأَشْعَرِيَّ قَالَ: كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ فَلَمَّا دَنَوْا مِنَ الْمَدِينَةِ كَبَّرَ النَّاسُ وَرَفَعُوا أَصْوَاتَهُمْ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّكُمْ لَا تَدْعُونَ أَصَمَّ وَلَا غَائِبًا إِنَّ الَّذِي تَدْعُونَهُ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ أَعْنَاقِ رِكَابِكُمْ. ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا أَبَا مُوسَى أَلَا أَدُلُّكَ عَلَى كَنْزٍ مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ؟ فَقُلْتُ: وَمَا هُوَ؟ قَالَ: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ.

١٥٢٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ: أَنَّهُمْ كَانُوا مَعَ النَّبِيِّ (رَسُولِ اللَّهِ) صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُمْ يَتَصَعَّدُونَ فِي ثَنِيَّةٍ فَجَعَلَ رَجُلٌ كُلَّمَا عَلَا الثَّنِيَّةَ نَادَى لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

---

[754] Bilježe ga En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

[755] Ovo je aluzija na potpunost Allahove blizine Svome robu. (primj. rec.)

[756] Bilježi ga El-Bezzar, u *Musnedu*.

uzviknuo: *La ilahe illallahu vallahu ekber/ Samo je Allah bog, Allah je najveći*, **a Allahov Vjerovjesnik, a.s., reče: 'Ne dozivate ni gluhog ni odsutnog...', a onda je rekao: 'O Abdullah b. Kajs...[757]''** Potom je spomenuo prethodni smisao.

وَاللَّهُ أَكْبَرُ. فَقَالَ نَبِيُّ اللَّهِ (رَسُولُ اللَّهِ) صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّكُمْ لَا تُنَادُونَ أَصَمَّ وَلَا غَائِبًا. ثُمَّ قَالَ يَا عَبْدَ اللَّهِ ابْنَ قَيْسٍ، فَذَكَرَ مَعْنَاهُ.

1528. ISPRIČAO NAM JE Ebu Salih Mahbub b. Musa, kog je obavijestio Ebu Ishak el-Fezari, prenijevši od Asima, on od Ebu Osmana, a on od Ebu Musaa: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je rekao: 'O ljudi, budite nježni prema sebi."[758]**

١٥٢٨. حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ مَحْبُوبُ بْنُ مُوسَى أَنْبَأَنَا أَبُو إِسْحَقَ الْفَزَارِيُّ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أَبِي مُوسَى بِهَذَا الْحَدِيثِ. وَقَالَ فِيهِ: فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ ارْبَعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ

1529. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Rafia, kog je obavijestio Ebul-Husejn Zejd b. el-Hubab, prenijevši od Abdurrahmana b. Šurejha el-Iskenderanija, on od Ebu Hanija el-Havlanija, on od Ebu Alija el-Džembija, ovaj od Ebu Seida el-Hudrija, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Ko kaže:** ***Raditu billahi Rabben ve bil-islami dinen, ve bi Muhammedin, s.a.v.s., resulen/Zadovoljan sam da mi je Allah gospodar, islam vjera i Muhammed poslanik*** **– Džennet mu je zagarantiran."[759]**

١٥٢٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ أَخْبَرَنَا أَبُو الْحُسَيْنِ زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ أَخْبَرَنَا (أَخْبَرَنِي) عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ شُرَيْحٍ الْإِسْكَنْدَرَانِيُّ حَدَّثَنِي أَبُو هَانِئٍ الْخَوْلَانِيُّ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا عَلِيٍّ الْجَنْبِيَّ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ قَالَ رَضِيتُ بِاللَّهِ رَبًّا وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولًا وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ

1530. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Davud el-Ateki, kog je obavijestio Ismail b. Džafer, prenijevši od El-Alaa b. Abdurrahmana, on od svoga oca, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,

١٥٣٠. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْعَتَكِيُّ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ

---

[757] Abdullah b. Kajs je ime Ebu Musaa el-Eš'arija.

[758] O ljudi, budite nježni prema sebi i ne dižite toliko glas kada izgovarate La ilahe illallah ili tekbire. Ovaj hadis su zabilježili u *El-Kutubus-Sitteu* svi autori.

[759] Bilježe ga Muslim u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu*.

kazao: **"Ko na mene donese jedan salavat, Allah će na njega donijeti deset."**[760]

رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ صَلَّى عَلَيَّ وَاحِدَةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ عَشْرًا

1531. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio El-Husejn b. Ali el-Džu'fi, prenijevši od Abdurrahmana b. Jezida b. Džabira, on od Ebul-Ešasa es-San'anija, a on od Evsa b. Evsa, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Najvredniji dan je petak, zato u njemu donosite što više salavata na mene. Vaši salavati će mi biti dostavljeni (svakog petka)."** Prisutni upitaše: **"Allahov Poslaniče, kako će ti naši salavati biti dostavljeni onda kada ti kosti istruhnu (neki kažu: kada ti se kosti raspadnu)?"** On reče: **"Allah je zemlji zabranio tijela vjerovjesnika."**[761]

١٥٣١. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ الْجُعْفِيُّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ جَابِرٍ عَنْ أَبِي الْأَشْعَثِ الصَّنْعَانِيِّ عَنْ أَوْسِ بْنِ أَوْسٍ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ (رَسُولُ اللَّهِ) صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ مِنْ أَفْضَلِ أَيَّامِكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَأَكْثِرُوا عَلَيَّ مِنَ الصَّلَاةِ فِيهِ. فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ مَعْرُوضَةٌ عَلَيَّ. قَالَ فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَكَيْفَ تُعْرَضُ صَلَاتُنَا عَلَيْكَ وَقَدْ أَرَمْتَ؟ قَالَ يَقُولُونَ بَلِيتَ. قَالَ: إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ عَلَى الْأَرْضِ أَجْسَادَ الْأَنْبِيَاءِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِمْ

358. O zabrani da čovjek upućuje dovu protiv svoje porodice i imetka

٣٥٨. بَاب النَّهْيِ عَنْ أَنْ يَدْعُوَ الْإِنْسَانُ عَلَى أَهْلِهِ وَمَالِهِ

1532. ISPRIČALI SU NAM Hišam b. Ammar, Jahja b. el-Fadl i Sulejman b. Abdurrahman, koje je obavijestio Hatim b. Ismail, prenijevši od Jakuba b. Mudžahida Ebu Hazrea, on od Ubadea b. el-Velida b. Ubadea b. es-Samita, a on od Džabira b. Abdullaha, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ne upućujte dove protiv sebe, vaše djece, vaših sluga, niti protiv vaših imetaka, kako se (to) ne bi podudarilo sa**

١٥٣٢. حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ وَيَحْيَى بْنُ الْفَضْلِ وَسُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالُوا أَخْبَرَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَعِيلَ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ مُجَاهِدٍ أَبُو حَزْرَةَ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الْوَلِيدِ بْنِ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَدْعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ وَلَا تَدْعُوا عَلَى أَوْلَادِكُمْ وَلَا تَدْعُوا عَلَى خَدَمِكُمْ وَلَا تَدْعُوا عَلَى أَمْوَالِكُمْ. لَا

[760] Bilježe ga Muslim u *Sahihu*, Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu*.

[761] Allah je zabranio zemlji da razgrađuje tijela vjerovjesnika – u nekim predanjima stoji: i tijela šehida. El-Munziri kaže: "Zabilježili su ga En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*."

momentom u kome Allah prima dove, pa da vam bude uslišano."[762]

Ebu Davud kaže: "Sened ovog hadisa je spojen, jer je Ubade b. el-Velid sreo Džabira."

تُوَافِقُوا مِنَ اللَّهِ سَاعَةَ نَيْلٍ فِيهَا عَطَاءٌ فَيَسْتَجِيبَ لَكُمْ.

قَالَ أبو داود: هَذَا الْحَدِيثُ مُتَّصِلٌ عُبَادَةُ بْنُ الْوَلِيدِ بْنِ عُبَادَةَ لَقِيَ جَابِراً

359. O donošenju salavata na nekoga drugog, osim na Vjerovjesnika, s.a.v.s.

٣٥٩. بَاب الصَّلَاةِ عَلَى غَيْرِ النَّبِيِّ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

1533. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Isa, kog je obavijestio Ebu Avane, prenijevši od El-Esveda b. Kajsa, on od Nubejha el-Anezija, a on od Džabira b. Abdullaha: **"Neka žena je rekla Vjerovjesniku, s.a.v.s: 'Donesi salavat na mene i na moga supruga.', a Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: 'Allah će donijeti salavat na tebe i na tvoga supruga.'"**[763]

١٥٣٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنِ الْأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ نُبَيْحٍ الْعَنَزِيِّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ: أَنَّ امْرَأَةً قَالَتْ لِلنَّبِيِّ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: صَلِّ عَلَيَّ وَعَلَى زَوْجِي. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: صَلَّى اللَّهُ عَلَيْكِ وَعَلَى زَوْجِكِ

360. O upućivanju dove za odsutnog

٣٦٠. بَاب الدُّعَاءِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ

1534. ISPRIČAO NAM JE Redža b. el-Muredždža, kog je obavijestio En-Nadr b. Šumejl, prenijevši od Musaa b. Servana, on od Talhe b. Ubejdullaha b. Keriza, ovaj od Ummud-Derdaa,[764] ona od svog muža Ebu Derdaa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Kada neko uputi dovu za svoga**

١٥٣٤. حَدَّثَنَا رَجَاءُ بْنُ الْمُرَجَّى أَخْبَرَنَا النَّضْرُ بْنُ شُمَيْلٍ أَنْبَأَنَا مُوسَى بْنُ ثَرْوَانَ حَدَّثَنِي طَلْحَةُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ كَرِيزٍ حَدَّثَتْنِي أُمُّ الدَّرْدَاءِ قَالَتْ حَدَّثَنِي سَيِّدِي أَبُو الدَّرْدَاءِ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ:

[762] Bilježi ga i Muslim u *Sahihu*, u nešto dužem obliku.

[763] Ibnul-Melik kaže: "Dopušteno je donošenje salavata na drugog osim na Vjerovjesnika, a.s., ukoliko se salavat na tu osobu donosi u smislu dove i traženja bereketa. Međutim, ukoliko se salavat donosi u smislu veličanja i počasti, onda nije dozvoljeno. Ovaj vid salavata je specifičnost samo za vjerovjesnike. Riječi: "Allah će donijeti salavat na tebe i tvoga muža." Allahov Poslanik, s.a.v.s., je izrekao u smislu njegovog hadisa: "Ko na mene donese jedan salavat, Allah će na njega donijeti deset."

[764] Ovo je Ummud-Derda mlađa. Ona je tabiinka. Ime joj je Hudžejma, neki kažu Džuhejma, a neki kažu Džemana. Starija Ummud-Derda je sahabijka, a ime joj je Hajra.

odsutnog brata (vjernika), meleki kažu: 'Amin, (neka Allah podari) i tebi (to isto).'"[765]

إِذَا دَعَا الرَّجُلُ لِأَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ آمِينَ وَلَكَ بِمِثْلٍ

1535. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Amr b. es-Serh, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Abdurrahmana b. Zijada, on od Ebu Abdurrahmana, a on od Abdullaha b. Amra b. el-Asa (El-Asija), da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Najbrže se prima dova koja se uputi od odsutnog za odsutnog."**[766]

١٥٣٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ السَّرْحِ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زِيَادٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ أَسْرَعَ الدُّعَاءِ إِجَابَةً دَعْوَةُ غَائِبٍ لِغَائِبٍ.

1536. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, kog je obavijestio Hišam, prenijevši od Jahjaa, on od Ebu Džafera, a on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Tri dove će bez sumnje biti uslišane: dova roditelja, dova putnika i dova onoga kome je nasilje učinjeno."**[767]

١٥٣٦. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ (رَسُولَ اللَّهِ) صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ثَلَاثُ دَعَوَاتٍ مُسْتَجَابَاتٌ لَا شَكَّ فِيهِنَّ: دَعْوَةُ الْوَالِدِ وَدَعْوَةُ الْمُسَافِرِ وَدَعْوَةُ الْمَظْلُومِ.

361. Šta će izgovarati onaj koji se boji nekih ljudi

٣٦١. بَاب مَا يَقُولُ الرَّجُلُ إِذَا خَافَ قَوْمًا

1537. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Musenna, kog je obavijestio Muaz b. Hišam, prenijevši od svog oca, on od Katadea, on od Ebu Burdea b. Abdullaha, on od njegovog oca: **"Kada bi se bojao nekih ljudi, Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi govorio:** *Allahumme inna nedžaluke fi nuhurihim ve neuzu bike min šururihim/Allahu, zaštiti nas od njih i sačuvaj nas njihovog zla.*"[768]

١٥٣٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى رَسُولَ اللَّهِ مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ أَبَاهُ حَدَّثَهُ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا خَافَ قَوْمًا قَالَ: اللَّهُمَّ إِنَّا نَجْعَلُكَ فِي نُحُورِهِمْ وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ شُرُورِهِمْ

---

[765] Bilježi ga Muslim u *Sahihu.*

[766] Bilježi ga Et-Tirmizi u *Džami'u.*

[767] Bilježe ga Et-Tirmizi u *Džami'u* i Ibn Madže u *Sunenu.*

[768] Bilježi ga En-Nesai u *Sunenu.*

362. O istihari-namazu[769]

1538. ISPRIČALI SU NAM Abdullah b. Mesleme el-Ka'nebi, Abdurrahman b. Mukatil, El-Ka'nebijev daidža i Muhammed b. Isa, isti smisao, prenijevši od Abdurrahmana b. Ebu Mevalija, on od Muhammeda b. Munkedira, da je Džabir b. Abdullah kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., nas je podučavao istihari-namazu kao što nas je podučavao nekoj suri iz Kur'ana. Govorio nam je: 'Kada neko htjedne nešto, neka klanja dva rekata dobrovoljnog namaza, zatim neka nakon toga rekne:** *Allahumme inni estehiruke bi ilmike ve estakdiruke bi kudretike ve es'eluke min fadlikel-azim, feinneke takdiru vela akdiru ve ta'lemu vela a'lemu ve ente allamul-gujub. Allahumme fein kunte ta'lemu enne hazel-emre (spomenut će riječima ono što želi) hajrun li fi dini ve meaši ve meadi ve akibete emri, fakdurhu li ve jessirhu li ve barik li fihi. Allahumme ve in kunte ta'lemu hu šerren li (spomenuvši kao i prije) fesrifni anhu vesrifhu anni vakdur lijel-hajre hajsu kane summe raddini bihi, ev kale: fi Adžili emri ve Adžilihi/Allahu, ja Tvojim znanjem od Tebe tražim najbolji izbor, i molim Te Tvojom moći i tražim od Tvoje dobrote, jer si Ti u stanju, a ja nisam, Ti znaš a ja ne znam, Ti si Onaj Koji poznaje*

٣٦٢. بَاب فِي الِاسْتِخَارَةِ

١٥٣٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ الْقَعْنَبِيُّ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُقَاتِلٍ خَالُ الْقَعْنَبِيِّ وَمُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى الْمَعْنَى وَاحِدٌ قَالُوا أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الْمَوَالِ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعَلِّمُنَا الِاسْتِخَارَةَ كَمَا يُعَلِّمُنَا السُّورَةَ مِنَ الْقُرْآنِ. يَقُولُ لَنَا: إِذَا هَمَّ أَحَدُكُمْ بِالْأَمْرِ فَلْيَرْكَعْ رَكْعَتَيْنِ مِنْ غَيْرِ الْفَرِيضَةِ وَلْيَقُلْ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ. اللهُ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ يُسَمِّيهِ بِعَيْنِهِ الَّذِي يُرِيدُ خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَمَعَادِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي فَاقْدُرْهُ لِي وَيَسِّرْهُ لِي وَبَارِكْ لِي فِيهِ. اللَّهُمَّ وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُهُ شَرًّا لِي مِثْلَ الْأَوَّلِ فَاصْرِفْنِي عَنْهُ وَاصْرِفْهُ عَنِّي وَاقْدِرْ لِيَ الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ثُمَّ رَضِّنِي بِهِ. أَوْ قَالَ: فِي عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ.

[769] Istihara-namaz je posebna vrsta dobrovoljnog namaza koji se klanja u situcijama kada osoba ima namjeru uraditi neki posao i želi da joj Allah, dž.š., pomogne u donošenju prave odluke. U tom slučaju će klanjati dva rekata i dovom koja je spomenuta u hadisu zamoliti Allaha, dž.š., da joj omogući odabir koji će za nju biti hajr.

sve tajne. Allahu, ukoliko je, prema Tvome znanju, ova stvar (spomenut će je riječima) dobra za mene, za moju vjeru, moj život, moj Budući svijet i moj krajnji ishod, odredi mi je, olakšaj mi je, a potom mi je blagoslovi. Allahu, ukoliko je, prema Tvome znanju, ova stvar (spomenut će je riječima kao i prvi put) loša za mene (moju vjeru, moj život, moj Budući svijet i moj krajnji ishod), odvrati je od mene i mene od nje odvrati i odredi mi ono što je za mene dobro, i učini me zadovoljnim time (ili je kazao: za moju bližu i dalju budućnost).'"[770]

قَالَ ابْنُ مَسْلَمَةَ وَابْنُ عِيسَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرٍ

Ibn Mesleme i Ibn Isa su ga prenijeli od Muhammeda b. el-Munkedira, a on od Džabira.

363. O traženju utočišta

٣٦٣. بَاب فِي الِاسْتِعَاذَةِ

1539. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Veki, prenijevši od Israila, on od Ebu Ishaka, on od Amra b. Mejmuna, a on od Omera b. el-Hattaba: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., se utjecao od peteroga: od kukavičluka, škrtosti, iznemoglosti, zavisti i kaburskog azaba."**[771]

١٥٣٩. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ أَخْبَرَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَعَوَّذُ مِنْ خَمْسٍ: مِنَ الْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَسُوءِ الْعُمُرِ وَفِتْنَةِ الصَّدْرِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ

---

[770] Prema hadisu koji bilježi Ibn Sunni od Enesa b. Malika, lijepo je istiharu-namaz ponavljati do sedam puta, a nakon sedmog puta postupiti prema onome čemu nam srce teži. Enes b. Malik kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Kada imaš kakvu važnu stvar ili posao, traži Allahov izbor (klanjajući istiharu-namaz) do sedam puta, a onda postupi prema onome čemu ti srce teži – to je za tebe hajr."

Nevevi i drugi učenjaci smatraju da je lijepo na prvom rekatu poslije Fatihe učiti Kul ja ejjuhel-kafirun, a na drugom Kul huvallahu ehad.

[771] Bilježe ga En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

1540. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio El-Mu'temir, prenijevši od svog oca, on od Enesa b. Malika: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je govorio:** *Allahumme inni euzu bike minel-adžzi vel-keseli vel-džubni vel-buhli vel-heremi ve euzu bike min azabil-kabri ve euzu bike min fitnetil-mahja vel-memat/Allahu, utječem Ti se od nemoći, lijenosti, kukavičluka, škrtosti, oronulosti, od kaburske patnje i utječem Ti se od iskušenja života i smrti."*[772]

١٥٤٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا (أَنْبَأَنَا) الْمُعْتَمِرُ قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَالْهَرَمِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ.

1541. ISPRIČALI SU NAM Seid b. Mensur i Kutejbe b. Seid, njih je obavijestio Jakub b. Abdurrahman, prenijevši od Seida ez-Zuhrija, on od Amra b. Ebu Amra, da je Enes b. Malik kazao: **"Služio sam Vjerovjesnika, s.a.v.s., i mnogo puta sam ga čuo kako veli:** *Allahumme inni euzu bike minel-hemmi vel-huzni ve zal'i (dal'i) dejni ve galebetir-ridžal/Allahu, utječem Ti se od brige i tuge, od prezaduženosti i ljudskog ugnjetavanja."*[773] Spomenuo je nešto što je spomenuo i Et-Tejmi.

١٥٤١. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ وَقُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَا أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ سَعِيدٌ الزُّهْرِيُّ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَمْرٍو عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: كُنْتُ أَخْدِمُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكُنْتُ أَسْمَعُهُ كَثِيرًا يَقُولُ: اللَّهُمَّ أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ وَضَلْعِ الدَّيْنِ وَغَلَبَةِ الرِّجَالِ. وَذَكَرَ بَعْضَ مَا ذَكَرَهُ التَّيْمِيُّ

1542. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Ebuz-Zubejra el-Mekkija, on od Tavusa, a on od Abdullaha b. Abbasa: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., ih je podučavao ovoj dovi kao što ih je podučavao suri iz Kur'ana. Govorio je:** *Allahumme inni euzu bike mi azabi Džehenneme, ve euzu bike min azabil-kabri, ve euzu bike min fitnetil-Mesihid-Dedžal,*

١٥٤٢. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ الْمَكِّيِّ عَنْ طَاوُسٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُعَلِّمُهُمْ هَذَا الدُّعَاءَ كَمَا يُعَلِّمُهُمُ السُّورَةَ مِنَ الْقُرْآنِ. يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَأَعُوذُ بِكَ

[772] Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu.*

[773] Bilježe ga Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu.*

ve euzu bike min fitnetil-mahja ve memat/ Allahu, utječem Ti se od patnje u Džehennemu, i od patnje u kaburu, i od iskušenja Mesihad-Dedžala, i od iskušenja života i smrti.'"[774]

مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ

1543. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa er-Razi, prenijevši od Isaa, on od Hišama, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, **da se Vjerovjesnik, s.a.v.s., utjecao (Allahu) ovim riječima:** *Allahumme inni euzu bike min fitnetin-nari ve azabin-nari ve min šerril-gina vel-fakr/Allahu, utječem Ti se od iskušenja Vatre i od patnje u Vatri, i od zla bogatstva*[775] *i od zla siromaštva.*[776]

١٥٤٣. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى الرَّازِيُّ أَنْبَأَنَا عِيسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَدْعُو بِهَؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ النَّارِ وَعَذَابِ النَّارِ وَمِنْ شَرِّ الْغِنَى وَالْفَقْرِ

1544. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Ishaka b. Abdullaha, on od Seida b. Jesara, a on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., govorio: *Allahumme inni euzu bike minel-fakri vel-killeti vez-zilleti ve euzu bike min en azlime ev uzleme/Allahu, utječem Ti se od siromaštva, oskudice i poniženja, i utječem Ti se od toga da kome nasilje učinim ili da ga meni neko učini.*[777]

١٥٤٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ أَنْبَأَنَا إِسْحَقُ بْنُ عَبْدِ اللهِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْفَقْرِ وَالْقِلَّةِ وَالذِّلَّةِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أَظْلِمَ أَوْ أُظْلَمَ

1545. ISPRIČAO NAM JE Ibn Avf, kog je obavijestio Abdulgaffar b. Davud, prenijevši od Jakuba b. Abdurrahmana, on od Musaa b. Ukbea, on od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibn Omera: **"Jedna od dova Allahovog Poslanika, s.a.v.s., bila je i ova:** *Allahum-*

١٥٤٥. حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْفٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ دَاوُدَ أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ عَبْدِ اللهِ ابْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: كَانَ مِنْ دُعَاءِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

[774] Bilježe ga Muslim u *Sahihu*, Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu.*

[775] Bogatstva stečenog na nedozvoljen način.

[776] Bilježe ga El-Buhari, u *Sahihu*, Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima.*

[777] Bilježe ga En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima.*

me inni euzu bike min zevali ni'metike, ve tehavvuli afijetike ve fudžaeti nikmetike ve džemi'i sehatike/Allahu, utječem Ti se od prestanka Tvoje blagodati, i od gubljenja zdravlja, i od Tvoje iznenadne kazne, i od svega što izaziva Tvoju srdžbu."[778]

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ زَوَالِ نِعْمَتِكَ وَتَحْوِيلِ عَافِيَتِكَ وَفُجَاءَةِ نَقْمَتِكَ وَجَمِيعِ سُخْطِكَ

1546. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Osman, kog je obavijestio Bekijje, prenijevši od Dubarea b. Abdullaha b. Ebu es-Sulejka (es-Sulejla), on od Duvejda b. Nafia, ovaj od Ebu Saliha es-Semmana, on od Ebu Hurejrea: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je molio riječima:** *Allahumme inni euzu bi-kemineš-šikaki ven-nifaki ve suil-ahlaki/ Allahu, utječem Ti se od inata, licemjerstva i lošeg ponašanja.*"[779]

١٥٤٦. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ أَخْبَرَنَا بَقِيَّةُ أَخْبَرَنَا ضُبَارَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي السُّلَيْكِ عَنْ دُوَيْدِ بْنِ نَافِعٍ أَخْبَرَنَا أَبُو صَالِحٍ السَّمَّانُ قَالَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَدْعُو يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الشِّقَاقِ وَالنِّفَاقِ وَسُوءِ الْأَخْلَاقِ

1547. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Ala, prenijevši od Ibn Idrisa, on od Ibn Adžlana, (od Muhammeda b. Adžlana), on od El-Makburija, a on od Ebu Hurejrea: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je govorio:** *Allahumme inni euzu bike minel-džu'i fe innehu bi'sed-dadži'u, ve euzu bike minel-hijaneti fe inneha bi'se (bi'setil) Betane/ Allahu, utječem Ti se od gladi, jer je ona loš sudrug, i utječem Ti se od obmane, jer je ona loša osobina.*"[780]

١٥٤٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ عَنِ ابْنِ إِدْرِيسَ عَنِ ابْنِ عَجْلَانَ عَنِ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: اللهم إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُوعِ فَإِنَّهُ بِئْسَ الضَّجِيعُ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخِيَانَةِ فَإِنَّهَا بِئْسَتِ الْبِطَانَةُ

1548. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio El-Lejs, prenijevši od Seida b. Ebu Seida el-Makburija, on od svoga brata Abbada b. Ebu Seida, da je Ebu

١٥٤٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَخِيهِ عَبَّادِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ

[778] Bilježi ga i Muslim u *Sahihu.*

[779] Bilježi ga En-Nesai u *Sunenu.*

[780] Bilježi ga En-Nesai u *Sunenu.*

Hurejre kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je govorio:** *Allahumme inni Euzu bike minel-erbei: min ilmin la jenfe'u, ve min kalbin la jahše'u ve min nefsin la tešbe'u ve min duain la jusme'u/Allahu, utječem Ti se od četveroga: od znanja koje ne koristi, od srca koje se ne boji, od duše koja se ne može zasititi i od dove koja se ne uslišava."*[781]

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْأَرْبَعِ: مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ وَمِنْ دُعَاءٍ لَا يُسْمَعُ

1549. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Mutevekkil, kog je obavijestio El-Mu'temir, prenijevši od Ebu el-Mu'temira, on od Enesa b. Malika, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., govorio: *Allahumme inni euzu bike min salatin la tenfe'u/Allahu, utječem Ti se od namaza koji ne koristi.* Spomenuo je i drugu dovu.

١٥٤٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُتَوَكِّلِ أَخْبَرَنَا الْمُعْتَمِرُ قَالَ قَالَ أَبُو الْمُعْتَمِرِ أُرَى أَنَّ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ حَدَّثَنَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ صَلَاةٍ لَا تَنْفَعُ وَذَكَرَ دُعَاءً آخَرَ

1550. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Džerir, prenijevši od Mensura, on od Hilala b. Jesafa, da je Ferve b. Nevfel el-Ešdžei kazao: **"Pitao sam Aišu, majku pravovjernih, o tome od čega se utjecao Allahov Poslanik, s.a.v.s., pa mi je odgovorila: 'Govorio je:** *Allahumme inni euzu bike min šerri ma amiltu ve min šerri ma lem ea'melu/Allahu, utječem Ti se od zla onoga što sam uradio i od zla onoga što nisam uradio.'"*[782]

١٥٥٠. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ هِلَالِ بْنِ يَسَافٍ عَنْ فَرْوَةَ بْنِ نَوْفَلٍ الْأَشْجَعِيِّ قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ عَمَّا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْعُو بِهِ قَالَتْ كَانَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا عَمِلْتُ وَمِنْ شَرِّ مَا لَمْ أَعْمَلْ

1551. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Muhammed b. Abdullah b. ez-Zubejr. A ispričao nam je i Ahmed, kog je obavijestio Veki, prenijevši od Sa'da b. Evsa, on od Bilala el-Absija,

١٥٥١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَنْبَلٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ ح. وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ ح أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ الْمَعْنَى عَنْ سَعْدِ بْنِ أَوْسٍ عَنْ بِلَالٍ الْعَبْسِيِّ عَنْ

---

[781] Bilježi ga Et-Tirmizi u *Džami'u.*

[782] Bilježe ga Muslim u *Sahihu* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima.*

on od Šutejra b. Šekela, a on od svoga oca, da je Ebu Ahmed Šekel b. Humejd kazao: **"Allahov Poslaniče, poduči me nekoj dovi." A Poslanik kaza: "Reci:** *Allahumme inni euzu bike min šerri sem'i ve min šerri besari ve min šerri lisani ve min šerri kalbi ve min šerri menijji/Allahu, utječem Ti se od zla mog sluha, od zla moga vida, od zla moga jezika, od zla moga srca i od zla moje sperme (moga polnog organa)*."[783]

شُتَيْرِ بْنِ شَكَلٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ فِي حَدِيثِ أَبِي أَحْمَدَ شَكَلِ بْنِ حُمَيْدٍ قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ عَلِّمْنِي دُعَاءً. قَالَ قُلْ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ سَمْعِي وَمِنْ شَرِّ بَصَرِي وَمِنْ شَرِّ لِسَانِي وَمِنْ شَرِّ قَلْبِي وَمِنْ شَرِّ مَنِيِّي

1552. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Omer, kog je obavijestio Mekijj b. Ibrahim, prenijevši od Abdullaha b. Seida, on od Sajfijja, štićenika Efleha štićenika Ebu Ejubovog, a on od Ebul-Jesera, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., molio: *Allahumme inni euzu bike minel-hedmi ve euzu bike minet-tereddi ve euzu bike minel-gareki vel-hareki vel-heremi ve euzu bike en jetehabbetaniš-šejtanu indel-mevti ve euzu bike en emute fi sebilike mudbiren ve euzu bike en emute ledigan/Allahu, utječem Ti se od razaranja, od padova, od poplave, od požara i oronulosti, od toga da me šejtan na samrti spopadne, od toga da na Tvome putu umrem bježeći iz bojnih redova, i utječem Ti se od toga da umrem od uboda.*[784]

١٥٥٢. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا مَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا (حَدَّثَنِي) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ صَيْفِيٍّ مَوْلَى أَفْلَحَ مَوْلَى أَبِي أَيُّوبَ عَنْ أَبِي الْيَسَرِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَدْعُو: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَدْمِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ التَّرَدِّي وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْغَرَقِ وَالْحَرَقِ وَالْهَرَمِ وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ يَتَخَبَّطَنِي الشَّيْطَانُ عِنْدَ الْمَوْتِ وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ أَمُوتَ فِي سَبِيلِكَ مُدْبِرًا وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ أَمُوتَ لَدِيغًا.

---

[783] Bilježe ga Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu.* Et-Tirmizi je za njega kazao da je hasenun-garibun. Od zla mog sluha – da ne slušam ono što mrziš, od zla mog vida – da ne vidim ono čime nisi zadovoljan, od zla mog jezika – da ne govorim ono što me se ne tiče, od zla mog srca – da ne bih prihvatio pogrešno ubjeđenje i da ne bude u njemu prezira, zavisti i ustrajnosti u lošem djelu. Ve min šerri menijji/od zla mog sjemena – da me ne savlada, pa da počinim blud ili ono što vodi njemu. Riječ *menijj* je plural od riječi *menijjetun*, što znači: *smrt*, pa bi značilo: "(Utječem Ti se) od zle smrti, tj. da duša ne bude uzeta tokom lošeg djela."

[784] Tj. od ujeda zmije i uboda škorpiona. Bilježi ga i En-Nesai u *Sunenu.*

١٥٥٣. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى الرَّازِيُّ أَنْبَأَنَا عِيسَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ سَعِيدٍ حَدَّثَنِي مَوْلًى لِأَبِي أَيُّوبَ عَنْ أَبِي الْيَسَرِ زَادَ فِيهِ: وَالْغَمِّ

1553. ISPRIČAO NAMJE Ibrahim b. Musa er-Razi, kog je obavijestio Isa, prenijevši od Abdullaha b. Seida, a on od Ebu Ejubovog štićenika (štićenik Ebu Ejubove porodice), prenijevši od Ebul-Jesera (isti hadis), dodavšu mu: *...i utječem Ti se od tuge.*[785]

١٥٥٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَنْبَأَنَا حَمَّادٌ أَخْبَرَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبَرَصِ وَالْجُنُونِ وَالْجُذَامِ وَمِنْ سَيِّئِ الْأَسْقَامِ

1554. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Katadea, on od Enesa, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., govorio: *Allahumme inni euzu bike minel-beresi vel-džununi vel-džuzami ve sejji'il-eskami/Allahu, utječem Ti se od gube, i od ludila, i od šuge, i od zlih bolesti.*[786]

١٥٥٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الْغُدَانِيُّ أَخْبَرَنَا (أَنْبَأَنَا) غَسَّانُ بْنُ عَوْفٍ أَنْبَأَنَا الْجُرَيْرِيُّ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ الْمَسْجِدَ فَإِذَا هُوَ بِرَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ يُقَالُ لَهُ أَبُو أُمَامَةَ فَقَالَ: يَا أَبَا أُمَامَةَ مَا لِي أَرَاكَ جَالِسًا فِي الْمَسْجِدِ فِي غَيْرِ وَقْتِ الصَّلَاةِ؟ قَالَ: هُمُومٌ لَزِمَتْنِي وَدُيُونٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: أَفَلَا أُعَلِّمُكَ كَلَامًا إِذَا أَنْتَ قُلْتَهُ أَذْهَبَ اللَّهُ هَمَّكَ وَقَضَى عَنْكَ دَيْنَكَ؟ قَالَ قُلْتُ بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: قُلْ إِذَا أَصْبَحْتَ وَإِذَا أَمْسَيْتَ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ غَلَبَةِ الدَّيْنِ وَقَهْرِ

1555. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Ubejdullah el-Gudani, kog je obavijestio Gassan b. Avf, prenijevši od El-Džurejrija, on od Ebu Nadrea, a on od Ebu Seida el-Hudrija: **"Jednoga dana Allahov Poslanik, s.a.v.s., uđe u džamiju i ugleda ensariju po imenu Ebu Umame, te mu reče: 'Ebu Umame, vidim te u džamiji u neuobičajeno vrijeme – kad nije vrijeme namaza.' On reče: 'Spopale me brige i dugovi, Allahov Poslaniče.' Poslanik mu kaza: 'Hoćeš li da te podučim nekim riječima koje, ako budeš izgovarao, Allah će od tebe odagnati brige i pomoći će ti da vratiš dugove?' 'Hoću, Allahov Poslaniče.' – odgovori, a on reče: 'Kad osvaneš i kad omrkneš, reci:** *Allahumme inni euzubike minel-Hemmi vel-hazeni, ve euzu bike minel-adžzi vel-keseli, ve euzu bike minel-džubni vel-buhli, ve euzu bike*

[785] Bilježi ga En-Nesai u *Sunenu.*

[786] Bilježi ga En-Nesai u *Sunenu.*

الرِّجَالِ. قَالَ: فَفَعَلْتُ ذَلِكَ فَأَذْهَبَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ هَمِّي وَقَضَى عَنِّي دَيْنِي

min galebetid-dejn ve kahrir-ridžali/Allahu, utječem Ti se od brige i tuge, i utječem Ti se od nemoći i lijenosti, i utječem Ti se od kukavičluka i škrtosti, i utječem Ti se od prezaduženosti i ljudskog ugnjetavanja.' **'To sam radio' – veli Ebu Umame – 'i Allah je od mene odagnao brige i pomogao mi te sam vratio dugove.'"**[787]

[787] El-Munziri kaže: "U senedu ovoga hadisa je Gassan b. Avf el-Basri. On je slab prenosilac hadisa."

SADRŽAJ

POGLAVLJA O NAMAZU

POGLAVLJA O DŽUMI

POGLAVLJA O NAMAZU ZA KIŠU

POGLAVLJA O NAMAZU NA PUTU

POGLAVLJA O DOBROVOLJNOM NAMAZU I REKATIMA SUNNETA

POGLAVLJA O NOĆNOM NAMAZU

POGLAVLJA O MJESECU RAMAZANU

POGLAVLJA O UČENJU KUR'ANA, UČENJU PO HIZBOVIMA I MELODIČNOM RECITIRANJU

O SEDŽDAMA U KUR'ANU -KOLIKO IH IMA U NJEMU

POGLAVLJA O VITR-NAMAZU